

Magyarország
Helyreállítási és
Ellenállóképeségi
Terve

2021.

Készült: a Miniszterelnökség
koordinációja keretében

Tartalomjegyzék

---

1. RÉSZ: ÁLTALÁNOS CÉLOK ÉS A TERV KOHERENCIÁJA.....	6
1. VEZETŐI ÖSSZEFOGLALÓ/ÁTFOGÓ CÉLOK	6
1.1. Bevezetés, előzmények	6
1.2. Makrogazdasági kitekintés	10
1.3. A HEE jelentősége	16
1.4. A magyar HET célja, felépítése, forrásallokációja.....	16
2. KAPCSOLÓDÁS AZ EURÓPAI SZEMESZTERHEZ	26
3. NEMEK KÖZÖTTI EGYENLŐSÉG ÉS ESÉLYEGYENLŐSÉG MINDENKI SZÁMÁRA	32
4. KOHERENCIA.....	33
5. TÁRSADALMI EGYEZTETÉS.....	36
2. RÉSZ: A REFORMOK ÉS A BERUHÁZÁSOK BEMUTATÁSA.....	38
„A” KOMPONENS: DEMOGRÁFIA ÉS KÖZNEVELÉS	38
1. A komponens bemutatása.....	38
2. Fő kihívások és célkitűzések	42
3. A komponens reformjainak és beruházásainak bemutatása	51
4. Nyitott stratégiai autonómia és biztonsági kérdések	61
5. Határokon átívelő és több országot érintő projektek.....	61
6. A komponens zöld dimenziója	61
7. Digitális dimenzió	63
8. Ne okozz jelentős kárt elv	63
9. Mérföldkövek, célok és ütemezés	63
10. Finanszírozás és költségek	64
11. Hitel kérelem alátámasztása (amennyiben releváns)	64
„B” KOMPONENS: MAGASAN KÉPZETT, VERSENYKÉPES MUNKAERŐ	66
1. A komponens bemutatása.....	66
2. Főbb kihívások és célkitűzések	67
3. A komponens reformjainak és beruházásainak bemutatása	77
4. Nyitott stratégiai autonómia és biztonsági kérdések	88
5. Határokon átívelő és több országot érintő projektek.....	88
6. A komponens zöld dimenziója	89
7. A komponens digitális dimenziója.....	91
8. Jelentős károkozás elkerülését célzó elv	92
9. Mérföldkövek, célok és ütemezés	92

10. Finanszírozás és költségek	95
11. Hitel kérelem alátámasztása	96
„C” KOMPONENS: FELZÁRKÓZÓ TELEPÜLÉSEK	97
1. A komponens bemutatása	97
2. Fő kihívások és célkitűzések	99
3. A komponens reformjainak és beruházásainak bemutatása	106
4. Nyitott stratégiai autonómia és biztonsági kérdések	114
5. Határokon átívelő és több országot érintő projektek	114
6. A komponens zöld dimenziója	115
7. Digitális dimenzió	115
8. Ne okozz jelentős kárt elv	116
9. Mérföldkövek, célok és ütemezés	116
10. Finanszírozás és költségek	118
11. Hitel kérelem alátámasztása (amennyiben releváns)	120
D KOMPONENS: VÍZGAZDÁLKODÁS	121
1. A komponens bemutatása	121
2. Fő kihívások és célkitűzések	121
3. A komponens reformjainak és beruházásainak bemutatása	132
4. Nyitott stratégiai autonómia és biztonsági kérdések	140
5. Határokon átívelő és több országot érintő projektek	140
6. A komponens zöld dimenziója	140
7. Digitális dimenzió	141
8. Ne okozz jelentős kárt elv	141
9. Mérföldkövek, célok és ütemezés	142
10. Finanszírozás és Költségek	142
11. Hitel kérelem alátámasztása (amennyiben releváns)	144
„E” KOMPONENS: FENNTARTHATÓ ZÖLD KÖZLEKEDÉS	145
1. A komponens bemutatása	145
2. Fő célkitűzések és kihívások	149
3. A komponens reformjainak és beruházásainak leírása	154
4. Határokon átívelő és több országot érintő projektek	178
5. A komponens zöld dimenziója	178
6. A komponens digitális dimenziója	181
7. Ne okozz jelentős kárt elv (DNSH)	182
8. Mérföldkövek és célok	186

9. Költségek és finanszírozás	190
10. Partnerség	191
11. Hiteligénylés igazolása (ha szükséges)	192
„F” KOMPONENS: ENERGIA – ZÖLD ÁTÁLLÁS	193
1. A komponens bemutatása	193
2. Fő kihívások és célkitűzések	195
3. A komponens reformjainak és beruházásainak bemutatása	203
4. Nyitott stratégiai autonómia és biztonsági kérdések	213
5. Határokon átívelő és több országot érintő projektek	213
6. A komponens zöld dimenziója	213
7. Digitális dimenzió	214
8. Ne okozz jelentős kárt elv	214
9. Mérföldkövek, célok és ütemezés	215
10. Finanszírozás és költségek	217
11. Hitel kérelem alátámasztása (amennyiben releváns)	217
G KOMPONENS – ÁTÁLLÁS A KÖRFORGÁSOS GAZDASÁGRA	218
1. A komponens bemutatása	218
2. Fő kihívások és célkitűzések	218
3. A komponens reformjainak és beruházásainak bemutatása	225
4. Nyitott stratégiai autonómia és biztonsági kérdések	237
5. Határokon átívelő és több országot érintő projektek	237
6. A komponens zöld dimenziója	237
7. Digitális dimenzió	241
8. Ne okozz jelentős kárt elv	241
9. Mérföldkövek, célok és ütemezés	242
10. Finanszírozás és Költségek	242
11. Hitel kérelem alátámasztása (amennyiben releváns)	243
„H” KOMPONENS: EGÉSZSÉGÜGY	244
1. A komponens bemutatása	244
2. Fő kihívások és célkitűzések	246
3. A komponens reformjainak és beruházásainak bemutatása	254
4. Nyitott stratégiai autonómia és biztonsági kérdések	267
5. Határokon átívelő és több országot érintő projektek	267
6. A komponens zöld dimenziója	267
7. Digitális dimenzió	268

8. Ne okoz jelentős kárt elv	268
9. Mérföldkövek, célok és ütemezés	269
10. Finanszírozás és Költségek	270
11. Hitel kérelem alátámasztása (amennyiben releváns)	272
„I” KOMPONENS: SZAKPOLITIKÁHOZ NEM SOROLHATÓ ORSZÁGSPECIFIKUS AJÁNLÁSOK	273
1. A komponens bemutatása.....	273
2. Fő kihívások és célkitűzések	274
3. A komponens reformjainak és beruházásainak bemutatása	279
4. Nyitott stratégiai autonómia és biztonsági kérdések	294
5. Határokon átívelő és több országot érintő projektek.....	294
6. A komponens zöld dimenziója	294
7. Digitális dimenzió	294
8. Ne okoz jelentős kárt elv	295
9. Mérföldkövek, célok és ütemezés	295
10. Finanszírozás és költségek	297
11. Hitel kérelem alátámasztása (amennyiben releváns)	298
3. RÉSZ: A TERV VÉGREHAJTÁSA ÉS KIEGÉSZÍTŐ JELLEGE	298
1. ÖSSZHANG MÁS KEZDEMÉNYEZÉSEKKEL	298
2. A TÁMOGATÁSOK EGYMÁST KIEGÉSZÍTŐ JELLEGE.....	303
3. VÉGREHAJTÁS.....	321
4. TÁRSADALMI KONZULTÁCIÓ	350
5. ELLENŐRZÉSI ÉS AUDIT TEVÉKENYSÉG	358
6. KOMMUNIKÁCIÓ	361
4. RÉSZ: ÁTFOGÓ HATÁSELEMZÉS.....	366
1. VEZETŐI ÖSSZEFOGLALÓ	366
2. MAKROGAZDASÁGI KITEKINTÉS A KORMÁNY LEGFRISSEBB ELŐREJELZÉSE ALAPJÁN	367
2.1. Makrogazdasági folyamatok	367
2.2. Inflációs folyamatok	368
2.3. Munkaerőpiaci folyamatok	369
3. A HET MAKROGAZDASÁGI HATÁSA.....	370
3.1. Az alkalmazott módszertan	370
3.2. Az HET makrogazdasági hatása rövid-, közép- és hosszú távon.....	377
4. A HET HATÁSA A TÁRSADALMI KOHÉZIÓRA.....	382
5. AZ HET HATÁSA A FENNTARTHATÓSÁGRA	384

6. A HEE TERV TELJES MAKROGAZDASÁGI HATÁSA.....	385
6.1. Az alappálya ismertetése	385
6.2. A teljes nemzetgazdasági hatás	386

1. RÉSZ: ÁLTALÁNOS CÉLOK ÉS A TERV KOHERENCIÁJA

1. VEZETŐI ÖSSZEFOGLALÓ/ÁTFOGÓ CÉLOK

1.1. Bevezetés, előzmények

A koronavírus járvány kétségtelenül korunk legnagyobb gazdasági, társadalmi és egészségügyi kihívása mind globálisan, mind pedig az Európai Unió, és annak tagjaként Magyarország számára. A járvány váratlanul érte a közösséget, és bár a tagországok saját hatáskörben számos - adminisztratív, korlátozó, gazdaságélénkítő/veszteségmérséklő, egészségügyi - intézkedést hoztak a járvány hatásainak kezelésére, azt is fel kellett ismerniük, hogy az EU-tagországok közössége csak együtt és koordináltan lehet sikeres a válságot követő helyreállításban és a hasonló kataklizmákkal szembeni ellenálló-képesség növelésében.

Ez a felismerés hívta életre az EU történetének legnagyobb ösztönző csomagját, a **NextGeneration EU**-t, amelynek célja, hogy 750 milliárd eurós keretösszegével hozzájáruljon a koronavírus járvány okozta közvetlen gazdasági és társadalmi károk helyreállításához. Ennek a programnak – költségvetési forrásait tekintve – legnagyobb hányadát, 672,5 milliárd eurót, a **Helyreállítási és Ellenállóképességi Eszköz (HEE, illetve RRF)** teszi ki. Az RRF kiemelt célja a koronavírus-világjárvány társadalmi és gazdasági hatásainak enyhítése az európai gazdaságok és társadalmak fenntarthatóbbá és ellenállóbbá tételével, illetve a zöld és a digitális átállásra való felkészítésével. Ez a törekvés tükröződik az RRF hét zászlóshajó kezdeményezésében is (Megújulás, Korszerűsítés, Töltés, Kapcsolódás, Modernizálás, Kapacitásbővítés, Átképzés és továbbképzés), amelyek közül három a zöld átállással összefüggő, négy pedig a digitalizációs célok elérését támogatja.

Az RRF-ben rendelkezésre álló források lehívása érdekében az RRF rendelet 17. és 18. cikkével összhangban a pénzügyi hozzájárulásban részesülni kívánó tagállamoknak **Helyreállítási és Ellenállóképességi Tervet (HET, illetve RRP)** kell benyújtaniuk a Bizottságnak.

Az egyes tagországoknak ebben a tervben kell részletezniük válságkezelési elképzeléseiket az Európai Bizottság számára, többek között bemutatva, hogy

- milyen **kihívásokkal** néztek szembe a járvány során, illetve azt követően, melyek azok a területek, amelyek a járvány hatására jelentős veszteségeket szenvedtek el (vagy amelyeken a járvány még láthatóbbá tette az egyébként is fennálló hiányosságokat) és melyek azok a tényezők, amelyek támogatták a járvány hatásainak mérséklését, alkalmasnak bizonyulva az ellenálló-képesség növelésére;
- milyen **célokat** fogalmaznak meg az azonosított kihívások alapján, figyelembe véve a helyreállítási és ellenállóképességi dimenziót;
- a kihívások fényében megfogalmazott célkitűzéseket milyen **beavatkozásokkal, intézkedésekkel** (beruházásokkal és/vagy reformokkal) kívánják elérni;
- hogyan illeszkednek a megfogalmazott reformok és beruházások az **európai uniós és hazai szakpolitikai stratégiák** rendszerébe;
- hogyan illeszkednek a megfogalmazott reformok és beruházások az EU által megfogalmazott ún. **országspecifikus ajánlásokhoz (CSR)**;

- hogyan valósítják meg az RRF-nek azt a célkitűzését, amely előírja, hogy a felhasznált források legalább 37%-át **zöld beruházásokra** és reformokra kell fordítani, összhangban a European Green Deal¹ dokumentumban részletezett célkitűzésekkel;
- miként tesznek eleget az RRF „digital transformation” célkitűzésének, amely előírja, hogy a felhasznált források legalább 20%-át a **digitális átalakulást** elősegítő beruházásokra és reformokra kell fordítani, összhangban a Shaping Europe’s Digital Future² című dokumentumban foglaltakkal.

---

¹ https://ec.europa.eu/info/strategy/priorities-2019-2024/european-green-deal_en

² https://ec.europa.eu/info/strategy/priorities-2019-2024/europe-fit-digital-age/shaping-europe-digital-future_en

A Terv reagál a Helyreállítási és Rezilienciaépítési Eszköz hat alappilléreire, melyek konzisztenciáját az alábbi ábra mutatja be.

		A Helyreállítási és Rezilienciaépítési Eszköz hat alappillére					
Komponensek	Reformok és beruházások	Zöld átállás	Digitális transzformáció	Intelligens fenntartható és inkluzív növekedés	Társadalmi és területi kohézió	Egészségügyi, valamint gazdasági, társadalmi és intézményi reziliencia	Következő generációra, gyermekekre és fiatalokra vonatkozó szakpolitikák
A. Demográfia és köznevelés	21. századi technológiai környezetre épülő, versenyképes köznevelés		●	●	●	●	●
	Digitális oktatási megoldások beépítése a mindennapi nevelés-oktatási gyakorlatba		●		●		●
	Digitális oktatáshoz való egyenlő hozzáférés feltételeinek biztosítása a tanulók és a pedagógusok számára		●		●		●
	A minőségi oktatáshoz való hozzáférés javítása		●		●	●	●
	Korai nevelés feltételeinek bővítése a társadalmi egyenlőtlenségek csökkentésére és a szülők foglalkoztatási esélyeinek növelésére	●			●	●	●
B. Magasan képzett, versenyképes munkaerő	Felsőoktatási képzések ágazati modernizációja		●		●	●	●
	Kutató-tudásközvetítő szervezetek létrehozása és komplex fejlesztése	●	●			●	●
	A felsőoktatási képzések és a felsőoktatási intézmény alaptevékenységéhez igazodó szolgáltatások intézményi innovációja és a felsőoktatás felnőttképzési tevékenységének erősítése		●				●
	21. századi szakképző intézményfejlesztési program	●	●		●	●	●
	Országos Központi Akkreditált Vizsgaközpont fejlesztése	●	●		●	●	●
	Szakképzési digitális tananyagfejlesztés		●		●	●	●
	Gyakorlatorientált felsőfokú képzés infrastrukturális- és készségfejlesztése		●			●	●
C. Felzárkózó települések	Közösségi megújuló energia termelés és felhasználás	●			●		

	Helyi sajátosságokon alapuló munkaszocializáció és készségfejlesztés				•	•	•
	Szociális lakások építése, felújítása, lakhatási körülmények javítása	•			•		
D. Vízgazdálkodás	Főművi vízpótlórendszerek építési munkái, új hálózatok és rendszerek kialakítása	•					
	Monitoring rendszer kiépítése		•				
	Szemléletformálás						•
	Természetvédelem	•					
E. Fenntartható zöld közlekedés	Elővárosi vasúti hálózat kapacitásának bővítése	•		•	•		•
	Versenyképes városi és elővárosi járműpark	•		•	•		•
	Vasúti szállítás szűk keresztmetszetének feloldása			•	•		
	Regionális közlekedési hálózatok fejlesztése	•		•	•		•
	A Zéró emissziós buszközlekedés fejlesztése	•	•		•		•
	Vasútautomatizálás		•		•		
F. Energetika (zöld átállás)	Átviteli rendszerirányító és elosztók klasszikus és intelligens hálózatfejlesztései	•			•		
	Lakossági napelemes rendszerek támogatása és fűtési rendszerek elektrifikálása napelemes rendszerekkel kombinálva	•	•	•	•		
G. Átállás a körforgásos gazdaságra	Hulladékgazdálkodási infrastruktúra fejlesztése	•					
	Intelligens, innovatív és fenntartható ipar és másodnyersanyag piac erősítése	•					
H. Egészségügy	A XXI. századi egészségügy feltételeinek kialakítása	•	•		•	•	•
	Alapellátás fejlesztése a házi orvosok szerepének erősítésére, a lakóhelyközeli szolgáltatások bővítésére és a szakellátás tehermentesítésére				•	•	•
	Az egészségügy digitális átállásának támogatása		•		•	•	•
	Az orvosok jövedelemviszonyainak rendezése, a hálapénz kivezetése				•	•	•
	Az önellátásra korlátozottan képes emberek biztonságát és életvédelmét szolgáló digitalizációs program		•		•	•	•
I. Szakpolitikához	Adataalapú döntéshozatali és jogalkotási folyamat támogatása						

nem sorolható országspecifikus ajánlások	Vesztegetés kiszorítására az egészségügy területén						
	Automatikus Közigazgatási Döntéshozatali Rendszer kiterjesztése						
	Az ajánlattevői és ajánlatkérői oldal megerősítése						
	Az adórendszer egyszerűsítése						
	Az ügyészség együttműködési rendszereinek magasabb szintre emelése						
	Szofverlicenz gazdálkodási rendszer						

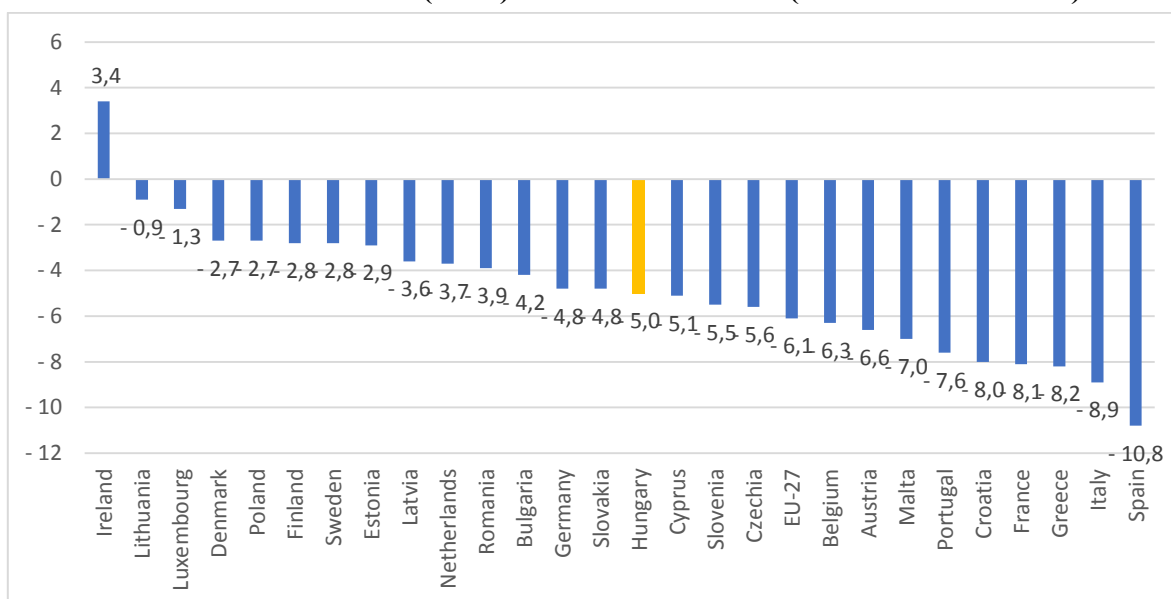
Jelen dokumentum a fenti elvárásokkal összhangban azokat a magyar Kormány által megfogalmazott reformokat és beruházásokat tartalmazza, amelyek egyszerre támogatják a koronavírus-járvány által okozott legfontosabb magyarországi gazdasági és társadalmi kihívások kezelését, a magyar kormány által kitűzött szakpolitikai célok elérését, valamint az Európai Unió célkitűzéseinek és ajánlásainak megvalósítását.

1.2. Makrogazdasági kitekintés

Bruttó hazai termék (GDP)

Magyarország GDP-je 2020 negyedik negyedében a szezonálisan és naptárhatással kiigazított adatok szerint 4,1 százalékkal csökkent az előző év azonos időszakához képest. Az előző (harmadik) negyedévhez viszonyítva a gazdaság teljesítménye 1,1 százalékkal nőtt. 2020-ban összességében a GDP volumene 5,0 százalékkal maradt el az előző évitől. Az 5,0 százalékos adattal hazánk a középmezőnyben helyezkedik el, a legnagyobb visszaesést Spanyolország (10,8 százalék) szenvedte el. A Központi Statisztikai Hivatal (KSH) adatai szerint a negyedik negyedévben az előző negyedévhez mért növekedéshez leginkább az ipar, valamint az információ, kommunikáció nemzetgazdasági ág járult hozzá.

A bruttó hazai termék (GDP) változása 2020-ban (az előző évi %-ában)

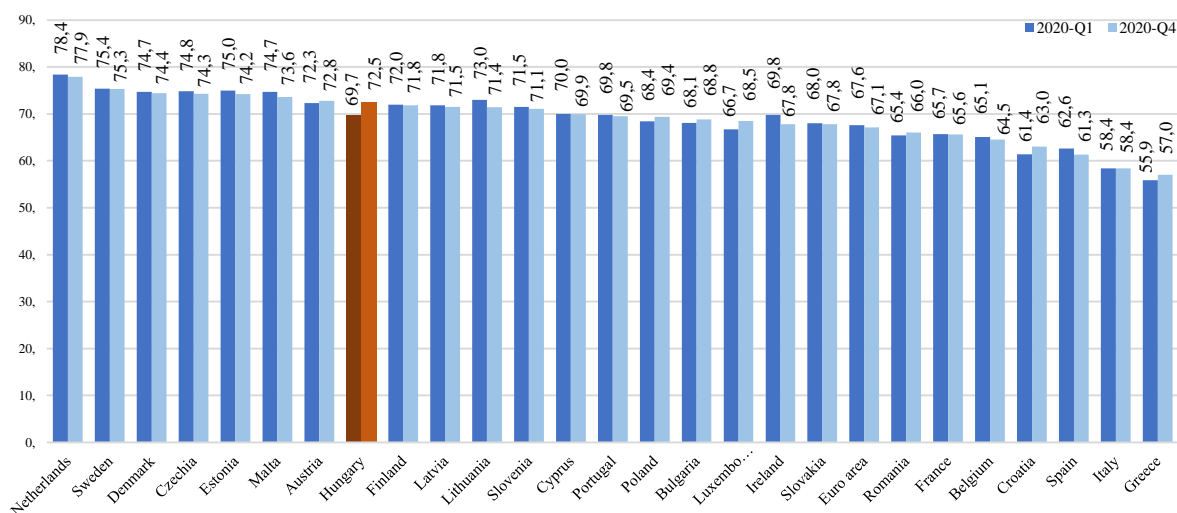
Forrás: Eurostat

Megjegyzés: Liechtenstein és Nagy-Britannia adatai hiányoznak.

Foglalkoztatás

2020 decemberében a 15–74 éves foglalkoztatottak átlagos havi létszáma 4 millió 500 ezer fő volt. 2020-ban a tavaszi korlátozások nyomán azonban csökkent a foglalkoztatás (éves alapon 102,6 ezer fővel a második negyedévben), ugyanakkor a nyári hónapokban az élénkülő belföldi turizmus és az ipari termelés újraindítása miatt a foglalkoztatás szintje meg tudta közelíteni a megelőző évit. Az őszi hónapokban a foglalkoztatás ismét nagyobb mértékben elmaradt a 2019-es szintjétől, viszont az elsődleges munkaerőpiacon foglalkoztatottak száma még ezzel együtt is növekedni tudott éves alapon.

A foglalkoztatási ráta alakulása 2020. március és 2021. január (%-ban)

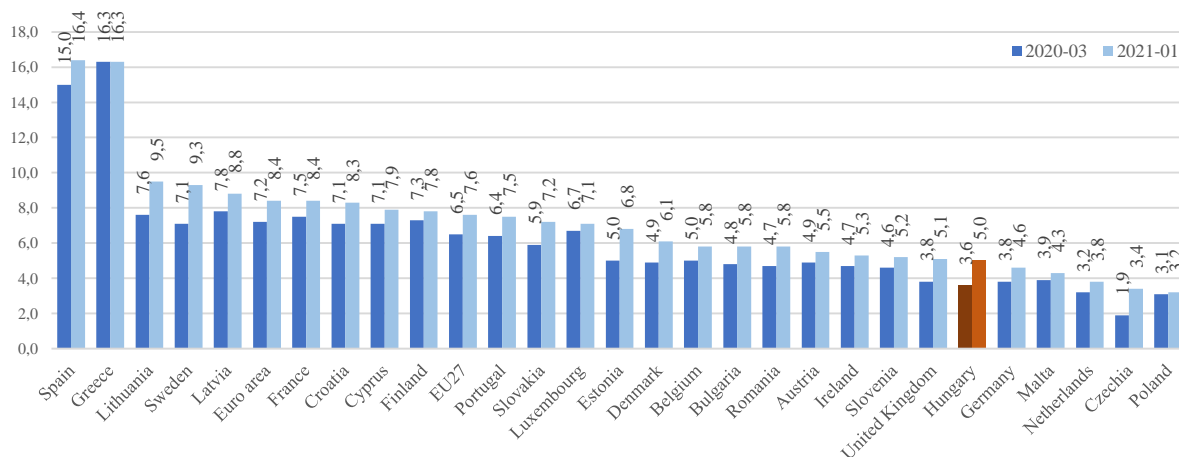
Forrás: Eurostat

EU27, Netherlands, Sweden, Denmark, Czechia, Estonia, Malta adatai 2020 Q4 helyett Q3, Germany adatai 2020 Q4 helyett 2019 Q4.

Munkanélküliség

A járványhelyzet nyomán júniusig 376,4 ezer főre emelkedett az álláskeresők száma, azonban azt követően fokozatosan csökkenni kezdett, így decemberben már csak 291,3 ezer regisztrált álláskeresőt tartott számon a Nemzeti Foglalkoztatási Szolgálat. Ez az érték ugyan a 2020 q3-hoz képest jelentős növekedésnek mondható, a munkanélküliség szintje hazánkban még így is messze az uniós átlag alatt maradt.

A munkanélküliségi ráta alakulása 2020. március és 2021. január (%-ban)

Forrás: Eurostat

Megjegyzések: Estonia, Greece, Italy, Finland adatai 2021. január helyett 2020. december; United Kingdom adata 2021. január helyett 2020. szeptember

A KSH és az Eurostat deprivációra vonatkozó számai alapján az elmúlt egy évtizedben a teljes lakosságot tekintve az EU átlagnál nagyobb mértékben, mintegy kétharmadával csökkent Magyarországon a súlyos anyagi nélkülözésben élők aránya. 2010-hez képest pedig több mint 4 millió fővel csökkent azok száma, akiknek a váratlan kiadások jelentős nehézséget okoznak.

Az Európai Unióban bevezetett egységes mutatószám, a szegénység vagy társadalmi kirekesztődés kockázatának kitettek aránya alapján Magyarországon 2010-ben minden harmadik ember ki volt téve a szegénység vagy kirekesztés kockázatának, ám arányuk tíz év alatt – 2019-re – a KSH adatai szerint 17,7 százalékra csökkent.

Magyarország a szegénységi mutatókat tekintve nemzetközi összehasonlításban is jól vizsgázik (itt a 2018-as adatokat tudjuk összevetni). A szegénység kockázatának kitettek aránya 2010-ben még bőven az uniós átlag felett volt, ám 12 százalékpontos csökkenéssel bőven ez alá került 2018-ban (miközben a mutató az EU egészében is javult valamelyest).

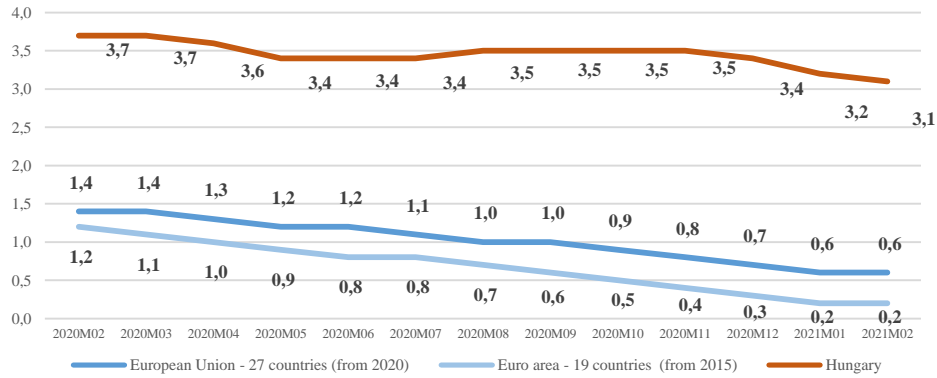
A szegénység csökkenéséhez alapvetően két folyamat járulhatott hozzá legerősebben az elmúlt 10 évben: egyrészt a növekvő foglalkoztatás, másrészt az emelkedő bérek. A növekvő foglalkoztatás szerepe azért is kiemelkedő, mert így sokan segély helyett munkabérhez, azaz magasabb jövedelemhez jutottak, tehát nagyobb esélyük volt kitörni a szegénységből. Ebben nagy szerepe volt annak is, hogy a minimálbér reálértéke mintegy kétharmadával emelkedett a vizsgált időszakban. E folyamatok folytatása, illetve a koronavírus által okozott károk kiheverése segítheti elő a szegénység szintjének további csökkenését³.

³ Forrás: <https://www.vg.hu/velemen/hatter/kiut-a-szegenysegbol-3576001/>, Világgazdaság, Századvég elemzés

Infláció

Az inflációs folyamatokat 2020 elején elsősorban a megelőző évről áthúzódó folyamatok befolyásolták, a kereslet visszaesése csak szeptembertől jelent meg a fogyasztói árakban. Így a tavalyi évben a forint árfolyamváltozása miatt is az MNB célja felett, 3,3 százalékon (2021. februárjában 3,1 százalékon) alakult az infláció. 2021-ben az infláció a jegybanki cél fölött, a Pénzügyminisztérium előrejelzése szerint 3,6 százalékon alakulhatott.

Az infláció változása 2020. február és 2021. február között

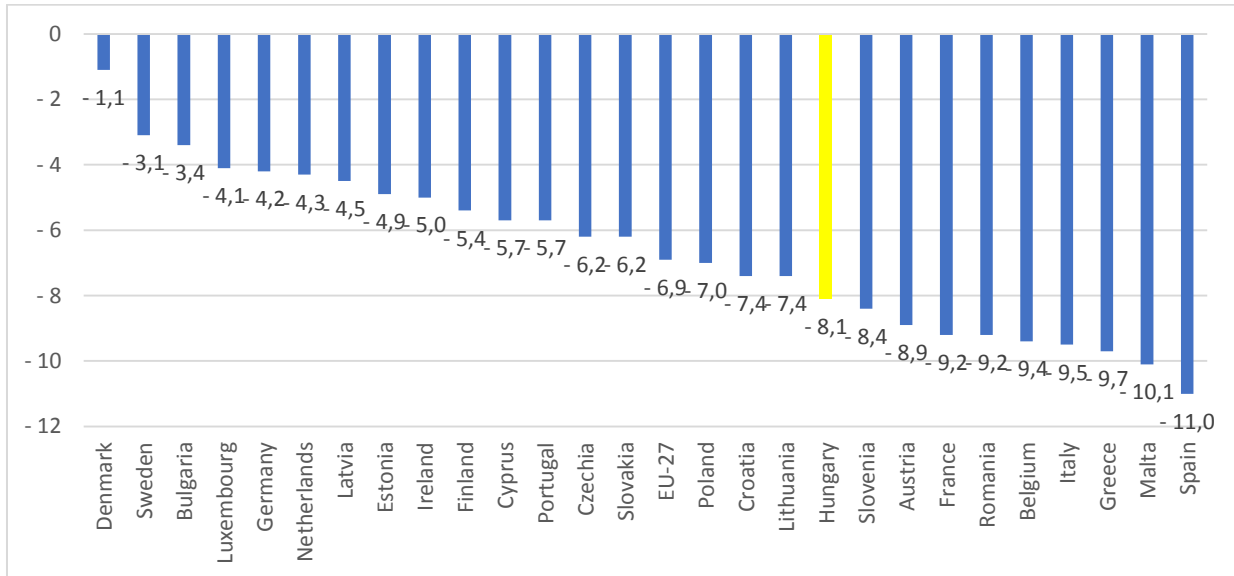

Forrás: Eurostat

Költségvetési hiány

2020-ban a gazdasági visszaesés, a csökkenő adóbevételek és a növekvő kiadások miatt 8,1 százalékot tett ki a költségvetési hiány (a legmagasabb értéket /9,2 százalékot/ Q2-ben érte el, míg Q3-ban ez az érték 4 százalékot mutatott), a maastrichti 3 százalékos cél elérése 2024-re várható.

A kormányzati szektor hiánya 2020-ban (GDP %-ában)

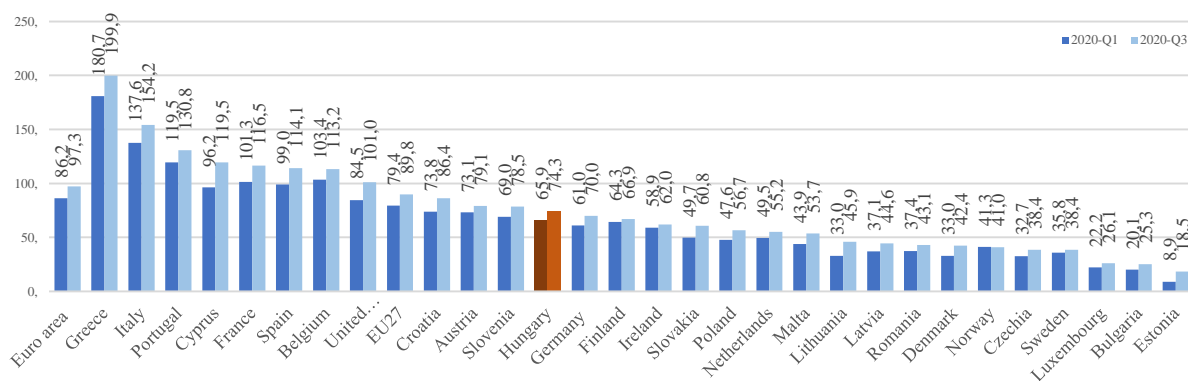
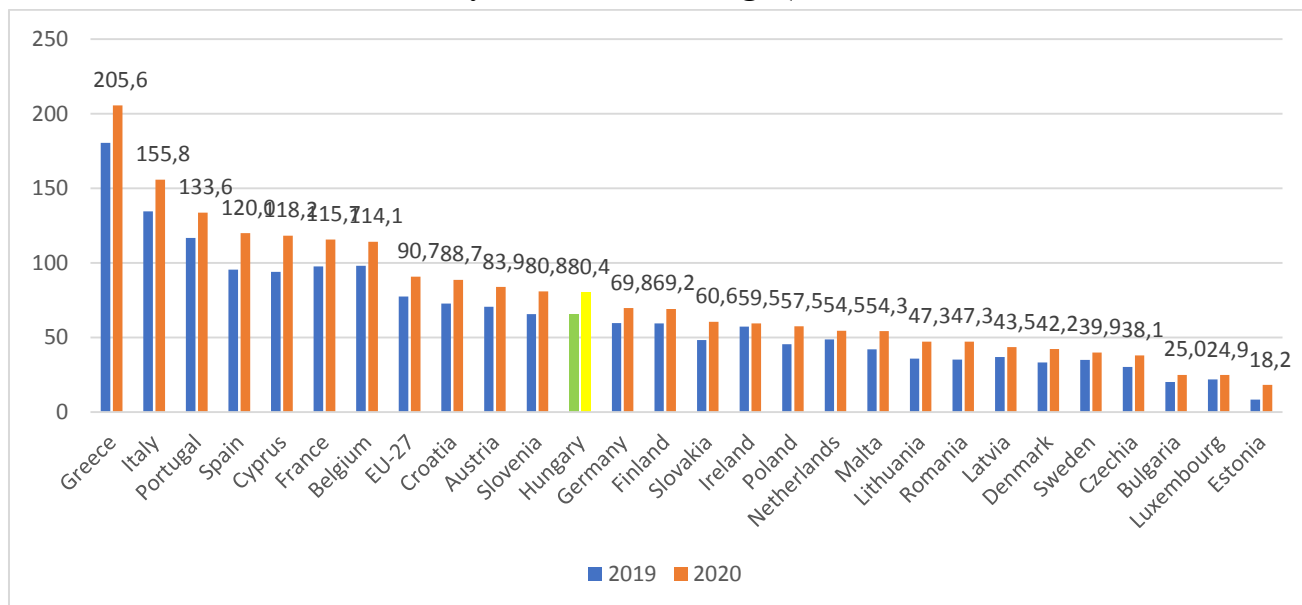

Forrás: Eurostat

Államadósság

A magasabb hiány és a GDP visszaesése nyomán a bruttó államadósság 2020-ban 81,2 százalékra emelkedhetett (Q3-ban még csak 74,3 százalékon állt). Ennek mértéke az előrejelzés szerint 2022-ig 78,2, míg 2024-ig 72,9 százalékra csökkenhet.

A kormányzati szektor adóssága (%-ban)

Forrás: Eurostat

Az RRP várható összesített hatása

A HET összesen 47 – az RRF-ből finanszírozni tervezett – reformot/beruházást tartalmaz, amelyek összesen 9 nemzetstratégiai cél (komponens) alá kerültek besorolásra. A reformok és beruházások megvalósítása az RRF keretében összesen 2 511,2 milliárd forintba kerül folyó áron számítva. Évekre lebontva 2021-ben a 2019-es GDP 0,97, 2022-ben az 1,4, 2023-ban az 1,11, 2024-ben a 0,91, 2025-ben a 0,73, míg 2026-ban a 0,42 százalékának megfelelő összeg befektetése valósul meg a magyar gazdaságban.

Számításaink szerint a reformok és beruházások megvalósulása nyomán 2019-es áron számítva 2 153,6 milliárd forint bruttó hozzáadott érték keletkezik 2021 és 2026 között. Középtávon (az egyes reformok/beruházások megvalósulása nyomán 5 éves időtávon kumuláltan) a fejlesztések révén a növekedési többlet 4 390,3 milliárd forint lehet. Ezen felül egyes beruházások, illetve reformok ennél is hosszabb távon fejthetik ki hatásuk, amelynek köszönhetően az RRF végrehajtása hosszú távon (10 éves időtávon kumuláltan) összesen 7 369,1 milliárd forint bruttó hozzáadott érték létrejöttét eredményezi. Az előrejelzett GDP szintjét tekintve az RRF megvalósulása esetén a GDP 2021-ben 375,7, 2022-ben 676,5, 2023-ban 752,9, 2024-ben 802,6, 2025-ben 888,7, míg 2026-ban 853,2 milliárd forinttal lehet magasabb, mint abban az esetben, ha a beruházások elmaradnak. A közép- és hosszú távú

hatások fennmaradása miatt az RRF terv végrehajtása nyomán a GDP 2026 után is évente 1,3 százalékkal haladhatja meg azt a szintet, mint amit akkor ért volna el, ha az RRF beruházások nélküli előrejelzésben bemutatott gazdasági folyamatok valósulnak meg.

A gazdaságban rövidtávon (vagyis amíg a programok zajlanak) 140,9 ezer fő nagyságrendű munkaerőigény jelentkezik. A közép- és hosszú távú hatások ezzel szemben rendre 22,4 és 27,3 ezer munkahely létrehozását eredményezhetik. A költségvetés bevételei a rövidtávú hatások révén 811,9 milliárd forinttal emelkedhetnek (ez évente átlagosan a GDP 0,3 százalékának felel meg), míg középtávon 1 631,8, hosszú távon pedig 2 723,8 milliárd forinttal haladhatja meg azt a szintet, ami a beruházások megvalósulása nélkül állt volna elő. A költségvetés bevételi főösszege a közép- és hosszú távú hatások miatt 2026 után is átlagosan 1,5 százalékkal haladhatja meg az RRF-ben megvalósított beruházások nélküli előrejelzés kivetítésében szereplő értéket. Számításaink szerint az egy főre jutó GDP 2026-ban az RRF reformjai és beruházásai végrehajtása nyomán 1,5 százalékkal lehet magasabb, mint az alappályán becsült érték.

1.3. A HEE jelentősége

Ahogy a 2021. évi éves uniós fenntartható növekedési stratégia⁴ is fogalmaz, **a COVID-19 világvárvány hirtelen és mély recesszióba sodorta a világot**. Ezt a recessziót nyitott gazdaságként Magyarország sem kerülhette el: a gazdasági növekedés elmúlt években tapasztalt dinamikus üteme megtorpant, a vállalkozások egy jelentős hányada a hirtelen elapadó kereslet miatt nehéz pénzügyi helyzetbe került, a lakosság és a vállalkozások pénzügyi terheinek enyhítésére bevezetett kormányzati intézkedések pedig a költségvetési hiány és az államadósság volumenét befolyásolták negatívan.

A vírusválság kedvezőtlen gazdasági és társadalmi hatásai természetesen valamennyi európai uniós tagországot érintették, ami európai szintű beavatkozást, az EU összehangolt cselekvését tette szükségessé. **Az uniós kezdeményezések közül** – tekintettel annak forrásaira – külön is **kiemelendő a Helyreállítási és Ellenállóképességi Eszköz**, amely a teljes NextgenerationEU kezdeményezésnek majdnem 90 százalékát, továbbá a többéves pénzügyi keret mintegy kétharmadát teszi ki, és éppen azokon a szakpolitikai területeken kíván beavatkozni, amelyeket vagy súlyosan érintett a pandémia, vagy amelyek láthatóan pozitív szerepet tölthetnek be a járvány hatásainak leküldésében (pl. digitalizáció).

Az RRF tehát a **gazdasági helyreállítás és az ellenállóképesség megerősítésének kiemelt eszköze**, amely részben visszatérítendő, részben vissza nem térítendő források formájában áll a tagországok rendelkezésére.

1.4. A magyar HET célja, felépítése, forrásallokációja

A **HET célja** – összhangban az RRF egészének célkitűzéseivel – elsősorban a **koronavírus járvány gazdasági és társadalmi hatásainak ellensúlyozása, illetve a gazdaság ellenállóképességének, fenntarthatóságának és a zöld és a digitális átmenettel kapcsolatos kihívásokra és lehetőségekre való felkészültségének a növelése**.

Ennek **legfőbb eszköze a magyar Kormány álláspontja szerint egy olyan intelligens, fenntartható és inkluzív növekedési pálya kialakítása**, amely a gazdasági ökoszisztéma minden elemére, illetve a társadalom minden csoportjára kiterjedő módon járul hozzá a

---

⁴ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/PDF/?uri=CELEX:52020DC0575&from=en>

gazdasági növekedéshez, a munkahelyek fenntartásához, illetve újak létrehozásához, a vállalkozások versenyképességéhez és a társadalmi felzárkózáshoz.

A technológia-vezérelt, a kutatás-fejlesztési és innovációs tevékenységre kiemelt hangsúlyt helyező növekedési pálya **egyszerre támogatja a zöld átállást és a digitális átalakulást**, hiszen a fenntarthatósági és a digitalizációs célok teljesítése egyaránt olyan versenyképes gazdaság létrehozását eredményezi, amelyben valamennyi szereplő osztja a zöld gazdasággal és a digitalizációval összefüggő célokat. A HET komponensei ezért is tartalmazznak ezeket a célokat világosan támogató beavatkozásokat.

A magyar HET a fentieknek alapján **az alábbi komponenseket tartalmazza:**

A. Demográfia és köznevelés	F. Energetika
B. Magasan képzett, versenyképes munkaerő	G. Átállás a körforgásos gazdaságra
C. Felzárkózó települések	H. Egészségügy
D. Vízgazdálkodás	I. Szakpolitikához nem sorolható országspecifikus ajánlások
E. Fenntartható zöld közlekedés	

Az egyes komponensek legfontosabb célkitűzései, versenyképességi relevanciája

A **Demográfia és köznevelés** (A) komponens a 21. századi technológiai környezetre épülő, versenyképes köznevelés megteremtésével hozzájárul ahhoz, hogy az új generációk már a magas szintű digitális készségek és az ökotudatos szemlélet birtokában kerüljenek ki az iskolarendszerű képzésből. A **korai nevelés feltételeinek bővítése** nemcsak a társadalmi egyenlőtlenségek csökkentését szolgálja, hanem az érintett szülők foglalkoztatási esélyeit is növeli.

A **Magasan képzett, versenyképes munkaerő** (B) komponens a kutatás-fejlesztési és innovációs kapacitások fejlesztésével, a felsőoktatási képzések ágazati modernizációjával és a gyakorlatorientált felsőfokú képzések infrastrukturális- és készségfejlesztésével a felsőoktatás modernizációját, illetve az egyetemek és a vállalkozások közötti együttműködés bővítését célozza. A felsőoktatás felnőttképzési tevékenységének erősítése a felnőttkori tanulásban való részvételt hivatott erősíteni, ami a magyar gazdaság és társadalom legfőbb kihívásai közé tartozik. A komponens fontos eleme a 21. századi szakképző intézmények és az Országos Központi Akkreditált Vizsgaközpont fejlesztése, illetve a szakképzési digitális tananyagfejlesztés.

A **Felzárkózó települések** (C) komponens központi eleme a szociális lakások építése, felújítása, a lakhatási körülmények javítása a társadalmi felzárkózás erősítése érdekében, illetve a közösségi megújulóenergia-termelés (pl. szociális naperóművek) és -felhasználás ösztönzése és támogatása.

A **Vízgazdálkodás** (D) komponens elsősorban természetvédelmi indíttatású és a szemléletformálást támogatja, ugyanakkor új hálózatok és rendszerek kialakításával, illetve egy hatékony monitoring rendszer kiépítésével a vízgazdálkodás területén is 21. századi megoldásokat vezet be.

A **Fenntartható zöld közlekedés** (E) komponens nemcsak a közlekedési és szállítási szűk keresztmetszetek felszámolásával járul hozzá a fenntartható és hatékony közlekedési rendszer létrejöttéhez, hanem több olyan elemet is tartalmaz (pl. az elővárosi és a helyközi közlekedés modernizációja, regionális közlekedési hálózatok – köztük kerékpárutak - fejlesztése), amely hozzájárul a munkaerőpiaci mobilitás növeléséhez, a rugalmas foglalkoztatási formák elterjedéséhez, a vidéki életminőség javításához.

Az **Energetika** (F, zöld átállás) komponensben szereplő beavatkozások elsődleges célja a rugalmas és biztonságos villamosenergia-hálózat biztosítása az időjárásfüggő megújuló energiaforrások integrálása érdekében. A lakossági napelem-használat és fűtőkorszerűsítés támogatása szintén a hatékony energia-gazdálkodást segíti.

Az **Átállás a körforgásos gazdaságra** (G) komponens az innovatív megoldások elterjedéséhez, s ez által a fenntartható növekedési célokhoz járul hozzá olyan beavatkozásaival, mint a hulladékok kémiai újrahasznosítása (chemical recycling) vagy a hulladék előkezelést, hasznosítást ösztönző infrastruktúra fejlesztése.

Az **Egészségügy** (H) komponens szinte valamennyi beavatkozása hozzájárul a munkavállalók egészségben töltött éveinek meghosszabbításához, a betegutak lerövidítéséhez, az orvos-beteg találkozók számának csökkentéséhez azzal, hogy a digitalizációs reform során a rendszer minden szintjén fejlett digitális megoldásokat vezet be (Ellátási folyamatok digitalizálása, lakossági eHealth funkciók, központi egészségügyi mobil applikáció fejlesztése, stb.) A 21. századi egészségügy feltételeinek kialakításában kiemelt szerepet kap emellett a kórházi hálózat fejlesztése, az önellátásra korlátozottan képes emberek biztonságát és életvédelmét szolgáló egészségügyi távfelügyeleti digitalizációs program, illetve az orvosok jövedelmi viszonyainak rendezése, a hálapénz kivezetése.

A **Szakpolitikához nem sorolható országspecifikus ajánlások** (I) komponens a konkrét **szakpolitikához nem sorolható országspecifikus ajánlásokra reflektál** a bírói függetlenség megerősítésével, az ügyészség együttműködési rendszereinek magasabb szintre emelésével, az adatalapú döntéshozatali és jogalkotási folyamat támogatásával, az egészségügyi vesztegetés kiszorításával, a közbeszerzések terén a verseny erősítésével, illetve egy szoftverlicenz-gazdálkodási rendszer bevezetésével.

Társadalmi és területi kohézió

A vállalkozások és a munkavállalók versenyképességéhez fogható jelentőségű kérdés a társadalom leginkább leszakadó csoportjainak, illetve leghátrányosabb helyzetű térségeinek a felzárkóztatása. Ebből a szempontból a digitális hálózatokhoz, eszközökhöz és szolgáltatásokhoz való hozzáférés meghatározó jelentőségű, hiszen a digitális kirekesztődés (digital exclusion) az érintett társadalmi csoportok visszafordíthatatlan társadalmi kirekesztődésével (social exclusion) fenyeget. Különösen élesen mutatkozott meg mindez a COVID-19 járvány során, amikor a digitális szakadék sokak számára megakadályozta az online oktatásban, illetve a távmunkában való részvételt, de még a családtagokkal való kapcsolattartást is.

A magyar Kormány szerint a digitális ökoszisztéma fejlesztése során annak minden elemére kiterjedő módon szükséges törekedni a digitális szakadék (digital gap/divide) áthidalására, ami a társadalmi befogadás egyik leghatékonyabb eszköze a digitális korban. A digitalizáció ugyanakkor felgyorsítja a repetitív és/vagy alacsony hozzáadott értékű munkafolyamatok automatizálását, robotokkal való kiváltását, egyszerre növelve a digitális és egyéb kompetenciák hiányában elhelyezkedni nem képes munkavállalók számát, illetve a magas szintű digitális felkészültséggel és informatikai ismeretekkel rendelkező (a korszerű gépeket kezelni képes) munkavállalók iránti munkaerőpiaci keresletet.

A **Demográfia és köznevelés** komponens a 21. századi technológiai környezetre épülő köznevelés megteremtésével azoknak a tanulóknak a társadalmi kohézióját is támogatja, akik esetén a hagyományos iskolarendszerben a korai iskolaelhagyás vagy a speciális nevelési igényű (SNI) minősítés várt volna. A **korai életkorban történő fejlesztés feltételeinek bővítése** szintén a társadalmi felzárkóztatást szolgálja, egyben támogatva a hátrányos helyzetű szülők munkaerőpiaci reintegrációját is.

A **Magasan képzett, versenyképes munkaerő komponens**ben a "21. századi szakképző intézmény" fejlesztési program, a szakképzési digitalizálása szintén hozzájárulhat a társadalmi és területi kohézió erősítéséhez, ahogy a felnőttkori tanulásban való részvétel ösztönzésével a felsőoktatás felnőttképzési tevékenységének erősítése is.

A hátrányos helyzetűek társadalmi felzárkózását támogatja a **Felzárkózó települések** komponens keretében a szociális lakások építése, felújítása, a lakhatási körülmények javítása, illetve a közösségi megújulóenergia-termelés és -felhasználás ösztönzése és támogatása.

A **Vízgazdálkodás** komponens keretében megvalósuló fejlesztések a hátrányos helyzetű térségekben élők egészséges ivóvízhez való hozzáféréseinek biztosításával és a szemléletformálással járulnak hozzá a társadalmi és területi kohézió erősítéséhez.

A **Fenntartható zöld közlekedés** komponens beavatkozásai közül az elővárosi és regionális vasúti hálózatok fejlesztése növeli a társadalmi mobilitást és – a megfogalmazott közlekedésfejlesztési beruházások segítségével – hozzájárul a korábban a közlekedési hálózatok hiányosságai miatt leszakadó térségek területi reintegrációjához.

Az **Energetika (zöld átállás)** komponens elemei közül elsősorban a „Lakossági napelem használat és fűtéskorszerűsítés támogatása” beavatkozásnak van kohéziós dimenziója (támogatva a legszegényebb társadalmi csoportok által használt drága és környezetszennyező fűtési rendszerek kiváltását fenntartható és kedvezőbb árú fűtési rendszerekkel), de a villamosenergia-hálózatok korszerűsítésének közvetett módon minden társadalmi csoport és térség a haszonélvezője lehet. A hatékony innovatív hulladék-kezelési megoldások az **Átállás a körforgásos gazdaságra** komponens is tartalmaz a társadalmi és a területi kohéziót erősítő elemeket azzal, hogy az innovatív hulladékgazdálkodás megvalósításával, illetve annak kiterjesztésével hozzájárul a vidéki településeken keletkező hulladékok innovatív újrahasznosításához, ezáltal új munkahelyeket is létrehozva a hátrányos helyzetű térségekben.

Az **Egészségügy** komponens szinte minden elemében támogatja a társadalmi kohéziót, hiszen az egészségügyi ellátás színvonalának emelése, illetve a hálapénz kivezetése a leginkább elesettek számára is egyértelmű előnyökkel jár, a digitális technológiák egészségügyben történő széleskörű elterjesztésénél pedig nincsen jobb eszköz ahhoz, hogy az egészségügy által nyújtott szolgáltatásokhoz mindenki egyenlő feltételekkel juthasson hozzá.

A **Szakpolitikához nem tartozó országspecifikus ajánlások komponens** a társadalmi kohézióhoz akként járul hozzá, az itt megfogalmazott digitalizációs beruházások hozzájárulnak egyrészt egy jobban működő közigazgatás kialakításához, másrészt az e-ügyintézési szolgáltatások minőségi fejlesztéséhez, amelynek területi kohézióra gyakorolt hatása vélhetően nem igényel külön indoklást.

Egészségügy, valamint gazdasági, társadalmi és intézményi ellenálló-képesség, ideértve a válságreagálási képesség és a válságra való felkészültség növelése.

A teljes RRF voltaképpen **célja az ellenálló-képesség erősítése**; ennek kiemelt fontosságú eleme az egészségügyi, gazdasági, társadalmi és intézményi ellenálló-képesség növelése, az esetleges további válság(ok)ra történő felkészültség erősítése. A HET minden komponense hozzájárul ezekhez a célokhoz, más-más gazdasági vagy társadalmi alrendszerre helyezve a hangsúlyt.

Az **Egészségügy** komponens esetében a legtöbb beavatkozás primer módon is az egészségügyi rendszer felkészültségének növelését és válságállóságát támogatja az onkológiai és patológiai terület digitalizációjától az alapellátás fejlesztésén és az ellátási folyamatok digitális átalakításán át a kórházi hálózat és a mentőszolgálat fejlesztéséig. Az önellátásra korlátozottan képes emberek biztonságát és életvédelmét szolgáló egészségügyi távfelügyeleti

digitalizációs program jelentősen növeli az érintett célcsoport ellenálló-képességét az egészségügyi és egyéb válsághelyzetekben.

A **Demográfia és köznevelés** komponens elsősorban az oktatási rendszer (és ezzel közvetve a társadalom) ellenálló-képességét növeli azzal, hogy egyenlő hozzáférést biztosít a pedagógusok és diákok számára a digitális oktatáshoz. A COVID-19 miatti lezárások egyik legfontosabb tapasztalata volt, hogy mind a tanárok, mind a diákok digitális lehetőségei rendkívül eltérőek, ezért szükséges az esélyek kiegyenlítése. A válságra való felkészültséget erősíti a korai nevelés feltételeinek bővítése, mivel több szülő számára teszi lehetővé a munkavállalást, akár home office körülmények között is.

A **Magasan képzett, versenyképes munkaerő komponens** elsősorban a gazdaság ellenálló-képességét erősíti azzal, hogy támogatja a magas hozzáadott-értéket képviselő, ez által kevésbé konjunktúra-érzékeny tevékenységek kialakulását. A felsőoktatás felnőttképzési tevékenységének erősítése és a 21. századi szakképzés feltételeinek megteremtése hozzájárul a magasan képzett munkaerő arányának bővüléséhez.

A **Felzárkózó települések** komponensen belül a szociális lakások építése, felújítása, lakhatási körülmények javítása a leginkább elesettek ellenálló-képességét erősíti, ahogy a szociális naperőművek támogatása is.

A **Fenntartható zöld közlekedés** komponens beavatkozásai a munkaerőpiaci mobilitás közlekedési feltételeinek megteremtésével, a rugalmas foglalkoztatási formák elterjedésének elősegítésével és a vidéki életminőség javításával javítják a munkaerőpiac ellenállóképességét.

Az **Energetika** (zöld átállás) komponens intézkedései a rugalmas és biztonságos villamosenergia-hálózat biztosításával és az időjárásfüggő megújuló energiaforrások integrálásával a villamos-energia hálózatok és az energia-ellátás ellenállóképességét javítják.

Az **Átállás a körforgásos gazdaságra** komponens beavatkozásai azzal járulnak hozzá a válságreagálási képesség növeléséhez, hogy a hulladékok kémiai újrahasznosításával vagy a hulladék előkezelést, hasznosítást ösztönző infrastruktúra fejlesztésével hatékonyabbá és kiszámíthatóbbá teszik a hulladék-gazdálkodást és –hasznosítást.

A **Szakpolitikához nem tartozó országspecifikus ajánlások komponens** minden eleme támogatja az intézményi ellenálló-képességet, hiszen a döntéshozatal minőségének javításával hozzájárul megalapozottabb közigazgatási döntések meghozatalához, erősítve ezzel az intézményekbe vetett társadalmi bizalmat.

A következő generációra, a gyermekekre és az ifjúságra vonatkozó politikák, beleértve az oktatást és a készségeket

Egy ország válságokkal szembeni ellenálló-képességét és a jövőre való felkészültségét alapvető mértékben határozza meg, hogy mekkora figyelmet fordít a fiatal korosztályok felkészítésére, különös tekintettel az oktatásra és a technológiai, gazdasági és társadalmi fejlődés által elvárt készségek, kompetenciák elsajátítására. Ebben a tekintetben a HET kiemelkedő számosságú beavatkozást tartalmaz, hiszen a magyar kormány rendkívül fontosnak tartja a következő generációk megfelelő tudással és készségekkel történő felvértezését az oktatási rendszer minden szintjén, ahogy a demográfiai kihívások kezelése is évek óta stratégiai törekvéseinek homlokterében áll.

A HET **Demográfia és köznevelés** komponense a 21. századi technológiai környezetre épülő, versenyképes köznevelést, illetve a digitális oktatáshoz való egyenlő hozzáférés feltételeinek biztosítását tűzi zászlajára. A legfiatalabb, illetve a következő években megszülető generációk

számszerű bővülését és felcseperedésük körülményeinek javítását támogatja a korai nevelés kapacitásbővítése és korszerűsítése, illetve a bölcsődék eszközfejlesztése is.

A fiatal generációk munkaerőpiaci versenyképességét és felnőttkori boldogulását segítik elő a **Magasan képzett, versenyképes munkaerő komponens** keretében tervezett intézkedések, hiszen mind a megerősödő, a kutatás-fejlesztés és az innováció központjaivá váló, a vállalkozásokkal az eddiginél szorosabb kapcsolatokat ápoló egyetemek, mind a 21. századi szakképző intézmények számottevően hozzájárulnak az oktatás színvonalának emeléséhez, javítva a végzettek elhelyezkedési és karrier-lehetőségeit.

Az **Energetika (zöld átállás), a Vízgazdálkodás és az Átállás a körforgásos gazdaságra** komponensek valamennyi beavatkozása hozzájárul a fenntartható és ökotudatos fejlesztésekhez, s ezzel közvetett módon élhető és fenntartható környezetet biztosít a jövő generációi számára.

Az **Egészségügy** komponens valamennyi eleme javítja a felnövekvő generációk életminőségét és egészségben eltöltött várható élethosszát.

A **Szakpolitikához nem tartozó országspecifikus ajánlások komponens** pedig a kiszámíthatóság és a társadalmi közérzet javításával járul hozzá a jövő generációk életminőségének javításához.

Zöld átállás

A HET-ben megfogalmazott reformok/beruházások nagymértékben reflektálnak az éghajlati és/vagy környezetvédelmi célkitűzésekre. A terv teljes mértékben figyelembe veszi az RRF rendeletnek azt az előírását, hogy az éghajlatpolitikai célok megvalósítására a teljes terv legalább 37 százalékát kell fordítani. A HET esetében – két kivétellel – valamennyi komponens tartalmaz olyan beavatkozásokat, amelyek az uniós klímacélok elérését célozzák. Az erre a célra allokált források mindösszesen a teljes terv keretösszegének 41,17 százalékát teszik ki.

A **Köznevelés és demográfia** komponens keretében elvégzett infrastrukturális beruházások minden tevékenységelemének végrehajtása során érvényesülnek az energiahatékonyság szempontjai.

A **Magasan képzett, versenyképes munkaerő komponens**ben a felsőoktatási infrastruktúra fejlesztését célzó beruházás hozzájárul a 2030-as uniós klímacélok teljesítéséhez, a klímasemlegesség 2050-ig történő eléréséhez. A zöld átmenethez hozzájárulnak az Országos Központi Akkreditált Vizsgaközpont és a 21. századi szakképző intézmények fejlesztése keretében megújuló épületek energetikai fejlesztései, és az olyan hulladékkezelési, anyaghasználati, térszerkezeti és környezeti megoldások is, amelyek az egyes szakképző intézmények és az oktatók, tanulók ökológiai lábnyomának csökkentését eredményezhetik.

A **Felzárkózó települések** komponensben az egészséges lakókörnyezet megteremtését célzó beavatkozások hozzájárulnak a zöldebb, élhetőbb, egészségesebb települések kialakításához. A közösségi megújulóenergia-termelés (pl. szociális naperőművek) és -felhasználás ösztönzése és támogatása csökkenti a hulladékégetést, illetve a fosszilis energiahordozók használatával járó környezetterhelést

A **Vízgazdálkodás** komponensben megfogalmazott reformok/beruházások többek között az aszályos területek vízpótlásával, illetve egy hatékony monitoring rendszer kiépítésével járulnak hozzá a klímacélok eléréséhez.

A **Fenntartható zöld közlekedés** komponens kiemelt célja a környezetbarát közlekedési eszközök penetrációjának elterjesztése. Ez többek között a vasúti közlekedésben az

elektromossággal üzemelő vasúti mozdonyokba történő beruházást, a meglévő vasútvonalak villamosítását, a zöldbusz program megvalósítását és az elővárosi közlekedési fejlesztések (köztük kerékpárutak) kialakítását jelenti.

Az **Energetika (zöld átállás)** komponens természetesen céljánál és beavatkozási területeinél fogva is az uniós klímacélok teljes mértékben támogató komponens.

Az **Átállás a körforgásos gazdaságra** komponens hulladékok kémiai újrahasznosítását és a hulladék előkezelést, hasznosítást ösztönző infrastruktúra fejlesztését célzó beavatkozásainak köszönhetően jelentősen javulhat a hulladékok újrahasznosítása, ami mind a gyűjtési, mind az újrafeldolgozási célokhoz hozzájárul.

Az **Egészségügyi komponensben** megvalósítani tervezett alapellátási és kórházi infrastruktúra fejlesztések javítják az alapellátás és a kórházak működési hatékonyságát, és így zöldebbé teszik az érintett intézmények működését/fenntartását, a digitalizációs célú fejlesztések – köztük az egészségügyi távfelügyeleti digitalizációs program – pedig jelentősen csökkentik az orvos-beteg találkozásokat, amelyek így közvetve támogatják a klímacélok teljesülését.

A HET összességében a tervezett források 41,17 százalékát kívánja klímapolitikai célokra fordítani.

A klímacélok teljesülése a HET-ben, 2021.05.10.

Komponens neve	Komponens keretösszege	Climate tagging	Climate tagging
	(Mrd HUF)	(Mrd Ft)	(az érintett komponens %-ában)
A. Demográfia és köznevelés	230,69	12,80	0,00%
B. Magasan képzett, versenyképes munkaerő	281	24,20	8,61%
C. Felzárkózó települések	77,47	11,55	14,91%
D. Vízgazdálkodás	44,35	17,66	40,00%
E. Fenntartható zöld közlekedés	631,00	613,00	82,69%
F. Energetika	262,49	262,49	100,00%
G. Átállás a körforgásos gazdaságra	103,00	67,00	65,05%
H. Egészségügy	857,04	25,28	3,20%
I. Szakpolitikához nem sorolható országspecifikus ajánlások	24,21	0	0,00%
Összesen	2 511,27	1 033,98	41,17%

Digitális átalakulás

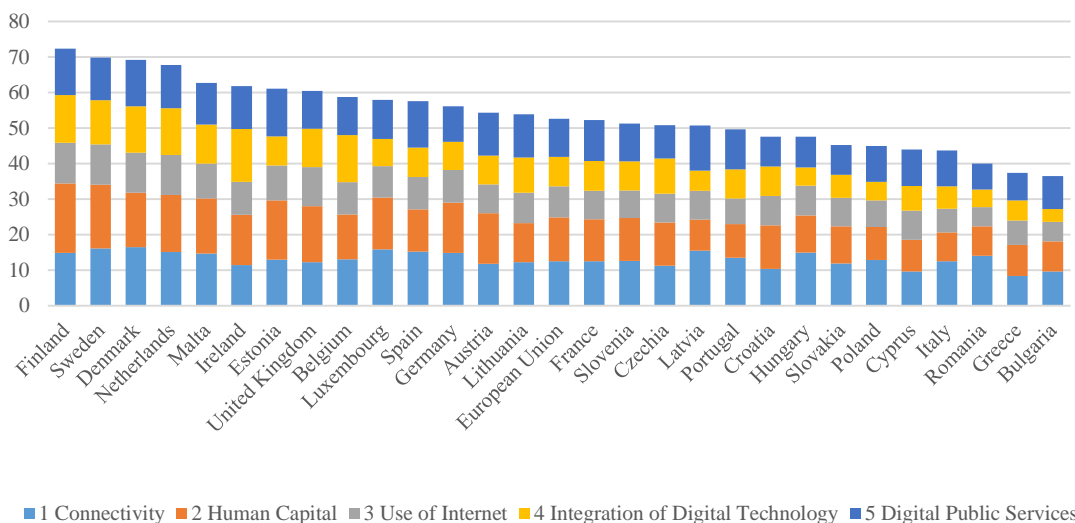
A **digitalizáció nemzetgazdasági súlya**, versenyképességi jelentősége, a kormányzatok működésére és az állampolgárok életminőségére gyakorolt pozitív hatása (ideértve a valamilyen okból hátrányos helyzetű társadalmi csoportok integrációját) **ma már vitán felül áll**. A témában az elmúlt évtizedben számos tanulmány, szakértői számítás készült mind a nemzetközi szakmai szervezetek (pl. ITU⁵) keretein belül, mind az Európai Unió (lásd legutóbb McKinsey tanulmány⁶) égisze alatt, mind pedig az egyes tagállamokban (lásd pl. Magyarországon az IVSZ⁷ vagy a McKinsey-tanulmány⁸).

Ezeknek az elemzéseknek **egyöntetű megállapítása**, hogy azok a nemzetállamok, amelyek kiemelt figyelmet szentelnek a digitalizáció kérdésének, mind gazdasági, mind társadalmi tekintetben **előnyösebb helyzetbe kerülnek** versenytársaikhoz képest.

Nem véletlen, hogy az **Európai Unió jelentős mennyiségű, fejlesztéspolitikai célú forrást⁹ fordított** a korábbi években, és **tervezi fordítani a digitális ökoszisztéma egyes elemeinek fejlesztésére**.

A rendelkezésre álló források (és egyéb közigazgatási eszközök (pl. uniós ajánlások, legjobb gyakorlatok, stb.) széles skálája ellenére a DG CNECT által 2020 júniusában nyilvánosságra hozott DESI 2020-as országjelentésben szereplő adatok alapján **Magyarország összesítésben egy helyet (22.-ről a 21.-re) javított csupán a 2019-es eredményekhez képest**. Különösen a digitális kompetenciák, a kisvállalkozások digitális felkészültsége, illetve a digitális állami szolgáltatások esetében gyengébb az átlagnál a magyar teljesítmény.

Az EU-tagországok helyezései a 2020-as DESI-jelentés alapján

⁵ A Nemzetközi Távközlési Egyesület legutóbb 2018-ban publikált ilyen tartalmú jelentést „The economic contribution of broadband, digitization and ICT regulation” címmel. Forrás: https://www.itu.int/en/ITU-D/Regulatory-Market/Documents/FINAL_1d_18-00513_Broadband-and-Digital-Transformation-E.pdf

⁶ Shaping the digital transformation in Europe Working paper: Economic potential, February 2020

⁷ IVSZ: A digitális gazdaság súlya a magyar nemzetgazdaságban, 2019

⁸ McKinsey: The rise of Digital Challengers Perspective on Hungary, How digitization can become the next growth engine for Central and Eastern Europe, Perspective on Hungary, 2021 https://digitalchallengers.mckinsey.com/files/Rise_of_Digital_Challengers_Perspective%20on%20Hungary.pdf

⁹ Lásd „A digitális ökoszisztéma fejlesztésére fordítható európai uniós források a 2021-2027-es tervezési időszakban”, forrás Századvég: <https://szazadveg.hu/hu/2021/03/22/a-digitalis-okoszisztema-fejlesztesere-fordithato-europai-unios-forrasok-a-2021-2027-es-tervezesi-idoszakban~n1754>

Egy nemrég közzétett uniós elemzés¹⁰ arra is rávilágított, hogy az uniós átlag is alulteljesít globális összehasonlásban a tengerentúli (pl. USA), illetve egyes ázsiai országokkal (pl. Dél-Korea, Japán) való versenyben.

A digitalizáció kérdését ezért mind az Európai Unió, mind a magyar kormány kiemelt prioritásként kezeli, utóbbi az ország uniós átlaghoz történő felzárkózását, míg előbbi az EU globális versenyképességének erősítését remélve ettől. Jelenleg is zajlik a **Nemzeti Digitalizációs Stratégia** (NDS) közigazgatási egyeztetése, amely ambiciózus célokat tűz ki a következő évtizedre a digitális ökoszisztéma minden elemének fejlesztésére, kiemelt eszközként tekintve az RRF forrásaira. Az EU 2021. márciusában hozta nyilvánosságra a következő tíz évre szóló, a pandémiára is reflektáló stratégiai dokumentumát (**2030 Digital Compass: the European way for the Digital Decade**¹¹), külön kiemelve, hogy „a COVID-19 járvány alig egy év alatt gyökeresen megváltoztatta a digitalizáció szerepét és megítélését társadalmainkban és gazdaságainkban, és felgyorsította annak ütemét. A digitális technológiák ma már elengedhetetlenek a munkavégzéshez, a tanuláshoz, a szórakozáshoz, a társasági élethez, a vásárláshoz és az egészségügyi szolgáltatásoktól a kultúráig mindenhez való hozzáféréshez”.

Az RRF elvárásainak megfelelően – valamilyen mértékben valamennyi komponens támogatja a digitalizációs célú reformokat, a HET így összességében a teljes **keretösszeg 23,08 százalékát tervezi digitalizációra fordítani.**

Ebben az összegben szerepelnek

- a **Demográfia és köznevelés** komponens digitális infrastruktúra és készségfejlesztési programjai;
- a **Magasan képzett, versenyképes munkaerő komponensben** az oktatás és kutatás digitális transzformációját, a digitális környezetben történő tanulás, oktatás és kutatás lehetővé tételét célzó fejlesztések, ideértve a 21. századi szakképzés feltételeinek megteremtését és a digitális tananyag-fejlesztést;
- a **Vízgazdálkodási** komponensben a digitális monitoring rendszer;
- a **Fenntartható zöld közlekedés** komponensben a közlekedési rendszerekhez kapcsolódó távvezérlés és digitális információs rendszerek kiépítése, utastájékoztató rendszerek fejlesztése;
- az **Energetika (zöld átállás)** komponensben a digitális rendszerirányítás;
- az **Egészségügyi** komponensben a 21. századi egészségügy feltételeinek kialakításának részeként a rendszer minden szintjén fejlett digitális megoldások bevezetése (ellátási folyamatok digitalizálása, lakossági eHealth funkciók, központi egészségügyi mobil applikáció fejlesztése, stb.), illetve az önellátásra korlátozottan képes emberek biztonságát és életvédelmét szolgáló egészségügyi távfelügyeleti digitalizációs program. A Szakpolitikához nem tartozó országspecifikus ajánlások komponensben az ügyészség együttműködési rendszereinek magasabb szintre emelése, az adatalapú döntéshozatali és jogalkotási folyamat támogatása, illetve egy szoftverlicenz-gazdálkodási rendszer bevezetése.

A HET összességében a forrásainak 23,08 százalékát kívánja digitalizációs fejlesztésekre fordítani.

¹⁰ <https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/library/i-desi-2020-how-digital-europe-compared-other-major-world-economies>

¹¹ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/HTML/?uri=CELEX:52021DC0118&from=en>

A digitalizációs célok teljesülése a HET-ben, 2021.05.10.

Komponens neve	Komponens keretösszege (mrd HUF)	Digital tagging (mrd Ft)	Digital tagging (az érintett komponens %-ában)
A. Demográfia és köznevelés	230,69	190,694	82,66%
B. Magasan képzett, versenyképes munkaerő	281	96,298	34,27%
C. Felzárkózó települések	77,47	0	0,00%
D. Vízgazdálkodás	44,35	0,21	0,40%
E. Fenntartható zöld közlekedés	631,00	30	4,43%
F. Energetika	262,49	41,494	15,81%
G. Átállás a körforgásos gazdaságra	103	0	0,00%
H. Egészségügy	857,04	198,141	25,08%
I. Szakpolitikához nem sorolható országspecifikus ajánlások	24,21	22,88	91,55%
Összesen	2511,27	579,70	23,08%

Forrásallokáció

A HET a mai (05.10) állapot szerint 2511,27 milliárd forint forrással számol, a legnagyobb komponensek az Egészségügy és a Fenntartható zöld közlekedés, ez a két komponens a teljes tervek forrásainak több mint felét (59,26 százalék) adja.

A HET indikatív forrásallokációja komponensenkénti bontásban, 2021.05.10.

Komponens megnevezése	Komponens keretösszege RRF-ből (Mrd HUF)	Keretösszeg aránya komponensenként (%-ban)
A. Demográfia és köznevelés	230,69	9,19%
B. Magasan képzett, versenyképes munkaerő	281,00	11,19%
C. Felzárkózó települések	77,47	3,08%
D. Vízgazdálkodás	44,35	1,76%
E. Fenntartható zöld közlekedés	631,00	25,13%
F. Energetika	262,49	10,45%
G. Körforgásos zöld gazdaság	103,00	4,10%
H. Egészségügy	857,04	34,13%
I. Szakpolitikához nem sorolható országspecifikus ajánlások	24,21	0,96%
Összesen	2 511,27	100,0%

2. KAPCSOLÓDÁS AZ EURÓPAI SZEMESZTERHEZ

Magyarország Helyreállítási és Ellenállóképességi Tervének (RRP) beruházásai és reformjai nagymértékben figyelembe veszik és támaszkodnak a 2019-es és 2020-as, az Európai Szemeszter keretében megfogalmazott országspecifikus ajánlásokra.

Az egyes komponensek CSR-ekhez történő megfeleltetését részletesen a 2. fejezet egyes komponensleírásai tartalmazzák, a következő táblázatban az RRF sablonnak megfelelően bemutatjuk, hogy az egyes komponensek, illetve az azokban szereplő reformok és beruházások mely zászlóshajókhoz, hazai és európai uniós stratégiákhoz, illetve országspecifikus ajánlásokhoz kapcsolódnak.

Zászlóshajók és a beruházások/reformok egymáshoz való kapcsolódása

Reformok/beruházások	Létező stratégiák/célok - <i>stratégiai kapcsolódás</i>	Várható hozzájárulás az EU célkitűzéseinek eléréséhez - <i>kapcsolódás az Európai Szemeszter országspecifikus ajánlásaihoz</i>	Zászlóshajók
A. Demográfia és köznevelés			
21. századi technológiai környezetre épülő, versenyképes köznevelés	<ul style="list-style-type: none"> • Magyarország Nemzeti Energia- és Klímaterv • Nemzeti Energiastratégia 2030 • Új Köznevelési Stratégia 2021-2030 • Nemzeti Tiszta Fejlődési Stratégia • A nők szerepének erősítése a családban és a társadalomban akcióterv (2021–2030) 	az oktatási eredmények javításához, a hátrányos helyzetű csoportok – különösen a romák – részvételének növeléséhez a minőségi oktatásban (CSR2 2019-ben), a beruházási politikák energia- és erőforrás-hatékonyságra összpontosításához (CSR3 2019-ben), az alapvető szolgáltatásokhoz és a minőségi oktatáshoz való hozzáférés biztosításához mindenki számára (CSR2 2020-ban), valamint a beruházási politikák zöld és digitális átállásra összpontosításához – beleértve az iskolák digitális infrastruktúrájának fejlesztését – (CSR3 2020-ban).	<ul style="list-style-type: none"> • Átképzés és továbbképzés • Megújulás • Korszerűsítés
Korai nevelés feltételeinek bővítése a társadalmi egyenlőtlenségek csökkentésére és a szülők foglalkoztatási esélyeinek növelésére			
B. Magasan képzett, versenyképes munkaerő			
Felsőoktatási képzések ágazati modernizációja	<ul style="list-style-type: none"> • Fokozatváltás a felsőoktatásban középtávú szakpolitikai stratégia 2016, • Nemzeti Intelligens Szakosodási Stratégia, • Nemzeti Kutatási, Fejlesztési és Innovációs Stratégia (2021 – 2030) • Szakképzés 4.0 • Magyarország Digitális Oktatási Stratégiája • Digitális Jólét Program • Ipar 4.0 • Irinyi Terv • Az EU megújított felsőoktatási programja • Európai készségfejlesztési Program • Nyílt innováció, nyitott tudomány, nyitás a világra – Európa jövőképe 	Javítsa az oktatási eredményeket, és növelje a hátrányos helyzetű csoportok, különösen a romák részvételét a minőségi többségi oktatásban. (2019) Ütemezze előre a kiforrott közberuházási projekteket. (2020) Helyezze a beruházások középpontjába a zöld és digitális átállást, valamint az iskolák digitális infrastruktúráját. (2020) Biztosítsa a minőségi oktatáshoz való hozzáférést mindenki számára. (2020)	<ul style="list-style-type: none"> • Átképzés és továbbképzés • Megújulás • Korszerűsítés
Kutató-tudásközvetítő szervezetek létrehozása és komplex fejlesztése			
A felsőoktatási képzések és a felsőoktatási intézmény alaptevékenységéhez igazodó szolgáltatások intézményi innovációja és a felsőoktatás felnőttképzési tevékenységének erősítése			
21. századi szakképző intézményfejlesztési program			

Országos Központi Akkreditált Vizsgaközpont fejlesztése			
Szakképzési digitális tananyagfejlesztés			
Gyakorlatorientált felsőfokú képzés infrastrukturális- és készségfejlesztése			
C. Felzárkózó települések			
Szociális lakások építése, felújítása, lakhatási körülmények javítása	<ul style="list-style-type: none"> • Magyar Nemzeti Társadalmi Felzárkózási Stratégia 2030 • Magyarország Digitális Oktatási Stratégiája • Európai Roma Keretstratégia • Nemzeti Energia és Klímaterv • Tiszta Energia Csomag 	<p>2019/1 a) Folytassa a legkiszolgáltatottabb csoportok munkaerőpiaci integrációját, különösen továbbképzés révén</p> <p>2020 / 3 c) Helyezze a beruházások középpontjába a zöld és digitális átállást, mindenképp a tiszta és hatékony energiatermelést- és felhasználást, a fenntartható közlekedést, a hulladék- és vízgazdálkodást, a kutatást és innovációt, valamint az iskolák digitális infrastruktúráját</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Átképzés és továbbképzés • Megújulás • Modernizálás
Közösségi megújuló energiatermelés és felhasználás			
D. Vízgazdálkodás			
Főművi vízpótlórendszerek építési munkái, új hálózatok és	<ul style="list-style-type: none"> • Kvassay Jenő Terv (4.2.2.) 	Helyezze a beruházások középpontjába a zöld és digitális átállást, mindenképp a tiszta és hatékony energiatermelést és -	<ul style="list-style-type: none"> • Megújulás

rendszerek kialakítása	<ul style="list-style-type: none"> • Második Nemzeti Éghajlatváltozási Stratégia 2014-2025 kitekintéssel 2050-re • A biológiai sokféleség megőrzésének 2015–2020 közötti időszakra szóló nemzeti stratégiája • Második Nemzeti Éghajlatváltozási Stratégia 2014-2025 kitekintéssel 2050-re • Közös Agrárpolitika (Termelés korszerűsítése célkitűzés) • 2021. évi éves fenntartható növekedési stratégia • Víz Keretirányelv • EU Biodiversity strategy for 2030 	<p>felhasználást, a fenntartható közlekedést, a hulladék- és vízgazdálkodást, a kutatást és innovációt, valamint az iskolák digitális infrastruktúráját. (2020)</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Modernizálás
Szemléletformálás			
Monitoring rendszer kiépítése			
Természetvédelem			
E. Fenntartható zöld közlekedés			
1.A Elővárosi vasúti hálózat kapacitásának bővítése	<ul style="list-style-type: none"> • Nemzeti Éghajlatváltozási Stratégia (NÉS-2) • Nemzeti Energiastratégia 2030 • Nemzeti Buszstratégia • Magyarország Nemzeti Energia- és Klímaterve (NEKT) • Nemzeti Köznevelési Stratégia • Klíma- és Természetvédelmi Akcióterv 4-8-as pontja • Nemzeti Reform Program 2020 • Nemzeti Tiszta Fejlődési Stratégia • Országos Levegőterhelés-csökkentési Program • Sustainable and Smart Mobility Strategy • Éghajlat Változáselleni Küzdelem • Az Európai Parlament és a Tanács 2014/94/EU irányelve az alternatív üzemanyagok infrastruktúrájának kiépítéséről 	<p>Állítsa az ország a beruházás orientált gazdaságpolitika középpontjába a közlekedési infrastruktúrát jobb tömeg közlekedési rendszer kialakításával, a tömeg közlekedés vonzerejét javítva. Az egyéb alternatív üzemanyagok, a meg osztott mobilitás, a tömegközlekedés és a modális váltás szerepének megerősítése szükséges.</p> <p>Vonzóbb tömegközlekedési rendszer kialakítása szükséges, a tömegközlekedés vonzerejét javítani kell a megosztott mobilitás, a tömegközlekedés és a modális váltás szerepének megerősítése érdekében.</p> <p>A beruházás orientált gazdaságpolitika közép pontjába a közlekedési infrastruktúrát kell állítani.</p> <p>A közlekedés információtechnológiai alapú fejlesztésének erősítése szükséges.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Töltés • Megújulás
1.C Versenyképes városi és elővárosi járműpark			
2.A Vasúti szállítás szűk keresztmetszetének feloldása			
3.C Regionális közlekedési hálózatok fejlesztése			
4.A Vasútautomatizálás			

F. Energetika			
Átviteli rendszerirányító és elosztók klasszikus és intelligens hálózatfejlesztései	<ul style="list-style-type: none"> Nemzeti Energiastratégia 2030 Nemzeti Épületenergetikai Stratégia (2015) Nemzeti Vízstratégia, Klíma- és természetvédelmi akcióterv Nemzeti Éghajlatváltozási Stratégia 2050 long-term strategy European Green Deal Annual sustainable growth strategy /2021. évi éves fenntartható növekedési stratégia EU Biodiversity strategy for 2030 	2019: Állítsa a beruházásorientált gazdaságpolitika középpontjába a kutatást és az innovációt, az alacsony szén-dioxid-kibocsátású energiagazdaságot és közlekedést, a hulladékgyűjtési infrastruktúrát, valamint az energia- és erőforrás-hatékonyságot, figyelembe véve a regionális különbségeket is. 2020: A helyreállítás támogatása érdekében tett szükséges intézkedések meghozása. A beruházások központja: a zöld és digitális átállás; tiszta és hatékony energiatermelés és felhasználás, hulladék- és vízgazdálkodás. Az érdekelt felek bevonása a szakpolitikai döntéshozatalba.	• Megújulás
Lakossági napelemes rendszerek támogatása és fűtési rendszerek elektrifikálása napelemes rendszerekkel kombinálva			
G. Körforgásos zöld gazdaság			
Hulladékgyűjtési infrastruktúra fejlesztése	<ul style="list-style-type: none"> Digitális Agrárstratégia Nemzeti Energiastratégia 2030 Nemzeti Épületenergetikai Stratégia (2015) KFI Stratégia Ipar 4.0 Stratégia 5G Stratégia Nemzeti Vízstratégia, Klíma- és természetvédelmi akcióterv Nemzeti Éghajlatváltozási Stratégia 	2019: Állítsa a beruházásorientált gazdaságpolitika középpontjába a kutatást és az innovációt, az alacsony szén-dioxid-kibocsátású energiagazdaságot és közlekedést, a hulladékgyűjtési infrastruktúrát, valamint az energia- és erőforrás-hatékonyságot, figyelembe véve a regionális különbségeket is. 2020: A helyreállítás támogatása érdekében tett szükséges intézkedések meghozása. A beruházások központja: a zöld és digitális átállás; tiszta és hatékony energiatermelés és felhasználás, hulladék- és vízgazdálkodás. Az érdekelt felek bevonása a szakpolitikai döntéshozatalba.	• Megújulás
Intelligens, innovatív és fenntartható ipar és másodnyersanyag piac erősítése			
H. Egészségügy			
A XXI. századi egészségügy feltételeinek kialakítása	<ul style="list-style-type: none"> Digitális Egészségipar-fejlesztési Stratégia az EU új egészségügyi cselekvési programja 	2019: szociális támogatások javítása; az egészségügyi eredmények javítása, megelőző egészségügyi intézkedések támogatása, alapellátás megerősítése 2020: Azzal az egészségügyi dolgozók hiányát és az egészségügyi rendszer ellenálló képességének fokozása érdekében a kritikus orvosi eszközökkel való megfelelő ellátása és az infrastruktúra biztosítása. A minőségi megelőző és alapellátási szolgáltatásokhoz való hozzáférés javítása. Minden szükséges intézkedés meghozása a világjárvány hatékony kezelése érdekében. A szociális ellátások megfelelőségének javítása. A beruházások központja: a zöld és digitális átállás; kutatás és innováció	<ul style="list-style-type: none"> Megújulás Korszerűsítés Modernizálás
Alapellátás fejlesztése a házi orvosok szerepének erősítésére, a lakóhelyközeli szolgáltatások bővítésére és a szakellátás tehermentesítésére			
Az egészségügy digitális átállásának támogatása			

Az önellátásra korlátozottan képes emberek biztonságát és életvédelmét szolgáló digitalizációs program		támogatása. A szociális partnerek és az érdekelt felek bevonása a szakpolitikai döntéshozatalba.	
Az orvosok jövedelemviszonyainak rendezése, a hálapénz kivezetése			
I. Szakpolitikához nem sorolható országspecifikus ajánlások			
Az ügyészség együttműködési rendszereinek magasabb szintre emelése			
Az ajánlattevői és ajánlatkérői oldal megerősítése			
Adataalapú döntéshozatali és jogalkotási folyamat támogatása			
Automatikus Közigazgatási Döntéshozatali Rendszer kiterjesztése	<ul style="list-style-type: none"> • National Anti-corruption Strategy 2020-2022 • National Digitalization Strategy 	<p>2019/4. Erősítse meg a korrupcióellenes keretet, többek között az ügyészségi munka és a közérdekű információkhoz való hozzáférés javítása révén, valamint erősítse meg az igazságszolgáltatás függetlenségét. Javítsa a döntéshozatali folyamat minőségét és átláthatóságát a hatékony szociális párbeszéd, az egyéb érdekelt felek bevonása, valamint rendszeres és megfelelő hatásvizsgálatok révén. Folytassa az adórendszer egyszerűsítését, és erősítse azt meg az agresszív adótervezés kockázatával szemben. Javítsa a versenyt és a szabályozás kiszámíthatóságát a szolgáltatási ágazatban.</p> <p>2020/4. Biztosítsa, hogy a veszélyhelyzeti intézkedések az európai és nemzetközi normákkal összhangban szigorúan arányosak és időben korlátozottak legyenek, és ne befolyásolják az üzleti tevékenységet és a szabályozási környezet stabilitását. Biztosítsa a szociális partnerek és az érdekelt felek hatékony bevonását a szakpolitikai döntéshozatalba. Javítsa a versenyt a közbeszerzések terén.</p> <p>2020/5. Erősítse meg az adórendszert az agresszív adótervezés kockázatával szemben.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Modernizálás • Átképzés és továbbképzés
Az adórendszer egyszerűsítése			
Vesztegetés kiszorítására az egészségügy területén			
Közszolgáltatások hatékonyságát növelő nemzeti informatikai eszközkezelési rendszer megerősítése			
Elektronikus Közbeszerzési Rendszer (EKR) fejlesztése			

3. NEMEK KÖZÖTTI EGYENLŐSÉG ÉS ESÉLYEGYENLŐSÉG MINDENKI SZÁMÁRA

Az Európai Parlament, a Tanács és a Bizottság 2017-ben, a göteborgi csúcstalálkozón hirdette meg a **szociális jogok európai pillérét**. A pillér 20 kulcsfontosságú alapelvet határoz meg az igazságos és befogadó Európai Unió kialakítása érdekében. A jogokat a kezdeményezés három pillér (esélyegyenlőség és munkavállalási jog, tisztességes munkafeltételek, szociális védelem és társadalmi befogadás) mentén csoportosította (lásd következő táblázat).

Esélyegyenlőség és munkavállalási jog	Tisztességes munkafeltételek	Szociális védelem és társadalmi befogadás
Oktatás, képzés és egész életen át tartó tanulás	Biztonságos és rugalmas foglalkoztatás	Gyermekgondozás és a gyermekek támogatása
Nemek közötti egyenlőség	Bérek	Szociális védelem
Esélyegyenlőség	Tájékoztatás a munkaviszony feltételeiről és védelem elbocsátás esetén	Munkanélküli-járadék
A foglalkoztatás aktív támogatása	Szociális párbeszéd és munkavállalói részvétel	Minimumjövedelem
	A munka és a magánélet közötti egyensúly	Időskori jövedelem és öregségi nyugdíjak
	Egészséges, biztonságos és megfelelően kialakított munkakörnyezet és adatvédelem	Egészségügyi ellátás
		A fogyatékossgal élő személyek társadalmi befogadása
		Tartós ápolás-gondozás
		Lakhatás és segítségnyújtás a hajléktalanok számára
		Az alapvető szolgáltatásokhoz való hozzáférés

Magyarország Helyreállítási és Ellenállóképességi Terve a szükségesnél, az indokoltnál és az arányosnál nagyobb mértékben nem különbözteti meg a fejlesztések célcsoportját nemi, illetve egyéb alapon. Ez alól szándékoltan és pozitív értelemben a Felzárkózó települések komponens egyes intézkedései képeznek kivételt, amelyek kifejezetten a hátrányos helyzetű, elsősorban roma lakosság fejlesztési igényeit helyezik célkitűzéseik középpontjába. A célcsoportok meghatározásánál minden egyes komponens minden egyes beavatkozása esetében különös figyelmet fordítottunk arra, hogy a lehető legszélesebb értelemben inkluzív és befogadó reformok és beruházások jöjjenek létre.

A HET tervezett beavatkozásai így hol közvetlen, hol közvetett módon reflektálnak a Pillérben megfogalmazott elvárásokra/célkitűzésekre többek között az alábbiak szerint:

- A **demográfia és köznevelés** komponensben szerepel a korai nevelés feltételeinek bővítése a társadalmi egyenlőtlenségek csökkentése és a szülők foglalkoztatási esélyeinek növelése érdekében; az intézkedés egyszerre szolgálja mindhárom pillér célkitűzéseit, mivel támogatja az esélyegyenlőség erősítését, hozzájárul a foglalkoztatás aktív támogatásához, valamint a munka és a magánélet közötti egyensúly erősítéséhez, illetve a kisgyermekkorai neveléshez és gondozáshoz való jog erősítéséhez.
- A **Magasan képzett, versenyképes munkaerő komponens** infrastrukturális, készségfejlesztési, digitalizációs célú felsőoktatási és szakképzési rendszer érintő intézkedései hozzájárulnak ahhoz, hogy nemre vagy bármilyen egyéb különbségre tekintet nélkül mindenki minőségi szakképzésben vagy felsőoktatásban vehessen részt.
- A **felzárkózó települések** komponens összetettségével és megközelítésmódjával egyfajta szociálpolitikai fordulatot céloz a leszakadó települések problémáinak kezelésében. A komponens elemei együtt, egymásra hatva, egymást erősítve fejtik ki hatásukat a helyi közösségek felzárkózása érdekében, az egyének társadalmi mobilitásának növekedését, a családok és a közösségek megerősítését szolgálják.
- A **vízgazdálkodás** komponensben megfogalmazott célok (pl. vízhiányos területek vízpótlásával) elsősorban az alapvető szolgáltatásokhoz való egyenlő hozzáférést támogatják.
- A **Fenntartható zöld közlekedés** komponens beavatkozásai közül az elővárosi és regionális vasúti hálózatok fejlesztése növeli a társadalmi mobilitást és hozzájárul a korábban a közlekedési hálózatok hiányosságai miatt leszakadó térségek területi reintegrációjához.
- Az **Energetika (zöld átállás)** komponens elemei közül elsősorban a lakossági napelem használat és fűtéskorszerűsítés támogatása erősíti a szociális védelmet és a társadalmi befogadást, de a villamosenergia-hálózatok korszerűsítésének közvetett módon minden társadalmi csoport és térség a haszonélvezője lehet. A hatékony innovatív hulladék-kezelési megoldások formájában az **Átállás a körforgásos gazdaságra** komponens is tartalmaz a társadalmi és a területi kohéziót erősítő elemeket.
- Az **Egészségügy** komponens szinte minden elemében támogatja a szociális védelmet és a társadalmi kohéziót, hiszen az egészségügyi ellátás színvonalának emelése, illetve a hálapénz kivezetése a leginkább elesettek számára is egyértelmű előnyökkel jár. Az egészségügyi távfelügyeleti digitalizációs program, kifejezetten önmagukat ellátni nem képes csoportok társadalmi befogadását erősíti.
- A **Szakpolitikához nem tartozó országspecifikus ajánlások komponensben** megfogalmazott intézkedések esélykiegyenlítő jellegüknél fogva támogatják a szociális jogok európai pillérének célkitűzéseit.

4. KOHERENCIA

A HET összeállítása és a **komponensek kiválasztása** során arra törekedtünk, hogy a COVID-19 miatt a gazdaságot, a foglalkoztatást és a társadalmat ért súlyos sokkok hatásait úgy enyhítsük, hogy a beavatkozások hatásai egyszersmind hosszú távon is hozzájáruljanak a kormány gazdaság- és társadalompolitikai célkitűzéseéhez, összhangban a Bizottság országspecifikus ajánlásaival (CSR) és figyelembe véve az RRF-tervezési útmutató követelményeit. Az alábbiakban összefoglaljuk, hogy **milyen szempontok szerint került sor az egyes komponensek kiválasztására**, és milyen hatásmechanizmusokon keresztül járulnak hozzá az adott komponensek a magyar gazdaság és társadalom COVID-19 utáni **helyreállításához**, illetve a gazdasági és társadalmi **ellenálló-képesség megerősítéséhez**.

Demográfia és köznevelés

A Demográfia és köznevelés komponens elsősorban a válság társadalmi hatásainak helyreállítását, illetve a hasonló hatásokkal szembeni ellenálló-képesség növelését állítja fókuszába, amikor a köznevelési intézmények modernizációjával a digitális és ökotudatos oktatás megteremtése érdekében tartalmaz beavatkozásokat.

A komponens arra a válság során tapasztalt jelenségre is megoldást keres, hogy sem a diákok, sem a pedagógusok körében nem volt biztosított a digitális oktatáshoz való egyenlő hozzáférés, amit részben infrastrukturális, részben eszköz-ellátottsági, részben pedig felkészültségbeli tényezők magyaráztak. Az intézmények digitális fejlesztése, illetve a pedagógusok digitális kompetenciáinak növelése jelentősen hozzájárul a köznevelési rendszer ellenálló-képességének növeléséhez.

A 21. századi technológiai környezetre épülő, versenyképes köznevelés megteremtése ökotudatos, klímaalkalmazkodó köznevelési intézményeket eredményez, illetve támogatja az ökotudatos szemlélet megerősítését a köznevelésben – ezek az intézkedések szintén az ellenálló-képesség növelését célozzák.

A komponens további célkitűzése arra a kihívásra reflektál, hogy a válság idején a munkavállalók számára gyakran megoldhatatlan helyzetet jelentett (akár a home office-ban, akár a munkahelyen) a munkavégzés, mivel a kisebb gyermekeket nem tudták a veszélyeztetett nagyszülőkre bízni. A korai nevelés **feltételeinek bővítése** ezt a problémát tudja enyhíteni, s ezzel hozzájárul a munkaerőpiaci ellenálló-képesség növeléséhez.

Magasan képzett, versenyképes munkaerő

A Magasan képzett, versenyképes munkaerő komponens abból a felismerésből jött létre, hogy a gazdaság- és vállalkozásfejlesztés nem nélkülözheti a felsőoktatási intézményekben felhalmozott kutatás-fejlesztési és innovációs tapasztalatot, az egyetemeknek pedig égető szükségük van a gazdasági szereplők piaci és munkaerőpiaci tudására.

Az egyetemek infrastrukturális, innovációs és kutatási kapacitásainak megerősítése ennek megfelelően a teljes gazdaság ellenálló-képességét növeli, egyben hozzájárul az azonosított társadalmi kihívások kezeléséhez. Az egyetemek és a vállalkozások közötti együttműködés bővítése egyszerre szolgálja a kutatás-fejlesztési és innovációs kapacitások fejlesztését, illetve az egyetemek vonzáskörzetében működő vállalkozások versenyképességét.

A válság utáni helyreállítás fontos eleme a felnőttképzési piac újraindítása, ezért a **szakképzési és a felnőttképzési rendszer komplex megújításának** egyik kulcseleme, hogy a tanulók négyötödének oktatását biztosító állami fenntartású szakképző intézmények a munkaerőpiaci igényekre reagálni képes, vonzó tanulási környezetet biztosítsanak, aktív szerepet vállalva ezáltal az adott térség munkaerőigényének kielégítésében.

Hosszabb távon a felsőoktatási intézmények felnőttképzési tevékenységének erősítése a munkaerőpiaci ellenálló-képesség növelésének egyik fontos eszköze lehet, ahogy a felsőoktatási képzések ágazati modernizációja, illetve 21. századi szakképzés feltételeinek megteremtése is.

Felzárkózó települések

A Felzárkózó települések komponens elsősorban a helyi gazdaság és társadalom újjáépítését és válságállóságának erősítését célozza.

A leginkább rászorulóknak élethelyzetének javítását, ellenálló-képességének erősítését célozza a szociális lakások építése, felújítása, a lakhatási körülmények javítása, illetve a közösségi

megújulóenergia-termelés (pl. szociális naperőművek) és -felhasználás ösztönzése és támogatása.

Vízgazdálkodás

A Vízgazdálkodás komponens keretében elsősorban a vízkapcsolat nélküli térségek vízzel való ellátása valósul meg. A főművi vízpótlórendszerek építési munkáival, új hálózatok és rendszerek kialakításával, illetve egy hatékony monitoring rendszer kiépítésével a vízgazdálkodás területén is 21. századi megoldásokat vezet be. a létrejövő, felújított vízpótló rendszerek víztől függő ökoszisztémákat, természetvédelmi területeket, Natura 2000 területeket is el fognak tudni látni vízzel. Több fejlesztés tartalmaz tározókat, melyek kiegyenlítik a vízhiányos és vízben bővebb időszakok közti rendelkezésre álló vízkészletekben megmutatkozó különbséget. A projektek tározási lehetőségek kiépítésével megteremtik a vízszükséglet és a rendelkezésre álló vízmennyiség összhangját.

Fenntartható zöld közlekedés

A Fenntartható zöld közlekedés komponens különösen a kisebb településeken élők, illetve kevésbé fejlett régiókban élők számára teremti meg a gazdasági és társadalmi integráció feltételrendszerét. Az ökológiai természetű kihívások kezelését (és megelőzését) szolgálják a zöld közlekedés körébe tartozó beruházások, ugyanakkor a komponens több olyan elemet is tartalmaz (pl. az elővárosi és a helyközi közlekedés modernizációja, regionális közlekedési hálózatok fejlesztése), amely hozzájárul a munkaerőpiaci mobilitás növeléséhez, a rugalmas foglalkoztatási formák elterjedéséhez, a vidéki életminőség javításához. Mind a közlekedési környezetterhelés csökkentése szempontjából, mind népegészségügyi megfontolásból kiemelt ellenálló-képesség növelési eszköz a kerékpárút-fejlesztések támogatása.

A komponens intézkedései támogatják a **Töltés** (az időtálló tiszta technológiák előmozdítása a fenntartható, hozzáférhető és intelligens közlekedés, a töltőállomások és üzemanyag-töltő állomások használatának felgyorsítása és a tömegközlekedés bővítése érdekében) zászlóshajó projekt célkitűzéseit.

Energetika (zöld átállás)

Az Energetika (zöld átállás) komponens beavatkozásai a kritikus infrastruktúrát jelentő villamosenergia-hálózatok modernizációját, az időjárásfüggő megújuló energiaforrások integrációját lehetővé tevő technológiai fejlesztéseket, illetve az energetikai szektor innovációját hivatottak támogatni.

A lakosság felkészítését és ellenálló-képességének növelését is szolgálja a lakossági napelem-használat és fűtőkorszerűsítés támogatása, ami egyszerre javítja a lakóházak energiahatékonyágát és támogatja az energetikai szektor zöld átállását. A komponens összhangban van a Bizottság által kijelölt **Megújulás** (az időtálló tiszta technológiák előreütemezése és a megújuló energiaforrások fejlesztésének és használatának felgyorsítása), illetve a **Korszerűsítés** (a köz- és magánépületek energiahatékonyágának javítása) zászlóshajó projektekkel.

Átállás a körforgásos gazdaságra

Az Átállás a körforgásos gazdaságra komponens jelentősen hozzájárulhat a hatékony hulladék-gazdálkodás megteremtéséhez, ezzel egyszerre szolgálva a fenntarthatósági és a gazdasági versenyképességi megfontolásokat. A komponens beavatkozásai elsősorban az ellenálló-képesség erősítését támogatják, amennyiben a korszerű körforgásos gazdaság szemléletet alkalmazva hatékonyabbá teszik a hulladék előkezelést és újrahasznosítást,

Egészségügy

Az Egészségügy komponens számos módon hozzájárul az ellenálló-képesség növeléséhez, a munkavállalók egészségben töltött éveinek meghosszabbításához, a betegutak lerövidítéséhez, az orvos-beteg találkozási számának csökkentéséhez azzal, hogy a rendszer minden szintjén fejlett digitális megoldásokat vezet be. Emellett támogatja a digitális fejlesztéseket is az ellátási folyamatok digitalizálásán, a lakossági eHealth funkciók és a központi egészségügyi mobil applikáció fejlesztésén keresztül.

A komponens nem pusztán a vírusválság utáni egészségügyi helyreállítás és ellenálló-képesség növelésének fontos eszköze, de egyúttal hozzájárul a további komponensek hatásainak felerősítéséhez is a munkaerőpiaci kínálat és az életminőség javításával, az egészségügyi digitalizáció felgyorsításával és a betegellátás folyamatainak digitális alapokra helyezésével.

Szakpolitikához nem tartozó országspecifikus ajánlások komponens

A hazai RRP-ben megfogalmazott beruházások/reformok sikeres, gyors és hatékony megvalósítása stabil és jól működő intézményi hátteret, a közreműködő intézmények, szervezetek felkészültségét, mindenki számára átlátható és egyenlő feltételeket biztosító szabályrendszerek meglétét, és vitás kérdések esetén a közbizalomnak örvendő igazságszolgáltatás folyamatos rendelkezésre állását feltételezi. Ezeknek a feltételeknek a megléte, illetve erősítése nélkül a teljes terv megvalósítása válhat kockázatosná, ezért az ebben a komponensben tervezett intézkedések ezeknek a tényezőknek a koordinált fejlesztését tűzi ki célul maga elé.

5. TÁRSADALMI EGYEZTETÉS

Magyarország Helyreállítási és Ellenállóképességi Tervének elkészítését, a kapcsolódó reformok/beruházások összeállításának folyamatát a magyar Kormány által biztosított széleskörű társadalmi egyeztetés előzte meg. Ennek a folyamatnak a központi eleme a palyazat.gov.hu url alatt elérhető kormányzati portál, amelyen a regisztrációt követően a Helyreállítási és ellenállóképességi aloldalon¹² bárki (magánszemélyeknek, civil szervezeteknek, gazdasági szereplőknek és egyéb szakmai fórumoknak, csoportoknak egyaránt) számára elérhető konzultációra nyílt lehetőség a terv egésze, illetve az egyes komponensek vonatkozásában is.

A beérkező véleményeket a HET tervezéséért felelős kormányzati szakemberek feldolgozták, az előremutató szakmai javaslatokat a terv megfelelő részeinek elkészítése során figyelembe vették.

A központi kormányzati párbeszéd mellett az egyes komponensek felelősei maguk is folyamatos szakmai párbeszédet folytattak a területükhöz kapcsolódó ágazati szereplőkkel, szakmai szövetségekkel, piaci szereplőkkel. Bevonásra kerültek helyi civil szervezetek, egyházi szervezetek, illetve a helyi döntéshozók is. A komponensfelelősök, illetve a koordináló Miniszterelnökség is rendszeres párbeszédet folytat(ott) az érintett szakmai szervezetekkel és az egyes iparági szereplőket is bevontuk a tervezési folyamatokba.

A fentiekben túl a magyar Kormány az alábbi eszközöket is alkalmazta a HET megismertetése érdekében:

- **online kampányt** indított a HET-ben megfogalmazott intézkedések bemutatása érdekében,

¹²

https://www.palyazat.gov.hu/helyreallitasi-es-ellenallokepessegi-eszkoz-rrf-velemenyezés?fbclid=IwAR1U3rnITqOO8kQW0DMturS8SyOA9mN5qVa0BwK8POadNKrtMqHhMC_ItUQ

- a **Fővárosi Közfejlesztések Tanácsával** (FKT) rendszeres egyeztetéseket folytatott, ezeken a tárgyalásokon a fővárost érintő intézkedésekről beszámolt, valamint kikérte a főváros elképzeléseit, javaslatait a Budapestet érintő fejlesztési igényekről,
- **parlamenti vitanapot** tartott az összes képviselőcsoport részvételével, ahol részletesen bemutatta az RRP reformjait, beruházásait, a tervvel kapcsolatos célkitűzéseket és a várható eredményeket
- számos egyeztetést tartott a különböző **érdekképviselőkkel**.

2. RÉSZ: A REFORMOK ÉS A BERUHÁZÁSOK BEMUTATÁSA

„A” KOMPONENS: DEMOGRÁFIA ÉS KÖZNEVELÉS

1. A komponens bemutatása

Bölcsődei nevelés fejlesztése

Magyarország társadalmi és gazdasági fenntarthatóságának kulcsterülete a népességszám csökkenésének születések támogatásával való megállítása. Magyarország demográfiai célkitűzése, hogy középtávon az egy szülőképes korú nőre eső születések száma elérje a 2,1-et,¹³ ezzel biztosítva a népességszám fenntarthatóságát, továbbá azt, hogy minimalizáljuk a vágyott és megszületett gyermekek száma közötti különbséget. Ennek érdekében az elmúlt évtizedben Magyarország számos születést támogató és ösztönző programot indított. 2011-ben az egy szülőképes korú nőre eső születések száma 1,23 volt, a mutató 2019-re elérte az 1,49-t. A folyamatban lévő kormányzati programoknak (Családvédelmi Akcióterv intézkedései) köszönhetően az érték újra növekedésnek indult, jelenleg 1,54. A születések számának növekedéséhez és az ezzel párhuzamosan növekvő női foglalkoztatás arányának emelkedéséhez a családi támogatások rendszerén túlmenően olyan új átfogó reform elindítására van szükség, amely biztosítja a családok számára a megerősített intézményi és szociális hálót, az egyéni élethelyzetre szabott segítségnyújtás lehetőségét, továbbá megteremti a munka és a családi élet összehangolásának lehetőségét. Emellett továbbra is magasak a nemek közötti foglalkoztatási különbségek, melyek háttérben elsősorban a gyermekvállalás és az azzal összefüggő kihívások állnak.¹⁴ Magyarországon a nők foglalkoztatási rátája 15,5 százalékponttal elmarad a férfiakétól¹⁵, így ennek javítása érdekében a munka és a családi élet összeegyeztetését ösztönző intézkedések bevezetése szükséges. A 3 évesnél fiatalabb, gyermekgondozási ellátásban részesülő gyermekek száma növekszik, de továbbra is elmarad az uniós átlagtól és a barcelonai célkitűzéstől, így tovább kell folytatni a bölcsődei ellátás fejlesztését. Megállapítható, hogy a mini bölcsődék és a munkahelyi bölcsődék az összes bölcsődei ellátást biztosító férőhely 3,9%-át¹⁶ teszik ki, így ezen ellátási formák még hiányosnak nevezhetőek. A bölcsődei ellátás fejlesztése hozzájárul ahhoz, hogy az országban lévő területi egyenlőtlenségek csökkenjenek és egységes magas színvonalon biztosított bölcsődei nevelés, gondozás valósuljon meg, továbbá a bölcsődei ellátást igénylő családok számára a szolgáltatás helyben, vagy legalább a lakóhelyükhöz közeli településen elérhetővé váljon. A bölcsődei ellátás jelenléte segíti a kisgyermekes családokat abban, hogy a szülők, alapvetően a nők, a család- és a munka közötti egyensúlyt megtalálhassák, továbbá biztonságban és az életkor elvárásainak megfelelő magas szintű ellátásban, jó körülmények között tudhassák gyermekeiket. A gyermeknevelési szolgáltatások színvonalasabb jelenléte, így a bölcsődei ellátás is kedvezően hat a családtervezésre, a gyermekvállalásra, ami Magyarország demográfiai helyzetére nézve is kiemelkedően fontos. A bölcsődefejlesztési program **több mint egy beruházás, ez egy családtámogatási forma**, hiszen segítjük a családokat abban, hogy biztonságban, jó körülmények között tudhassák gyermekeiket, amíg dolgoznak, de segítjük őket abban is, hogy megtalálhassák a munka és a magánélet közötti egyensúlyt.

¹³ www.ksh.hu

¹⁴ Forrás: Európai Bizottság, 2019. évi országjelentés – Magyarország

¹⁵ Forrás: KSH, Munkaerőfelmérés, 2019

¹⁶ Forrás: OSAP 1203 Gyermekek napközbeni ellátása című kérdőív, KSH 2020

A folyamatban lévő fejlesztések eredményeként további 11.000 új bölcsődei ellátást biztosító férőhely valósul meg országosan. Összességében tehát, a jelenleg folyamatban lévő fejlesztésekkel együtt várhatóan 64.000 bölcsődei ellátást biztosító férőhely fog rendelkezésre állni azonban, ez még nem elegendő, ezért tovább kell folytatni a bölcsődei férőhelyek fejlesztését, annak érdekében, hogy Magyarországon szülői igényekre reagáló bölcsődei hálózat valósuljon meg. Ezt alátámasztja a 2020 novemberében végzett minisztériumi igényfelmérés is, amely keretén belül valamennyi települési önkormányzat (fővárosi/kerületi) és egyház megkeresése megtörtént.

Az igényfelmérés kiterjedt a bölcsődei férőhelyek alakulására az adott településen, a férőhelyek iránt jelentkező igényekre, a települési önkormányzatok feladatellátási kötelezettségének teljesítésének jelenlegi állására.

Az igényfelmérés eredménye alapján, a folyamatban lévő fejlesztéseken túl az önkormányzatok és az egyházak további **12.000 új férőhelyre jelezték igényüket**. Az igényfelmérés alapján a fejlesztéseket területileg célzottan lehet meghatározni.

2017-ben kezdődött meg Magyarországon az a folyamat, melynek elsődleges célja a bölcsődei rendszer strukturális átalakítása új férőhelyek létrehozásával, a meglévő férőhelyek korszerűsítésével és olyan eszközbeszerzések támogatásával, amelyek a mindennapi ellátás során a minőségi nevelő, gondozó munkát segítik. Ezt kívánjuk tovább folytatni azzal, hogy a 2021-2026 közötti időszakban olyan, a fejlesztéseket segítő komplex intézkedési csomagot valósítsunk meg, amely a bölcsődei ellátást biztosító új férőhelyek kapacitásának növelése mellett, a szülők munkaerő-piaci integrációját és stabilitását is elősegíti, ezért új komplex reformot vezetünk be a bölcsődefejlesztéseket érintően.

Jelenleg Magyarországon a 2021-27 közötti időszak esetében 5 forrásból (RRF, TOP Plusz, EFOP Plusz, DIMOP Plusz, valamint hazai források) valósul meg a korai nevelés feltételeinek bővítése a társadalmi egyenlőtlenségek csökkentésére és a szülők foglalkoztatási esélyeinek növelésére, melynek egyik eleme a HET keretében a kisgyermekkorai bölcsődei nevelési intézmények kapacitásfejlesztése. A különböző uniós és hazai forrásokból párhuzamosan zajlik a pályáztatás, és fontos, hogy a hasonló tevékenységek megfelelően kerüljenek lehatárolásra. Az egységes szemlélet és a fejlesztések összehangolása a cél.

Az egységes minőség hosszútávú garanciája a komplexitás megteremtése. Az új férőhelyek létrehozása során többek között célként tűzzük ki magunk elé a fejlesztésekhez kapcsolódó területi szempontok kiegyenlítését is. A bölcsődei hálózatot érintő reform egy komplex fejlesztési csomag keretén belül valósul meg, többek között az RRF, TOP Plusz, EFOP Plusz, DIMOP Plusz, valamint hazai források tervezett felhasználásával. Az új férőhelyek létrejöhetnek teljesen új intézmények létrehozásával, vagy meglévő intézmények átalakításával, bővítésével, amennyiben legalább egy csoportszobányi férőhelyfejlesztés történik. A támogatás terhére az egyházak területi korlátozás nélkül pályázhatnak, az önkormányzatok pedig abban az esetben, ha az általuk képviselt település lakosság száma eléri, vagy meghaladja a 3000 főt. Ennek a megvalósításnak az eredményeképpen 3300 új bölcsődei ellátást biztosító férőhely létrehozása valósulhat meg, melyhez 40 Mrd forint kerül biztosításra az RRF terhére. A települési önkormányzatok és egyházak pályázatos formában nyújthatnak majd be támogatási kérelmeket.

A szülők munkaerőpiaci részvételének alacsony aránya párosul a kora gyermekkorai gyermekgondozások jelenleg még szűkös elérhetőségével, ezért olyan fejlesztéseket is megvalósítunk, amelyekkel elősegíthetjük a mielőbbi munkaerőpiaci reintegrációt. Magyarország számára világos gazdasági szükséglet a nemek közötti foglalkoztatási szakadék mérséklése is összekapcsolódva a nők munkaerőpiaci hozzáféréseinek javításához és a foglalkoztatásbeli különbségek csökkentéséhez. Ennek érdekében az Európai Bizottság DG

Reform Főigazgatósága által támogatott projektet valósítunk meg, amely 2022. évi zárásakor bemutatja és összegyűjti az érdekeltek visszajelzéseit, és lehetővé teszi a szakpolitikai ajánlások finomhangolását, valamint nyomonkövetési, cselekvési tervek elkészítését. Így a létrejövő reform hatással lesz mind direkt, mind indirekt módon a női foglalkoztatásra, egyrészt azzal, hogy a kisgyermekes édesanyák döntésük alapján vissza tudnak térni a munkaerőpiacra, másrészt pedig azzal, hogy az új intézmények, új munkahelyeket is generálnak, alapvetően a női munkavállalók számára. Mindezen intézkedések további pozitív hatással lesznek a makrogazdaságra is.

A fejlesztés első pillére a nők munkaerőpiaci segítése érdekében készül, a hazai munkaerőpiaci körülményeket elemző és feltáró, közvetlen brüsszeli forrásból megvalósuló kutatás (Strukturális Reform-támogató Program, SRSP).

A kora gyermekkori nevelés-gondozás (3 év alatti gyermekek esetében) kihatással van a gyermek későbbi életútjára, ezért meghatározó, hogy ebben az érzékeny életkorban a gyermekekkel – a jövő nemzedékével – magasan kvalifikált szakemberek foglalkozzanak, ezért nagy hangsúlyt fektetünk a nem közvetlen munkaerő-piaci képzésre, és a továbbképzésre is. Az országos területi lefedettséget biztosító bölcsődefejlesztés eredményeként további szakemberek bevonására lesz szükség a létrejövő új intézményekben, így ösztönzők révén törekszünk arra, hogy a kora gyermekkori nevelés-gondozás minél magasabb minőségben és színvonalon valósulhasson meg a megfelelő szakképesítéssel, végzettséggel rendelkező kisgyermeknevelők által. A bölcsődei szakemberek adminisztrációjának digitalizációját pedig DIMOP Plusz forrásból kívánjuk biztosítani. Az adminisztráció digitalizációja hozzájárul ahhoz, hogy a döntéshozók minden esetben naprakész adatokkal rendelkezzenek akár a bölcsődei férőhelyek, a gyermeklétszám, akár a szakember állomány helyzetével kapcsolatban, továbbá hozzájárul a kor igényeinek, elvárásainak való megfeleléséhez, amely biztosítja és segíti a megfelelő napi szintű működést.

Köznevelés, oktatásfejlesztés

Magyarország társadalmi és gazdasági fenntarthatóságának további kiemelkedően fontos területe az oktatás, azon belül is a köznevelés. A köznevelés célja – az óvodától a középiskoláig – minden gyermekben, tanulóban kialakítani azokat a készségeket, kompetenciákat, amelyek szükségesek a tanulók munkaerőpiaci elhelyezkedéséhez, továbbtanulásához.

A köznevelés kiemelt célja – többek között - a társadalmi felzárkóztatás és **hátrányos társadalmi helyzetű, illetve sérülékeny tanulói csoportok jó minőségű oktatáshoz való hozzáférési esélyeinek további javítása**. A magasabb fokú iskolai végzettség ugyanis a társadalmi mobilitás egyik eszköze, amely célja szerint képes a hozott egyéni hátrányok mérséklésére, a különbségek kiegyenlítésére.

A minőségi oktatáshoz való hozzáférés biztosítása egyaránt jelenti az intézményekben szükséges szakos pedagógus ellátottságot, a tanulók számára biztosított fejlesztő pedagógiai-szakmai szolgáltatások igénybevételének lehetőségét, a tanárok számára a szakmai módszertani fejlődéshez szükséges feltételek biztosítottóságát, illetve az eszköz- és infrastrukturális felszereltséget.

A 21. század új kihívásai, a digitalizáció térhódítása, a pedagógusokkal szembeni elvárások, a tanulók attitűdváltozása, továbbá a Magyarországon is megjelenő koronavírus-járvány új feladat elé állították a köznevelési rendszert. Egyúttal ezek hatására átalakultak az információszerzési és tanulási módszerek is. A Kormány elkövetkező időszakokra vonatkozó egyik kiemelt átfogó célja az oktatás eredményességének és inkluzivitásának növelése (különös tekintettel a hátrányos helyzetű és roma tanulókra), ennek részeként a köznevelés digitális átállásának támogatása, annak érdekében, hogy a változó társadalmi, gazdasági kihívások közepette is versenyképes szolgáltatást tudjunk biztosítani a gyermekek, tanulók és

családjaik számára. A digitális átalakulást megalapozzák az elmúlt évek dinamikus módszertani és infrastrukturális fejlesztései, valamint a koronavírus-járvány kapcsán a köznevelésben bevezetett tantermen kívüli, digitális munkarend tapasztalatai. A digitális pedagógia módszertanának elterjedéséhez szükséges az iskolai eszköz-állomány bővítése, az elavult eszközök cseréje. A tanórai internethasználat támogatása érdekében az oktatási célú internet-gerinchálózatának fejlesztése mellett elengedhetetlen az is, hogy biztonságos, a pedagógusok, a tanulók és a szülők, valamint az ágazati irányítás számára is releváns információkat nyújtó központi alkalmazások, online szolgáltatások álljanak rendelkezésre. Az informatikai infrastruktúra fejlesztése mellett nagyon fontos a pedagógusok ösztönzése a digitális eszközök és tartalmak, valamint a digitális pedagógiai módszerek alkalmazására. A korszerű tananyagok és infrastruktúra, az iskolai IKT eszközök, a kollaborációs tér, a pedagógusok felkészítése együttesen, komplex módon támogatják a digitális pedagógia szélesebb körű elterjesztését, a pedagógusok és a tanulók digitális készségei egyenlőtlenségeinek mérséklését. Szintén kiemelten fontos az olvasási, szövegértési, számolási-matematikai alapkompenciák fejlesztése, amelyek hozzájárulnak többek között a digitális kompetenciafejlesztés megalapozásához is.

Ezáltal a köznevelési rendszer eredményesebben fogja támogatni a tanulók alapkészségeinek és kulcskompetenciáinak fejlesztését, a digitális készségek és kompetenciák fejlesztése hozzájárul majd ahhoz, hogy a köznevelési rendszerből kilépő tanulók a változásokhoz jobban alkalmazkodó munkaerőt jelentsenek a munkaerőpiacon, növelve a társadalom ellenállóképességét (rezilienciáját) és mobilitását.

A komponens reformjai szinergiában állnak a köznevelési ágazat költségvetési forrásból, valamint a Többéves Pénzügyi Keret (MFF) operatív programjai – elsősorban a humán-, és a területfejlesztési – keretében megvalósítani tervezett beavatkozásaival, együtt komplex fejlesztéseket megvalósítva hatékonyan szolgálják a magyar köznevelési rendszer minőségének, inkluzivitásának, eredményességének és munkaerőpiaci relevanciájának növelését. Hozzájárulnak ahhoz, hogy a tanulók iskolai teljesítménye javuljon, az eltérő szocio-ökonómiai háttér hatásai kevésbé befolyásolják a tanulási eredményeket, és nagyobb hangsúlyt kapjon az egyéni képességekhez és adottságokhoz illeszkedő nevelés-oktatás.

A komponensben tervezett beruházások és reformok végrehajtása jelentős mértékben hozzájárul a 2019. és 2020. évi országspecifikus ajánlásban megfogalmazott célok eléréséhez, azaz az oktatási eredmények javításához, a hátrányos helyzetű csoportok – különösen a romák – részvételének növeléséhez a minőségi oktatásban (CSR2 2019-ben), az alapvető szolgáltatásokhoz és a minőségi oktatáshoz való hozzáférés biztosításához mindenki számára (CSR2 2020-ban), valamint a beruházási politikák zöld és digitális átállásra összpontosításához – beleértve az iskolák digitális infrastruktúrájának fejlesztését – (CSR3 2020-ban).

Az RRF keretében tervezett beavatkozások mellett az MFF humán fejlesztései között is tervezünk az iskolai eredményesség javítását, a lemorzsolódás csökkentését, a hátrányos helyzetű, rászoruló gyermekek egyenlő hozzáférését elősegítő intézkedéseket megvalósítani.

A komponens támogatja a „Renovate” és a „Reskill and upskill” európai zászlóshajó kezdeményezéseket. Javítja a középületek (bölcsődék) energia- és erőforrás-hatékonyaságához hozzájárulva a korszerűsítési arány megkétszereződéséhez 2025-ig. Elősegíti a digitális készségeknek az oktatás középpontba állítását minden korosztály tekintetében, hozzájárul az oktatási rendszerek 21. századi követelményekhez igazításához, a számítástechnikai/digitális készségekben aluteljesítő 13-14 éves tanulók arányának 15% alá csökkentéséhez. Emellett megalapozza a 16–74 éves korosztályba tartozók körében az alapvető digitális készségekkel rendelkezők arányának 70%-ra történő növelését 2025-re.

A beruházások támogatják Magyarország Nemzeti Energia- és Klímaterve, valamint a Nemzeti Energiastratégia 2030 több energiahatékonysági, fenntarthatósági célkitűzéseinek elérését.

Demográfia és köznevelés

Szakpolitikai terület: család- és ifjúságyügy, köznevelés, esélyegyenlőség javítása, társadalmi felzárkózás, gazdaságfejlesztés, környezetvédelem

Célkitűzés: foglalkoztatás növelése, gazdaságélénkítés, nők- és férfiak esélyegyenlősége, területi egyenlőtlenségek csökkentése, kisgyermekkorai nevelés, gondozás minőségének növelése, a köznevelési rendszer minőségének, inkluzivitásának, eredményességének és munkaerőpiaci relevanciájának növelése, a digitális átállás támogatása, energiahatékonyság, klímapolitika, végzettség nélküli iskolaelhagyás csökkentése, társadalmi ellenállóképesség javítása, gazdaságélénkítés

Reform és vagy beruházás:

Beruházás: Korai nevelés feltételeinek bővítése a társadalmi egyenlőtlenségek csökkentésére és a szülők foglalkoztatási esélyeinek növelésére - Kisgyermekkorai bölcsődei nevelési intézmények kapacitásfejlesztése (COFOG 10.4 Family and children)

Reform: 21. századi technológiai környezetre épülő, versenyképes köznevelés megteremtése: (COFOG: 0912, 0921, 0922, 0960, 0980)

Beruházás: Digitális oktatáshoz való egyenlő hozzáférés feltételeinek biztosítása a tanulók és a pedagógusok számára (COFOG: 0912, 0921, 0922, 0960, 0980)

Beruházás: Digitális oktatási megoldások beépítése a mindennapi nevelés-oktatási gyakorlatba (COFOG: 0912, 0921, 0922, 0960, 0980)

Reform: A minőségi oktatáshoz való hozzáférés javítása (COFOG: 0912, 0921, 0922, 0960, 0980)

Összes becsült költség Demográfia és köznevelés komponens: nettó 230,69 Mrd HUF, melyből az RRF keretében elszámolni kívánt, általános forgalmi adó nélküli összeg – nettó 40 Mrd HUF demográfia, és nettó 190,69 Mrd HUF köznevelés.

2. Fő kihívások és célkitűzések

a) Fő kihívások

A komponens helyzetértékelése azonosítja a demográfia előtt álló legfontosabb kihívásokat, melyek a következők:

- Covid-19 válság; **a COVID-19 járvány jelentős negatív hatásokat gyakorolt a munkaerőpiacra, és azon belül is a kisgyermekes ellátáshoz kapcsolódóan a női munkavállalókra.** Az otthoni munkavégzés árnyoldalait a kisgyermekes nők jobban érzékelték a kisgyerekes férfiakhoz képest, a nők ezen időszakban jelentősen több időt töltöttek gondoskodó munkával, gyermekeik segítségével, mint a férfiak. A járvány hatásai részben tovább növelték az eddig is meglévő egyenlőtlenségeket,
- ezzel összhangban a foglalkoztatottsági szint csökkent;
- a bölcsődei férőhelyek száma nem elégséges a meglévő igények alapján.

Az előttünk álló egyik legfőbb kihívás a foglalkoztatottsági szint emelése demográfiai fordulat segítségével. A rohamos léptékű javuló tendenciát a kialakult pandémiás helyzet megtörte. A foglalkoztatottsági arányok javításának legfontosabb hosszú távú eszköze a munka és a magánélet közötti egyensúly biztosításával a nők munkaerőpiaci részvételének további növelése a kapcsolódó uniós irányelv alapján. Ennek elérése érdekében javítani kívánjuk a kisgyermekes gondozási rendszerének minőségét, a hozzáférhetőségi

lehetőségeket, valamint ösztönözzük a feladatok nők és férfiak között történő kiegyensúlyozottabb megosztását is.

A nemek közötti magas foglalkoztatási különbség a kisgyermekkorú gyermekgondozási szolgáltatások szűkös elérhetőségével párosul. A Bizottság ezért prioritást képező beruházási szükségleteket azonosított a nők munkaerőpiaci részvételének, valamint a munka és a magánélet jobb egyensúlyának előmozdítása tekintetében és különösen az alábbiak vonatkozásában:

A megfizethető, fenntartható és minőségi gyermekgondozáshoz való hozzáférés előmozdítása, többek között az infrastruktúra bővítése révén, különös tekintettel a vidéki területekre; a szülők közötti felelősségmegosztás és a rugalmas munkafeltételek előmozdítása.

A bölcsődei férőhelyek számának növelése azonban a 2019-es országspecifikus ajánlások több releváns tématerületéhez kapcsolódik:

- A nők munkaerőpiaci részvételének, valamint a munka és a magánélet jobb egyensúlyának előmozdítása (2019. évi 4. szakpolitikai célkitűzés)
- Foglalkoztatáshoz való hozzáférés javítása, különös tekintettel a fiatalokra, a tartós munkanélküliekre és az inaktív személyekre
- Energiahatékonyság növelése és a megújuló energiaforrások felhasználása
- A szolgáltatásokhoz – többek között az egészségügyi és tartós ápolási-gondozási szolgáltatásokhoz – való hozzáférés javítása

A 2020-as releváns, fejlesztésekhez kapcsolódó országspecifikus ajánlás:

- A csökkentett munkaidős foglalkoztatás megerősített konstrukciói, valamint hatékony aktív munkaerőpiaci intézkedések révén védje meg a munkahelyeket, és hosszabbítsa meg az álláskeresői járadékok időtartamát. Javítsa a szociális ellátások megfelelőségét, és biztosítsa az alapvető szolgáltatásokhoz és minőségi oktatáshoz való hozzáférést mindenki számára.

Az eddigi bölcsődefejlesztéseknek köszönhetően jelenleg 2.210 intézmény és szolgáltató működik, több mint 53.000 férőhellyel. A férőhelyek számának növekedésével a bölcsődei ellátásban részesülő gyermekek aránya is jelentősen emelkedett az elmúlt években. Míg 2010-ben a 0-2 évesek mintegy 10,1 %-a számára volt elérhető a bölcsődei ellátás, **jelenleg már több mint 18 %-uk számára elegendő bölcsődei férőhely működik**, ami szintén jelentős eredmény.

Ahogy országosan bővül a bölcsődei férőhelyek száma, úgy egyre több településen válik elérhetővé helyben a bölcsődei ellátás a kisgyermekes családok számára, és ezzel párhuzamosan **nő a 3 év alatti gyermeket nevelő 25-49 éves nők foglalkoztatási rátája is.**

Míg 2010-ben a **3 év alatti gyermeket nevelő 25-49 éves nők foglalkoztatási rátája átlagosan 12,4% volt, 2019-ben már 17,9%**¹⁷, azaz közel 6%-kal nőtt, tehát egyre több kisgyermekes édesanya tud visszatérni a munkaerőpiacra és tudja elhelyezni gyermekét jó minőségű koragyermekkorú ellátásban. Jelenleg **több mint kétszer annyi településen** biztosított (több mint **800 település**) már a bölcsődei ellátás a családok számára, mint 2010-ben (326 település) és a fejlesztéseknek köszönhetően ez a szám tovább fog növekedni.

A szolgáltatások minőségét garantálja az, hogy a bölcsődei ellátás biztosítása működési engedélyhez kötött, így a jogszabályban előírt feltételeknek (személyi, tárgyi) maradéktalanul meg kell felelni. Ezen kívül a működési engedélyt kiadó kormányhivatal törvényességi, szakmai (kijelölt módszertani szakértő bevonásával) ellenőrzést is végez 3 évente, illetve szükség szerint.

---

¹⁷ Forrás: KSH, Munkaerőfelmérés, 2019

A szolgáltatások minőségi fenntarthatóságát garantálja a működtetésre biztosított állami támogatás is, amely jelenleg már a bölcsődék teljes működési kiadásainak átlagosan a 85%-át, de vannak olyan települések, ahol 100%-át biztosítja. (2009-ben csupán a kiadások mintegy 39%-át fedezte a költségvetési támogatás). A szolgáltatások szakmai minőségét biztosítja az is, hogy a reform részeként a miniszter által kijelölt módszertani szervezet segíti a fenntartókat, a bölcsődevezetőket és a bölcsődében dolgozó szakembereket megfelelő tanácsadással, képzéssel, továbbképzéssel, szakmai műhelyekkel, emellett megynként biztosít szakmai tanácsadót, akit közvetlenül lehet keresni.

A bölcsődében dolgozók közel 100%-a megfelelő szakirányú végzettséggel rendelkezik, azaz szakképzett. Az elmúlt években a kisgyermekgondozó, -nevelő szakképesítésben évről évre fokozatosan nőtt a hallgatók és a sikeresen vizsgázók száma. Átlagosan (iskolai rendszerű, illetve iskolai rendszeren kívül) 600 fő végzett évente. Ugyanez a tendencia mondható el a csecsemő- és kisgyermeknevelő BA alapszakon végzettekről is, hiszen az elmúlt három évben átlagosan 570 fő hallgató végzett.

A fentiekben foglaltakra tekintettel elmondható, hogy évente a szakképzésben és a főiskolán mintegy 1200 fő végez, azonban közülük nem mindenki választja a bölcsődei hivatást.

Ezért, a Kormány a bölcsődei férőhelyek fejlesztése mellett kiemelt figyelmet fordított a bölcsődében dolgozó humánerőforrás erkölcsi megbecsültségén túl az anyagi elismertségükre is, melynek köszönhetően több lépésben és differenciáltan emelkedett a kisgyermeknevelők bére.

2016-tól a felsőfokú végzettséggel rendelkező kisgyermeknevelők a pedagógus előmeneteli rendszer hatálya alá kerültek, ezzel jelentős mértékben emelkedett a bérük.

A középfokú végzettséggel rendelkező kisgyermeknevelők bére 2017-től az új bölcsődei pótlék bevezetésével emelkedett, majd 2020-2021 között átlagosan további 30%-kal növekedett. 2020-tól a bölcsődei dajkák és a felsőfokú végzettséggel rendelkező kisgyermeknevelők részére is kiterjesztésre került a bölcsődei pótlék.

Ezen kívül a bölcsődében, mini bölcsődében ellátott sajátos nevelési igényű gyermekek ellátása esetén az ellátott gyermekek száma alapján differenciált gyógypedagógiai pótlék biztosított a kisgyermeknevelők számára (a pótlék mértéke négyszeresére, de akár nyolcszorosára is nőhet ott, ahol 3 sajátos nevelési igényű gyermeket lát a kisgyermeknevelő).

2021-ben egy új helyettesítési pótlék került bevezetésre, azon kisgyermeknevelők részére, akik a csoportban lévő társukat helyettesítik (betegség, szabadság, vagy egyéb okból történő hiányzás esetén).

Míg 2010-ben a bölcsődében dolgozó szakemberek havi bruttó átlagkeresete 137 ezer forint volt, 2021-ben már átlagosan 377 ezer forint (középfokú, felsőfokú együtt). A bérfelértésnek köszönhetően a bölcsődében dolgozó szakemberek bére 2010-hez képest átlagosan két és félszeresével nőtt, de van olyan dolgozó, akinek háromszorosára. A bölcsődében dolgozó szakemberek megfelelő anyagi elismerése pozitív hatással bír a pályaválasztásra, vonzó életpályát biztosít és tovább növekszik a bölcsődei szakemberek elismertsége, presztízse.

Mindezek mellett az MFF keretből finanszírozandó bölcsődei ellátásában dolgozók ösztönző-rendszerének célja a minőségi bölcsődei neveléshez-gondozáshoz szükséges magas szintű elméleti és gyakorlati szaktudás szélesebb körű megszerzése mind a bölcsődei pályán lévő kisgyermeknevelők, mind a pályakezdő fiatalok számára. Az ösztönző rendszer kiterjed a főiskolai, illetve a technikai végzettség megszerzésére, egyben hozzájárul ahhoz, hogy az újonnan létrejövő férőhelyek betöltésekor szakképzett munkaerő álljon rendelkezésre.

A támogatással érintett személyek száma 2024. december 31-ig: minimum 50 fő
A támogatással érintett személyek száma 2029. december 31-ig: minimum 200 fő

Az újonnan létrejövő intézményekben dolgozó szakemberek bérfedezetét a központi költségvetés biztosítja.

A fejlesztés hatására a területi egyenlőtlenségek is csökkenthetőek lesznek. A 2014-20-as időszakban pl. a Közép-Magyarországi régió kevésbé részesülhetett a fejlesztésekből az elosztási rendszer akkori szabályozása miatt.

A kisgyermekkorú intézményi nevelés egyben **szemléletváltást** is jelent. A bölcsődébe érkező kisgyermek életében a bölcsőde az első olyan intézményi közeg, ahol az otthonuk után a legtöbb időt töltik, ezért elengedhetetlen, hogy a bölcsődében - a csoportban, a fürdőszobában, az átadóban, az udvaron - a lehető legkényelmesebben érezzék magukat, jó hangulatban és jó közérzettel tevékenykedjenek.

Az Európai Bizottság köznevelést érintő 2019. évi országspecifikus ajánlása, hogy Magyarország „Javítsa az oktatás eredményességét és növelje a hátrányos helyzetű csoportok, különösen a romák minőségi, inkluzív többségi oktatásban való részvételét”, míg a 2020. évi ajánlás a befogadó oktatáshoz való hozzáférés biztosítására irányult. A köznevelés fejlesztés következő 10 évre vonatkozó irányait – illeszkedve a hivatkozott uniós ajánlásokhoz – az új köznevelési stratégia 2021-2030 határozza meg.¹⁸

A Stratégia helyzetértékelése azonosítja a köznevelés előtt álló legfontosabb kihívásokat, melyek a következők:

- a minőségi nevelés-oktatáshoz való hozzáférés (beleértve a digitális oktatáshoz való hozzáférést) színvonala nem egyenletes, különösen a hátrányos helyzetű tanulók körében;
- a korai iskolaelhagyók aránya javult az előző évekhez képest (2019-ben 11,8%, 2018 és 2017-ben 12,5%¹⁹), de még mindig elmarad az uniós átlagtól (10,3%), és területi megoszlásban is jelentős különbségeket mutat;
- noha az elmúlt 15 év mérései alapján gyengül a családi háttérnek a tanulók iskolai teljesítményre gyakorolt hatása (pl. szövegértés területén a 2018-as felmérésben az eredmények közötti teljesítménykülönbség 19%-át magyarázza a családi háttér, míg ugyanez az érték 2015-ben 21,6 %, 2012-ben 23 %, 2009-ben pedig 26 % volt), változatlanul az OECD átlag feletti a mutató²⁰,
- a COVID-19 világjárvány miatt bevezetett tantermen kívüli digitális munkarend tapasztalatai is megerősítették, hogy a tanulmányi lemaradással veszélyeztetett tanulók esetében nagyobb kihívás volt a digitális oktatásban való eredményes részvétel, a megkülönböztetett figyelmet igénylő tanulói csoportok (pl. sajátos nevelési igényű vagy társadalmi, gazdasági háttérük szempontjából hátrányos helyzetű tanulók) eléréséhez és támogatásához célzott beavatkozások szükségesek;
- az alapkompenciákra és digitális kompetenciákra épülő tanulási eredmények és tanulói kompetenciák fejlesztése tekintetében – bár mindhárom képességterületen kis mértékben javultak az eredmények²¹ a PISA 2018 mérés alapján – további intézkedésekre van szükség, mivel Magyarország még kis mértékben (1-2%) elmarad az OECD tagállamok átlagától;

¹⁸ <https://2015-2019.kormany.hu/download/d/2e/d1000/K%20C3%B6znevel%C3%A9si%20strat%C3%A9gia.pdf>

¹⁹ Forrás: EUROSTAT, Early leavers from education and training by sex and labour status, 2019 https://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/show.do?dataset=edat_lfse_14&lang=en

²⁰ Forrás: OECD, PISA2018

²¹ https://www.oktatas.hu/pub_bin/dload/kozoktatas/nemzetkozi_meresek/pisa/PISA2018_v6.pdf

- globális kihívás, hogy a külső környezet változásaihoz rugalmasan alkalmazkodni képes, a fenntarthatósági célokat szem előtt tartó, az ezekhez szükséges kompetenciákkal rendelkező emberek kerüljenek ki az oktatási rendszerekből, amely magában foglalja különösen a digitális kompetenciákat, a környezettudatosságot, a problémamegoldó és együttműködési készséget, az egészségtudatos szemléletet;
- a pedagógusok és egyéb segítő személyzet felkészültségének és megbecsültségének további erősítése szükséges a szakember-ellátottság hosszú távú biztosítása érdekében;
- a köznevelési infrastruktúra (beleértve mind a digitális eszközellátottságot, mind az épületek energiahatékonyságát, korszerűségét) egyenletlen, átfogó fejlesztést igényel annak feltételeként, hogy a pedagógiai szakmai fejlesztések hasznosulhassanak.

A társadalmi-gazdasági szempontból előnyös helyzetű és hátrányos helyzetű iskolák tanulóinak teljesítménye közötti különbség hazánkban magas (Európai Bizottság, 2020). A helyenként előforduló oktatási szegregáció általában alacsonyabb oktatási minőséggel és romló tanulói eredményességgel jár együtt, melyek a korai iskolaelhagyás okai is lehetnek.

A végzettség nélküli iskolaelhagyás megelőzése, mérséklése érdekében az utóbbi években végzett intézkedések sikere ma még nem jelentkezik széles körben. Az elmúlt évtizedben az Európai Unióban a korai iskolaelhagyók aránya folyamatosan csökkent és végül kis híján teljesült is az Európa 2020 Stratégia által kitűzött 10%-os cél, miközben a magyar iskolaelhagyók aránya továbbra is meghaladja az európai uniós átlagot és ez az arány kiugróan magas a legkevésbé fejlett térségekben.

A korai iskolaelhagyás megelőzését, kezelését célzó hazai intézkedések illeszkednek az Európai Unió ajánlások és stratégiai dokumentumok tartalmához. Az Európai Tanács 2011-ben ajánlást adott ki a korai iskolaelhagyás csökkentését célzó szakpolitikákról. Az ajánlás alapján Magyarország is elkészítette a korai iskolaelhagyás mértékének csökkentését célzó nemzeti stratégiáját. A Stratégia alapján megtett intézkedésekben megjelentek az országos kompetenciaméréseken tartósan alulteljesítő intézmények iskolafejlesztését segítő intézkedések, illetve a komplex, deszegregációt szolgáló intézkedések is. A Tanács ajánlása szerint az országos kompetenciaméréseken tartósan alulteljesítő intézményekben kialakítandó iskolafejlesztő programok elemeinek ki kell terjedniük a pedagógiai szemléletváltást ösztönző vezetésfejlesztésre, a nevelőtestületen belül pedig a tudatosan alkalmazott változatos tanulásszervezési módszerek, a teamben való munkavégzés mindennapi gyakorlattá tételére, az egyes diákok tanulási fejlődésére fókuszáló gondolkodás meghonosodására a tanulás fizikai környezetének fejlesztésére.

A 2018-as PISA vizsgálat eredményei szerint a vizsgálatban résztvevő magyar tanulók közt az alulteljesítők aránya mind a szövegértés (25,3%), a matematika (25,6%), mind a természettudomány (24,1%) területén magasabb, mint az OECD átlag, de mindhárom területen – bár kis mértékben - javult a magyar tanulók teljesítménye a 2015-ös eredményekhez képest. A szövegértés területén az eredmények közötti teljesítménykülönbség 19%-át magyarázza a családi háttér, ami még mindig átlag feletti, ugyanakkor egyértelmű a javulás a korábbi mérésekhez képest, melynek egyik oka a települések közötti, korábban jóval nagyobb különbségek kiegyenlítése érdekében tett intézkedések.

Az Európai Unió számára készített köznevelési stratégia 2021-2030-ban szereplő 5 specifikus célkitűzés egyike a méltányos, egyéni sajátosságokat figyelembe vevő köznevelés. Az ide kapcsolódó 3 beavatkozás egyike az alulteljesítők, korai iskolaelhagyók arányának csökkentése – esélyteremtés, integráció, felzárkózás. A beavatkozáshoz kapcsolódó intézkedések között a stratégia említi – többek között – a kompetenciamérési eredmények alapján alacsonyan teljesítő iskolák fejlesztésére, az oktatás eredményességének javítására célzott intézkedések végrehajtását az Oktatási Hivatal Pedagógiai Oktatási Központok

támogatásával, valamint az egyéni sajátosságokat figyelembe vevő, támogató oktatás erősítését.

A területi különbségek csökkentése, a minőségi oktatáshoz való hozzáférés és a tanulói teljesítmények javítása érdekében szükség van olyan intézményfejlesztési programok megvalósítására, amelyek egyaránt támogatják a deszegregációt célzó tervek létrehozását és megvalósítását, illetve módszertani támogatást nyújtanak a pedagógusok, az intézményvezetők és az iskolafenntartók számára.

A digitális kompetenciák fejlesztése mára már elengedhetlenné vált, ezek a továbbtanuláshoz és a munkavállaláshoz is alapvető kompetenciák lettek, hiszen a digitalizáció az élet minden területén jelen van. Az egész életen át tartó tanulás folyamatában, különösen a munkaerőpiacon való versenyképesség szempontjából a digitális kompetenciáik fejlettsége alapvető jelentőséggel bír. A DESI két dimenziója – a humán tőke és az internethasználat – méri az európai polgárok digitális készségeit. Magyarország a humán tőke terén a 28 uniós tagállam közül a legutóbbi (2020-as) DESI²² jelentés szerint ugyan egy helyet javítva a tavalyi értéken, de még így is csak a 19. helyet foglalja el.

A digitális kompetenciák iskolai fejlesztése alapvetően három tényezőn múlik: az eszközellátottságon, a pedagógusok felkészültségén és motivációján, valamint az oktatási tartalmak digitális hozzáférhetőségén. Hazánkban a köznevelési intézményekben jelenleg nincs annyi számítógép, hogy a tanulók napi szinten, lényegében személyhez rendelve tudják ezeket használni. A 2019. októberi statisztikai adatok²³ alapján a magyar köznevelésben és szakképzésben a számítógépek 45,63%-a 5 évesnél régebbi, ami magasnak számít, az 1-3 éves eszközök aránya ugyanakkor 22,93%. Az informatikai szempontból korszerű tantermek – megfelelő konnektivitás, digitális megjelenítés, kreativitást támogató és fejlesztő eszközök stb. – elősegítik a tantermi oktatást. A digitális eszközök folyamatos és szakszerű karbantartása, korszerűsítése, az eszközellátottság javítása elengedhetetlen a digitális készségek hatékony fejlesztéséhez.

A digitális oktatáshoz szükség van jó minőségű digitális tartalomra és tanulást és tanítást támogató digitális szolgáltatásokra minden tanulócsoporthoz számára. Az elmúlt években számos program indult annak érdekében, hogy a köznevelésben megfelelő minőségű digitális tartalmak álljanak rendelkezésre. A kialakított digitálistartalom-fejlesztés folytatásaként mindenki számára elérhetővé kell tenni a tanulóhoz szükséges információkhoz való hozzáférés lehetőségét, ezzel javítva az esélyegyenlőséget, biztosítva a hátránykompenzációt. A tanulást és a tanítást támogató digitális szolgáltatások – önálló, differenciált tanulás támogatása a mesterséges intelligenciát alkalmazó adaptív megoldásokkal, tantermi menedzsment szoftver – választ adhatnak az előregedő pedagógustársadalom problémájára is.

Magyarországon az egy pedagógusra jutó tanulók átlagos száma alatta van az OECD átlagának²⁴, így rendszerszintű pedagógushiány nincsen, strukturális kihívások (pl. a természettudományos tárgyak vagy az informatika terén) természetesen – ahogy egész Európában – jelentkeznek. Ennek kezelése érdekében tervezzük egyrészt a Klebelsberg ösztöndíj kiterjesztését a pályakezdő pedagógusokra, a tanárok juttatási és ösztönzőrendszerének bővítését, valamint – az európai, pl. észt joggyakorlatokat is figyelembe véve – a segítő személyzet és a felsőbb éves diákok bevonását a digitális támogató feladatok ellátásába. A pedagógusok esetében külön kihívást jelent az ösztönzésük a digitális

---

²² <https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/scoreboard/hungary>

²³ Országos statisztikai adatgyűjtési program.

²⁴ Forrás: <https://www.oecd.org/education/education-at-a-glance/educationataglance2019-dataandmethodology.htm>

módszertanok és eszközök fokozottabb beépítésére a mindennapi oktatási gyakorlatukba. A 2019-es köznevelési statisztika alapján a pedagógusok 33,12%-a használt IKT eszközöket a tanórái legalább 40%-ában. A tanárképzés képzési és kimeneti követelményeinek megújítása garancia arra, hogy a frissdiplomás pedagógusok megfelelő digitális kompetenciákkal rendelkezzenek, és képesek legyenek ezen ismereteiket az iskolai oktatásban is hasznosítani (digitális pedagógiai kompetenciák). A régóta pályán lévő pedagógusok módszertani megújulása viszont kihívást jelent.

b) Célkitűzések

Az RRF jelen komponense keretében tervezett intézkedések szorosan hozzájárulnak az országspecifikus ajánlásokban megfogalmazottak implementációjához.

A bölcsődei ellátórendszer fejlesztésének célja, hogy támogassuk azokat a családokat, amelyekben a szülők gyermeket vállalnak azzal, hogy a bölcsődei férőhelyhiány ne legyen akadálya a szülők munkavállalásának.

A bölcsődei férőhelyek számának fejlesztése és a XXI. századi minőségi feladatellátás megteremtése a megfizethető, fenntartható és minőségi gyermekgondozáshoz való hozzáférés előmozdításával támogatja a nemek közötti foglalkoztatási különbségek mérséklését, ezzel elhárul az otthoni gyermekgondozás miatti keresetkiesésből fakadó akadály a gyermekvállalás előtt.

A bölcsődei intézmények épületeinek általános korszerűsítését tervezetten a kohéziós alapok felhasználásával a TOP Plusz területi fejlesztéseket támogató operatív program keretében tervezzük megvalósítani a megyei területfejlesztési koncepciók, területfejlesztési programokban megfogalmazottak alapján.

A fejlesztések célja, hogy az újonnan létrejövő bölcsődei intézmények magas energia- és erőforrás-hatékonyan készüljenek el, ezzel támogatva a „Renovate” európai zászlóshajó kezdeményezést, továbbá hozzájárulnak a „Power up” zászlóshajó kezdeményezéshez is a foglalkoztatottsági szintre gyakorolt pozitív hatásaival.

A köznevelés tekintetében a bemutatott kihívásokra adandó válaszokat az új köznevelési stratégia egy komplex, átgondolt struktúrába rendezi. A tervezett beavatkozások kapcsolódását a stratégiai célokhoz, valamint a 2019. és 2020. évi országspecifikus ajánlások és a 2019. évi Országjelentés megállapításaihoz a „Köznevelés-fejlesztési intézkedések stratégiai háttere” című háttérdokumentum mutatja be részletesen.

Ebből

- a köznevelés esélyteremtő szerepének további erősítése és a lemorzsolódás megelőzése érdekében az inklúziót,
- a tanulói teljesítmények és az iskolai szintű eredményesség szempontjából kedvezőtlen mutatókkal rendelkező intézmények fejlesztésére irányuló célzott szakmai támogatást,
- a deszegregációs intézkedéseket,
- a hátrányos helyzetű (azon belül kiemelten a roma) tanulók és az őket tanító pedagógusok célzott támogatását,
- a sajátos nevelési igényű, a pedagógiai szakszolgálati ellátásban részesülő, illetve a tartós gyógykezelés alatt álló gyermekek, tanulók ellátásának fejlesztését elsődlegesen az MFF humánfejlesztéseket célzó operatív programja²⁵ keretében kívánjuk megvalósítani.

---

²⁵ Az EFOP Plusz XXI. Századi köznevelés prioritási tengelyén

A digitális átállást alapvetően az RRF keretében szeretnénk megvalósítani. A korszerű pedagógiai szemléletmód és tananyagok alkalmazása, a megújuló infrastruktúra a tanulók és a pedagógusok számára biztosított IKT eszközök, az élményalapú pedagógiai módszerek együttesen támogatják a hátrányos helyzetű tanulók digitális eszközellátottságának és digitális kompetenciáinak hiányosságaiból fakadó problémák megszüntetését, az alapkészségek és a kulcskompetenciák fejlesztését, ezen keresztül pedig közvetve szolgálják a korai iskolaelhagyás és a lemorzsolódás veszélyének csökkentését. A matematikai és szövegértési alapkompenciák megerősítésére külön is szeretnénk fókuszálni a digitális tartalom- és szolgáltatásfejlesztés részeként, IKT alapú, differenciált szövegértési önértékelő eszköz kialakításával, valamint blended learning típusú matematikai képesség- és készségfejlesztő foglalkozások bevezetésével. A koronavírus járvány tapasztalatai alapján az új, személyes használatú digitális eszközök az otthoni tanulás és felkészülés céljából is használhatóak lesznek, az alkalmazásukhoz szükséges digitális készségek megfelelő fejlesztését a reform részeként a pedagógusok számára külön továbbképzések, a tanulók számára pedig a mindennapi pedagógiai oktató-nevelő munkába történő organikus implementáción keresztül fogjuk biztosítani.

A pedagógusok felkészültségét és megbecsültségét fogja megerősíteni az RRF keretében tervezett digitális kompetencia-fejlesztés, valamint a digitális pedagógiai módszertanok kidolgozásában és implementációjában közreműködő pedagógusok számára biztosítandó, célzott anyagi többletjuttatás. Megjegyezzük, hogy a kedvezményezett településeken²⁶ működő intézményekben dolgozó pedagógusoknak és nevelő-oktató munkát segítő alkalmazottaknak a fentiekén túl az EFOP+ keretében szintén tervezünk a pedagógiai feladatellátáshoz kapcsolódó többletjuttatást, míg a pedagógus-ellátottság javítása érdekében hazai forrásból szándékozunk kibővíteni a Klebelsberg ösztöndíjprogramot, valamint külön kedvezményrendszer bevezetését tervezzük a pedagógusok számára. Természetesen ezen felül a Kormány folyamatosan vizsgálja a pedagógus bérszínvonal fejlesztésének lehetőségét. Emellett a Magyar Falu Program²⁷ az 5000 fő és ez alatti állandó lakosságszámmal rendelkező kistépüléseken a közfeladatot ellátó személyek – közöttük az óvopedagógusok és pedagógusok – lakhatásának támogatását célozza szintén költségvetési forrás terhére nyújtott támogatásból.

Az alábbiakban a komponens reformjaival, a köznevelési rendszer digitális átállásával kapcsolatos célkitűzéseket fejtjük ki bővebben.

A komponens reformjainak célkitűzései közé tartozik a magyar társadalom ellenálló képességének növelése. A *21. századi technológiai környezetre épülő, versenyképes köznevelés megteremtése* reform általános célja, hogy a koronavírus-járvány kapcsán a köznevelésben a tantermen kívüli, digitális munkarend kapcsán tapasztalt dinamikus módszertani és infrastrukturális fejlődést továbbvigye és a jelenléti oktatás keretei között valósítsa meg, ezáltal biztosítva, hogy az elkövetkező időszak változó társadalmi, gazdasági kihívásai közepette is versenyképes köznevelési szolgáltatást nyújtson a gyermekeknek és a családoknak. A digitális készségek és kompetenciák fejlesztése hozzájárul ahhoz, hogy a köznevelési rendszerből kilépő tanulók a változásokhoz jobban alkalmazkodó munkaerőt jelentsenek a munkaerőpiacon, ezáltal növelve a társadalom ellenálló képességét.

---

²⁶ Társadalmi-gazdasági és infrastrukturális szempontból kedvezményezett (komplex mutató alapján rangsorolt települések legkedvezőtlenebb harmada), illetve a jelentős munkanélküliséggel sújtott települések a kedvezményezett települések besorolásáról és a besorolás feltételrendszeréről szóló 105/2015. (IV. 23.) Korm. rendelet szerint.

²⁷ A Szolgáltatási Lakás alprogramja keretében,

lsd.: <https://e-kerelem.mvh.allamkincstar.gov.hu/enter/mfpbongeszo/mfpBongeszoLite.xhtml>

A 21. századi követelményeknek megfelelő korszerű oktatási környezet a tanulók közérzetére, motivációjára és attitűdjére gyakorolt hatásán keresztül befolyással bír a tanulók iskolai teljesítményére, és akár még a hiányzások számát is kedvező irányba alakíthatja. A reform azáltal, hogy mindenki számára elérhetővé teszi a tanuláshoz szükséges információkhoz való hozzáférést, hátránykompenzáló hatással bír, javítja az esélyegyenlőséget. Ez hazánkban különösen fontos, mivel a 2019-es, 2020-as Országjelentések is kiemelik, hogy a tanulók teljesítménye még mindig erős összefüggést mutat társadalmi-gazdasági háttérükkel és ezt a mérések (PISA²⁸, országos kompetenciamérés²⁹) eredményei is igazolják. A komponens köznevelést érintő, átfogó célkitűzése az iskolák digitális fejlesztéseinek megvalósításával éppen ezért az is, hogy az intézmények képesek legyenek jobban kompenzálni a tanulók társadalmi-gazdasági háttéréből adódó különbségeket, a tanulás lehetősége vonzóbbá váljon mindenki, így a veszélyeztetett, sérülékeny csoportokba tartozó tanulók számára is, a végzettség nélküli iskolaelhagyók száma csökkenjen, az oktatási rendszer eredményessége, hatékonysága és munkaerőpiaci relevanciája nőjön.

A komponens reformjai jelentős mértékben hozzájárulnak az Európai Unió számára készített köznevelési stratégia 2021-2030 célkitűzéseinek megvalósításához, és így a 2030-ra elérendő indikátor célértékekhez:

- az IKT eszközöket a tanóráik legalább 40%-ában használó pedagógusok aránya a 2019-es 33,12%-ról 2030-ra legalább 50%-ra nőjön,
- az országos kompetencia-mérésben az alapszintet (4. szint) elérő 8. évfolyamos tanulók aránya matematikából 65%-ra, szövegértésből 75%-ra javuljon a 2019-ben mért 58,4% (matematika), 71,1% (szövegértés) helyett,
- a korai jelző- és támogatórendszerben szereplő, lemorzsolódással veszélyeztetett tanulók aránya a 2019-ben mért 7,46%-ról 2030-ra 6,50%-ra csökkenjen.

A komponens reformjai hozzájárulnak továbbá az Európai Unió számára készített, „A nők szerepének erősítése a családban és a társadalomban” akcióterv (2021–2030) célkitűzéseinek megvalósításához is. A nemek közötti egyenlőségre vonatkozó nemzeti stratégiai szakpolitikai keret van érvényben, amely tartalmazza a nemek közötti egyenlőséggel kapcsolatos kihívások bizonyítékokon alapuló azonosítását. A nemek közötti egyenlőséggel kapcsolatos kihívások bizonyítékokon alapuló azonosítása az akcióterv kidolgozásáért felelős munkacsoportban különböző szakterületek bevonásával megtörtént, többek között az alábbi publikációk, tanulmányok következtetéseinek levonásával³⁰.

Az Akcióterv további kutatásokat céloz a jövőben meghozandó intézkedések megalapozására a nők és férfiak igényeinek, illetve az atipikus foglalkoztatási formák alacsony okainak kutatással történő felmérésére, a nemek közötti foglalkoztatási különbségek elemzésére, a nők és férfiak „fizetetlen” munkában való eltérő részvételének vizsgálatára, az ápolási feladatok (beteg vagy idős hozzátartozó ápolása) kutatásban való vizsgálatára, a férfiak családi szerepének kutatására, valamint a nők és férfiak közötti bérkülönbségek okainak kutatásban való vizsgálatára.

A 2017-ben részben megkezdett bölcsődei rendszer átalakításának egyik célja pontosan a területi egyenlőtlenségek csökkentése volt. 2017-től a 10 ezer lakónépeség alatti

---

²⁸<https://www.oktatas.hu/kozneveles/meresek/pisa>

²⁹<https://www.oktatas.hu/kozneveles/meresek/kompetenciameres/eredmenyek>

³⁰ Munkaerőpiaci Tükör 2018 (Szerkesztők: Fazekas Károly - Csillag Márton - Hermann Zoltán - Scharle Ágota) Kopp Mária Intézet a Népesedésért és a Családokért: Baba-mama kutatás, Gyermeknevelés és munka (2019. február)

településeken minden olyan településen kötelező a bölcsődei ellátás megszervezése, ahol a 3 éven aluli gyermekek száma meghaladja a 40 főt, vagy legalább 5 család jelzi igényét. Ahogy országosan bővül a bölcsődei férőhelyek száma, úgy egyre több településen válik helyben elérhetővé a bölcsődei ellátás és ezzel párhuzamosan nő a 3 év alatti gyermeket nevelő 25-49 éves nők foglalkoztatási rátája is. Ilyen módon a bölcsőde létrehozása hatással van egyrészt a foglalkoztatásra, másrészt a kisgyermekes édesanyák visszatérésére a munkaerőpiacra, mindezek mellett pedig a település népességmegtartó- és növelő erejére is.

3. A komponens reformjainak és beruházásainak bemutatása

A komponens keretében kettő reform és három beruházás végrehajtását tervezzük az alábbiak szerint:

1. A Korai nevelés feltételeinek bővítése a társadalmi egyenlőtlenségek csökkentésére és a szülők foglalkoztatási esélyei - Kisgyermekkorai bölcsődei nevelési intézmények kapacitásfejlesztése
2. A 21. századi technológiai környezetre épülő, versenyképes köznevelés megteremtése - *reform*
3. Digitális oktatáshoz való egyenlő hozzáférés feltételeinek biztosítása a tanulók és a pedagógusok számára
4. Digitális oktatási megoldások beépítése a mindennapi nevelés-oktatási gyakorlatba
5. A minőségi oktatáshoz való hozzáférés javítása-*reform*

A tervezett beruházásokat a köznevelést, mint közfeladatot ellátó intézmények fenntartói, illetve központi költségvetési szervek valósítják meg, így minden tevékenység az állami közoktatás keretében valósul meg, azaz nem tekinthetőek gazdasági tevékenységeknek, így nem minősülnek az Európai Unió működéséről szóló szerződés (EUMSZ) 107. cikkének (1) bekezdése szerinti állami támogatásnak.

1. Korai nevelés feltételeinek bővítése a társadalmi egyenlőtlenségek csökkentésére és a szülők foglalkoztatási esélyeinek növelésére- Kisgyermekkorai bölcsődei nevelési intézmények kapacitásfejlesztése

2017-ben kezdődött meg Magyarországon az a folyamat, melynek elsődleges célja a bölcsődei rendszer strukturális átalakítása új férőhelyek létrehozásával, a meglévő férőhelyek korszerűsítésével és olyan eszközbeszerzések támogatásával, amelyek a mindennapi ellátás során a minőségi nevelő, gondozó munkát segítik. Ezt kívánjuk tovább folytatni azzal, hogy a 2021-2026 közötti időszakban olyan a fejlesztéseket segítő komplex intézkedési csomagot valósítunk meg, amely a bölcsődei ellátást biztosító új férőhelyek kapacitásának növelése mellett, a szülők munkaerő-piaci integrációját és stabilitását is elősegíti, ezért új komplex reformot vezetünk be a bölcsődefejlesztéseket érintően.

A szülők munkaerőpiaci részvételének alacsony aránya párosul a kora gyermekkorai ellátások jelenleg még korlátozott elérhetőségével, ezért olyan fejlesztéseket is megvalósítunk, amelyekkel elősegíthetjük a mielőbbi munkaerőpiaci reintegrációt. Magyarország számára világos gazdasági szükséglet a nemek közötti foglalkoztatási szakadék mérséklése is összekapcsolódva a nők munkaerőpiaci hozzáféréseinek javításához és a foglalkoztatásbeli különbségek csökkentéséhez.

Folytatjuk a bölcsődei férőhelyek fejlesztését, annak érdekében, hogy Magyarországon teljes mértékben a szülői igényekre reagáló bölcsődei hálózat valósuljon meg. Ezt alátámasztja a 2020 novemberében végzett minisztériumi igényfelmérés is, amely keretén belül valamennyi települési önkormányzat (fővárosi/kerületi) és egyház megkeresése megtörtént.

Az igényfelmérés kiterjedt a bölcsődei férőhelyek alakulására az adott településen, az új férőhelyek iránt jelentkező igényekre, a települési önkormányzatok feladatellátási kötelezettségének teljesítésének jelenlegi állására. Az igényfelmérés eredménye alapján, a folyamatban lévő fejlesztéseken túl az önkormányzatok és az egyházak további 12.000 új bölcsődei ellátást biztosító férőhelyre jelezték igényüket. Az igényfelmérés alapján a fejlesztéseket területileg célozatosan lehet meghatározni.

A szülői igények alapján helyben létrejövő bölcsődék alapvetően térítésmentesek lesznek, ezáltal a szülők utazási költségei, és az esetlegesen eddig gyermekfelügyeletre költött költségei mérséklődnek. (A jogszabályban meghatározott módon az étkeztetésért térítési díjat kell fizetni a szülőknek, azonban jelenleg is bölcsődébe járó gyermekek közel 70%-a ingyenes étkeztetésben részesül. A jogszabály arra is lehetőséget biztosít a fenntartóknak, hogy a gondozásra térítési díjat állapítsanak meg, de az elmúlt 8 évet vizsgálva megállapítható, hogy a fenntartók mintegy 60%-a ezt a térítési díjat nem vezeti be).

Jelenleg Magyarországon a 2021-27 közötti időszak esetében 5 forrásból (RRF, TOP Plusz, EFOP Plusz, DIMOP Plusz, valamint hazai források) valósul meg a korai nevelés feltételeinek bővítése a társadalmi egyenlőtlenségek csökkentésére és a szülők foglalkoztatási esélyeinek növelésére, melynek egyik eleme a HET keretében a kisgyermekkorai bölcsődei nevelési intézmények kapacitásfejlesztése. A különböző uniós és hazai forrásokból párhuzamosan zajlik a pályázatás, és fontos, hogy a hasonló tevékenységek megfelelően kerüljenek lehatárolásra. Az RRF keret terhére tervezett fejlesztésekből új férőhelyek létrehozására kerül majd sor. A szülők munkaerőpiaci részvételének alacsony aránya párosul a kora gyermekkorai gyermekgondozások jelenleg még szűkös elérhetőségével, ezért olyan fejlesztéseket is megvalósítunk, amelyekkel elősegíthetjük a mielőbbi munkaerőpiaci reintegrációt. Magyarország számára világos gazdasági szükséglet a nemek közötti foglalkoztatási szakadék mérséklése is összekapcsolódva a nők munkaerőpiaci hozzáféréseinek javításához és a foglalkoztatásbeli különbségek csökkentéséhez. Ennek érdekében az Európai Bizottság DG Reform Főigazgatósága által támogatott projektet valósítunk meg, amely 2022. évi zárásakor bemutatja és összegyűjti az érdekeltek visszajelzéseit, és lehetővé teszi a szakpolitikai ajánlások finomhangolását, valamint nyomonkövetési, cselekvési tervek elkészítését. Így a létrejövő reform hatással lesz mind direkt, mind indirekt módon a női foglalkoztatásra, egyrészt azzal, hogy a kisgyermekes édesanyák döntésük alapján vissza tudnak térni a munkaerőpiacra, másrészt pedig azzal, hogy az új intézmények, új munkahelyek is létrejönnek, alapvetően a női munkavállalók számára. Mindezen intézkedések további pozitív hatással lesznek a makrogazdaságra is.

A fejlesztés első pillére a nők munkaerőpiaci segítése érdekében készülő, a hazai munkaerőpiaci körülményeket elemző és feltáró, közvetlen brüsszeli forrásból megvalósuló kutatás (Strukturális Reform-támogató Program, SRSP)

Kihívások: a bölcsődei férőhelyek száma nem elégséges a meglévő igények alapján, ez a foglalkoztatottsági szint növekedésének akadálya *Célok:* A bölcsődei férőhelyek számának fejlesztése és a XXI. századi minőségi feladatellátás megteremtése a megfizethető, fenntartható és minőségi gyermekgondozáshoz való hozzáférés előmozdításával támogatja a nemek közötti foglalkoztatási különbségek mérséklését, ezzel elhárul az otthoni gyermekgondozás miatti keresetkiesésből fakadó akadály a gyermekvállalás előtt.

Megvalósítás: Az új férőhelyek létrejöhetnek teljesen új intézmények létrehozásával, vagy meglévő intézmények átalakításával, bővítésével, amennyiben legalább egy csoportszobányi férőhelyfejlesztés történik. A támogatás terhére az egyházak területi korlátozás nélkül pályázhatnak, az önkormányzatok pedig abban az esetben, ha az általuk

képviselt település lakosság száma eléri, vagy meghaladja a 3000 főt. Ennek a megvalósításnak az eredményeképpen 3300 új bölcsődei ellátást biztosító férőhely létrehozása valósulhat meg, melyhez 40 Mrd forint kerül biztosításra az RRF terhére. A települési önkormányzatok és egyházak pályázatos formában nyújthatnak majd be támogatási kérelmeket.

Célcsoport: kisgyermekes szülők

Beruházás ütemterve (kumulált számítási móddal)

Tevékenység	2021	2022	2023	2024	2025	2026
új bölcsődei férőhelyek létrehozása		500 db	2000 db	3300 db		

2. 21. századi technológiai környezetre épülő, versenyképes köznevelés megteremtése-reform

A reform célja alapvetően a köznevelés digitális átalakulásának támogatása. Ennek eredményeként a köznevelési intézmények korszerű digitális infrastruktúrával fognak rendelkezni, a nevelési és oktatási folyamatokba rendszerszinten beépül a digitális eszközök használata és a digitális oktatás, azaz a tanulók digitális kompetenciáinak kialakítása és a digitális eszközökkel támogatott oktatás. A köznevelésből kikerülő fiatal felnőttek ezáltal a munkaerőpiacon – itthon és külföldön egyaránt – versenyképes munkaerőként jelennek meg. A reformot az alábbi beruházások komplexen, az infrastruktúra és a nevelési-oktatási módszertanok megújításán keresztül támogatják. A pedagógus-minősítési rendszerben már megjelenik a pedagógusok digitális kompetenciáinak mérése, azonban szükséges, hogy a pedagógusok kellő támogatást és ösztönzést kapjanak a digitális módszerek alkalmazásához, és az beépüljön napi gyakorlatukba. A tanulók digitális kompetenciáinak mérése fokozatosan beépül az országos kompetenciamérésbe. A Nemzeti Alaptanterv változásával új tantárgy jelent meg: a digitális kultúra, amely a korábbi informatika tantárgyat váltja. A digitális kultúra tantárgy célja az, hogy a tanulók az informatikai alkalmazói ismeretek mellett általános digitális kompetenciáikat is fejlesszék, köztük hangsúlyosan az aktív digitális állampolgársággal összefüggő készségeket. A beruházások közvetlenül segítik ezeket a fejlesztéseket.

A reform célja továbbá az oktatáshoz való egyenlő hozzáférés javítása, ami különösen a rászoruló és a lemorzsolódással fenyegetett társadalmi csoportok esetében hozzájárul a társadalmi különbségek csökkentéséhez. A digitális eszközök használatával, a pedagógusok és a tanulók digitális együttműködésével, a digitálistartalom-fogyasztás előtérbe helyezésével csökkenti a papíralapú oktatási tartalmak felhasználását, ezáltal hozzájárul a környezetvédelmi és klímapolitikai célkitűzések megvalósulásához is. **A reform célja, hogy hozzájáruljon az új köznevelési stratégiában rögzített, kapcsolódó indikátor célértékének eléréséhez³¹:**

Sor-szám	Mutató	Kapcsolódó specifikus cél	Mértékegység	Bázisév	Bázisérték	Cél-érték	Cél-érték elérése (év)	Adat forrása	Gyakoriság
4	IKT eszközöket a tanóráik legalább 40%-ában használó	2.	%	2019	33,12	50,00	2030	KIR-STAT	évente

³¹ Forrás: Az Európai Unió számára készített köznevelési stratégia 2021-2030, 80. o.

Sor-szám	Mutató	Kapcsolódó specifikus cél	Mértékegység	Bázisév	Bázisérték	Célérték	Célérték elérése (év)	Adat forrása	Gyakoriság
	pedagógusok aránya								

A reform eredményeként a kapcsolódó infrastrukturális beruházások, tartalomfejlesztések, pedagógus továbbképzések, valamint ösztönzők által az IKT eszközöket a tanóráik legalább 40%-ában használó pedagógusok aránya 2026 Q3-ra eléri a 40%-ot.

3. Digitális oktatáshoz való egyenlő hozzáférés feltételeinek biztosítása a tanulók és a pedagógusok számára

Kihívások

A folyamatos fejlesztéseknek köszönhetően egyre nagyobb teret nyer a digitális eszközök használata a köznevelésben, ennek ellenére a helyzet még korántsem kielégítő. A 2019. októberi köznevelési statisztikai adatok alapján a magyar köznevelésben összességében 260 400 db személyi használatú digitális eszköz volt az intézményekben, így **átlagosan 4,6 tanulóra jutott egy számítógép. A statisztika szerint a számítógépek 45,63%-a 5 évesnél régebbi**, ami előregedettnek számít, az 1-3 éves eszközök aránya ugyanakkor csupán 22,93%. A digitális eszközök folyamatos és szakszerű karbantartása, korszerűsítése is elengedhetetlen a digitális készségek hatékony fejlesztéséhez. 2017–2018-ban a fejlesztések eredményeként több mint 45 000 notebook, 24 000 tanulói tablet és 3 000 interaktív panel került a konvergenciaregiók iskoláiba, emellett a budapesti és a Pest megyei intézmények további 34 500 digitális eszközt kaptak. **A köznevelési intézményekben jelenleg nincs annyi számítógép – és a meglévő állomány közel fele több mint öt éves, korszerűtlen –, hogy a tanulók napi szinten, lényegében személyhez rendelve tudják ezeket használni.**

A korszerű, versenyképes neveléshez-oktatáshoz megfelelő oktatástechnológiai környezetre, korszerű tantermekre van szükség (számítógépek, szemléltetőeszközök, kreativitásfejlesztő eszközök, megfelelő internethálózat stb.). Az iskolákban a korszerű tantermek arányát tovább kell növelni a digitális oktatás, a digitális pedagógia támogatása érdekében.

A Kínából kiinduló koronavírus-járvány 2020 márciusában jelent meg Magyarországon, nagymértékben érintve és komoly kihívás elé állítva a köznevelési rendszert. A veszélyhelyzetre reagálva a Kormány 2020. március közepétől új, tantermen kívüli, digitális munkarendet vezetett be a köznevelési intézményekben. Az új munkarendre való átállás időszaka rengeteg hasznos tapasztalatot szolgáltatott az intézmények és az ágazati irányítás részére, amelyek a köznevelés fejlesztésének stratégiai irányait is befolyásolták.

A tantermen kívüli, digitális munkarend időtartama alatt a pedagógusok és a tanulók digitális eszközök és platformok segítségével, vagy egyéb, személyes találkozást nem igénylő módon (pl. telefonon, papír alapon) tartottak kapcsolatot egymással a tananyag kijelölése, a tanulási folyamat ellenőrzése és támogatása céljából. Az intézmények és a pedagógusok túlnyomó többsége a digitális technológiára támaszkodott, ugyanakkor továbbra is fontos szerepet töltött be a tanulási folyamatban a tankönyv. Ezek a tapasztalatok rávilágítottak arra, hogy a pedagógusoknak nem csak korszerű digitális eszközökre van szüksége, hanem olyan, digitális pedagógiai módszertani tudásra, amelynek segítségével korábbi osztálytermi gyakorlatukat megújítani is képesek.

Kihívást jelentett, hogy az ország egyes régióiban, különösen a halmozottan hátrányos helyzetű tanulók körében voltak olyanok, akik nem rendelkeztek megfelelő digitális

eszközökkel vagy internet kapcsolattal. A járványhelyzet rámutatott arra, hogy a hátrányos helyzetű, nehéz szocio-kulturális helyzetű tanulók esetében az alapvető digitális infrastruktúra (eszközellátottság, internet-hozzáférés stb.) fejlesztése alapvető feltétele annak, hogy a pedagógiai tevékenységekben teljeskörűen részt tudjanak venni. Önmagában azonban a digitális eszközök megléte sem elégséges, szükség van korszerű, a tanulók életkori sajátosságaihoz igazodóan differenciált szintű, az élményszerű tanulást előtérbe helyező digitális tartalmakra, kiemelten az alapkészségek (szövegértés, matematikai kompetencia) fejlesztését célzó digitális pedagógiai megoldásokra, amelyek ösztönzően hatnak a kevésbé támogató családi háttérrel rendelkező, hátrányos helyzetű tanulóakra is, ezáltal hozzájárulva a tanulási eredményeik javulásához.

Az új helyzet egyúttal hatalmas lehetőséget is jelentett a magyar köznevelés számára: a pedagógusok döntő többsége kreatívan, elkötelezetten igyekezett – részben új alapokra helyezve – folytatni az oktató-nevelő munkát. Mindemellert egyértelművé vált, hogy rendszerszinten tovább kell vinni a már megkezdett intézkedéseket: a pedagógusok célzott továbbképzését, az infrastrukturális fejlesztéseket (azon belül is különösen a rászoruló gyerekek és családok eszközellátottságának javítását, az internethálózat bővítését és a sávszélesség növelését az iskolákban), a jó minőségű digitális tartalmak elkészítését és megosztását, a központi tanulmányi rendszer funkcionalitásának bővítését. Emellett fokozott figyelmet kell fordítani a digitális gyermekvédelemre és a tudatos internet-, illetve médiahasználatra, valamint a szülők és családtagok digitális írástudása fejlődésének támogatására.

Célok

A beruházás egyik legfontosabb célja, hogy a koronavírus-járvány kapcsán a köznevelésben tapasztalhatóan elkezdődött, egyenetlen intenzitású módszertani és infrastrukturális fejlődést stratégiai reformként keretbe foglalja és a jelenléti oktatás keretei között valósítsa meg, ezáltal a következő időszak változó társadalmi, gazdasági kihívásai közepette is versenyképes, egyenlő hozzáférést biztosító, minőségi köznevelési szolgáltatást nyújtson a gyermekeknek és a családoknak.

Ennek keretében célunk az általános és középiskolák **korszerű eszközökkel - a legmodernebb megjelenítő eszközökkel** (interaktív panelek) és a tanulói **kreativitást és problémamegoldó gondolkodást fejlesztő eszközökkel** (pl. robotikai eszközök, programozási készségeket fejlesztő készletek, drónok) – **történő ellátása**. Ezek segítségével jelentősen növelhető a tanulók motivációja, így megelőzhető a diákok korai iskolai lemorzsolódása (különösen a halmozottan hátrányos helyzetű családok gyermekei esetében), valamint **az eszközök használatával a tanulók olyan digitális kompetenciákra (például programozási készségekre) tehetnek szert, amelyekkel a munkaerőpiacon is versenyképesek lehetnek.**

A koronavírus-járvány arra is rávilágított, hogy a digitális eszközökkel jobban felszerelt, nagyobb tantestülettel rendelkező köznevelési intézmények általában könnyebben tudtak megfelelni az új kihívásnak, mint a kislétszámú iskolák; ezt a tényt a fejlesztések során figyelembe kell venni. Ennek érdekében **a fejlesztések (és különösen az eszközkiosztások) során prioritást kell élvezniük azoknak a – jellemzően hátrányos helyzetű térségekben található – kislétszámú iskoláknak, amelyek a rendelkezésre álló digitális eszközök és az azok alkalmazására irányuló pedagógiai módszertani tudás tekintetében is szegényesebbek, mint a nagyobb és jobban felszerelt köznevelési intézmények.** A digitális eszközök kiosztásának sorrendjét tekintve figyelembe fogjuk venni az ún. kedvezményezett³²

---

³² 105/2015. (IV. 23.) Korm. rendelet a kedvezményezett települések besorolásáról és a besorolás feltételrendszeréről

települések iskoláit, az alulteljesítő iskolákat és azokat is, ahol a hátrányos vagy halmozottan hátrányos helyzetű tanulók átlagosnál magasabb aránya jellemző.

A 2020-as világvárvány következtében időszakosan átalakult, a digitális megoldásokra és IKT eszközökre erősen építő tanulási-tanítási környezetben szerzett tapasztalatok rámutattak arra is, hogy a tanulók jelentős része azért nem tud vagy nem megfelelő mértékben és formában részt venni az online zajló oktatásban, mert saját használatú eszköze nincs, vagy az nem rendelkezik megfelelő paraméterekkel (pl. kamerával). Ezért **annak érdekében, hogy megfelelő színvonalú digitális infrastruktúra álljon rendelkezésre, a köznevelési intézményekben az 5. évfolyamtól, illetve a 9. évfolyamtól kezdődően felmenő rendszerben kívánunk olyan számítógépparkot (notebook) kialakítani, amely eszközök a tanulók közvetlen használatába adhatók** (egy évben a belépő 5. és 9. évfolyamosok együttes száma kb. 140 000 fő, így 4 év alatt 560 000 eszköz beszerzése szükséges). **Ezzel a tanulók a tanórákon és a tanórán kívül otthon is (akár iskolai szünet alatt) kihasználhatják a digitális pedagógia, a digitális tanulás előnyeit.** Ez a beruházás hatékonyan szolgálja a digitális átállást és a hátránykompenzációt is, hiszen a hátrányos helyzetű tanulók számára biztosított lesz a tudás megszerzésének egyenlő esélye. A felmenő rendszerű eszközbiztosítás eredményeként 4 év alatt valamennyi 5–12. évfolyamos tanuló iskolájában rendelkezésre fog állni megfelelő mennyiségű, korszerű, legfeljebb 4 éves, személyes használatba is adható eszköz.

Ezzel együtt azon 55 000 általános és középiskolai pedagógus számára, akik korábban nem kaptak megfelelő digitális eszközt, de várhatóan igényt tartanak rá, szintén biztosítani kívánunk új eszközöket (notebookokat). A beszerzett új tanulói és pedagógus eszközöket az amortizáció ütemében, fokozatosan pótoljuk. Ugyanakkor hosszútávon várható a saját eszközök használatának előretörése az oktatásban.

A komponens fejlesztései, és más tervezett vagy már zajló fejlesztések keretében beszerzésre kerülő új IKT-eszközök használatának elősegítése érdekében megvalósul a pedagógusok célzott (lehetőség szerint online) felkészítése is, amely az eszközhasználati ismereteken túl kifejezetten a gyakorlati pedagógiai munkába történő implementációra fókuszál majd. A tanulók esetében a pedagógusok az egyes tanítási órákon fokozatosan gondoskodnak az eszközhasználati készségek kialakításáról és fejlesztéséről.

Megvalósítás

A Klebelsberg Központ³³ valósítja meg a beruházást a szakmai koncepcióban részletezettek szerint. A beruházások becsült teljes költségigénye 205 Mrd HUF, melyből az RRF keretében elszámolni kívánt, általános forgalmi adó nélküli költség 162 075 271 480 HUF.

Célcsoport

Köznevelési intézmények (kivéve az óvodákat), tanulók, pedagógusok.

Beruházás ütemterve

Tevékenység	2022	2023	2024	2025
Tanulói (560 000 db), pedagógus (55 000 db) használatra átadott IKT	189 000 db	324 000 db	469 000 db	615 000 db

³³ Az állami köznevelési közfeladat ellátásában fenntartóként részt vevő szervekről, valamint a Klebelsberg Központról szóló 134/2016. (VI. 10.) Korm. rendelet 4. §-a szerint a kormány a nemzeti köznevelésről szóló 2011. évi CXC. törvényben meghatározott oktatási központ feladatainak ellátására a Klebelsberg Központot jelöli ki. A Központ honlapja: <https://kk.gov.hu>

eszközök (notebookok) beszerzése				
Modern megjelenítő eszközökkel, továbbá tanulói kreativitást, valamint problémamegoldó képességet fejlesztő eszközökkel ellátott köznevelési intézmények száma	-	-	3 100 db	-

A táblázat kumulált értékeket tartalmaz.

4. Digitális oktatási megoldások beépítése a mindennapi nevelés-oktatási gyakorlatba

Kihívások

Az elmúlt időszakban jelentős erőfeszítések történtek a köznevelés területén a digitális kompetencia fejlesztésére, mind hazai, mind pedig EU-s forrásokból. A pedagógus-továbbképzéseken cél volt a digitális kompetencia-fejlesztés, továbbá megjelent a digitális szakterületen is a szaktanácsadói hálózat kiépítése, melyhez megteremtődtek a jogszabályi feltételek is. **Ugyanakkor a pedagógusok jelentős része továbbra sem, vagy csak esetileg alkalmazza a digitális pedagógiai módszertanokat**, aminek oka részben a nem megfelelő digitális kompetenciaszint, illetve a mindennapi oktatás-nevelés folyamatába azonnal beépíthető, magas színvonalú, reálisan megvalósítható, célcsoport szerint differenciált, digitális pedagógia-alapú oktatás-szervezési jógyakorlatok (évfolyamra, témakörre, foglalkozásra alkalmazható tanmenetek, óravázlatok) hiánya. Külön kihívást jelent a pedagógusok ösztönzése a digitális módszertanok és eszközök fokozottabb beépítésére a mindennapi oktatásba. **Ezért az előttünk álló időszak egyik kihívását a korszerű pedagógiai módszerek általánossá tétele jelenti a köznevelésben**

2020-ban a járványveszély idején tapasztaltak megmutatták, hogy **a köznevelésben tanító pedagógusok digitális felkészültsége nagymértékben különböző**. Az IKT eszközhasználat, a digitális tananyagok és a rendelkezésre álló digitális oktatási célú platformok felhasználása eltéréseket mutat. **Ez a körülmény jelentős mértékben hátráltatja a tanulók - különösen a hátrányos helyzetű, nehéz szocio-kulturális helyzetű tanulók – tanulmányaikban történő előrehaladását, rontja az esélyeiket és növeli a korai iskolahagyás veszélyét. Ezért szükség van korszerű, a tanulók életkori sajátosságaihoz igazodóan differenciált szintű, az élményszerű tanulást előtérbe helyező (a pedagógiai célokhoz rendelt pl. gamifikált) digitális tartalmakra, kiemelten az alapkészségek (szövegértés, matematikai kompetencia) fejlesztését célzó digitális pedagógiai megoldásokra, amelyek – a nagy sikerrel alkalmazott tantermi pedagógiai gyakorlatok módszertani megközelítését követve – ösztönzően hatnak elsősorban a kevésbé támogató családi háttérrel rendelkező, hátrányos helyzetű tanulóakra, ezáltal hozzájárulva a tanulási eredményeik javulásához.**

Az elmúlt években számos program indult annak érdekében, hogy a köznevelésben megfelelő minőségű digitális tartalom álljon rendelkezésre. Magyarországon az állam feladata, hogy a köznevelési tartalmakat - akár nyomtatott, akár digitális formában - biztosítsa a tanulók számára. Egyes célcsoportokban már vannak elérhető digitális tartalmak (a Nemzeti Köznevelési Portálon mintegy 80 okostankönyv érhető el), azonban a jövőben valamennyi évfolyamon és közismereti tantárgyban, **mindenki számára elérhetővé kell tenni a digitális tartalmakat, ezzel javítva a tanuláshoz szükséges információkhoz való hozzáférést.**

Célok

A beavatkozás kiemelten fontos célja – a 2.1 intézkedésben tervezett infrastrukturális fejlesztéshez szervesen illeszkedve – korszerű digitális tartalmak biztosítása, valamint a

digitális oktatási eszközök és módszertanok pedagógiai alkalmazását támogató, a pedagógusok ösztönzését és motiválását célzó program megvalósítása. Utóbbi keretében az Oktatási Hivatal³⁴ országos szakember- és intézményhálózatára (pedagógiai oktatási központok) építve, hozzávetőlegesen 30 ezer pedagógus vesz részt egységes módszertani útmutatás mentén életszerű, azonnal felhasználható digitális pedagógiai megoldások (digitális módszerek alkalmazásával megvalósuló tanórák, foglalkozások) kidolgozásában, megvalósításában és egymással, illetve a teljes pedagógus-társadalommal történő megosztásában. A bővülő pedagógiai és módszertani digitális eszköztár hatékonyan segíti a pedagógusok oktató-nevelő munkáját, napi munkavégzését. Az elkészült segédanyagok könnyen beépíthetőek a tanítási gyakorlatba, ezáltal csökkenthetőek a pedagógusok tanóratervező feladatai. A pedagógusok így felszabadult ideje felhasználható a személyre szabott oktató-nevelő munkára, esélyteremtésre. A készülő tananyagok hozzájárulnak a tanulói alapkészségek fejlesztéséhez. **A vonzó digitális tananyagok élményszerű feldolgozása és a tevékenység alapú felfedező tanulási folyamat nagyban segítik a tanulói motiváció növelését és az önszabályozó tanulás kialakulását, ami elsősorban a tanulási nehézségekkel küzdő, lemorzsolódással veszélyeztetett – gyakran hátrányos szocio-kulturális környezetből érkező – tanulók esetében fontos a tanulási eredmények javítása érdekében.**

A köznevelési intézmények 2020. októberben benyújtott adatszolgáltatása alapján a köznevelési intézményekben (az óvodák kivételével) a főállású pedagógusok létszáma 118.308 fő. Jelen projekt az ösztönzőprogramba az iskolában főállásban foglalkoztatott pedagógusok 25%-át (negyedét) kívánja bevonni, ami alkalmas arra, hogy multiplikátor hatása révén a pedagógus-társadalom többségét, az ún. kritikus tömeget elérve a fejlesztés a teljes pedagógiai gyakorlatot áthassa.

A résztvevő 30 000 pedagógus számára differenciált ösztönző rendszer kerül kialakításra. A differenciálás szempontja a pedagógusok digitális tudásszintje, továbbá **a hátrányos helyzetű tanulókkal foglalkozó pedagógusok kiemelt támogatása.** Az ösztönzőrendszer várható elemei között szerepel a digitális pedagógiai kompetenciáknak megfelelő továbbképzésen, workshopokon való részvétel, a pedagógiai munka során az elsajátított módszertan kipróbálása és ennek megfelelő dokumentálása. A programok személyes jelenléttel vagy online kontakt formában valósulnak meg, konzultációk, illetve szervezett workshopok keretében. Az egyes workshopok várható résztvevői létszáma: 12 -18 fő. A csoportok kialakítása jellemzően a résztvevők digitális pedagógiai kompetenciái alapján történik, ezért a résztvevők bemeneti mérésen vesznek részt.

Az ösztönző rendszerbe bevont pedagógusok által elkészített digitális tartalmak, segédanyagok, tematikus- és óratervek, más tanítási tartalmak lehetőség szerinti megosztása, a saját nevelőtestületének tagjai és más pedagógusok számára elérhetővé tétele a megfelelő minőségbiztosítási eljárást követően. A jógyakorlatok köre a Nemzeti alaptanterv, illetve a kerettantervek által meghatározott tématarthalmazokhoz igazodik, egyenletes lefedettséget biztosítva ez által valamennyi tantárgy, oktatási terület, témakör vonatkozásában a pedagógus oktató-nevelő munkájának támogatásához. A pedagógusok bevonása során **előnyt élveznek azok a pedagógusok, akik az ún. kedvezményezett településeken dolgoznak, vagy olyan iskolákban tanítanak, amelyek az alulteljesítők, a hátrányos vagy halmozottan hátrányos helyzetű tanulók átlagosnál magasabb arányával jellemezhetők, továbbá azon**

---

³⁴ Az Oktatási Hivatal központi hivatalként működő központi közigazgatási szerv, az oktatási ágazat szinte valamennyi hatósági feladatát ellátó szervezet, országos illetékességgel. A hivatal honlapja: <https://www.oktatas.hu>

intézmények pedagógusai, ahol az országos kompetenciamérés szerinti pedagógiai hozzáadott érték magasabb.

Abból a célból, hogy az új eszközök segítségével korszerű, az eredményes tanulást elősegítő tartalmak álljanak rendelkezésre, a beavatkozás célja közvetlenül tanórai felhasználásra szánt, de önálló feldolgozásra is alkalmas digitális oktatási tartalmak kifejlesztése is.

A digitalizált tartalmak és digitális transzformáción keresztül fejlesztett digitális tananyagok segítik az egyéni tanulást és a tantermi oktatást. **A digitális tananyagok automatikusan a tanuló tudásszintjéhez adaptálódnak, ezzel növelve a differenciálás lehetőségét és a tanulók sikerélményét.** A tananyagok tankönyvfüggetlen, moduláris jellegű szervezése a tanulók egyéni/differenciált bejárásai, tanulási útvonalát készíti elő.

A beavatkozás keretében legalább 400 digitális tartalom kerül kifejlesztésre (1 db digitális tartalom vagy digitális tanulási útvonal jelenti egy adott, tantervi szabályozó alapján összetartozó tematikai egység (a tantárgy, illetve az évfolyam jellegétől függően évfolyam, kerettantervi témakör, résztemakör) vagy egy évfolyam különböző műveltségterülethez kapcsolódó egy témakörének feldolgozását).

A fejlesztés hozzájárul a tanulói alapkompenciák fejlesztéséhez. A Köznevelési Portál alkalmas lesz a tudást (bemeneti – kimeneti) mérő feladatokon keresztül a folyamatos tanulásdiagnosztikai eredmények követésére.

A digitális tartalomfejlesztés során a tananyagfejlesztők mellett a képzésekben résztvevő, innovatív pedagógusok hálózati együttműködés keretében fejlesztenek egyedi, akár a tankönyvi tartalmaktól eltérő bejárásai útvonalakat tartalmazó tananyagokat, foglalkozásvázlatokat, téma-tanmeneteket.

Az elkészült digitális tananyagok minőségbiztosítási folyamaton esnek át. A folyamatban a tananyagok szakmai és módszertani megfelelőségét lektorok vizsgálják meg. A lektorok a megfelelő pedagógiai szakmai gyakorlattal, kiemelkedő digitális kompetenciával rendelkező, az ösztönzőrendszerbe bevont pedagógusok közül kerülnek kiválasztásra.

A tartalomfejlesztés részét képezi a PISA mérésekben is kulcsszerepet játszó tanulói alapkompenciák (olvasás-szövegértés, matematikai kompetencia) különösen a hátrányos helyzetű tanulók körében történő fejlesztését elősegítő digitális tartalmak és módszertani megoldások fejlesztése.

Megvalósítás

Az Oktatási Hivatal³⁵ szakmai megvalósításában történik a digitális tartalomfejlesztés, a pedagógiai oktatási központokon keresztül a pedagógusok módszertani felkészítése, továbbá a programban részt vevő pedagógusok részére ösztönző juttatás biztosítása a szakmai koncepcióban részletezettek szerint. A digitális tartalomfejlesztés tekintetében megemlítendő, hogy az Oktatási Hivatal a jellemzően a felnőttképzésre és a felsőoktatásra optimalizált hazai és nemzetközi e-learning jógyakorlatok szakmai innovációinak ismeretében, azokat ugyanakkor a köznevelés korosztályos sajátosságaihoz és tanulási szokásaihoz igazítva tud gondoskodni a tartalomfejlesztésről.

A projekt becsült költségigénye 30 Mrd HUF, melyből az RRF keretében elszámolni kívánt, általános forgalmi adó nélküli költség tervezetten 28,6148 Mrd HUF.

Célcsoport

Köznevelési intézmények (kivéve az óvodák), tanulók, pedagógusok.

---

³⁵ A felmérés a tankerületek fenntartásában lévő 3757 feladatellátási helyet érintette.

Beruházás ütemterve

Tevékenység	2022	2023	2024	2025	2026
Digitális oktatási eszközök és módszertanok pedagógiai alkalmazását támogató ösztönző programban részt vett pedagógusok száma	3 000 fő	11 000 fő	19 000 fő	27 000 fő	30 000 fő
Digitalizált tartalmak száma	50 db	140 db	230 db	320 db	400 db

A táblázat kumulált értékeket tartalmaz.

5. A minőségi oktatáshoz való hozzáférés javítása-reform

A reform célja a területi, térségi szintű minőségi, méltányos oktatáshoz hozzáférés fejlesztése, az iskolai lemorzsolódás megelőzését támogató pedagógiai-szakmai fejlesztések, gyakorlati beavatkozások végrehajtása, valamint a deszegregációs intézkedési tervek megvalósítása. Ezen programok által csökken a tanulók lemorzsolódási kockázata, hozzásegítik a tanulókat végzettségek, a munkaerőpiacon nélkülözhetetlen és hasznosítható kompetenciák és a 21. századi készségek megszerzéséhez, továbbá biztonságos és befogadó, a tanulást és a tanulói teljesítményeket jobban támogató iskolai és fenntartói környezetet teremtenek.

Részcélok:

- A befogadó oktatást erősítő és deszegregációs célú és esélyteremtő oktatásszervezés fejlesztése tankerületi szinten az iskolai lemorzsolódás csökkentéshez való hozzájárulás érdekében.
- Iskolai tanulói lemorzsolódással átlagosnál jobban veszélyeztetett alapfokú köznevelési intézmények intézményre szabott iskolafejlesztésének támogatása a tankerületi szintű intézkedési tervekhez illeszkedően az intézményi tanulói oktatási eredményességi mutatóinak javulásának érdekében.
- Partneri együttműködések támogatása, a meglévő együttműködések erősítése és új együttműködések generálása a befogadó oktatás és a minőségi oktatáshoz való hozzáférés támogatása, az iskolai lemorzsolódás csökkentése érdekében a családokkal, az ágazaton kívüli és ágazati szereplőkkel.
- A tanulói esélyteremtés és egyenlő esélyű hozzáférés támogatása az iskolai tanórai és tanórákon kívüli pedagógiai folyamatok során, oktatásszervezési megoldások kialakításával és a pedagógusi kompetenciák erősítésével.

Az EFOP-3.1.5 projekt keretében került kifejlesztésre és kipróbálásra továbbá az Iskolai Lemorzsolódás Megelőzését Támogató Pedagógiai Rendszer és intézményfejlesztési modell, amely az oktatás- és tanulásszervezési feladatok a hatékonyság, eredményesség és méltányosság szempontjainak együttes figyelembevételével történő megvalósítással, intézményfejlesztési beavatkozásokkal támogatja a minőségi oktatás fejlesztését.

Az eredmények kiterjesztésének érdekében a következő stratégiai intézkedéseket hajtjuk végre a reform részeként:

- Tankerületi Központok Esélyegyenlőségi Intézkedési Tervének végrehajtásának módszertani támogatása (tankerületi munkatársak képzése, folyamatok minőségbiztosítása).

- A fejlesztésekben résztvevő alapfokú köznevelési intézményeket támogató szakemberek, mentorok támogatása (képzések biztosítása, szupervíziós szolgáltatások biztosítása, módszertani anyagok fejlesztése).
- Az eddigi fejlesztési eredmények kiterjesztése (értelmezése és felhasználása) az érintett és érdekelt célcsoportok (köznevelési intézmények, ágazati és ágazatközi partnerek, szülők, fenntartók) felé.
- A fejlesztési folyamatok nyomonkövetése, hatásvizsgálata, monitorozása.

4. Nyitott stratégiai autonómia és biztonsági kérdések

A beszerzések, fejlesztések uniós tanúsítási rendszerek figyelembevételével történnek meg, a piacvédelmi eszközök alkalmazásával, versenyszabályok érvényesítésével.

5. Határokon átívelő és több országot érintő projektek

A komponens keretében megvalósuló reformok nem tartalmaznak határokon átívelő, több országot érintő beruházásokat.

6. A komponens zöld dimenziója

Célunk, hogy a beruházás megvalósulása során a létrejövő infrastruktúra épületeinek kialakítása az energiahatékonyság figyelembe vételével történjen, a fejlesztések zöld átállása és hosszútávú fenntarthatósága érdekében.

A kisgyermekkorai bölcsődei nevelési intézmények kapacitásfejlesztése az éghajlatpolitikai célkitűzésekre szánt támogatás kiszámítására vonatkozó 40 %-os együtthatóval rendelkező 026 - *A közcélú infrastruktúra energiahatékony felújítása vagy azok energiahatékonyságát fokozó intézkedések, demonstrációs projektek és támogatási intézkedések* beavatkozás típusba sorolható.

Az elvégzett infrastrukturális beruházások minden tevékenységelemének végrehajtása során érvényesülnek az energiahatékonyság szempontjai, mint például az épületek külső határoló szerkezeteinek korszerűsítése (pl.: utólagos külső hőszigetelés, napelemek, nyílászárók cseréje) és/vagy a fűtési és/vagy HMV rendszer korszerűsítése révén. Az építés és felújítás során – az adottságok figyelembevételével – a zöld infrastrukturális lehetőségeket is ki kell használni, pl.: zöldtető, zöldfal, árnyékoló lombhullató fa telepítése a déli oldalon stb.

Az épületek és a kialakított férőhelyek energiahatékonyságukkal hozzájárulnak a zöld átmenet eléréséhez, a klímastratégiában megfogalmazott célokhoz. Mindezek érdekében kiemelten foglalkoztunk az erőforráshatékonysággal és a területhasználattal is.

A 2020-ra (13% vs. 14,65%) és 2030-ra (21%) tett hazai megújuló energetikai vállalások (megújuló energiaforrások felhasználásának részarányára tett vállalások a bruttó végső energiafogyasztáson belül) még elmaradnak a Bizottság által vállalt uniós célkitűzésektől (20% ill. 40%), a bölcsődei férőhelyek kialakítása során ezen arányok eléréséhez igyekszünk hozzájárulni az épületek energiahatékonyságának javításával is.

A bölcsőde épületének átláthatósága és korszerű elvek mentén húzódó átgondoltsága mind építészeti, mind pedagógiai és pszichológiai szempontból fontos a gyermekek harmonikus személyiségfejlődése érdekében, valamint a bölcsődei dolgozók hatékony, kiegyensúlyozott munkavégzése szempontjából. A fejlesztések révén elérhetővé tesszük a magas színvonalú bölcsődei ellátást mindenhol, ahol erre szükség van, melynek során, figyelemmel a környezetre, a zöldmezős beruházásokra, az energia és a költséghatékonyságra hosszútávon gondolunk. A bölcsődei férőhelyek fejlesztése hatással van a foglalkoztatás területére, az új intézmények, szolgáltatások új munkahelyeket is teremtenek, valamint a 3 év alatti gyermeket

nevelő szülők minél korábban visszatérhetnek a munkaerőpiacra. A munka és a család közötti egyensúly megtalálására, a hátrányos helyzetű térségekben preventív tényező, ha a gyermekek minél korábbi életszakaszban minőségi ellátásban részesülhetnek.

A környezetpszichológiai kutatások összefüggést mutattak ki a környezet szerkezete, elrendezése és az emberi viselkedés menete között: míg az intézményi jellegű közeg megkívánja az adott térből és funkciójából eredő szabályozott, korlátozott viselkedést, addig az otthoni környezet a legkötetlenebb helyszínt biztosítja a tevékenykedésre. Az intézményi jellegű terek tulajdonságaiból adódóan a viselkedés homogenizálódása, vagyis egyöntetűvé válása várható, ami a viselkedés szabadságának korlátozott érzését keltheti. Ez az érzés akár a kisgyermeket is átjárhatja a klasszikus, régi típusú bölcsődeépületekben, akik számára ez az alkalmazkodás, szabálykövetés egyrészt kihívást, másrészt kognitív, viselkedési és érzelmi terhelést is jelent, mely könnyen vezethet agresszív reakciókhoz.

Az esztétikus, pozitív környezetben hatékonyabb a gondolkodás és a munkavégzés is, vagyis a kisgyermeknevelők számára ugyanúgy elengedhetetlen, hogy a környezet, melyben dolgoznak, motiváló, jó közérzetet biztosító legyen, mert mindez hatással van a nevelői-gondozói munka minőségére.

Az állandóság megvalósulását szolgálhatja az egyértelműen és ésszerűen kialakított bölcsődei környezet is, melyben mind a kisgyermek, mind pedig a kisgyermeknevelők könnyen tájékozódhatnak.

Az átlátható és egyértelmű tértagolás, valamint a környezet egyéb ingerei, mint például a terek nyitottsága, a fényviszonyok, a színek, zajok tudattalanul hatnak a hangulatunkra, a teljesítményünkre, az érzelmeinkre, de még társas kapcsolatainkra is, mely fokozattan igaz a kisgyermekekre.

A környezetpszichológiával foglalkozó szakirodalom is megjegyzi, hogy ennek a területnek további gondolkodás tárgyát kell képeznie annak érdekében, hogy a bölcsőde a kisgyermeknevelők ne csak, mint gyermekintézményre tekintsenek, hanem olyan munkahelyre, ahova jó szívvel érkeznek nap, mint nap.

A bölcsőde épülete mind építészeti, mind pedagógiai és pszichológiai szempontból fontos a gyermekek harmonikus személyiségfejlődése érdekében. A környezetpszichológiai kutatások összefüggést mutattak ki a környezet szerkezete, elrendezése és az emberi viselkedés menete között: míg az intézményi jellegű közeg megkívánja az adott térből és funkciójából eredő szabályozott, korlátozott viselkedést, addig az otthoni környezet a legkötetlenebb helyszínt biztosítja a tevékenykedésre. Mivel a bölcsődebe érkező kisgyermek életében a bölcsőde az első olyan intézményi közeg, ahol az otthonuk után a legtöbb időt töltik, ezért elengedhetetlen, hogy a bölcsődében - a csoportban, a fürdőszobában, az átadóban, az udvaron - biztonságban, kényelmesen érezzék magukat, jó hangulatban és jó közérzettel tevékenykedjenek. A fejlesztés a bölcsődei dolgozók hatékony, kiegyensúlyozott munkavégzése szempontjából is meghatározó. A kisgyermekkorú intézményi nevelés szemléletváltása hosszútávon pozitívan befolyásolja a szülők és családok gondolkodásmódját a meglévő intézményrendszerrel és annak hasznosságáról.

A komponens másik reformjának fő célkitűzése a köznevelési rendszer digitális átállásának támogatása, a beruházásai a EU 2020/852 rendelet 17. cikke szerint nem sértik a környezeti célkitűzéseket („ne okozz jelentős kárt elv”), azokkal összhangban kerültek megtervezésre. A digitális eszközök használatával csökken a papírfelhasználás a köznevelési intézményekben, a korszerű, fenntartható digitális eszközpark kialakítása, a hosszú élettartamú és javítható eszközök beszerzése és üzembe helyezése hozzájárul a hulladék mennyiségének csökkentéséhez.

7. Digitális dimenzió

A komponens tervezett beavatkozásai összköltségének több mint 80%-a a „Digitális oktatáshoz való egyenlő hozzáférés feltételeinek biztosítása a tanulók és a pedagógusok számára”, valamint a „Digitális oktatási megoldások beépítése a mindennapi nevelés-oktatási gyakorlatba” elnevezésű beruházásokhoz kapcsolódik. Az itt megvalósuló beavatkozások a „108 - Support for the development of digital skills” dimenziókódja alá sorolhatóak, így a digitális átállási célokhoz a legnagyobb mértékben hozzájárul (együtthatója 100%). A 2020-as, a digitális gazdaság és társadalom fejlettségét mérő mutató (DESI) szerint Magyarországon a humán tőkét illetően elmondható, hogy a lakosság több mint fele nem rendelkezik alapvető digitális és a szoftverek használatához szükséges készségekkel, így a tagállamok közötti 19. helyezéssel ezen a területen nem éri el az uniós átlagot. Az alapszintű digitális készségek az uniós átlag alatt vannak (49%, szemben az uniós 58%-kal), a 16 és 74 év közötti lakosságnak a negyede rendelkezik az alapszintet meghaladó digitális készségekkel, ami elmarad a 33%-os uniós átlagtól, így ezeken a területeken fejlesztésekre van szükség. A reform célja a köznevelési rendszer digitális átállásának támogatása, mely jelentős mértékben hozzájárul a tanulók digitális készségeinek fejlesztéséhez is. A beruházásokkal a digitális oktatáshoz való egyenlő hozzáférés feltételeinek megteremtése érdekében IKT eszközbeszerzés valósul meg a tanulók részére, a digitális oktatási megoldások mindennapi nevelési-oktatási gyakorlatba történő beépítése érdekében a pedagógusok eszközellátottságának javítását és digitáliskompetencia-szintjük, valamint motivációjuk növelését szolgáló fejlesztések valósulnak meg és emellett kifejlesztésre kerülnek mindenki számára elérhető, korszerű digitális tartalmak. A köznevelési rendszer digitális átállását segítő fejlesztések a köznevelési rendszer hatékonyságának, eredményességének és ellenálló képességének növelését szolgálják. Megvalósulásuk hozzájárul ahhoz, hogy a tanulók könnyebben megszerezhessék a munkába álláshoz, továbbtanuláshoz, vagy akár a távoktatáshoz szükséges digitális készségeket és kompetenciákat.

8. Ne okozz jelentős kárt elv

A komponens beruházásai az EU 2020/852 rendelet 17. cikke szerint nem sértik a környezeti célkitűzéseket („ne okozz jelentős kárt elv”), azokkal összhangban kerültek megtervezésre (ld.: DNSH kérdőívek).

9. Mérföldkövek, célok és ütemezés

A reformok, beruházások megvalósításának ütemezését, az egyes mérföldkövek részletesebb bemutatását a HET táblázat T1 munkalapja tartalmazza.

Tevékenység	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Új bölcsődei férőhelyek létrehozása	-	500 db	2000 db	3300 db		-
Tanulói (560 000 db), pedagógus (55 000 db) használatra átadott IKT eszközök (notebookok) beszerzése		189 000 db	324 000 db	469 000 db	615 000 db	
Modern megjelenítő	-	-	-	3 100 db	-	-

eszközökkel, tanulói kreativitást és problémamegoldó képességet fejlesztő eszközökkel ellátott intézmények száma						
Digitális oktatási eszközök és módszertanok pedagógiai alkalmazását támogató ösztönző programban részt vett pedagógusok száma	-	a) 3 000 fő b) 50 db	a) 11 000 fő b) 140 db	a) 19 000 fő b) 230 db	a) 27 000 fő b) 320 db	a) 30 000 fő b) 400 db
Digitalizált tartalmak száma						
IKT eszközöket a tanóráik legalább 40%-ában használó pedagógusok aránya						40%
A fejlesztésbe bevont köznevelési feladatellátási helyek száma						500

10. Finanszírozás és költségek

Demográfia és köznevelés komponens RRF keretében elszámolni kívánt, általános forgalmi adó nélküli költségigénye: nettó 230,69 Mrd HUF, melyből – nettó 40 Mrd HUF demográfia, és nettó 190,69 Mrd HUF köznevelés az alábbiak szerint:

- Korai nevelés feltételeinek bővítése a társadalmi egyenlőtlenségek csökkentésére és a szülők foglalkoztatási esélyeinek növelésére- Kisgyermekkorai bölcsődei nevelési intézmények kapacitásfejlesztése 40 Mrd Ft
- 21. századi technológiai környezetre épülő, versenyképes köznevelés megteremtése reform 0 Ft
- Digitális oktatáshoz való egyenlő hozzáférés feltételeinek biztosítása a tanulók és a pedagógusok számára – nettó 162,0753 Mrd HUF
- Digitális oktatási megoldások beépítése a mindennapi nevelés-oktatási gyakorlatba – nettó 28,6148 Mrd HUF
- A minőségi oktatáshoz való hozzáférés javítása-reform 0 Ft

A költségek részletezését és alátámasztás a HET táblázat T2 munkalapja tartalmazza.

11. Hitel kérelem alátámasztása (amennyiben releváns)

Nem releváns.

„B” KOMPONENS: MAGASAN KÉPZETT, VERSENYKÉPES MUNKAERŐ

1. A komponens bemutatása

Szakpolitikai terület: Oktatás; Kutatás-fejlesztés; Innováció

Célkitűzés: A humán tudástőke gazdasági jelentősége a XXI. században fokozatosan nő, a tudásipar és az innovációs szféra jelentősége a koronavírus-járvány hatására különösen felértékelődik. Miközben egyes hagyományos iparágak helyzete az Ipar 4.0 és a digitalizáció hatására jelentősen átalakul, felgyorsul a digitális, innovatív ágazatok előretörése is. A digitalizáció, automatizáció, a tudásalapú szervezeti és egyéni fejlesztések ugyanakkor a gazdaság mielőbbi helyreállása, a későbbi válságállóság fokozása szempontjából is kulcsfontosságúak. **A digitalizációba és a zöld átállásba történő beruházások a magyar gazdaságot is még inkább fenntarthatóbbá és ellenállóbbá tehetik a válságból való kilábalást követően.**

Magyarországon az innováció, a felsőoktatás és a szakképzés terén eddig elért eredmények megalapozzák a tudás- és munkaalapú gazdaság megerősítését, a kormány stratégiai céljainak eléréséhez azonban további számos erőfeszítés megtétele szükséges. **Javítani kell a felsőoktatás versenyképességét, le kell vezényelni a szakképzési és a felnőttképzési rendszer komplex megújítását és fokozni kell az innovációs teljesítményt,** a tudományos eredmények gyakorlati hasznosulását és az egyetemi-vállalati együttműködések. Az átalakulási folyamatokkal összefüggésben a tudásipar legfontosabb bázisainak – felsőoktatás és szakképzés – is megfelelő mennyiségben kell biztosítaniuk a versenyképes tudással rendelkező, minőségi munkaerő kapacitásokat.

Ennek érdekében a Magasan képzett, versenyképes munkaerő **komponens a tudásipar bázisai, vagyis a felsőoktatás és szakképzés rendszerszintű fejlesztésére irányuló reformokat és beruházásokat tartalmazza.** Emellett az innovációs teljesítmény fokozása érdekében az ágazaton belüli és a szektorokon átívelő **kutatás-fejlesztési együttműködések** kialakítását is támogatja.

A felsőoktatás megújításával a komponens célja a regionális munkaerő-piaci igények kiszolgálása, a képzés- és szervezetfejlesztés útján a gazdasági, társadalmi- és a XXI. századi digitális elvárásokhoz való igazodás, a piaci források bevonásának ösztönzése és az esélyegyenlőség növelése. A fejlesztések hatására kialakuló modern, inkluzív és minőségi felsőoktatási rendszer működtetése fenntarthatóvá válik. A fejlesztések további eredménye a munkaerőpiacot és a felsőoktatást is kiszolgáló szakképzési rendszer XXI. századi követelményekhez való igazítása, egy fenntartható, újabb gazdasági és társadalmi válságok esetén azonnali reagálásra képes intézményrendszer létrehozása. A komponens keretében mindemellett a tudásipar bázisain alapuló innovációs ökoszisztéma erősítésére, ezáltal a magyar innovációs rendszer fejlesztésére is sor kerül.

A tervezett intézkedések szorosan illeszkednek a *Fokozatváltás a felsőoktatásban középtávú szakpolitikai stratégia 2016*, a *Nemzeti Intelligens Szakosodási Stratégia*, a *Nemzeti Kutatási, Fejlesztési és Innovációs Stratégia*, a *Szakképzés 4.0* és a *Magyarország Digitális Oktatási Stratégiája* stratégiai dokumentumokban, valamint a *Digitális Jólét Programban*, az *Ipar 4.0* és az *Irinyi Terv* programokban megfogalmazott szakpolitikai és ágazati célkitűzésekhez.

A stratégiai illeszkedésen túl a komponens megfelelő válaszokat ad az elmúlt két évben az oktatás, kutatás és esélyegyenlőség terén megfogalmazott országspecifikus ajánlásokra is, hisz valamennyi tervezett beavatkozás a kutatást és innovációt, valamint a digitális infrastruktúrát állítja a beruházások középpontjába, az egyenlő esélyű hozzáférés fokozása mellett. A komponens infrastruktúrafejlesztési intézkedései emellett hozzájárulnak a zöld

átállás eléréséhez is.

A komponens az oktatási környezetre, valamint a gazdaságra gyakorolt pozitív hatásoknak köszönhetően közvetlenül illeszkedik továbbá az „intelligens, fenntartható és inkluzív növekedés”, valamint a „következő generációkra, a gyermekekre és az ifjúságra vonatkozó politikák” pillérekhez is. Az infrastrukturális és humán-erőforrás ellátottságon belüli különbségek csökkentésével pedig közvetve támogatja a „társadalmi és területi kohézió” elérését, illetve a „gazdasági, társadalmi és intézményi ellenállóképesség növelését”.

A komponens intézkedései a Bizottság által nevesített „zászlóshajó” kezdeményezések közül a „Korszerűsítés” (infrastrukturális fejlesztések), a „Modernizálás” (digitalizáció) és az „Átképzés és továbbképzés” (strukturális és intézményi fejlesztések) kiemelt területekhez kapcsolódnak.

Reformok és beruházások:

Reform 1. – A felsőoktatási képzések ágazati modernizációja (COFOG: 09.4)

Reform 2. – A szakképzés megújítása (COFOG: 09.2.2)

Reform 3. - Az innovációs ökoszisztéma megerősítése (COFOG: 01.4; 01.5; 04.8; 05.5; 07.5; 09.7)

Beruházás 1. – Gyakorlatorientált felsőfokú képzés infrastrukturális- és készségfejlesztése (COFOG: 09.4)

Beruházás 2. – A felsőoktatási képzések és a felsőoktatási intézmény alaptevékenységéhez igazodó szolgáltatások intézményi innovációja és a felsőoktatás felnőttek képzési tevékenységének erősítése (COFOG: 09.4)

Beruházás 3. – 21. századi szakképző intézményfejlesztési program (COFOG: 09.22)

Beruházás 4. – Szakképzési digitális tananyagfejlesztés (COFOG: 09.2.2)

Beruházás 5. – Országos Központi Akkreditált Vizsgaközpont komplexum kialakítása (COFOG: 09.2.2)

Beruházás 6. – Nemzeti Laboratóriumok létrehozása és komplex fejlesztése (COFOG: 01.4; 01.5; 04.8; 05.5; 07.5; 09.7)

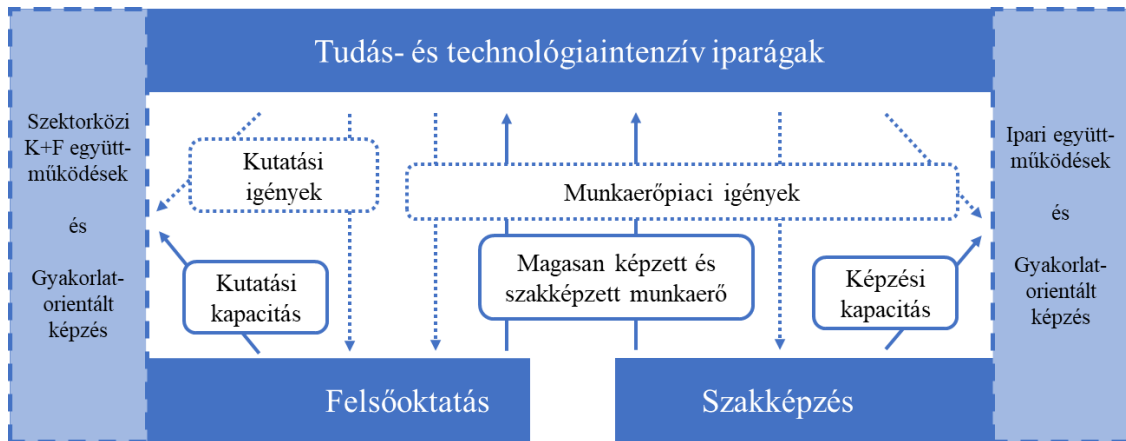
Becsült teljes költség: 342,796 Mrd Ft, ebből 281 Mrd Ft HET-ből finanszírozva

2. Főbb kihívások és célkitűzések

a) Főbb kihívások

A humán tudástőke gazdasági jelentősége a XXI. században fokozatosan nő, a tudásipar és az innovációs szféra jelentősége a koronavírus-járvány hatására különösen felértékelődik. Az új ipar- és szolgáltatási ágak megjelenése, illetve a hagyományos iparágakat jelentős gyorsasággal átalakító digitalizáció, valamint adat- és mesterséges intelligencia alapú megoldások új munkahelyeket hoznak létre. Az így létrejövő munkahelyek ugyan nagyobb hozzáadott érték előállítására alkalmasak, de a munkavállalók belépésének és felkészítésének (képzésének és átképzésének) feltétele a modern technológiák naprakész ismerete. Ezek átadását segítik a **tudásipar bázisainak** számító felsőoktatási intézmények, kutatás-fejlesztési tudásműhelyek és hozzájuk kapcsolódó szakképző intézmények.

Ábra – A tudásipar szereplőinek kapcsolódási pontjai

Forrás: saját szerkesztés

Az előrejelzések szerint a foglalkoztatottak száma 2022-től ismét növekedésnek indul. A foglalkoztatási adatok javulásához pedig az oktatási rendszerekből kibocsátott munkaerő képzettsége, kompetenciaszintje képes érdemben hozzájárulni. Az oktatási- és kutatási infrastruktúra legjelentősebb kihívása azonban, hogy a képzési szerkezetben és a kutatási témák között korlátozottan érvényesülnek a tényleges társadalmi és gazdasági elvárások, valamint a jövő kihívásaira (zöld, digitális, adat- és mesterséges intelligencia alapú gazdasági és társadalmi kihívásokra) adott válaszok. A továbbiakban így ennek a két beavatkozási pillérnek – oktatás és kutatás-fejlesztés – a specifikus kihívásait ismertetjük.

Felsőoktatás, szakképzés

Válságok hatására elsősorban a kevésbé képzettek körében növekszik a munkanélküliség. A magasan képzett szakembereket viszont a munkáltatók hajlamosabbak megtartani, hiszen a jövőben tőlük remélhetik a gyors alkalmazkodást. Vagyis egy nemzetgazdaság vagy egy régió válságállósága – rezilienciája –, nagymértékben a helyi emberi tőkétől függ. Egy 2019-es bizottsági kutatás azt az eredményt mutatja, hogy a nyugati „központi” országok esetében a magas beruházások és hozzáadott érték, a keleti-déli „perifériák” esetében pedig a felsőfokú végzettség magas aránya a gazdasági növekedés fő hajtóereje. Mivel a közép- és kelet-európai országokat sok esetben történelmi lemaradás vagy tőkehiány jellemzi, érthető, hogy miért az emberi tőke az a tényező, amely tovagyűrűző hatásain keresztül a gazdasági felzárkózás megvalósítható.

Annak ellenére, hogy a felsőfokú végzettség mind a foglalkoztathatóságot, mind a jövedelemszintet tekintve versenyelőnyt jelent a munkaerőpiacon, az alapfokozattal (Ba/BSc) rendelkezők aránya a 25-64 éves korosztályban mindössze 13%, ami alatta marad az EU23 (14%) és az OECD (17%) átlagainak. A korosztály 10%-a rendelkezik mesterfokozatú végzettséggel, míg ez az arány az EU23, illetve az OECD esetében 15%, illetve 13%. Tekintve, hogy fentiek mellett a felsőoktatási szakképzettséget szerzők aránya Magyarországon mindössze 1%, a cél a felsőfokú végzettséget szerzők számának többek között a beiratkozási bázis szélesítése révén történő növelése, a felsőoktatás minden szintjén.³⁶

Magyarország 2010 óta jelentős forrásokat fordít az oktatási rendszer fejlesztésére, de az erőforrások hatékony kihasználása, a magas minőségű és teljesítményelvű szolgáltatások nyújtása, a gazdasági szereplők igényeire reflektáló képzési programok kialakítása terén

³⁶ OECD, Országjelentés, 2018

továbbra sem kielégítő a helyzet. Az egy hallgatóra jutó medián kiadás az Európai Felsőoktatási Térségben 2016-ban 6.780 EUR volt hallgatónként. A legtöbbet az északi országok és Svájc (több mint 17.000 eurót költöttek évente egy hallgatóra 2016-ban), míg nyolc ország, köztük Magyarország hallgatóként kevesebb, mint 4.000 eurót költött.³⁷ 2016-ban ezért a Kormány által elfogadott „Fokozatváltás a felsőoktatásban középtávú szakpolitikai stratégia”³⁸ kiemelt céljául tűzte ki, hogy **javítsa a felsőoktatás versenyképességét**, a képzést közelítse a társadalmi, piaci elvárásokhoz. Emellett a „Nemzeti Kutatási, Fejlesztési és Innovációs Stratégia (2021 – 2030)”³⁹ célkitűzéseivel összhangban is szükség van arra, hogy a felsőoktatási intézmények a térség társadalmi-gazdasági környezetét fejlesztő tudományos, innovációs, művészeti és képzési ökoszisztéma irányító, és egyben kiszolgáló, versenyképes, hatékony és eredményes intézményei legyenek.

A stabilizálódó gazdasági környezet mellett, a digitális technológia, automatizáció, robotika gazdasági növekedésben és termelékenység javításában meglévő potenciál maximalizálása érdekében szükséges a felsőoktatási rendszer minőségi fejlesztése, versenyképességének fokozása és a vele szemben támasztott társadalmi/gazdasági elvárásokra történő felkészítés. A felsőoktatási intézmények állandó, stabil térségi szereplők, ezért aktív szerepvállalásuk nemcsak az oktatás, a kutatás és az innováció színterén, de a gazdaság és társadalomfejlesztésben, a felzárkóztatásban is kiemelkedő.

A felsőoktatási intézmények digitális infrastruktúrájának felmérése céljából 2020. októberben végzett adatgyűjtés alapján a digitális tevékenységeket támogató eszközellátottság alacsony mértékű. Összesen 13.780 darab 3 évesnél fiatalabb, ezen belül 6.105 darab oktatásra is használt notebook található az intézményeknél. Egy oktatóra átlagosan kevesebb, mint 1 notebook jut, a mintegy 240 ezer fő teljes hallgatói létszámra vetítve pedig egy hallgatóra átlagosan 0,033 notebook jut. A digitális infrastruktúra további elemeiben is vannak fejlesztendő pontok: átlagosan 4,2 darab, 3 évnél újabb interaktív tábla jut egy intézményre. A digitális tartalomgyártásra szolgáló multimédiás stúdiók elérhetősége is alacsony: az intézmények 38%-ban nincs digitális tartalomgyártásra szolgáló multimédiás stúdió, a 62% stúdióval rendelkező intézmények 80%-ában maximum egy stúdió van. Ezzel szemben a vezeték nélkül internet (WiFi) ellátottság olyan elem, ahol nincs nagymértékű hiány - átlagosan 87%-os a termék lefedettsége.

Magyarországon a szakképzésben és a középfokú duális képzésben részt vevő diákok aránya is elmarad az európai átlagtól. A korai iskolaelhagyók aránya a szakképző intézményekben magasabb, mint az egyéb oktatási intézménytípusokban, átlagosan 12% a szakmai oktatás során lemorzsolódók aránya. A hátrányos helyzetű térségekben a fiatalok 5-6%-a lép ki végzettség nélkül a szakképzésből, hogy jövedelmet adó, elsősorban szakképzettséget nem igénylő munkakörben helyezkedjen el. A szakgimnáziumban (technikumban) tanulók kiemelkedő arányban (46%) hagyják el az érettségi után az intézményt szakmai végzettség nélkül. A szakképzési centrumok 423 darab tagintézményének jelentős hányada pedig elavult infrastruktúrával rendelkezik. Az elmúlt években kizárólag a kisebb felújítási munkák elvégzése és több helyszínen energetikai célú fejlesztések valósultak meg, miközben a módszertani fejlesztésekhez csak részben kerültek hozzáigazításra a meglévő eszközök és az épületek. A 21. század elvárásainak, valamint a munkaerőpiac igényeinek is megfelelő komplex infrastrukturális fejlesztésre van tehát szükség ahhoz, hogy a szakképzési rendszer alkalmas legyen a digitális kor nyújtotta elvárásoknak való megfelelésre. Az Ipar 4.0 és a

³⁷ Az Európai Felsőoktatási Térség, 2020, Bolognai folyamat Végrehajtási jelentés

³⁸ [https://2015-](https://2015-2019.kormany.hu/download/c/9c/e0000/Fokozatvaltas_Felsooktatásban_HONLAPRA.PDF#!DocumentBrowse)

[2019.kormany.hu/download/c/9c/e0000/Fokozatvaltas_Felsooktatásban_HONLAPRA.PDF#!DocumentBrowse](https://2015-2019.kormany.hu/download/c/9c/e0000/Fokozatvaltas_Felsooktatásban_HONLAPRA.PDF#!DocumentBrowse)

³⁹ A stratégia jelenleg nem elfogadott, egyeztetése zajlik, várhatóan hamarosan elfogadásra kerül.

digitalizáció hatására gyorsuló ütemben zajló technológiai változások is ráirányították a figyelmet a munkaerőpiac igényeit gyorsan követni képes képzési rendszer iránti gazdasági igényekre. Ezért a **szakképzési és a felnőttképzési rendszer komplex megújításának** egyik kulcseleme, hogy a tanulók négyötödének oktatását biztosító állami fenntartású szakképző intézmények a munkaerőpiaci igényekre reagálni képes, vonzó tanulási környezetet biztosítsanak, aktív szerepet vállalva ezáltal az adott térség munkaerőigényének kielégítésében.

A megújítás fontos tényezői továbbá a szakmai oktatást, képzést segítő digitális tananyagok, melyek rugalmasan módosíthatók a technológiai változásoknak megfelelően. A járvány lassítását célzó digitális tanrend nagymértékű kihívás elé állította a szakképző intézményeket, hiszen azonnali intézkedéseket kellett hozniuk a digitális oktatás technikai és pedagógiai feltételeinek megteremtése érdekében. Az ennek során szerzett legfontosabb tapasztalat, hogy egyes intézmények készen álltak a digitális oktatás bevezetésére, míg az intézmények jelentősebb részének ez kihívást jelentett. Így az infrastruktúra fejlesztésekor a korszerű feltételek megteremtése során a **tanulók mindennapi digitális eszközhasználatának biztosítása** elengedhetetlen a megfelelő szintű digitális kompetenciák megszerzése érdekében. Ezzel párhuzamosan a szakmai oktatásban azonos színvonalon, egységesen, minden szakképzésben tanuló számára elérhető, könnyen és térítésmentesen hozzáférhető digitális tananyagokra van szükség. A digitális tananyagfejlesztés különösen fontos azon szakmákban, ahol jelenleg még nem áll rendelkezésre teljeskörűen digitális tananyag. Fontos szempont az is, hogy olyan szakmákban is biztosított legyen, amelyek munkaerőpiaci relevanciája meghatározó ugyan, de a tanulólétszám jelenleg még alacsony.

Kutatás-fejlesztés, innováció

A 2008-as gazdasági válságot követően fontos kérdéssé vált a regionális reziliencia témaköre, amit számos kutatás keretében vizsgáltak. Bristow és Healy (2018) tanulmánya⁴⁰ az adatok elemzésével arra jutott, hogy az innovációs vezetőknek számító európai régiók nagyobb valószínűséggel vagy hamarabb állnak helyre egy válságból. A 2008-as válság közepén egy brit innovációs intézmény is az innováció mellett érvelt, mint a helyreállást segítő tényező.⁴¹ 2014-ben tanácsadók is azt javasolták a Bizottságnak, hogy az innováció lehet a válságállóság legfontosabb eleme.⁴² Az innovációs rendszerek központi, kulcsintézményei pedig az egyetemek, illetve az ezek köré szerveződő kutató-tudásközvetítő szervezetek. Ezek a gyakorlatban valósítják meg a gazdasági szereplők hálózatosodását, kapcsolatainak mélyülését, az információ áramlását és abból innovatív tudás termelését.

De hiába a kutatás és az innováció a hosszútávú növekedés és versenyképesség kritikus motorja és hiába az utóbbi évek pozitív tendenciái, az *Európai Innovációs Tábla* (EIS) értékelése⁴³ alapján Magyarország jelenleg 66%-os teljesítményével csupán a mérsékelt innovátorok közé tartozik. Az ország átlag alatt teljesít az emberi erőforrás (45%), a kutatási rendszerek (58%), a kapcsolatépítés (59%), valamint a finanszírozás és támogatás (46%) területén is. Magyarországon a kutatás-fejlesztési ráfordítások összege évek óta folyamatosan emelkedik, 2019-ben már 703 milliárd forintot ért el, ami a bruttó hazai termék (GDP) 1,48%-

⁴⁰ <https://link.springer.com/article/10.1007/s00168-017-0841-6>

⁴¹ NESTA (2009) The Vital 6%: How high-growth innovative businesses generate prosperity and jobs. Research summary, NESTA, London, October 2009

⁴² SC6 Advisory Group (2014) Resilient Europe, Societal Challenge 6: Europe in a changing world—inclusive, innovative and resilient societies. Advisory Group on Societal Challenge 6. Recommendations to the European Commission. <http://ec.europa.eu/programmes/horizon2020/sites/horizon2020/files/SC6-Advisory-Group%20report%20for%202016-2017.pdf>

⁴³ <https://ec.europa.eu/docsroom/documents/42981/attachments/1/translations/en/renditions/native>

át tette ki.⁴⁴ A növekedést azonban főként az üzleti szektor táplálta, a felsőoktatási szektor ebből mindössze 0,21%-ot tett ki. A tudományos szféra, valamint az állami és üzleti szektor közötti együttműködések megerősítése így tovább növelheti a hazai kutatási és innovációs kapacitásokat.

Magyarország kormánya az utóbbi években több intézkedéssel mozdította előre a versenyképesebb és a munkaerőpiacon is értékesebb oktatás, korszerű képzés feltételeinek megteremtését a felsőoktatásban és a szakképzésben. Ezáltal az intézmények is gyorsabban reagálhatnak a gazdasági igényekre. A rugalmasabb és kiszámíthatóbb működési környezet továbbá kedvezően hat a felsőoktatás versenyképességére is. A felsőoktatási intézmények így központi szerepet tölthetnek be a hazai kutatás-fejlesztésben és innovációban, valamint a társadalmi, gazdasági igényekre rugalmasan reagáló, piaci folyamatok alapján működő szolgáltató központokká válhatnak. Márpedig a hazai tudásipar, innováció szereplői a válságban is bebizonyították, hogy képesek érdemben és gyorsan reagálni a rendkívüli kihívásokra. 2020 óta számos új program szolgálja Magyarország innovációs teljesítményének javítását, a tudományos eredmények gyakorlati hasznosulását és az egyetemi-vállalati együttműködések élénkítését. De a **tudományos szféra kutatásaiba és innovációjába történő további beruházásokkal**, valamint támogató kutatási környezet megteremtésével a helyreállítás hatékonysági foka még tovább növelhető.

b) Célkitűzések

Fenti kihívásokra és összefüggésekre alapozva a komponens **a változó gazdasági és munkaerőpiaci követelményekre reagálni tudó, a versenyképességi potenciál kiaknázására képes oktatási és innovációs kapacitások kiépítésére** törekszik.

Az elmúlt évek intézkedéseire építve a következő időszakban cél, hogy a **szakképzéstől a felsőoktatáson át a kutatás-fejlesztésig** mindenütt megmutatkozzanak az intézkedések eredményei. A kormány stratégiai céljának – Magyarország 2030-ra tartozzon Európa öt legversenyképesebb és legélhetőbb országa közé – eléréshez azonban további számos erőfeszítés megtétele szükséges. Ezért szakpolitikai cél, hogy **a magyar társadalom élethosszig tanuló és magasan képzett társadalom legyen**. Ennek érdekében a komponens végrehajtása az alábbi specifikus célokat szolgálja.

A tervezett reformok és beruházások hozzáadott értéke a **komplex fejlesztési megközelítésben** rejlik, ami magában foglalja az infrastruktúrafejlesztést, a gyakorlati és a digitális képzést szolgáló eszközpark-bővítést, a képzési innovációt, a készségfejlesztést, a képzési szintek egymásra hangolását, valamint az innovációs ökoszisztéma megerősítését.

• 21. századi munkaerőpiaci igényeket kiszolgáló, versenyképes felsőoktatási struktúra megteremtése

A Kormány a hazai felsőoktatási intézményeknek meghatározó szerepet szán a jövőben. Cél, hogy az intézmények a társadalom szellemi központjaivá váljanak és a nemzetgazdaság motorjaiként funkcionáljanak. Cél az is, hogy a társadalmi és gazdasági igényekre rugalmasan reagálva biztosítsák a képzési, kutatási, innovációs, művészeti, valamint sport és kulturális szolgáltatási háttérrel az adott régió és a nemzetgazdaság versenyképességéhez.

A *gyakorlatorientált felsőfokú képzés fejlesztésével* a komponens célja a regionális munkaerőpiaci igények kiszolgálása, a képzésfejlesztés útján a gazdasági, társadalmi- és a 21. századi digitális elvárásokhoz való igazodás, a piaci források bevonzásának ösztönzése és az esélyegyenlőség növelése. A képzési tartalom megújítása az adott képzésekhez speciálisan

⁴⁴ <https://www.ksh.hu/docs/hun/xftp/idoszaki/tudkut/2019/index.html>

illeszkedve jeleníti meg a vállalkozói készségek fejlesztését. A reformok és beruházások hozzájárulnak a fenntartható növekedési potenciálhoz, a munkahelyteremtéshez, valamint a gazdasági és társadalmi rugalmasság hatékony megerősítéséhez. Támogatják továbbá a válság gazdasági és társadalmi hatásainak enyhítését és elősegítik a kohéziót és a konvergenciát is. Az építési beruházásokat kiegészíti a felsőfokú képzések modernizációja, digitalizációja, kutatási potenciáljának erősítése, a szakképzés és felsőoktatás közötti átmenet összehangolása, valamint a felsőoktatási felnőttképzés készségfejlesztésének új alapokra helyezése.

A szinergikus, komplex fejlesztés hozzájárul ahhoz, hogy a magyar gazdaság számára magasan képzett magyar munkaerő álljon rendelkezésre, akár egy újabb válság esetén is. Emellett lehetővé teszi, hogy a felsőoktatási intézmények magas színvonalon biztosítsák a digitális oktatást minden hallgató részére, és az ország innovációs potenciálja tovább erősödjön régiós és nemzetközi szinten. A beavatkozások keretében 2026 őszéig a felsőoktatási intézmények infrastrukturális, képzési és saját bevétel növekedést fókuszba állító fejlesztése valósulhat meg, amelyek együttesen az oktatási eredmények javulását segítik elő

- **Hozzájárulás a szakképzett munkaerő rendelkezésére állásához a jelenlegi és egy újabb válság esetén**

Cél, hogy a 21. századi intézményfejlesztés részeként megújuló szakképző iskolák épületei olyan minőségűek legyenek, hogy az oda belépő pályaválasztás előtt álló fiatalok és szüleik számára vonzó alternatívát nyújtsanak. A modern iskolaépületekben 21. századi felszereltségű tantermeket kell kialakítani, fejleszteni kell a szakmai oktatási épületek infrastrukturális és műszaki állapotát, eszközfelszereltségét és a szabadidős tevékenységek tereit is. Nagy hangsúlyt kell fektetni a környezeti fenntarthatóságra, ezáltal az épületek üzemeltetési költségeinek csökkentésére, valamint a digitális oktatási környezet kialakítására.

A szakképzési és a felnőttképzési rendszer komplex megújításának egyik kulcseleme, hogy a tanulók negyötödének oktatását biztosító állami fenntartású szakképző intézmények a munkaerőpiaci igényekre reagálni képes, vonzó tanulási környezetet biztosítsanak, aktív szerepet vállalva az adott térség munkaerőigényének kielégítésében. A megújítás másik fontos tényezője a szakmai oktatást, képzést segítő digitális tananyagok, melyek rugalmasan módosíthatók a technológiai változásoknak megfelelően. A komplex megújítás harmadik eleme egy országosan elérhető, központi, a legkorszerűbb eszközökkel felszerelt vizsgaközpont létrehozása, amely a 21. századi oktatási követelményekhez igazodva a szakmai vizsgáztatás alapfeltételeinek megteremtésével hozzájárul a szakképzettséget szerzők arányának növekedéséhez.

- **A térség társadalmi-gazdasági környezetét fejlesztő tudományos, innovációs és képzési ökoszisztéma létrehozása a felsőoktatás bázisán**

Összhangban a Nemzeti Kutatási, Fejlesztési és Innovációs Stratégia (2021–2030) célkitűzéseivel, az intézkedésekkel elérni kívánt cél, hogy a felsőoktatási intézmények és a kapcsolódó KFI műhelyek, szakképzési intézmények a térség társadalmi-gazdasági környezetét fejlesztő, és a tudományos, innovációs, művészeti és képzési ökoszisztéma irányító, egyben kiszolgáló, versenyképes, hatékony és eredményes intézményei legyenek. Célunk, hogy hazánk erősségeire alapozva fejlődjünk az EIS által is azonosított területeken, ezáltal a jelentős innovátorok közé léphessünk. Amennyiben a felsőoktatási intézményeket az innovációs láncban központi szereplőként helyezzük el, akkor több dimenzióban is a hatékonyság növekedésre számíthatunk. A tudásipar bázisainak bevonásával megvalósuló innovációs ökoszisztéma fejlesztés a felsőoktatás GDP arányos K+F ráfordításainak növeléséhez is hozzá fog járulni.

Az ismertetett kihívásokhoz és célkitűzésekhez igazodva az „Magasan képzett, versenyképes munkaerő” komponens az alábbi reformok és beruházások köré szerveződik.

Reform 1. – A felsőoktatási képzések ágazati modernizációja

Reform 2. – A szakképzés megújítása

Reform 3. - Az innovációs ökoszisztéma megerősítése

Beruházás 1. – Gyakorlatorientált felsőfokú képzés infrastrukturális- és készségfejlesztése

Beruházás 2. – A felsőoktatási képzések és a felsőoktatási intézmény alaptervékenységéhez igazodó szolgáltatások intézményi innovációja és a felsőoktatás felnőttképzési tevékenységének erősítése

Beruházás 3. – 21. századi szakképző intézményfejlesztési program

Beruházás 4. – Szakképzési digitális tananyagfejlesztés

Beruházás 5. – Országos Központi Akkreditált Vizsgaközpont komplexum kialakítása

Beruházás 6. – Nemzeti Laboratóriumok létrehozása és komplex fejlesztése

c) Illeszkedés a nemzeti és uniós szakpolitikai célkitűzésekhez és az érintettek igényeihez

A komponens megfelelő válaszokat ad az elmúlt két évben az oktatás és kutatás terén megfogalmazott országspecifikus ajánlásokra, hisz **valamennyi tervezett intézkedés a kutatást és innovációt, valamint az iskolák digitális infrastruktúráját állítja a beruházások középpontjába, az egyenlő esélyű hozzáférés növelése mellett.** A reformok és beruházások egyrészt hozzájárulnak az oktatási eredmények uniós átlaghoz való közeledéséhez, a felsőoktatásban részt vevő hallgatók arányának növeléséhez, a magyar felsőoktatási intézmények pénzügyi önállóságának erősítéséhez és így autonómiájuk növeléséhez, valamint az oktatás digitális átállásához. Emellett támogatják a kutatási és innovációs kapacitások növelését, a tudomány és a piaci szereplők közötti együttműködések kialakulását és fejlődését, a tudományos-kutatási fórumok finanszírozási és szervezeti bizonytalanságainak enyhítését, ezáltal a kutatás minőségének tartós növelését. A komponens kiemelten hozzájárul a magasan képzett szakemberek számának növeléséhez, a kutatás-fejlesztési kiadások folytonos növekedéséhez, valamint a hazai kutatási és innovációs kapacitások koronavírus-járvány által is szükségessé tett erősítéséhez.

A komponens keretében tervezett reformok és beruházások mindemellett hozzájárulnak a zöld átálláshoz és a digitális átálláshoz is. Az infrastrukturális beruházások hangsúlyos eleme az **energihatékonysági** és megújuló energia felhasználására irányuló fejlesztések végrehajtása, a természeti erőforrások takarékos és hatékony felhasználására irányuló, komplex mintaprojektek megvalósítása. A szektorközi K+F együttműködések pedig hozzájárulnak az **innováció előmozdításához az ipari szereplők körében.** Mindkét területen tett erőfeszítések az *Európai zöld megállapodásban* foglaltak elérését támogatják. A digitális átálláshoz emellett mind az **eszközállomány és tananyagok modernizálása**, mind az oktatói, tanulói és hallgatói állomány **készségeinek és képességeinek fejlesztése** hozzájárul. Ezáltal támogatja az *EU digitális stratégiájának* „Digitális készségek” fejlesztésére vonatkozó célkitűzéseit.

A tervezett reformok és beruházások ezen felül közvetlenül hozzájárulnak az „intelligens, fenntartható és inkluzív növekedés”⁴⁵, valamint a „következő generációkra, a gyermekekre és az ifjúságra vonatkozó politikák” pillérek teljesüléséhez. Emellett közvetve támogatják a „társadalmi és területi kohézió” elérését és a „gazdasági, társadalmi és intézményi ellenállóképesség növelését”. Mindez elsősorban a komponens foglalkoztatásra (különösen a fiatalok körében), munkahelyteremtésre és gazdasági növekedésre gyakorolt kedvező

⁴⁵ EUROPE 2020 A strategy for smart, sustainable and inclusive growth, European Commission, 2010

közvetlen és közvetett hatásainak köszönhető. De a tervezett fejlesztések nemcsak a Helyreállítási és Ellenállóképességi Terv pilléreivel, az országspecifikus ajánlásokkal és az uniós és hazai szakpolitikai célkitűzésekkel állnak összhangban, hanem a „Korszerűsítés, „Modernizálás” és „Átképzés és továbbképzés” zászlóshajó kezdeményezésekhez is kapcsolódnak.

A komponens szorosan illeszkedik a hazai ágazati és szakpolitikai stratégiai dokumentumokban – *Nemzeti Reform Program, Fokozatváltás a felsőoktatásban, Nemzeti Intelligens Szakosodási Stratégia, Nemzeti Kutatási, Fejlesztési és Innovációs Stratégia, Szakképzés 4.0, Magyarország Digitális Oktatási Stratégiája, Digitális Jólét Programban, Ipar 4.0 és Irinyi Terv* – foglalt célkitűzésekhez is. A komponens tartalma reflektál a stratégiák társadalmasítása során feltárt igényekre, az érintettek szükségleteire is. A komponens tartalmának társadalmasítására, a stakeholderek bevonására ezen felül a HET előkészítésének időszaka alatt is sor került, a járványügyi korlátozások adta lehetőségeken belül.

A komponens az egyéb – európai uniós és hazai – finanszírozási forrásoktól egyértelmű szempontok szerint lehatárolható. A felsőoktatás és a szakképzés esetében a lehatárolás alapját az MFF esetében az ERFA források hiánya adja, vagyis a bevontak körében MFF-ből infrastrukturális fejlesztések megvalósítása nem lehetséges. A felsőoktatási digitalizáció támogatása során a központi, ágazati fejlesztések az MFF-ben, míg az intézmény digitális fejlesztések az RRF-ben valósulnak meg. A szakképzési tananyagfejlesztés esetén rendezőelv továbbá, miszerint az ITM szakpolitikai felelőssége alá tartozó szakmák esetében MFF, míg azon kívül eső szakmák esetében HET források bevonásával valósulnak meg a fejlesztések. A kutatás-fejlesztés esetében pedig azon Nemzeti Laboratóriumok támogatására kerül sor HET források bevonásával, amely szervezetek tématerülete leginkább illeszkedik a HET cél- és prioritásrendszeréhez.

Célkitűzések	Kapcsolódás hazai szakpolitikai stratégiákhoz	Kapcsolódás uniós szakpolitikai stratégiákhoz	Kapcsolódás országspecifikus ajánláshoz
21. századi munkaerőpiaci igényeket kiszolgáló, versenyképes felsőoktatási struktúra megteremtése	<ul style="list-style-type: none"> Fokozatváltás a felsőoktatásban középtávú szakpolitikai stratégia 2016 – a teljesítményelvű felsőoktatás fejlesztésének irányvonalai a képzési innováció és készségfejlesztés révén az intézmények gyorsabban és hatékonyabban tudnak majd reagálni a munkaerőpiaci elvárásokra javulnak a hallgatók munkaerő-piaci elvárásokhoz kapcsolódó kompetenciái az oktatók pedagógiai és oktatás-módszertani felkészültsége jelentősen javul megnő a magyar felsőoktatás vonzereje Magyarország Digitális Oktatási Stratégiája az oktatási rendszer digitális átalakításához, a digitális világra való sikeres felkészüléshez való hozzájárulás 	<p>Az EU megújított felsőoktatási programja</p> <ul style="list-style-type: none"> a felsőfokú végzettséggel rendelkező 30–34 évesek arányának 50%-kal történő növelése 2030-ig a felsőoktatásban folyó készségfejlesztés munkaerőpiaci igényekkel való összehangolása a felsőoktatásban rejlő innovációs lehetőségek bővítése a felsőoktatás hatékonyságának és eredményességének fokozása 	<ul style="list-style-type: none"> Javítsa az oktatási eredményeket, és növelje a hátrányos helyzetű csoportok, különösen a romák részvételét a minőségi többségi oktatásban. (2019) Ütemezze előre a kiforrott közberuházási projekteket. (2020) Helyezze a beruházások középpontjába a zöld és digitális átállást, valamint az iskolák digitális infrastruktúráját. (2020) Biztosítsa a minőségi oktatáshoz való hozzáférést mindenki számára. (2020)
Hozzájárulás a szakképzett munkaerő rendelkezésére állásához a jelenlegi és egy újabb válság esetén	<ul style="list-style-type: none"> Szakképzés 4.0 – A szakképzés és felnőttképzés megújításának középtávú szakmapolitikai stratégiája vonzó környezet, karrier lehetősége, naprakész tudású oktatók Magyarország Digitális Oktatási Stratégiája az oktatási rendszer digitális átalakításához, a digitális világra való sikeres felkészüléshez való hozzájárulás 	<p>Európai készségfejlesztési program</p> <ul style="list-style-type: none"> megfelelő készség szerzés lehetőségének biztosítása felnőttek részvételének növelése az oktatásban a 25–64 éves lakosság arányában 	<ul style="list-style-type: none"> Javítsa az oktatási eredményeket, és növelje a hátrányos helyzetű csoportok, különösen a romák részvételét a minőségi többségi oktatásban. (2019) Ütemezze előre a kiforrott közberuházási projekteket (2020) Helyezze a beruházások középpontjába a zöld és digitális átállást, valamint az iskolák digitális infrastruktúráját. (2020) Biztosítsa a minőségi oktatáshoz való hozzáférést mindenki számára (2020)
A térség társadalmi-gazdasági környezetét fejlesztő tudományos, innovációs és képzési ökoszisztéma létrehozása a felsőoktatás bázisán	<ul style="list-style-type: none"> Fokozatváltás a felsőoktatásban középtávú szakpolitikai stratégia 2016 – a teljesítményelvű felsőoktatás fejlesztésének irányvonalai 	<p>Nyílt innováció, nyitott tudomány, nyitás a világra – Európa jövőképe</p>	<ul style="list-style-type: none"> Állítsa a beruházásorientált gazdaságpolitika középpontjába a kutatást és az innovációt (2019) Ütemezze előre a kiforrott

	<ul style="list-style-type: none"> • <i>K+F+I célú infrastruktúra megújítása</i> • <i>felsőoktatási intézmények aktivitásának növelése a gazdasági-társadalmi kihívások kezelésében</i> • Nemzeti Intelligens Szakosodási Stratégia • <i>KFI rendszer szereplői közötti együttműködés erősítése</i> • Nemzeti Kutatási, Fejlesztési és Innovációs Stratégia • <i>infrastrukturális fejlesztések, a humán erőforrás biztosítása és az együttműködésekben rejlő lehetőségek kiaknázása</i> 		<p>közberuházási projekteket (2020)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Helyezze a beruházások középpontjába a kutatást és innovációt (2020)
--	--	--	--

3. A komponens reformjainak és beruházásainak bemutatása

3.1. Reformok

Reform 1. – A felsőoktatási képzések ágazati modernizációja

Kihívás: A gazdaságban és a munkaerőpiacon gyorsuló ütemben zajló technológiai változások (az ún. Ipar 4.0 és az Irinyi tervben megjelenő stratégiai ágazatok) ráirányították a figyelmet a munkaerőpiac igényeit gyorsan követni képes képzési rendszer iránti gazdasági igényre, a digitalizáció, a kiberbiztonság, mesterséges intelligencia, média írástudás kihívásaira válaszolni tudó készségek (*skills*) fejlesztésére⁴⁶. A felsőoktatásnak egyszerre kell biztosítani, hogy a graduális képzés során végzett hallgató a munkaerőpiaci elvárásoknak megfelelő tudással és kompetenciákkal bírjon, és egyben a posztgraduális, felnőttképzés során pedig a szakterület folyamatosan bővülő ismeretei biztosítottak legyenek, szükség szerint pedig a ráképzés vagy átképzés is megvalósuljon. Az új típusú koronavírus világjárvány emellett felerősítette a digitális oktatás és tanulás megerősítésének szükségességét.

Célok: A reform egyszerre célozza a felsőoktatás képzési rendszerének gyakorlati fókuszú átalakítását, teremti meg egyes területeken a szakképzéssel és az innovációval való képzési és szabályozási együttműködését, továbbá erősíti meg a munkaerőpiaci elvárásoknak megfelelően a felsőoktatáshoz kapcsolódó továbbképzés, ráképzés és átképzés rendszerét. A felsőoktatási intézmények képzési reformja hozzájárul ahhoz, hogy a felsőoktatási intézmények a jövőben jelentősebb szerepet játsszanak a felnőttképzésben. A fejlesztések hatására a felnőttek részvétele az oktatásban és képzésben növekedni fog, valamint javulnak a felnőtt lakosság készségei és kompetenciái, amelyek a munkaerőpiacon is jobb esélyeket biztosítanak számukra. A rövid képzési programok és az ún. mikrotanúsítványok (micro-credentials) létjogosultsága egyre nyilvánvalóbb és szükségszerű, amelyek lehetővé teszik a különböző képzéseknek a munkaerőpiaci elvárásokhoz igazodó minél rugalmasabb alakítását, a gyors, hozzáférhető és személyre szabott készségek fejlesztését.

A felsőoktatás területén 2021-ben az ún. Bologna revízió keretében kerülnek áttekintésre egyes kiemelt – társadalmi, gazdasági igények szerint meghatározott – képzések kimeneti, kompetencia követelményei, és az ehhez kapcsolódó szabályozók. Szintén jogszabályi keretek között kerül megerősítésre ezen képzési területeken a felsőoktatás-felnőttképzés továbbképzési rendszere.

A komponens keretében a felsőoktatás, szakképzés és innováció területén a modernizációt kizáró vagy korlátozó jogszabály, közjogi szervezet szabályozó eszköz, eljárásrend, standard, előírás, útmutató, szabályzat, egyéb szabályzó felülvizsgálata, módosítása történik meg a 2021- 2023. közötti időszakban. A modernizációs folyamatok eredményeinek gyakorlatba való átültetése (implementálása) a felsőoktatási/szakképzési intézmények és a társadalmi, gazdasági szereplők körében, valamint a modernizációs folyamatok eredményeinek széleskörű megismertetése (disszemináció) is szükséges a reform sikeres, teljes körű végrehajtása érdekében. A reform –többek között - kiterjed a felsőoktatás képzési struktúrájának átalakítására, a minőségbiztosítás szerepének megerősítésére az új képzési struktúrában, az intézményi akkreditációs eljárás egyszerűsítésére, a központi felvételi toborzási eljárás és a toborzási pontozás megújítására, a felsőoktatási készségek előrelépésének továbbfejlesztésére, a felsőoktatási teljesítmény és a munkaerő-piaci igények

---

⁴⁶ EUCO 19/1/17 REV 1, II. SOCIAL DIMENSION, EDUCATION AND CULTURE

összehangolására, a duális képzés megújítására, a kreditelismerés akadályainak lebontására, a validáció működési feltételeinek kidolgozására.

A reform kimenete a fentieknek megfelelően egyrészt a szakterületi reformhoz szükséges valamennyi jogforrás, szabályozó és eljárásrend felülvizsgálata, valamint disszeminációs tevékenység útján a strukturális átalakulás érintettjeinek tájékoztatása és a célcsoport bevonásával a reform által eredményezett strukturális változások adaptálásának elősegítése. A reform megvalósítása során minden szabályozó módosítása az esélyegyenlőség növelésének elősegítésére tekintettel fog megtörténni.

Célcsoport: A reform közvetlen célcsoportjai a felsőoktatási hallgatók és oktatók, a szakképzésben tanulók és dolgozók, a felnőttképzésben tanulmányokat folytatók és az ágazati reform szabályrendszerét kialakító szervezetek. Közvetetten a helyi társadalmi/gazdasági szereplők, a felsőoktatásba, szakképzésbe jelentkezők, a felsőoktatási és szakképzési hallgatók/tanulók és dolgozók környezete, a szakpolitika és egyéb felsőoktatási/szakképzési szereplők is érintettek a reform hatásaival.

Végrehajtás: A reformot a feladatra kijelölt intézmények és szervezetek – Magyar Felsőoktatási Akkreditációs Bizottság, Magyar Rektori Konferencia és Oktatási Hivatal – valósítják meg, szakterületi irányítással. A reform végrehajtásának forrásvonzata 2 Mrd forint, melyből a HET terhére elszámolt költség 1,7025 Mrd forint.

Ütemterv: 2023 végéig a felsőoktatási képzések ágazati modernizációjának megvalósításához szükséges szabályozók módosítása, intézményi gyakorlatba ültetése és disszeminációja befejeződik.

Reform 2. – A szakképzés megújítása

Kihívás: A 2019-ben megkezdett szakképzési reform eredményeként létrejövő új szakképzési törvényt 2019. november 19-én fogadta el a magyar országgyűlés. Az új törvény célja a tudatos szakma, illetve képesítésválasztás elősegítése és a szakképzés XXI. századi követelményekhez igazított, magas színvonalának biztosítása. Ennek érdekében a szakképzési rendszernek a tudásalapú gyakorlati tanulásra, a digitális tudás fejlesztésére, a kreatív és széles látókörű gondolkodásra, a változásokhoz való rugalmas alkalmazkodás képességére oktatókra és a szakképzés és a gazdasági szféra közötti együttműködés erősítésére alapozva kell működnie. Az új típusú koronavírus világvárvány emellett felerősítette a digitális oktatás és tanulás megerősítésének szükségességét.

A Szakképzés 4.0 stratégia egyik beavatkozási területe a kimenet szabályozás, mely a pontosan meghatározott képzési kimeneti követelményeken és a standardizált mérhetőségen alapul. Elkészültek a szakmákhoz a tanulási eredmények leírásán alapuló képzési és kimeneti követelmények. A szakma megszerzésére irányuló szakmai vizsgát, illetve szakképesítés megszerzésére irányuló képesítő vizsgát kizárólag a nemzeti akkreditálásról szóló törvény szerinti akkreditáló szerv által személytanúsító szervezatként akkreditált vizsgaközpont szervezhet. A jelenleg érvényes szabályozásnak megfelelő akkreditált vizsgaközpontok felállítása folyamatban van és a tapasztalatok alapján mintegy harminc szakma és szakképesítés esetében nem fog rendelkezésre állni a vizsgáztatáshoz szükséges infrastruktúra, így ennek megteremtése a szakképzési reform végrehajtásának szükséges feltétele.

Az új szakképzési törvény nagy hangsúlyt helyez a tudásalapú gyakorlati tanulásra, a digitális tudás fejlesztésére, a kreatív és széles látókörű gondolkodásra, a változásokhoz való rugalmas alkalmazkodás képességére, azonban az ehhez kapcsolódó képzési és központi vizsgáztatási infrastruktúrával a szakképzés intézményrendszere nem rendelkezik. Mivel ilyen jelentős

mértékű infrastruktúra-fejlesztés az MFF-ben nem, csak a HET-ben támogatott, lehetőség van a reformhoz kapcsolódóan a szakképzési centrumok több tagintézményét érintő infrastrukturális és eszközfejlesztések végrehajtására, illetve a központi vizsgáztatás rendszertét biztosító Országos Központi Akkreditált Vizsgaközpont létrehozására.

Célok: A reform célja a tervezett beruházások előkészítése, a bevont intézmények és fejlesztéssel érintett ágazatok kiválasztása.

Célcsoport: A reform célcsoportja a szakterületi felelősök, valamint a szakképző intézmények, azon belül valamennyi szakképzésben tanuló és dolgozó. A reform közvetett célcsoportja a szakképzett munkaerőt felszívó munkaadók, piaci szereplők, a felsőoktatási intézmények és szociális partnerek.

Végrehajtás: A végrehajtást az Innovációs és Technológiai Minisztérium végzi. A reform végrehajtása nem jár finanszírozási igénnyel.

Ütemterv: Mindhárom beruházás jelentős közbeszerzési kötelezettséggel jár, így első lépésként ezek előkészítése, a közbeszerzések lebonyolítása, infrastruktúrafejlesztés esetén az építéshez, felújításhoz szükséges építési, műszaki tervek elkészítése, engedélyek beszerzése történik. A beruházások előkészítésére 2023. harmadik negyedév végéig sor kerül.

Reform 3. – Az innovációs ökoszisztéma megerősítése

Kihívás: A tudományos szférában termelt tudás a gyakorlatban alacsony mértékben hasznosul a gazdaságban. Ennek egyik oka, hogy az egyes szektorokon belül és a szektorok között kialakuló együttműködések új módjainak megerősítése szükséges. Ezen kihívás kezelésének egyik kiemelkedő kezdeményezései a Felsőoktatási- és Ipari Együttműködési Központok (FIEK) voltak, melyek tapasztalatai alapján **meghatározható** az új, **a magasabb szintű együttműködések szükségessége**. Ennek értelmében a létrejövő új együttműködési formák nem a korábbi helyére állnak, hanem azok komplementereként jelennek meg, így erősítve az ökoszisztémát. A másik probléma a közfinanszírozású kutatóhelyek hiányos vagy elavult technológiája egyes tudományterületeken, valamint a meglévő kihasználatlan kapacitások. Emiatt az élvonalbeli fejlesztések csekély számban valósulnak meg.

A kutatás-fejlesztési aktivitás fokozása érdekében indokolt megteremteni annak a jogi szabályozási hátterét, hogy a felsőoktatási intézményekben létrehozott szellemi alkotások védelme és a tudás hasznosítása a felsőoktatási intézményekben a szellemi tulajdon-kezelési szabályzatok által meghatározott egységes és mindenki számára megismerhető keretek között történjen. A sikeres tudástranszfer és az egyetemi-ipari kapcsolatok javítása érdekében fontos a kiszámíthatóság további javítása, amelyhez szükséges, hogy a szellemi alkotásokat létrehozó oktatók-kutatók szabályozott, és az esetleges összeférhetetlenséget kizáró módon működhessenek közre az egyetemi tudás hasznosítására létrejött vállalkozásokban, illetve végezdhessenek K+F tevékenységet.

Célok:

A reform keretében az egyes tématerületek hazai szakmai műhelyeinek koncentrálásával kialakításra kerülő Nemzeti Laboratóriumok célja jelentős globális problémákra nemzetközi szinten választ adni képes kompetenciák fejlesztése, és a kutatási-fejlesztési eredmények társadalmi, gazdasági, környezeti hasznosítása (tudástranszfer),

Célcsoport: A reform során a tudásipar érintettjei, különösen a felsőoktatási intézmények, kutató-tudásközvetítő szervezetek és az iparági szereplők kerülnek bevonásra.

Végrehajtás: A végrehajtást az Innovációs és Technológiai Minisztérium felügyeli a Nemzeti Kutatási, Fejlesztési és Innovációs Hivatal szakmai bevonásával. A reform végrehajtása nem jár finanszírozási igénnyel.

Ütemterv: A beruházások előkészítésére 2021 év végéig sor kerül.

3.2. Beruházások

Beruházás 1. – Gyakorlatorientált felsőfokú képzés infrastrukturális- és készségfejlesztése

Kihívás: Bár a magyar felsőoktatás regionális és nemzetközi jelentősége fokozatosan nő, szükség van a felsőoktatási kibocsátás munkaerőpiaci igényekkel való még szorosabb összehangolására, a hallgatók, felsőoktatási dolgozók, helyi társadalmi és gazdasági szereplők digitális készségeinek megerősítésére, az egyenlő esélyű hozzáférés biztosítása mellett. Jelenleg az egyetemek nem töltik be maradéktalanul azt a szerepet sem, amellyel a régió és/vagy az adott szakterület piaci, társadalmi szereplőkkel való együttműködésén keresztül megvalósuló, vállalatok munkaerőpiaci igényeit támogató, vállalkozások kutatási-innovációs hátterét szolgáló központjaivá válnának.

A „Fokozatváltás a felsőoktatásban középtávú szakpolitikai stratégia 2016” elfogadásáról szóló 1785/2016. (XII.16.) Korm. határozat alapján ugyanakkor a Kormány célja a nemzetközi oktatási és kutatási térben magasan pozicionált, a társadalmi kihívásokra válaszolni képes, hazánk gazdasági sikerességét alapjaiban meghatározó felsőoktatási rendszer működtetése, melynek alapvető szempontja a teljesítményelv és a nemzetközi versenyképesség. A felsőoktatás megújításával ehhez a regionális munkaerőpiaci igények kiszolgálása, a gazdasági, társadalmi- és a 21. századi digitális elvárásokhoz való igazodás elősegítése is szükséges. Ezért a szinergikus, komplex fejlesztéseknek magukban kell foglalniuk az épületinfrastruktúra megújítását, az eszközpark bővítését, a képzési innovációt, valamint a KFI kapacitások megerősítését. A megvalósuló beruházásoknak a Nemzeti Energia és Klímatervben célként megfogalmazott éghajlatváltozás csökkentését is támogatniuk szükséges.

Célok: A beruházás célja a felsőoktatási intézmények komplex (infrastruktúrafejlesztés, valamint képzés-és készségfejlesztés) fejlesztési projektjeinek támogatása, két pillér mentén: A. infrastruktúra fejlesztés; B. képzés- és készségfejlesztés. Az infrastruktúrafejlesztés pillér keretében cél a felsőoktatási intézmények gyakorlati képzéseikhez, oktatáshoz, minőségi intézményi szolgáltatások nyújtásához kapcsolódó épületinfrastruktúra és eszközállomány fejlesztése, figyelemmel a zöld és digitális átállás elősegítésére.

A megvalósuló beruházások hozzájárulnak a magyar felsőoktatási rendszer teljesítményének fokozásához, hozzáférhetőségének javításához, a hosszú távú finanszírozás fenntarthatóságához, ezen belül a saját bevétel növelő képességének erősítéséhez. A beruházás fokozza a képzések és gazdasági igények közötti kapcsolatok erősítését és javítja a hallgatók munkaerőpiaci kompetenciáit, amely lehetővé teszi a technológiai paradigmaváltás (ipari átalakulás, digitalizáció) által érintett munkaerőpiaci helyzethez való alkalmazkodást. A beruházás célja továbbá, hogy növelje a felsőoktatási hallgatók és dolgozók releváns kulcskompetenciát és gyakorlati készségeit, valamint előmozdítsa az oktatási innovációt. A megvalósuló fejlesztések emellett elősegítik a képzési kapacitások modernizálását, valamint a tudásbázisok növelését és hozzáférésük javítását, hozzájárulnak a hazai felsőoktatási rendszer nemzetközi versenyképességének növeléséhez és elősegítik a hazai intézmények fokozottabb bekapcsolódását az Európai Felsőoktatási Térségbe.

Az egyes projektektől elvárt konkrét beavatkozási pontok az alábbiak:

- a képzés munkaerőpiaci relevanciájának fokozása, gazdasági igények beépítése a képzési tartalomba;
- a felsőoktatási intézmény profiljához illeszkedő oktatási és képzési innovációk megvalósítása;

- egyetemi polgárok (hallgatók és dolgozók) releváns kulcskompetenciái – digitális készségek és kompetenciák – megszerzésének támogatása, digitális tanulási stratégiák és pedagógiai módszertanok elsajátításának ösztönzése, a digitális tanulást támogató szolgáltatások bővítése;
- készség- és gyakorlatorientáltság biztosítása;
- nemzetköziesítés, felsőoktatási intézmények külföldi hálózatosodása, kapacitásfejlesztése.

Célcsoport: A beruházásokat a nemzeti felsőoktatásról szóló 2011. évi CCIV. törvény 1. számú mellékletében felsorolt államilag elismert felsőoktatási intézmények hajtják végre.

A komplex felsőoktatási fejlesztések közvetlen célcsoportja az egyetemi polgárság, vagyis a hallgatók és dolgozók. Közvetetten a helyi társadalmi/gazdasági szereplők, a felsőoktatási hallgatók és dolgozók környezete, a szakpolitika és egyéb felsőoktatási szereplők is érintettek a beruházás hatásaival.

Végrehajtás: A beruházás végrehajtása a felsőoktatási intézmények bevonásával történik, 80,354 Mrd forint indikatív keretösszegű standard konstrukció keretében, pályázat útján. A keretösszegeen belül a HET terhére elszámolt költség 64,185 Mrd Ft.

A támogatási kérelmek benyújtására pályázati úton lesz lehetőség. A pályáztatás lebonyolításának felelőse az Innovációs és Technológiai Minisztériummal kötött együttműködési megállapodás értelmében a Nemzeti Kutatási, Fejlesztési és Innovációs Hivatal. A fejlesztési elképzelések feltárása érdekében 2021 márciusától előminősítési eljárás zajlott, melynek során szakmai támogató vélemények kerültek kiadásra az erre irányuló kérelmeket benyújtó intézmények részére.

A beruházás MFF-től való lehatárolásának alapja, hogy MFF keretében a felsőoktatási intézmények számára ERFA forrás nem áll rendelkezésre, így infrastrukturális fejlesztéseiket a HET keretében, illetve költségvetési forrásból tudják végrehajtani.

Ütemterv: A szakterület 2020 végén és 2021 januárjában széles körű szakpolitikai párbeszédet folytatott a felsőoktatási társadalmi partnerekkel és valamennyi felsőoktatási intézménnyel. Mivel a HET ütemezése nagyon szoros, valamint az indikátorok és a mérőszámok teljesülését az Európai Bizottság folyamatosan nyomon fogja követni, a felsőoktatásért felelős szakterület megkezdte a felkészülést a HET felsőoktatási projektek megvalósítására annak érdekében, hogy Magyarország ne veszítsen forrást.

A szakmai előminősítési pályázati kiírás keretében támogató szakmai előminősítését kaptak azok a fejlesztési javaslatok, amelyek tartalma a beruházás szakmai céljaival megegyezik. A szakmai előminősítési pályázat célja a „Felsőoktatási intézmények komplex infrastrukturális, szervezet- és képzésfejlesztése” című beruházás szakmai tartalmának tervezésének elősegítése volt. A pályázati kiírásra benyújtott pályázati dokumentációk nyújtották a beruházás költségbecslésének alapjául szolgáló fajlagos költségek kialakításnak módszertanát. A támogató szakmai véleménye nem jelent automatikusan pozitív támogatói döntést az RRF Tervben meghirdetésre kerülő felhívásra pályázóknak.

A fejlesztések előkészítésére, a közbeszerzési, tervezési és engedélyeztetési eljárások lefolytatására 2022 első félévéig sor kerül. Ezt követően a beavatkozás keretében 2026 őszéig a felsőoktatási intézmények infrastrukturális, oktatásfejlesztési, készségfejlesztési és saját bevétel növekedést fókuszba állító fejlesztései valósulhatnak meg.

Beruházás 2. – A felsőoktatási képzések és a felsőoktatási intézmény alaptervékenységéhez igazodó szolgáltatások intézményi innovációja és a felsőoktatás felnőttképzési tevékenységének erősítése

Kihívás: Magyarország ellenálló képességének javítását a jövő generációi, a bennük rejlő tudás és az innovációra való képesség alapozza meg. Éppen ezért minden lehetőséget meg kell teremtenünk ahhoz, hogy az oktatási rendszerekbe bekerülő fiatalok olyan naprakész és versenyképes tudás birtokosai legyenek, amellyel képesek helytállni egy válsággal terhelt gazdaságban és társadalomban is. Bár a magyar felsőoktatás regionális és nemzetközi jelentősége fokozatosan nő, szükség van a felsőoktatási kibocsátás munkaerőpiaci igényekkel való még szorosabb összehangolására.

A felsőoktatásban és felnőttképzésben végzett hallgatók nem rendelkeznek kellő gyakorlati kompetenciákkal, digitális készségeik nem elégségesek. Nem biztosítottak az egész életen át tartó tanulás feltételei és a munkaerőpiaci igényeknek megfelelő átképzések. Nagyobb képzési összhang megteremtése szükséges a szakképzés, felsőoktatás és felnőttképzés között. Az elérhető tananyag tartalma nem követi az ipari, társadalmi, tudományos változások gyors ütemét, ennek digitalizáltsági foka és így hozzáférhetősége nem megfelelő.

A felsőoktatásnak egyszerre kell biztosítania, hogy a graduális képzés során végzett hallgató a munkaerőpiaci elvárásoknak megfelelő kompetenciákkal bírjon, de egyúttal a posztgraduális vagy felnőttképzés során a szakterület folyamatosan bővülő ismeretei is biztosítottak legyenek, szükség szerint megvalósuljon a ráképzés vagy átképzés is. Az egyes felsőoktatási képzési területeken az oktatók eddigi képzési módszertana és a képzés tartalma eltérhet a reform által elvártaktól, így szükséges a megfelelő módszertani és gyakorlati ismeretszerzés biztosítása, valamint az oktatói kör gyakorlati képzőhelyekről történő bővítése.

Cél: A felsőoktatás strukturális megújulásához kapcsolódóan 2021 folyamán megindul a képzési területeken a digitális tananyagfejlesztés, az alábbi beavatkozási területek mentén:

- az elektronikus formában előállított oktatási tartalmak bővítése országos koordinációban;
- a hagyományos értékes tankönyvek, folyóiratok, oktatási anyagok koordinált digitalizálása támogatásának beépítése az intézményi fejlesztésekbe;
- a hallgatóknak szánt saját előállítású vagy beszerzett oktatási anyagok számára célzott és jól használható szolgáltatási környezet kialakítása az intézményi fejlesztések keretében;
- a kutatási eredmények disszeminációjának támogatása a tudományos kommunikáció egyre változatosabb csatornáit felhasználva;
- a publikációkban megjelenő eredmények tartós megőrzését szolgáló környezet fejlesztése az intézményi fejlesztések keretében;
- fejlesztések a kutatás során keletkező adatok, adathalmazok és adatbázisok kezelése, közzététele és megőrzése érdekében;
- tudományometriai adatok előállítását és szolgáltatását támogató tevékenységek beépítése az intézményi fejlesztésekbe.

A tervezett beruházás hozzájárul ahhoz, hogy magasan képzett magyar munkaerő álljon rendelkezésre egy újabb válság esetén a magyar gazdaság számára, a felsőoktatási intézmények magas színvonalon biztosítsák a digitális oktatást minden hallgató részére. A beruházás eredményeként a képzésekben és kutatásokban/innovációkban a fenntarthatóság, körforgásos gazdaság és klímasemlegesség tématerületek is megjelenhetnek.

Célcsoport: A fejlesztéseket a nemzeti felsőoktatásról szóló 2011. évi CCIV. törvény 1. számú mellékletében felsorolt államilag elismert felsőoktatási intézmények hajtják végre.

A fejlesztések közvetlen célcsoportjai a felsőoktatási hallgatók, leendő hallgatók és dolgozók. Közvetetten a helyi társadalmi/gazdasági szereplők, a felsőoktatási hallgatók és dolgozók

környezete, a szakpolitika és egyéb felsőoktatási szereplők is érintettek a beruházás hatásaival.

Végrehajtás: A beruházás végrehajtása a felsőoktatási intézmények bevonásával történik, 38 Mrd forint indikatív keretösszegű standard konstrukció keretében, pályázat útján. A keretösszege belül a HET terhére elszámolt költség 32,3475 Mrd Ft.

A beruházás MFF-től való lehatárolásának alapja, hogy MFF keretében a felsőoktatási intézmények számára ERFA forrás nem áll rendelkezésre, így infrastrukturális fejlesztéseiket a HET keretében tudják végrehajtani. A HET-ben központilag koordinált digitális fejlesztések valósulnak meg, míg az MFF-ben az intézményi digitalizáció támogatott. A felsőoktatási intézmény felnőttképzési tevékenysége a HET keretében kerül támogatásra.

Ütemterv: A beruházás keretében a fejlesztések előkészítése 2021-ben elindul, 2026 őszéig pedig megvalósul a felsőoktatási intézmények képzési, oktatási-, valamint saját bevétel növekedést fókuszba állító szervezeti fejlesztése.

Beruházás 3. – 21. századi szakképző intézményfejlesztési program

Kihívás: A gazdaságban és a munkaerőpiacon gyorsuló ütemben zajló technológiai változások (az ún. Ipar 4.0 és az Irinyi tervben megjelenő stratégiai ágazatok) ráirányították a figyelmet a munkaerőpiac igényeit gyorsan követni képes képzési rendszer iránti gazdasági igényre. A szakképzésben végzett tanulók nem rendelkeznek kellő gyakorlati kompetenciákkal, digitális készségeik nem elégségesek. Az új típusú koronavírus világjárvány felerősítette a digitális oktatás és tanulás megerősítésének szükségességét.

Cél: A XXI. századi szakképző intézményfejlesztés egy komplex fejlesztési program. Magában foglalja az épületek energetikai fejlesztését, megújuló energiaforrások használatát biztosító rendszerek kiépítését, tanműhelyek fejlesztését, oktatási terek átalakítását, korszerű oktatástechnikai, a szakmai oktatást szolgáló eszközök, informatikai és tárgyi eszközök (pl. padok, szekrények) megújítását. Az eszközfejlesztések révén javul az intézményekben folyó szakmai képzés színvonala, a korszerű szakmai tudás megszerzését a szakmai képzésben használt eszközpark megújítása biztosítja, ami a szakmai képzés minőségének javulásához járul hozzá. A fejlesztések megfelelnek azoknak az elvárásoknak is, amelyek szerint piaci hiányokra szükséges a tervezés során koncentrálni, mivel a beruházás szakképző intézmények fejlesztését célozza, ezáltal a szakképzési közfeladatok fejlesztését szolgálja: szakmai oktatás, szakmai képzés. Az egyházi és nem állami fenntartók aránya alacsonynak mondható a szakképzés intézményrendszerében. A szakképzésben tanulók 14%-a tanul ezen intézményekben. Az oktatás és szakmai képzés során megvalósuló digitális kompetenciafejlesztéshez szükséges informatikai eszközök biztosítása (pl. notebook, tablet, kollaborációs tanulási tér létrehozását és tudásmegosztást segítő eszközök) az egyházi és nem állami fenntartású intézményekben is nélkülözhetetlen a szakképzési centrumok IKT eszközfejlesztése mellett, ezért a fejlesztési forrásokból való részesedést ezen intézmények számára is biztosítani szükséges intézményi igényfelmérés alapján. Az egyszeri költséget jelentő beruházások a komplex infrastruktúrafejlesztést szolgálják, az eredmények fenntartására (fenntartási költségek) HET források bevonása nem szükséges.

A beruházás elsődleges célja a társadalmi felzárkóztatás elősegítése a jól képzett és a XXI. század kihívásaira felkészített munkaerő révén, amelynek egyik legjelentősebb színtere a szakképzés. A fejlesztések biztosítják a modern oktatási és képzési infrastruktúrát, amely illeszkedik az elmúlt évek során fejlesztett és modernizált képzési struktúrához és módszertanokhoz. Hazai forrásokból, illetve a 2014-2020-as európai uniós kohéziós forrásokból megújult a szakképzési rendszer, leegyszerűsödött a szakmajegyzék a duális képzés további kiszélesítése érdekében, létrejött az ágazati képzőközpontok szabályozási rendszere, illetve komoly erőfeszítéseket tett a szakterület a végzettség nélküli lemorzsolódás

csökkentésére is. Ezen fejlesztésekhez kapcsolódik szervesen az intézményfejlesztési beruházás, amely a korábbi és jelenleg is folyó módszertani fejlesztések infrastrukturális lábát alkotja.

Célcsoport: A beruházás közvetlen célcsoportja a programba bevont tizenöt intézmény (szakképzési centrum), valamint az IKT eszközfejlesztésben részesülő nem állami és egyházi szakképző intézmények, illetve az ott tanulók és oktatók, akik a megújított infrastruktúrát használni fogják. A beruházás közvetett célcsoportjába tartoznak a vállalkozások, iparági szereplők, akik a duális képzés keretében az infrastruktúra fejlesztésének szintén haszonélvezői lesznek.

Végrehajtás: A bevont intézmények (fejlesztésben részesülő szakképzési centrumok) kiválasztására a szakképzési centrumok fejlesztési tervei alapján kerül sor. A kiválasztáshoz egységes sablonok kerültek kiküldésre a szakképzési centrumok részére, amelyekben a komplex fejlesztési terveiket és az azokhoz kapcsolódó költségterveiket kellett előkészíteniük. Tervezeteik egységes szempontrendszer alapján értékelésre kerülnek. A szempontok között szerepelt, hogy a fejlesztési koncepció támogatja-e az adott gazdasági zónához kapcsolódó iparágak munkaerőigényének kiszolgálását, vagy, hogy kapcsolódik-e a duális képzéshez-oktatáshoz, valamint figyelembevételre kerül az intézmények infrastrukturális állapota és a fejlesztendő eszközpark bemutatása, a fejlesztendő intézmény hátrányos helyzetű térségben, régióban található-e, a hátrányos helyzetű tanulók aránya magas-e a fejlesztendő tagintézményekben, a korábbi hazai és európai uniós fejlesztésekkel való összhang megteremtése biztosított-e. A koncentrált, nem elaprózott forrásfelhasználással cél az egyes térségeket érintő komplex fejlesztés végrehajtása. A fejlesztésbe bevont tagintézmények körét a szakképzési centrumok határozzák meg a fejlesztési tervben bemutatott fejlesztési igények alapján. Az egyházi és nem állami szakképző intézmények IKT eszközfejlesztésére nem szükséges pályázatot benyújtaniuk az intézményeknek és fenntartóknak. Az eszközbeszerzés a rendelkezésre álló költségkeret mértékéig kerülhet megvalósításra.

A beruházás végrehajtására az Innovációs és Technológiai Minisztérium koordinálásával kerül sor a Nemzeti Szakképzési és Felnőttképzési Hivatal és a Szakképzési Centrumok végrehajtásával. A végrehajtás költségigénye 127,5 Mrd Ft, amelyből a HET terhére elszámolt költség 94,2Mrd Ft.

A kohéziós források és az RRF közötti kapcsolat a kölcsönös szinergia és komplementer jelleg érvényesítésén alapul. A beruházás MFF-től való elhatárolásának alapját, az MFF keretében a szakképzési intézmények számára rendelkezésre álló alacsony mértékű ERFA forrás határozza meg. Az MFF keretéből kizárólag a szakképzési centrumok bázisán megvalósuló Akkreditált Vizsgaközpontok kialakításához szükséges infrastrukturális fejlesztések, valamint szintén a szakképzési centrumok által létrehozni kívánt Ágazati Képzőközpontok infrastrukturális feltételeinek kialakítását tervezi a szakterület finanszírozni. A szakképzési centrumok oktatási célt szolgáló egyéb épületeinek infrastrukturális fejlesztéseit a HET keretében tudják végrehajtani. (pl. iskolaépületek, közösségi terek, ágazati alapoktatást biztosító tanműhely, tangazdaság fejlesztése.) Az oktatás minőségének, az inkluzív oktatás feltételeinek megteremtését célzó hátránykompenzációs programok, tanulói kompetenciafejlesztő intézkedések, a pedagógusok szakmai fejlődését szolgáló továbbképzések az MFF keretében válnak elérhetővé az intézmények számára, ezáltal biztosítva az országspecifikus ajánlásokban megfogalmazott célok elérését, a minőségi oktatáshoz való egyenlő mértékű hozzáférést.

IKT eszközbeszerzés a HET keretében mind a szakképzési centrumok, mind a nem állami fenntartók részére megvalósul. Szakképző intézmények programszintű IKT eszközfejlesztésére a GINOP Plusz keretében nem kerül sor. A DIMOP-ban tervezett IKT eszközfejlesztéstől történő lehatárolás, a kettős finanszírozás elkerülése a támogatásban

részesülő intézményi kör kijelölésekor történhet meg a fejlesztési programok előkészítése és végrehajtása során. A fejlesztéssel érintett intézményi kör lehatárolása a kiemelt projekt eljárásrend keretében történő projektmegvalósítással biztosítható.

Ütemterv: A beruházás 2025. harmadik negyedév végéig megvalósul.

Állami támogatás: A beruházással érintett infrastruktúra a szakképzési centrumok esetében az állam vagy a helyi önkormányzatok tulajdonában van, ezért az állami támogatás megléte kizárható az ingatlan tulajdonosok szintjén. A beruházás keretében a nem állami fenntartók részére biztosított informatikai eszközfejlesztés alapvetően oktatási célt szolgáló fejlesztés, a nem állami fenntartású intézmények a nemzeti oktatási rendszer részét képezik, állami közfeladat ellátásban vesznek részt, ezért a tervezett beruházás nem tartozik az állami támogatás hatálya alá. A nem állami fenntartók esetében a beszerzésre kerülő eszközök átadását rögzítő szerződésben rögzíteni szükséges, hogy kizárólag oktatási célt szolgálhatnak ezen eszközök.

Beruházás 4. – Szakképzési digitális tananyagfejlesztés

Kihívás: A Szakképzés 4.0 stratégia célkitűzéseivel és beavatkozásaival összhangban a szakképzés és felnőttképzés átfogó, rendszerszintű fejlesztése 2019-2020-ban elindult, a fejlesztések keretében a szakképzés és felnőttképzés munkaerőpiaci igényekhez való rugalmasabb igazodásának feltételei kidolgozásra és bevezetésre kerültek, valamint a digitális kompetenciafejlesztés szakképzésbe történő rendszerszintű beépülésének biztosítása elkezdődött. Az elérhető tananyagok tartalma nem követi az ipari, társadalmi, tudományos változások gyors ütemét, ennek digitalizáltsági foka nem megfelelő.

Cél: A szakképzési rendszer átfogó, teljes képzési kínálatát lefedő tartalmi megújítása érdekében az elkezdett fejlesztési folyamat folytatása valósul meg. A szakképző intézményekben oktatók, tanulók számára készülő digitális tananyagok lehetővé teszik a munkaerőpiaci elvárásoknak megfelelő szakmai tartalmak oktatását és a szükséges kompetenciák megszerzését és az innovatív digitális szakmai oktatás támogatását a szakképző intézményekben.

Azáltal, hogy a korszerű digitális tartalmak aránya növekszik, jobb minőségűvé és inkluzívvá válik a szakmai oktatás, a szakképző intézményekből korszerű és piacképes szakmai tudással kikerülő tanulók pedig hozzájárulnak a gazdasági szereplők versenyképességéhez.

A kifejlesztésre kerülő digitális tananyagok a szakképző intézmények széles körében – az állami szakképző intézmények valamennyi intézményében és az egyházi és egyéb fenntartók egyre bővülő körében – alkalmazott tanügyigazgatási rendszerében válnak elérhetővé a tanulók és oktatók számára. A hátrányos helyzetű tanulók digitális tananyagokhoz való hozzáférhetőségét szolgálja a szakképző intézmények IKT eszközellátottságának korszerűsítését célzó intézkedések, amelyek megvalósulnak egyrészt a HET-ben támogatott 21. századi szakképző intézményfejlesztési program részeként, másrészt az MFF keretében (DIMOP Plusz).

Célcsoport: A beruházás közvetlen célcsoportjába a szakképzésben tanulók és oktatók tartoznak, akik a digitális tananyagokat használják, és akiknek digitális készségei a beruházás eredményeként növekednek.

Végrehajtás: A beruházás végrehajtására az Innovációs és Technológiai Minisztérium koordinálásával kerül sor a Nemzeti Szakképzési és Felnőttképzési Hivatal és az IKK Innovatív Képzéstámogató Központ Zrt. végrehajtásában. A végrehajtás költségigénye 20 Mrd Ft, amelyből a HET terhére elszámolt költség 15,79 Mrd Ft.

A beruházás MFF-től való lehatárolásának alapja, hogy HET forrásból elsősorban azon ágazatokban történő tananyagfejlesztés támogatására kerül sor, amelyek a szakképzésről szóló törvény végrehajtásáról szóló 12/2020. (II. 7.) Kormányrendelet 45.§ (1) bekezdésben meghatározott kijelölés szerint nem tartoznak az Innovációs és Technológiai Minisztérium irányítása alá (pl. humán ágazatok – egészségügy; honvédelem, agár ágazat stb.). Emellett a fejlesztések elsősorban azon ágazatokra koncentrálnak, amely ágazatokban alacsony tanulólétszámmal folyik az oktatás, de az adott szakma munkaerőpiaci relevanciája meghatározó. Ezzel szemben az MFF fejlesztések, amelyek kizárólag a GINOP Pluszban tervezettek, a 2014-20-as időszakban tananyagfejlesztéssel le nem fedett, az ITM felügyelete alá tartozó ágazatok szakmáira irányulnak. A DIMOP Plusz keretében nem kerül sor szakképzési digitális tartalomfejlesztésre.

Az RRF és MFF projektek közötti összhang megteremtését és a fejlesztések egymásra épülését, valamint lehatárolásának megvalósulását az Innovációs és Technológiai Minisztérium szakpolitikai felelősségi körében biztosítja.

Ütemterv: A digitális fejlesztésekre 2025. harmadik negyedév végéig kerül sor.

Állami támogatás: A beruházás keretében állami közfeladat ellátás fejlesztése valósul meg. A beruházás kedvezményezettje állami háttérintézmény, másrészt állami fenntartásban lévő gazdasági társaság, ezért a beruházás nem tartozik az állami támogatás hatálya alá.

Beruházás 5. – Országos Központi Akkreditált Vizsgaközpont komplexum kialakítása

Ütemterv: A digitális fejlesztésekre 2025 harmadik negyedév végéig kerül sor.

Állami támogatás: A beruházás keretében állami közfeladat ellátás fejlesztése valósul meg. A beruházás kedvezményezettje állami háttérintézmény, másrészt állami fenntartásban lévő gazdasági társaság, ezért a beruházás nem tartozik az állami támogatás hatálya alá.

Beruházás 6. – Nemzeti Laboratóriumok létrehozása és komplex fejlesztése

Kihívás: A kutató-tudásközvetítő szervezetek által megtermelt tudás alacsony mértékben hasznosul, ezért elengedhetetlen a felsőoktatási tudás hasznosítására irányuló törekvések és a szektorok közti együttműködések ösztönzése. A felsőoktatás részaránya a GDP arányos kutatás-fejlesztési ráfordításokon belül alacsony, így szükséges az ágazat K+F aktivitásának fokozása, kapacitásainak bővítése. Emiatt a következő években kiemelten szükséges az együttműködések erősítése, emellett pedig olyan infrastrukturális beruházások végrehajtása, melyek:

- lehetővé teszik a felsőoktatási, akadémiai tudás üzleti környezetben való hasznosítását, ezzel elősegítve a tudásáramlás megvalósulását és támogatják a felfedező és kísérleti megközelítésű kutatásokat, és
- lehetőséget teremtenek a nemzetközi szinten való megjelenésre és érvényesülésre.

Cél: A digitális átalakulás korszakában a tudás átadás, csere felértékelődő forrását a hálózatok képezik, ezért a beruházások célja a magyar nemzetgazdaság számára különösen perspektivikus területein olyan kutató-tudásközvetítő szervezetek, Nemzeti Laboratóriumok létrehozása és fejlesztése, amelyek az egyes szakterületek kiemelkedő tudományos csomópontjává válhatnak.

A kialakításra kerülő Nemzeti Laboratóriumok felfedező és kísérleti megközelítésű kutatásoknak új, nemzetközi dimenzióját nyitó, együttműködésen alapuló, intézményesülő, dinamikus szinterek a kutatási eredmények társadalmi, gazdasági, környezeti hasznosítására.

A Nemzeti Laboratóriumokban elvégzett felfedező és kísérleti kutatások biztosítanak folyamatosan megújuló alapot a létrejövő startupoknak és spinoffoknak.

Főszabályként a Nemzeti Laboratóriumok olyan tématerületekhez kapcsolódva jönnek létre, amelyek gazdasági-társadalmi kihívás kezelését célozva HET relevanciával vagy a zöld/digitális átálláshoz való kapcsolódással bírnak. A teljesség igénye nélkül előzetesen az alábbi tématerületek kerültek azonosításra: védelmi innováció, megújuló energia, adatvezérelt egészség, gyógyszerkutatás-és fejlesztés, vízbiztonság, mesterséges intelligencia, autonóm rendszerek, stb.

Célcsoport: A felhívás keretében támogatási kérelmet nyújthatnak be költségvetési szervek és jogi személyiséggel rendelkező intézményeik, felsőoktatási intézmények, kizárólagos állami tulajdonú nonprofit gazdasági társaságok, vállalkozások, helyi vagy térségi önkormányzatok és alapítványok.

A beruházás célcsoportjába tartoznak tehát felsőoktatási intézmények, kutató-tudásközvetítő szervezetek és iparági szereplők, akik önállóan vagy konzorciumban hoznak létre kutatás-fejlesztési együttműködések a kapcsolódó reform keretében megteremtett formákban.

Végrehajtás: A fejlesztések előkészítése egy éve tart, melynek során az érintettek széles körének bevonására is sor került. A fejlesztések végrehajtását az Innovációs és Technológiai Minisztérium koordinálja a Nemzeti Kutatási, Fejlesztési és Innovációs Hivatal szakmai közreműködésével. A fejlesztések forrásigénye 71,7 Mrd Ft, amelyből a HET terhére elszámolt költség 62,885 Mrd Ft.

A beruházás MFF-től való lehatárolásának alapja, hogy olyan kedvezményezettek kerülnek kiválasztásra, amelyek kutatási témái a HET cél- és beavatkozás rendszeréhez kapcsolódnak, akár adott szakterület, akár a zöld vagy digitális átállás vonatkozásában.

Ütemterv: A kutatás-fejlesztési együttműködések infrastrukturális feltételrendszerének megteremtésére és a kutatás-fejlesztési projektek megvalósítására 2026. augusztus 31-ig sor kerül.

A támogatott fejlesztések keretében lehetőség van ipari kutatás és kísérleti fejlesztés végrehajtására, a projektek céljához feltétlenül szükséges építési, korszerűsítési, bővítési, átalakítási és alap infrastrukturális fejlesztések végrehajtására, az ipari kutatást és kísérleti fejlesztést megalapozó alapkutatásra, információs technológia fejlesztésére, konferencia részvételre.

A beruházások eredményeként létrejönnek továbbá Nemzeti Laboratóriumok, amelyek egy-egy társadalmi kihívásra reagálva szerveződnek, kutatási eredményeik pedig a társadalmi, gazdasági és környezeti kihívások kezelésében is hasznosíthatók. A Nemzeti Laboratóriumok fő célkitűzései:

- 1) egy adott tématerület hazai szakmai műhelyeinek koncentrációja,
- 2) jelentős globális problémákra nemzetközi szinten választ adni képes kompetenciák fejlesztése,
- 3) kutatási eredmények társadalmi, gazdasági, környezeti hasznosítása (tudástranszfer).

A Nemzeti Laboratóriumokban elvégzett felfedező és kísérleti kutatások biztosítanak folyamatosan megújuló alapot a létrejövő startupoknak és spinoffoknak. A már kialakult gyakorlat alapján a beruházás keretében további nagy társadalmi kihívásokra reagáló Nemzeti Laboratóriumok létrehozása valósul meg.

Főszabályként a kutató-tudásközvetítő szervezetek olyan tématerületekhez kapcsolódva jönnek létre, ahol jelenleg hasonló szektorközi együttműködés nem zajlik, illetve, amelyek gazdasági-társadalmi kihívás kezelését célozva HET relevanciával vagy a zöld/digitális átálláshoz való kapcsolódással bírnak. A teljesség igénye nélkül előzetesen az alábbi

tématerületek kerültek azonosításra: védelmi innováció, mechatronika, körforgásos gazdaság, ipar 4.0 stb.

Célcsoport: A felhívás keretében támogatási kérelmet nyújthatnak be költségvetési szervek és jogi személyiséggel rendelkező intézményeik, felsőoktatási intézmények, kizárólagos állami tulajdonú nonprofit gazdasági társaságok, vállalkozások, helyi vagy térségi önkormányzatok és alapítványok.

A beruházás célcsoportjába tartoznak tehát felsőoktatási intézmények, kutató-tudásközvetítő szervezetek és iparági szereplők, akik önállóan vagy konzorciumban hoznak létre kutatás-fejlesztési együttműködéseket a kapcsolódó reform keretében megteremtett formákban – Nemzeti Laboratóriumok.

Végrehajtás: A beruházás előkészítése egy éve tart, melynek során az érintettek széles körének bevonására is sor került. A beruházás végrehajtását az Innovációs és Technológiai Minisztérium koordinálja a Nemzeti Kutatási, Fejlesztési és Innovációs Hivatal szakmai közreműködésével. A fejlesztések forrásigénye 71,7 Mrd Ft, amelyből a HET terhére elszámolt költség 62,885 Mrd Ft.

A beruházás MFF-től való lehatárolásának alapja, hogy olyan kedvezményezettek kerülnek kiválasztásra, amelyek kutatási témái a HET cél- és beavatkozás rendszeréhez kapcsolódnak, akár adott szakterület, akár a zöld vagy digitális átállás vonatkozásában.

Ütemterv: A kutatás-fejlesztési együttműködések infrastrukturális feltételrendszerének megteremtésére és a kutatási projektek elindítására 2026. augusztus 31-ig sor kerül.

Állami támogatás: A beruházás keretében állami közfeladat ellátás fejlesztése valósul meg. A beruházás kedvezményezettje állami háttérintézmény, másrészt állami fenntartásban lévő gazdasági társaság, ezért a beruházás nem tartozik az állami támogatás hatálya alá.

4. Nyitott stratégiai autonómia és biztonsági kérdések

A digitális kapacitások és hálózatok fejlesztéséhez a komponens indirekt módon, eseti jelleggel, az intézkedések segítségével megvalósuló infrastrukturális beruházásokon keresztül kapcsolódik. Ugyanakkor a digitális infrastruktúra biztonsági kitettsége minimális.

Az intézkedések eredményeként általánosságban olyan magas hozzáadott értékű munkahelyek jöhetnek létre, melyek ellenállóbbak egy esetleges válság hatásaival szemben. A létrejövő beruházások továbbá helyet és teret biztosítanak, hogy minél nagyobb számban jöjjenek létre tudásintenzív vállalkozások. Mindez elősegíti a fenntartható és inkluzív növekedést.

5. Határon átívelő és több országot érintő projektek

A Magasan képzett, versenyképes munkaerő komponens vonatkozásában a határon átívelő és több országot érintő projektek témakörében kizárólag indirekt kapcsolódási pontok azonosíthatók, a komponens intézkedései ilyen jellegű programokat, projekteket közvetlenül nem céloznak. Azonban a „*Gyakorlatorientált felsőfokú képzés infrastrukturális- és készségfejlesztése*” című beruházás keretében a felsőoktatás nemzetköziesítése, a felsőoktatási intézmények külföldi hálózatosodása, kapacitásfejlesztése (közös képzési programok kidolgozása, szolgáltatásfejlesztés a felsőoktatási intézmények külföldi hallgatók számára vonzóvá tételének erősítése érdekében) támogatott.

Elsősorban az innovációs ökoszisztéma fejlesztéséhez kapcsolódó intézkedések eredményezhetnek távlati hatásként határon átívelő kutatás-fejlesztési együttműködéseket. De a felsőoktatási intézmények infrastruktúrájának fejlesztése is megteremtheti a megfelelő

körülményeket a nemzetközi együttműködésekben rejlő lehetőségek kiaknázásához, például az Európai Egyetemek kezdeményezés keretében.

6. A komponens zöld dimenziója

A komponens keretében tervezett intézkedések tervezése és végrehajtása során hangsúlyos szempont a zöld átállás támogatása, elősegítése. A tudásipar bázisainak komplex fejlesztését célzó beruházások kivitelezése során alapvetés a zöld és digitális átalakulás feltételeinek megteremtése, mely az adott térségben paradigmaváltás közvetítő szereppel is bír. Az intézkedések közül az 1. beruházás az éghajlatpolitikai célkitűzésekre szánt támogatás kiszámítására vonatkozó 100%-os együttthatóval rendelkező, 026a – „A közcélú infrastruktúra az energiahatékonysági kritériumoknak megfelelő energiahatékony felújítása vagy azok energiahatékonyságát fokozó intézkedések, demonstrációs projektek és támogatási intézkedések” beavatkozás típusba sorolható⁴⁷, mivel a fejlesztések legalább közepes mélységű felújítást jelentenek majd az épületek felújításáról szóló (EU) 2019/786 bizottsági ajánlásban foglaltaknak megfelelően. Az infrastrukturális fejlesztések során elvárás, hogy a felhasznált **források legalább 30%-ából közvetlen energiahatékonysági vagy megújuló energiaforrás felhasználására** irányuló beruházási elemek valósuljanak meg. A beruházás keretében olyan infrastruktúrák is megvalósulnak, amelyek nem csupán hozzájárulnak az üvegházhatást okozó gázok kibocsátásának csökkenéséhez, az éghajlatváltozás mérsékléséhez, de megjelenésükben is hordozzák a körforgásos gazdaság szimbolikáját. A komponens keretében olyan beruházások is megvalósulnak, ahol a meglévő, elavult infrastrukturális elemek helyét modern, zéró károsanyag kibocsátású infrastruktúrák létesülnek.

A felsőoktatási infrastruktúra fejlesztését célzó beruházás hozzájárul a 2030-as uniós klímacélok, teljesítéséhez, a 2050-es klímaseglegesség eléréséhez. A zöld átmenethez hozzájárulnak az Országos Központi Akkreditált Vizsgaközpont és a XXI. századi intézményfejlesztés keretében megújuló szakképző intézmények épületeinek energetikai fejlesztései, és az olyan hulladékkezelési, anyaghasználati, térszerkezeti és környezeti megoldások is, amelyek az egyes szakképző intézmények és az oktatók, tanulók ökológiai lábnyomának csökkentését eredményezhetik. A felsőfokú gyakorlati képzés zöld szempontú megerősítésének eredményeként a hallgatók, oktatók és kutatók képesek lesznek aktív szerepet vállalni a bolygó megmentéséhez szükséges átmenet előkészítésében és végrehajtásában. A Nemzeti Laboratóriumok környezeti elvárásai pedig megkövetelik, míg a létrejövő, felülről vezérelt és alulról szerveződő fejlesztések támogatják, elősegítik a zöld átalakulást.

Az infrastruktúra használata az egyetemi polgárok számára egy tanulási folyamatot, folyamatosan fejlődő, fejlesztési környezetet jelent. Tehát az új környezet kialakítása nem kihívásként jelentkezik, hanem egy önfejlesztő fizikai és szellemi térként. Ennek értelmében a megvalósuló eszközbeszerzések közvetlenül szolgálják a klímacélokat, a projektek innovációs céljait, valamint közvetetten a fejlesztések által a projektek javítják az innovációs teljesítményt. A kialakuló környezet hozzájárul a vidéki lakosság megtartásához és a lemaradó térségek felzárkóztatásához. Az országspecifikus ajánlásokhoz való kapcsolódások is jól mutatják, hogy a megvalósuló projektek nagyban hozzájárulnak a 2020/852 rendeletben meghatározott hat éghajlat-és környezetvédelmi cél megvalósításához. Az egyetemek és a létrehozott innovációs ökoszisztémák, „hub”-ok jelentős szerepet vállalnak a gazdaság és

---

⁴⁷ Tekintettel a beruházás komplexitására, a tervezett költségek 60%-át rendeljük jelen beavatkozás típushoz, a fennmaradó 40% a 108 digitális címke beavatkozás típus besorolás alatt kezelendő.

társadalom zöld átállásában. A felsőoktatási képzési struktúra modernizációja, valamint innovációs ökoszisztémájának fejlesztése az Európai Zöld Megállapodás céljaival összhangban kerülnek megvalósításra, mely biztosítja a DNSH elvének szem előtt tartását a tervezett beruházások során. A fenntarthatóság, körforgásos gazdaság és klímasemlegesség megjelennek a képzésekben és kutatásokban, innovációkban, beépülnek a finanszírozás elveibe és energiahatékonyságot növelő infrastrukturális felsőoktatási beruházások valósulnak meg. A jelentős infrastrukturális beruházások felszereltsége hozzájárul az üvegházhatást okozó gázok kibocsátásának csökkenéséhez, az éghajlatváltozás mérsékléséhez. A létrejövő beruházások fókuszterületeik által hozzájárulnak az éghajlati és környezeti célkitűzések eléréséhez.

A tudásipari bázisainak fejlesztésével létrehozott innovációs ökoszisztémák jelentős szerepet vállalnak a gazdaság és társadalom zöld átállásában. A felsőoktatás képzési és szerkezeti struktúrájának átalakítása, valamint együttműködési hálózatának fejlesztése az Európai Zöld Megállapodás céljaival összhangban kerülnek megvalósításra. A fenntarthatóság, körforgásos gazdaság és klímasemlegesség megjelennek a képzésekben és kutatásokban, innovációkban, beépülnek a finanszírozás elveibe. Emellett az infrastrukturális beruházások során is energiahatékonyságot növelő képzőhelyi beruházások, kollégiumfejlesztések valósulnak meg. A stabilizálódó gazdasági környezet ellenére is szükség van a felsőoktatási rendszer minőségi fejlesztésére, versenyképességének fokozására és a vele szemben támasztott társadalmi és gazdasági elvárásoknak, válsághelyzetekre történő reagálásnak fokozott felkészítésére. A megjelölt célokat az intézkedések, vagyis a képzési modernizáció és az innovációs ökoszisztémák kiépítése teljesítik.

A felsőoktatási intézmények állandó, stabil térségi szereplők, ezért aktív szerepvállalásuk nemcsak az oktatás, a kutatás és az innováció színterén, de a gazdaság és társadalomfejlesztésben, a felzárkóztatásban is, illetve a térségi szereplőkkel való szorosabb hálózati, partneri együttműködésekben is kiemelkedő. Az egyetemek és innovációs ökoszisztémáik képesek a helyi, jellegzetes fenntarthatósági és éghajlati kihívások hatékony kezelésére. Az egyetemek és innovációs ökoszisztémáik jelentős szerepet vállalnak a gazdaság és társadalom zöld átállásában. A felsőoktatási képzési modernizáció, valamint az innovációs ökoszisztémájának fejlesztése az Európai Zöld Megállapodás céljaival összhangban kerülnek megvalósításra. A fenntarthatóság, körforgásos gazdaság és klímasemlegesség megjelennek a képzésekben és kutatásokban, beépülnek a finanszírozás elveibe, energiahatékonyságot növelő infrastrukturális egyetemi beruházások valósulnak meg.

Nem utolsósorban **a fejlesztések hozzájárulnak a Nemzeti Energia- és Klímaterv célkitűzéseinek** eléréséhez az alábbiak mentén.

- közintézmények energiafelhasználásának csökkentése;
- villamosenergia-termelésben a megújuló energiaforrások – napenergia – használatának növelése;
- Magyarország bruttó végső energiafogyasztásában legalább 21%-os megújuló energiaforrás részarány elérése;
- Magyarország végsőenergia-felhasználása 2030-ban ne haladja meg a 2005-ös értéket (785 PJ). A végső energiafelhasználás 2005-ös szintet meghaladó növekedése esetén a növekmény kizárólag karbonsemleges energiaforrásból származhat;
- a kutatás-fejlesztési és innovációs (KFI) szektor minél nagyobb mértékben legyen képes a nemzeti és európai uniós energia-és klímapolitikai célok elérését szolgálni. Kiemelt cél az innovációs teljesítmény növelése, valamint az energetikai innovációban és a klímaváltozásban rejlő gazdaságfejlesztési lehetőségek maximális kiaknázása.

7. A komponens digitális dimenziója

A komponens keretében tervezett **intézkedések mindegyikében jelentős szerep jut az oktatás és kutatás digitális transzformációjának, a digitális környezetben történő tanulás, oktatás és kutatás lehetővé tételének.** A reformok, valamint az 1.⁴⁸, 2. és 4. beruházás a 108 – Támogatás a digitális készségek fejlesztéséhez beavatkozás típusba, míg a 6. beruházás a 016 – Készségfejlesztés az intelligens szakosodáshoz, az ipari átalakuláshoz, a vállalkozói készséghez és a vállalkozások változáshoz való alkalmazkodóképességéhez beavatkozás típusba sorolható. Az előbbi beavatkozás típusba sorolt intézkedések költségeinek 100%-a, míg az utóbbi típusba sorolt beruházás költségeinek 40%-a számít bele a komponens szintű digitális átállásra fordított támogatási összegbe.

Összhangban az uniós Digitális Oktatási Akciótervben megfogalmazott javaslatokkal és az Európai Felsőoktatási Térség 2030 szakmai-tartalmi kereteinek kialakítását célzó szakmai diskurzussal, a digitális környezetben történő tanulás fejlesztésének fő területei a felsőoktatásban és szakképzésben magukban foglalják:

- a releváns infrastruktúra biztosítását,
- a pedagógiai innovációt,
- az oktatói és kutatói kar képzését, hogy integrálni tudják a digitális technológiát a tanítási és kutatási módszerekbe,
- a hallgatók digitális kompetencia- és készségfejlesztését,
- a képzési programok, felnőttképzés adaptálását a digitális tanulási lehetőségekhez,
- a digitális szakértelem értékelésének és igazolásának biztosítását,
- a digitális tanulás, oktatás és kutatás megfelelő minőségbiztosítását,
- a digitális képzettségek, oklevelek kifejlesztését.

A folyamatban lévő technológiai változások következtében a tudásintenzív, fenntartható növekedés előmozdításához törekedni kell a fiatalok alapkészségeinek, köztük kiemelten a digitális alapkészségek megszilárdítására, figyelmet fordítva a minőségi oktatáshoz való egyenlő hozzáférés biztosítására. A digitális átállást támogató intézkedések a gazdasági növekedés eszközei is az innováció ösztönzésén, a készségfejlesztésen és a társadalmi felelősségvállalásra nevelésen keresztül.

A létrejövő projektek keretében a digitális átmenet eléréséhez az intézmények kialakítása is a legmodernebb technológiák alkalmazásával valósul meg, lehetővé téve a 21. század digitalizációs kihívásainak való megfelelést, és a hozzáférést a modern, fejlett technológiákhoz. A létrejövő infrastruktúrák és az eszközkapacitások fejlesztése olyan kutatási projektek megvalósulását teszik lehetővé, melyek részt vesznek az infokommunikációs technológiák kutatásában, fejlesztésében és alkalmazásában. Az együttműködések megteremtik annak igényét és lehetőségét, hogy a vállalkozások digitalizációja ugrásszerű fejlődésen mehessen keresztül.

A digitalizálást és készségfejlesztést célzó beruházások az Osnabrücker Nyilatkozat 1. és 2. célkitűzésével összhangban elősegítik a digitális átalakulást a digitális infrastruktúra kiépítésének és a digitális tanulási lehetőségek – digitális tananyagok – kidolgozásának támogatásával.

---

⁴⁸ Tekintettel a beruházás komplexitására, a tervezett költségek 40%-át rendeljük jelen beavatkozás típushoz, a fennmaradó 60% a 026a éghajlatpolitikai beavatkozás típus besorolás alatt kezelendő. Az arányosítás alapját a beruházással kapcsolatban 2021. márciusától zajló szakpolitikai véleményezés pályázati felhívásában megadott, a tervezett fejlesztéseken belüli támogatható tevékenységekre vonatkozó százalékos korlátok képezik. Eszerint az infrastruktúra fejlesztéséhez kapcsolódó költségek legfeljebb a teljes tervezett összeg 60%-át tehetik ki.

8. Jelentős károkozás elkerülését célzó elv

Figyelemmel az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2020/852 rendeletének 17. cikkében foglaltakra, a tervezett komponens úgy került kialakításra, hogy annak intézkedései – reformok és beruházások – ne okozzanak jelentős környezeti károkat és összhangban álljanak a fenntartható befektetések előmozdítását célzó (taxonómia) keretrendszerrel.

Egy intézkedés abban az esetben nem minősül környezeti szempontból fenntarthatónak, ha az általa nyújtott előnyöknél az okozott környezeti károk mértéke nagyobb. A jelentős károkozás elkerülése elv (DNSH) értelmében arra törekedtünk tehát, hogy a komponens intézkedéseivel elérhető előnyök minél inkább meghaladják az okozott károk mértékét, illetve azok minimalizálva legyenek.

Az intézkedések értékelése során figyelembe vettük azok környezeti hatásait, valamint az intézkedések eredményeinek fenntartása során fellépő környezeti hatásokat is. A taxonómiai rendelet előírásai értelmében az elv érvényesülését hat környezeti célkitűzés kapcsán vizsgáltuk.

- az éghajlatváltozás mérséklése
- az éghajlatváltozáshoz való alkalmazkodás
- a víz és a tengeri erőforrások fenntartható használata és védelme
- a körforgásos gazdaság
- a szennyezés megelőzése és csökkentése
- a biológiai sokféleség és az ökoszisztémák védelme és helyreállítása

A „Magasan képzett, versenyképes munkaerő” **komponens reformjai és beruházásai egyetlen esetben sem sértik a hat környezeti célkitűzés valamelyikét.** Az intézkedések vonatkozásában az elv érvényesülésével kapcsolatos információkat a HET mellékletében tüntetjük fel.

9. Mérföldkövek, célok és ütemezés

A felsőoktatás és szakképzés képzési rendszerének átalakítására irányuló intézkedésekhez tartozó indikátorok egyértelmű jogszabályi változás eredményeként, az oktatási, kutatási teljesítményhez, piaci együttműködésekhez és a megújuló képzési és felnőttképzési keretrendszerhez kapcsolódóan kerültek meghatározásra. A reformok és beruházások tervezése a feszített határidők miatt elindult, a szakpolitikai előkészítés részben 2021 végére – szakképzés és kutatás-fejlesztés –, részben 2023-ra – felsőoktatás – megvalósul.

A beruházások emellett már részben 2021-ben elindulnak – digitalizálás és kutató-tudásközvetítő szervezetek létrehozása –, illetve a műszaki előkészítettség függvényében 2022-ben kezdődhetnek meg. A komponens keretében tervezett valamennyi intézkedés végrehajtására legkésőbb 2026. augusztus 31-ig sor kerül.

A Mérföldkövek és Célok tervezésére a Bizottság ajánlásainak figyelembevételével az alábbi alapelvek szerint került sor:

- életciklus-megközelítésen alakulnak, vagyis a teljes időhorizontra vonatkoznak;
- specifikusak, vagyis az adott intézkedéshez szorosan kapcsolódnak;
- valamennyi intézkedés esetében időbeliségét tekintve három mérföldkö vagy célindikátor kerül meghatározásra: előzetes, időközi és záró;
  - az előzetes mutató reflektál az intézkedés megkezdésére
  - a köztes mutató a végrehajtás és pénzügyi előrehaladás folyamatát követi le
  - a záró mutató az eredményeket tükrözi

Az egyes reformok és beruházások kapcsán az alábbi főbb **Mérföldkövek** kerültek meghatározásra.

- Felsőoktatási képzések ágazati modernizációját célzó kiemelt projekt megindítása: 2022 I. negyedév
- *Gyakorlatorientált felsőfokú képzés infrastrukturális- és készségfejlesztése* keretében megvalósuló beruházások műszaki és közbeszerzési előkészítése befejeződik, a beruházások megkezdődnek: 2021 IV. negyedév
- A felsőoktatási képzések és a felsőoktatási intézmény alaptevékenységéhez igazodó szolgáltatások intézményi innovációja és a felsőoktatás felnőttképzési tevékenységének erősítése beruházás támogatott projektjeinek kiválasztása és a fejlesztés megkezdése: 2021. IV. negyedév
- 21. századi szakképző intézményfejlesztési programban résztvevő intézmények kiválasztása: 2021 IV. negyedév
- 21. századi szakképző intézményfejlesztési programban megvalósuló beruházások előkészítése: 2023 II. negyedév
- Szakképzési digitális tananyagfejlesztés beruházás megkezdése: 2022. II. negyedév
- Nemzeti Laboratóriumok létrehozása és komplex fejlesztése keretében HET relevanciával bíró kutatási tématerületeken Nemzeti Laboratóriumok megalakulása: 2022 II. negyedév

A tervezett intézkedések vonatkozásában egységesen 2023. IV. negyedévig került meghatározásra pénzügyi előrehaladást bemutató időközi indikáció, az alábbiak szerint.

- Felsőoktatási képzések ágazati modernizációja: 100%
- *Gyakorlatorientált felsőfokú képzés infrastrukturális- és készségfejlesztése*: 20%
- A felsőoktatási képzések és a felsőoktatási intézmény alaptevékenységéhez igazodó szolgáltatások intézményi innovációja és a felsőoktatás felnőttképzési tevékenységének erősítése: 20%
- Nemzeti Laboratóriumok és komplex fejlesztése: 30%

Végül, az egyes reformok vagy beruházások kapcsán az alábbi „**Target**” **indikátorok** kerültek meghatározásra. (az indikátor (mérőföldkő és cél) vállalásokat a mellékelt excel tábla T1 munkalapja tartalmazza)

- **Felülvizsgált jogszabály, közjogi szervezet szabályozó eszköz, eljárásrend, standard, előírás, útmutató, szabályzat, egyéb szabályozók száma:** A szakterületi reformhoz szükséges valamennyi jogforrás, szabályozó és eljárásrend felülvizsgálatára sor kerül. Célérték 26 darab. Célérték elérésének időpontja: 2023 IV. negyedév.
- **Modernizációs folyamatok eredményeinek gyakorlatba való implementálását támogató szakmai programok száma:** A szakmai programok célja a célcsoport bevonásával a reform által eredményezett strukturális változások adaptálásának elősegítése. Célérték: 61 darab. Célérték elérésének időpontja: 2023 IV. negyedév.
- **A szakértői tevékenységek eredményeinek az érintett felsőoktatási, társadalmi és gazdasági szereplők általi megismerését, a megszerzett tudás hasznosítását szolgáló rendezvények száma:** A rendezvények célja a strukturális átalakulás érintettjeinek átfogó tájékoztatása. Célérték: 16 darab. Célérték elérésének időpontja: 2023 IV. negyedév.
- **Megújított képzési területek száma:** A tervezett képzési reform a felsőoktatásban szerzhető képesítések jegyzékéről és új képesítések jegyzékbe történő felvételéről szóló 139/2015. (VI. 9.) Korm. rendelet szerinti valamennyi képzési területet érintve valósul meg. Célérték: 15 db. Célérték elérésének időpontja: 2023 IV. negyedév
- **A felsőoktatási intézmények infrastruktúra létrehozásával, fejlesztésével érintett épületeinek területe:** A beruházás eredményeként a felsőoktatási intézmények infrastruktúrája megújul, részben új épületek építésével, részben a meglévő

épületállomány energiahatékonysági kritériumoknak megfelelő felújításával. Célérték: 110% (bázis: 100%). Célérték elérésének dátuma: 2026 III. negyedév.

- **Energiahatékonyságot fokozó épületinfrastruktúra-megújítás:** A felsőoktatási intézmények infrastruktúrája legalább közepes mélységben felújított, vagyis a primerenergia-megtakarítás mértéke legalább 30%. Célérték: 30%. Célérték elérésének időpontja: 2026 III. negyedév.
- **Felnőttképzési tevékenységet megerősítő felsőoktatási intézmények:** Az élethosszig tartó tanulás keretében a felsőoktatási intézmények felnőttképzési tevékenységei fejlesztésre kerülnek, így a felnőttképzési tevékenységet végző intézményi kör megerősödik. A helyi, térségi tudásközpont hatása a felsőoktatási intézményeknek erősödik a fejlesztés hatására. Célérték: 38 db. Célérték elérésének időpontja 2026 III. negyedév.
- **A digitális készségek fejlesztése a felsőoktatásban:** A fejlesztések hatására javulnak a hallgatók és a felsőoktatási dolgozók digitális készségei. A HET keretében a digitális készségek és kompetenciák fejlesztése, a digitális tanulási stratégiák és pedagógiai módszertanok elsajátításának ösztönzése valósul meg. Célérték: +50% (bázis: 100% Intézményi szint, bázisév). Célérték elérésének időpontja: 2026 III. negyedév.
- **Frissdiplomások foglalkoztatási rátája javul (%):** A fejlesztések hatására javul a felsőfokú végzettséget szerzettek munkaerő-piaci elhelyezkedési esélye. Intézményi szinten elvárt minimum növekedés 2026: + 2%. (bázis: 100% Intézményi szint, bázisév). Célérték elérésének időpontja: 2026 III. negyedév.
-
- **A felsőoktatási intézmény felnőttképzési tevékenységében tanulmányokat folytató személyek számának növekedése:** A fejlesztések hatására a képzési kínálat minősége javul, a képzési programokra jelentkezők száma a HET végrehajtási időszaka alatt nő (hatásindikátor). Célérték: 115% (bázis: 100%). Célérték elérésének időpontja: 2026 III. negyedév.
- **A fejlesztés eredményeként korszerű infrastruktúrával rendelkező szakképzési centrumok száma:** A szakképzés megerősítésének egyik alappillére a vonzó tanulási környezet létrehozása, a minőségi szakmai oktatás feltétele pedig, hogy a képzés során használt tantermek, laboratóriumok, valamint a tangazdaságok magas minőségűek, korszerűek legyenek, a szakképző intézményekben az adott ágazat legkorszerűbb technológiái legyenek jelen, amely által a gazdaság igényeit kiszolgálni képes szakképzési intézményrendszer jön létre. Célérték: 15 darab. Célérték elérésének időpontja: 2025 III. negyedév.
- **A korszerű szakmai oktatási infrastruktúrát használó tanulók száma:** A fejlesztéssel érintett szakképző intézményekben tanulók közvetlenül részesülnek a fejlesztési eredményekből, közvetlen használói a korszerűen kialakított és fejlett infrastruktúrának és eszközöknek; a szakmai oktatási környezet megújulásával a piacképes szakmai ismeretátadás lehetősége is biztosítottá válik. Célérték: 45.000 fő. Célérték elérésének időpontja: 2026 III. negyedév.
- **Fejlesztett digitális tananyagokat elérő szakképzési tanulók száma:** A fejlesztéssel érintett ágazatokhoz tartozó szakmákban tanulók száma a szakképzésben, akik számára elérhetővé váltak a fejlesztett digitális tananyagok. A tanulók számába beleértendő az érintett szakmákat felnőttképzési jogviszonyban tanulók száma is. A tanulók száma a szakképző intézmények regisztrációs és tanulmányi rendszerében rögzített adatokból kinyerhető, hiteles adat. Célérték: 13.000 fő. Célérték elérésének időpontja: 2025 III. negyedév.
- **Az Országos Akkreditált vizsgaközpont által vizsgáztatható szakmák és szakképesítések száma:** A szakképzésben és a felnőttképzésben a 2019. év végén

elfogadott új szakképzési törvény (A szakképzésről szóló 2019. évi LXXX. törvény) szabályozása alapján a képzéstől független akkreditált vizsgaközpontokban lehet szakmai vizsgát és képesítő vizsgát tenni. A tervezett reform keretében létrehozásra kerül egy országosan elérhető, központi, a legkorszerűbb eszközökkel felszerelt vizsgaközpont, amely a színvonalas szakmai vizsgáztatás alapfeltételeit teremti meg elsősorban azon szakmákra és szakképesítésekre – legalább 30 db – kiterjedően, amelyek esetében nem áll rendelkezésre a vizsgáztatást lefolytató akkreditált vizsgaközpont. Célérték: 30 darab. Célérték elérésének időpontja: 2025 III. negyedév.

- **Társadalmi-gazdasági kihívásokra reagáló kutató-tudásközvetítő szervezetek létrehozása:** A Nemzeti Laboratóriumok önállóan vagy konzorciumban kerülnek kialakításra felsőoktatási intézmények, kutatóintézetek, vállalatok, továbbá egyéb állami szereplők által. A Nemzeti Laboratóriumokat céljaikat tekintve HET relevanciával bíró (társadalmi, környezeti vagy gazdasági) kutatási tématerület köré szerveződnek. Célérték: 5 darab. Célérték elérésének dátuma: 2026 III. negyedév.
- **Felsőoktatás GDP arányos K+F ráfordításainak növelése - hatásindikátor:** A beruházás hatására a felsőoktatás GDP arányos K+F ráfordításai fenntartható módon növekednek. Célérték: 0,26% (bázis: 0,21%, 2020). Célérték elérésének dátuma: 2026 III. negyedév.

10. Finanszírozás és költségek

A komponens költségeinek tervezésére az alábbi alapelvek, szempontok betartásával került sor.

- A HET keretében a komponens végrehajtásához nyújtott támogatás az adicionalitás alapelv tiszteletben tartásával nem helyettesíti az ismétlődő nemzeti költségvetési kiadásokat.
- Az intézkedések kapcsán tervezett költségráfordítások megfelelnek a költséghatékonyság elvének és arányosak a gazdaságra és a társadalomra gyakorolt várható hatással.
- Az alábbi költségrészletezések figyelembevételével a komponens becsült összköltsége észszerű, arányos és összhangban áll a beruházások jellegével és típusával.
- Az eszközökből finanszírozandó becsült összköltségére nem nyújt fedezetet meglévő vagy tervezett uniós finanszírozás, az MFF-től történő egyértelmű lehatárolásra sor került.

A komponens intézkedései 100%-os támogatási intenzitással kerülnek finanszírozásra a HET forrásaiból, a nem elszámolható költségek (ÁFA, működési költségek stb.) fedezetét a magyar költségvetés biztosítja. Az egyes intézkedések költségvetésének tervezéséhez a mellékelt költségvetés részletező mellékletekben megadott szempontok, egységköltségek és kalkulációk adtak támpontot. A mellékletek célja, hogy igazolja a komponens költségvetése tervezésének észszerűségét, valószerűségét, költséghatékonyságát és arányosságát.

A komponens keretében az egyes intézkedésekre tervezett költségek összegeit az alábbi táblázat tartalmazza.

Intézkedés elnevezése	HET keretében elszámolható költség	HET keretében nem elszámolható költség	Intézkedés költsége összesen
Reform 1. – Felsőoktatási képzések ágazati modernizációja	1,70 Mrd Ft	0,082 Mrd Ft	1,782 Mrd Ft
Beruházás 1. – Gyakorlatorientált felsőfokú képzés infrastrukturális- és készségfejlesztése	64,185Mrd Ft	16,169Mrd Ft	80,354Mrd Ft
Beruházás 2. – A felsőoktatási képzések és a felsőoktatási intézmény alaptervékenységéhez	32,35 Mrd Ft	5,65 Mrd Ft	38 Mrd Ft

igazodó szolgáltatások intézményi innovációja és a felsőoktatás felnőttképzési tevékenységének erősítése			
Beruházás 3. – 21. századi szakképző intézményfejlesztési program	94,2 Mrd Ft	24,76 Mrd Ft	118,96 Mrd Ft
Beruházás 4. – Szakképzési digitális tananyagfejlesztés	15,75 Mrd Ft	4,25 Mrd Ft	20 Mrd Ft
Beruházás 5. – Országos Központi Akkreditált Vizsgaközpont fejlesztése	9,93 Mrd Ft	2,07 Mrd Ft	12 Mrd Ft
Beruházás 6. –Nemzeti Laboratóriumok létrehozása és komplex fejlesztése	62,885 Mrd Ft	8,815 Mrd Ft	71,7 Mrd Ft
ÖSSZESEN	281 Mrd Ft	61,796 Mrd Ft	342,796 Mrd Ft

11. Hitel kérelem alátámasztása

Nem releváns.

„C” KOMPONENS: FELZÁRKÓZÓ TELEPÜLÉSEK

1. A komponens bemutatása

FELZÁRKÓZÓ TELEPÜLÉSEK

Szakpolitikai terület: Szociálpolitika, lakhatás, megújuló energia

Célkitűzés:

Magyarország leghátrányosabb helyzetű településein az alapellátási rendszerek, és országos szinten egységes alapvető szolgáltatások (basic services) nem érnek el megfelelő eredményeket. Ezeken a településeken a meglévő szolgáltatásokat kiegészítő módszertanra, a kapacitásokat megerősítő rugalmas és komplex szükségletalapú szolgáltatásszervezésre van szükség, szorosan együttműködve a szolgáltatások szervezéséért felelős területi (járási, megyei) szereplőkkel. Ezért a komponens átfogó célja egy olyan komplex szociálpolitikai beavatkozás megvalósításához való hozzájárulás, amely ezeken a településeken megreformálja a legalapvetőbb szolgáltatások nyújtásának módját. A programban megvalósított modell később a kiértékelést követően, ha sikeresnek bizonyul, akkor kiterjesztésre kerül mindazon településekre és szegregátumokra is, amelyeknél a területi szegregálódás az egyik legfontosabb dimenziója a szolgáltatásokhoz való hozzáférésnek.

A komponensben megvalósuló fejlesztések a Felzárkózó települések programhoz kapcsolódnak, amelynek közvetlen célja az objektív kritériumok alapján beazonosított 300 leghátrányosabb helyzetű település komplex és integrált megközelítésű fejlesztése. A program fejlesztései közül a HEE keretében egyfelől a **szociális lakások építése, felújítása, lakhatási körülmények javítása** valósul meg, mivel a koronavírus járvány rávilágított arra, hogy az egészségügyi kockázatokat, így a közszolgáltatások leterheltségét nagyban növelik a nem megfelelő lakhatási körülmények. Másfelől a **szociális naperóművek** létrehozását célzó beruházások megvalósítására kerül sor, amely programelemmel a program által érintett települések a jobb közszolgáltatási színvonal mellett közvetlenül is kapcsolódhatnak a „zöld és digitális átállást, mindenekelőtt a tiszta és hatékony energiatermelést és -felhasználást” középpontba helyező országspecifikus ajánlásból következő reformhoz.

A két beruházás mellett a komponens keretében valósul meg a **helyi sajátosságokon alapuló munkaszocializáció és készségfejlesztés, a helyi gazdasági kultúra erősítése** reform, melynek célja foglalkoztató műhelyek létrehozásával a helyi, főként tartós munkanélküli, valamint női lakosság aktivizálása, készségeinek, a helyi munkaerőpiaci igényekhez és adottságokhoz illeszkedő képzettségi színjének növelése, adott esetben helyi termékelőállítással.

Az egyéb, a beruházások alapjául is szolgáló intézkedések (többek között a folyamatos jelenlét és szociális munka, kora gyermekkori beavatkozások, egészségügyi alapellátás mobilizálása és minőségi megelőző szolgáltatások nyújtása, közösségorientált pedagógia) más forrásból valósulnak meg. A program komplexitásának bemutatása érdekében ugyanakkor a HET tervben a program megvalósítására, szakmailag kapcsolódó beavatkozásaira vonatkozó információkra is kitérünk.

A fejlesztés hosszútávú célja a gazdasági-társadalmi és területi alapú hátrányok csökkentése, amelyeket a COVID-19 világjárvány felerősített. A fejlesztések a HEE rendelet több pilléréhez is kapcsolódnak, elsősorban a Társadalmi és területi kohézió céljához, bizonyos elemei pedig a Következő generációkra vonatkozó célkitűzésekhez is hozzájárulnak.

Az elmúlt évtizedben jelentős előrelépés történt a szegénységben és kirekesztettségben élők számának csökkenésében hazánkban. E csoport azonban még mindig 1,8 millió főt számlál (Eurostat 2019) és e csoporton belül is külön problémát jelent az a közösség, amely

kirekesztettségének egyik legfőbb oka a személyes készségek mellett a lakóhely területi leszakadása, sok esetben szegregálódása. E program a területi alapú beavatkozásával ezen speciális alcsoport felzárkóztatását célozza, együttműködésben az országos ellátórendszeri fejlesztésekkel. Azon szegénységi kockázattal érintettek, akiknél a kirekesztettség kockázatában nem játszik jelentős szerepet a területi dimenzió, ott a közszolgáltatási rendszer és a foglalkoztatási piac fejlesztését szolgáló más – hazai és uniós programokból finanszírozott – beavatkozások szolgálják a kirekesztettség kockázat csökkentését. Az országspecifikus ajánlásokban megfogalmazott, a szociális ellátórendszer megfelelőségének és az alapvető ellátásokhoz való hozzáférés, valamint a munkaerőpiaci integráció javítását jelen komponensen túl az EFOP Plusz, TOP Plusz, valamint GINOP Plusz fejlesztései is támogatják.

A komponens intézkedései reagálnak a szociális ellátások megfelelőségére vonatkozó országspecifikus ajánlásokra, továbbá hozzájárulnak a zöld átálláshoz is a megújuló energiatermelés révén.

A komponensben tervezett tevékenységek ezen túlmenően az Európai Unió Zászlóshajó kezdeményezéseihez is hozzájárulnak az alábbiak szerint:

- Power up: Szociális naperóművek létesítése, és a naperóművek által előállított megújuló energia hasznosításából befolyt bevételt szociális lakhatási célokra fordítja program, előrefizetés mérőórákon keresztül.
- Renovate: Lakhatási beavatkozások: meglévő lakások felújítása, újak építése a „felzárkózó településeken”.
- Reskill and upskill: A „felzárkózó településeken” élő, főként tartós munkanélküli, valamint női lakosság aktivizálása, készségeinek, a helyi munkaerőpiaci igényekhez és adottságokhoz illeszkedő képzettségi szintjének növelése.

A Magyar Nemzeti Társadalmi Felzárkózási Stratégia 2030 célkitűzéseivel összhangban a komponens célja a települési és térségi szegregáció csökkentése, beavatkozásai az Európai Roma Keretstratégia célkitűzéseivel is hozzájárulnak. A komponens a Nemzeti Energia- és Klímaterv dekarbonizációs célkitűzéseivel is hozzájárul decentralizált, helyben elérhető megújuló erőforrásokra alapozott energiatermelést biztosító erőművek létrehozásával. A programot megvalósító egyházi és civil szervezetek, ahogy a Nemzeti Fenntartható Fejlődés Keretstratégia fogalmaz, egyre erősödő szerepvállalással a leszakadó csoportok integrációjában a fenntarthatóság egyik kulcsát jelentik.

A „Felzárkózó települések” program összetettségével és megközelítésmódjával egyfajta szociálpolitikai fordulatot céloz a leszakadó települések problémáinak kezelésében. A program elemei együtt, egymásra hatva, egymást erősítve fejtik ki hatásukat a helyi közösségek felzárkózása érdekében. A program a településen élők társadalmi mobilitásának növekedését, és a családok és helyi közösségek megerősítését is szolgálják. Miután a bevont településeken eltérő jellegűek és mértékűek a helyi problémagócok és ellátórendszerbeli hiányosságok, ezért eltérő összetételű tevékenységmixre van szükség minden helyszínen. A megvalósuló tevékenységek folyamatos monitoringja és értékelése lehetővé teszi a tapasztalatok becsatornázását szakpolitikába.

Beruházások (HEE finanszírozás):

- **Szociális lakások építése, felújítása, lakhatási körülmények javítása:** A beruházás lakhatási beruházásokkal kívánja enyhíteni a lakhatási szegénységet, új építésekkel, a lakások komfortfokozatának javításával, lakások korszerűsítésével és szociális lakásügynökségi rendszer működtetésével (COFOG 10.6)

- **Közösségi megújuló energiatermelés és felhasználás:** A beuházás során megújuló energia használatával, kis teljesítményű naperóművek telepítés történik, melynek bevételeit szociális lakhatási célokra fordítja a program. (COFOG 04.3)

Reform:

- **Helyi sajátosságokon alapuló munkaszocializáció és készségfejlesztés, a helyi gazdasági kultúra erősítése:** A reform célja foglalkoztató műhelyek létrehozásával a helyi, főként tartós munkanélküli, valamint női lakosság aktivizálása, készségeinek, a helyi munkaerőpiaci igényekhez és adottságokhoz illeszkedő képzettségi színjének növelése, adott esetben helyi termékelőállítással. (COFOG 10.5)

Kapcsolódás a Felzárkózó települések programhoz (nem HEE-ből finanszírozás):

- Folyamatos jelenlétben alapuló szociális munka és közösségfejlesztés a társadalmi reziliencia növelése érdekében: E reform keretében a program folyamatos helyi jelenlétet biztosít. Megtörténik a településen élő családokkal történő bizalmi kapcsolat kiépítése, kiépítésre kerülnek a szociális munkának helyet adó Jelenlét Pontok, amelyek a program megvalósítása során folyamatosan működnek majd. Valamint közösségfejlesztő tevékenységek valósulnak meg gyermekek és családjaik bevonásával. Minden egyéb, a bevont településeken megvalósuló tevékenység kiinduló pontját és alapját ez az elem adja.

- Első ezer nap és kora gyermekkor: A reform a várandósság és az első 1000 nap időszakának fokozott támogatását célozza. A gyermekek korai fejlődésének támogatására eszközöket és szolgáltatásokat biztosít helyben.

- Egészségügyi alapellátás mobilizálása és minőségi megelőző szolgáltatások nyújtása: A reform célja az egészségügy alapellátás hozzáféréseinek javítása és a betegségmegelőzés, mobil szűrőegységekkel, laborokkal, rendelők kialakításával és működtetésével, valamint a telemedicina fejlesztésével, a periférikus, szolgáltatáshiányos területeken.

- Közösségorientált pedagógia: A reform célja az oktatási intézmények helyi sajátosságokra reflektáló fejlesztése, a pedagógusok motivációjának megerősítése, szakmai mentorálás, eszközök biztosítása révén.

Az egyes beavatkozásoknál fontos elem az eredmények monitorozása és értékelése, a különböző tevékenységek egységes szakmai irányelvek mentén történő koordinált megvalósítása. A fejlesztések eredményeinek fenntartása és kiterjesztése érdekében az adott szakpolitikák vonatkozásában gyakorlati tapasztalatokon alapuló jogszabályi, jogszabály-módosítási javaslatok és szakpolitikai ajánlások kerülnek megfogalmazásra.

Becsült HET költség: 77,47 milliárd Ft

2. Fő kihívások és célkitűzések

a) Fő kihívások

Az elmúlt években a magyar lakosság széles rétegeiben érzékelhető gazdasági fellendülés és életszínvonal emelkedés mellett (2010 és 2019 között 56%-kal csökkent a szegénységi kockázatnak kitettek aránya 31,5%-ról 17,7 %-ra) de az ország területileg jól beazonosítható településein és településrészein a felzárkózás érdekében további, összehangolt intézkedések szükségesek. Az észak-keleti, dél-nyugati országrészekben sűrűsödnek azok a települések, ahol a gazdasági elmaradottság a társadalmi problémák kulminálódásával és magas gyermekvállalási hajlandósággal párosul. Ezekben a térségekben az alapellátások is jelentős szakemberhiánnyal küzdenek.

Az évszázados távlatlalt bíró területi elmaradottság legfőbb oka, hogy a foglalkoztatási és közszolgáltatási centrumoktól való távolságuk okán sem az egyre városiasabb

munkaerőpiachoz, sem az itt felnövő generációknak a foglalkoztathatóságát biztosító közszolgáltatások megfelelő szintjéhez sem férnek hozzá az itt élők. Az itt élők meglévő hátrányainak kompenzálására a létező alapszolgáltatásoknál magasabb közszolgáltatási szintre lenne szükség. A halmozódó hátrányok ma már a közösség működésébe is beépülve (pl. helyi menedzsmentkapacitások leépülése) okozzák a tartós mélyszegénység újratermelődését.

A területi leszakadás és az etnikai hovatartozás nem kizárólagosan, de sokszor kéz a kézben jár. A roma lakosságot fokozottan sújtják ezek a hátrányok az élet szinte minden területén. Többségük eleve a városoknál kevesebb lehetőséget kínáló községekben él, többségük (52,9%)⁴⁹ van kitéve a szegénység vagy társadalmi kirekesztettség kockázatának. A legfeljebb alapfokú iskolai végzettséggel rendelkezők arányában négyszeres különbség van a roma és nem roma lakosság között (a 15-74 éves romák 77,4%-a rendelkezett legfeljebb általános iskolai végzettséggel 2019-ben), a roma fiatalok nem roma társaikhoz képest közel hétszeres eséllyel morzsolódnak le az iskolában (2018-ban a roma fiatalok 68,4%-a volt korai iskolaelhagyó), a romák foglalkoztatási szintje pedig a jelentős javulás ellenére is az országos átlag kétharmadát éri el (2019-ben 45,5% volt a 15-64 évesek körében).⁵⁰

Általánosságban elmondható, hogy a roma népesség felülreprezentált a rosszabb helyzetű térségekben. A területileg is koncentrálódó gazdasági-társadalmi hátrányok a helyi ellátórendszerekre is nagy nyomást helyeznek, amit jelentős mértékű szakemberhiány is súlyosbít. A felzárkózási szolgáltatási rendszer a területi egyenlőtlenségek mintázatára a lakosság társadalmi-gazdasági jellemzőire reagál és azokban a térségekben nyújt a szociális alapszolgáltatások rendszerét kiegészítő segítséget, ahol a halmozódó társadalmi-gazdasági hátrányok, valamint gyerekek száma alapján arra a leginkább szükség van. A társadalmi felzárkózási fejlesztések folytatása a 2021-27-es költségvetési időszakban az EFOP Plusz program keretében tervezett, de a területileg koncentrálódó társadalmi hátrányok enyhítését szolgálják a TOP Plusz társadalmi felzárkózást célzó szolgáltatások nyújtására irányuló, szociális városrehabilitációt célzó, és a GINOP Plusz hátrányos helyzetű személyek munkaerőpiaci integrációját, képzését szolgáló fejlesztései is.

Az etnikai vetülettel is bíró területi egyenlőtlenségek további csökkentésének céljával indította el a magyar Kormány 2019-ben azt a települési szintű, integrált felzárkóztatási programot, amelynek átfogó célja az ország 300 leghátrányosabb helyzetű településén élők életkörülményeinek, és a leszakadó települések szociális- és infrastrukturális ellátottságának fejlesztése.

A 2019-ben elindított „Felzárkózó települések” hosszú távú programjának⁵¹ fő célkitűzése a KSH-val együttműködésben kiválasztott⁵² 300 leghátrányosabb helyzetű, javarészt az ország észak-keleti, dél-nyugati részein lévő település diagnózis alapú felzárkóztatása, az ott élők és a helyi közösségek életében pozitív, előremutató változások előidézése. A hosszútávú

⁴⁹ KSH, A háztartások életszínvonala, 2019

⁵⁰ KSH Munkaerőfelmérés

⁵¹ 1404/2019. (VII. 5.) Korm. határozat

⁵² A kiválasztás alapjául szolgáló kompozit indikátor kiszámításához az alábbi mutatók kerültek figyelembe vételre:

- A fiatalkorúak aránya a teljes népességből 2017-2019

- Születési arányszám 2017-2019

- Egy munkavállalási korú (15-62 éves) lakosra jutó adóköteles jövedelem, millió Ft 2017-2019

- Tartós álláskereső aránya (180 napnál hosszabb ideje nyilvántartott), 2017-2019, %

- A rendszeres gyermekvédelmi kedvezményben részesítettek aránya a 0-24 éves állandó népességből, 2017-2019, %

- Komfort nélküli, szükség- és egyéb lakások aránya a lakott lakásokban 2011 (%)

- Regisztrált bűncselekmények 1000 lakosra jutó száma (lakóhely szerint), 2017-2019, db

- 8 általános iskolát el nem végzettek aránya a 15+ éves népességből, 2011, %.

program első lépéseként 2019-ben 31 településen indult el nemzeti forrásból, és 2020-ban további 36 településen kezdődött el a felzárkózási intézkedéssorozat⁵³. A 1057/2021. (II. 19.) Korm. határozat alapján 2021-ben további 51 kistélepülésen folytatódhat a program, valamint kijelölésre került a további 182 bevonandó kistélepülés is. A program folytatása fokozatos bevonással a teljes 300-as települési körre tervezett.

A 300 településen 312 ezer ember él, és csaknem 5000 gyerek születik évente, többségében roma családokba, kedvezőtlen jövedelmi viszonyok közé (a gyerekek több mint fele részese rendszeres gyermekvédelmi kedvezményben). Az infrastrukturális adottságok elmaradottak, a szakemberhiány jelentős, így a helyi lakosság (minőségi) közszolgáltatásokhoz való hozzáférése is akadályozott, pl. települések több mint egyharmadán található betöltetlen házi orvosi körzet.⁵⁴ A településeken élők javarészt alacsony iskolai végzettségűek és szakképzetlenek. A 8 általános iskolát el nem végzettek aránya az országos átlag több mint háromszorosa (15,9%)⁵⁵, az iskolai lemorzsolódás jelentős. Többnyire az egyetlen helyben található elhelyezkedési lehetőség a közfoglalkoztatás, valamint a fekete, illetve időnyomkák. A falvakban jellemzőek a rendezetlen ingatlanviszonyok, a túlszűfolt, komfort nélküli lakások, rossz higiénés viszonyok, a lakhatási körülményekből adódó fertőzések, egészségügyi problémák, közműtartozások. A komfort nélküli, szükségglakások aránya 23,7 %, ami az országos átlag közel ötszöröse⁵⁶.

A 2019-ben elkezdődött program eddig eltelt, mintegy másfél évében számos intézkedés került kipróbálásra a fenti problémákra reagálva, például kora gyerekkori beavatkozások (pl. kelengyecsomagok, kölcsönözhető eszközök, védőnők eszköztámogatása (diagnosztikai, gyermekellátási eszközök), egészségügyi fejlesztések (általános, gyermekszemészeti szűrések), a lakhatási körülmények javítása (életveszély-elhárítás, komfortosítás). Az első 67 településen elkészültek a települési helyzetfelmérések és cselekvési tervek, létrejöttek a Jelenlét pontok, elkezdődött a családokkal végzett szociális munka. Elkészült az első szociális támogatási célú napelempark, megalkotásra kerültek az alacsony bekerülési költségű, helyi munkaerőre alapozott mintaházak tervei, amik alapján megépültek az első épületek. Számos tanulással is szolgált az eddig megvalósított intézkedések. A program működési alapjául szolgáló településcsoportos munka során kirajzolódtak azok az irányok, amikre a diagnózisok alapján leginkább szükség van, a javasolt intézkedések köre ezen tapasztalatokon alapul. Olyan gyakorlati tapasztalatokra is szert tettek a program megvalósítói, amelyek a későbbi beavatkozások hatékonyabb megvalósítását szolgálják (pl. hol és milyen protokoll alapján lehet naperőművet építeni, hogyan érdemes a helyi lakosságot a lakhatási beavatkozásokba bevonni, az ehhez kapcsolódó pályázatokat lebonyolítani stb.).

Több elemzés rámutatott, hogy a koronavírus járvány hatásai a hátrányos helyzetű rétegeket nagyobb mértékben sújtották. EU-szerte három-hatszorosa a legkiszolgáltatottabb társadalmi csoportok keresetcsökkenése a magasabb keresetűekhez képest 2019-2020 között (Eurostat)⁵⁷. A munkaerőpiacon sérülékenyebb helyzetben lévő, alacsonyabb képzettségű, városokba ingázómunkavállalók könnyebben veszítik el munkájukat. A távoktatásba való hatékony bekapcsolódás is korlátozott e csoportok számára, a leghátrányosabb helyzetű településeken sokszor hiányos az internetes infrastruktúra, a családoknak nem állnak rendelkezésére eszközök és az alacsonyan képzett szülők kevésbé tudják támogatni gyerekeiket a tanulásban. A járvány hatására sok hivatali ügyintézés vált nehezebbé, a kistélepülésen élő online

⁵³ A 1404/2019. (VII. 5.) Korm. határozat, 1426/2019. (VII. 26.) Korm. határozat és 1186/2020. (IV. 28.) Korm. határozatban kijelölt településeken.

⁵⁴ NEAK adatok

⁵⁵ KSH, Népszámlálás, 2011

⁵⁶ KSH, Népszámlálás, 2011

⁵⁷ <https://ec.europa.eu/eurostat/web/products-eurostat-news/-/DDN-20201210-2>

világban kevésbé járatos csoportok számára az ügyintézés vagy alapvető szolgáltatásokhoz való hozzáférés (pl. egészségügy ellátás) is nagyon nehéz lett. A program általános kihívása és célja a leghátrányosabb helyzetű településeken élők sérülékenységének csökkentése, többek között a lakhatási, foglalkoztatási körülményekből és egészségügyi kapacitások gyengeségeiből eredő nagyobb társadalmi és egészségügyi kitettség csökkentése, a marginalizálódott társadalmi rétegek rezilienciájának növelése.

A Felzárkózó települések program lehetőséget kínál arra, hogy a fenti hátrányos helyzetekre komplexen, területileg fókuszált, szükségletalapú megoldások születhessenek, és megnyíljanak azok a mobilitási pályák, amelyek az életmódot érintő változásokat (munkalehetőség, oktatásban való részvétel stb.) is szolgálják. A szegregátumokban élők és a településeken még meglévő alsó középosztály helyzetének javítása egyaránt szükséges, a program ezért az egész településre irányuló beavatkozásokat is tartalmaz.

b) Célkitűzések

A Felzárkózó települések program célja, hogy a fent ismertetett, területileg koncentrálnálódó lemaradást a közszolgáltatási kapacitások növelésével, a közösség egészségének megerősítésével, a foglalkoztathatóság növelésével csökkentse. Továbbá a beavatkozások eredményeinek kiértékelésével megalapozza a megkezdett reformok tartós beépülését a hazai közszolgáltatási rendszerszervezésbe, adott esetben pedig a kohéziópolitikai és hazai források későbbi rendszerébe, illetve feltárja mindazon jogszabályi és szabályozói lépéseket, amelyek ezen hátrányok tartós csökkentését eredményezhetik.

A program keretében a helyi sajátosságok maximális figyelembevételével (települési szintű ún. diagnózisok felállításával) komplex és integrált fejlesztések valósulnak meg a 300 településen, továbbá egy olyan reformként értelmezhető, amely lehetővé teszi, hogy az alapellátási rendszer az eddigiéknél hatékonyabban reagáljon arra a sokrétű elmaradásra, amelyekkel ezek a hátrányos helyzetű települések küzdenek.

A program a lehető legszélesebb eszközrendszerrel a gyermekekre fókuszál, a fogantatástól a foglalkoztatásig, megoldást kínálva a kora- és kisgyermekkor, az iskoláskori, foglalkoztatási beavatkozásoktól a szociális, egészségügyi és lakhatási elemekig. Az összehangolt intézkedések várható eredményeképp a településeken élők társadalmi mobilitása, foglalkoztathatósága nő, integrációs lehetőségeik, lakhatási körülményei javulnak, a marginalizálódott közösségek öngondoskodási képessége javul.

A hazai források segítségével már bevont 67 településen kerültek „kipróbálásra” azok a beavatkozások, amelyekre jelen komponens is épít. Az HEE keretein belül a Felzárkózó települések programon belül a szociális lakások építésére, felújítására, lakhatási körülmények javítására, szociális naperőművek létesítésére irányuló beavatkozások kerülnek támogatásra, valamint megvalósul a helyi sajátosságokon alapuló munkaszocializáció és készségfejlesztés, a helyi gazdasági kultúra erősítésének reformja. A HEE forrásaiból megvalósuló fejlesztések a 300 leghátrányosabb helyzetű települési kört, és ezen belül a diagnózisokban feltárt lakhatási szegénység csökkentését, valamint a foglalkoztathatóság növelését célozzák. A megvalósuló fejlesztések eredményeinek fenntartására a strukturális alapok (elsősorban EFOP Plusz), valamint a sikeresnek bizonyult új közszolgáltatási elemek hazai közszolgáltatási rendszerbe való beillesztésével kerül sor.

A fejlesztések megvalósítása fontos tapasztalatokkal szolgálhat mind a döntéshozók, mind pedig szakemberek számára, hiszen jelen programhoz hasonló volumenű komplex, integrált fejlesztés-sorozat még nem valósult meg e téren Magyarországon. Éppen ezért kiemelt figyelmet fogunk fektetni a programhoz kapcsolódó adatgyűjtési, monitoring és értékelési tevékenységre. Ennek érdekében külső szakértők is bevonásra kerülnek a program meglévő monitoringrendszerének felülvizsgálatára, illetve a program értékelési rendszerének

kialakítására. A komponens keretében vállalt indikátorok statisztikai mutatók alapján kerültek összeállításra, de a teljes program hatásútvonalainak és a beavatkozásainak hatását mérő indikátorok beazonosítása is folyamatban van külső szakértők és adatnyilvántartók bevonásával. A folyamatos monitoring és kiértékelés segít, hogy a program fejlesztései beilleszthetővé váljanak a közszolgáltatási rendszerbe.

A komponens célkitűzései teljes mértékben összhangban vannak a 2019. és 2020. évi, Magyarország számára készült országspecifikus ajánlások hátrányos helyzetű csoportokat érintő javaslataival, amelyek intézkedéseket javasoltak a szociális lakhatási lehetőségek bővítésére és a vidéki területek rehabilitációja érdekében. A komponens a hátrányos helyzetű társadalmi rétegek egy területi koncentrációval is nehezített csoportjára fókuszál, amely összetett problémái más, területi és integrált megközelítésű fejlesztéseket igényelnek.

A „Felzárkózó települések” program főbb célkitűzései az alábbi területeken jelennek meg:

A) Munkahelyek és növekedés:

A program keretében olyan komplex, foglalkoztathatóságot elősegítő eszközrendszer kialakítása és működtetése a cél, amely fenntartható módon, helyi erőforrások mobilizálásával nyújt támogatást a programba bevont személyeknek. A képességek és készségek fejlesztésén túl a települési öngondoskodási képesség erősítésével, műhelyek, kisüzemek és műhelyiskolák létrehozásával, valamint az értékesítési folyamat megszervezésével a helyi beruházások létrejöttének ösztönzése és hosszabb távú megtartása is cél.

B) Reziliencia erősítése

Annak érdekében, hogy a tervezett beavatkozások sikere biztosítható és hosszabb távon fenntartható lehessen, a komponens alapvető pillére a településeken élők öngondoskodó képességének, rezilienciájának erősítése. Ennek érdekében a településeken Jelenlét Pontok létrehozására kerül sor. A Jelenlét pontok közösségfejlesztési tevékenységeket szerveznek, illetve itt folyamatosan rendelkezésre áll szociális munkás, aki a családok rendszeres látogatásával aktív kapcsolatot tart fenn a helyi lakosokkal. Emellettkülönleges figyelmet szentelünk a várandós édesanyákra és a gyermekekre a magzati kortól. Mindezekon túlmenően a biztonságos és egészséges lakókörnyezet is alapvető feltétele az ellenállóképesség javításának, ennek érdekében lakások építése vagy korszerűsítése valósul meg (4500 db), amelyek kezelése szociális lakásügynökségen keresztül történik.

C) A válság társadalmi és gazdasági hatásainak enyhítése

A válság hatásai a már meglévő, sokrétű hátrányokkal küzdő településeket hatványozottan érintették. A „Felzárkózó települések” program beavatkozásai több területet érintenek egyidejűleg: egészségügy területén elsődlegesen prevenciós és lakóhelyközeli szolgáltatásokkal, foglalkoztatást célzó beavatkozásokkal, fejlesztő-nevelő tevékenységgel és a lakhatási feltételek javításával.

A gazdasági teljesítmény visszaesése jelentős mértékben érezte hatását az ipari szektorokban, az építőiparban, feldolgozóiparban, a járműiparban, az alkalmi és idegymunkák tekintetében, amelyek a program célcsoportjába tartozók jelentős részének foglalkoztatását biztosítják. Egyrészt a szociális védőháló biztosítása, másrészt az öngondoskodás elősegítése, a foglalkoztathatóság erősítése révén a program támogatja a szociális hátrányok mérséklését, a reziliencia kialakulását.

D) A zöld átmenet támogatása

A komponensben kiemelt figyelmet kapnak a környezetvédelmi szempontok (pl. lakásfelújítás, új épület létesítése esetében), ezen kívül szociális naperőművek létesítése

történik meg, amelynek bevételeit lakhatási támogatásra fordítva a társadalmi és környezetvédelmi fenntarthatóság szempontjait is egyesíti a programelem.

Stakeholderek bevonása a Felzárkózó települések programban:

1. A komponens keretében megvalósítani tervezett tevékenységek település-specifikusan, ún. települési diagnózisok keretében kerülnek beazonosításra. A diagnózisok elkészítésében a helyi sajátosságokat jól ismerő civil és/vagy egyházi szervezetek, valamint közszolgáltatást nyújtó szervezetek és intézmények képviselői, helyi döntéshozók vesznek részt, illetve a helyi lakosok is bevonásra kerülnek kérdőíves felmérés keretében.
2. A diagnózisok alapján minden település esetében cselekvési tervek készülnek, amelyeket a helyi civil, illetve egyházi szervezetek képviselői, közszolgáltatók és helyi döntéshozók vitatnak meg, illetve véglegesítenek a program során folyamatosan, a helyi önkormányzatok bevonásával.
3. A megvalósításba civil és egyházi szervezetek települési szinten mind programgazda, azaz fenntartói szerepbe, mind egy-egy kisebb programelem vagy szakterületi elemek (pl. gyerekvédelem, drogvédelem) megvalósítására bevonásra kerülnek. A települési szint megvalósításába történő bekapcsolódás alapfeltétele a leendő megvalósító, illetve szakmai közreműködő szervezetek folyamatos települési jelenléte, többéves szakmai múltja, a szakterületén belül elismert tevékenysége, konkrét jó gyakorlatok megléte és alkalmazása.
4. A stakeholderek – állami, civil szervezetek képviselői, szakértők – bevonására a program társadalmisítása, illetve értékelése során is sor kerül, többek között a társadalmi felzárkózási helyettes államtitkárság szervezésében megvalósuló, a társtárca képviselőit is megjelenítő véleménynyilvánító szakmai fórumokon keresztül.

A Felzárkózó települések programban tervezett beavatkozások bevezetésének akadályai és ezek tervezett lebontása:

- a) Megfelelően rugalmas keret: A települési szintű diagnózisok elkészítését követően helyi szereplők bevonásával, iteratív folyamat eredményeképpen cselekvési tervek kerülnek meghatározásra, amelyek célja, hogy tevékenységeikkel és eszközrendszerükkel a lehető legteljesebb módon reagáljanak a helyi szintű problémákra. Tekintettel arra, hogy a diagnózisok és cselekvési tervek folyamatosan készülnek, és évenként felülvizsgálatra kerülnek, ezért - a minden település esetében releváns, minimum-szintnek tekinthető fejlesztés mellett - előre teljeskörűen nem rögzíthetőek a megvalósítandó tevékenységek. Az uniós és nemzeti szintű szabályossági követelmények maximális figyelembevétele mellett szükség van olyan rugalmas keretekre, amelyek azt biztosítják, hogy a folyamatban felmerülő igények finanszírozhatóak lehessenek a komponens keretében.
- b) A HEE program fejlesztéseinek elválasztása az előzményprogramtól: A program előzménye 67 településen és szűkebb fókusszal nemzeti forrásból már 2019-ben elindításra került, ezeken a településeken az alapműködés hazai finanszírozása 2021 első félévéig adott. Ezt a forrást egy EFOP konstrukció (EFOP-1.4.5-20) is kiegészíti 2022 végéig, a kora gyerekkorra irányuló fejlesztésekkel. A komponens tervezésekor, ütemezésekor ezt maximálisan figyelembe vettük. A megvalósítás a futó programok közötti szoros koordinációval zajlik majd, de mind a tervezés, mind a megvalósítás során szigorúan elválasztásra kerül az előzményprogram a jelen komponenstől mind szolgáltatási mind finanszírozási szempontból, elkerülve az esetleges kettős finanszírozás veszélyét.
- c) Hosszú távú előrettekintés igénye: A sok esetben cél- és reményvesztett közösségek megerősítése, képessé tétele egy generációt átölelő folyamat eredménye lehet, hosszú

távú beavatkozások szükségesek ahhoz, hogy a helyiek hite, bizalma lehetővé tegye a fejlesztések hosszú távú hasznosulását.

Implementáció és ütemezés:

A program 300 településre való kiterjesztése szakaszosan valósul meg, figyelemmel arra, hogy a bázisként szolgáló 67 településen a fejlesztési tevékenységek már zajlanak, valamint arra, hogy a települési szintű diagnózisok és cselekvési tervek milyen ütemben készülnek el. A települések bevonása egyenletes ütemben 2024-ig megtörténik.

A beavatkozások egy része a település bevonásának kezdőpillanatától megkezdődik. Ezek a szakmai minimum elemek, amelyeket mindenhol egységesen elvár a program a következők: a felzárkózási program működtetése szociális iroda és közösségi tér létrehozása (ún. Jelenlét pont), szociális segítők alkalmazásával, várandósság alatti és kora gyermekkori megsegítést célzó tárgyi eszközök biztosítása, szolgáltatások és krízis beavatkozások (pl. lakhatási életveszély elhárítás).

Más beavatkozások megvalósítására, ezek közé tartoznak a HEE keretében megvalósuló lakhatási és megújuló energia beruházási elemek nagy része, a települési szintű diagnózisok és cselekvési tervek elkészülését követően kerül sor. Ez utóbbi, diagnózis alapú beavatkozásokra a közösségi döntéshozatal alapján van lehetőség: a programban résztvevő megvalósító szervezetek közösen vitatják meg a fejlesztések szükségességét, a koordinációt végző Magyar Máltai Szeretetszolgálat (MMSZ) irányításával.

A HEE keretében megvalósuló, jelentős infrastrukturális beruházással járó beavatkozási területek szervezése és megvalósítása jellemzően a MMSZ szakterületért felelős központi és regionális egységeiben, valamint a nagyobb megvalósító szervezetek koordinációjában történik.

A komponens átfogó felügyeletéért a Belügyminisztérium, megvalósításáért a MMSZ felelős. Az egyes reformok és beruházások megvalósítása részben központilag a MMSZ által, részben pedig helyi szakmai szereplők bevonásával történik, a MMSZ szakmai támogatásával és koordinációjával.

A komponens keretében elért eredményeket, indikátorokat a MMSZ egységes rendszerben nyilvántartja, logikai szűréseket követően aggregálja és összefoglaló jelentést készít az előrehaladásról, valamint biztosítja a szükséges pénzügyi és szakmai adatokat (indikátorok) a Támogató felé.

A Támogatásokat Vizsgáló Irodával folytatott egyeztetés alapján a komponens szociális lakhatási intézkedése lehet érintett állami támogatással, amelyet maximálisan figyelembe vettünk a költségbecslés készítése során.

Intézkedés elnevezése	Kapcsolódás hazai szakpolitikai stratégiákhoz	Kapcsolódás uniós szakpolitikai stratégiákhoz	Kapcsolódás Országspecifikus ajánláshoz
Szociális lakások építése, felújítása, lakhatási körülmények javítása	Magyar Nemzeti Társadalmi Felzárkózási Stratégia 2030	Európai Roma Keretstratégia	2020/2 d) Biztosítsa az alapvető szolgáltatásokhoz és minőségi oktatáshoz való hozzáférést mindenki számára
Közösségi megújuló energiatermelés és felhasználás	Nemzeti Energia és Klímaterv	Tiszta Energia Csomag	2020 / 3 c) Helyezze a beruházások középpontjába a zöld és digitális átállást, mindenekelőtt a tiszta és

			hatékony energiatermelést- és felhasználást, a fenntartható közlekedést, a hulladék- és vízgazdálkodást, a kutatást és innovációt, valamint az iskolák digitális infrastruktúráját
Helyi sajátosságokon alapuló munkaszocializáció és készségfejlesztés	Magyar Nemzeti Társadalmi Felzárkózási Stratégia 2030	Európai Roma Keretstratégia	2019/1 a) Folytassa a legkiszolgáltatottabb csoportok munkaerőpiaci integrációját, különösen továbbképzés révén

3. A komponens reformjainak és beruházásainak bemutatása

Beruházások

1. Szociális lakások építése, felújítása, lakhatási körülmények javítása

Kihívás: A lakhatási körülmények alapvetően befolyásolják a család egészséges életmódját, meghatározóak a gyerekek iskolai és a szülők munkaerő-piaci előmenetele szempontjából. A „felzárkózó településeken” jellemző a rendezetlen településkép és ingatlanviszonyok, a túlszűfolt, komfort nélküli lakások, rossz higiénés viszonyok, folyóvíz és fürdőszoba hiánya, életveszélyes, egészségre káros házak és közműtartozások. Sok esetben jelen vannak a gyermekek és a szakemberek testi épségét veszélyeztető kóbor kutyák, de közegészségügyi problémát okoznak a rossz higiénés viszonyok, a hulladékok felhalmozódása következtében elszaporodott rágcsálók, élösködők jelenléte is. Az anyagi nehézségek mellett általános a pénzgazdálkodási ismeretek hiánya is, amelynek sokszor következménye az uzorából, közműtartozásból, hitelfelvételből adódó adósságspirál. Ezen problémák komplex kezelése szükséges.

Célok: A lakhatási beruházások a lakhatási szegénység enyhítését célzó új építésekhez, a lakások komfortfokozatának javításához, korszerűsítéséhez járulnak hozzá, összhangban az Európai Unió releváns stratégiáival, kiemelten a Szociális Jogok Európai Pillérével (19. és 20. pont). A beavatkozások során cél a településfejlesztési, település- és utcakepi szempontok figyelembe vétele, valamint környezeti és szociális fenntarthatóságra való törekvés.

A beavatkozásokra a helyi közösség bevonásával, külső szakértők által validált lakhatási terv alapján kerül sor. Az Európai Bizottságnak az ESB alapokhoz készített deszegregációs útmutatóját⁵⁸ figyelembe véve a beavatkozásokra igényfelmérésen alapulva és az érintettek bevonásával kerül sor, a település jövőképét, településképét is maximálisan figyelembe véve. Elszigetelt, a település határán vagy azon túli szergregátumokban szociális lakás létesítésére nem kerül sor. A lakhatási intézkedéseknél elsőként a meglévő, megfizethető és jó minőségű lakásállomány bevonására törekszünk.

Egyfelől sor kerül az épületek tulajdonviszonyainak rendezésére, az ingatlanhasználattal kapcsolatos tudatosítás növelésére. Az önkormányzatokkal és a hitelezőkkel, érdekelt felekkel együttműködésben történik a tulajdonviszonyok rendezése.

A lakhatási beavatkozások között hangsúlyos szerepet kap az építés, valamint a vásárlás és felújítás. Ennek keretében olyan építési technológiák tesztelése kezdődött, amelyek a könnyű megépíthetőség és alacsony bekerülési költség miatt a telepszerű körülmények között élők lakhatási helyzetének javítását szolgálják. Standardizált típusházak tömeges építése történik.

⁵⁸https://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docgener/informat/2014/thematic_guidance_fiche_segregation_en.pdf

A megvalósító szervezetek tulajdonába kerülő ingatlanok kezelése szociális lakásügynökség keretében történik, amely nyilvános pályázati rendszerben juttatja a lakásokat a rászorulókhöz, bérlemény formájában. Ily módon beépíthetők az elvárások közé állagmegóvásra, használatra, kertművelésre vonatkozó előírások.

A szociális lakásügynökségi modell hátrányos helyzetű falusi környezetben való működési tapasztalatai alapján szakpolitikai ajánlás kerül megfogalmazásra a működés fenntarthatósága, valamint a modell esetleges kiterjesztése érdekében a szakpolitikai döntéshozók felé.

A bérlakásrendszer működtetése mellett a családok állami lakástámogatási rendszerhez való jobb hozzáférését is segíti a program, amelynek keretében saját tulajdonú ingatlanhoz juthatnak, adott esetben más településen, a társadalmi mobilitás növelése érdekében. illetve saját tulajdonban levő ingatlan állapotát, komfortfokozatát támogatások elérése által javíthatják.

Településképi, illetve a közösségek öfenntartó képessége szempontjából is fontos, hogy az építések a település minél központibb részén kerüljön sor. Így a romos házak, üres telkek hasznosítása javítja a településképet. A használaton kívüli telkek pedig közösségi, mezőgazdasági művelésbe kerülhetnek.

A helyi társadalmi feszültségek csökkentése érdekében a házak építésével egy időben sor kerül a helyi idősek, illetve a saját tulajdonú ingatlanban élő, gyermekes családok lakásainak felújítását, komfortosítását célzó beavatkozásokra is.

Az életveszély elhárítását és megelőzését célzó beavatkozások (pl. tetőjavítás) mellett a sok helyen biztonsági problémát is jelentő kóbor kutya helyzet rendezése, a felelős állattartás elősegítése, valamint a lakókörnyezet rendezését, higiéniai viszonyok javítását célzó beavatkozások is szükségesek (pl. rágcső és élősködőirtás, kerítés elhelyezés, illegális hulladék elszállítása). Az intézkedések részét kell, hogy képezze az adósságkezelési tanácsadás, pénzügyi szemléletformálás is.

A beruházás keretében tervezett tevékenységek teljes mértékben a településen élők életminőségének, lakhatási körülményeik javítását célozza. A lakhatási beavatkozásokkal (építés, felújítás) a komfort nélküli lakásállományból (mintegy 27 000 ingatlan⁵⁹) legalább 2500 ingatlan felújításával, illetve 600 új épület építése révén.

2. Közösségi megújuló energiatermelés és felhasználás

Kihívás: Magyarország medencefekvéséből adódóan és a gyakori téli inverziós légállapot miatt a kibocsátott légszennyezés jellemzően a települések légkörében marad. Ez a kedvezőtlen anyagi helyzet miatti környezetszennyező fűtési módokkal összekapcsolódva extrém légszennyezettségi állapotokat idézhet elő, emiatt hazánkban a többi EU tagállamhoz képest különösen releváns a fűtési eredetű légszennyezés kibocsátás csökkentése, különösen ezeken, a fűtési szezonban legrosszabb légszennyezettségű helyszínei közé tartozó területeken.

A Központi Statisztikai Hivatal adatai szerint 2016-ban a lakások 72,9%- ban volt csak elérhető a vezetékes gáz. és legalább 900 000 háztartásban szilárd tüzelőanyaggal fűtöttek.

Jellemző az is, hogy az újonnan használatba vett, sok esetben korszerűtlen tüzelőberendezésekben hiányos tüzeléstechnikai ismeretekkel fűtenek. Szintén nagy probléma, hogy a háztartási szilárd tüzelőberendezésekben, sok esetben rossz minőségű barnaszeneket, lignitet, sőt hulladékot is égetnek.

Jelen beruházás keretében a megújuló energia használata, korszerű és biztonságos fűtési technológiák, a szabályos és biztonságos áramvételezés, eladósodást megelőző

---

⁵⁹ KSH, Népszámlálás, 2011

megoldásokkal ötvözve (pl. előrefizetős órák) egyesítik a társadalmi és a környezeti fenntarthatóság szempontjait.

Célok: A beruházás a környezeti és szociális szempontból is fenntartható lakhatási megoldások megvalósítására is törekszik a komponens. Egy pilot során kipróbálásra került egy olyan modell, aminek keretében megújuló energia használatával, kis teljesítményű erőmű bevételeit szociális lakhatási célokra fordítja a program egy településen, előrefizetős mérőórákon keresztül, ahol szükséges, az áramcsatlakozás megteremtésével, biztonságos áramvételi pont kialakításával. A családok kiválasztására pályázat keretében kerül sor, ahol a kisgyermekes családok részesülnek előnyben, annak érdekében, hogy a kisgyermekes családoknál ne legyen fűtetlen szoba. Az előrefizetős órák használata, a szükség szerinti adósságkezelési, háztartásgazdálkodási tanácsadással kiegészítve hosszabb távon is támogatja a családok fenntartható pénzügyi gazdálkodását, eladósának megakadályozását.

Ehhez hasonló, a technológiai innovációkat is befogadó, fenntartható projektet tervezünk megvalósítani megújuló energiahasználatra alapuló energiatermelő egységek létrehozásával, amelyekkel 26 500 KWp megújuló közösségi energiatermelési kapacitást hozunk létre.

További lépésként az energiaközösségekhez kapcsolódóan fogalmazunk meg jogszabályi javaslatokat.

Eddigi tapasztalataink alapján a települések mintegy harmada volt alkalmas jelentősebb hálózati kapacitásfejlesztési igény nélkül arra, hogy kisteljesítményű naperőmű kerüljön csatlakozásra a területén, fenntartható eleméül szolgálva a lakhatási támogatásoknak.

Reform:

1. Helyi sajátosságokon alapuló gazdasági kultúra erősítése, munkatapasztalat és készségfejlesztés

Kihívás: A 300 legszegényebb településen élő emberek iskolai végzettsége, képzettsége sok esetben rendkívül alacsony. A; korai iskolaelhagyás, az alacsony iskolai végzettség, a programban résztvevő települések gazdasági lehetőségeinek rendkívül alacsony szintje miatt e településeken általánosnak mondható a munkavállalói készségek és a munkaszocializáció alacsony szintje. A falubeliek jelentős része számára többnyire az egyetlen helyben található elhelyezkedési lehetőséget a közfoglalkoztatás jelenti. A települések legnagyobb része földrajzi periférián fekszik, a környékbeli közepes és nagyobb foglalkoztatók megközelítése sokszor nehéz. Az ingázási nehézségek pedig erősítik a szociális kiszolgáltatottságot. Ezért a helyben elérhető, védett környezetben keresetet, munkatapasztalatot adó foglalkoztatási, készségfejlesztő hatással is járó beavatkozások, valamint az elsődleges munkaerőpiaci foglalkoztatottság növelése, és ezzel párhuzamosan a releváns képzettség, szakképzettség megszerzésének támogatása minden településen kiemelt fontosságú.

Célok: A program hangsúlyt fektet a helyben maradó gazdasági struktúrákat létrehozó helyi gazdaságfejlesztésre. Általános tapasztalat, hogy e 300 település nagy részén gyakorlatilag már nincsenek olyan magán vállalkozások, amelyek helyben termelnének, gyártanának, szolgáltatának olyan termékeket, amelyek néhány állandó alkalmazotton kívül képesek lennének nagyobb létszámban foglalkoztatni helyi munkaerőt. A jellemző foglalkoztatási forma a legtöbb helyen az idénymunka, a nagy távolságú ingázás, míg helyben egész éves állást csak a közintézmények, a kiskereskedelem egységei, és a közfoglalkoztatás kínálnak. Ebből következően e településkör gazdasági karaktere megszűnt létezni – a külterületüket megművelő nagyüzemi mezőgazdaság – mint lényegében egyedüli potens szereplőnek – nem célja a helyi gazdasági kultúra életben tartása, erősítése. Mindeközben az országos átlaghoz képest több gyermek látja meg e falvakban a napvilágot, akik itt nőnek fel, itt járnak iskolába, itt válnak fiatal felnőtté, és nagy arányban itt alapítanak családot. Ugyanakkor nagyon kevés olyan hatás éri őket, ami valódi munkaerőpiaci esélyeket kínálna számukra, valódi döntési

helyzetet eredményezne például a szakmaválasztásban. Többnyire a munkaerőpiaci kiszolgáltatottság öröklődik át, amiből nagyon kevés kilépési lehetőség kínálkozik. Programunk reform értéke épp abban rejlik, hogy ezt a kiszolgáltatottságot segít mérsékelni, és eszközök, szolgáltatások, új kapcsolatok révén jobb esélyeket képes teremteni a helyben való boldogulásra, javítva az itt élő családok öngondoskodási képességét.

A gazdaságfejlesztési beavatkozások tág eszköztárából fogjuk alkalmazni a helyi diagnózisokból levezetett cselekvési tervek és gazdaságfejlesztési stratégiák alapján. Általánosan lehetőséget adunk a rászoruló helyi lakosoknak, családoknak arra, hogy bekapcsolódjanak közösen végzett munkákba, vagy egyedül, akár az otthonukban el tudjanak végezni olyan feladatokat, munkákat, amelyekre eddig vagy lehetőségük nem volt, vagy anyagi lehetőségeik nem voltak meg az elinduláshoz, vagy nem volt, aki segítse őket szakmai értelemben, tapasztalatokkal, tudás-megosztással. A gazdaságfejlesztési beavatkozások indulása a szociális munkára és a helyi szociális segítők kapcsolatrendszerére épül. Fő célja a lakosok öntevékeny életmódjának, öngondoskodási képességének erősítése, ezen keresztül – és szükség szerint - a rendszeres munkavégzéshez szükséges készségek, képességek fejlesztése.

Ezek első csoportja a munkaszocializáció fejlesztésére, a munkakészségek javítására fókuszál úgy, hogy még nem a jövedelemtermelést tartja szem előtt, hanem hogy a résztvevők felismerjék a környezetükben megtalálható hasznosítható erőforrásokat (pl. üres, gondozatlan belterületi telkek, elhagyott gazdasági épületek, saját emberi képességeik, az összefogás ereje), kapjanak technikákat, megoldásokat ezek újbóli hasznosítására, megtanuljanak gépeket használni, önállóan elkészíteni, megjavítani tárgyakat. E tevékenységi kör egyik eleme a kiskert-program, ami a házak mellett található kertek megművelését, de tankertek, mintakertek létrehozását is tartalmazza, amihez a program biztosítani fog szaktanácsadást, tudásátadásra szolgáló gazdaesteket, rendezvényeket, tanulmányutakat. De ehhez a tevékenységi körhöz fognak tartozni az ún. foglalkoztató műhelyek is, melyek arra szolgálnak, hogy bennük meg lehessen tanulni kisipari munkákat, folyamatokat, géphasználatot, és akár felnőttképzés is szervezhető legyen a kereteik között.

E foglalkoztató műhelyek (és a termelő kertek egy része is ide fog tartozni) egy részét középtávon is meg lehet tartani képzési bázisnak: szakoktató jelenléte mellett műhelyiskolát lehet indítani, ennek részeként pedig el tud indulni a termékgyártás is – még ha nem is feltétlenül értékesítési, hanem inkább tanulási célokkal. Ugyanakkor azt várjuk a programtól, hogy a létrehozott műhelyek egy részében konkrét piaci célú termelés, feldolgozás tud megindulni – várhatóan egy-egy társadalmi vállalkozás keretei között. A hazai jogszabályi környezet ma még nem tudja minden szükséges ponton támogatni a szociális gazdasági szektor szereplőit, így nem várjuk azt, hogy tömegesen fognak létrejönni a programunk által ilyen vállalkozások, vagy hogy nagy számban tud majd a program felkarolni már működő társadalmi vállalkozásokat (pl. szociális szövetkezeteket) a 300 településen. De a helyi gazdaság fejlesztése érdekében támogatni fogja a társadalmi hasznok mellett piaci racionalitással is bíró közösségi gazdasági kezdeményezések létrejöttét, működését, megerősödését, például közös arculat létrehozásával, közös termékfejlesztési bázissal, integrált logisztikai és értékesítési megoldásokkal.

Ugyanakkor jelentős energiát fektet a program abba is, hogy azokon a településeken, ahol ennek megvan a realitása, piaci cégekkel való kapcsolatépítésen keresztül segítse munkahelyek létrejöttét. Az egyik legfontosabb célkitűzés, hogy a programot végrehajtó szervezetek képesek legyenek megmutatni a tőkével rendelkező befektetői köröknek, hogy e településkör egy része igenis alkalmas arra, hogy ott üzletileg is racionális termelő vagy egyéb piaci tevékenység telepedjen meg – épp a Jelenlét program lehet az a háló, amelyik társadalmi értelemben képes csökkenteni az üzleti befektetések kockázatát.

Azt is látnunk kell azonban, hogy a legszegényebb településeken élők számára is elérhető közelségben vannak betöltetlen városi munkahelyek, így magától értetődően adódik a feladat, hogy a program segítse a potenciális munkavállalókat elérni e munkahelyeket. Ehhez igénybe fog venni a program minden olyan egyéni és csoportos munkaerőpiaci szolgáltatást, ami az adott szituációban szakmailag a leginkább adekvát eszköznek bizonyul. De a települések belső életét is némiképp át kell formálni annak érdekében, hogy az ilyen típusú, ingázással járó munkavállalás elérjen egy munkaerőpiaci szempontból optimális, és a helyi közösség számára is vállalható szintet.

A helyben történő foglalkoztatás mellett elsődleges cél tehát a településeken élő munkaképes korú lakosság nyílt munkaerőpiacon történő elhelyezkedésének támogatása, valamint ennek keretében a segítő szakemberek ilyen irányú felkészítése. Emellett intenzív és komplex mentorálásra is sor kerül a célcsoporttagok munkába állásának és munkában való megtartásának támogatására.

Felzárkózó települések kapcsolódó szakmai fejlesztései (nem HEE forrásból kerülnek finanszírozásra)

1. Folyamatos jelenlétben alapuló szociális munka és a közösségek megerősítése

Kihívás: A Központi Statisztikai Hivatal segítségével összeállított komplex (a foglalkoztatási, iskolázottsági, lakhatási, jövedelmi, bűnelkövetési adatokat és a korszerkezetet egyaránt figyelembe vevő) társadalmi mutató alapján legnehezebb helyzetű 300 településen szinte minden területen olyan mértékű hátrányok tapasztalhatók, amikre egyéni, családi és közösségi szinten is reagálni szükséges.

A szociális ellátások többnyire lakosságszám alapúak, mind személyi követelmények, mind finanszírozási tekintetben, ami nem reflektál a problémák komplexitására és mélységére, így a társadalmi-szociális problémák sűrűsödését gyakran kíséri a szolgáltatások esetében a kapacitáshiány, illetve túlterheltség. A szociális ellátórendszer rendkívüli túlterheltségét támasztja alá, hogy a családsegítő és gyermekjóléti központok esetében az 1000 lakosra jutó ellátott személyek száma a 300 településen átlagosan 136 fő, míg az országos átlag 41 fő⁶⁰. A szakemberek továbbá sokszor eszköztelenek vagy nehezebben és lassabban férnek hozzá azokhoz az eszközökhöz, amivel célt érhetnek célt egy-egy kialakuló krízishelyzetben, ahol az időfaktor fontos tényező.

A programon belül a legnehezebb helyzetű 300 település vonatkozásában olyan beavatkozásokra kerülhet sor a kora gyerekkor, a közösségfejlesztés, az oktatás, foglalkoztatás és a lakhatás területén, ami a szociális szolgáltatásokat kapacitásait, azok hatékonyságát is növeli.

Társadalmilag marginalizálódott, mélyszegény környezetben sok esetben nincs, illetve széthullott már a közösség. Az egyéni, családi esetkezelésen túl az egész közösséget kell megemelni, csak így tudunk tartós eredményt elérni. Felismerve az összetartozás erejét, az egyén képessé válik saját és közössége problémáit mérsékelni, egyúttal felelős és tudatos jövőbe irányuló látásmód alakul ki, az egy helyben élők értékrendszerének megfelelően.

Az Európai Bizottság által megfogalmazott országspecifikus ajánláshoz kapcsolódóan beavatkozások szükségesek a marginalizálódott közösségek integrációjának előmozdítása és a szociális ellátások megfelelőségének javítása érdekében.

Célok: A felzárkózási program alapja a családokkal és a közösségekkel végzett szociális munka. A programhoz csatlakozó települések esetében minden megvalósító szervezet felé elvárás egy szociális iroda, közösségi tér, ún. Jelenlét pont létrehozása, valamint szociális

---

⁶⁰ KSH, 2019

segítők alkalmazása. A Jelenlét pontok munkatársai a településen zajló kezdeményezések összefogói, illetve kezdeményezői, a további programelemek az ő munkájukra támaszkodnak. A Jelenlét pontokon dolgozó munkatársak szorosan együttműködnek a településen jelen levő önkormányzati, szociális, egészségügyi ellátásban részt vevő szereplőkkel, munkájukat támogatják azáltal, hogy olyan családokhoz jutnak el és alakítanak ki rendszeres kapcsolatot, gyűjtenek adatokat és információkat, akik az állami ellátórendszerekhez nem feltétlenül férnek hozzá.

A jól működő közösségi tér sokrétű szolgáltatásokkal, programokkal képes megszólítani a település lakosait, mindenki számára elérhető. A közösségi tér alapvető szolgáltatásokat nyújt, amelyek korábban nem vagy csak nehezen voltak elérhetőek az ott lakók számára. A szolgáltatások alacsony küszöbűek, komplexek (szabadidős, szociális, mentálhigiénés, prevenciós, fejlesztő, szülőket támogató stb.), és nagy hangsúlyt fektetnek a közösség aktivizálására. A családokkal végzett szociális munka a helyi és járási szintű szociális ellátórendszerrel együttműködve zajlik, nem helyettesítve, hanem kiegészítve annak szolgáltatásait, humán erőforrásban és eszközökkel is megerősítve a szakembereket.

A leszakadó falvakban élők helyzetét időszakosan tovább nehezítheti egy-egy váratlanul bekövetkező krízis, ami akkora terhet róhat a családokra, amely már külső beavatkozást tesz szükségessé. Ezen esetekben kerül felhasználásra a minden helyszínen rendelkezésre álló krízisalap, amellyel elkerülhető, hogy a családok további problémáspirálba kerüljenek, akár adósságok vagy egészségügyi, lakhatási gondok területén.

A kilátástalan élethelyzetből adódó motivációhiány okán menekülési eszközként széles körben használt alkohol- és kábítószer okozta függőségek a legtöbb településen tetten érhetőek. A bűnmegelőzési célú, drogprevenciós és áldozatsegítő tevékenység ezért nélkülözhetetlen eleme a programnak.

A krízishelyzetek kezelésén, egyéni szociális munkán túl kiemelt, prevenciós szerepe van ugyanakkor a szociális munkával kísért, azt kiegészítő művészeti és sporttevékenységeknek is. Ezek mellett, hogy a gyerekek tanuláshoz szükséges készségeit (koncentráció, fegyelem, finommozgásos készségek stb.) fejlesztik, a gyerekek számára sikerélményt adnak, szabálykövetésre, önfegyelmre tanítanak, közösségformáló erővel bírnak, jól kiegészítik az egyéb, tanulási és szociális kompetenciák fejlesztését szolgáló ellátásokat (pl. tanodák) tevékenységét, továbbá alternatívát kínálnak a deviáns magatartásformákkal szemben. Játszóbuszok (mobil játszóterek) segítségével, és élménytáborokkal integráljuk a gyerekeket, és tereljük a program további elemei felé.

2. Első 1000 nap, kora gyermekkori fejlesztések

Kihívás: A magzati kor, illetve a születéstől számított első 1000 nap az egész életre kiható jelentőségű időszak, a gyermek fogantatásától az iskolába lépésig tartó életszakaszban történetek alapvetően meghatározzák a későbbi életkilátásokat, az iskolai sikerességet, a pályaválasztást, munkaerő-piaci lehetőségeket, kihatnak a párválasztás, szülővé válás milyenségére és eredményességére is. A legtöbb kutató a gyermek fejlődésében a család és a gondozó szerepét, a szociális interakciók hatását, és a környezet és a másokkal folytatott interakciók fontosságát hangsúlyozza. A gyermekek megfelelő fejlődése szempontjából a szülők – különösen az édesanya – életvitele, egészségügyi és mentális állapota, és a táplálkozás, valamint a lakókörnyezet állapota mind-mind fontos tényezők, amely a szegénységben élő családoknál fokozott kockázatot jelentenek, de a hátrányos helyzetű családok számára a babaápolási- és a fejlődést szolgáló eszközök beszerzése is nehézségekbe ütközhet.

Míg az óvodáztatás 3 éves kortól már bevezetésre került Magyarországon, addig a 3 éven aluliak intézményes ellátása az érintett területeken még fejlesztésre szorul: a 300 település 6%-án volt elérhető valamilyen bölcsődei szolgáltatás 2019-ben, a települések több mint

egyötödén Biztos Kezdet Gyerekház⁶¹, amelyek bár hiánypótló szolgáltatást nyújtanak, kislétszámú ellátást biztosítanak.

Célok: Alapvető célkitűzésünk, hogy egy gyermeket se tévesszünk szem elől. A beavatkozások ezért a gyermekek (a célterületen évente mintegy 5000 gyermek születik) esélyeinek növelésére, életkörülményeinek javítására, a szegénység gyermekekre mért hatásainak mérséklésére irányulnak. Helyben elérhető, intenzív családkíséréssel, valamint a velük foglalkozó szakemberek és szolgáltatások megerősítésével tervezzük támogatni a kisgyermeket és családjukat.

Tervzetten sor kerül a gyermekgondozást célzó, illetve a gyermek egészséges fejlődését szolgáló eszközök beszerzésére a családok részére (újszülöttek, kisgyermek gondozását célzó eszközbeszerzésekre, pl. magzatvédő és kisgyermek számára vitaminok, babacsomag). Emellett az idegrendszeri érést és megfelelő mozgásfejlődést elősegítő, helyben igénybevehető, nagyrészt tudásátadást és szülői kompetenciák fejlesztését célzó szolgáltatások nyújtása, továbbá a várandósság és a kora gyermekkori időszak intenzív szociális támogatása is megvalósul. Az egészségügyi alapellátást végző szakemberek vizsgálati, használati, telemedicina eszközökkel való ellátása, humán erőforrásban való megerősítése a program ugyancsak fontos eleme.

Cél, hogy a szegénység intergenerációs átörökítésének megtörése érdekében a beavatkozások összehangolt rendszere hosszú távon is megváltoztassa a gyermekvárás, a szülés körüli időszak és a gondozás-nevelés kultúráját, mind a családok, a szülők, mind pedig a szakemberek, intézmények esetében. Cél továbbá a krízishelyzetek megelőzése, hatósági intézkedés esetén, ahol lehet, a családba történő visszagondozás segítése, a családok intenzív bevonásával. A beavatkozásokra minden esetben a helyi szakemberekkel való intenzív együttműködésben kerül sor, különös tekintettel a kisgyermekes családokkal leginkább kapcsolatban lévő, az ő igényeiket leginkább ismerő védőnőkre.

A tervezett eszközbeszerzések célja a gyermekek egészséges fejlődéséhez, az idegrendszer érésehez szükséges ingerek, a biztonságos kötődés, személyi és tárgyi, környezeti feltételek kialakítása, amely támogatja képességei és készségei optimális fejlődését. A reformértéket az az egyedi megközelítés adja, amellyel a cél az, hogy egy gyermeket se tévesszünk szem elől ezeken a településeken. Alapvető szükségleteik, fejlődésük elősegítéséhez ad szükséges segítséget a program. Ennek az intenzív kísérésnek a tapasztalatai, a gyerekek fejlődésére gyakorolt eredményei a program végén értékelésre kerülnek, ez alapján javaslatok fogalmazhatók meg egyes elemek továbbvitelére hazai, illetve EU-s forrásból a későbbiekben.

3. Egészségügyi alapellátás mobilizálása és minőségi megelőző szolgáltatások nyújtása

Kihívás: A kedvezőtlen demográfiai tendenciák és a koronavírus járvány egyaránt indokolják, hogy az egészségügy megerősítése a magyar kormány központi fejlesztési céljai között szerepel. Ez összhangban van az Európai Unió 2020. évi országspecifikus ajánlásaival is, amely javasolja, hogy az egészségügyi dolgozók hiányának és az egészségügyi rendszer ellenálló képességének fokozása érdekében szükséges biztosítani a kritikus orvosi eszközökkel való megfelelő ellátást és az infrastruktúrát. Ezen kívül a minőségi megelőző és alapellátási szolgáltatásokhoz való hozzáférés javítása is szükséges.

A jól szervezett lakossági szűrővizsgálatok mérhető egészségnyereséget jelentenek, és ez különösen igaz a cél a településeken. Az orvosi, egészségügyi tervezés mellett azonban ugyanolyan fontos a logisztikai, szervezési, utánkövetési feladatok elvégzése is, amelyek nélkül a szűrés hatékonysága kérdéses.

---

⁶¹ KSH, 2019

Célok: A szűrővizsgálatok sikere érdekében szükséges a helyi jelenlét, ismertség és tapasztalat. A szűrővizsgálatokon való részvételen túl szükséges a betegutak biztosítása és az utógondozás egészségügyi, illetve szociális végzettségű munkatársakkal.

A kevésbé fejlett településeken jellemzően alacsony szintű az egészségtudatosság, kevésbé elérhetőek az egészségügyi szolgáltatások. 2019-ben és 2020-ban a hazai finanszírozású programba bevont településeken ezért több irányban kezdődtek el a fejlesztések. Ezek közé tartoztak a széleskörű szűrővizsgálatok, többek között a hiánypótló gyermekszemészeti szűrés, amely intenzíven támaszkodott telemedicina eszközök használatára. E szűrési tevékenység folytatása, egyéb, szintén hiánypótló (pl. fogászati) szűrésre való kiterjesztése szükséges.

A felzárkózó települések jelentős részén nem megoldott vagy nagyon nehezen megoldható a házi orvosi ellátás (a települések több mint egyharmadán van betöltetlen házi orvosi körzet, egyötödén pedig tartósan betöltetlen a praxis), a házi orvosok jelentős része idős, nyugdíjas vagy nyugdíj előtt áll. Erre a jelenségre reagálva terveztük egy általános mobil rendelő, valamint egy széleskörű szolgáltatást nyújtó labor kialakítását is. Ezek előnye, hogy nem igényel költséges, elhúzódó infrastrukturális fejlesztéseket és gyorsan tud reagálni helyi igényekre. A mobil eszközök használata során különösen fontos szerepet kapnak a telemedicina megoldások és eszközök, amelyek infó-kommunikációs eszközzel támogatott diagnosztikus vagy terápiás-, távfelügyeleti eljárással egyfelől reagálnak a szakellátás hiányára vagy annak nehéz elérhetőségére, és biztosítanak hozzáférést a helyiek számára széleskörű vizsgálati lehetőségekhez.

A mobil ellátás keretében biztosított telemedicina rendszere olyan költséghatékony módja lehet az egészségügyi szolgáltatások biztosításának, amely egyben a minőségi ellátást is biztosítja olyan településeken, ahol korábban erre semmifajta lehetőség nem volt. A legközelebbi kórház elérhetőségének ideje autóval is másfélszeresen meghaladja az országos átlagot, nem is beszélve a mobilitást tényezőkről: utak rossz állapota, utazási költségek okozta nehézségek, ritka és összehangolatlan közösségi közlekedés. Ezek a tényezők a vidéki kistelepülések nagy részét sújtják, azonban helyi szinten alig kezelhetőek. A kormány ezért a leszakadó települések támogatásának egyik fontos eszközeként tekint a helyi közlekedési lehetőségek javítására, amit például a Magyar Falu Program valósít meg, szinergikusan kiegészítve a komponens fejlesztéseit. A korszerű eszközök, szűrőberendezések az egészségügyben történő digitális átállást is erősítik.

A beavatkozások során alapvetően orvosi szakképesítést nem igénylő személyzetre és telemedicinális eszközökre támaszkodunk, egyes esetekben saját orvosi kapacitással számolunk (gyermekfogászat, labor esetében), más esetekben szolgáltatás keretében vesszük igénybe az orvosi szaktudást. A periférikus elhelyezkedésű, szolgáltatáshiányos területeken hiánypótló és kevés szakképzettséget igénylő ellátási modell kipróbálása történik meg a reform keretében.

A programelemek megvalósítását követően alapvető cél, hogy egyes elemek befogadásra és finanszírozásra kerüljenek a hazai egészségügyi rendszerben, amit a program eredményei nyomán létrejövő közszolgáltatási reformcsomag fog tartalmazni.

4. Közösségorientált pedagógia

Kihívás: A Magyarország számára megfogalmazott országspecifikus ajánlások több évre visszamenőleg fogalmazzák meg a minőségi oktatáshoz való hozzáférést mindenki számára. Ezen túlmenően a 2020-as ajánlások a következő megállapításokat tartalmazták: „Az oktatási eredmények már a válság előtt is elmaradtak az uniós átlagtól, és azokat erősen befolyásolta a tanulók társadalmi-gazdasági háttere. A korai iskolaelhagyók aránya magas volt, különösen a roma tanulók körében. A veszélyeztetett csoportok alacsony részvétele a minőségi oktatásban a humántőke-képzés és a társadalmi kohézió szempontjából elszalasztott lehetőségnek

tekinthető. A tanárok fizetése az egyik legalacsonyabb az Unióban. A távoktatásra való váratlan átállás valószínűleg tovább növeli az egyenlőtlenségeket.”

Az érintett 300 településen rendkívül fontos, a szokványos szerepét is messze meghaladó rendeltetése van az óvodáknak, az iskoláknak, valamint az egyéb nevelési-oktatási intézményeknek (pl. bölcsőde, Biztos Kezdet Gyerekház, tanoda) a szociokulturális hátrányok ellensúlyozásában.

Célok: Az óvodák és iskolák, mint a családok és gyermekek elsődleges találkozási pontjai, természetes helyei a problémák megjelenésének és kulminálásának. A köznevelési területen tervezett fejlesztések egyik célja, hogy az intézmény passzív elszenvédőből proaktív kezelője legyen a területén megjelenő szociális és egyéb problémáknak, és hogy a helyi erőforrásokra támaszkodó fejlesztések által megtörje az oktatási intézmény hátrányokat továbbörökítő jellegét.

Ahol adottak a feltételek hozzá, egyértelmű törekvésünk az integráció megvalósítása, a teljes dezegregáció azonban az érintett kistélepeleéseken az óvodai és általános iskolai szakaszban nem reális. Ezekben a településeken szinte kivétel nélkül egyetlen általános iskola van, ahol a diákok többsége – nem ritkán szinte száz százaléka – roma. Célunk, hogy a program keretében javaslatot tegyünk a kivételesen alacsony létszámmal működő, szakemberhiánnyal küzdő, rossz hatékonysággal működő általános iskolai felső tagozatok (ISCED 2 szint, 10-14 éves korosztály) összevonására ott, ahol van elérhető távolságban az érintett gyerekeket „fogadó” intézmény és az iskolaösszevonás relatíve alacsony társadalmi konfliktus árán megvalósítható. A program keretében azoknak a módszereknek, eljárásoknak, szolgáltatásoknak a megtalálása, kipróbálása történik, amelyek segítik a kistélepeleésekről származó hátrányos helyzetű – jelentős részben roma – tanulók középiskolai (ISCED 3) integrációját.

Kiemelten fontos ezért a helyi programokkal, intézményekkel való hangsúlyos együttműködés. Egyrészt a helyi közösségi erőforrásokra (pl. helyi üzem) támaszkodó programelemek megvalósításával (kiterjesztett vagy helyi értékű iskolák), másrészt nemformális tanulás és informális programok (pályaorientációs látogatások városi iskolákban, tanműhelyekben, tanulmányi kirándulások) hozzájárulhatnak a roma gyerekek látókörének kiszélesítéséhez, integrációjához.

4. Nyitott stratégiai autonómia és biztonsági kérdések

Ahogy az az „Unió költségvetés – az európai helyreállítási terv motorja” című, európai bizottsági közlemény is rögzíti, a célzott pénzügyi kiigazítások révén olyan alapok teremthetnek meg, amelyek közép- és hosszú távon hozzájárulnak az Unió rezilienciájának és stratégiai autonómiájának kialakításához. Jelen komponens esetében ezek a célok a beavatkozások során átívelőnek és horizontális jellegűnek tekinthetőek, különös tekintettel arra, hogy olyan területekre és célcsoportokra fókuszálnak, akiket alapvető hátrányaikból fakadóan még erősebben érintettek a COVID-19 pandémia következményei.

Az Unió kulcsfontosságú ellátási láncaihoz való kapcsolódás tekintetében is hozzáadott értékkel rendelkezik a komponens, hiszen az Európai Bizottság által működtetett magas szintű stratégiai fórum által kiadott „Vision 2030” című dokumentuma három legjelentősebb modern ipari szakpolitika között említi a társadalmi befogadás témakörét. Minden tevékenység esetében cél, hogy azok összességében hozzáadott értéket teremtsenek egy folyamat vagy szolgáltatás vonatkozásában.

5. Határokon átívelő és több országot érintő projektek

Nem releváns.

6. A komponens zöld dimenziója

A komponens tervezése úgy történt, hogy a lehető legnagyobb mértékben hozzájáruljon az (EU) 2020/852 rendeletben meghatározott hat éghajlati és környezeti célkitűzésekhez. A szociális naperőművek elősegítik a hozzájárulást az éghajlatváltozás mérsékléséhez, az (EU) 2018/2001 irányelvvel összhangban megújuló energia előállításával, felhasználásával.

A dekarbonizáció dimenzió tekintetében a Nemzeti Energia- és Klímaterv (NEKT) célkitűzése, hogy Magyarország a megújuló energiaforrások arányát legalább 21%-ra emelje 2030-ig a bruttó végső energia-felhasználás arányában. A NEKT rögzíti, hogy ösztönözni kívánja a fogyasztók és fogyasztói közösségek energiafüggetlenségét erősítő, megújuló forrásokra alapozott saját célra történő energiatermelését. A szociális naperőművek létesítése ehhez a célkitűzéshez járul hozzá, összhangban a NEKT-tel, amely előírja, hogy a decentralizált, helyben elérhető megújuló erőforrásokra alapozott termelés térnyerésével párhuzamosan azokat a kezdeményezéseket is segíteni kell, amelyek biztosítják, hogy a villamos energia helyben kerüljön felhasználásra. Ezáltal csökkenthetők az energiaellátással kapcsolatos költségek és egyszerűsödik a megújuló energiaforrások integrálása.

Az energiabiztonság dimenziója kapcsán a NEKT rögzíti, hogy a megújuló energiatermelés eszközeinek költségcsökkenése, a digitalizáció és az okos mérés egyre megfizethetőbbé válása jelentős szemléletváltást eredményeznek. Ezt az irányt, valamint a NEKT 3.4.4 pontjában rögzített célt, az energiaszegénység csökkentését erősíti a lakhatási program keretében az előfizetős órák felszerelése, amelyen keresztül a kisgyermekes családoknál legalább egy szoba elektromos fűtését biztosítja.

Az egészséges lakókörnyezet megteremtését célzó beavatkozások hozzájárulnak a zöldebb, élhetőbb, egészségesebb települések kialakításához. A felzárkózó települések hulladéktárolási szemléletformálása, a helyi, mobil hulladékszállítás megszervezése támogatja a körforgásos gazdaságra való átállást, mert az érintett településeken csökkenti a hulladékégetést és elkerüli a hulladékártalmatlanítást, beleértve a hulladéklerakást is, illetve csökkenti az elhagyott hulladékot. A megtermelt energia értékesítése révén a célcsoport lakhatási támogatása szintén csökkenti a hulladékégetést. Az új építésű lakások jellege szintén ezt a célkitűzést erősíti, mert a kész házak technológiája megelőzi, csökkenti a hulladékeletkezést, beleértve az építési és bontási tevékenységekből származó hulladék keletkezését.

A Községi megújuló energiatermelés és felhasználás elnevezésű beruházás a „29 - Megújuló energia: napeenergia” klímakód révén járul hozzá a fenti dekarbonizációs törekvésekhez 26 500 kWp megújuló energiatermelési kapacitás létrehozásával.

A program a közbeszerzési eljárások lebonyolítása során figyelembe veszi az Európai Unió, valamint a hazai jogalkotás zöld közbeszerzésre vonatkozó szabályait és útmutatásait.

7. Digitális dimenzió

Az Európai Bizottság által kiadott, Magyarországra vonatkozó „A digitális gazdaság és társadalom fejlettségét mérő mutató (DESI) 2020” c. dokumentum megállapítja, hogy „ami a human tőkét illeti, a lakosság több mint fele nem rendelkezik alapvető digitális és a szoftverek használatához szükséges készségekkel”. Ezen túlmenően a Magyarország által elfogadott „Digitális Jólét Program”, valamint az annak részeként elfogadott Magyarország Digitális Gyermekvédelmi Stratégiája, és Magyarország Digitális Oktatási Stratégiája is számos olyan célterületet tartalmaz, amelyet a Felzárkózó települések program fejleszteni és erősíteni kíván. A HEE keretében megvalósuló beruházások mindazonáltal más témafókusszal bírnak, alapvetően a zöld átállást támogatva.

8. Ne okozz jelentős kárt elv

A komponens tervezett reformjai és beavatkozásai nem okoznak jelentős kárt az EU taxonómiai rendeletének 17. cikkében meghatározott hat környezeti célkitűzés egyik dimenziójában sem. A beruházások közül a lakóingatlanok renoválása, illetve az új házak építése és kapcsolódó lakhatási beavatkozások az energiahatékonyság javítását és a szennyezett környezeti felszín csökkentését célozzák, a megújuló energiahasználaton alapuló erőművek pedig a levegőszennyezettséget csökkentik. A lakhatási beavatkozások eredményeképpen a lakókörnyezet általános állapota javul, csökken a környezeti terhelés.

9. Mérföldkövek, célok és ütemezés

Szociális lakások építése, felújítása, lakhatási körülmények javítása

- Lakhatási diagnózisokon alapuló beavatkozási terv elkészítése a bevont településekre (2022 Q2)
- 2500 lakás felújítása (2026 Q2)
- 600 új szociális lakás építése (2026 Q2)

Közösségi megújuló energiatermelés és felhasználás

- 26 500 kWp megújuló közösségi energia termelési kapacitás (2026 Q2)
- Jogszabályi javaslatok megfogalmazása az energiaközösségek kapcsán (2022 Q4)

Helyi sajátosságokon alapuló munkaszocializáció és készségfejlesztés – reform

- Szakmai és jogszabályi javaslatok megfogalmazása a helyi foglalkoztatás, fenntarthatósága kapcsán (2024 Q3)
- 10 000 fő elérése munkaszocializációs fejlesztésekkel (2026 Q2)

A komponens szakmai előrehaladását szakmai mutatók két csoportja méri. A HET táblában rögzítve a program, illetve a beruházások monitoringját minőségi mutatóként mérföldkövek, mennyiségi mutatóként célok (aggregált indikátorok) biztosítják. Az aggregált indikátorok és mérföldek komplex jellege és korlátozott számossága biztosítják a Bizottság és a tagállam közötti jelentési rendszer és finanszírozás megalapozottságát, egyben ésszerű adminisztrációs szükségletét mindkét oldalon.

A HET tervben vállalt indikátorokon túl a program belső monitoring rendszere részletes szakmai mutatókon és adatbázison alapul. A jelenlegi rendszer továbbfejlesztése valósul meg az HEE kapcsán, biztosítva a beavatkozások részletes szakmai monitoringját, illetve értékelését. Az adatgyűjtés és nyomonkövetés terén az alábbi eszközök alkalmazását tervezzük a teljes Felzárkózó települések program vonatkozásában:

Közvetlen, valós idejű adatgyűjtés:

A program tevékenységeinek adminisztrációját azonnali, valós idejű adatbevitelen alapuló elektronikus, online rendszerben végezzük, mely amellel hogy minimális időt von el a segítő munkától, egyúttal képes biztosítani a tevékenységek teljes körének adat- és információkezelését. Tevékenységnyilvántartó rendszerünk mobiltelefonos applikáció használatán alapul, de lehetővé teszi a számítógépes adatbevitelt és feldolgozást. Az adatvédelmi előírások betartása mellett teljes személyi és családi, háztartási kérdőívek, adatlapok, valamint a tevékenységek számos szempont szerint specifikálható - és a későbbiekben változatosan kereshető - rögzítését teszi lehetővé, melyet a tevékenységek valós időben rögzített fotódokumentációja egészít ki. A tevékenységnyilvántartó rendszer használata valamennyi munkatársunk feladata lesz.

Havi nyomonkövetés, értékelés:

A teljes, 300-as települési kör esetében évről-évre újratervezett, külön-külön az egyes településekre szabott cselekvési tervek kerülnek kidolgozásra, melyek megvalósulásának nyomonkövetését és folyamatos értékelését a teljes 300-as települési körben havonta elvégezzük. A települési programok megvalósító szervezeteitől, a programok vezetőitől a program honlapjának belső, védett felületén minden hónapban bekérésre kerül a települési cselekvési tervben megtervezett tevékenységek mutatószámokkal alátámasztott előrehaladásának bemutatása, melyet összegzés után a havi rendszerességű, települési programhelyszíneken megszervezett szakmai településcsoportos találkozón a jelenlévő programvezetőkkel együtt értékelünk.

Statisztika alapú éves nyomonkövetés:

A településeink állapotát tükröző statisztikai adatgyűjtés képezi a program értékelésének alapját. Az adatgyűjtés természetesen támaszkodik a KSH elérhető adatbázisaira, de emellett további szempontokkal, adatbázisokkal (koragyerekkori-védőnői, egészségügyi, oktatási stb.) kívánjuk kiegészíteni az értékelésre kerülő adatok körét.

Intézményi interjúk:

A program kezdetén, majd terveink szerint a program minden harmadik évében részletes interjú készül a településen élő családokkal foglalkozó intézmények vezetőivel és munkatársaival. Az interjúk során a napi működés nehézségei, a konkrét adatok és statisztikai összefüggések mellett az ellátásokat nyújtó kollégák attitűdjére vonatkozóan is teszünk fel kérdéseket. Az interjúkat széles intézményi körben végezzük, bevonásra kerül a védőnő, a jegyző és a polgármester, a Kormányhivatal Foglalkoztatási Osztálya, a családsegítő központ és szolgálat, de megszólítjuk az iskola, az óvoda, a bölcsőde és a pedagógiai szakszolgálat vezetőjét is.

Reprezentatív lakossági kérdőíves felmérés:

Mind a 300 település esetében központi lakcímnnyilvántartáson alapuló reprezentatív – átlagosan 100-120 címből álló, a falu méretétől függően minden negyedik, hatodik vagy nyolcadik háztartásra kiterjedő – kérdőívezést végzünk, melyben a családok összetételén és jövedelmi állapotán túl számos, például foglalkoztatási és lakhatási kérdést is rögzítünk. A kérdőíveket adatbázisba rendezzük, feldolgozzuk és elemezzük, azok összegzését a települési diagnózis részévé tesszük. A kérdőívezést a program kezdetén és minden negyedik évben rendszeresen elvégezzük.

Kontrollcsoportos mérés:

Az RRF-FETE program indulásával meg kívánjuk teremteni a kereteit az összehasonlíthatóságot biztosító kontrollcsoportos mérésnek. Ezért a társadalmi problémák koncentrációjának szempontjából leginkább releváns régiókból (Észak-Magyarország, Észak-Alföld, Dél-Dunántúl) kiválasztásra kerül három, a 300-as települési körhöz hasonló helyzetű település, ahol a 300-as települési körben végzett adatgyűjtést szintén elvégezzük.

Értékelés:

A program értékelését a folyamatos, havi településcsoportos találkozók munkája mellett a program teljes dokumentációja, a statisztikai adatok és a kérdőívek, interjúk alapján külső szakértők igénybevételel végezzük. Az értékelési módszertan a teljes programra vonatkozóan tervezetten 2022. első félévig készül el.

Az HEE-ből finanszírozott egyes beruházási elemek céljai és mérföldköveti a következők.

A szociális lakások építése, felújítása, lakhatási körülmények javítása beavatkozási terület céljai 3100 db épített vagy felújított (tervezetten 600 db új és 2500 db felújított) közösségi lakás létrehozása, a mértékegység db, a bázisérték 0. A részleteket a szakmai beszámolók tartalmazzák. A végrehajtó a MMSZ és egyes esetekben az adott település fejlesztéseit összefogó szakmai megvalósító. A beruházással kapcsolatos mérföldkő a szociális bérlakások kezelésére vonatkozó javaslatcsomag megfogalmazása a lakásügynökségi működés fenntartása érdekében.

A program leginkább zöld dimenziója a települések energiaellátását megújuló eszközökkel kezelő szociális erőművek (naperőművek vagy más megújuló energiaforráson alapuló erőművek) eavatkozási terület. A kapcsolódó cél 26 500 KWp megújuló közösségi energiatermelési kapacitás létrehozása, mértékegysége KWp, bázisérték 0. Fontos mérföldkő jogszabályi javaslatok megfogalmazása az energiaközösségek kapcsán. A végrehajtó a MMSZ.

10. Finanszírozás és költségek

A komponens becsült összköltsége 77,47 milliárd Ft, 5 évre tervezve (4 teljes év, két félév), a komponens beruházásai külön költségkerettel tervezettek. A költségek felmerülése a program szakmai előrehaladásával párhuzamos. A HEE keretében a költségek 2020. februártól elszámolhatók, azonban a MMSZ nem tervezi 2019. évben és 2020. évben felmerült és BM felé elszámolt FETE költségek visszamenőleges beforgatását a HEE-be.

Szociális lakások építése, felújítása, lakhatási körülmények javítása

HEE: 65,93 Mrd Ft

Közösségi megújuló energiatermelés és felhasználás

HEE: 11,55 Mrd Ft

Helyi sajátosságokon alapuló munkaszocializáció és készségfejlesztés – reform

HEE: 0 Ft

Az MMSZ a költségbecslés elkészítése során **az alapelvek teljesülését** a következőképpen biztosította:

Pontosság: A tervezett költségek minden reform/beruházás esetében megközelítik a várható valós kiadások összegét, tekintettel arra, hogy több településre vonatkozóan rendelkezésre állnak historikus adatok az előzményprojektek kapcsán.

Elszámoltathatóság és átláthatóság: A becsült költségek megállapítása alulról felfelé tervezéssel történt, átlátható és visszakövethető módon, a historikus adatok vagy piaci árakra vonatkozó indikatív tervek ellenőrizhetők. Fontos ugyanakkor hangsúlyozni, hogy a költségek felmerülésének ütemezése kapcsán fontos a helyi igényekhez igazodó, rugalmas előrehaladási tempó megtartása.

Egyszerűség: A települési jelenléten alapuló fejlesztések reform-jellegét az adja, hogy folyamatos részvétellel a helyi közösség életében gyorsan és településenként változó módon lehet és kell reagálni a helyi szükségletekre. A komponens eddigi programokban jellemző költségeit felmértük és a költségbecslésben beáraztuk, ugyanakkor a program nem minden településre egységesen ráhúzható központi módszertanokkal, fejlesztési projektekkel és sablonokkal dolgozik, hanem más és más települési megközelítéssel. A beruházások esetében a számítások az eddigi historikus adatok alapján képzett egységköltségeken, valamint piaci árakon alapulnak.

Összhang: a költségbecslések összhangban vannak az EU egyéb politikáival, tekintettel arra, hogy részben a más uniós forrásból támogatott hasonló projektek közel azonos árszínvonalát veszik alapul.

Megfelelés az értékelési szempontoknak:

Ésszerűség

Az MMSZ a komponens költségbecslését alulról felfelé tervezve, az előzményprojektek reform/beruházás historikus adatait alapul véve, jellemző költségkategóriánként készítette el. A költségkategóriák településenkénti egyszeri/havi és teljes időtartamra felszorozott értéke, illetve a beruházások egységköltségei alapján meghatározható a beruházások becsült összköltsége. A beruházások becsült összköltsége adja ki a teljes komponens becsült összköltségét. Ugyanakkor a program csak úgy hajtható végre, ha a költségbecslés alátámasztása nem jelenti egyben a projekt-jellegű tételes költségvetést, mert a szakmai siker garanciája ennél a programnál pont nem a tételes, mechanikus előre tervezhetőség, hanem a szociális munkán és diagnosztikán alapuló felelős és fenntartható beavatkozás, amelyhez idő és költségkeretekre épülő rugalmasság szükséges

Megalapozottság

Az MMSZ a költségbecslés alapját képező historikus adatok és egységköltségek segítségével kapcsolta össze a tervezett beruházások jellegét, típusát és a becsült összköltséget.

Fontos ugyanakkor látni, hogy, mint az az egyszerűség kapcsán már az előbbieken levezetésre került, a komponens beavatkozásai nem tételesen előre tervezhető, minden településre egységes sablonokkal dolgoznak, hanem testreszabott megoldásokkal. A költségbecslés elsődleges célja a fejlesztési nagyságrend megalapozása, léte nem jelenti azt, hogy valamennyi településen, minden beavatkozási terület előre tervezetten, egységes nagyságrendben és ütemezéssel jelenik meg, sőt, pont fordítva, a program lényege pontosan az, hogy ne központi sablonok alapján történjen a fejlesztés.

Arányosság

A terv becsült összköltsége arányos a tervezett intézkedések várható hatásával, tekintettel arra, hogy eléri azt a településszámot és finanszírozási nagyságrendet, hogy érdemi hatást gyakoroljon a megújuló energiatermelés közösségi alkalmazására, az érintett települések lakhatási mutatóinak javítására. A terv végrehajtási időtartamon túli jelentőségét az adja, hogy megteremti azt a helyi igényekhez alkalmazkodó, mégis országos nagyságrendben végrehajtható eszköz- és finanszírozási rendszert, amely ágazatpolitikai szinten gyakorolhat multiplikátor hatást a fejlesztéssel érintett társadalmi rétegek helyzetére.

A komponens jellemző költségkategóriái kapcsán figyelembe vettük, hogy főszabályként a HEE olyan költségeket finanszírozhat, amelyek nem ismétlődő jellegűek, és amelyek a HEE időintervallumába esnek. A program modalitására és finanszírozási sajátosságaira tekintettel a program egyes elemeinek finanszírozására a 2021-2027-es programozási időszak humán operatív fejlesztési programja adhat lehetőséget. A Felzárkózó települések program HEE-ben megvalósuló tevékenységeinek EFOP Pluszból történő finanszírozása a HEE megvalósítási időszak végéig nem tervezett, a jelenleg futó EFOP projekt lehatárolása biztosított. Továbbá, a komponens kvalitatív mérföldkőként olyan jogszabály-csomag, javaslat benyújtását is betervezte, amely közép- és hosszútávon a program ágazatpolitikai relevanciáját, beépülését segíti elő.

A komponens finanszírozásával kapcsolatban az MMSZ a teljesítmény-alapú elszámolás technikájában látja azt a fentiekben részletezett rugalmasságot, amely az eredmények elérésének kötelezettsége mellett lehetővé teszi a települések helyzetéhez és igényeihez

testreszabottan és gyorsan reagáló fejlesztések megvalósítását. Amennyiben a tagállamon belüli finanszírozás ettől eltérő, projektalapú pénzügyi elszámolás lesz, az adminisztráció ésszerű szinten tartása és a helyi fejlesztések végrehajthatósága érdekében elengedhetetlen az egyszerűsített költségelszámolási módok intenzív alkalmazása.

11. Hitel kérelem alátámasztása (amennyiben releváns)

Nem releváns.

D KOMPONENS: VÍZGAZDÁLKODÁS

1. A komponens bemutatása

D Vízgazdálkodás

Szakpolitikai terület: Vízgazdálkodás

Célkitűzés: Vízhiányos területek vízpótlása, vízviisszatartás, térségi vízátvétel, tározás, felszín alatti vízkészletek védelme, a vízkészletek térbeni és időbeni egyenetlen eloszlásának kiegyenlítése. A vízpótlás hatásterületének kiterjesztése, a vizes élőhelyek megőrzése, a Víz Keretirányelv (VKI) szerinti jó állapotú víztestek arányának növelése. Szemléletformálás a vízkészletek védelme érdekében. Monitoring rendszer kiépítés, nyilvános információs rendszer létrehozása.

Reformok:

1. Szemléletformálás, költsége: 0,056 milliárd HUF

Beruházások:

1. Főművi vízpótlórendszerek építési munkái, új hálózatok és rendszerek kialakítása, költsége: 41,868 milliárd HUF
2. Monitoring rendszer kiépítése, költsége: 0,205 milliárd HUF
3. Természetvédelem, költsége: 2,221 milliárd HUF

COFOG kód: 13705 Vízkárelhárítás, vízkészlet-gazdálkodás

RRF támogatási igény: 44,35 milliárd HUF

2. Fő kihívások és célkitűzések

a) Fő kihívások

I. Vízhiányos területek vízpótlása, vízviisszatartás, térségi vízátvétel, felszín alatti vízkészletek védelme, a vízkészletek térbeni és időbeni egyenetlen eloszlásának kiegyenlítése a felszíni és a felszín alatti víztestek, valamint az élőhelyek védelme érdekében.

Az éghajlatváltozás hatására a vízháztartás idő- és térbeli változékonysága, szélsőségei fokozatosan nőnek, ennek következtében Magyarország területének jelentős része egyre kitettebb az aszály veszélyének. A vízhiány és az aszály a víztestek állapotát is károsan befolyásolja, ezért ennek megfelelő kezelése a víztestekre is kedvező hatással járhat. A vízhiányos térségek kialakulásában a felszín alatti vizek túltermelése a fő tényező.

A második vízgyűjtő-gazdálkodási tervben (VGT2), majd a harmadikban (VGT3) részletesen vizsgáljuk a felszíni vízkészletek rendelkezésre állását, mivel Magyarország stratégiai célkitűzése a csapadékvizek viisszatartása és az országon a nagy folyókon átfolyó hatalmas víztömegek hatékonyabb tározása és hasznosítása. Ugyanakkor nem célunk nagy völgyzárógátás tározók kiépítése, hanem a természetes víztározás növelése, mint amilyenek a talaj, vagy a felszín alatti víztartók, vagy a medrek és azok ártere (mélyfekvésű területek).

Magyarországon a vízkivételek által okozott terhelés ellentmondásos képet mutat, mivel a vízkészletek térben és időben egyenlőtlenül oszlanak el az ország területén. Emiatt, ha országos éves összesítésben vizsgáljuk a kérdést, akkor a vízkivételek nem jelentenek jelentős terhelést, viszont ha ugyanezt a víztestek szintjén és ráadásul a kisvizes időszakban, továbbá

az ökológiai vízmennyiséget is figyelembe véve elemezzük, akkor számos víztestnél jelentős terhelésnek tekinthető egy, vagy több vízkivétel (kumulatív) hatása.

A kialakult vízhiány nem csak a kiszáradó területek mezőgazdaságára, hanem az ott élő ökoszisztémákra is jelentős negatív hatással van. A nagyobb folyók vízkészletének felhasználását, a szárazodó térségek vízpótlására az érintett vízfolyások ökológiai vízmennyiségének fenntartása mellett lehet biztosítani. A vízpótlással egyidejűleg az emberi célú vízfelhasználás hatékonyságát is növelni kell oly módon, hogy a felhasznált vízmennyiség úgy csökkenjen, hogy ez ne okozzon jelentős károkat, ne vezessen az adott területről történő, gazdasági okokra visszavezethető elvándorláshoz. Ilyen intézkedésnek számít a víz- és energiatakarékos öntözésre történő átállás, a mérések és információs rendszerek modernizációját, továbbá az energia szükségletek zöldenergia forrásokra történő átállítását is biztosítaniuk szükséges.

Le kell azonban szögezni, hogy a tervezett projektek – már csak nagyságrendjüknel fogva sem - alkalmasak arra, hogy a magyar mezőgazdaság és ipar vízfelhasználási szokásait alapjaiban megváltoztassák, e cél megvalósításához, csak méretüknek megfelelően tudnak hozzájárulni.

A projektek tervezése során számoltunk a jövőbeni kedvezőtlen éghajlatváltozási forgatókönyvekkel is, ami majd a kisvízhozamok és a vízkészletek csökkenését eredményezheti.

A vízkivételi terhelések jelentőségét az alábbi táblázat foglalja össze ágazati, vízhasználat típus bontásban:

Ágazat/vízhasználat típus	Országos szinten jelentős	Víztest szinten jelentős
energetikai (hűtővíz)	felszíni vízkészletből	
kommunális (ivóvíz)	felszín alatti vízkészletből és parti szűrés miatt felszíni is	felszín alatti víztestek
halgazdálkodás	felszíni vízkészletből	felszíni víztestek
öntözés*		felszíni és felszín alatti víztestek
ipari		felszíni és felszín alatti víztestek
rekreáció (medencés fürdő)		felszín alatti víztestek
rekreáció (horgászat)		felszíni víztestek
bányászat		felszín alatti víztestek

* - felszín alatti vízből történő illegális öntözés a becslések szerint jelentős egyes térségekben

II. Meglévő rendszerek rekonstrukciója és új rendszerek létrehozásának jelentősége Magyarországon

Magyarország mind a területi vízviasszatartás (települési csapadékvíz-gazdálkodás, belvíz-gazdálkodás), mind a medertározás területén fejlesztéseket valósított meg és további fejlesztéseket tervez megvalósítani. A belvízelvezető, illetve kettős működésű csatornák üzemeltetésének átalakításával a lefolyás vízviasszatartási célú szabályozása a cél, amelynek keretében 2015-2020 között több mint 7 millió m³ medertározási kapacitásnövekedést lehetett elérni.

Az intézkedések a felszíni vízkészletre fókuszálnak, ennek oka, hogy a felszín alatti készleteink mennyiségi is minőségi értelemben a vízhiánnyal leginkább érintett térségekben

kockázatosak, a rétegvizek pedig a lakossági vízellátás legfontosabb és megőrzendő bázisát képezik. A felszín alatti készletek igénybe vétele abban az esetben képzelhető el egy térségbe, ha ott talajvízdúsítás történik.

A meglévő vízkészletek használatával kapcsolatos fontosabb intézkedések:

- A helyi vízkészletek megtartását szolgáló területi tározások feltételeinek megteremtése. Az időszakos csapadéktöbblet helyben tartási feltételeinek megteremtése, a beszivárgás ösztönzése,
- A helyi vízkészletek megőrzését és a vízpótlást is szolgáló területi tározások feltételeinek megteremtése, javítása kisebb beavatkozással, műtárgy rekonstrukcióval,
- A belvívcsatornák medrében és a medret kísérő mély fekvésű területeken a tározási lehetőségek biztosítása, a megfelelő vízkormányzási gyakorlat kidolgozásával, a korábbi üzemeltetés átalakításával. Vonalas létesítmények kapacitásának jobb kihasználása, a lefolyás késleltetése, a lefolyási hányad csökkentése,
- A belvívcsatornák medrében és a medret kísérő mély fekvésű területeken a tározási lehetőségek fokozása mederrendezéssel (rekonstrukcióval) szükség esetén területrendezéssel,
- Belvízöntözés lehetőségeinek vizsgálata és megteremtése, figyelembe véve a minőségi követelményeket (rétöntözés – természetvédelem),
- Települési tisztított használtvizek (szennyvizek) vízpótlási célú hasznosítása, fejlesztések további vizsgálata,
- Meglévő vízpótló rendszerek átalakítása, összekapcsolása, helyi vízgazdálkodási létesítmények fejlesztése,
- Megújuló energia hasznosítása vízpótló, vízkormányzó művek esetén,
- Kihasztnalatlan vízpótlási lehetőségek intenzifikálása, kapacitás bővítése (gazdaságossági vizsgálata)
- Új vízpótló rendszerek kialakítása,
- Komplex, regionális léptékű beavatkozások végrehajtása, vízhiánnyal sújtott térségek összekapcsolása, megfelelő felszíni vízkészletből

Ezek mind olyan intézkedések, amelyek révén nő a visszatartható édesvíz mennyisége, mérséklődnek a vizek többletéből vagy hiányából származó kedvezőtlen hatások, illetve az intézkedések hozzájárulnak a VKI szerinti jó állapotú víztestek arányának növekedéséhez.

A vízügyi igazgatóságok által üzemeltetett vízvezető rendszerekkel (belvívcsatornahálózat) szemben gyakran fogalmazódik meg az a vád, hogy „kiszárítják” az érintett térséget a víz folyamatos elvezetésével. Ez napjainkban már több okból sem igaz:

- egyrészt az éghajlat változás és más behatások (pl. erdősültség változása, felszín alatti vízkitermelés, stb.) bekövetkezett talajvízszint süllyedés következtében a csatornák egyáltalán nem vagy csak időszakosan érik el a felszín alatti vizeket.
- másrészt, megváltozott az üzemelési rend is, amely során a fizikailag maximális vízmennyiséget tartják vissza. A víz visszatartását segítő, például a 90-es években külön program indult a Duna-Tisza közti hátság csatornáinak vízvisszatartó képességének fokozása érdekében. Ennek során elérték azt, hogy a csatorna minél több helyen elzárható legyen, visszatartva a lefolyó vizeket.

Ugyanezen a területen Mórahalom térségében (a Duna-Tisza közti hátságon) valósult meg beruházás a tisztított szennyvizek helyben tartására vonatkozóan, de ugyanígy valósult meg Kecskemét elfolyó vizeinek tározására, a Bánó-tói projekt. Mindkét esetben olyan tározó

kialakítása történt meg (kevés nyíltfelszínnel rendelkező, mocsaras terület), ami elsősorban a természetvédelmi értékek megőrzésére szolgál.

Az éghajlatváltozás további hatása, hogy az öntözési célú vízigények kielégítése a térség felszín alatti vízkészleteinek káros mértékű csökkenéséhez vezetett. Ennek egyik fő oka, hogy nem állt rendelkezésre felszíni víz. A projektek egyik kiemelt hatása a felszín alatti víztestek megkímélése úgy, hogy a felszíni vizeket nem károsítjuk. Ebből a szempontból az ország leginkább kritikus vízgyűjtője a Tisza-völgy és ezen belül is azok a síkvidéki területek, ahová a folyók vízkészlete nem juttatható el: döntően a hátsági területek, így a Duna-Tisza közti hátság. Az éghajlatváltozás kedvezőtlen hatásai ugyanakkor a Dunántúlon is érzékelhetőek, elsősorban a Közép-Dunántúlon, a Balaton és a Kapos vízgyűjtőjén. Ki kell azonban hangsúlyozni, hogy a mezőgazdasági vízhasználatok átirányítása a felszíni vizekre, nem eredményezheti az ilyen célú vízhasználatok fenntarthatatlan növekedését. Ismételten ki kell emelni, hogy a tervezett projektek nem képesek a teljes mezőgazdaság átalakítására, a helyes gyakorlat kialakítását csak támogathatják.

Az is megfigyelhető, hogy azokban a térségekben, ahol a felszíni vízpótló rendszer üzemel és ezért felszíni víz rendelkezésre áll, annak ellenére nem következett be készletcsökkenés, hogy ezekben a térségekben is használnak felszín alatti vízkészletet is. Már működő, megvalósult példa a Tisza-Körös-völgyi Együttműködő Vízgazdálkodási Rendszer (TIKEVIR). A TIKEVIR egyszerre biztosít térségi vízátvitelt, ökológiai vízpótlást és felszíni vizet öntözési célra, hozzájárulva ezzel a felszín alatti készletek védelméhez, jó állapotának eléréséhez, ugyanakkor nem eredményezi a felszíni készletek túlhasználását.

Az előzőekben már említettük, hogy a klímaváltozás hatására elindult kiszáradási folyamat a természeti környezetet is jelentős mértékben érinti, így a jelenleg létező vizes előhelyek fennmaradása – figyelembe véve a kedvezőtlen éghajlatváltozási forgatókönyveket - nem biztosított emberi beavatkozások nélkül. A tervezett fejlesztéseink a víz továbbítására elsősorban azokat vízfolyásokat (pl. ereket) használják fel, amelyek egyébként is, természetes módon is ezt a szerepet töltik be.

A fejlesztések során szükséges néhány üzemén kívül helyezett vízellátó rendszer újbóli beindítása is. Ennek oka többek között az, hogy a magyarországi folyók vízjárása a klímaváltozás hatására megváltozott. Egyre hosszabb az olyan időszakok hossza, amikor a folyókból nem vezethető ki a víz gravitációsan azokba a vízterekbe, amelyeket természetes úton a folyó látott el régebben vízzel (előntötte őket). Tipikusan ilyenek a holtágak, amelyek a folyókból a szabályozáskor leválasztott szakaszok. Ezek az elmúlt, több mint 100 év alatt állóvízzé alakultak, kiemelt fontosságú vizes előhely lett belőlük. Többségük NATURA 2000-es terület. Ezek vízellátása az utóbbi 20-30 évben vált kritikussá (az előbb említett vízszintcsökkenések miatt). Mesterséges vízellátásuk szivattyúzással érhető el, amihez az üzemén kívül helyezett vízpótló csatornák rehabilitációja szükséges. A projektek részletes ismertetése során említünk példákat.

III. A vízkivételek jogi szabályozásának fenntartása (engedélyezés és nyilvántartás)

A vízkivételek előzetes engedélyezésének követelményeit a következő szabályozások tartalmazzák:

- A vízgazdálkodásról szóló 1995. évi LVII. törvény
  - 28/A. § szerint a jogszabály által bejelentéshez kötött tevékenységektől eltekintve vízjogi engedély szükséges,
  - A 29/A § (4) pontja a fennmaradási engedélyről rendelkezik: Ha a vízimunka elvégzése, illetve a vízáteremtés megépítése vagy átalakítása végleges

hatósági engedély nélkül, vagy a végleges hatósági engedélytől eltérően történt, a létesítő részére az üzemeltetési engedély kiadása megtagadható

- A vízjogi engedélyezés eljárás szabályait a vízgazdálkodási hatósági jogkör gyakorlásáról szóló 72/1996. (V. 22.) Korm. rendelet írja elő
- A vízjogi engedélyezési eljáráshoz szükséges dokumentáció tartalmáról szóló 41/2017. (XII. 29.) BM rendelet az engedélyhez benyújtandó dokumentáció részleteit határozza meg.

A vízkivételek engedélyezése és a nyilvántartása a vízügyi hatóságok, valamint a vízügyi igazgatási szervek együttműködése mellett történik. A vízügyi igazgatási és a vízügyi, valamint a vízvédelmi hatósági feladatokat ellátó szervek kijelöléséről szóló 223/2014. (IX. 4.) Korm. rendelet adja meg a különböző területi és országos vízgazdálkodási államigazgatási szervek feladatait.

Az engedélyezés, illetve a vízügyi hatóság és igazgatási szerv együttműködését egy közös elektronikus rendszer a VIZEK rendszer segíti. Célja, hogy a tényleges vízhasználatokkal (kiemelve a mezőgazdasági célú vízhasználatot), azok technikai jellemzőivel, térbeliségével és időbeli lefolyásával kapcsolatban pontos adatokat és információt szolgáltatson a vízügyi igazgatási szervek, vízügyi hatóságok, a döntéshozók és a statisztikai szervek felé, csökkentse a vízhasználók és hatóságok adminisztratív terheit a vízhasználathoz kapcsolódó vízjogi engedélyezési eljárás gyorsításával és egyszerűsítésével. Lehetővé teszi a potenciális vízígényekre vonatkozó előzetes vízügyi információk elérhetőségét az állampolgárok számára egy innovatív, szolgáltató szemléletű, felhasználóbarát hatósági eljárások elektronizálását támogató komplex informatikai alkalmazással.

A **vízjogi engedélyben a lekötött víz mennyiségét** az engedélyes kérelmére, vagy a jogszabályban, azaz a vízgazdálkodásról szóló 1995. évi LVII. törvény (továbbiakban: Vgtv.) 15.§-ában, illetve a vízgazdálkodási hatósági jogkör gyakorlásáról szóló 72/1996. (V. 22.) Korm. rendelet (72/1996. (V. 22.) Korm. rendelet) 10-14. §-aiban rögzített feltételek fennállása esetében **hivatalból korlátozhatja, módosítja a vízügyi hatóság**. Törvényi rendelkezés értelmében, ha a vízhasználat korlátozása szükségessé válik, a korlátozás sorrendje a törvényben meghatározott kielégítési sorrend fordítottja, továbbá, ha a felhasználható vízmennyiség természeti vagy egyéb elháríthatatlan okból csökken, a vízhasználat - a létfenntartási vízhasználat kivételével – a törvény szerinti sorrendben kártalanítás nélkül korlátozható, szüneteltethető, vagy a biztonsági követelmények megtartása mellett megszüntethető.

IV. Az engedély nélküli vízkivételekkel kapcsolatos jogi szabályozás

A **hatósági engedély nélkül, vagy a végleges hatósági engedélytől eltérően megvalósult vízilétesítményekre**, vízimunkára vonatkozóan – a vízgazdálkodásról szóló 1995. évi LVII. törvény 29.§ (4) bekezdése ír elő szankciót, vízgazdálkodási bírságot. Ezt az előírást egészíti ki a 32/A. § (1) bekezdése, amely szerint a 29. § (4) bekezdésében foglaltakon túl, aki jogszabályban, hatósági határozatban vagy közvetlenül alkalmazandó közösségi jogi aktusban szereplő vízgazdálkodási előírást megszeg, a jogsértő magatartás súlyához igazodó **vízgazdálkodási bírságot köteles fizetni**. A bírság maximális mértéke vonatkozásában a természetes személyekre külön szabály vonatkozik. A részletszabályokról a vízgazdálkodási bírság megállapításának részletes szabályairól szóló 438/2015. (XII. 28.) Korm. rendelet rendelkezik. **A bírságot a vízügyi hatóság szabja ki.**

A környezet védelmének általános szabályairól szóló 1995. évi LIII. törvény 106. § (1) bekezdése szerint, **aki jogszabályban, hatósági határozatban, közvetlenül alkalmazandó közösségi jogi aktusban megállapított, közvetlenül vagy közvetve a környezet védelmét szolgáló előírást megszeg**, illetve határértéket túllép, a jogsértő magatartás súlyához - így

különösen az általa okozott környezetszennyezés, illetőleg környezetkárosítás mértékéhez, időtartamához és ismétlődéséhez - **igazodó környezetvédelmi bírságot köteles fizetni**. A részletszabályokat a felszíni vizek tekintetében a felszíni vizek minősége védelmének szabályairól szóló 220/2004. (VII. 21.) Korm. rendelet 31.§-37.§-a és 2. melléklete írja elő. A felszín alatti vizek tekintetében a részletszabályokat a felszín alatti vizek védelméről szóló 219/2004. (VII. 21.) Korm. rendelet 36.§-40.§-a és 11. melléklete írja elő.

A hatályos szabályozás szerint Magyarországon a felszín alatti vízkivételt biztosító, engedély nélkül létesített vagy üzemeltetett vízi létesítményeknek a hatóság felé, bírság kiszabása nélküli bejelentése, vagyis az illegálisan kialakított és használt **kutak utólagos engedélyeztetése 2023. december 31-ig kezdeményezhető bírságmentesen.**

(A vízgazdálkodásról szóló 1995. évi LVII. törvény 29. § (7) értelmében mentesül a vízgazdálkodási bírság megfizetése alól az a létesítő vagy üzemeltető, aki az egyes törvényeknek a polgárok biztonságát erősítő módosításáról szóló 2020. évi XXXI. törvény hatálybalépését megelőzően engedély nélkül vagy engedélytől eltérően létesített vagy üzemeltet felszín alatti vízkivételt biztosító vízilétesítményt, ha a vízjogi fennmaradási engedélyezési eljárást 2023. december 31-ig kérelmezi.)

b) A fejlesztések megvalósítása során alkalmazott módszerek, eljárások

A jövő vízgazdálkodásának legnagyobb szakmai kihívása, hogy miként legyen megelőző és miként tegyen szert rugalmas eszközökre. Ez az évszázados „létesítményes” (hard) vízepítéssel szemben a vízigényt és vízkibocsájtást szabályozó, a területhasználatot befolyásoló integrált (soft) vízgazdálkodás. Figyelembe kell venni azonban azt, hogy „0” megoldás választása esetén, fontos, NATURA 2000 védelemmel rendelkező vizes előhelyek megszűnése és a biodiverzitás mérhető csökkenése is várható, kizárólag az éghajlat változás hatásainak következtében. A projektek kiviteli tervezése során a következő szempontokat vesszük figyelembe:

- a munkák elsősorban a vízviisszatartást lehetővé tévő vízepítési műtárgyak megépítésére korlátozódjanak,
- a vizek továbbítására elsősorban a meglévő vízfolyásokat használjuk fel, lehetőség szerint azok kotrásának mellőzésével,
- ahol kotorni szükséges, ott a legkisebb környezeti kárról járó megoldásokat kell alkalmazni,
- új csatornák létesítése csak ott történjen, ahol meglévő vízfolyás vagy csatorna nem áll rendelkezésre,
- A kotrási és építési munkát a magyarországi legjobb gyakorlatnak megfelelően kell kivitelezni, az ott élő fajok minimális zavarásával (főszelvényű vagy szakaszos kotrás, védett fajok ideiglenes áttelepítése, stb.)
- a korábbi tapasztalatok alapján csak azokon a helyeken készül mederburkolat, ahol annak hiányában kezelhetetlenül nagy lenne a vízvesztés, másrészt az ilyen szakaszokon biztosítani kell a megfelelő vadkijárok kiépítését.

c) A jogállamiság követelményeinek a magyar jogrend szerinti érvényesülése a vízgazdálkodási komponens megvalósítása során

Magyarország Helyreállítási és Ellenálló Képességi tervének” vízgazdálkodási komponensében szereplő projektek különböző előkészítettségi állapotban vannak. Valamennyire igaz az, hogy a tervezést hosszú évek kutatásai előzték meg, felmérve a legmegfelelőbb beavatkozási módszereket. Addig azonban, ameddig az első kivitelezések elkezdődhetnek, számos engedélyeztetési eljárásról kell átbeszélniük, beleértve a civil társadalom kötelező bevonását is. Ezek az eszközök hatékonyan képesek biztosítani a vízgazdálkodási,

természet és környezetvédelmi előírások beépítését már a tervezés folyamatába, a megvalósításba és a működtetésbe. Jogi alapot jelentenek az illegális vízhasználatokkal szemben. Ezeket az eljárásokat az alábbiakban ismertetjük:

Európai Unió előírások

A hatályos hazai jogszabályi előírások a vizek igénybevételét az engedélyezés, továbbá a kivitelezés és a fenntartás során is részletesen szabályozza. Az engedélyezést szabályozó jogszabályokba implementálásra kerültek az érintett Unió jogszabályi előírások, többek között:

- a vízpolitika terén a közösségi fellépés kereteinek meghatározásáról szóló, 2000. október 23-i 2000/60/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv (VKI)
- a Tanács 79/409/EGK irányelve (1979. április 2.) a vadon élő madarak védelméről
- a Tanács 92/43/EGK irányelve (1992. május 21.) a természetes élőhelyek, valamint a vadon élő állatok és növények védelméről
- az Európai Parlament és a Tanács 2004/35/EK irányelve (2004. április 21.) a környezeti károk megelőzése és helyreállítása tekintetében a környezeti felelősségről
- az egyes köz- és magánprojektek környezetre gyakorolt hatásainak vizsgálatáról szóló, 2011. december 13-i 2011/92/EU európai parlamenti és tanácsi irányelv

Ezen irányelvek magyar jogrendbe történt átültetése alapján készül többek között a vízgyűjtő-gazdálkodási terv (221/2004. (VII. 21.) Korm. rendelet előírásai szerint), amely a vizek jó állapotának elérése és fenntartása érdekében, hatósági eljárások során kötelezően alkalmazandó dokumentum.

Alkotmányos előírások

Magyarország Alaptörvénye a legmagasabb szintű magyar jogszabály, amellyel alacsonyabb szintű jogszabály nem lehet ellentétes.

Az Alaptörvényének P cikke rögzíti, hogy a természeti erőforrások, különösen a termőföld, az erdők és a vízkészlet, a biológiai sokféleség, különösen a honos növény- és állatfajok, valamint a kulturális értékek a nemzet közös örökségét képezik, amelynek védelme, fenntartása és a jövő nemzedékek számára való megőrzése az állam és mindenki kötelessége.

Az Alaptörvény XXI. cikke ezen túlmenően rögzíti, hogy a Magyarország elismeri és érvényesíti mindenki jogát az egészséges környezethez, illetve aki a környezetben kárt okoz, köteles azt - törvényben meghatározottak szerint - helyreállítani vagy a helyreállítás költségét viselni.

Engedélyezés

Környezeti hatásvizsgálat

Kivitelezést megelőző engedélyezés során minden esetben szükséges vizsgálni annak a környezetre illetve a természetre gyakorolt hatásait függetlenül attól, hogy környezeti hatásvizsgálat elvégzését jogszabály vagy a környezetvédelmi hatóság előírja-e. A környezeti hatásvizsgálati és az egységes környezethasználati engedélyezési eljárásról szóló 314/2005. (XII. 25.) Korm. rendelet rögzíti, hogy mely tevékenységek végzését megelőzően kötelező környezeti hatásvizsgálat lefolytatása, és mely esetben az eljáró hatóság dönt arról, hogy adott esetben szükséges-e. A döntési jogköre ugyanakkor nem diszkrecionális, a döntéshez szükséges szempontokat, ezen Korm. rendelet, illetve a környezet védelmének általános szabályairól szóló 1995. évi LIII. törvény (Kvt.) tartalmazza. Jogszabályi előírás, hogy a döntés során figyelembe kell venni a vízgyűjtő-gazdálkodási tervet (VGT) is.

A döntés során illetve a hatásvizsgálati eljárásban figyelembe vételre kerülnek továbbá az alábbiak is:

- VKI 4. cikk (7) bekezdés szerinti vizsgálat a vízgyűjtő-gazdálkodási tervben (VGT.) foglaltak figyelembe vételével
- NATURA 2000 hatásbecslés
- Klímakockázati elemzés

Szakhatósági bevonás

Az általános közigazgatási rendtartásról (továbbiakban: Ákr.) szóló 2016. évi CL. törvény 55. §-a előírja, hogy az érdemi döntésre jogosult hatóság törvényben vagy kormányrendeletben szabályozott ügycsoportokban más hatóságnak (szakhatóságnak) állásfoglalását kell beszereznie. A szakhatósági állásfoglalás beszerzése kötelező, illetve az állásfoglalást az ügydöntő hatóság hagyhatja figyelmen kívül, és nem változtathatja meg önhatalmúlag. Ez esetben a határozat az Ákr. előírása alapján semmisnek minősül.

Az egyes ügytípusokban a vizsgálandó kérdésekkel összefüggésben az egyes közérdeken alapuló kényszerítő indok alapján eljáró szakhatóságok kijelöléséről szóló 531/2017. (XII. 29.) Korm. rendelet részletes felsorolást tartalmaz, azzal más jogszabály tartalmazhat további szakhatósági bevonásra vonatkozó ügytípust.

Környezeti hatásvizsgálat végzése esetén minden esetben, vízjogi engedélyezéssel összefüggésben külterületen minden esetben, illetve belterületen védett vagy Natura 2000 terület igénybe vétele esetén kötelező szakhatóságként a természetvédelmi hatóságot bevonni. Ezzel összefüggésben továbbá működési területét és feladatkörét érintően a nemzeti park igazgatóságok törvény erejénél fogva ügyfeleknek minősülnek, észrevételt, nyilatkozatot tehetnek, valamint fellebbezhetnek.

A vízjogi engedélyezésbe bevonandó szakhatóságok listáját és a vizsgálandó szakkérdéseket mellékelten csatoljuk. (RRP *Vízgazdálkodás 1. melléklet*)

Hatósági gyakorlat

A jellemző hatósági gyakorlat az, hogy a környezet és természetvédelmi szempontok érvényesülése érdekében az egyes állami projektek, beruházások vonatkozásában, akár olyan előírás is megtételre kerül, amely költségnövekedést okoz vagy a megvalósítás idejét érdemben késlelteti. Az Alaptörvény, valamint a hazai, illetve az EU jogszabályok által előírt természet- és környezetvédelmi követelmények elsőbbsége az eljárásban érvényesül.

A hatóság előírhat, illetve adott esetben előírja olyan technológia alkalmazását, amely az eredetileg végezni tervezett módokhoz képest környezetkímélő. A hatóság a döntésben tett előírásokat ellenőrzi, szükség esetén további előírásokat tesz, azok megszegése esetén bírságot szab ki.

Civil kontroll

További fókusz a hatósági eljárás során, hogy a környezet védelmének általános szabályairól (továbbiakban: Kvt.) szóló 1995. évi LIII. törvény 98. § alapján azon politikai pártoknak és érdekképviselőnek nem minősülő egyesületeket (civil szervezeteket), amelyek környezetvédelmi érdekek képviselőire kerültek létrehozásra, és a hatásterületen működnek, az eljárás során az ügyfél jogállása illeti meg, így az Ákr. rendelkezései szerint az eljárás során többek között nyilatkozatot, észrevételt tehet, az eljárás irataiba betekinthet, továbbá a hatóság döntésével szemben jogorvoslattal élhet.

Szankciók

Az illegális vízhasználat szankcionálása a vízgazdálkodásról szóló 1995. évi LVII. törvény alapján az öntözési vízhasználat vízjogi engedélyköteles tevékenység, így amennyiben azt engedély nélkül, vagy az engedélytől eltérő módon végzik, a vízgazdálkodási bírságot kötelező kiszabni.

Alkotmánybíróság

Az Alkotmánybíróság a hazai jogszabályok Alaptörvénnyel való összhangjának vizsgálatára és normakontrolljára létrehozott független szerv. Függetlenségének garanciája többértű. Egyrészt a funkciójára, rendeltetésére vonatkozó alapvető szabályokat az Alaptörvény rögzíti, másrészt a tagjait az Országgyűlés választja meg minősített többséggel (az összes képviselő kétharmadának szavazatával), tizenkét évre.

Az Alkotmánybíróság a közelmúltban vizsgált, illetve semmisített meg több olyan jogszabályt, amelyek természetvédelemmel szempontból visszalépést jelentett volna.

A 13/2018. (IX. 4.) AB határozat például megsemmisítette a vízgazdálkodásról szóló 1995. évi LVII. törvény országgyűlés által elfogadott, de ki nem hirdetett módosító rendelkezését, amely alapján 80 méter mélységig fúrt kutak engedély nélkül létesíthetőek lettek volna.

A 14/2020. (VII. 6.) AB határozat az az erdőről, az erdő védelméről és az erdőgazdálkodásról szóló 2009. évi XXXVII. törvény a 2017. évi LVI. törvénnyel módosított azon rendelkezéseit semmisítette meg, amely megítélése szerint a természetvédelem színvonalában visszalépést jelentettek volna.

Védelmi tervek

A víz többlete (árvíz, belvíz) és hiánya (aszály) esetén a védekezést védelmi tervek szabályozzák. Víz többlet esetén meghatározható a vizek elvezetésének módja, a visszatartandó víz mennyisége. A víz hiánya esetén a védelmi terv a vízkészlet kezelőjét vízkorlátozásra kötelezi, elsősorban a gazdasági (ipari és mezőgazdasági) tevékenységek vonatkozásában. Így nem fordulhat az elő, hogy szélsőséges időjárási helyzetben a vízi ökoszisztéma károsodik a gazdasági célú vízkivétel miatt. Ezt az elvet - határvizek esetén – a kétoldalú szerződések is rögzítik. Mivel Magyarország az esetekben döntő többségében alvízi ország (a vízkészlet 95 %-a más országokból érkezik hazánkba), ezért a mederben hagyandó vízmennyiség (ökológiai minimum) kétoldalú nemzetközi szerződésekben történő rögzítése kiemelt nemzeti érdek. Ezt az elvet érvényesítjük a hozzánk képest alvízi országok esetében is.

A fenti felsorolásból látható, hogy Magyarországon a vízkészletek és a természet védelme nem csak az uniós előírások miatt, hanem kiemelt nemzeti érdekből is történik. A védett fajok védelme nem korlátozódik a Natura 2000 területekre. A természetvédelmi hatóság a kivitelezéseket folyamatosan figyelemmel kíséri, és a kivitelezést abban az esetben is leállítja egy védett faj észlelése esetén, ha egyébként a kivitelező minden engedéllyel és hozzájárulással rendelkezik. Ez kizárja annak lehetőségét is, hogy egy védett faj egy eljárási hiba miatt károsodjon. Az engedéllyel rendelkező beruházások természetvédelmi okokból történő leállítása napi gyakorlat Magyarországon, nem csak jogi lehetőség.

d) Célkitűzések

Cél: Vízhiányos területek vízpótlása, vízvisszatartás térségi vízátervezés, tározás, felszín alatti vízkészletek védelme, a vízkészletek térbeni és időbeni egyenetlen eloszlásának kiegyenlítése, az ökológiai vízigény feletti többlet vízkészletből felszín alatti öntözővíz kiváltása. A vízpótlás hatásterületének kiterjesztése, és a hatásterületen a biodiverzitás megőrzését szolgáló élőhelyek fenntartása. A beruházásokkal egyidejűleg a vízhasználók szemléletformálás segítő kampányok és képzések, valamint egy monitoring rendszer kiépítés is megtörténik annak érdekében, hogy reális képet kapjunk a vízhasználatról, a rendelkezésre álló víz mennyiségéről, minőségéről, valamint, hogy segítsük a fenntartható vízgazdálkodás elterjedését.

Az RRF célkitűzéseknek a komponens beruházásai az alábbiak szerint felelnek meg.

Zöld átállás

Az éghajlatváltozás következtében Magyarországon egyre nagyobb problémát jelent a szárazodás (melegedés és alig változó csapadék mennyiség), és a csapadék éven belüli átrendeződése miatt az olyan szélsőséges események, mint az aszályok előfordulási gyakoriságának, súlyosságának növekedése, a vízkészletek időbeli eloszlásának változása, az aszálykár növekedése.

A biodiverzitás megőrzésében játszott jelentős szerepének köszönhetően a vizes élőhelyek védelme nemzetközi megállapodás hatálya alá esik: ez az 1971-ben létrehozott Ramsari Egyezmény (Ramsar Convention Secretariat 2004).

A legvalószínűbb becslések szerint világszerte a vizes élőhelyek 50 százalékát veszítettük már el, Európában az elpusztított vagy átalakított vizes élőhelyek aránya 90 százalékra tehető, Magyarországon pedig a vizes élőhelyek 97 százaléka tűnt el az elmúlt néhány évszázadban.

A „Vízgazdálkodás” komponens projektjei hozzájárulnak a szárazodással, aszályval sújtott területek ökológiai vízpótlásához, vízviasszatartásához, vizes élőhelyek kialakításához, helyreállításához, revitalizáció keretében a medrek vízutánpótlási lehetőségének megteremtéséhez. Kárkövető eszközök helyett, az előrejelzés, vízkárelhárítás keretében történő aszálykár-elhárítás előtérbe helyezése a vízügyi ágazat célja. Figyelembe kell venni azt a tény is, hogy a természetes vizes élőhelyek vízpótlásai igénye elsősorban nem az emberi tevékenységből származik, hanem az éghajlat megváltozásából.

A víz, mint erőforrás hatékony felhasználásának elősegítése a tiszta, körforgásos gazdaságra való átállás révén hozzájárul a biológiai sokféleség helyreállításához és a környezetszennyezés mértékének csökkentéséhez.

A fejlesztések céljai tágabb értelemben a természeti értékek megőrzése, élőhely rehabilitációk megvalósítása; hagyományos gazdálkodási formák feltételeinek a megteremtése; tájképi értékek megőrzése, helyreállítása; vízparti rekráció, természet közeli falusi turizmus, illetve az idegenforgalom feltételeinek a megteremtése.

Digitális átalakulás

A vízügy célkitűzése a vízkészlet-gazdálkodás digitális átalakítása, melyet a komponens projektjei is szem előtt tartanak. A projektek eredményeként megvalósuló rendszerek üzemeltetésének automatizálása hozzájárul a vízgazdálkodás digitális átalakuláshoz. A monitoring adatok felhasználásával a rendelkezésre álló, és a tervezett vízigények és vízkészletek tér- és időbeni modellezése válik lehetővé.

Az adatbázis kialakítása és folyamatos feltöltése, karbantartása mellett olyan publikus felületet tervezünk létrehozni, amely segíti a vízhasználók informálódását a vízkészletek rendelkezésre állásáról, kihasználtságáról és minőségéről, ezáltal a vízgazdálkodás tervezéséhez az állam digitális szolgáltatást nyújt a felhasználóknak.

Intelligens, fenntartható és inkluzív növekedés, ideértve a gazdasági kohéziót, a munkahelyeket, a termelékenységet, a versenyképességet, a kutatást, a fejlesztést és az innovációt, valamint egy jól működő egységes piacot erős kkv-kkal

A megvalósuló projektek hozzájárulnak a területi vízháztartás romlásának megállításához. A korábban megvalósított, de azóta elhanyagolt, nagymértékben leromlott vízszolgáltató rendszerek rekonstrukciója, újraindítása lehetővé teszi a területi vízpótlást, mellyel megvalósul az erdőgazdálkodás, állattartás, ipari felszíni vízkivétel esetén az érintett iparágak területén jelentkező, vízhiányból eredő negatív hatások csökkentése, természetvédelmi területek állapotának javítása. A projektnek nem célja a gazdasági célú vízfelhasználás

növelése, de nem hagyható figyelmen kívül, hogy ez az igény létezik és hosszútávon sem csökkenthető nullára. A projekt célja az ökológiai célú vízpótlás mellett a vízigények, hosszú távú, fenntartható kielégítése, az igénybe vett víztestek állapotának romlása nélkül.

Társadalmi és területi kohézió

A fentiekben leírt természetvédelemre, erdőgazdálkodásra, iparra, mezőgazdaságra gyakorolt pozitív hatások hozzájárulnak a vidék felzárkóztatásához. Jövedelemtermelő tevékenységek feltételeinek megteremtésével megállítható a vidéki lakosság elvándorlása, illetve felszámolhatóak az ország egyes régiói közötti különbségek. A precíziós mezőgazdaság megjelenése ösztönzőleg hat a gépiparra, növény-és állattenyésztési ágazatokra és közvetve az élelmiszeriparra is, ezen felül pedig jelentősen csökkenti a mezőgazdaság vízigényét.

Egészségügy, valamint gazdasági, társadalmi és intézményi ellenálló képesség, ideértve a válságreagálási képesség és a válságra való felkészültség növelését is

A célkitűzéshez a projektek ökológiai vízpótlásuk, vizes élőhelyek kialakítása révén az egészséges környezet megteremtésével, a lakosság életminőségének javításával illetve a fenntartható és egyre csökkenő vízigényű öntözéses gazdálkodás kialakításával az egészséges élelmiszertermelés feltételeinek megteremtésével járulnak hozzá. Lehetőséget nyújtanak a természet-közeli, vegyszermentes növénytermesztés, illetve biogazdálkodás folytatásához.

A következő generációra, a gyermekekre és az ifjúságra vonatkozó politikák, beleértve az oktatást és a készségeket

Az egészséges, természeti értékekben gazdag környezet, a fenntartható mezőgazdasági és ipari termelés növelik a jelenleg elvándorlással jellemezhető területek megtartó képességét. Az érintett területek éghajlatváltozás miatti szárazodása egyre inkább megköveteli az alkalmazkodás eszközeit, melyek hosszú távon megoldást jelenthetnek a fennálló problémákra.

Intézkedés elnevezése	Kapcsolódás hazai szakpolitikai stratégiákhoz	Kapcsolódás uniós szakpolitikai stratégiákhoz	Kapcsolódás országspecifikus ajánláshoz
Ökológiai vízpótlás	Kvassay Jenő Terv (4.2.2.) Második Nemzeti Éghajlatváltozási Stratégia 2014-2025 kitekintéssel 2050-re A biológiai sokféleség megőrzésének 2015–2020 közötti időszakra szóló nemzeti stratégiája	EU Biodiversity strategy for 2030 Annual sustainable growth strategy /2021. évi éves fenntartható növekedési stratégia Víz Keretirányelv	CSR3 (2020) Helyezze a beruházások középpontjába a zöld és digitális átállást, mindenekelőtt a tiszta és hatékony energiatermelést és -felhasználást, a fenntartható közlekedést, a hulladék- és vízgazdálkodást, a kutatást és innovációt, valamint az iskolák digitális infrastruktúráját.
Mederben történő vízvisszatartás	Kvassay Jenő Terv (4.2.2.) Második Nemzeti Éghajlatváltozási Stratégia 2014-2025 kitekintéssel 2050-re	Annual sustainable growth strategy /2021. évi éves fenntartható növekedési stratégia Víz Keretirányelv	CSR3 (2020) Helyezze a beruházások középpontjába a zöld és digitális átállást, mindenekelőtt a tiszta és hatékony energiatermelést és -felhasználást, a fenntartható közlekedést, a hulladék- és vízgazdálkodást, a kutatást és innovációt, valamint az iskolák digitális infrastruktúráját.

A komponens megvalósítása lehetőségeiből adódóan nem oldja meg az érintett területek valamennyi társadalmi és gazdasági problémáját, elsősorban a természeti értékek megőrzésében és biodiverzitás növelésében tud hozzájárulni a fejlődéshez.

A Kvassay Jenő Terv (KJT) rögzíti, hogy a jelenlegi vízügyi szabályozás esetenként nem megfelelő az alkalmazkodás támasztotta új kihívások kezeléséhez. A területi vízgazdálkodás

(árvízmentesítés és -védekezés, síkvidéki vízrendezés, belvízvédekezés, dombvidéki vízrendezés; mezőgazdasági vízgazdálkodás; térségi vízsztosztás, folyógazdálkodás, vízi utak, vízenergia-hasznosítás) kulcsfontosságú. Ennek alapinfrastrukturái azonban nem hasznosítás-orientáltak, defenzívek és rugalmatlanok. A jövő vízgazdálkodás legnagyobb kihívásának a KJT azt tartja, hogy miként legyen megelőző, és miként tegyen szert rugalmas eszközökre. Az előzőekben leírtak szerint a komponens megvalósítása során törekedni fogunk arra, hogy a térségi vízgazdálkodást minél kevesebb építés jellegű beavatkozással valósítsuk meg és a vizek mindáron történő elvezetését a gazdálkodás váltsa fel, amiben kiemelt szerepe van a vízvisszatartásnak.

Többek között a klímaváltozás teszi szükségessé az adaptív vízgazdálkodás, azaz az időben és térben változó környezeti és egyéb körülményekhez való alkalmazkodás képességének és gyakorlatának megteremtését is.

A biológiai sokféleség megőrzésének 2015–2020 közötti időszakra szóló nemzeti stratégiája – az EU biológiai sokféleséggel kapcsolatos stratégiájával összhangban – azt kívánja elérni, hogy a biodiverzitás csökkenése és az ökoszisztéma-szolgáltatások hanyatlása megálljon 2020-ig. A stratégia célkitűzései szoros összefüggésben állnak a klímaváltozáshoz való alkalmazkodás céljaival, mert a diverz rendszerek ellenállóbbak a változásokkal, így a klímaváltozással szemben is. A stratégia a 2. célkitűzésében ki is emeli, hogy a zöld infrastruktúra elemeinek összehangolt fejlesztése elősegíti a klímaváltozáshoz való alkalmazkodást. Az ökoszisztéma-szolgáltatások – a víz, a tiszta levegő, a termékeny talaj stb. – egy sérülékeny rendszer elemei, de eközben az emberi jólét alapjai is. Ezek jó állapotban történő fenntartása önmagában is a klímaváltozáshoz való alkalmazkodás egyik módja.

3. A komponens reformjainak és beruházásainak bemutatása

3.1 Reformok

Szemléletformálás

A reform szükségessége:

A mezőgazdasági vízgazdálkodás, a vízkészletek agrárhasznosítása stratégiai kérdés, hatékony és szakszerű fejlesztése pedig elengedhetetlen a társadalom számára létfontosságú élelmiszer- és élelmezésbiztonság, valamint környezeti állapot fenntartásához. A mezőgazdasági vízhasználat jelenleg a legkevesébé fenntartható vízhasználat. Amennyiben a mezőgazdasági vízgazdálkodás fejlesztéséhez szükséges lépések nem történnek meg, abban az esetben nem pusztán versenyhátrányunk állandósul, hanem az éghajlatváltozás következtében a vízhiányos területek növekedésével a mezőgazdasági termelés stabilitása, így az ártermelés biztonsága is veszélybe kerül azzal együtt, hogy a vízkészletek is sérülnek. A mezőgazdasági vízgazdálkodás fejlesztése, különösen a vízvisszatartást szolgáló talajgazdálkodással, valamint a precíziós technológia használatával együtt alkalmazva környezeti károsítás nélkül ér el magasabb hozamokat és homogénebb, jobb minőségű termékeket, növelve a fenntartható termelésbiztonságot. A cél a fenntartható termelésbiztonság megteremtése az agrárgazdaságban, csökkenő vízfelhasználással.

A gazdálkodókat a szélsőséges időjárási jelenségek miatt kialakuló belvizes, árvizes és aszályos időszakok akár egy termelési ciklus alatt bekövetkező megjelenése sújtja. Az elaprózódott birtokszerkezet miatt sok kisebb területen működő vállalkozás nem tudja kigazdálkodni a modernizációhoz szükséges beruházások költségeit. A tervezett tájékoztatások és képzések célja, hogy felhívjuk a figyelmet a hosszú távú tervezés, a fenntartható vízhasználat fontosságára, ismertessük a megoldási javaslatokat és azok megvalósításának lehetőségeit.

Célkitűzés:

Minél szélesebb körű tájékoztatás megvalósítása annak érdekében, hogy a vízhasználók jelenlegi és jövőbeli generációja tudatában legyen a fenntartható vízgazdálkodás jelentőségének, és birtokában legyen a megvalósításhoz szükséges korszerű megoldások ismeretének.

Megvalósítás

A tájékoztatást több formában, kiadványok, filmek terjesztésével, valamint konferenciák, képzési programok szervezésével valósítjuk meg. A gazdálkodókkal közvetlenül kapcsolatot tartó Nemzeti Agrárgazdasági Kamara, a képzések megszervezésére és lebonyolítására leginkább alkalmas Magyar Agrártudományi Egyetem, valamint a Szarvasi bemutatóközpont bevonásával szeretnénk minél több gazdálkodót elérni.

A tájékoztatások és képzések az alábbi témakörökre fókuszálnak:

Víztakarékos öntözési módszerek

Az optimalizált agrotechnikában – beleértve a termőhely-kiválasztást, a fajtakérdést is – limitáló tényező a víz.

A mikroöntözési mód használatát több tényező indokolja. A hazai és külföldi piac zöldség-gyümölcs igényének kielégítésére olyan technológiára van szükség, melyekkel garantálhatjuk a termés mennyiségét és minőségét. A növekvő piaci verseny kikényszeríti a hatékonyság növelését, illetve a növekvő környezetvédelmi igényekkel a mikroöntözés jó összhangban van.

Feladat a precíziós gazdálkodás öntözésfejlesztési lehetőségeit alkalmazni, előnyeit még jobban kihasználni. A talaj-növény-éghajlat kapcsolatát modellezve kell kialakítani az öntözési forgókat és meghatározni a kritikus vízigényű időszakokat.

A vizek helyben tartásának jelentősége

Az emberiséget a vizes élőhelyekhez általában negatív viszony fűzte, részben azért, mert valamilyen szempontból veszélyes volt rá nézve pl. az áradások, a paraziták, patogének, járhatatlan, művelhetetlen területek révén, részben pedig azért, mert kisebb közvetlen gazdasági hasznot hajtottak, mint ugyanakkora szárazföldi terület. Így a mezőgazdasági, erdészeti vagy kártevő-csökkentési céllal történő lecsapolások számtalan vizes élőhely pusztulását okozták.

A vizes élőhelyek nem zárják ki teljes mértékben a mezőgazdasági hasznosítást, de bizonyos szabályok betartását igénylik, amik rendszerint jövedelem-kiesést okoznának a termelőnek.

Ugyanakkor jelenleg is vannak olyan alulról, a gazdák felől indult kezdeményezések, amelynek során több gazda összefogásával a termőföld mélypontján összegyűlő víz helyben tartásával a talaj vízháztartásának javítását valósították meg. Ezeknek a pozitív tapasztalatoknak a felhasználásával és ismertetésével ösztönöznénk a gazdákat egy új szemlélet elsajátítására.

Magyarországon a vidékfejlesztési program keretén belül létezik támogatás olyan fejlesztésekre, ahol beruházás célja a területi vízviesszatartás elősegítése, vizeink mennyiségi és minőségi védelmének biztosítása és a felszíni vizeket érő eróziós, deflációs hatások csökkentése. A felhívás keretében önállóan támogatható tevékenységek közé tartozik a vizes élőhelyek kialakítása: szántó vagy gyepek művelésű területeken, nyílt vízfelületű vagy időszakosan jelenlévő, vizenyős, mocsaras, part menti vegetációval szegélyezetten.

Éghajlati eredetű károk mérséklésének lehetőségei a mezőgazdaságban

- vízvisszatartó vízrendezés és tájgazdálkodás kialakítása, fenntartható öntözés;
- biodiverzitás növelése, több növényfaj egyidejű termesztése, mezővédő erdősávok létesítése honos fajokkal
- jó alkalmazkodóképességgel rendelkező, biztonságosan termesztethető növényfajták nemesítése és termesztésbe vonása;
- változatos, önvédelemre képes, természetközeli kultúrák meghonosítása (gyümölcs ültetvények, extenzív gyümölcsösök, agrár-erdészeti rendszerek);
- az időjárási szélsőségekre kevésbé érzékeny őshonos tájfajták termelésbe vonása;
- a talaj kevesebb bolygatásával járó művelési módszerek alkalmazása, a mulcsozás, komposztálás, zöldtrágya alkalmazása;

Közösségi formálódás előnyei

A magyarországi mozaikos birtokszerkezetből adódóan a termelői fejlesztési beruházások megvalósítását és működtetését számos tényező akadályozza.

A kisebb gazdaságoknak sokkal nehezebb megoldani – elsősorban a rendelkezésre álló területek mérete és tagoltsága miatt – a támogatással beszerzett, illetve beszerzendő berendezések ökonómiai is elfogadható mértékű kihasználtságát, beruházási megtérülését.

A közösségek koncepciója segít kiküszöbölni a fenti problémát, ugyanis annak minden tagja sikeresen és hatékonyan kapcsolódhat be a gazdálkodásba, mivel a közösségben minden gazdálkodó egységesen vállalkozik arra, hogy segíti a szükséges infrastruktúra kialakítását (pl. terület rendelkezésre bocsátása stb.) és olyan beruházásokban vesz részt, amely több gazdálkodó érdekeit, illetve szükségleteit is szolgálja, és annak az eredményét is használja.

Szeretnénk tájékoztatni, és felhívni a gazdálkodók figyelmét új lehetőségekre a közösségbe lépés tekintetében, amihez a vidékfejlesztési programban támogatást is biztosít az állam.

Összefoglalva, a projektnek nem célja az öntözővíz használatának a növelése. De nem lehet figyelmen kívül hagyni a mezőgazdaság nemzetgazdaságban betöltött kiemelt szerepét és azt, hogy az öntözéses gazdálkodás korlátozása nem járható út. Ezért arra törekszünk, hogy szemléletformálással támogassuk a hatékonyabb vízfelhasználást a hatékony technikák alkalmazásával, a természetes vízvisszatartási lehetőségek ösztönzését, valamint a kevesebb vízigényű növénykultúra alkalmazását. A közösségek létrehozása ezt a gazdák csoportos, tervszerű elérésével és a vízfelhasználásuk térségi (és nem helyi) tervezésével tudja segíteni.

3.2 Beruházások

Főművi vízpótlórendszerek építési munkái, új hálózatok és rendszerek kialakítása

A beruházás szükségessége

Az éghajlatváltozás hatására a vízháztartás idő- és térbeli változékonysága, szélsőségei nőnek, melynek következtében Magyarország területének jelentős része egyre kitettebb az aszály veszélyének. A vízkészletek térben és időben egyenlőtlenül állnak rendelkezésre.

Magyarország felszíni vízkészletét döntő többségét három nagy folyó, a Duna, a Tisza és a Dráva szolgáltatja, ezektől a folyóktól távolabbi területek vízkészleteit a vízpótló rendszerek (melyek egy része az öntözővíz ellátásban is szerepet kap) és a térségi vízátvető rendszerek teremtik meg, amelyek részben leromlott állapotban vannak, részben az ellátatlan (éghajlati okokból kiszáradt) területek eléréséhez új csatornák építésére van szükség. A szárazodás

következtében egyes természetes és mesterséges vízfolyások saját vízkészlete megszűnt (a leeső csapadékból nem képződik megfelelő mennyiségű lefolyás). Nem szabad figyelmen kívül hagyni azt a tényt, hogy egy vízfolyás eredetétől függetlenül (mesterséges vagy természetes) és megépítésének céljától függetlenül jelentős természeti értéket képvisel, ezért vízellátásának fenntartása szükséges.

Számos területen pazarlóak a vízhasználataink, a rendelkezésre álló legjobb technikától (BAT) elmaradnak, vagy leromlott állagúak a berendezések, létesítmények. A csatornahálózat vesztesége országos átlagban 25%.

Célkitűzések

A projektek tervezésénél kiemelt szerepet játszik a Víz Keretirányelvnek való megfelelés. Minden projekt esetében fontos szempont, hogy a víztestek állapota ne változzon, vagy jobb legyen. Az előzőekben részletesen ismertettük, hogy az engedélyeztetési eljárások több szinten, kellő biztosítékokkal és szankciókkal szabályozzák a vízálléstartások fejlesztését. Minden olyan követelménynek érvényt szereznek, ami a hazai vagy az uniós jogszabályokból következnek.

A projektekkel jelenleg vízkapcsolat nélküli térségek vízzel való ellátása valósul meg. Így a létrejövő, felújított vízpótló rendszerek víztől függő ökoszisztémákat, természetvédelmi területeket, Natura 2000 területeket is el fognak tudni látni vízzel.

A komponensnek kiemelt célja a felszín alatti vízkészletek védelme a felszíni vízkészletek károsítása nélkül. Az öntözőrendszerek hiányában, illetve funkciójuk betöltésére alkalmatlan állapotuk miatt öntözési célra felszín alatti vízkészleteket használnak jelentős mértékben, sokszor illegálisan. Szankcionálással és termelési szerkezet váltással sem csökkenthető a mezőgazdaság vízigényének megszűnése, ezért annak a károkozás nélküli vagy legkisebb károkozással történő kielégítése a cél. A mezőgazdasági vízhasználatokat a beruházásokkal ismét a felszíni vízforrások használata irányítjuk. Figyelembe kell venni azt is, hogy az öntözővíz ellátására szolgáló csatornák egyben vizes élőhelyek is, melyek megfelelő üzemrend kialakításával mindkét funkciójuknak (öntözés, vizes élőhely) meg tudnak felelni.

Több fejlesztés tartalmaz tározókat, melyek kiegyenlítik a vízhiányos és vízben bővebb időszakok közti rendelkezésre álló vízkészletekben megmutatkozó különbséget. A projektek tározási lehetőségek kiépítésével megteremtik a vízszükséglet és a rendelkezésre álló vízmennyiség összhangját.

(RRF Vízgazdálkodás D komponensének a Víz Keretirányelvhez való megfelelését a 2. mellékletben mutatjuk be.)

Megvalósítás

A beruházás az ország területén belül, három térségben valósul meg:

- 1) A Duna-Tisza-közi Homokhátság vízhiányos ökológiai állapotának javítása, helyreállítása – I. ütem
- 2) Keleti-főcsatorna és övcsatornáinak I. bőve (4+678-44+565) mederszelvény rekonstrukciós munkái (II.-III. ütem kotrás)
- 3) Rábaköz-Tóköz vízpótlás fejlesztése

3.2.1. A Duna-Tisza-közi Homokhátság vízhiányos ökológiai állapotának javítása, helyreállítása – I. ütem

A Duna-Tisza-közi Homokhátság Magyarország egyik legszárazabb területe. Jelenleg a felszín alatti vízkészlet hiánya – az elvégzett modellvizsgálatok alapján 3,5 km³. A Homokhátság vízhiányos ökológiai állapotának javítását szolgálja a Ráckevei-Soroksári-

Dunaágból (RSD) történő víz biztosítása, mely része a projektnek. Az RSD, mely Natura2000 terület a Duna 56 km-es mellékága, amelybe a Duna vize, évente 5-6 hónapon keresztül gravitációsan nem jut be, a folyó medersüllyedése és csökkenő kisvízi hozamok miatt. Amennyiben nem történik meg a mellékág vízpótlása, a NATURA 2000 védettségű vízfolyás az év nagy részében állóvízzé változik, teljes mértékben megváltoztatva a helyi ökoszisztémát. A mellékág felső végén, a Kvassay zsilipnél beemelt vagy beengedett (kellően magas dunai vízállás esetén) a vízfolyáson végigfolyik, majd a Tassnál kerül kiengedésre a Duna-Tisza közti hátság vízpótlására. A RSD vízkészlete nem csökken, mert a kivezetés az alsó végén történik, ahol egyébként a Duna főágába jutna vissza a víz. Az RSD-n keresztül a Homokhátságra jutó vízmennyiség a projekt eredményeként jelentősen növekedni fog, ezáltal a RSD vízforgalmának a fenntartását szolgálja, amely a Homokhátságon a víz egy kis részének öntözési célú felhasználásáért fizetendő díjakból valósul meg.

A Homokhátság északi gerincének vízpótlására alapvetően a meglévő Duna-Tisza csatorna (DTCS) használható fel. Az RSD-ből való kiágazásnál a DTCS-n új komplex vízkormányzó műtárgy épül, amely szabályozott vízbevezetést, valamint szivattyús átemelést tesz lehetővé. A műtárgy egy gépi mozgatású, billenőtáblás elzáró szerkezettel bíró létesítmény, valamint 2 db $\sim 1,25 \text{ m}^3/\text{s}$ vízszállító-képességű elektromos meghajtású, földben elhelyezett szivattyút tartalmaz, mely biztosítja a különböző hidrológiai helyzetekben optimális vízkormányzást.

A Hátsági vízpótlással megnövelt vízmennyiség bevezetéséhez a DTCS jelenlegi 20,2 km hosszú szakaszának – az ökológia szempontok feltétel nélküli figyelembe vételével történő - rendezése, valamint további 3,5 km szakasz bővítése szükséges. A DTCS 3,5 km hosszal bővítendő szakaszának végpontjában, Dabas térségében egy $2,5 \text{ m}^3/\text{s}$ kapacitásra tervezett vízkivételi szivattyútelep létesül, mely a Hátság Északi gerincének vízpótlását biztosítja. A vizet a Homokhátság gerince környezetébe 110-140 mBf térszintekre kell eljuttatni, hogy onnan a nyugati és keleti irányban lefutó csatornába legyen betáplálható. A nyomóvezetéken érkező mennyiség egy 2 ha területű kiegészítő tározóba kerül.

A Homokhátság másik, a Tisza folyó vízkészletére alapozott vízpótlása a Tiszaalpári vízpótló rendszer rekonstrukcióját és továbbfejlesztését foglalja magába. A projekt célja az ökológiai igényeknek megfelelő biztonságos vízellátás feltételeinek megteremtése, a rendelkezésre álló vízkészletek mennyiségének növelése, illetve minőségének javítása, a vizek kártételei elleni védelem hatékonyságának növelése. A meglévő vízkészletek megtartása mellett operatív célja az időszakonként megjelenő ár- és belvizek biztonságos elvezetése, a vízpótlási lehetőségek biztosítása, a vízkészletek hasznosítási feltételeinek javítása.

A jelenlegi rendszer hatásterületének kiterjesztése valósulhat meg a korábban kiépített vízpótló művek újjáépítésével, a Baloghalmi csatorna helyreállításával, a Nyárlőrincpusztai tározó létesítésével, új csatorna építésével a Körösi csatorna felé. A folyón lévő szivattyútelepek (Tiszaalpári fővízkivétel és Alpári nyomásközpont) és a létesítendő vízkormányzó műtárgyak segítségével kerülhet a víz a rekonstrukcióval érintett csatornaszakaszokra. A felszíni víz a csatornahálózaton kívül, két létesítendő tározóban kerülhet elhelyezésre. Ezen felül két holtág vízellátása is ebből a forrásból oldható meg. Vízpótlás hiányában a Szikrai és Alpári Tisza holtágak csak nagyobb árvíz esetén kapnak frissítő vizet. Tartósan meleg és száraz időjárás esetén ez jelentős vízminőségi problémákat okoz.

A használtvizekből származó, valamint a vízgyűjtőről származó vízkészletekre alapozott fejlesztések a fenti két tározón felül további két tározó létesítésével és fejlesztésével valósulhatnak meg Kecskemét és Kiskunfélegyháza térségében. A vízkormányzáshoz a célterületen 12 db műtárgy átépítése, valamint 4 db új műtárgy létesítése szükséges.

A szivattyútelep üzemeltetéséhez szükséges villamos energia megújuló energia felhasználásával, napelem-telepek létesítésével biztosítható.

3.2.2. Keleti-főcsatorna és övcsatornáinak I. böge (4+678-44+565) mederszelvény rekonstrukciós munkái (II.-III. ütem kotrás)

A Keleti főcsatorna rekonstrukciós munkái elsősorban térségi vízátervezéssel a Körösök völgyében jelentkező ökológiai vízhiányt hivatottak pótolni, biztosítva a Körösök medrében hagyandó vízmennyiséget. A Körösök vízgyűjtőjének legnagyobb része Romániában van, ahonnan szélsőséges esetben az ökológiai minimum vízhozamot sem elérő vízmennyiség érkezik. Ilyenkor a folyó, beavatkozás nélkül gyakorlatilag állóvízzé válna, magas vízhőmérséklettel párosulva jelentős károkat okozva a helyi élővilágban. A projekt keretében megvalósuló fejlesztés összhangban van a kohéziós célokkal, mivel egy, a vízellátás, vízgazdálkodás tekintetében hátrányos területen valósul meg. A biológiai sokféleség és az ökoszisztéma-szolgáltatások csökkenésének megállítása kiemelt célt jelent. A Keleti-főcsatorna (KFCS) I. bögéből kiágazó csatornák révén valamint a főcsatorna további bögéibe történő vízátervezéssel látja el az alföldi vizes élőhelyek jelentős részét.

A KFCS I. bögéje ivóvízbázisként van figyelembe véve Debrecen és térségi települések ivóvízellátása érdekében, valamint az első 45 km-es szakasz II. kategóriás belvízi hajóútként is funkcionál. A KFCS jóléti és üdülési lehetőséget is biztosít a térségben élők számára. Emellett horgászati hasznosítása kapcsán jóléti szerepet is betölt, mivel a benne élő halfajok száma a Tisza közelségének következtében, valamint a jó vízminőség és a lassú folyás hatására igen magas.

A projekt VKI előírásoknak való megfelelése:

- Duzzasztók, zsilipek üzemeltetésének módosítása a duzzasztás hatásának csökkentése.
- Vízfolyások és állóvizek jó ökológiai állapotának, potenciáljának fokozatos elérése és megtartása fenntartási munkák keretében.
- Az öntözőrendszer módosítása.
- Mederben lévő létesítmények átépítése, karbantartása, beleértve a természet közeli megoldások, anyagok alkalmazását.

A rekonstrukció célja továbbá a KFCS hatásterületén lévő mezőgazdasági vízhasználatok megfelelő mennyiségű vízzel történő biztonságos kielégítése. A csatorna medre nagymértékben feliszapolódott. A projekt keretében vissza kell állítani a KFCS medrének, vízkivételi műtárgyainak és övcsatornáinak eredeti állapotát vízjogi engedélyben szereplő műszaki paramétereknek megfelelően.

A fejlesztés műszaki tartalma:

- Az I. bögében a főcsatorna meder rekonstrukciója, kotrása
- Meglévő földmedrű övcsatornák rekonstrukciója
- Keresztező műtárgyak rekonstrukciója
- Üzemi erdők irtása, újratelepítése
- A Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatósággal egyeztetve a főcsatorna medre nem teljes szélességben kerülne kotrásra. Azokon a szakaszokon, ahol a partmenti sávban értékesebb növény és állatfajok találhatóak, ott csak egyoldali partmenti kotrás és mederfenékkotrás tervezett, a másik oldali partmenti sáv kotrása elmaradhat.

A projekt keretében távjelzők beszerzése is tervezett, amelyek kiválasztásánál energiahatékonysági szempontok is érvényre jutnak, azaz kis teljesítményű és alacsony energiafelhasználású eszközök beszerzése fog megvalósulni. Ez a beruházás későbbiekben lehetőséget ad a távvezérlés kiépítésére is, amely a digitális átalakulás céllal is összhangban van.

A projekt egy olyan átfogó vízkészlet-gazdálkodási beruházás, amely összhangban van az éghajlat változáshatásának csökkentésére irányuló célkitűzésekkel, a VKI előírásoknak való megfeleléssel, hozzájárul a vízi ökoszisztémák védelméhez, ugyanakkor a vízellátás biztosításával növeli a kohéziót, elősegíti az öntözéses gazdaság zavartalan működését, a mezőgazdaság termelékenységének megtartását, ezáltal segíti a COVID-19 válságból való kilábalást. Mindezek pedig támogatják a fenntartható növekedés és gazdaság megvalósítását is.

3.2.3. Rábaköz-Tóköz vízpótlás fejlesztése

A Rábaközben, Tóközben a természetes ivóhelyek, ivadéknevelő vízterületek csökkenése tapasztalható. A fejlesztés (és üzemeltetés) törekszik az egyes vízrendszerek valamint a Rába és a Rábca között az átjárható kapcsolat minél gyakoribb megteremtésére, a vízi élettér kritikus mértékűre történő összezsugorodásának megakadályozására. Biztosítani fogja a biztonságos áttelelés feltételeit. A természetvédelmi igényként is jelentkező időszakos elárasztás megvalósításánál törekedni kell arra, hogy az az ivóhelyi feltételeket és az ivadék medrekbe történő visszajutását is biztosítsa. Egyik legfontosabb feladatnak a természeti értékek megőrzése, javítása, a kedvezőtlen folyamatok ellensúlyozása érdekében szükséges rehabilitációs célok megfogalmazását tartjuk.

A beruházás a Kis-Rába vízpótlórendszeren belül valósul meg. A Keszeg-ér rekonstrukciója 13,2 km hosszon, az összekötő tápcsatorna kiépítése 6,4 km hosszon tervezett. A Vág-Sárdos-Megág csatorna új funkcionának megfelelő felújítására 20,5 km hosszban kerül sor. A tervezett beavatkozások: mederkotrás, iszaptalanítás, új meder építése, vízkormányzást biztosító műtárgyak és átjárók építését/átépítése. A mederkotrás munkák miatt a kialakításra kerülő új mederszelvény biztosítása érdekében ingatlanszerzés szükséges.

3.2.4 Monitoring rendszer

Valamennyi projekt esetében monitoring rendszer építését tervezzük. Az országos vízrajzi monitoring hálózatot több forrásból tudjuk fejleszteni. A nemzeti költségvetés terhére illetve a kizárólag monitoring megvalósítására, irányuló uniós projektekből azokat területek fejlesztjük elsősorban, amelyeket nem érintenek más nagyobb projektek. Olyan projekteknél, mint a Vízgazdálkodási komponens alkotó projektek, ahol nem a monitoring fejlesztés a fő cél, a megvalósuló új létesítmények hatékony és biztonságos üzemeltetésének támogatásához regionális (helyi) mérőhálózatot építünk ki. Ilyenkor a meglévő országos monitoring kerül a helyi igényeknek megfelelően besűritésre és kiegészítésre addig nem mért paraméterekkel. A jelenleg futó valamennyi KEHOP projekt tartalmaz kisebb-nagyobb monitoring fejlesztést, az előzőekben leírt okokból. A Vízgazdálkodási komponens megvalósításánál is minden projektbe beépül az üzemeltetést támogató monitoring hálózat fejlesztése, beillesztve a meglévő megközelítőleg 2800 állomásból épülő hálózatba. Mivel a megépülő rendszerek jelentős hatással vannak nem csak a felszíni, hanem a felszín alatti vizekre is, ezért mindkettő vízfajta kiterjed a tervezett hálózat. Minden vízpótló rendszer esetében jelentős szerepe van az időjárás alakulásának is, azokon a helyeken, ahol sem az Országos Meteorológiai Szolgálat (OMSZ), sem a vízügyi igazgatóságok nem üzemeltetnek állomásokat, újak létesítésére van szükség. Az új állomások üzemeltetését, a meglévő rendszerbe illesztve a vízügyi igazgatóságok végzik. Az OMSZ és a vízügyi ágazat adatszerjének hosszú évek óta kialakult informatikai háttere van, így valamennyi, a magyar állami szervezetek által végzett mérés adatai, egy felületen rendelkezésre állnak, elkerülhetővé téve, hogy egy helyszínen, magyar költségvetési forrásból azonos méréseket végezzenek. Nagy előny az üzemeltetői számára, hogy valamennyi mérési adat rendelkezésre áll, függetlenül attól, hogy ki mérte. A vízügyi adatbázis adatai – amelybe a Vízgazdálkodási komponens megvalósítása által létrejövő monitoring adatai is kerülnek – nyilvánosak és ingyenesen hozzáférhetőek bárki számára.

A vízkészletekkel történő fenntartható gazdálkodás alapvető feltétele a felszíni vízfolyások vízforgalmának ismerete és a térség más hidrológiai paramétereinek ismerete. Ezen felül a mennyiséget mérő állomásokon vízminőségi szenzorok is beépítésre kerülnek. Ezek segítségével megelőzhető az, hogy rendkívüli szennyezés esetén a szennyezett víz a vizes élőhelyre bejusson. Valamennyi állomás távméréssel is felszerelésre kerül. Így a riasztó funkciót automatikusan tudja ellátni. Ennek megvalósítása érdekében mérőállomások építése szükséges, másrészt a Vízügyi Információs Rendszerben egy olyan tematikus felület megalkotása, ami egy-egy rendszer adatait (meglévő és új állomásokról) egy helyen teszi megjeleníthetővé. Ezen felül, a vízügyi ágazatban folyamatosan készülő dinamikus vízkészlet gazdálkodási modelleket is elkészítjük a fejlesztésre kijelölt területeken.

A fentiek alapján a főművi fejlesztéseket (52,861 milliárd Ft.) mind műszaki, mind pedig költségvetési szempontból összevonjuk a monitoring rendszer kiépítésével (0,26 milliárd Ft), amely így magában foglalja a vízkészletekkel történő fenntartható gazdálkodás feltételeinek a biztosítását. A vízkészletekkel történő fenntartható gazdálkodás alapvető feltétele a felszíni vízfolyások vízforgalmának és a térség más hidrológiai paramétereinek ismerete. Az így rendelkezésre álló valós idejű adatok alapján a víz minőségi, mennyiségi romlása esetén a víztestek jó állapotának megőrzése érdekében azonnali intézkedések történhetnek.

3.3. Természetvédelem

A beruházás a Rábaköz-Tóköz vízrendszeréhez kapcsolódó Hanság térségben, a hasonló elnevezésű Natura 2000 terület vízháztartásának javítása, ökológiai vízpótlásának biztonságosabbá tétele, valamint a felszíni és felszín alatti vizek visszatartásának fejlesztése érdekében valósul meg.

A beruházás szükségessége

A HUFH 30005 kódszámú, Hanság elnevezésű Natura 2000 terület (kiterjedése 13 545,17 ha) jelentős részén megfigyelhető a talajvízszint folyamatos csökkenése. Ez a mezőgazdasági termelés hatékonyságának és kiszámíthatóságának erőteljes romlásán túl komoly természetvédelmi problémákat is okoz: pusztulnak a tőzegkiszletek, csökken a vizes élőhelyek kiterjedése, romlik a közösségi jelentőségű élőhelyek ökológiai állapota, ezáltal romlanak a közösségi jelentőségű- és egyéb védett növény- és állatfajok megőrzésének ökológiai feltételei.

A projektek tervezése során a vízkészletekkel való fenntartható gazdálkodás és a biodiverzitás fenntartása, javítása érdekében kiemelten kell kezelni a területen rendelkezésre álló vízkészletek helyben történő tározásának megoldását, valamint ehhez kapcsolódóan a felszín alatti vízkészletek megőrzését, a talajvízszint – mezőgazdasági és ökológiai szempontból is káros – csökkenésének megállítását. A talajvíz szintjének megőrzésének és a vízkészletek raktározásának kézenfekvő eszköze a Natura 2000 területek ökológiai vízpótlásának, tározóképességének fejlesztése.

A gazdálkodásra is hátrányt jelentő fenti ökológiai, természetvédelmi problémák csökkentésére nyújthat megoldást a „Rábaköz-Tóköz vízpótlás fejlesztése” elnevezésű fejlesztési elem által megcélzott vízrendszerhez kapcsolódó Hanság Natura 2000 terület ökológiai vízpótlásának biztonságosabbá tétele és felszíni, valamint felszín alatti víz tározóképességének fejlesztése.

Célkitűzések

A projekt átfogó célja a Hanságban található védett, illetve Natura 2000 élőhelyek ökológiai állapotának és a térség mezőgazdasági termelőképességének javítása a térség vízpótlásának, felszínalatti és felszíni víztározó képességének fejlesztése által.

Megvalósítás

Vízjogi engedélyes és kiviteli tervek készítése	12 db
Vízjogi létesítési engedélyezési eljárás	12 db
Vízjogi üzemeltetési engedélyezési eljárás	12 db
Megvalósíthatósági tanulmány készítése	1 db
Célterület ökológiai állapotának nyomonkövetése	4 950 ha
Meglévő vízkormányzó műtárgyak felújítása, átalakítása	57 db
Új vízkormányzó műtárgyak létesítése	41 db
Meglévő csatorna medrek felújítása	75,2 km
Új csatorna medrek létesítése	6,8 km
Meglévő csatorna medrek kezelősávjának felújítása	18 km
Műszaki ellenőri tevékenység	12 db
Természetvédelmi szakfelügyelet a kivitelezés alatt	12 db
Invazív növényállományok felszámolása	1 db
Projekt menedzsment	1 db

A beruházást végrehajtó szervezetek: főkezdvezményezettként a Fertő-Hanság Nemzeti Park Igazgatóság, együttműködő partnerek az Észak-Dunántúl Vízügyi Igazgatóság, a Kisalföldi Erdőgazdaság Zrt., és az érintett önkormányzatok.

Ütemezés

A beruházás előkészítése, a fő tevékenységekhez szükséges tervek, engedélyek és közbeszerzési dokumentációk ütemezett elkészítése: 2022. január 1 – 2023. március 31.

A fő tevékenységekhez szükséges közbeszerzési eljárások ütemezett lefolytatása: 2023. január 1 – 2024. március 31.

Ütemezett kivitelezés: 2024. január 1 – 2026. augusztus 31.

Végső forráslehívás: 2026. szeptember 1 – 2026. december 31.

4. Nyitott stratégiai autonómia és biztonsági kérdések

A komponens volumenét tekintve a fejezet nem releváns.

5. Határokon átívelő és több országot érintő projektek

A komponens volumenét tekintve a fejezet nem releváns.

6. A komponens zöld dimenziója

A beruházások 40%-os éghajlatváltozási együttműködéssel támogathatók a Helyreállítási és Rezilienciaépítési Eszközzel szülő rendelet mellékletében szereplő 040. beavatkozási terület alapján, (vízgyártás és a vízkészletek megőrzése (ideértve a vízgyűjtő-gazdálkodást, az éghajlatváltozáshoz való alkalmazkodáshoz kapcsolódó meghatározott intézkedéseket, az újrafelhasználást, a szivárgás csökkentését)).

A „Második Nemzeti Éghajlatváltozási Stratégia 2014-2025 kitekintéssel 2050-re” stratégiai dokumentum megállapítása szerint „a klímaváltozás várható káros következményei közül jelentőségét tekintve – elsősorban a mezőgazdaság, erdészet számára – kiemelkedik az aszály, amelynek kialakulásához hazánkban már jelenleg is adottak a feltételek, azonban a klímaváltozás eredményeként a jövőben gyakoribbá válhat e jelenség.” Ennek kezelését, illetve ehhez való alkalmazkodást szolgálják a komponens vízpótló intézkedései. De ugyanígy hozzájárulnak a stratégiában azonosított erdőket, élővilág sérülékenységét, turizmust érintő negatív hatások csökkentéséhez.

A főművi rendszereken cél a több vízhasználat kielégítése, lehetőség biztosítása nagyobb terület vízzel történő ellátására, mindez úgy, hogy a felhasználók takarékosabb vízfelhasználási technológiát alkalmazva az egységnyi vízfelhasználást csökkentsék.

A főművi rendszerek fejlesztése esetében a projektek egyik célja a kapacitásnövelés a klímaváltozás hatásaként a hatásterületen jelentkező ökológia vízhiány csökkentése, valamint az egyre szélsőségesebbé váló időjárási körülmények (átlaghőmérséklet növekedése, a csapadék egyenetlen térbeli és időbeli eloszlása) miatt a kiegyensúlyozott mezőgazdasági termelés feltételeinek megteremtése érdekében, a felszíni vízpótlás lehetőségének biztosításával.

Minden egyes projekt tartalmaz tározókat is, amelyek hozzájárulnak, hogy a kisvizes időszakokat át lehessen vészelni, kisvízi időszakban nem terhelve a felszíni vízkészletet.

A **Homokhátság vízpótlása** beruházás esetében a szivattyútelep üzemeltetéséhez szükséges villamos energia megújuló energia felhasználásával, napelem-telepek létesítésével biztosítható.

Előremutató szempontként említhető a megújuló forrásból származó energia használata, így például a szivattyú-telepek működtetéséhez szükséges napelem-telepek felhasználása. Pozitívum az is, hogy a távolabbról idevezetett felszíni víz a térség vízháztartási helyzetének javításához várhatóan hozzá fog járulni, ami a kiszáradó vizes élőhelyek helyzetére is gyakorolhat közvetett pozitív hatást (öntözési célú felszínalatti vízkiemelés csökkenése a felszíni vízzel történő kiváltás miatt; a talajba szivárgó többletvíz egyes területeken emelheti a talajvíz szintjét).

A **Rábaköz-Tóköz fejlesztéshez** kapcsolódva lehetőség nyílik a talajvízszint folyamatos csökkenésével veszélyeztetett Hanság Natura 2000 terület (HUFH 30005) víztől függő ökoszisztémáinak, illetve a hozzájuk kötődő védett és közösségi jelentőségű természeti értékek – fajok és élőhelyek – megőrzéséhez szükséges ökológiai feltételek biztosítására.

7. Digitális dimenzió

A beruházások 100%-os digitális együtthatóval támogathatók a Helyreállítási és Rezilienciaépítési Eszközzel szülő rendelet mellékletében szereplő 055. beavatkozási terület alapján, (IKT-infrastruktúra egyéb típusai (köztük nagyméretű számítógépes erőforrások/berendezések, adatközpontok, szenzorok és más vezeték nélküli berendezések)).

A komponens digitális dimenziója a vízkészlet-gazdálkodás digitális átalakításán alapszik, melyet a komponens projektjei is szem előtt tartanak. A projektek eredményeként megvalósuló rendszerek üzemeltetésének automatizálása hozzájárul a vízgazdálkodás digitális átalakuláshoz.

A monitoring rendszer kiépítése során a vízkivételi pontokon a vízmennyiség digitális eszközökkel történő mérése valósul meg, melynek során a mért adatok az adott pontokon történő minőségi mérések eredményeivel együtt bekerülnek egy olyan informatikai rendszerbe, amelynek segítségével a felhasználók a saját céljaiknak megfelelő lekérdezéseket állíthatnak össze. Célunk, hogy a felhasználók köre minél nagyobb legyen, így valósulna meg egy digitális szolgáltatás az állam részéről.

8. Ne okozz jelentős kárt elv

A komponens minden reformja és beruházása megfelel a „ne okozz jelentős kárt”, elvnek, a beavatkozásoknál a hatás minimálisra csökkentésével, a komponens egészét tekintve pedig összességében kedvező hatás kiváltásával. Az elemzéseken alapuló, az útmutató alapján kitöltött, mellékelt sablon tartalmazza ennek részletes alátámasztását.

9. Mérföldkövek, célok és ütemezés

A komponens „Főművi vízpótlórendszerek építési munkái, új hálózatok és rendszerek kialakítása” beruházásának

- **célja:** a beruházásban szereplő 3 fejlesztésre vonatkozó vízszállító kapacitás növekedése m³/s-ban;
- **mérföldkövei:** az egyes fejlesztések projekt előkészítési, kivitelezési mérföldkövei.

A hatásterület kiterjesztése a vízszállító csatornák rekonstrukcióján keresztül valósul meg, cél, hogy a főművekhez kapcsolódva minél hosszabb szakaszokon történjen meg a vízszállító kapacitás visszaállítása. A munkálatok a területek megvásárlásával kezdődnek, majd a rekonstrukció tervezésével, kivitelezésével, végül az elkészült fejlesztés átadásával zárulnak. ezekhez a munkafolyamatokhoz kapcsolódva határoztuk meg a beruházás mérföldköveit.

A természetvédelmi beruházások célértéke a vízháztartás helyreállításával érintett területek hektárban kifejezett mérete, amely a megvalósuló tervek alapján határozható meg. A beruházások mérföldkövei a tervezési és megvalósítási szakaszok lezárása.

A szemléletformálás reformja akkor mondható sikeresnek, ha minél több érdekelt részt vesz a képzéseken, illetve minél többekhez eljutnak a tájékoztató anyagok. Ez pontosan meghatározható az elkészült, és terjesztett kiadványok, valamint a konferenciákon résztvevők számával, ezért jól alkalmazható célértékként. A tájékoztató kampány folyamatos, minden évben tervezzük, hogy többféle fórumon megszólítjuk a vízhasználókat, illetve a vízgazdálkodás szereplőit.

A monitoring rendszer kiépítésének célja, hogy egy jól használható, informatív, nyilvános adatbázis jöjjön létre, ha rendelkezésre álló adatok teljes mértékben fel vannak töltve, és használhatók, akkor érhetjük el ezt a célt. A monitoringrendszer kiépítésének mérföldkövei a mérési pontok kijelölése, az adatokat szolgáltató berendezések felszerelése, és az informatikai háttér megvalósítása.

10. Finanszírozás és Költségek

RRF támogatási igény (nettó forint): 44,35 milliárd HUF; 126,7143 mn €.

A komponens összköltsége:

	milliárd HUF	mn €
Szemléletformálás	0,0768	0,2194
Állami főművi fejlesztések	52,601	150,2886
monitoring fejlesztések	0,260	0,7429
Természetvédelmi beruházások	2,7648	7,8994
Összesen:	55,7026	159,1503

Vidékfejlesztési programhoz való viszony:

Magyarország Kormánya a Közös Agrárpolitika vidékfejlesztési pillérének keresztül 4.265 milliárd forintot fordíthat a magyar vidék, a magyar mezőgazdaság és élelmiszeripar fejlesztésére 2027-ig. A 80 százalékos nemzeti társfinanszírozást Magyarország Kormánya a központi költségvetésből biztosítja, az RRF forrásokból függetlenül.

A vidékfejlesztési program kapcsolódó felhívásai: VP4-4.4.2.1- Vizes élőhelyek fejlesztése; VP2-4.1.4-16 A mezőgazdasági vízgazdálkodási ágazat fejlesztése; VP5-16.5.2-20 „Öntözési közösségek együttműködésének támogatása. A komponens részét képező “Szemléletformálás” reform egyik célja, hogy ezen felhívások megismertetésével ösztönözze

a gazdálkodókat, a fenntartható vízgazdálkodást elősegítő gazdálkodás kialakítására. A felhívások által finanszírozható tevékenységek nem érintik a jelen komponensben vázolt, RRF-ből megvalósítandó reformot és beruházásokat.

Állami támogatás:

“Analytical grid for water infrastructures” (analitikai hálózat) alapján megállapítható, hogy Magyarországon a vízügyi ágazatban a vízi infrastruktúra az állam vagy a helyi önkormányzatok tulajdonában van, és a vízi infrastruktúrák üzemeltetése és kezelése az állam (azaz a helyi vagy regionális önkormányzatok) felelőssége, amely vagy pályázat útján üzemeltetésbe adja, vagy üzemelteti maga. Ezért az állami támogatás megléte kizárható a tulajdonosok szintjén, a természetes monopólium (a verseny torzulása nélkül), valamint az üzemeltető szintjén, nyílt pályázat kiválasztása vagy házon belüli üzemeltetők esetében, mivel díjaik nem haladják meg a piaci árfolyamot (nincs előny), hivatkozva az analitikai hálózat 1. és 7. szakaszára.

A “Szemléletformálás” reform esetében alkalmazható összeegyeztethetőségi jogcím:

A Bizottság 702/2014/EU Rendelete (2014. június 25.) az Európai Unió működéséről szóló szerződés 107. és 108. cikkének alkalmazásában a mezőgazdasági és az erdészeti ágazatban, valamint a vidéki térségekben nyújtott támogatások bizonyos kategóriáinak a belső piaccal összeegyeztethetőnek nyilvánításáról.

22. cikknek való megfelelés (A tanácsadási szolgáltatásokhoz nyújtott támogatás)

- 1305/2013/EU rendelet 5. cikke szerinti uniós vidékfejlesztési prioritásokhoz való kapcsolódás

(4) a mezőgazdasággal és az erdőgazdálkodással kapcsolatos ökoszisztémák állapotának helyreállítása, megőrzése és javítása, különös tekintettel a következő területekre: b) a vízgazdálkodás javítása, a műtrágya- és peszticidhasználat szabályozásának javítását is beleértve;

(5) az erőforrás-hatékonyság előmozdítása, valamint a karbonszegény és az éghajlatváltozás hatásaival szemben ellenállóképes gazdaság irányába történő elmozdulás támogatása a mezőgazdasági, az élelmiszeripari és az erdészeti ágazatban, különös tekintettel a következő területekre: a) a mezőgazdaság általi vízfelhasználás hatékonyságának fokozása;

- 22. cikk (3) bekezdésben meghatározott elemek

d) a 2000/60/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv 11. cikkének (3) bekezdésében foglaltak végrehajtása céljából a tagállamok által meghatározott követelmények;

2000/60/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv 11. cikkének (3) bekezdés c) a vizek hatékony és fenntartható használatát előmozdító intézkedéseket azzal a céllal, hogy elkerüljék a 4. cikkben meghatározott célkitűzések elérésének veszélyeztetését;

- 22. cikk (4) bekezdés a tanácsadás kiterjedhet továbbá az e cikk (3) bekezdésében említettektől eltérő, az éghajlatváltozás mérséklésével és az éghajlatváltozáshoz való alkalmazkodással, a biológiai sokféleséggel és a vízvédellel kapcsolatos egyéb kérdésekre, az 1307/2013/EU rendelet I. mellékletében megállapítottak szerint, valamint a mezőgazdasági üzem gazdasági és környezeti teljesítményével, többek között a versenyképességi szempontokkal kapcsolatos kérdésekre is. Ez a rövid ellátási láncok kialakításához, az ökológiai gazdálkodáshoz, valamint az állattenyésztés egészségügyi aspektusaihoz kapcsolódó tanácsadást is magában foglalhat.

1. Szemléletformálás:

A reform 100% RRF forrásból finanszírozott. A költségbecslés során a felülről lefelé történő megközelítés alkalmaztuk, vagyis a költségbecslés hasonló múltbeli projektek összköltségének / átfogó kiadásainak vizsgálatán alapul. A kisfilm, kiadvány, tájékoztató

kampány, valamint a konferencia/képzés költségének becslése a hasonló témában az Agrárminisztérium által 2020-ban, és 2019-ben kötött szerződésekre alapozva történt.

2. Főművi vízpótlórendszerek építési munkái, új hálózatok és rendszerek kialakítása:

A beruházás 3 projektjének céljaihoz hasonló céllal kivitelezett, illetve kivitelezendő projektek Magyarországon hazai és uniós forrásokból egyaránt finanszírozottak, melyhez jól illeszkedik az RRF forrás. Több projekt megvalósult, illetve jelenleg is kivitelezés alatt áll Környezeti és Energiahatékonysági Operatív Program (KEHOP, 2014-2020) forrásból. További projektek megvalósítását tervezzük a KEHOP folytatásaként megnyíló KEHOP Plusz (2021-2027) forrásból, illetve hazai forrásként a Kormány által biztosított öntözésfejlesztési forrás használható fel a projektek, illetve bizonyos részeik finanszírozására. Utóbbit a hazai vízgazdálkodás öntözési célt szolgáló fejlesztési javaslatairól szóló 1426/2018. (IX. 10.) Korm. határozat, illetve e határozat végrehajtásával összefüggő intézkedésekről szóló 1800/2018. (XII. 21.) Korm. határozat szabályozza 2020-tól kezdődően (2019-es előkészítéssel). Ezekon felül külön kormány határozat által biztosított hazai források is rendelkezésre állnak a projektek finanszírozására.

A fentiekben részletezett 3 projekt előkészítése (a Rábaköz-Tóköz érintő projekt kivételével) részben megvalósult ezen források felhasználásával: a Keleti-főcsatornát érintő beruházás előkészítése központi költségvetés forrásból valósult meg, míg a Homokhátság projekt előkészítését KEHOP forrásból történik. Teljes mértékben RRF forrást a Rábaköz-Tóköz projekt esetében kívánunk igénybe venni. A tervezés során kiemelt figyelmet fordítunk a keresztfinanszírozás elkerülésére.

Fentiek alapján az RRF forrás felhasználására nagyrészt már előkészített, tervekkel rendelkező fejlesztések kerültek nevesítésre.

3. Természetvédelmi beruházások:

A beruházás 100% RRF forrásból finanszírozott. A költségbecslés során az alulról felfelé történő megközelítést alkalmaztuk. Az egységköltség meghatározásához historikus, statisztikai és objektív adatokat használtunk, valamint indikatív árajánlatokat vettünk figyelembe, melyeket a költségbecslésben részletesen ismertettünk. Az egységköltségeket alapul véve szoroztuk fel azokat a tervezett műszaki mennyiségekkel. A becslés során a KSH adatai alapján kalkuláltunk az inflációval.

11. Hitel kérelem alátámasztása (amennyiben releváns)

Nem releváns.

„E” KOMPONENS: FENNTARTHATÓ ZÖLD KÖZLEKEDÉS

1. A komponens bemutatása

FENNTARTHATÓ ZÖLD KÖZLEKEDÉS

Szakpolitikai terület: távolsági és városi mobilitás és közlekedés

Célkitűzés: A következő évtizedekben, 2040-ig bezárólag az a cél, hogy az ország közlekedési rendszerének zöld átállása rendszerszintű eredményeket hozzon oly módon, hogy Magyarország alacsony emissziós közlekedési rendszere egyenszilárdságúvá váljon, minden törzshálózati elemén valósuljon meg az európai uniós műszaki sztenderdeknek megfelelő kiépítés, a szűk keresztmetszetek szűnjenek meg, a kötöttpályás ágazatok pedig megfelelően kapcsolódjanak a személyforgalomban a települési struktúrákhoz. Ezzel az alacsony emissziójú közösségi közlekedés az egyéni közúti közlekedés teljesértékű alternatívájává válik, és párhuzamosan megkezdhető a városi térségekben a közúti közlekedés szabályozási és aktív műszaki beavatkozási eszközökkel történő visszaszorítása, valamint a távolsági teherforgalomban a kamionforgalom korlátozása.

Reform és/- vagy beruházás:

1.) Budapesti agglomeráció kötöttpályás fejlesztése beavatkozási terület

Budapest térségében az elővárosi személyforgalom meghatározó eszköze a személyautó, míg a fővároson belül a közösségi közlekedés dominál, az elővárosokból kétharmados többségben van az autós ingázás. A városkörnyék gyors népességnövekedése és a gazdasági növekedés hatására a közúti közlekedés okozta gazdasági és környezeti károk redukálása szükséges. Ehhez beruházásként az agglomeráció vasúti rendszerének jelentős korszerűsítése, kapacitásbővítésére kell sort keríteni, mind a pályák, mind az állomások, mind a járműpark terén. Cél: A 2040-ig tervezett programban a cél a vonatokat használó utasok számának 80%-kal történő növelése, és évente 4 millió tonna szén-dioxid kibocsátás megelőzése, az egyes vonali fejlesztésekkel ezen átfogó célokhoz való hozzájárulással. Az első évtizedben, 2030-ig a célok időarányos elérésével lehet számolni. Az beavatkozáshoz szorosan kapcsolódik a 4. pontnál tárgyalt országos utastájékoztatási és tarifareform, valamint Budapest és agglomerációja esetében a regionális közlekedésszervezési intézményrendszer létrehozása.

Beavatkozások/reformok:

1. Elővárosi vasúti hálózat kapacitásainak bővítése (HÉV)

A beavatkozás tartalma: 61 km elővárosi HÉV vasútvonal korszerűsítése és kapacitásbővítése, vasúti digitalizációja a kapcsolódó vasútautomatizálással együtt, az érintett állomások akadálymentesítésével, a helyi intermodalitás megoldásával

2. Versenyképes városi és elővárosi járműpark (zéró-emissziós/elektromos)

A beavatkozás tartalma: 59 db elővárosi vasúti jármű beszerzése

COFOG kód: 04.5 - Transport

2.) Regionális közlekedési hálózatok fejlesztése beavatkozás

Magyarország egykori, fővárosi központú, sugaras-gyűrűs közlekedési rendszerében a történelmi határok első világháborút követő átalakulásával olyan közlekedési szerkezet jött létre, melyben a gyűrű irányú kapcsolatok jelentős részben a határokon kívülre kerültek. A kiemelten központosított országszerkezet hozzájárult, hogy napjainkban a központi régióban lakik a népesség közel 1/3-a. Budapest vonzó hatása mellett az egyes gazdasági központok munkaerő-vonzó hatása is egyre inkább érvényesül, ezen hatások együttesen egyes országrészek elnéptelenedésével járnak. Ennek megállítására számos beruházás tervezett a programban: a hivatásforgalmi kerékpáros közlekedés erősítése, a helyi és helyközi közúti közösségi közlekedés karbonmentes átalakítása, valamint a vasúthálózaton egy kritikus állapotú szakasz megerősítése.

A beruházásokhoz társul a szolgáltatási reform, amely a vasúti és autóbuszos szolgáltatások menetrendi és szolgáltatási integrációját szolgálja.

Beavatkozások/reformok:

3. Vasúthálózat szűk keresztmetszet kiváltás TEN-T korridoron
A beavatkozás vasúti pálya 160 km/h sebességre emelését tartalmazza 11 km hosszon.
  4. Elektromos/zéróemissziós buszok beszerzése A beavatkozással a helyi és regionális közösségi autóbuszforgalom nagymértékű kibocsátáscsökkentését lehet elérni.
  5. Kerékpárút fejlesztések
260 km kerékpárút fejlesztése
  6. Közösségi közszolgáltatási integrációs reform
- COFOG kód: 04.5 - Transport

3.) Közlekedés digitalizációja beavatkozás

A közlekedés digitalizációja terén jelentős fejlesztések szükségesek. Tekintve, hogy a program nagymértékben a zéró-emissziós közösségi közlekedésre fókuszál, a digitalizációs beavatkozások is ezt követik. Az egyik legfontosabb lépés a vasútautomatizálás végrehajtása minden olyan vasútvonalon, ahol infrastruktúra beruházás történik. Az automatizálás a korszerű biztosítóberendezések központi felülvezérlését, valamint az ERTMS kiépítését jelenti, ehhez kapcsolódik a digitális utastájékoztató kiépítése.

A másik központi elem a tarifarendszer reformja, amely lehetővé teszi, hogy az egyes közszolgáltatók közös jegy- és bérletrendszert alakítsanak ki regionális, majd távlatban országos szinten. Az ehhez szükséges elektronikus jegyrendszer, valamint pénzügyi elszámolórendszer bevezetése a program gyakorlati megvalósításához mindenképpen szükséges.

Beavatkozások/reformok:

7. Központi forgalomirányítás kiépítése TEN-T vasútvonalakon
A beavatkozás tartalmaz 270 km elővárosi és egyéb országos vasútvonal KÖFI rendszerének kiépítését
  8. Egységes országos tarifa- és utastájékoztatói rendszer reformja
A beavatkozás tartalma: Országos koncepció kidolgozása a tarifapolitikára; Országos koncepció kidolgozása a közlekedésszervezésre; Budapesten és agglomerációjában a BAVS megvalósítását szolgáló integrált helyi-helyközi közlekedésszervezési rendszer kialakítása és a tarifaközösség megvalósítása; Országosan a vasút és a helyközi busz közlekedés tarifarendszerének egységesítése, közös busz-vasút jegyek és bérletek bevezetése; A menetrendi tervezés országos teljes körű integrációja, vasútra építve; Országos digitális tarifa és utastájékoztatói rendszer rendszertervének előkészítése; 19 db megyei tanulmány a közlekedési szokások és igények, valamint a szolgáltatási hiányosságok és a nem indokolt kínálati elemek feltérképezésére
- COFOG kód: 04.5 – Transport

Becsült költség: A program teljes költségvetése: 631 Mrd Ft, amely az egyes beavatkozások között a következőképpen oszlik meg:

a.	Budapesti agglomeráció kötőtpályás fejlesztése:	485,2 Mrd Ft;	76,9%
b.	Regionális közlekedési hálózatok fejlesztése	115,8 Mrd Ft;	18,4 %
c.	Közlekedés digitalizációja	30,0 Mrd Ft;	4,7 %

Magyarország közlekedésében az elmúlt évtizedekben a közúti személy- és teherforgalmi közlekedés jelentős térnyerése következett be, a legtöbb európai ország folyamataival egyezően. A kötőtpályás közlekedés és a belvízi hajózás beruházásai az ország európai uniós csatlakozása után gyorsultak fel, köszönhetően a fejlesztésre bevonható jelentős többlet

forrásmennyiségnek. Ugyanakkor, a kötőpályás és az egyéni közlekedési módok versengő helyzetben vannak egymással mindmáig, a személy- és teherforgalomban egyaránt. Az eddig elvégzett és folyamatban lévő fejlesztések eredményeként számos infrastruktúra elem megújult, illetve a személyszállító eszközparkban is jelentős beruházások történtek. Az alacsony emissziójú közösségi közlekedési rendszer közel egyenszilárdságú szintre történő megújítása azonban nem következett be. A fejlesztett szakaszok, állomások és lecserélt járművek mellett még mindig sok helyen maradtak szűk keresztmetszetek, amelyek egyrészt az eljutási időket, másrészt a megbízhatóságot, harmadrészt a szolgáltatás kvalitatív tényezőit rontják. A közlekedési rendszer digitális átállása nem ment végbe teljeskörűen, a közösségi közlekedés jegyváltás digitalizációja terén például jelentős feladatok maradtak.

A következő évtizedekben, 2040-ig bezárólag az a cél, hogy az ország közlekedési rendszerének zöld átállása rendszerszintű eredményeket hozzon oly módon, hogy Magyarország alacsony emissziós közlekedési rendszere egyenszilárdságúvá váljon, minden törzshálózati elemén valósuljon meg az európai uniós műszaki sztenderdeknek megfelelő kiépítés, a szűk keresztmetszetek szűnjenek meg, a kötőpályás ágazatok pedig megfelelően kapcsolódjanak a személyforgalomban a települési struktúrákhoz. Ezzel az alacsony emissziójú közösségi közlekedés az egyéni közúti közlekedés teljesértékű alternatívájává válik, és párhuzamosan megkezdhető a városi térségekben a közúti közlekedés szabályozási és aktív műszaki beavatkozási eszközökkel történő visszaszorítása, valamint a távolsági teherforgalomban a kamionforgalom korlátozása.

A beruházások révén növelni kell a vasúti infrastruktúra pályakapacitását, amely a hagyományos beavatkozások mellett a vasút digitalizációjával érhető el. Az elővárosi vasút esetében javítani kell a többi közlekedési móddal való integrációt intermodális csomópontok létesítésével, amelyen belül az elektromos és az aktív közlekedési módok számára előnyt kell biztosítani. Az elektromos közlekedés terén az egyéni közlekedési módok dekarbonizációjának ösztönzése is szükséges, amelynek első elemei a jelen program elővárosi vasúti beruházásaihoz kapcsolódva megvalósulhatnak.

A vidéki területeken a fejlesztések szintén karbonsemleges közlekedési módok ösztönzésével valósulnak meg.

Kiemelendő továbbá az országos kerékpáros hálózat (Eurovelo) leginkább keresett elemeinek kiépítése.

Ennek érdekét szolgálja a jelen reformprogram, amely az alábbi reformokat és beavatkozási területeket fogalmazza meg:

1.) Budapesti agglomeráció kötőpályás fejlesztése beavatkozási terület

Budapest térségében az elővárosi személyforgalom meghatározó eszköze a személyautó, míg a fővároson belül a közösségi közlekedés dominál, az elővárosokból kétharmados többségben van az autós ingázás. A városkörnyék gyors népességnövekedése és a gazdasági növekedés hatására a közúti közlekedés okozta gazdasági és környezeti károk redukálása szükséges. Ehhez beruházásként az agglomeráció vasúti rendszerének jelentős korszerűsítése, kapacitásbővítése kell sort keríteni, mind a pályák, mind az állomások, mind a járműpark terén. Cél: A 2040-ig tervezett programban a cél a vonatokat használó utasok számának 80%-kal történő növelése, és évente 4 millió tonna szén-dioxid kibocsátás megelőzése, az egyes vonali fejlesztésekkel ezen átfogó célokhoz való hozzájárulással. Az első évtizedben, 2030-ig a célok időarányos elérésével lehet számolni. Az beavatkozási területhez szorosan kapcsolódik a 3. pontnál tárgyalt országos utastájékoztatási és tarifareform, valamint csak Budapest és agglomerációja esetében a regionális közlekedésszervezési intézményrendszer létrehozása.

2.) Regionális közlekedési hálózatok fejlesztése beavatkozási terület

Magyarország egykori, fővárosi központú, sugaras-gyűrűs közlekedési rendszerében a történelmi határok első világháborút követő átalakulásával olyan közlekedési szerkezet jött létre, melyben a gyűrű irányú kapcsolatok jelentős részben a határokon kívülre kerültek. A kiemelten központosított országszerkezet hozzájárult, hogy napjainkban a központi régióban lakik a népesség közel 1/3-a. Budapest vonzó hatása mellett az egyes gazdasági központok munkaerő-vonzó hatása is egyre inkább érvényesül, ezen hatások együttesen egyes országrészek elnéptelenedésével járnak. Ennek megállítására számos beruházás tervezett a programban: a hivatásforgalmi kerékpáros közlekedés erősítése, a helyi és regionális zéróemissziós autóbusszközlekedés elősegítése, valamint a vasúthálózaton egy kritikus állapotú szakasz megerősítése.

A beruházásokhoz társul a szolgáltatási reform, amely a vasúti és autóbusszos szolgáltatások menetrendi és szolgáltatási integrációját szolgálja.

3.) Közlekedés digitalizációja beavatkozási terület

A közlekedés digitalizációja terén jelentős fejlesztések szükségesek. Tekintve, hogy a program nagymértékben a zéró-emissziós közösségi közlekedésre fókuszál, a digitalizációs beavatkozások is ezt követik. Az egyik legfontosabb lépés a vasútautomatizálás végrehajtása minden olyan vasútvonalon, ahol infrastruktúra beruházás történik. Az automatizálás a korszerű biztosítóberendezések központi felülvezérlését, valamint az ERTMS kiépítését jelenti, ehhez kapcsolódik a digitális utastájékoztató kiépítése.

A másik központi elem a tarifarendszer reformja, amely lehetővé teszi, hogy az egyes közszolgáltatók közös jegy- és bérletrendszert alakítsanak ki regionális, majd távlatban országos szinten. Az ehhez szükséges elektronikus jegyrendszer, valamint pénzügyi elszámolórendszer bevezetése a program gyakorlati megvalósításához mindenképpen szükséges.

Az egyes beavatkozási területek az RRP-hez kapcsolódó konkrét beruházások és reformok megvalósítását foglalják magukba.

Az beavatkozási területek, reformok és a beruházások listáját az alábbiakban foglaljuk össze.

Sorszám	Cím	Megjegyzés
Beavatkozási terület 1.	Budapesti agglomeráció kötőpályás fejlesztése	
1.	Elővárosi vasúti hálózat kapacitásainak bővítése (HÉV)	
2.	Versenyképes városi és elővárosi járműpark (zéró-emissziós/elektromos)	
Beavatkozási terület 2.	Regionális közlekedési hálózatok fejlesztése	
3.	Vasúthálózat szűk keresztmetszet kiváltás TEN-T korridoron	
4.	Zéró emissziós buszközlekedés fejlesztése	
5.	Kerékpárút fejlesztések	
6.	Közösségi közszolgáltatási integrációs reform	

Beavatkozási terület 3.	Közlekedés digitalizációja	
7.	Központi forgalomirányítás kiépítése TEN-T vasútvonalakon	
8.	Egységes országos tarifa- és utastájékoztatói rendszer reformja	

táblázat: Beavatkozási területek, beruházások és reformok

A program teljes költségvetése: **631 Mrd Ft**, amely az egyes beavatkozási területek között a következőképpen oszlik meg:

Beavatkozási terület 1.:		
Budapesti agglomeráció kötőtpályás fejlesztése:	485,2 Mrd Ft;	76,90 %
Beavatkozási terület 2.:		
Regionális közlekedési hálózatok fejlesztése:	115,8 Mrd Ft;	18,35 %
Beavatkozási terület 3.:		
Közlekedés digitalizációja	30,0 Mrd Ft;	4,75 %

2. Fő célkitűzések és kihívások

2.1. Fő kihívások

A magyar közlekedési ágazat helyzetéről és kihívásairól átfogó képet a Nemzeti Közlekedési Infrastruktúra Fejlesztési Stratégia (NKS) adott 2014-ben.

Az NKS piaci folyamatokra épülő átfogó forgalmi prognózisa – mely 2020, 2030 és 2050 évekre készült el – összességében helytállónak tekinthető. Az áruszállítási teljesítmények a 2008-2009. évi válság utáni normalizálódását 2015-2020 közötti időszakra tette, és azután egy GDP változás vezérelt növekedéssel számolt. A személyszállítási kereslet vonatkozásában szintén a növekedést vetítette előre a csökkenő-stagnáló népesség ellenére. Alapvetően mindkét prognózis igaz, de látható, hogy a magyar ipar strukturális átalakulása, a szabályzó rendszerek változása, valamint a GDP gyorsabb bővülési üteme a közúti szállítás gyorsabb ütemű növekedéséhez vezetett. A vasúti személyszállítás a járműkorszerűsítések és a pályafelújítások következtében a növekvő mobilitási igényből képes volt új utasokat nyerni, így az NKS-ben megfogalmazott passzív forgatókönyvhöz képest növekvő utasforgalom mutatható ki elsősorban az elővárosi és a nemzetközi szegmensben.

A városi agglomerációkban, különösképpen Budapesten a vasúti infrastruktúra különösen elavult. Ugyanakkor itt él a legnagyobb népesség, és a közút nagymértékű telítettsége miatt itt a legnagyobb a vasút versenyképessége. Ahhoz, hogy a vasút versenyképessé váljon, a szűken vett vasúti infrastruktúra fejlesztése mellett fontos elemként számolni kell a városi közlekedési kapcsolódások javításával is. Ezen feladatok átfogó stratégiai háttereként készült el a CEF támogatásával a Budapesti Agglomerációs Vasúti Stratégia (Budapest Railway Node Study), amely az 1. beavatkozási terület koherens szakmapolitikai megalapozását adja. A beruházási program elővárosi vasúti elemei Budapest Fenntartható Mobilitási Tervével összhangban valósulnak meg, különös tekintettel a főképpen a fővároson belüli közlekedésben fontos HÉV fejlesztésekkel.

Az esélyegyenlőség fejlesztése az állomások fejlesztésénél, az elektromos üzemű vasúti és közösségi autóbusz járműpark megújításánál minden esetben, kivétel nélkül megvalósítandó.

A vasúti szolgáltatás minősége nem csak Budapesten, hanem a teljes agglomerációban az EU átlaga alatt van. Ez a környezetkímélőbb vasúti szállítás részarányának csökkenését

eredményezi annak ellenére, hogy a vasúti teherfuvarozás volumene növekszik. A teherforgalom térnyerésének gátját a hálózaton lévő szűk keresztmetszetek okozzák. A vasúti hálózaton lévő szűk keresztmetszetek jelenléte több okra vezethető vissza. A legfontosabb ok a nagyforgalmú pályaszakaszokon a személy- és a teherforgalom együttes jelenléte okozza, amely az utóbbi számára jelent hátrányt a lassú és bizonytalan időigényű átjutások miatt. A második ok a vasúti pálya leromlott állapota miatti korlátozások lehetnek, amelyek a nyíltvonali szakaszokon és az állomásokon is akadályozzák a teherszállítást. További problémát jelenthet a vasútautomatizálás alacsony foka, amely az adott pályaszakasz kapacitását – a fizikai elemeken túl – nagy értékben tovább rontja. A vasútvillamosítás a forgalmas vonalakon már csaknem teljes körűen megvalósult, így ennek a szerepe a tervezett további fejlesztésekben csökkenő súlyú.

A fenntartható közösségi közlekedést nem segíti vasúti és autóbusz szolgáltatások egymástól független, össze nem hangolt megrendelése. Ebben ugyan történt előrelépés egyes vasútvonalak felújítása után és a nemrég megkezdett intézményi integráció révén, de a buszok vasútra történő ráhordási funkcióit erősíteni kell. Ugyanakkor a közúti közösségi közlekedés is versenyképes alternatívája az egyéni autós közlekedésnek, így az autóbuszos személyszállítást kell környezetbaráttá tenni. A járműállomány elöregedett, piaci igényeknek nem megfelelő, rossz energiahatékonyságú és a távolsági buszok átlagéletkora és környezetterhelése is magas. A meglévő buszpark fiatalítására a helyi és a regionális közlekedésben zéró emissziós járművekkel kerülhet sor.

A vasúti és az autóbuszos közlekedés hatékonyabb együttműködést még mindig akadályozza az egységes tarifarendszer és az integrált utaskiszolgálás hiánya. Ennek érdekében meg kell teremteni a közlekedési alágazatoktól független, regionális közlekedésszervezés feltételrendszerét. Meg kell szüntetni a szolgáltatónként egyedi tarifastruktúrákat, és egységes országos rendszert kell létrehozni, amely csak digitális eszközökkel lehetséges. Ez magában foglalja az országos egységes jegyrendszer előkészítését.

Az országos és regionális kerékpárforgalmi hálózat nem kellően folytonos. Különösen problémások azok a nagy gépjárműforgalmú települési közútszakaszok, ahol az infrastruktúrafejlesztés nem a kerékpáros közlekedés előnyben részesítésével történik meg. A kerékpárparkolók és –tárolók száma még nem elég magas, a biztonságos kerékpáros parkolás és tárolás infrastrukturális feltételei nem mindenhol adottak.

Összességében megállapítható, hogy bár a zéró-emissziós közlekedési ágazatok hálózatai Magyarországot mennyiségi értelemben kellő mértékben átfonják, azok működése elavultságuk és a nem megfelelő hálózati és szolgáltatási integráció miatt nem hatékony. Ezáltal a karbonsemleges közlekedési ágazatok nem tudnak kellő mértékben teret nyerni, amely a klímavédelmi és egyéb környezetvédelmi szempontból káros közúti közlekedés számára versenyelőnyt jelent. Jelen program célja ennek a megváltoztatása.

2.2. Stratégiai kapcsolódások

A széleskörű ágazati alapozást a 2014-2050-es időszakra kiterjedő Nemzeti Közlekedési Infrastruktúra Fejlesztési Stratégia (NKS)⁶² biztosítja. Ezt számos országos közlekedési alágazati stratégia és régiókra, városokra vonatkozó stratégia követte, közülük a jelen stratégia reformjai szempontjából a legfontosabb a 2021-ben elkészült Budapesti Agglomerációs Vasúti Stratégia (BAVS). A hazai stratégiák építenek az EU legfrissebb közlekedéspolitikai és szabályozási dokumentumaira, melyek meghatározó elemei az EU klíma stratégiájához kötődnek.

⁶² <http://merlin2.bgk.bme.hu/files/h/4/fac677dcc75c9439127514ea9ea8412.pdf>

Az NKS készítés folyamatának alaplogikája a „helyzetelemzés: probléma/cél meghatározás – lehetséges beavatkozások költségeinek és hatásainak értékelése – intézményi/szabályozási és fejlesztési beavatkozások meghatározása” lépés sorozat volt. Ezt az alaplogikát a további stratégiák is megtartották. Így a komponens számára ezekből a stratégiákból és EU jogszabályokból, iránymutatásokból a következő célok az iránymutatóak, amelyek a komponens reformprogramjainak alapjául szolgálnak.

Célkitűzések	Kapcsolódás hazai szakpolitikai stratégiákhoz	Kapcsolódás uniós szakpolitikai stratégiákhoz	Kapcsolódás Országspecifikus ajánláshoz
<p>Fenntartható közlekedési rendszer előremozdítása: a környezetbarát városi és elővárosi közlekedési módok használatának ösztönzése</p> <p>Beavatkozási terület 1. Budapesti agglomeráció kötőtpályás fejlesztése</p>	<p>NKS: Szállítási szolgáltatások javítása általános cél</p> <p>BAVS: Budapest és agglomerációjának kötőtpályás kapacitásbővítése</p> <p>Nagyvárosi SUMP-ok: Elektromos városi közlekedés fejlesztése, intermodális csomópontok</p> <p>Nemzeti Energia- és Klímaterv: elektromobilitásra támaszkodva korlátozni kell a közlekedésből származó kibocsátásokat</p>	<p>EU Fenntartható és Intelligens Mobilitási Stratégia: 2030-ig 100 európai nagyváros lesz klíma-semleges</p> <p>Valamennyi közlekedési módot fenntarthatóbbá kell tennünk, beruházásoknak minden közlekedési mód esetében finanszírozniuk kell a flották korszerűsítését.</p> <p>2030-ig az 500 km-nél rövidebb útvonalú, menetrend szerinti közösségi közlekedés karbon-semleges lesz az EU-ban</p>	<p>Állítsa az ország a beruházás orientált gazdaságpolitika középpontjába a közlekedési infrastruktúrát jobb tömegközlekedési rendszer kialakításával, a tömegközlekedés vonzerejét javítva. Az egyéb alternatív üzemanyagok, a megosztott mobilitás, a tömegközlekedés és a modális váltás szerepének megerősítése szükséges.</p>
<p>A közlekedési igények fenntartható kiszolgálása a módváltás ösztönzésére</p> <p>Beavatkozási terület 1.: Budapesti agglomeráció kötőtpályás fejlesztése</p>	<p>NKS: Erőforrás-hatékony közlekedési módok erősítése szükséges</p> <p>BAVS: Vonatgyakoriság jelentős növelése szükséges, városi és elővárosi vasúti szolgáltatások egy jeggyel történő igénybevétele a cél.</p>	<p>EU Fenntartható és Intelligens Mobilitási Stratégia: Határozott fellépés kell a vasúton, a tömegközlekedéssel és aktív közlekedési módokkal ingázó utasok számának növelésére</p> <p>beruházásoknak minden közlekedési mód esetében finanszírozniuk kell</p>	<p>Vonzóbb tömegközlekedési rendszer kialakítása szükséges, a tömegközlekedés vonzerejét javítani kell a megosztott mobilitás, a tömegközlekedés és a modális váltás szerepének megerősítése érdekében.</p>

		a flották korszerűsítését	
<p>Gazdasági fejlődést előremozdító térségi kapcsolatok fejlesztése</p> <p>Beavatkozási terület 2. Regionális közlekedési hálózatok fejlesztése</p>	<p>NKS: Feladat a gazdaság és a jólét mobilitási feltételeinek biztosítása Nagyvárosi SUMP-ok: Elektromos városi közlekedés fejlesztése, intermodális csomópontok</p> <p>Nemzeti Energia- és Klímaterv: elektromobilitásra támaszkodva korlátozni kell a közlekedésből származó kibocsátásokat</p>	<p>A közlekedési szolgáltatásoknak a javak és személyek hatékony mozgását kell támogatnia</p> <p>2030-ig az 500 km-nél rövidebb útvonalú, menetrend szerinti közösségi közlekedés karbonsemleges lesz az EU-ban</p>	<p>A beruházás orientált gazdaságpolitika középpontjába a közlekedési infrastruktúrát kell állítani.</p>
<p>Közlekedési rendszerek automatizálása és elektronikus vezérlése</p> <p>Beavatkozási terület 3. Közlekedési digitalizáció</p>	<p>NKS: Szükséges a közlekedési rendszerek digitális átszervezése</p> <p>BAVS: Meg kell teremteni az egységes tarifarendszert és az egységes közlekedésszervezést a budapesti agglomerációban</p>	<p>EU digitális stratégiája szerint Az online platformok szerepének növelése szükséges</p>	<p>A közlekedés információtechnológiai alapú fejlesztésének erősítése szükséges.</p>

táblázat Célkitűzések kapcsolódásai

A stratégiai megalapozás további elemei a következők.

- Főbb országos szintű magyar stratégiai kapcsolatok:
- Nemzeti Éghajlatváltozási Stratégia (NÉS-2)⁶³
- Nemzeti Energiastratégia 2030⁶⁴

⁶³ <https://2010-2014.kormany.hu/download/7/ac/01000/M%C3%A1sodik%20Nemzeti%20%C3%89ghajlatv%C3%A1ltoz%C3%A1si>

%20Strat%C3%A9gia%202014-2025%20kitekint%C3%A9ssel%202050-re%20-%20szakpolitikai%20vitaanyag.pdf

⁶⁴ [https://2010-](https://2010-2014.kormany.hu/download/4/f8/70000/Nemzeti%20Energiastrat%C3%A9gia%202030%20teljes%20v%C3%A1ltozat.pdf)

2014.kormany.hu/download/4/f8/70000/Nemzeti%20Energiastrat%C3%A9gia%202030%20teljes%20v%C3%A1ltozat.pdf

- Magyarország Nemzeti Energia- és Klímaterve (NEKT)⁶⁵
- Nemzeti Köznevelési Stratégia⁶⁶
- Klíma- és Természetvédelmi Akcióterv 4-8-as pontja⁶⁷
- Nemzeti Reform Program 2020⁶⁸
- Nemzeti Tiszta Fejlődési Stratégia⁶⁹
- Országos Levegőterhelés-csökkentési Program⁷⁰
- Főbb EU stratégiai kapcsolatok:
  - Sustainable and Smart Mobility Strategy⁷¹
  - Éghajlatváltozás elleni küzdelem⁷²
  - „Európai zöld megállapodás” című cselekvési terv.
  - Bizottság közleménye „Az alacsony kibocsátású mobilitás európai stratégiája” címmel
  - A Parlament két állásfoglalása:
    - „Útiterv az egységes európai közlekedési térség megvalósításához – Úton egy versenyképes és erőforrás-hatékony közlekedési rendszer felé”
    - „Számvetés és a fenntartható mobilitás felé vezető út”.
- Az országos szintű stratégiákra épülve további, a komponens beavatkozásai területeinek levezetésében meghatározó magyar stratégiák:
- Balázs Mór Terv és ennek továbbfejlesztése, a Budapesti Mobilitási Terv (Budapest SUMP);
- Budapesti Agglomerációs Vasúti Stratégia (BAVS);
- Tanulmány a TEN-T vasúti hálózat szűk keresztmetszeteinek feloldására.

2.3. Zöld dimenzió

Az Európai Bizottság 2020-ban bemutatta a zöld, intelligens és megfizethető mobilitás tervét „Fenntartható és intelligens mobilitási stratégia – az európai közlekedés időtálló pályára állítása” címmel (Sustainable and Smart Mobility Strategy), mellyel alapvető közlekedési átalakulást kíván elérni. Ebben foglalt jövőkép szerint a közlekedési ágazat előtt álló legnagyobb kihívás a kibocsátásai jelentős csökkentése és a fenntarthatóbbá válás. Az európai zöld megállapodás (Green Deal) célja, hogy 2030-ig legalább 55 %-kal csökkentse az üvegházhatást okozó gázok kibocsátását, 2050-ig pedig elérje a klímasemlegességet.

Ezzel összefüggésben alapvető közlekedési átalakulást kíván elérni.

- 2030-ig: az 500 km-nél rövidebb útvonalú, menetrend szerinti közösségi közlekedés karbonsemleges lesz az EU-ban.
- 2030-ig: a vasúti teherforgalom 50%-kal nő.
- TEN-T hálózatok 2030-ig történő kiépítése.

A Covid19-világjárvány jelentős hatást gyakorolt a mobilitásra. Rámutatott arra, hogy a közlekedési tevékenységgel kapcsolatos összehangolt európai megközelítés elengedhetetlen a

⁶⁵ https://ec.europa.eu/energy/sites/default/files/documents/hungary_draftnecp.pdf

⁶⁶ <https://2015-2019.kormany.hu/download/d/2e/d1000/K%C3%B6znevel%C3%A9si%20strat%C3%A9gia.pdf>

⁶⁷ https://2015-2019.kormany.hu/download/9/d4/c1000/ITM_Klima_es_Termeszettvedelmi_Akcioterv.pdf #

!DocumentBrowse

⁶⁸ https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/2020-european-semester-national-reform-programme-hungary_hu.pdf

⁶⁹ https://ec.europa.eu/clima/sites/its/its_hu_hu.pdf

⁷⁰ https://ec.europa.eu/environment/air/pdf/reduction_napcp/HU%20final%20NAPCP%2018May20.pdf

⁷¹ https://ec.europa.eu/transport/themes/mobilitystrategy_en

⁷² https://www.europarl.europa.eu/ftu/pdf/hu/FTU_2.5.2.pdf

válságok leküzdéséhez és az EU stratégiai autonómiájának és ellenálló képességének megerősítéséhez. A súlyos válságból való kilábalással összefüggésben az állami támogatásnak elő kell segítenie a mobilitás „jobb helyreállítását”, és elő kell mozdítania a fenntartható és intelligensebb jövőt.

Így az NKS-ből, a BAVS-ból és a további alágazati stratégiákból a HET számára a következő célok vezethetők le:

- Fenntartható közlekedési rendszer előremozdítása
  - A környezetbarát közlekedési módok használatának ösztönzése
  - A közlekedés minden szegmensében a környezeti mutatók javítása
- A közlekedési igények fenntartható kiszolgálása a módváltás ösztönzésére
- Gazdasági fejlődést előremozdító térségi kapcsolatok fejlesztése
- Európai közlekedés folyosókon a szűk keresztmetszetek felszámolása.

A célok elérése érdekében a következő beavatkozási területeket, beruházásokat és reformokat tartalmazza a fenntartható zöld közlekedés komponens. A táblázat a becsült megvalósítási költségeket is tartalmazza.

3. A komponens reformjainak és beruházásainak leírása

	Related Measure (Reform or Investment)	RRF amount [Mrd HUF]	Tagged RRF contribution [Mrd HUF]	
			Climate	Digital
	Beavatkozási területek / Beruházások és Reformok	Requested		
	Budapesti agglomeráció kötőtpályás fejlesztése	485,2	485,2	0,0
1	Elővárosi vasúti hálózat kapacitásainak bővítése (HÉV)	253,0	253,0	0,0
2	Versenyképes városi és elővárosi járműpark	232,2	232,2	0,0
	Regionális közlekedési hálózatok fejlesztése	115,84	113,8	0,0
3	Vasúthálózat szűk keresztmetszet kiváltás TEN-T korridoron	20,1	20,1	0,0
4	Zéró emissziós busz közlekedés fejlesztése	52,7	52,7	0,0
5	Kerékpáros infrastruktúra fejlesztése	43,0	43,0	0,0
6	Közösségi	0,0	0,0	0,0

	közszolgáltatási integrációs reform			
	Közlekedés digitalizációja	30,0	12,0	30,0
7	Központi forgalomirányítás kiépítése TEN-T vasútvonalakon	30,0	12,0	0,0
8	Egységes országos tarifa- és utastájékoztatási rendszer	0,0	0,0	0,0
	Becsült komponens költség [Mrd HUF]:	631,0	611,0	30,0

táblázat Fenntartható zöld közlekedés komponens beavatkozásai területeinek beruházási költségei

A komponens beavatkozási területeit az alábbi táblázat foglalja össze.

Ezek az beavatkozási területek a 2. fejezetben megfogalmazott célokhoz az alábbi táblázat szerint járulnak hozzá.

Az egyes beavatkozási területek tartalmazzák a beruházási és a reform elemeket. A reform elemek valamennyi beavatkozási területet érintik a budapesti agglomerációs közlekedésszervezés, az országos szolgáltatási integráció, ill. a digitális utastájékoztatási és tarifarendszer képében.

A komponens beruházásokat és reformokat tartalmazó intézkedései

Kapcsolódó beavatkozási terület	Zöld átállás	Digitális transzformáció	Intelligens fenntartható és inkluzív növekedés	Társadalmi és területi kohézió	Egészségügy, gazdasági, társadalmi és intézményi reziliencia	Következő generáció
Beavatkozás 1. Budapesti agglomeráció kötőtpályás fejlesztése	X	X	X	X		X
Beavatkozás 2. Regionális közlekedési hálózatok fejlesztése	X		X	X	X	X
Beavatkozás 3. Közlekedés digitalizációja	X	X		X	X	X

A komponens reformprogramjának kapcsolódását az Európai Szemeszterhez és az országspecifikus ajánlásokhoz az alábbi táblázatok mutatják be:

ES1	ES2	ES3	ES4
CRECWD2020. p. 56. Country-specific recommendation nr3	CRECWD2020. p. 57.):		CRECWD2020. p. 50. 3.5
OJEBMD2020. 67. o. 3. országspecifikus ajánlás): Állítsa a beruházás orientált gazdaságpolitika középpontjába a kutatást és az innovációt, az alacsony szén-dioxid-kibocsátású energiagazdaságot, a közlekedési infrastruktúrát , a hulladékgyűjtést, valamint az energia- és erőforrás-hatékonyságot, figyelembe véve a regionális különbségeket is.	(OJEBMD2020. 68. o.) A tömegközlekedés vonzereje kulcsfontosságú a munkavállalói mobilitás elősegítése és a közlekedés környezeti hatásának enyhítése szempontjából. A vasúti szolgáltatások minősége tekintetében Magyarország az utolsó között van az EU-ban.	(OJEBMD2020. 57. o. 3.4.3.) A vonzóbb tömegközlekedési rendszer fokozhatná a munkavállalói mobilitást és elősegíthetné a közlekedés környezeti hatásának enyhítését.	(OJEBMD2020. 60. o. 3.5.) A levegőszennyezés jelentős környezeti kihívás. 2017-ben a nitrogén-dioxid (NO ₂) és a szálló por (PM ₁₀) kibocsátása több levegőminőségi övezetben meghaladta az EU levegőminőségi normáit. A légszennyezés fő forrásai egyebek mellett a közlekedésből származó kibocsátások.

ES5	ES6	ES7	ES8
(CRECWD2020. p. 7	(CRECWD2020. p. 57. Some Progress	(CRECWD2020. pp. 50–51. 3.5.)	CRECWD2020. p. 52. 3.5.)
(OJEBMD2020. 8. o.) Az elmúlt öt évben jelentősen nőtt a közlekedésből származó üvegházhatású gázok kibocsátása. A Kormány az elektromobilitás előmozdításával, kívánja csökkenteni a közlekedésből származó kibocsátásokat	(OJEBMD2020. 68. o.): A magyar Nemzeti Energia- és Klímaterv tervezetének célja, hogy az elektromobilitásra támaszkodva korlátozza a közlekedésből származó kibocsátásokat.	(OJEBMD2020. 61. o. 3.5.) A közlekedési externáliák jelentősek, és különösen a környezetet érintik. A közúti, vasúti és belvízi közlekedés becsült összes külső költsége Magyarország GDP-jének 6 %-át teszi ki. A baleseti költségek 43 %-ot tesznek ki a halálos kimenetelű közúti balesetek nagy száma miatt, és a költségek mintegy egyharmada a környezethez kapcsolódik.	(OJEBMD2020. 62. o. 3.5.) Magyarország kötelezettséget vállalt arra, hogy 2030-ig a 2005-ös szinthez képest 7 %-kal csökkenti az üvegházhatást okozó gázok kibocsátását. A nemzeti előrejelzések szerint a meglévő beavatkozások alapján 3 százalékpontos elmaradás várható e célhoz képest. A közlekedésből származó kibocsátások a jelenlegi politikákkal várhatóan tovább növekednek.

ES9	ES10	ES11	ES12
CRECWD2020. p. 42.)	CRECWD2020. p. 47. 3.4.3.)	CRECWD2020. p. 6.)	CRECWD2020. pp. 46–47. 3.4.3.)
(OJEBMD2020. 52. o.) Nem releváns.	(OJEBMD2020. 57. o. 3.4.3.) A Duna mentén a fő kikötőkben korlátozottak a multimodális átrakodási lehetőségek, ami jelentős szűk keresztmetszetet jelent. Ennek kezelésére 2019-ben indult egy országos szintű program, amely a kikötők fejlesztését célozza.	(OJEBMD2020. 6. o.) A termelékenységet fokozó digitális technológiák alkalmazásának szintje Magyarországon a legalacsonyabbak között van az EU-ban, és elterjedésüket a digitális készségek gyengesége is akadályozza.	(OJEBMD2020. 56. o. 3.4.3.) A növekvő kereslet várhatóan további nyomást gyakorol majd a közlekedési infrastruktúra rossz minőségére. Az erőteljes gazdasági növekedés 2012 és 2018 között 14 %-kal növelte a közúti közlekedés volumenét (tonnakilóméterben mérve), míg a személygépkocsik száma 22 %-kal nőtt. Ennek következtében nőtt a közutak telítettsége.

ES13	ES14	ES15
CRECWD2020. p. 47. 3.4.3.)	CRECWD2020. p. 48. 3.4.4.)	CRECWD2020. pp. 48–49. 3.4.4
(OJEBMD2020. 57. o. 3.4.3.) A közúti balesetek nagy száma terhet ró a gazdaságra és a társadalomra. Az egy személygépkocsira vagy megtett kilométerre jutó halálos közúti balesetek száma továbbra is a legmagasabbak között van az EU-ban.	(OJEBMD2020. 58. o. 3.4.4.) Magyarországon jelentősek a regionális egyenlőtlenségek. A 174 járásból 109 hátrányos helyzetűként besorolt. Történelmi okokból a főváros aránytalanul nagy szerepet tölt be a gazdaságban, míg a regionális gazdasági központok gyengék. A városiasodás viszonylag alacsony, mivel a népesség 30 %-a falvakban él.	(OJEBMD2020. 59. o. 3.4.4.) A helyi létesítmények javítása a hátrányos helyzetű területeken segítene megállítani a népességcsökkenést és kezdőlökést adna az agglomerációs hatásoknak. A fejlettebb régiók számára előnyt jelent a szakképzett munkaerő koncentrációja, a jó közlekedési összeköttetés és a fő kereskedelmi partnerek közelsége, ami jelentős közvetlen külföldi befektetéseket vonzott és helyi agglomerációs hatásokat eredményezett. A városokban a koordinálatlan külvárosi terjeszkedést nem követték infrastrukturális beruházások, és a városközpontok gyakran elvesztik funkciójukat. A vidéki jellegű

területeken komoly problémát jelentenek a gyenge közlekedési kapcsolatok és az akadozó közszolgáltatások, beleértve az oktatást és az egészségügyi ellátást. Ez kihat az életminőségre, akadályozza a helyi piaci integrációt és végső soron hozzájárul a hátrányos helyzetű területek elnéptelenedéséhez

Related Measure	ES1	ES2	ES3	ES4	ES5	ES6	ES7	ES8	ES9	ES10	ES11	ES12	ES13	ES14	ES15
1. Budapesti agglomeráció kötőtpályás fejlesztése	X	X	X	X	X	X	X	X			X	X	X		X
2. Regionális közlekedési hálózatok fejlesztése	X		X	X		X	X	X		X			X	X	X
3. Közlekedés digitalizációja		X			X	X	X			X	X	X	X	X	X

táblázatok Az egyes beavatkozási területek kapcsolódása az Európai Szemeszterhez

Beavatkozási terület 1. Budapesti agglomeráció kötőtpályás fejlesztése

1. Kihívások

Budapest vasúti közlekedését a 19. század végén kialakult szerkezet uralja a mai napig. A 11 elővárosi vonal mellett a 4 elkülönülő infrastruktúra rendszerű lokál vonal (HÉV) az agglomeráció csaknem teljes területét lefedi.

Budapesten belül a 11 nagyvasúti vonal a 3 fejpályaudvar valamelyikén végződik. A HÉV-ek nem érik el a Belvárost, közülük 2-nek van a budapesti metróhálózathoz kapcsolata, a másik 2 csak villamosvasúthoz kapcsolódik.

A Budapesten is lezajló szuburbanizációs folyamatokat az infrastruktúra fejlődése nem követte. Az ország uniós csatlakozásáig érdemi fejlesztésekre nem került sor, mind a járműállomány, mind a pálya és az állomások az 1970-es évek szocialista blokkjának színvonalát épviselte. A rossz állapotú vasúton és a HÉV-eken a nagymértékű kiköltözés miatt ennek ellenére növekedett a forgalom, de az ingázók nagy része autóval vagy a túlszűfolt utakon közlekedő buszokkal közlekedett a főváros felé.

Az uniós csatlakozás óta elektromos motorvonatok beszerzésével jelentős járműkorszerűsítésre került sor a nagyvasúton, amely program még folyamatban van. A HÉV-ek esetében ezzel szemben járműkorszerűsítésekre nem került sor.

Az infrastruktúra fejlesztések az elmúlt másfél évtizedben a 11-ből 4 elővárosi vonalat érintettek CEF és Kohéziós Alap forrásokból, amelyek infrastruktúrája a Budapesten kívüli szakaszon teljesen megújult. A fejpályaudvari bevezető szakaszokon semmilyen érdemi fejlesztésre nem került sor, valamint a fennmaradó 7 nagyvasúti vonalon is csak részleges és szórványos fejlesztések történtek. A HÉV vonalak infrastruktúráján jelentős fejlesztés nem történt. Az elmúlt időszak fejlesztéseinek csak a 3%-a érintette a budapesti vasúti infrastruktúrát, miközben a teljes forgalmi volumen több, 61%-a, a HÉV-eket számításba véve 74%-a zajlik ezeken a szakaszokon.

A már felújított vonalaknak, illetve az új járműveknek köszönhetően az utasszám emelkedésnek indult, 70-100% közötti növekedések mérhetők annak ellenére, hogy a vasútvonalak továbbra is a leromlott állapotú fejpályaudvarokra érkeznek, és a bevezető szakaszok egyéb pontjain a városi közlekedésre történő átszállási kapcsolatok egy-egy kivételtől eltekintve nincsenek megfelelően kiépítve.

Budapest térségében átlós irányú vasúti kapcsolatok nem léteznek, minden utasnak be kell utaznia a fejpályaudvarok vagy HÉV végállomások valamelyikére, és onnan a városi közlekedést igénybe véve át kell utaznia a másik fejpályaudvarra ahhoz, hogy a fővárost átszelő útját folytatni tudja. Emiatt a távolsági személyforgalomban is probléma a 150 éve kialakult, merev struktúra.

A fejlesztések egységes szemléletben történő előkészítése érdekében készült el – a CEF pénzügyi támogatását igénybe véve – a Budapesti Agglomerációs Vasúti Stratégia (BAVS).

2. A beavatkozási terület tartalma

A BAVS célja, hogy a Budapest körüli agglomerációs településekről sűrűn el lehessen érni a fővárost, és a vasút hálózatának fejlesztése révén legalább 3 metróvonalat el lehessen érni átszállás nélkül, tovább a teljes utazási láncot – beleértve a helyi közlekedést és a helyközi buszokat is – egyetlen jeggyel vagy bérlettel használni lehessen. Mindennek a célnak alárendelten szükségesek az alábbi lépések:

- A kapacitáshiányos bevezető szakaszok felújítása és kapacitásbővítése
- A bevezető szakaszok és vasútvonalak felújítása

- Budapesten belül új vasúti kapcsolatok létrehozása a meglévő vonalakon új viszonylatok indításával, ill. a meglévő, de ma kizárólag fejevégállomáson végződő vonalak összekötésével
- A hálózaton hiányzó vasút – városi közlekedés átszállópontok megvalósítása
- A biztosítóberendezések korszerűsítése, ERTMS alapú vonatbefolyásolás kiépítése, központi forgalomirányítás kialakítása, elektronikus utastájékoztatási rendszer
- A járműcsere program lebonyolítása
- A P+R rendszer jelentős kiterjesztése, a parkolóban az elektromos töltési infrastruktúra biztosításával
- Autóbuszos ráhordás erősítése az intermodalitás révén
- Az átszállópontokon a B+R típusú kerékpártárolók kiépítése
- Integrált tarifarendszer létrehozása és integrált megrendelési, közszolgáltatás-szervezési intézményrendszer létrehozása Budapesten és az agglomerációjában

Mindennek érdekében a BAVS 20 évet átfogó, 2040-ig tartó programot állít fel, amelynek első eleme az, amely az RRP részeként megjelenítésre kerül, és a 2021-2027 MFF és CEF forrásokkal kiegészülve a fejlesztési stratégia uniós pénzügyi fedezetét képezi.

A szükséges beavatkozási terület a HÉV területére összpontosít jelen programban.

A beavatkozási területet horizontálisan átfogja a Budapest agglomerációjában tervezett regionális közlekedésszervezési reform, valamint az országos hatókörű, de a budapesti területet is érintő közszolgáltatási integráció, valamint az utastájékoztatás és a tarifarendszer digitalizációja.

A digitalizáció kiterjed a fejlesztésbe vont HÉV vonalakon a vonatbefolyásolás és a központi forgalomirányítás megvalósítására.

3. A beavatkozási terület zöld és digitális komponense

A BAVS egésze a környezetbarát közlekedés integrált fejlesztését képezi, ezért közvetlenül kapcsolódik a zöld célokhoz. A fejlesztett vasúti közlekedés révén, a stratégia készítésekor elvégzett forgalmi modellezés alapján évente 4 millió tonna CO₂ kibocsátástól lehet a Fővárost és agglomerációját tehermentesíteni, kapcsolódva ehhez természetesen a környezetet közvetlenül szennyező PM₁₀, CO, NO_x és SO₂ kibocsátás, valamint a zajártalmak csökkentést is.

A vasúti fejlesztések ezen kívül pozitív hatással lesznek a városi zöldfelületekre, mivel a barnamezős vasúti területek rekultivációjára kerül sor, amellyel fejlesztési területek vonhatók be, így zöldmezős beruházások válhatnak ki. Másrészt a volt vasúti területek parkosításával új városi zöldfelületek alakíthatók ki.

A digitális komponens a beavatkozási terület minden HÉV beruházásánál érvényesül: vonali projekteknél a már hivatkozottvasútautomatizálási műszaki megoldások kiépítésével és a központi forgalomirányítás révén, a pontszerű állomási beavatkozásoknál a digitális utastájékoztatás megvalósításával. A jármű oldalon a szükséges kapcsolódó fedélzeti berendezések telepítésére is sor kerül.

4. A beavatkozási terület indokoltsága, társadalmassított stratégiai kapcsolat és partnerség

Budapest elővárosi körzetében közel 3 millió ember él. A SARS-Cov2 járvány előtt Budapesten belül 3-ból 2 ember használta a tömegközlekedést, míg az agglomeráció tekintetében csak 1. A Budapesten közlekedő autók 1/3 része az agglomerációból érkezik be. A 2008-2009-es világválságban tapasztalt átmeneti visszaesést követően a budapesti

gépjárműforgalom nagymértékben növekszik. Cél, hogy a világjárványt követő gazdasági helyreállítás során a közút további bővülése helyett a kötöttpályás, környezetbarát közlekedési ágazatok kapjanak szerepet oly módon, hogy a közúti kapacitások fokozatosan csökkenthetőek legyenek.

A BAVS kidolgozása során 2 alkalommal került sor jelentős partnerségi egyeztetésre: először a tervezés korai szakaszában a funkcionális elemzés során, másodsor pedig a stratégiai környezeti vizsgálatának készítésekor. Utóbbi folyamat a széles nyilvánosság bevonásával zajlott 2021 első negyedévében.

A tervezett egyedi projektek előkészítése során minden esetben sor kerül társadalmasításra, a tervezés korai szakaszában kérdőíves felmérésekre és lakossági fórumokra. Minden projekt saját honlapot kap, valamint a használok számára áttekinthető látványtervek és helyszínrajzok, valamint video animációs anyagok készülnek.

5. A beavatkozási területhez tartozó beruházások lehatárolása, költségeinek indokolása

Az RRP keretében megvalósítani tervezett beruházások az alábbiak:

- HÉV vonali rekonstrukciók a legforgalmasabb, valamint a metró hálózati kapcsolattal nem rendelkező HÉV vonalak esetében
- Elővárosi vasúti járműcsere program végrehajtása

Az infrastruktúra átépítések során pályafelújításra kerül sor a sebesség emelése érdekében. Az új járművekhez alacsonypadlós beszállást biztosító peronok épülnek, teljeskörű akadálymentesítésre kerül sor. Új P+R parkolók létesülnek, a legfontosabb helyszíneken új külön szintű közút-vasút átjárók létesülnek a legforgalmasabb helyszíneken a balesetveszélyes sorompók helyett. (A közút számára is előnyös beavatkozás volumene a beruházási költség cca. 3%-a). Megújul az utastájékoztató, vonatbefolyásoló rendszer és központi forgalomirányítás épül ki. A megvalósuló fejlesztések szakaszátára és műszaki tartalma illeszkedik a BAVS időhorizontján belül később megtervezendő és megépítendő közvetlen belvárosi kapcsolatok kialakításához.

A HÉV vonalakon kívül szükséges nagyvasúti infrastruktúra beavatkozásokra MFF forrásból, illetve későbbi ütemekben kerül sor.

A jármű beruházások elektromos üzemű járművekre vonatkoznak. A program legnagyobb részét képezi a HÉV járműpark cseréje, amely a járműpark 40 év feletti átlagéletkorát, minden tekintetben vett korszerűtlenségét tekintve sürgős beruházás. A szűkös ülések, a zajos üzem, a klímaberendezés és a korszerű utastájékoztató hiánya, ill. a magaspadlós kialakítás a vonatok cseréje mellett más alternatívát nem engednek meg. Új, alacsonypadlós, akadálymentes, átjárható, korszerű HÉV motorvonatok beszerzése az RRP szerinti terv. Az új HÉV vonatok nagyobb kapacitásúak és az infrastruktúrafejlesztések nyomán az eddigi utasforgalom több mint kétszeresét bonyolítják majd le, ezáltal jelentősen hozzájárulnak a vonal mentén a közlekedés zöld átállásához, a kötöttpályás közlekedés közúti közlekedéssel szembeni térnyeréséhez.

A HÉV járműparkon kívül nagyvasúti járművek, illetve a mindkét hálózaton közlekedni képes járművek beszerzése is tervezett. Minden esetben cél az alacsonypadlós, korszerű járművekkel történő kiszolgálás Budapest elővárosaiban. A nagyvasúti pályán is közlekedő járműveknél a TSI és ERTMS feltételeknek való megfelelés biztosított.

A beruházások tervezett költségeit minden esetben a 2015-2020 közötti, zömében európai uniós finanszírozású magyarországi vasúti és villamosvasúti beruházások teljeskörű

feltérképezésével készített, abból átlagolt fő fajlagos költség adatokra alapozva, azokat alkalmazva képeztük le.

A költségek minden esetben a fejlesztésekhez elengedhetetlenül szükséges vonali infrastruktúra, állomási akadálymentesítési, városépítészeti, valamint vasútautomatizálási, ill. járműbeszerzési költségeket tartalmazzák. A szükséges infrastruktúra elemek meghatározására minden esetben forgalmi modellezéssel és vasútüzemi szimuláció alkalmazásával kerül sor.

Kapcsolódó költségek között a szokásos módon alkalmazott projektmenedzsment, területszerzés, közbeszerzés, projekt kommunikáció és műszaki ellenőrzési, valamint tanúsítási költségek szerepelnek.

6. A beruházások fő eredményei, naturáliái és mérföldkövei

A beruházások eredményeként megvalósul:

Elővárosi vasúti hálózat kapacitásainak bővítése keretében:

- 61 km elővárosi HÉV vasútvonal korszerűsítése és kapacitásbővítése, a kapcsolódó vasútautomatizálással együtt, az érintett állomások akadálymentesítésével, a helyi intermodalitás megoldásával

Versenyképes városi és elővárosi járműpark keretében:

- 59 db elővárosi vasúti jármű beszerzése

A beavatkozási terület összköltsége: 485,2 Mrd Ft.

A fejlesztések megvalósítása az alábbi pénzügyi ütemezés szerint tervezett

	2021	2022	2023	2024	2025	2026
process	0,4%	29,7%	12,0%	16,6%	29,3%	12,0%
percentage						

7. A beavatkozási területhez tartozó beruházások állami támogatásokkal kapcsolatos helyzete

Az infrastruktúra fejlesztési elemek nem minősülnek állami támogatásnak, mert minden esetben közösségi (állami vagy önkormányzati) tulajdonban lévő, közfunkciójú, a beruházási költségeket nem fedező használati díjakkal igénybe vehető fejlesztések valósulnak meg.

A járművek üzemeltetésére minden esetben közszolgáltatási szerződés alapján kerül sor. Az állam a közszolgáltatási szerződés alapján a járművek amortizációját elszámolható költségként megtéríti. A támogatás igénylendő összegében - a kétszeres támogatás elkerülése érdekében a közszolgáltatás elismert költségében megtérített, az elszámolt értékcsökkenés nem vehető figyelembe. Az uniós finanszírozásból beszerzésre kerülő gördülő állomány, beruházási támogatásként, közvetlenül kapcsolódik a közszolgáltatási szerződéshez. A járművek kizárólag a közszolgáltatási szerződés hatálya alá tartozó személyszállítási tevékenység ellátására használhatóak.

Ennek megfelelően a beruházási támogatás állami támogatásnak minősül, de a 1370/2007/EK személyszállítási közszolgáltatási rendeleti szabályozásnak való megfelelés miatt nem esik notifikációs eljárás alá. A beszerzett gördülő eszközöket jogában áll a tulajdonos államnak vagy önkormányzatnak más üzemeltetőre átruházni, amennyiben a közszolgáltatási szerződés más – akár közösségi tulajdonú, akár privát – üzemeltető részére átadásra kerül.

8. A beavatkozási területhez tartozó beruházások DNSH érintettsége

A beruházást az Éghajlatváltozás mérséklése célkitűzést 100%-os együtthatóval támogató beruházásként követik nyomon.

Ezért az érintett célkitűzés tekintetében megfelel a DNSH-elveknek.

A versenyképes vasút egyrészt csökkenti a külső kerületekből a belvárosba irányuló közúti forgalmat, autóbusról villamos vontatású vasútra tereli az utasok egy részét. Az agglomerációból érkezők számára új hálózati kapcsolatot létesít Budapesten belül, amely ma közösségi közlekedéssel csak igen körülményesen és lassan járható.

Az új, ma nem meglévő vasút - városi villamos közötti átszállási kapcsolat illeszkedik a Magyarország zöld átállásában nélkülözhetetlen fenntartható közlekedési rendszerek bővítése, az elektromos és kötöttpályás közlekedési módok térnyerése célokhoz.

Az átszállási kapcsolatok fejlesztése, a szolgáltatási színvonal növelése által a közösségi közlekedés vonzóbbá tehető az egyéni közlekedést használók számára.

Az agglomerációból érkezők módváltásának segítése a város egyéni gépjárműközlekedéstől való tehermentesítése érdekében elengedhetetlen.

A fővároson belül található vasútvonalon létesítendő megállóhelyek a városi közösségi közlekedési útvonalakhoz kapcsolódnak, ezáltal átszállás mellett az egyes városrészek a mainál gyorsabban és sűrűbben elérhetővé válnak.

A fenntartható városi mobilitás előmozdítása cél érdekében a projekt megfelel az alacsony szén-dioxid-kibocsátású közösségi közlekedés megerősítéséhez, támogatja az aktív közlekedési módokat, csökkenti a közlekedés negatív externáliáit (különösen a forgalmi torlódásokat, a károsanyag-kibocsátást és a közlekedési baleseteket) és hozzáférhető közlekedési módot biztosítja.

A beruházás nem befolyásolja hátrányos mértékben az ember, a természeti környezet és a gazdaság éghajlati kockázatokkal szembeni ellenállóképességét, és összhangban van a helyi, regionális és nemzeti szintű alkalmazkodó képesség javítására tett törekvésekkel.

Intézkedés 2. Alacsony emissziójú teherforgalom térnyeréséhez szükséges szűk keresztmetszetek felszámolása

1. Kihívások

Az Európai Unió Duna régióra vonatkozó stratégiája (EUSDR) az EU négy makroregionális stratégiájának (MRS) egyike. Az EUSDR integrált keretrendszert biztosít az országok közötti együttműködés erősítésére. Fontos integrációs és kohéziós funkcióval rendelkezik, hiszen 115 millió embert köt össze kilenc EU tagállamból, három EU tagjelölt országból és két, az EU-val szomszédos országból. Az EUSDR keretdokumentumait az Európai Bizottság a Duna régió országainak stratégiai véleménye alapján és az országokkal együttműködve alkotta meg. Amint az már bizonyítást nyert, a négy makroregionális stratégia nagyon fontos szereppel bír az általuk érintett területeken a 2019 és 2024 közötti időszakra vonatkozó uniós prioritások, különösen az európai zöld megállapodás, az európai digitális stratégia, az „emberközpontú gazdaság” és „Európa globális térnyerésének” megvalósításában.

Az EUSDR céljainak a regionális elérhetőséghez kapcsolódó prioritási területeit (A régió összekapcsolása pilléren belül) az alábbiakban ismertetjük:

1b Vasúti-közúti-légi mobilitás prioritási terület

1. Action: A TEN-T Duna régiót érintő alapvető vasúti és közúti hálózat befejezésének elősegítése

A legkritikusabb problémák beazonosítása és rangsorolása, továbbá a TEN-T hálózaton belüli hiányzó láncszemekkel és szűk keresztmetszetekkel kapcsolatos munkák folyamatos támogatása. Amikor és ahol csak lehetséges olyan stratégiai irányelvek kidolgozása és bevezetése, amelyek támogatják a törzshálózaton a hatékony teher és utasszállító vasúti szolgáltatásokat, beazonosítják és támogatják a TEN-T törzshálózat átfogó kapcsolásainak fejlesztését és karbantartását.

4. Action: Fenntartható nagyvárosi közlekedési rendszerek és a mobilitás biztosítása

Minden ország folyamatosan dolgozik olyan projektek kialakításán, amelyek biztosítják a városi és kertvárosi területeken a fenntartható közlekedési rendszereket és a mobilitást. Az e-mobilitás továbbfejlesztése a sűrűn lakott területek piacainak és infrastruktúrájának a vállalkozásokkal együttműködésben történő fejlesztése révén szintén e fellépés részét képezi. Az állami és magántulajdonú közlekedési társaságok együttműködésének előmozdítása a környezetbarát járművek közbeszerzései során, valamint szabványosított, magas színvonalú közlekedési és mobilitási internetes információs platformok fejlesztése a polgárok számára.

A tárgyi beavatkozási terület a prioritási területekhez kapcsolódóan a következő kihívásokat azonosította:

- a vasúti TEN-T Törzshálózati folyosók nem teljeskörűen kiépítettek, a nagytávolságú teherforgalom és az utasszállítás összehangolását szűk keresztmetszetek, kapacitáskorlátok nehezítik. Magyarország elkötelezett a TEN-T rendeletben meghatározott törzshálózati folyosók ütemezett kiépítése mellett. Az RRF programban egy kritikus szűk keresztmetszet kapott helyet, melynek újjáépítése nem várható magára. Az Almásfüzitő-Komárom vonalszakasz alépítménye jelentős átépítése szorul, jelenleg állandó lassújelekkel terhelt.
- mind a fővárosban, mind a vidéki nagyvárosokban, közepes méretű városokban kisebbségben vannak a korszerű, alacsony kibocsátású autóbuszok, melyek a helyi és regionális közösségi közlekedési igényeket szolgálják ki. A zéróemissziós autóbuszok száma jelenleg elenyésző. A sűrűn lakott városi-elővárosi zónában nagy igény lenne a közvetlen károsanyagkibocsátás nélküli közlekedés elterjesztésére azokon a területeken is, ami a kötöttpályás közlekedési lehetőségekkel nem fedhetőek le gazdaságosan.

1b Vasúti-közúti-légi mobilitás prioritási terület

7. Action: Az intelligens forgalmi rendszerek környezetbarát technológiákkal történő továbbfejlesztése különösen a városi régiókban.

Fenntartható mobilitási gyakorlatok, programok és projektek támogatása, mint például a kerékpározás vagy a gyaloglás.

3 Kultúra és idegenforgalom, az emberek egymással való kapcsolatteremtése prioritási terület

1. Akció: A Duna régióban a fenntartható turizmus ösztönzése, és az EUSDR projektek eredményeinek kihasználása a kultúra, természet és turizmus területén

A turizmus zöld és kék formába történő beruházások támogatása, beleértve minden fajta ökoturizmust, kulturális turizmust, kerékpározást, túrázást és aktív turizmust.

A tárgyi beavatkozási terület ehhez kapcsolódóan a következő kihívásokat azonosította:

- Az EuroVelo hálózat kiépítése az elmúlt időszakban megtervezésre került, de eddig a megvalósításához szükséges forrásmennyiség ekkora léptékben nem állt

rendelkezésre, hogy a hálózati elemek ténylegesen összefüggő hálózatot alkossanak. Magyarországon a 6-os, 11-es, 13-as és 14-es EuroVelo útvonalak haladnak keresztül, vagy érkeznek ide. A jelenlegi kiépítés sok esetben nem felel meg az EuroVelo kiépítési követelményeinek, általános probléma, hogy eltérően vannak kiépítve és kezelve a lakott területen kívüli és belüli szakaszok. A hálózat megvalósulásával lehetőséget ad a nagyobb települések közötti hivatásforgalmi kerékpározás fejlődésének is. A megfigyelt tendenciákat és a már kiépített, meglévő kerékpáros infrastruktúrát tekintve egyértelmű, hogy az elővárosi, városközi közlekedésben és a módváltásban a kerékpáros közlekedés egyre nagyobb szerepet tölt be. Általánosságban elmondható, hogy 5-10 km hatókörön belül, megfelelően kiépített infrastruktúra és korszerű módváltási pontok megléte esetén, a hivatásforgalmú kerékpározás versenyképes alternatíva. A kerékpáros intézkedés így a térségi elérhetőség fejlesztéséhez és az aktív turizmus elterjesztéséhez is hozzájárul.

Közösségi közszolgáltatási integrációs reform

A közösségi közlekedésben a legutóbbi időkig nem volt megfelelő kooperáció, hiszen különálló nagy állami szervezetek látták el a vasúti közszolgáltatási, illetve a helyi/helyközi/távolsági autóbuszos közszolgáltatási feladatkört. Az utóbbi években a két nagy állami szereplő, a Magyar Államvasutak és a Volánbusz közös cégcsoportba szervezése megtörtént, így megnyílt a lehetőség, hogy a jövőben az egységes szolgáltatás kialakítása, a menetrendek összehangolása megtörténjen. Egyúttal lehetőség is adódik, hogy a legkorszerűbb szemlélet mellett, a vasút távolsági közlekedési szerepét erősítve a buszhálózat ráhordása a vasútra hatékonyabb legyen.

2. A beavatkozási terület tartalma

A magyar RRF tervben a Budapesten kívüli beruházások a Duna Régió Stratégia prioritásai alapján lettek kijelölve. A konkrét beruházások hozzájárulnak a vasúti TEN-T hálózat szűk keresztmetszeteinek felszámolásához, a zéróemissziós közúti közösségi közlekedés elterjesztéséhez, a nagytávolságú kerékpáros infrastruktúra (EuroVelo hálózat) fejlesztésével pedig a zéró-emissziós hivatásforgalomhoz és az aktív turizmushoz. A reform megvalósításával a nagy közlekedési hálózatokon végzett közszolgáltatás összehangolásra kerül.

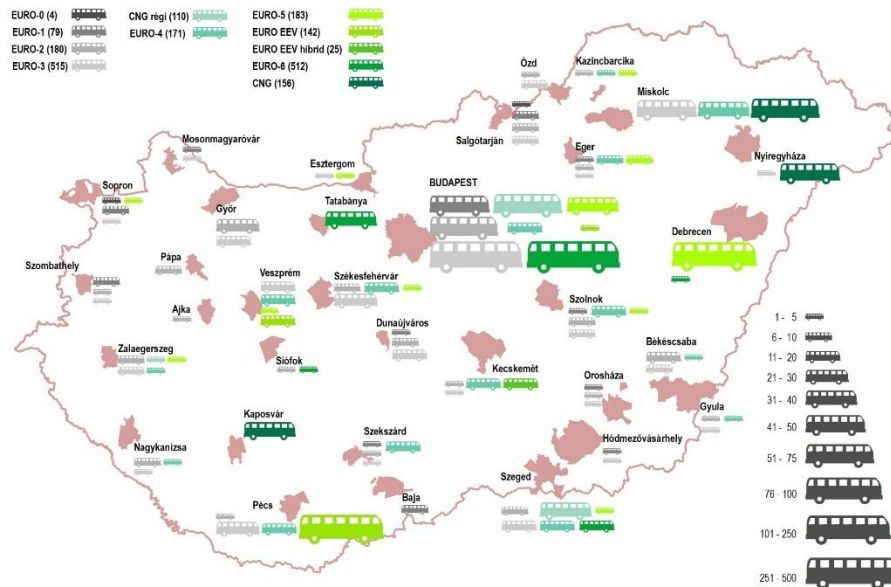
Vasúthálózat szűk keresztmetszet kiváltás TEN-T korridoron

A nagytávolságú teherforgalom alacsony CO₂ kibocsátású módok felé terelésével a teherforgalom GHG kibocsátása nagymértékben csökkenthető. A szennyező közúti teherforgalom alternatív üzemanyaggal működő tehergépjárművekkel kiváltása összességében nem a legmegfelelőbb megoldás, így elő kell segíteni az energiafelhasználási szempontból hatékonyabb áruszállítási módok térnyerését. A vasúti és belvízi hajózási áruszállítási módok az alacsony fajlagos értékű áruk (gabona, szén, érc) esetében jelenleg is megkerülhetetlenek. Az intermodális forgalom fejlesztésével részesedésük tovább növelhető a magasabb fajlagos értékű árucsoportok szállítása esetében is. A megfelelően hatékony vasúti áruszállítás előfeltétele a TEN-T törzshálózati folyosókon a szűk keresztmetszetek felszámolása, a megfelelő kapacitások biztosítása. A beavatkozási terület keretében átépítésre kerül az Almásfüzitő-Komárom vonalszakasz, így egy újabb vonali szűk keresztmetszet eliminálható.

Zéró emissziós helyi buszközlekedés fejlesztése

2019-ben készült egy részletes, műszaki, környezetvédelmi, externális költségekre is kiterő tanulmány „A városi buszok környezeti fenntarthatóságának növelése” címmel. A

tanulmány alapján született meg a kormánydöntés a Zöld Busz Program elindításáról, amely keretében a kormány ösztönözni kívánja a városi közlekedésben résztvevő környezetszennyező, elavult buszok cseréjét korszerű elektromos buszokra. A tanulmány elemzése alapján a 25.000 fő feletti városok esetében van olyan városi közlekedési busz állomány, amelynél a csere indokolt. Az alábbi térképen ezek közül is a nagyobbak vannak kiemelve. Más településeken vagy nincs városi közösségi közlekedés, vagy csak 1-2 busz található.

Magyarországi városok közösségi autóbusz flottájának környezetvédelmi jellemzői

A közösségi közlekedésben résztvevő autóbusz állomány cseréje tiszta járművekre az üzemeltetett buszok átlagéletkorának, a buszos közlekedés károsanyag-kibocsátási értékeinek és fenntartási, üzemeltetési költségeinek csökkentésével, továbbá az utazási szolgáltatások minőségének javításával történik. A 25.000 főnél nagyobb lakosságszámú településeken 2.792 busz közlekedik helyi szinten, amelyek nagy része idős és korszerűtlen. A program várhatóan 47 településen, összesen 4,5 millió lakost érint. A beruházás keretében a 2030-ig betervezett 2100 busz cseréből, RRF forrásból megvalósulhat 300 db régi fosszilis üzemanyagot használó busz cseréje elektromos buszokra és ugyanannyi töltőpont építése a 2022-2025 időszakban. A 300 db busz szóló busz egyenértékben van meghatározva, 22 ülőhellyel számolva. A 300 RRF forrásból beszerzendő busz mellett, MFF forrásból is hasonló volumen beszerzése tervezett, emellett hazai költségvetési forrásból is további cserékre kerül sor. A források közötti elhatárolás időbeli és területi alapon történik.

A Neumann János Nonprofit Közhasznú Korlátolt Felelősségű Társaság felelős a Zöld Busz Program lebonyolításáért, amelynek keretében a Zöld Busz Projektroda pályázati felhívást tesz közzé 25.000 fő feletti helyi személyszállítási közszolgáltatást megrendelői (önkormányzatok), illetve közszolgáltatói számára a támogatás elnyerésére. A nyertes pályázókkal támogatási szerződést köt, ami alapján a végső kedvezményezettek közbeszerzési eljárás keretében kiválasztják a buszok és töltőinfrastruktúra szállítóit. A pályázati követelmények fogalmazznak meg⁷³ a buszok és töltőinfrastruktúra beszerzésére

⁷³ Az autóbuszok M3/I. kategória szerinti alacsonypadlós, kizárólag elektromos hajtással rendelkező városi szóló autóbuszok lehetnek az 5/1990. (IV. 12.) KöHÉM rendelet M3-as kategóriája szerint.

- A járművek energiatároló-kapacitása minimum 240 kWh kell, hogy legyen.

vonatkozóan műszaki elvárásokat, különös tekintettel a buszok az EU-s követelményeket kielégítő szolgáltatási színvonalára, járműbiztonsági rendszerére. A Kedvezményezett köteles a töltőinfrastruktúra és zöldbuszok tárolását biztosító telephely kialakításáról, illetve fejlesztésről gondoskodni.

A már meghirdetett – hazai forrásból megvalósítandó - pilot pályázat mintájára kívánjuk az értékelést elvégezni. A pályázat értékelésének alapelve, hogy a legszennyezőbb buszok cseréje valósuljon meg minél hamarabb, hatékony költségekkel. Ezt az értékelés több módon biztosítja:

- A pályázóknak megalapozó tanulmányt, dekarbonizációs tervet kell készíteni az érintett város buszainak cseréjére. Az autóbusz-flotta dekarbonizációs terv a város karbonsemlegességének elérését szolgáló közlekedésfejlesztési intézkedéseket foglalja keretbe és a helyi közösségi közlekedési járműállományra teljeskörűen ki kell terjednie. Minimumkövetelmény, hogy ezek a pályázati felhívás mellékleteként kiadott útmutatónak megfeleljenek. A megalapozó dokumentumokban a meglévő SUMP-hoz (sustainable urban mobility plan) igazodva, illetve annak hiányában annak módszertani elvárásaihoz igazodva, részletesen be kell mutatni a városi közlekedés jelenlegi helyzetét, a buszközlekedéssel kiszolgált hálózatot, a jelenlegi járműállományt. Meg kell adni a buszok cseréjére vonatkozó hosszú távú tervet, igazodva a hálózat igényeihez. A töltőhálózat telepítését ezen hosszú távú terv alapján kell tervezni. A pályázatba bekerülő busz, illetve töltőhálózat ennek részeként kerül megfogalmazásra. A műszaki tervek mellett környezeti hatásokat is elemezni kell, különös tekintettel a CO₂ kibocsátásra, valamint pénzügyi elemzést is végezni kell a fenntarthatóság biztosítása érdekében.
- Előnyben részesül az a pályázat, amelyik minél nagyobb hányadban az alacsonyabb környezetvédelmi besorolású buszokat cseréli. Ez egyszerre több szempontot is magában foglal: így elérhető, hogy minél több CO₂ megtakarítás legyen elérhető és csökkenjen a helyi légszennyező anyagok kibocsátása. Mivel az elavult buszok magaspadlósak, ezért ez az előnyben részesítés az akadálymentes hozzáférés növelését is ösztönzi. A modernebb, utaskényelmet jobban szolgáló buszok a nagyon elavult járművekhez képest az utasok elégedettségét, ezáltal a közösségi közlekedés iránti igényt növelik. Ez a szempont kezeli azt is, hogy a régi buszok rendelkezésre állása már alacsony, rendkívüli kieséseket okoz, illetve magasabb fajlagos karbantartási költséget igényel.
- Előnyben részesül az is, aki véglegesen kivon a forgalomból minél több környezetszennyező, elavult buszt, ezzel a közösségi közlekedés költséghatékonyágát javítva.

A közszolgáltatási pályázatokon kívül a ZBP kedvezményezettségével a következő feladatok megvalósítását tervezi 100%-os támogatási intenzitás mellett:

- A járműveknek rendelkezniük kell minimálisan 1 darab IEC 62196-3 szabvány szerinti CCS type2 combo csatlakozási lehetőséggel az egyenáramú töltéshez. A járműveknek alkalmasnak kell lenniük az IEC61851-23 töltési szabvány szerint, az IEC 62196-3 szabványnak megfelelő CCS type2 combo csatlakozóval ellátott – a gyártó saját töltőjétől független, az európai uniós jogszabályoknak és minősítésnek megfelelő – töltőberendezéssel való töltésre legalább 100 kW csúcsteljesítményfelvételi-képességgel, azzal, hogy ettől kisebb és nagyobb névleges energialeadásra képes, a fenti szabványoknak megfelelő töltőberendezéssel is tölthető legyen.

a) Az alternatív meghajtású közlekedési járművek energetikai rendszerének szabályozási peremfeltételeinek megteremtése

Az elektromos buszokhoz (és egyéb nehézárművekhez) szükséges töltési kapacitás a szűkös hálózati keresztmetszetek és a térben és időben koncentrált nagy kapacitásigény miatt kizárólag komplex energetikai menedzsmentrendszerekkel együtt valósíthatóak meg (töltő, energiatároló, lokális menedzsment rendszer (szoftver és hardver)). A járművek töltési igényét kiszolgáló töltőberendezések csúcsergiaigénye akár többszörösen meghaladják majd a helyben rendelkezésre álló elosztóhálózati rendszerüzemeltető oldali kapacitásokat, így a járművek töltési telephelyein lokális energiatárolásra és a töltőberendezések közötti dinamikus energiaelosztásra van szükség, adott esetben kiegészítve lokális termeléssel (pl. PV).

Ezen lokális rendszerek digitalizált összekapcsolásával országos virtuális erőművi rendszer alakítható ki, amely lehetővé teszi a teljes országos hálózatban a hatékonyabb energetikai monitoring és irányítás megvalósítását:

- az alternatív járművek és hozzájuk kapcsolódó töltési infrastruktúra kiépítése során az energetikai rendszerekhez való kapcsolódás feltételeinek megteremtése
- energiamentedzsment rendszer(ek) bevezethetősége
- a töltő-energetikai rendszerek monitorozhatóságának és összekapcsolásának szabályozása
- országos virtuális erőmű létrehozásának, valamint a töltő-energetikai rendszerek országos központi virtuális erőműbe való csatlakoztathatóságának vizsgálata

b) A korszakos alternatív meghajtások közötti átmenet kidolgozása töltés-menedzsment és energetikai oldalról

Az alternatív meghajtású járművek használatának energetikai szabályozása során figyelembe kell venni a várható technológiai változásokat, az energetikai és a hozzájuk kapcsolódó informatikai, szabályozási rendszerek megtervezése során azokat úgy kell kialakítani, hogy képesek legyenek a technológiai változások átmenetének kezelésére. Mindez a hidrogénalapú gazdaságra való átállás megteremtését segíti elő.

c) Szemléletformálás, érzékenyítés:

Az alternatív meghajtás, a közösségi tiszta közlekedés, a megújuló energiák, az energetika, az erőforrások optimalizálása okos informatikai rendszerek által, a létrehozott infrastruktúrák több szegmens általi kihasználása a fenntartható jövő feltétele, melyhez döntéshozói érzékenyítés és szemléletformálás, majd a szabályozások megfelelő bevezetése és alkalmazása szükséges.

Kerékpáros infrastruktúra fejlesztése

A projektsomag célja 2026-ra az EuroVelo szabványoknak megfelelő kerékpáros útvonalak, hálózat építése hazánk megyeszékhelyei, nagyvárosai és főbb turista attrakció között 260 km hosszban. Elsődleges cél, hogy az emberek az utazásaik egy részében a kerékpáros közlekedést részesítsék előnyben az autózással szemben legyen szó akár turisztikai célú, akár hivatásforgalmi célú közlekedésről. A magyarországi EuroVelo kerékpáros útvonalakat turisztikai és hivatásforgalmi célú kerékpározók is használják. Az érintett fejlesztések hosszú, települések közötti és települések átkelési szakaszait tartalmazó nyomvonalon kerülnek megvalósításra. Ennek keretein belül új nyomvonalon kiépítendő kerékpárutat, meglévő utak burkolását, burkolatcseréjét, forgalomtechnikai átalakítását, mezőgazdasági utak burkolását, meglévő kerékpárút szélesítését, tartalmazza kerékpáros hidak és egyéb kiegészítőinek például pihenőhelyek építésével.

Közösségi közszolgáltatási integrációs reform

A közösségi közlekedésben a regionális integráció jegyében országosan egységes közösségi közlekedés szolgáltatás létrehozását tervezzük. A szolgáltatói oldalon a MÁV és a Volán közös cégcsoportba szervezése megtörtént, megrendelői oldalról azonban jelentős feladatok állnak még a magyar állam előtt. A reform keretében országosan egységes szolgáltatást, menetrendeket, a vasúttal integráltan működő autóbuszos regionális szolgáltatásokat, egységes autóbuszos és vasúti utastájékoztatót és egységes bérleteket, integrált tarifarendszert tervezünk. Budapest és agglomerációja esetében az integrált közlekedésszervezés megteremtése a cél, amely az országos szintnél mélyebb együttműködést tartalmaz.

- Mivel mindezen intézkedések jelentős digitalizációs erőfeszítéseket is igényelnek, ezt az intézkedést a 3. beavatkozási terület keretében tárgyaljuk.

3. A beavatkozási terület zöld és digitális komponense

A digitális komponens a vasútvonalak esetében közvetlenül érvényesül, az ERTMS komponensek fejlesztése révén. Egyes vonalszakaszok fejlesztéséhez hozzátartoznak az állomási utastájékoztatói fejlesztések is.

A kerékpáros infrastruktúra mint nem motorizált közlekedési mód teljes egészében a zöld komponens részeként értelmezhető, akár napi mobilitásra, akár turisztikai célra használják a megépült kerékpárutakat. Az intézkedésnek jelentős digitális összetevője nincs.

4. A beavatkozási terület indokoltsága, társadalmisított stratégiai kapcsolat és partnerség

A Covid-19 járványhelyzet megmutatta, hogy a normál működés mellett átjárható európai belső határok lezárásakor a közúti árufuvarozás megfelelő, versenyképes alternatívájának kialakítása szükséges. A járványhelyzetben a belvízi hajózás és a vasúti teherforgalom nem állt le, folytonossága biztosítható volt. Ezen teherforgalmi árufuvarozási módok megfelelő kombinációja mellett az áruforgalom folyamatos maradhat havária esetben is, a személyforgalom időleges, akár teljes korlátozása mellett is.

A regionális fejlesztések összhangban vannak az NKS megállapításaival, minden esetben a közlekedés hatékonyságát fejlesztik és/vagy zöldítését szolgálják.

A tervezett egyedi projektek előkészítése során minden esetben sor kerül társadalmisításra, a tervezés korai szakaszában kérdőíves felmérésekre és lakossági fórumokra. Minden projekt saját honlapot kap, valamint a használók számára áttekinthető látványtervek és helyszínrajzok, valamint video animációs anyagok készülnek.

5. A beavatkozási területhez tartozó beruházások lehatárolása, költségeinek indokolása

Vasúthálózat szűk keresztmetszet kiváltás TEN-T korridoron:

- vasúti szűk keresztmetszet kiváltás teljes körű felújítással

Zéró emissziós buszközlekedés fejlesztése

- 25 000 főnél nagyobb városokban zéró emissziós (elektromos) buszok beszerzése, töltőpontok kiépítésével

Kerékpáros infrastruktúra fejlesztése

- EuroVelo kerékpárút hálózat fejlesztése

Közösségi közszolgáltatási integrációs reform

A beruházások tervezett költségeit legtöbb esetben a 2015-2020 közötti, zömében európai uniós finanszírozású magyarországi beruházások teljeskörű feltérképezésével készített, abból átlagolt fő fajlagos költség adatokra alapozva, azokat alkalmazva képeztük le.

6. A beruházás fő eredményei, naturáliái és mérföldkövei

Vasúthálózat szűk keresztmetszet kiváltás TEN-T korridoron

- 160 km/h sebességre emelés 11 km hosszon
- Zéró emissziós buszközlekedés

Kerékpáros infrastruktúra fejlesztése

- 260 km kerékpárút fejlesztése

Közösségi közszolgáltatási integrációs reform

A beavatkozási terület összköltsége: 115,8 Mrd Ft.

A fejlesztés megvalósítása az alábbi pénzügyi ütemezés szerint tervezett

	2021	2022	2023	2024	2025	2026
process percentag e	0,26%	25,21%	36,5%	28,68%	8,89%	0,43%

7. A beavatkozási területhez tartozó beruházások állami támogatásokkal kapcsolatos helyzete

A vasúti, illetve a kerékpáros infrastruktúra fejlesztési elemek nem minősülnek állami támogatásnak, tekintettel arra, hogy a támogatással érintett tevékenység nem minősül gazdasági tevékenységnek (közforgalmú országos hálózat fejlesztése).

Járművek esetében (buszok beszerzése):

A zéró emissziós autóbuszok beszerzése állami támogatásnak minősül és a támogatás a vasúti és közúti személyszállítási közszolgáltatásról szóló 1370/2007/EK rendelet szabályaival összhangban nyújtható. Az eszközparkot a közszolgáltatási szerződések szerint a magyar államnak jogában áll az eszközparkot más üzemeltetőre átruházni, amennyiben a közszolgáltatási szerződés más üzemeltető részére átadásra kerül.

8. A beavatkozási területhez tartozó beruházások DNSH érintettsége

A beruházás az Éghajlatváltozás mérséklése célkitűzést a vasúti és közúti tiszta közlekedési járművek és a kerékpározás esetében 100%-os együtthatóval, támogató intézkedésként követik nyomon.

Ezért az érintett célkitűzés a legtöbb beruházási elem tekintetében megfelel a DNSH-elvnek.

A fenntartható regionális mobilitás előmozdítása cél érdekében a projekt megfelel az alacsony szén-dioxid-kibocsátású közösségi közlekedés megerősítéséhez, támogatja az aktív közlekedési módokat, csökkenti a közlekedés negatív externáliáit (különösen a forgalmi torlódásokat, a károsanyag-kibocsátást és a közlekedési baleseteket) és hozzáférhető közlekedési módot biztosítja.

A beruházás nem befolyásolja hátrányos mértékben az ember, a természeti környezet és a gazdaság éghajlati kockázatokkal szembeni ellenállóképességét, és összhangban van a helyi, regionális és nemzeti szintű alkalmazkodó képesség javítására tett törekvésekkel.

Beavatkozás terület 4. Közlekedés digitalizációja

1. Kihívások

A közlekedési ágazatok információigénye a technika fejlődésével egyre nagyobbá válik. A számítástechnika és a távközlés fejlődésével a valós idejű információtovábbítás lehetősége napjainkra csaknem korlátlaná vált. A mindenkori forgalmi helyzetet és a jármű, valamint infrastruktúra állapot információkat lekövetni képes közlekedési rendszerek versenyképességi előnyt jelentenek az adott ágazat, illetve nemzetközi szállítás terén az egész ország számára. A fejlődés a piaci alapon működő szegmensekben állami beavatkozás nélkül végbe megy, mert digitalizáció hiányában az egyes fuvaroztatók és fuvarozók versenyhátrányba kerülnek a konkurens szolgáltatókhoz képest. A természetes monopóliumot jelentő infrastruktúra ágazatok, valamint a csak kisebb részben közösségi közlekedési ágazatokban azonban állami beavatkozás nélkül az információtechnológiai reformok nem, vagy csak megkésve és tökéletlenül mennek végbe.

A magyar vasút és általában a közösségi közlekedés terén mára már a valós idejű utastájékoztató általánossá vált, az online jegyrendszer pedig terjedőben van. A felújítás alá kerülő vasútvonalakon, ahol a közlekedési sebesség a 100 km/h-t meghaladja, a vonatbefolyásolás mindenütt kiépül. Az ágazatot egyre inkább sújtó munkaerőhiány miatt az élők munkai igény csökkentése érdekében teret nyer a központi forgalomirányítás.

E pozitív folyamatok ellenére a digitalizáció terén jelentős lemaradások vannak az európai sztenderdekhez képest. A jegyrendszer terén – bár a vasúton és a nagyobb városok helyi közlekedésében – elérhető a digitálisjegyvásárlás lehetősége, nem alakult ki egységes rendszer, az egyes szolgáltatók saját maguk fejlesztik az erre szolgáló rendszereiket. A helyközi busz közlekedésben, a legnépesebb központi régióban és a kisebb városok helyi közlekedésében továbbra is a papír alapú jegyrendszer működik. Maga a tarifastruktúra is széttagolt. A vasúton bármely két pont között lehet jegyet váltani, azonban a vasút – busz utazási láncokra nem lehet egyetlen jegyet venni, az eszközváltásnál új terméket kell megvásárolni. A városi közlekedésben érvényes jegyek a vasút városi szakaszain nem használhatók fel, a havi bérletek kölcsönös elfogadásánál a folyamat megrekedt, illetve ez utóbbi is csak Budapest esetében működik. Átjárhatóság és közös termékkínálat sem a helyi és regionális szolgáltatások között, sem a vasút és az autóbuszjáratok között nincs – ezek mindegyike pótlendő. Okos kártyás tarifarendszer még sehol nem működik az országban.

Az utastájékoztató és a menetirányítás is szolgáltatóként külön működik. Bár a vasút és a helyközi buszok menetrendje már néhány éve egységes adatbázisból kereshető, de a valós idejű forgalmi információkat nem lehet egy felületen nyomon követni. A keletkező forgalmi zavarokat, késéseket nem kezelik egységesen: a késve érkező vonatokhoz a buszcsatlakozás biztosítása esetleges és kiszámíthatatlan. Ez az utasok számára rendkívül riasztó, és alapvetően akadályozza, hogy az országos közlekedési rendszer átjárható legyen. Nem kis részben ennek hatására működik párhuzamosan a vasút és a buszhálózat az országban: kevés kivételtől eltekintve, aki autóbusszal kezdi az utazását, az azzal is fejezi be, és ugyanez a vasútról is elmondható. Ez a hatékonysági veszteség az egész közösségi közlekedési ágazatot hátrányosan érinti, és a nem a főirányokon utazó utasokat igen nagy részben az egyéni közlekedés felé tereli el még akkor is, ha útvonaluk nagy részén versenyképes és karbonsemleges vasúti szolgáltatást tudnának igénybe venni.

A vasúti közlekedésben a mai napig – a fejlesztések ellenére – a hagyományos biztosítóberendezések az uralkodók, ahol az egyes állomások forgalmi szolgáltatói, illetve a menetirányító közötti telefonos kapcsolat biztosítja a menetrendszerű forgalmat.

Forgalmi zavar esetén az informatikai támogatás hiánya gyakran rossz döntésekhez vezet, amelyek a zavar gyors feloldása helyett nagyarányú, hosszan elhúzódó késési spirált okoznak. A számítógépes támogatással és valós idejű vonatinformációval működő központi forgalomirányítás (KÖFI) a menetrendszerúséget és ezzel a vasút megbízhatóságát jelentős mértékben javítani képes. A KÖFI rendszerek pozitív hozadéka így gyakran eléri a nagy költségű pályafelújítással elérhető hasznokat. Az ERTMS kiépítése emellett növeli a vasút biztonságát és az egyes vonalak áteresztőképességét, valamint bevezeti a nemzetközi átjárhatóságot az egységes vonatfedélzeti berendezések alkalmazásával.

2. A beavatkozási terület tartalma, a kapcsolódó beruházások és reform leírása

A tervezett lépések két területre fókuszálnak. Az egyik a tarifarendszer és az utastájékoztató digitalizációja, a másik a vasúti fővonalakon a központi forgalomirányítás kiépítése. A két egymástól távol álló cél együtt szolgálja a közösségi közlekedés hatékonnyá tételét és megbízhatóságát.

Vasútautomatizálás

A közlekedési infrastruktúra állapota, színvonala a gazdaság vérkeringése szempontjából meghatározó, a mobilitás feltételeinek javítása társadalmi-gazdasági fejlődést von maga után. Jelen beavatkozási terület eredményeképpen az országos vasúti hálózat kiemelten jelentős vasútvonalain javul a forgalomszervezés hatékonysága, a szolgáltatás megbízhatósága.

A vasútfejlesztés hozzájárul az érintett térségek gazdasági fejlődéséhez, hiszen mind a vasúti személy- mind a vasúti áruforgalom színvonala, megbízhatósága, hatékonysága javulni fog.

A vasút ezáltal jobban versenyképesé válhat a kevésbé hatékony és jóval környezetszennyezőbb egyéni közlekedéssel szemben, a fejlesztés tehát hozzájárul a személy- és áruforgalom közútról vasútra tereléséhez, csökkentve a közutak terhelését és zsúfoltságát, valamint a levegő szennyezettségét, ez utóbbival hozzájárulva a térségben élők egészségi állapotának a javulásához.

A Központi Forgalomirányítás (KÖFI) rendszere biztosítja az irányító személyzet részére a vonatközlekedéssel kapcsolatos információk valós idejű nyomon követését. Továbbá az Üzemirányító központban centralizált biztosítóberendezési kezelő és visszajelentő felületekkel a vonatforgalom szabályozást is egy központból lehet megvalósítani. Ennek előnye, hogy a vonatközlekedéssel kapcsolatos döntések nem lokális gondolkodás mentén születnek meg. A KÖFI rendszer segítséget nyújt abban, hogy a teljes vonalra, vagy vonalszakaszra gyakorolt további hatások és következmények ismeretében lehessen a vonatforgalom lebonyolításával kapcsolatos beavatkozásokat megtenni, így preventív és proaktív módon lehet a zavartatásokat is kezelni.

A központi forgalomirányítás kiépítésével realizálható a forgalom ütemességének biztosítása, a menetrendi tartalékok kihasználása, az átbocsátó képesség növelése, az egységes audiovizuális utastájékoztató.

A fentieket összegezve a KÖFI kiépítésével csökken az érintett vasútvonalszakaszok zavarérzékenysége és nő az átbocsátóképesség.

A korszerű berendezések üzemeltetése minőségi, hálózati gondolkodást és a jelen kor technológiáiban jártas műszaki szakembergárdát igényel.

Az érintett állomásokon a forgalmi szolgálat megszűnik, ezáltal csökkennek az üzemeltetési költségek.

A Központi Forgalomirányításban üzemeltett vonalhossz a MÁV Zrt. területén kb. 1050 km. Ez a teljes vasúthálózat mintegy 18 %-a.

A forgalmas elővárosi vasútvonalszakaszokon, valamint hasonlóan forgalmas vidéki országos fővonalszakaszon, összesen további 250-300 km vonalhosszban kiépül a Központi Forgalomirányítás.

A KÖFI-hez kapcsolódóan megvalósulnak a szükséges biztosítóberendezési felújítások, felsővezeteki távvezérlés és helyi távvezérlés kiépítése (FET/HETA), KÖFI központ bővítése/kiépítése, valamint vagyonvédelmi rendszer, vonatszám alapú utastájékoztatói rendszer, váltófűtés és a szükséges távközlési adathálózatok épülnek ki.

A jelen projekt során modernizálásra kerülő vonalszakaszok a személy- és teherforgalom szempontjából kiemelten fontosak.

Az utasok szempontjából keletkező előnyök:

- a szolgáltatás megbízhatóságának jelentős javulása,
- a balesetek hatékonyabb megelőzése,
- az állomásokon/megállóhelyeken a biztonságérzet növelése a térvilágítás korszerűsítésével és a kamerák elhelyezésével.

A nyílt hozzáférésű hálózatot használó vasúttársaságok szempontjából keletkező előnyök:

- hozzáférés biztosítása valós idejű információkhoz, tényszerű közlekedési adatokhoz,
- transzparenssé válik a fuvarozó számára a közlekedtetés időbeli lefolyása,
- a szállítási, közlekedési idők pontosan előre jelezhetővé válnak,
- a rendszer üzemeltetése mellett lehetőség nyílik a többlet költséget jelentő megállások, várakoztatások elkerülésére.

A KÖFI rendszer fejlesztésén túlmenően az infrastruktúra fejlesztéssel az 1. és a 3. beavatkozási terület keretében érintett beruházásoknál, amelyek a TEN-T törzshálózatot érintik, kiépül az ERTMS-nek megfelelő vonatbefolyásolás is, amely a vasúti digitalizációs reform részeként is értelmezendő.

Integrált tarifarendszer és az utastájékoztatói rendszer

Ez a reform megcélozza az országos szinten egységes tarifarendszert és az egységes utastájékoztatót. Ennek első lépéseként, a digitalizációt megelőzően szervezeti reformot kell végrehajtani, amelynek alapja a közlekedésszervezés átalakítása, az autóbussos és vasúti közszolgáltatási szerződések integrációja, a tarifa- és menetrendi rendszerek egységesítése. A fő országos struktúrák – főként a vasúti fővonalak – ma is működő szolgáltatás tervezése csak az első lépcső. A jövőben nem viszonylat és szolgáltató alapon, hanem területi és hálózati szemléletben kell, hogy megvalósuljon a közösségi közlekedés tervezése és szolgáltatókon átívelő egységes menetrend és harmonizált tarifák létrehozása szükséges. A hagyományokra és jól vagy rosszul felmért helyi igényekre alapozó regionális autóbussz menetrendet fel kell váltania a vasútra ráhordó, illetve azt kiegészítő struktúrának, amely minden település számára biztosítja a megyei és az országos közlekedési rendszerbe történő hatékony bekapcsolódás lehetőségét. A nemzetközi összehasonlításban is nagy futásteljesítményeket felmutató helyközi autóbussz közlekedés így átlátható és mindenki számára elérhető egységes rendszert alkothat.

A megújuló hálózat és menetrendi struktúra nagyobb mértékben igényli a szolgáltatók közötti együttműködést, és szükségessé teszi az országos szinten egységes digitális tarifarendszer és

utastájékoztató kiépítését, a közszolgáltatások szervezésének új szintjét. A komponens keretében sor kerül a rendszer szervezeti és szabályozási előkészítésére. Bevezetése az előkészítés üteméhez igazodva, több lépcsőben, az ország régióiban külön-külön időpontban kerülhet sor. Budapesten és agglomerációjában a helyi közlekedés nagy szerepe miatt integrált helyi-helyközi regionális közlekedésszervezési rendszer bevezetése szükséges a Budapesti Agglomerációs Vasúti Stratégia sikeres teljesüléséhez.

A közúti autóbuszos és vasúti alágazat rendszerszintű összehangolása az 1370/2007/EK rendelet szerint a menetrend, utastájékoztató és tarifák összehangolását jelenti.

- A menetrendek összehangolásánál az eltérő szolgáltatási szegmensekben eltérő súllyal számítanak egyes versenyképességet befolyásoló paraméterek. Ilyenek a járatgyakoriság, utazási idő-eljutási idő, ár, megálló közelsége, P+R, fedélzeti szolgáltatások, késés, csatlakozási idők, stb. Az adott jellemzők súlya alapvetően befolyásolja a közlekedési rendszer szervezését.
- A közös utastájékoztató legfontosabb elemei az internetes előtájékoztató, útvonaltervezés, valamint a megállóhelyi, állomási és fedélzeti eszközök egységesítése.
- Tarifák összehangolása: Ez több kérdés kezelését teszi szükségessé: tarifaközösség kialakításának szabályozása, feltételeinek megteremtése, a különféle közösségi közszolgáltatók értékesítési rendszereinek összekapcsolása, az egységes jegyrendszer bevezetésének szabályozása, kapcsolódó országos és az egyes közlekedési szolgáltatók informatikai rendszerének eljárási szabályrendszerének megfogalmazása az egységes menetrendi, díj szabási adatok kezelésére.

A reform keretében az alábbi kérdések megoldására kell kitérni:

- Szolgáltatás fejlesztési módszertan kidolgozása
  - Kiemelt szegmensek definiálása
  - Hálózati vizsgálat az egyes szegmensekre
  - Utas előrejelző modell kidolgozása
  - Pénzügyi előrejelző modell kidolgozása
  - Értékelő modell kidolgozása
  - A módszertan, a modellek pontosítása a pilot tapasztalatai alapján
- Országos preferenciavizsgálat elvégzése
  - Kérdőívek lekérdezése
  - Kérdőívek feldolgozása
  - Elemzések készítése
- A közszolgáltatás tervezésének keretrendszere
  - Közszolgáltatási keretek meghatározása
  - Közösségi közlekedési hálózat és viszonylatok tervezése, összehangolása
  - Menetrendek tervezése, összehangolása
  - Díj szabás készítése, tarifaközösség kialakítása
  - Egységes utastájékoztató
  - A közszolgáltatás minőségi és mennyiségi követelményei (SLA)
- Integrációs üzleti modellek kidolgozása (pl. tarifaközösség)
  - Helyközi és helyi közszolgáltatások együttműködési modellje
  - Helyközi vasút és autóbusz együttműködési modellje
- Helyi és helyközi közösségi közlekedés integrált közlekedésszervezési modelljének kialakítása Budapesten és az agglomerációban
- Konkrét térségek tarifaközösségi és szolgáltatásfejlesztési rendszerének kidolgozása

- Utazási igény elemzése a meglévő adatok alapján
- Tarifaközösség kidolgozása
- Üzleti terv kidolgozása a tarifaközösségre
- A szerződéses, jogszabályi háttér kidolgozása a tarifaközösségre

Cselekvési terv a tarifaközösség bevezetésére

3. A beavatkozási terület zöld komponense

A tarifa és az utastájékoztatási reform a közösségi közlekedést háztól házig tartó egységes hálózattá alakítja át, amely ilyenképpen valós alternatívát nyújt az egyéni motorizált közlekedési módokkal szemben. A digitalizált tarifastruktúra rugalmasabb árképzést tesz lehetővé utazási időpont, utazási irány és a jegyváltás időpontja szerint. Ezzel elősegíti közlekedéspolitikai és klímapolitikai célok érvényesítését, a karbonsemleges közlekedés fejlesztését, valamint segítheti a hátrányos helyzetű régiók felzárkóztatását is, ezzel a vidék népességmegtartó képességének növelését. Ezek a hatások klímavédelmi és karbonsemlegességi szempontból jelentőssé teszik ezt a reformot is.

A vasúti digitalizáció fejlesztése beruházás során vasút által jelenleg is használt helyszíneken, meglévő infrastruktúrán történik az új vezérlő rendszerek megvalósítása, a fejlesztés új terület igénybevételével nem jár. A fejlesztés így további területeket nem von ki a természetes élőhelyek közül, sőt, a forgalomszervezés hatékonyságának növelése révén a jelenlegi állapothoz képest is csökken a környezeti terhelés. Az érintett vasútvonalak mind villamosítottak.

A fejlesztés eredményeképpen az éghajlatpolitikai és környezetvédelmi célkitűzéseknek leginkább megfelelő, leginkább fenntartható közlekedési mód, a vasút hatékonyságát, ezáltal versenyképességét növeljük, hozzájárulva ezzel a személy- és áruforgalom közútról vasútra tereléséhez, a vasút részarányának a növeléséhez.

4. A beavatkozási terület társadalmisított stratégiai kapcsolata és partnerség

A reform tarifapolitikai és közszolgáltatás szervezési része gyakorlatilag valamennyi Magyarországon közlekedő embert érint, kifejezett célcsoport nem határozható meg. Az előkészítés folyamán az egyes térségekre célzottan szükséges a társadalmisítás lefolytatása. Ennél a beavatkozási területnél az általános koncepció egyeztetése kisebb hangsúlyt kap, ugyanakkor a helyi beavatkozások igen sok közösségi közlekedést használó mindennapjait, valamint sok gazdasági szereplő és közintézmény működését érinthetik, így a gondos, alapos társadalmi egyeztetés lefolytatása feltétlenül nagy hangsúllyal szükséges.

A vasútautomatizálás kevésé érinti a széles közvéleményt, ezért társadalmisításra nem tart számot.

5. A beavatkozási területhez tartozó beruházás és reform lehatárolása, költségeinek indokolása

A megvalósítani tervezett KÖFI rendszerek kiépítések költségigénye a korábbi hasonló, uniós forrásból finanszírozott költségeken alapul. A fajlagos költségekhez így megfelelő hazai benchmark áll rendelkezésre, amely a költségek meghatározásának alapjául szolgált.

A szabályozási és tarifapolitikai reform előkészítési és szabályozási jellegű, így a megadott költségvetés alapjául csak a munkaprogram hozzávetőleges becsült ráfordításai állnak rendelkezésre.

6. A beavatkozási terület fő eredményei, naturáliái és mérföldkövei

Az beavatkozási terület eredményeként megvalósul:

4/A. Vasútautomatizálás:

- 270 km elővárosi és egyéb országos vasútvonal KÖFI rendszerének kiépítése

4/B. Integrált digitális tarifa- és utastájékoztató rendszer:

- Országos koncepció kidolgozása a tarifapolitikára
- Országos koncepció kidolgozása a közlekedésszervezésre
- Budapesten és agglomerációjában a BAVS megvalósítását szolgáló integrált helyi-helyközi közlekedésszervezési rendszer kialakítása és a tarifaközösség megvalósítása
- Országosan a vasút és a helyközi buszközlekedés tarifarendszerének egységesítése, közös busz-vasút jegyek és bérletek bevezetése,
- A menetrendi tervezés országos teljes körű integrációja, vasútra építve.
- Országos digitális tarifa és utastájékoztató rendszer rendszertervének előkészítése
- 19 db megyei tanulmány a közlekedési szokások és igények, valamint a szolgáltatási hiányosságok és a nem indokolt kínálati elemek feltérképezésére

A beavatkozási terület összköltsége: 30 Mrd Ft.

A reform intézkedés megvalósítására hazai forrásból kerül sor.

A fejlesztés megvalósítása az alábbi pénzügyi ütemezés szerint tervezett

	2021	2022	2023	2024	2025	2026
process percentage	0%	30%	0%	50%	20%	0%

7. A beavatkozási területhez tartozó beruházás állami támogatásokkal kapcsolatos helyzete

Az érintett beavatkozási területben szereplő intervenciók nem minősülnek állami támogatásnak, mivel azok az állam kizárólagos közszolgáltatási körébe tartozó feladatokra vonatkoznak. A fejlesztett közlekedési infrastruktúrát használó társaságok számára a beavatkozási terület nem jelent közvetlen pénzügyi előnyt. Az előkészítendő platformokat úgy kell kialakítani, hogy az az egyes közszolgáltatók számára diszkriminációmentes hozzáférést biztosítson.

8. A beavatkozási területhez tartozó beruházások DNSH érintettsége

A beavatkozási területben szereplő beruházást az Éghajlatváltozás mérséklése célkitűzést 100%-os együttműködéssel támogató beruházásként követik nyomon.

Ezért az érintett célkitűzés tekintetében megfelel a DNSH-elnak.

A versenyképes vasút és a közösségi közlekedés mérsékli a közúti forgalmat, másrészt autóbusról a nagyrészt villamosított vasútra tereli az utasok egy részét.

Az menetrend összehangolása, egységesítése, az utastájékoztató elérhetővé és átláthatóvá fejlesztése, a vasúti digitalizáció által elért megbízhatóság növelése által a közösségi közlekedés vonzóbbá tehető az egyéni közlekedést használók számára.

A fenntartható országos mobilitás előmozdítása miatt megfelel az alacsony szén-dioxid-kibocsátású közösségi közlekedés megerősítéséhez, támogatja az aktív közlekedési módokat, csökkenti a közlekedés negatív externáliáit (különösen a forgalmi torlódásokat, a károsanyag-kibocsátást és a közlekedési baleseteket) és hozzáférhető közlekedési módot biztosítja.

A beruházás nem befolyásolja hátrányos mértékben az ember, a természeti környezet és a gazdaság éghajlati kockázatokkal szembeni ellenállóképességét, és összhangban van a helyi, regionális és nemzeti szintű alkalmazkodó képesség javítására tett törekvésekkel.

4. Határokon átívelő és több országot érintő projektek

Nincs olyan intézkedés, ami határon átnyúló fejlesztési elemet tartalmaz.

5. A komponens zöld dimenziója

A beruházások kiválasztásánál az egyik leglényegesebb szempont (a korábbi EU és hazai dokumentumokat nem említve, de figyelembe véve) az EU 2030-ra és 2050-re vonatkozó éghajlatvédelmi törekvéseinek fokozására kiadott Green Deal (az európai zöld megállapodásról) szóló COM/2019/640 2019. december 11-i bizottsági közlemény, valamint a Sustainable and Smart Mobility Strategy COM/2020/789 2020. december 9-i dokumentum tartalmi integrációja volt. A reformok az ipar mozgósításával a környezetbarát és körforgásos gazdaság érdekében, energia- és erőforrás-hatékony építések és korszerűsítések megvalósításával segítik a fenntartható és intelligens mobilitásra való átállás felgyorsítását. Mindezt természetesen a 2018-2030 közötti időszakra vonatkozó, 2050-ig tartó időszakra is kitekintést nyújtó Nemzeti Éghajlatváltozási Stratégia (23/2018. (X. 31.) OGY határozat melléklete) szerinti Dekarbonizációs Útiterv közlekedési célrendszeréhez illeszkedik. A tömegközlekedési rendszerek és a városi mobilitás előnyben részesített fejlesztése megjelenik a 1231/2020. (V.15.) Korm. határozattal elfogadott Országos Levegőterhelés-csökkentési Programban és a „Zöld” járműveket tekintve a 2020-as Klíma- és Természetvédelmi Akciótervben is. Minden tekintetben összhangra törekedtünk a Nemzeti Energia- és Klímaterv 2030, kitekintéssel 2040-re (NECP), illetve a Nemzeti Tiszta Fejlődési Stratégia 2050 ÜHG kibocsátás csökkentő beavatkozásaival.

A városi környezetben a már meglévő vonal és többnyire beépített, élővilágvédelmi szempontból jelentős értéket nem képviselő területek fejlesztése történik, ezért az elválasztó hatás, az élőhely-izoláció mérsékelten jelentkezik. A kivitelezés során fellépő levegő-, zaj- és talajszennyezés elenyésző mértékű. A hulladék és veszélyes hulladék, építési és bontási hulladék gyűjtése és elszállítása az elérhető technológiák közül a környezetvédelmi szempontból legmegfelelőbb módon fog történni.

A vasúti közlekedés, az elektromobilitás és a modal shift lehetőségeinek fejlesztése segít a közlekedés környezeti terheinek kezelésében, javítja az egészségügyi eredményeket a jobb minőségű levegő és egészségesebb környezet támogatásával, vonzó és korszerű alternatívát kínál a használók részére.

Az **elővárosi vasútvonalak** fejlődésének köszönhetően az érintett agglomerációs desztinációban a közösségi közlekedés, továbbá a kerékpározással és a P+R parkolókkal kombinált közlekedés vonzóbbá tehető, aminek következtében a károsanyag kibocsátás is csökkenthető, másrészt a további területfelhasználással járó úthálózati fejlesztések megelőzhetők, elkerülhetők.

A **villamos motorvonat** beszerzések lehetővé teszik a környezetterhelés csökkentését a környezetbarát vasúti közlekedés térnyerésével. A környezeti fenntarthatóság szempontjai a motorvonati projektben érvényesülnek. Ennek részeként megvalósul a környezeti értékek és a természeti erőforrások védelme, környezetterhelés minimalizálása, lehetséges környezeti kockázatok végiggondolva, javasolt műszaki tartalom a lehetséges környezeti hatások szerinti felülvizsgálata megtörténik.

A **vasútvonalak fejlesztése**, korszerűsítése hozzájárul mind az áru, mind a személyszállításban a közúti forgalom csökkentéséhez a módváltás révén. Az előkészítés során a műszaki tartalom megfogalmazásában kiemelt szempont a módváltás ösztönzése mind a helyi, regionális és nemzetközi forgalomban. A részletes környezeti és klímavizsgálatok

készülnek, szükség esetén kármérséklő beavatkozások megfogalmazásával, illetve klímahatással szemben ellenállóbb megoldások javaslatával.

A vasútvonal vonalvezetése általában a meglévő pályát használja. Azokat az anyagokat, amik a vasútvonal korszerűsítése során elbontásra kerülnek, azok másodlagos felhasználásra tervezettek (pl: ágyazati anyag felhasználása alépítményben, betonalkak felhasználása útépítésben, területek burkolásában).

Az Európai Környezetvédelmi Ügynökség adatai szerint a **kerékpáros közlekedés** fajlagos szén-dioxid kibocsátása mintegy 110 grammal alacsonyabb utaskilométerenként, mint a személygépjármű-közlekedése, ugyanakkor számos más tulajdonsága is kedvezőbb (kisebb közlekedési helyigény, alacsonyabb por- és zajszennyezés stb.). Egy 2018-ban és 2020-ban elvégzett, Magyarország felnőtt lakosságra nézve reprezentatív kutatás eredményei azt mutatják, hogy a lakosság mintegy 4/5-e többet kerékpározna, amennyiben javulnának a kerékpározás feltételei. A feltételek között legfontosabbnak jelölték meg a gépjárműforgalomtól elválasztott infrastruktúra megépülését. Ezekből következően a települések között megépülő kerékpárutak nagy számban válhatnak ki jelenleg személygépjárművel megtett utazásokat és ezáltal javulhatnak a fent említett kibocsátási értékek. A hosszú távú hatás nehezen becsülhető, a motorizált közlekedésben közlekedők átszállására vélhetően méréshatáron belüli mértékben kell számítani.

A kerékpáros létesítmények megépítését követően az üzemeltetési időszakban használatuk várhatóan teljesen karbonmentes lesz. Sok esetben a kerékpáros közlekedők kifejezett célja, hogy a kerékpárút-hálózatok zöld környezetben, természethez közeli helyeken épüljenek meg. Ezekben túlmenően a létesítmények építése során sok esetben új fás és füves területek is létesülnek a növénytelepítési terveknek megfelelően.

Az **alternatív üzemanyaghajtású autóbuszok** állományának növelése jelentős hatással lesz a levegő minőségére, valamint a polgárok életminőségére és egészségére. A fejlesztések eredményeképp zéróemissziós kibocsátású modern gépjárműpark jön létre.

Egy dízel üzemű szóló busz évente nagyságrendileg 57 tonna széndioxidot bocsát ki a légkörben. Ezen érték elektromos busz esetén 0 tonna/év. 300 db dízel autóbusz elektromosra történő cseréje esetén évente közel 19 ezer tonna széndioxiddal kevesebb kerül a légkörbe.

Egy elektromos busz menet közben 65-70 dB zajkibocsátással üzemel, a dízelnél ez hozzávetőlegesen 80 dB (álló helyzetben az elektromos nem bocsájt ki hangot), a logaritmikus skála értelmében ezt az értéket több mint dupla olyan hangosnak halljuk.

A **vasúti digitalizáció fejlesztése** beruházás során vasút által jelenleg is használt helyszíneken, meglévő infrastruktúrán történik az új vezérlő rendszerek megvalósítása, a fejlesztés új terület igénybevételével nem jár. A fejlesztés így további területeket nem von ki a természetes élőhelyek közül, sőt, a forgalomszervezés hatékonyságának növelése révén a jelenlegi állapothoz képest is csökken a környezeti terhelés. Az érintett vasútvonalak mind villamosítottak.

A fejlesztés eredményeképpen az éghajlatpolitikai és környezetvédelmi célkitűzéseknek leginkább megfelelő, leginkább fenntartható közlekedési mód, a vasút hatékonyságát, ezáltal versenyképességét növeljük, hozzájárulva ezzel a személy- és áruforgalom közútról vasútra tereléséhez, a vasút részarányának a növeléséhez.

	Zöld átállás			Digitális transzformáció			
	környezetbarát közlekedési módok használatának ösztönzése	közlekedés minden szegmensében a környezeti mutatók javítása	A közlekedési igények fenntartható kiszolgálása	climate and environment intervention code	A közlekedési igények fenntartható kiszolgálása	Európai közlekedés folyosókon szűk keresztmetszetek felszámolása	digital intervention code
1. Budapesti agglomeráció kötőtpályás fejlesztése	x	x	x	069bis, 072bis, 073	x		
2. Regionális közlekedési hálózatok fejlesztése	x	x	x	067, 074, 075			
3. Közlekedés digitalizációja	x	x	x	070, 142	x	x	070

táblázat A beavatkozási területek és a célok kapcsolata

6. A komponens digitális dimenziója

A technológiai fejlődés előrehaladásával, közlekedési beruházásaink egyre jelentősebb részben tartalmaznak digitális komponenst, melyek a fő projektetől különválasztva nem értelmezhetők. Így meg kell említenünk a TEN-T hálózati elemeken végrehajtott vasúti fejlesztések esetében kiépíteni tervezett, interoperabilitást biztosító (ERTMS) ETCS vonatbefolyásoló berendezéseket, utastájékoztató rendszereket. A vasúti központi forgalomirányítás (KÖFI), Központi Forgalomellenőrző (KÖFE), Felsővezetéki Energiatávvezérlő (FET) rendszerek megújítása, hatásait tekintve önmagában is értelmezhető közlekedési beruházások. A digitalizációs tartalmaktól elvárjuk, hogy megvalósításuk révén időt, energiát, munkaerőt takarítunk meg, a kényelem és a biztonság növelése mellett.

A vasútvonal fejlesztésekben új biztosítóberendezés létesül a felújított vonalakon és ETCS L1 vagy L2 vonatbefolyásoló berendezés telepítése történik meg. Ezek mind hozzájárulnak a digitális fejlődési célokhoz, tekintve, hogy a fenti beruházásokkal a vasútvonalak és a HÉV vonalak egy forgalomirányító központból, digitalizáltan felügyeltek és vezérelhetők, ideértve magát a vasútforgalmat, illetve az állomásokon és megállóhelyeken az utasforgalom számára nyújtott szolgáltatásokat (jegyvásárlás, valós idejű audiovizuális utastájékoztató, utasbiztonsági és tűzvédelmi rendszerek). Az ETCS vonatbefolyásolás kiépítésével egyúttal nemzetközi szabványosítás irányába történik a fejlesztés, a rádióalapú kommunikáció terén pedig – amennyiben a beruházás időtávján belül (2022-2026) széleskörben elérhető a piacon a technológia – preferált az 5G alapú megoldások alkalmazása.

A nagyvasúti járművek által kínált digitális szolgáltatási szint

- ETCS L2 (L2 BL3 vonatbefolyásoló rendszer)
- MFB (Mozdony fedélzeti berendezés)
- valós idejű üzemi adatok feladása a járműről
- mozdonyvezető papír alapú adminisztráció kiküszöbölése
- üzemi adatok rögzítése, a menedzsment támogatása statisztikai adatokkal
- Infotainment – fedélzeti utastájékoztató rendszer
- Valós idejű menetrendi adatok (késések, átszállási lehetőségek)
- Havarria helyzetek kezelése
- Utasirányítás
- A jármű helyfoglalási adatainak kijelzése (zsúfoltság, utasirányítás)
- Helyi utasforgalmi adatok rögzítése elemzési-statisztikai célokra
- Energia fogyasztás mérése
- Valós idejű adatszolgáltatások kontrolling részére

Az átszálló kapcsolatok fejlesztése és intermodalitás beruházás a digitális fejlődéshez az alábbi szolgáltatások biztosításával járul hozzá:

- Jegyvásárlás biztosítása jegykiadó automatán keresztül
- Bankkártyás fizetés biztosítása
- Bankautomaták telepítése
- Térfigyelő rendszerek kialakítása
- Integrált digitális utastájékoztató rendszer kialakítása
- Intelligens forgalomirányítórendszer kiépítése
- Digitális reklámfelületek kialakítása
- Digitális hangos- és vizuális utastájékoztató rendszer, térfigyelő kamera
- Központi forgalomirányítás kiépítése

A TEN-T hálózat szűk keresztmetszetének felszámolásában a digitális elemek a következők:

- Állomásokon állomási szolgáltatások (jegyvásárlás biztosítása jegykiadó automatán keresztül, bankkártyás fizetés biztosítása, bank automaták telepítése)

- Térfigyelő rendszerek kialakítása
- Integrált digitális utastájékoztató rendszer kialakítása
- Intelligens forgalomirányító rendszer kiépítése
- Digitális reklámfelületek kialakítása
- Biztosító és vonatbefolyásoló rendszer GSM-R szolgáltatással (ERTMS)
- Központi Forgalomellenőrző (KÖFE) –
- Központi Forgalomirányító (KÖFI) –
- Felsővezetéki Energiatávvezérlő (FET)

A kerékpárút hálózatok mentén kerékpáros pihenőhelyek kerülnek kialakításra, melyek egy későbbi digitális fejlesztése során „okos” pihenőkkel is átalakíthatók.

A **vasúti digitalizáció fejlesztése** beruházás RRF Rendelet VI. melléklete szerint beavatkozási területe 070 - *Digitalisation of transport: rail*

7. Ne okoz jelentős kárt elv (DNSH)

A DNSH elvet egyetlen komponens sem sérti meg, sőt a legtöbb kifejezetten pozitív hatással bír az alábbi táblázatban bemutatottak szerint:

Related Measure (Reform or Investment)	Climate change mitigation	Climate change adaptation	The sustainable use and protection for water and marine resources	The circular economy, including waste prevention and recycling	Pollution prevention and control to air, water or land	The protection and restoration of biodiversity and ecosystems
1. Budapesti agglomeráció kötőtpályás fejlesztése	Nincs negatív hatás Az elővárosi vasúti vonalak fejlesztése csökkenti az ÜHG szennyezést.	Nincs negatív hatás Az elővárosi vasúti vonalak fejlesztése során a klímaváltozáshoz való alkalmazkodás nő.	Nincs negatív hatás Nem releváns	Nincs negatív hatás Nem releváns	Nincs negatív hatás Az elővárosi vasúti vonalak fejlesztése csökkenti a szennyezőanyag-kibocsátást a levegőbe.	Nincs negatív hatás Az élőhelyek és természeti értékek megőrzése a meglévő nyomvonal megtartásával biztosított, az elvágó hatás műszaki beavatkozásokkal csökkentendő.
2. Regionális közlekedési hálózatok fejlesztése						
Vasúthálózat szűk keresztmetszet kiváltás TEN-T korridoron	Nincs negatív hatás A TEN-T vasúti vonalszakaszok fejlesztése csökkenti az ÜHG szennyezést.	Nincs negatív hatás A TEN-T vasúti vonalszakaszok fejlesztése során a klímaváltozáshoz való alkalmazkodás nő.	Nincs negatív hatás Nem releváns	Nincs negatív hatás A TEN-T vasúti vonalszakaszok fejlesztése során a vasúti sín, keresztalj és ágyazat újrahasznosítása.	Nincs negatív hatás Nem releváns	Nincs negatív hatás Az élőhelyek és természeti értékek megőrzése a meglévő nyomvonal fenntartásával biztosított.

Zéró emisszós autóbuszok	Nincs negatív hatás A járműpark fejlesztés közvetlen csökkenti az ÜHG szennyezést azzal, hogy versenyképes és vonzó alternatívát nyújt a személyautóval szemben.	Nincs negatív hatás Az új járművek a klímaváltozás hatásának megfelelő felszereltséggel érkeznek.	Nincs negatív hatás Nem releváns.	Nincs negatív hatás Nem releváns.	Nincs negatív hatás Nem releváns.	Nincs negatív hatás Nincs hatása az élőhelyekre.
Kerékpáros hálózatok fejlesztése	Nincs negatív hatás A kerékpáros infrastruktúra fejlesztése hozzájárulhat az ÜHG szennyezés csökkentéséhez.	Nincs negatív hatás A kerékpáros infrastruktúra fejlesztése során a klímaváltozáshoz való alkalmazkodás nő.	Nincs negatív hatás Nem releváns	Nincs negatív hatás Nem releváns	Nincs jelentős negatív hatás A kerékpáros infrastruktúra fejlesztése hozzájárulhat a légszennyezés csökkentéséhez.	Nincs negatív hatás Az élőhelyek és természeti értékek megőrzése a megfelelő nyomvonal kiválasztásával biztosított.
Közösségi közszolgáltatási integrációs reform	Nincs negatív hatás A hatás pozitív, mert a reformok segítik, hogy a környezetvédelmi megközelítés beépüljön a szabályozásba az adott területen.	Nincs negatív hatás A hatás pozitív, mert a reformok segítik, hogy a környezetvédelmi megközelítés beépüljön a szabályozásba az adott területen.	Nincs negatív hatás A hatás pozitív, mert a reformok segítik, hogy a környezetvédelmi megközelítés beépüljön a szabályozásba az adott területen.	Nincs negatív hatás A hatás pozitív, mert a reformok segítik, hogy a környezetvédelmi megközelítés beépüljön a szabályozásba az adott területen.	Nincs negatív hatás A hatás pozitív, mert a reformok segítik, hogy a környezetvédelmi megközelítés beépüljön a szabályozásba az adott területen.	Nincs negatív hatás A hatás pozitív, mert a reformok segítik, hogy a környezetvédelmi megközelítés beépüljön a szabályozásba az adott területen.
4. Közlekedés digitalizációja						

Vasútautomatizálás	Nincs negatív hatás A kiépítendő új elektronikai rendszerek hűtéséből származó kibocsátás minimális.	Nincs negatív hatás A tárgyi beruházásnál a legkorszerűbb informatikai rendszerek kerülnek beépítésre, melyek üzemeltetése alacsony energiaigényű.	Nincs negatív hatás Nem releváns	Nincs negatív hatás Nem releváns	Nincs negatív hatás Nem releváns	Nincs negatív hatás A környezetre, élőhely zavartatás nem történik.
Egységes országos tarifa- és utastájékoztató rendszer	Nincs negatív hatás A hatás pozitív, mert a reformok segítik, hogy a környezetvédelmi megközelítés beépüljön a szabályozásba az adott területen.	Nincs negatív hatás A hatás pozitív, mert a reformok segítik, hogy a környezetvédelmi megközelítés beépüljön a szabályozásba az adott területen.	Nincs negatív hatás A hatás pozitív, mert a reformok segítik, hogy a környezetvédelmi megközelítés beépüljön a szabályozásba az adott területen.	Nincs negatív hatás A hatás pozitív, mert a reformok segítik, hogy a környezetvédelmi megközelítés beépüljön a szabályozásba az adott területen.	Nincs negatív hatás A hatás pozitív, mert a reformok segítik, hogy a környezetvédelmi megközelítés beépüljön a szabályozásba az adott területen.	Nincs negatív hatás A hatás pozitív, mert a reformok segítik, hogy a környezetvédelmi megközelítés beépüljön a szabályozásba az adott területen.

8. Mérföldkövek és célok

A közlekedési beruházások évek alatt valósulnak meg, az RRF rendeletben előírt 2026. augusztus 31-i fizikai befejezése még az előkészített vagy az alatt álló projekteknél is jelentős kihívás. A közlekedési infrastruktúra beruházások kivitelezése általában több vállalozási szerződéssel valósul meg, ezek közül a projekt összköltség min. 70%-át tekintjük a „főszerződés”-nek, amely mellett egyébek is vannak (pl. független mérnök, NoBo tanúsítás, biztosító-berendezés kivitelezése).

A bemutatott beavatkozási területek túlnyomó részt előkészítettek, végrehajtásuk már megkezdett vagy megkezdhető.

A beruházások infrastruktúra elemei		
Célok	Mérföldkő	Teljesítésének szakmai elvárása és határideje
I. Kiviteli tendereztetés és vállalozási szerződéskötés	mérföldkő	A beruházás fő (összköltség min. 70%-át kitevő) vállalozási szerződés megkötése
II. A beruházás megvalósítása és átadás-átvétele	mérföldkő	A fejlesztett infrastruktúra 100 %-os fizikai készültsége

táblázat A bemutatott beavatkozási területek előkészítettsége

A beruházások infrastruktúra elemeinek sajátosságai miatt a mérföldkövekkel kapcsolatban fontos előzetes meghatározással kell élnünk, melyhez a következő kétlépcsős általános lehívási rendszert javasolunk.

1. mérföldkő:	Hivatalos értesítés a végrehajtás megkezdéséről	30%
2. mérföldkő:	Hivatalos értesítés a végrehajtás 100%-os fizikai készültségéről	20%

táblázat Háromlépcsős általános lehívási rendszer

Közösségi közlekedési járműbeszerzéseket tartalmazó beruházások céljai és mérföldkövei az alábbiak:

Járműbeszerzési elemeket tartalmazó beruházások		
Célok	Mérföldkő	Teljesítésének szakmai elvárása és határideje
I. Eszközbeszerzés szerződéskötés	mérföldkő	Az eszközbeszerzési szerződés hatályba lépése
II. Beszerzés és átadás-átvétel	mérföldkő	Prototípus átadás-átvétele
	mérföldkő	A beszerzett járművek 100%-ának átadás-átvétele

táblázat Közösségi közlekedési járműbeszerzéseket tartalmazó beruházások céljai és mérföldkövei

A járműbeszerzési elemeket tartalmazó beruházások sajátosságai miatt a mérföldkövekkel kapcsolatban fontos előzetes meghatározással kell élnünk, melyhez a következő néglépcsős általános lehívási rendszert javasolunk.

1. mérföldkő:	Hivatalos értesítés az eszközbeszerzési szerződés hatályba lépéséről	30%
2. mérföldkő:	Hivatalos értesítés a prototípus átadás-átvételéről	30%
3. mérföldkő:	Hivatalos értesítés a beszerzett járművek 100%-ának átadás-átvételéről	10%

táblázat Háromlépcsős általános lehívási rendszer

A mérföldkövekről beruházásonként a felelősök jelentenek, amelyek a következők:

- Nemzeti Infrastruktúra Fejlesztő Zrt. (NIF Zrt.)
- Budapest Fejlesztési Központ Nonprofit Zrt.-vel (BFK NZrt.)
- MÁV-HÉV Zrt. (MÁV Zrt.)
- Magyar Államvasutak Zrt. (MÁV Zrt.)
- Zöld Busz Program (Neumann János Nonprofit Kft.)

A fenti szervezetek feladatkörébe tartozik a végrehajtás, Mérnök szervezet által biztosított kötelező felügyelete is. A magyarországi szabályozás szerint a Mérnök szervezetek a közhiteles állami elektronikus építési napló rendszerbe⁷⁴ kötelezően jelentenek a %-os előrehaladásról, fizikai készütségéről (ez jelenleg is minden beruházásnál kötelező). A műszaki és pénzügyi végrehajtás szabályosságát az Innovációs és Technológiai Minisztérium, a Miniszterelnökség, és a Magyar Kormány erre feljogosított szervezetei, a Pénzügyminisztériumon belül működő Európai Támogatásokat Auditáló Főigazgatósággal (EUTAF) közösen ellenőrzik jelenleg is.

Az infrastruktúra beruházások utolsó mérföldkőhöz kapcsolódó, a 2021-2027-es Európai Regionális Fejlesztési Alap és Kohéziós Alap rendeltetéséből származó output indikátorok a következők:

- RCO 23 - Digitális irányítási rendszerek intelligens energiarendszerekhez (km) vagy
- RCO 43 – Új vagy felújítottTEN-T út hossza (km)
- RCO 49 - TEN-T vasúthálózat: felújított vagy korszerűsített vasutak hossza (km)
- RCO 50 - A TEN-T vasúthálózaton kívüli rekonstruált vagy korszerűsített vasútvonalak hossza (km)
- RCO 57 - Környezetbarát közösségi közlekedési gördülőállomány (db)
- RCO 58 - Támogatott kerékpár-infrastruktúra (km)
- RCO 76 - Collaborative projects (db)

⁷⁴ <https://www.e-epites.hu/>

Related Measure (Reform or Investment)	Name	Qualitative indicators (for milestones)	Quantitative indicators (for targets)			Timeline for completion (indicate the quarter and the year)	
			Unit of measure	Baseline	Goal	Quarter	Year
1. Elővárosi vasúti hálózat kapacitásainak bővítése (HÉV)	Length of HÉV modernised	RCO 50 korszerűsített vagy felújított vasútvonal hossza – nem TEN-T	km	0	63	Q3	2026
1. Elővárosi vasúti hálózat kapacitásainak bővítése (HÉV)	Vállalkozási szerződés megkötése	Vállalkozási szerződés megkötésre kerül				Q2	2023
1. Elővárosi vasúti hálózat kapacitásainak bővítése (HÉV)	100%-os fizikai készültség	Leigazolt 100 %-os fizikai készültséghez tartozó Mérnökjelentés				Q3	2026
2. Versenyképes városi és elővárosi járműpark (zéró-emissziós/elektromos)	Number of zero-emission HÉVs	RCO 57 környezetbarát közösségi közlekedési gördülőállomány	Number	0	59	Q3	2026
2. Versenyképes városi és elővárosi járműpark (zéró-emissziós/elektromos)	Vállalkozási szerződés megkötése	Vállalkozási szerződés megkötésre kerül				Q4	2022
2. Versenyképes városi és elővárosi járműpark (zéró-emissziós/elektromos)	Beszerzett járművek 100 %-ának átvétele	Beszerzett járművek 100 %-ának átadás-átvétele				Q3	2026
3. Vasúthálózat szűk keresztmetszet kiváltás TEN-T korridoron	Length of rail modernised	RCO 49 Átépített vagy korszerűsített vasútvonalak hossza – TEN-T	km	0	11	Q4	2025
3. Vasúthálózat szűk keresztmetszet kiváltás TEN-T korridoron	Vállalkozási szerződés megkötése	Vállalkozási szerződés megkötésre kerül				Q2	2023

3. Vasúthálózat szűk keresztmetszet kiváltás TEN-T korridoron	100 % -os fizikai készütség	Leigazolt 100 %-os fizikai készütséghez tartozó Mérnökjelentés				Q4	2025
4. Zéró emissziós buszközlekedés fejlesztése	Beszerzett elektromos buszok és kapcsolódó töltőpontok száma	RCO 57 környezetbarát közösségi közlekedési gördülőállomány	Number	0	300	Q4	2025
4. Zéró emissziós buszközlekedés fejlesztése	Első Pályázati Felhívás meghirdetése, végső kedvezményezettekkel (kb. 40% busz beszerzésre) szerződéskötés	Első Pályázati felhívásban a végső kedvezményezettekkel történő szerződéskötés				Q4	2022
4. Zéró emissziós buszközlekedés fejlesztése	Beszerzett járművek 100 %-ának forgalombahelyezése	Beszerzett járművek 100 %-ának forgalombahelyezése				Q4	2025
5. Kerékpárút fejlesztések	Lenght of Eurovelo bike roads	RCO 58 Fejlesztett kerékpárutak hossza	km	0	204	Q1	2026
5. Kerékpárút fejlesztések	100 % -os fizikai készütség	Leigazolt 100 %-os fizikai készütséghez tartozó Mérnökjelentés				Q1	2026
6. Közösségi közszolgáltatási integrációs reform	Reform package	RCO 76 - Collaborative projects	Number	0	1	Q4	2024
7. Központi forgalomirányítás kiépítése TEN-T vasútvonalakon	Lenght of CTC rail lines	RCO 23 - Digital management systems for smart energy systems (digital management systems)	km	0	272	Q4	2025
7. Központi forgalomirányítás kiépítése TEN-T vasútvonalakon	Vállalkozási szerződés megkötése	Vállalkozási szerződés megkötésre kerül				Q2	2022
7. Központi forgalomirányítás kiépítése TEN-T vasútvonalakon	100 % -os fizikai készütség	Leigazolt 100 %-os fizikai készütséghez tartozó Mérnökjelentés				Q4	2025

8. Egységes országos tarifa- és utastájékoztatói rendszer reformja	Reform package	RCO 76 - Collaborative projects	Number	0	1	Q4	2024
--	----------------	---------------------------------	--------	---	---	----	------

9. Költségek és finanszírozás

Az infrastruktúra elemeket tartalmazó beruházások esetén az RRF támogatások kifizetését az előző fejezetben bemutatott módon tervezzük:

Mérföldkő	Teljesítésének szakmai elvárása és határideje	Kapcsolódó kifizetés (beruházás nettó összköltség arányában)
mérföldkő	A beruházás fő (összköltség min. 70%-át kitevő) vállalkezési szerződés megkötése	30%
mérföldkő	Elektronikus építés napló szerint 50%-os fizikai készülség	50%
mérföldkő	A fejlesztett infrastruktúra 100%-os fizikai készülsége e	20%

táblázat Az infrastruktúra elemeket tartalmazó beruházások kifizetésének ütemezése

Közösségi közlekedési járműbeszerzéseket tartalmazó beruházások esetén az alábbi kifizetések tervezett:

Mérföldkő	Teljesítésének szakmai elvárása és határideje	Kapcsolódó kifizetés (beruházás nettó összköltség arányában)
mérföldkő	Az eszközbeszerzési szerződés hatályba lépése	30%
mérföldkő	Prototípus átadás-átvétele	30%
mérföldkő	A beszerzett járművek 50%-ának átadás-átvétele	30%
mérföldkő	A beszerzett járművek 100%-ának átadás-átvétele	10%

táblázat Közösségi közlekedési járműbeszerzéseket tartalmazó beruházások kifizetésének ütemezése

Az infrastruktúrán végrehajtott jelentős méretű beavatkozási területek esetén, az időben való nagy kiterjedés (több éves végrehajtás) és a jelentős költségek a tagországra jelentős terhet rónak, ezért ütemezett finanszírozásra van szükség. Ez mind az Európai Unió, mind a tagország számára tervezhető költségvetést és hitelfelvételt tesz lehetővé.

A tervezet alapján biztosítható az RRF keret évek alatt történő egyenletes kiterhelése és a tagországi költségvetés egyensúlya egyszerre.

Nem direkt infrastruktúra létesítési beruházások esetén jól elkülöníthető, mennyiségi fizikai indikátorokhoz kötött teljesítési rendszert is lehetséges alkalmazni. Ilyen pl. a gördülőállomány beszerzése estén egy bizonyos darabszám elérésekor való forráslehívás, vagy más projektek esetén egyéb, jól ellenőrizhető mérföldkövekhez kapcsolt kifizetés.

A tervezett (vagy már folyamatban lévő végrehajtású) közlekedési projektek megvalósíthatósági tanulmányon alapulnak, amelyek figyelembe veszik a Regionális és Várospolitikai Főigazgatóság 2014-es Beruházási projektek költség-haszonelemzési útmutatóját is. A korábbi projektek egységköltségei alapján készített becslések pontosításra kerülnek, ha egy projekt engedélyeket kap, vagy a feltételes kiviteli közbeszerzése lezárul. Vállalkozási szerződés megkötése esetén már a devizaárfolyamtól függő végső ár kerül megjelenítésre.

Az egyes beavatkozási területeknél feltüntetett költségek megtervezésénél többféle metodikát alkalmaztunk.

A **rendkívül jól, kivitelezésre előkészített** projektek esetében, beárazott tervdokumentációval rendelkezünk, ahol a költségek szempontjából számba vehető kockázatot az €/Ft árfolyam ingadozás, illetve a vállalkozói árak emelkedése jelenthet.

A **jól előkészített projektek** estében az elkészült részletes megvalósíthatósági tanulmány, vagy megvalósíthatósági tanulmány alapján, tanulmány vagy engedélyezési tervdokumentáció birtokában tudunk piaci árakat kalkulálni. Az árak meghatározását a fentiek alapján a várományos végrehajtó szervezeteink végezték el.

Kevésbé előkészített, de gyorsan végrehajtható projektek esetében az eddigi hasonló feladat végrehajtások során kapott árakkal kalkuláltunk, melyek aktuális hazai és európai piaci árakat jelentenek.

A rendelkezésre álló RRF finanszírozási keret kimerülése esetén a projektek RRF – MFF – CEF kompatibilitása miatt azok, megfelelő szakaszolással, bármilyen rezsimben befejezhetők.

10. Partnerség

A fenntartható zöld közlekedés komponens beruházásainak mindegyike társadalmisított vagy társadalmisítás alatt álló stratégián, koncepción alapul.

Alapdokumentumnak tekinthető, SKV-vel rendelkező a Nemzeti Közlekedési Infrastruktúra-fejlesztési Stratégia (NKS), melynek célrendszerébe mindegyik beruházásunk jól illeszkedik. A stratégia társadalmisítása során önkormányzatoktól, szakmai és civil szervezetektől, magánemberektől 1700 kérdést kaptunk és válaszoltunk meg érdemben egyenként.

A fővárosi és agglomerációs területet tekintve az összes, ezen a területen tervezett közlekedési beruházás levezethető az SKV eljárás alá vont, és 2021 elején széleskörű nyilvános egyeztetésben tárgyalt Budapesti Agglomerációs Vasúti Stratégia (BAVS) célrendszeréből. A Fővárost tekintve fontos társadalmisított dokumentumnak számít a Balázs Mór Terv és ennek továbbfejlesztése, a Budapesti Mobilitási Terv 2030, melyben nevesített projektekként tervezett beruházásaink megtalálhatók, a fejlesztési célokból levezethetők.

Magyarország Helyreállítási és Ellenállóképességi Tervének (HET) véleményezése érdekében a Központi Koordináció célul tűzte ki az országos lefedettséget és a lehető legnagyobb társadalmi elérést, összhangban az uniós partnerségi elvárásokkal. Ennek érdekében a HET tervezetekről a palyazat.gov.hu oldalra – a jobb befogadhatóság érdekében – összefoglalókat helyezett ki. A dokumentumok véleményezése érdekében a kiemelt partnereket közvetlen levélben, a lakosságot közlemény keretében kérte fel a véleményezésre.

A dokumentumok véleményezéséhez a kiemelt partnerek listáját a Központi koordináció állította össze a szakterületi felelősök javaslatai alapján.

A kiemelt partnereket 2020. év végén levélben kértük fel a partnerségi folyamatban való részvételre és a dokumentumok véleményezésére. Így több mint 500 partnerszervezet került

megszólításra, akik több milliónyi magyar állampolgárt képviselnek a civil és gazdasági szektorban egyaránt. A partnerek által megfogalmazásra került javaslatokat, észrevételeket a Központi Koordináció továbbította a HET ágazati tervezéséért felelős szervezeti egységnek, amely a vélemények folyamatos feldolgozása, az eredmények és az adott válaszok dokumentálása mellett alakította ki a dokumentum végső szakmai tartalmát.

A lakosság számára a tervezési dokumentumok véleményezésére a palyazat.gov.hu oldalon teremtett lehetőséget a Központi Koordináció 2020 novemberétől. Az oldalon keresztül beérkezett vélemények, a partnerek véleményével együtt, közös folyamatban kerültek feldolgozásra.

11. Hiteligénylés igazolása (ha szükséges)

Nem releváns.

„F” KOMPONENS: ENERGIA – ZÖLD ÁTÁLLÁS

1. A komponens bemutatása

Szakpolitikai terület: Zöld átállás

Célkitűzés:

A komponens célja:

- a villamosenergia-termelésen belül a megújulóenergia-részarány növeléséhez szükséges szabályozói feltételek biztosítása, illetve a kapcsolódó beruházások növelése;
- a villamosenergia-termelés karbonmentessé tétele érdekében mintegy 175 MW új beépített megújuló energiatermelési kapacitás létrehozása háztartási méretű kiserőművekkel (<50 kW);
- a megtermelt többlet megújuló energia biztonságos és rugalmas befogadása a villamosenergia-hálózatba; továbbá
- hozzáférés biztosítása a megújuló energiaforrásokon alapuló villamos energia használatához és korszerű fűtési megoldásokhoz az energiaszegénység kockázatának kitett háztartások számára.

Kapcsolat a Power up kezdeményezéssel:

A komponens hozzájárul a kezdeményezés gyakorlatba ültetéséhez a hazai megújuló energiatermelés és -felhasználás fokozásával és az időjárásfüggő megújuló energiatermelésből származó villamos energia biztonságos hálózatba integrálhatóságával. A komponens végső célja az energiaszektor éves ÜHG kibocsátásának csökkentése évi mintegy 49 720 tonnával .

A komponens hozzájárul a zöld átálláshoz, a beruházások ösztönzésével a gazdasági helyreállításhoz, a lakossági szintű megújuló energiatermelésbe történő befektetéssel Magyarország energiafüggetlenségének fokozásához, valamint a háztartások szintjén is jelentkező energiafüggetlenség megteremtésével – az energiaszegénység visszaszorításához. A komponens közvetett módon elősegítheti a helyi szintű munkahelyteremtést és –megőrzést a futamideje alatt a megnövekvő megrendelések teljesítésével.

A komponens közvetlenül szolgálja

- az Európai Unió 2030-ra vállalt klímavédelmi célkitűzéseinek magyarországi teljesülését az egyik legnagyobb ÜHG kibocsátású szektor zöld átállásának az elősegítésével;
- a 2020. évi országspecifikus ajánlásokban foglalt energetikai javaslatok gyakorlatba ültetését;
- megfelel a 'do no significant harm' elvének elsődlegesen a klímaváltozást kiváltó okok enyhítése (ÜHG kibocsátás csökkentése) által. Villamosenergia-hálózatot érintő beruházások kivitelezése során biztosítandó a természetes területek legkisebb mértékű igénybevétele.

Továbbá a komponens megalapozza a kohéziós források keretei között megvalósítani tervezett energetikai célú beavatkozásokat is.

Magyarország elsősorban a 2021-2027 közötti időszak operatív programjain, kiemelten a KEHOP Plusz Megújuló energiagazdaság prioritási tengelyén és a TOP Plusz program épületenergetikai célú beruházásain keresztül járul hozzá az Európai Bizottság Renoválási hullám kezdeményezéséhez. Mindazonáltal jelen komponensben szereplő, a lakosságot célzó pályázat is tartalmaz épületenergetikai beavatkozást: nyílászárók cseréjét a fűtés korszerűsítésben érintett 12.000 háztartás esetében.

Reform

(I) A villamosenergia-szabályozás átalakítása

Beruházás

(1) Átviteli rendszerirányító és elosztók klasszikus és intelligens hálózatfejlesztései – COFOG 04.3 fuel and energy

(2) Lakossági napelemes rendszerek támogatása és fűtési rendszerek elektrifikálása napelemes rendszerekkel kombinálva – COFOG 04.3 fuel and energy

A beruházások az ország egész területén valósulnak meg földrajzi célzás nélkül.

Becsült költség:

	Nettó teljes beruházási költség, forint	Bruttó teljes beruházási költség, forint	Támogatási intenzitás (nettóra vetítve)	RRF támogatási igény, nettó, forint
A villamosenergia szabályozás átalakítása	0	0	0	0
Átviteli rendszerirányító és elosztók klasszikus és intelligens hálózatfejlesztései	207 468 000	263 484 360 000	50%	103 734 000 000
Lakossági napelemes rendszerek támogatása és fűtési rendszerek elektrifikálása napelemes rendszerekkel kombinálva	158 759 146 800	201 624 116 436	100%	158 759 146 800
				262 493 146 800

Társadalmasítás

A társadalmasítás eszközei a következők:

- A palyazat.gov.hu honlapon, mint központi felületen folyik az online konzultáció 2020. december 2.-a óta. A partnerszervezetek a bizottsági egyeztetés alapján frissített, de rövidített szövegváltozatot tudnak véleményezni. Kérdéseket, észrevételeket regisztráció után bárki feltehet. Ezekre az észrevételekre a honlapon közzétett tervezői álláspontokban reflektálnak a tervezők. Mind az észrevételek, mind a válaszok korlátozás nélkül megtekinthetők.

b) A tervezés összehangolásáért felelős Európai Unió Fejlesztésekért Felelős Államtitkárság 476 kiemelt partnert keresett meg (a kiválasztott partnerek között szerepelnek a partnerségi kódexben meghatározott csoportok kivétel nélkül). Ezen kiemelt partnerek fel lettek kérve a Nemzeti Helyreállítási Tervvel kapcsolatos kérdések, észrevételek, javaslatok beküldésére, illetve a honlapon elérhető dokumentumok véleményezésére. A vélemények beérkezése és feldolgozása folyamatos.

Ezt támogatja a 2021 januárjában indult médiakampány is, ami felhívja a figyelmet a véleményezési lehetőségre, ezt egészítik ki display hirdetések és Google search hirdetések.

A COVID járvány miatt online rendezvények keretében kisebb konzultációk zajlottak specifikus célcsoportoknak.

Ezek eredményeként eddig 66 szervezet küldött be a komponenseket érintő releváns észrevételt, és ebből az Energetikai területet 33 szervezet észrevétele érintette. Az egyes véleményeket, észrevételeket a felelős tervezők válaszolják meg.

c) A komponensért felelős államtitkárság rendszeres párbeszédet tart részint a beruházásokban érintett szervezetek képviselőivel, részint pedig a megújuló energiatermelésben érintett szakmai szervezetekkel. Külön egyeztetések zajlottak az energetikai komponens tartalmáról. Több fajlagos költségszámítás az iparági szereplőktől kapott adatokon nyugszik.

2. Fő kihívások és célkitűzések

Az Energetika komponens stratégiai hátterét az új Nemzeti Energiastratégia 2030, kitekintéssel 2040-ig (új NES) valamint a Nemzeti és Energia- és Klímaterv (NEKT) képezi. A két stratégia legfontosabb célkitűzései az energiaszuverenitás és az energiabiztonság megerősítése az importfüggőség csökkentésével, a lakosság számára megfizethető energiaellátás biztosítása, valamint az energiatermelés dekarbonizálása, ami részben a megújuló energiák alkalmazásával érhető el.

A NEKT elkészítését az energiaunió és az éghajlatpolitika irányításáról szóló, 2018. december 11-ei, (EU) 2018/1999 számú európai parlamenti és a tanácsi rendelet írta elő az Európai Unió tagállamai részére. A Kormány által 2020-ban elfogadott NEKT jelen komponens szempontjából releváns célkitűzéseit az alábbi táblázat foglalja össze:

Indikátorok	Helyzetkép (2017)	Célok 2030-ra
ÜHG kibocsátás csökkentés 1990-hez képest	-31,9 %	min. -40%
A GDP ÜHG intenzitása	1,98 t CO ₂ /millió Ft	az ÜHG intenzitás folyamatos csökkentése
A nem-ETS kibocsátások csökkentése 2005-höz képest	-9,3%	min. -7%
A megújuló energia részaránya a bruttó végsőenergia-felhasználáson belül	13,33%	min. 21%

A NEKT üvegházhatású gázok kibocsátására, a megújuló energia részarányára és a végsőenergia-felhasználásra vonatkozó célkitűzéseit a klímavédelemről szóló 2020. évi XLIV. törvény is megerősítette.

Jelen komponens megvalósulásával 175 MW új megújuló energiatermelési beépített kapacitás jön létre, ami hozzájárul a NEKT hasonló célkitűzésének teljesüléséhez. E mellett az ÜHG kibocsátást összességében évente mintegy 54.760 tonnával (vagyis az országos kibocsátás 0,1%-ával) csökkentik a komponensben tervezett beruházások.

Az új Nemzeti Energiastratégia által meghatározott 6 zászlóshajó projekt harmadához járul hozzá jelen komponens: a villamosenergia-rendszer rugalmasságát növelő és az időjárásfüggő megújuló villamosenergia-termelés integrációját elősegítő hálózati fejlesztések a *Klímabarát és rugalmas áramtermelés* elnevezésű zászlóshajó program teljesítéséhez járul hozzá. A lakossági napelemek használata és a fűtési rendszer korszerűsítése az *Energiatudatos és modern magyar otthonok* program céljait támogatja.

Az alábbi táblázat ad áttekintést a beruházások európai és nemzeti stratégiai beágyazódásáról:

Intézkedés elnevezése	Kapcsolódás hazai szakpolitikai stratégiákhoz	Kapcsolódás uniós szakpolitikai stratégiákhoz
<i>Átviteli rendszerirányító és elosztók klasszikus és intelligens hálózatfejlesztései,</i>	Nemzeti Energia és Klíma Terv (NEKT), Nemzeti Energiastratégia (NES), Klímavédelmi törvény	Green Deal, 2030. évi ÜHG kibocsátáscsökkentésre, megújuló energia részarányra vonatkozó uniós célok
<i>A lakossági megújulóenergia-beruházások elősegítése</i>	NEKT, NES, Klímavédelmi törvény, Klíma- és Természetvédelmi Akcióterv	

a) Fő kihívások

Alacsony az innovatív technológiák részaránya a megújuló energia termelésen belül

A NEKT-ben Magyarország vállalta, hogy 2030-ra a bruttó végső energiafelhasználáson belül a megújuló energia részarányát 21%-ra emeli. A megújuló energia kapacitások további bővítése nélkül nem lehet elérni az EU-s ÜHG kibocsátások megemelt 55%-os csökkentési célját.

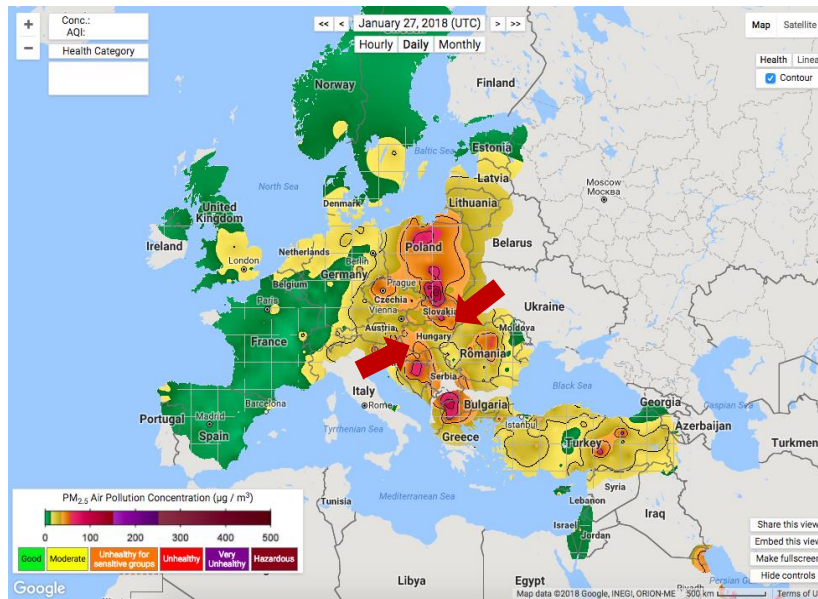
Magyarország számos intézkedést hozott annak érdekében, hogy 2020-ra elérje a 13%-os megújulóenergia-arányt, valamint elkötelezett, hogy 2030-ra 21%-ra növelje azt. Ehhez a hazai megújulóenergia-használat szerkezetében elmozdulás szükséges a biomasszától eltérő kibocsátásmentes technológiák felé, hiszen jelenleg a hazai megújulóenergia-használat zöme biomasszából származik. A lakossági szektor óriási potenciállal bír a megújuló energetikai beruházások, valamint az elektrifikáció terén.

Számos olyan kiaknázatlan lehetőség áll még rendelkezésre a megújuló energiák terén a fűtési ágazatban, ahol az átállás a tisztább fűtés mellett ösztönözheti a helyi gazdaságot is. A potenciál kiaknázásának főbb kihívásai a lakossági megtakarítások elégtelen szintje a beruházások teljes mértékben önerőből történő megvalósításához, valamint az energiatudatosság nem megfelelő szintje. Az elsőként említett kihívást 100%-os támogatási intenzitás biztosításával kívánjuk elérni, a másodikat pedig a nemzeti helyreállítási terven kívüli támogatásokkal.

A fentiek alapján beruházási támogatások szükségesek a megújuló részarányának növeléséhez és az ambíciózus célok eléréséhez. A javasolt támogatási programok elmaradása esetén már középtávon is emelkedhet a fogyasztók energiaköltsége, hiszen ha nem kerülnek támogatásra a hálózatfejlesztési beruházások, azok költsége beépül a rendszerhasználati díjakba és így a fogyasztói árakba.

A lakóépületek fűtéséből származó környezetszennyezés csökkentése

A lakóépületek fűtésére széles körben használnak szennyező tüzelőanyag-típusokat. A legalacsonyabb jövedelmi kvintilisbe tartozó háztartások mintegy harmada – főként a vidéki területeken – nem fér hozzá gázhoz vagy távfűtéshez, ezért drágább és szennyezőbb szilárd tüzelőanyagokat (szenet, illetve rossz minőségű fát) használ fűtésre, ami a légszennyezés egyik fő forrása, súlyos egészségügyi és környezeti következményeket okozva.

PM_{2,5} szálló por koncentrációja, 2018

Magyarország 3 térségében (Sajó-völgyben, Pécs térségében és a fővárosban) kiemelkedően magas a szálló por koncentrációja, meghaladva az egészségügyi határértéket, amelynek egyik oka a korszerűtlen lakossági tüzelés magas részaránya. Ennek érdemi csökkentéséhez járulhat hozzá a fűtési rendszer elektrifikálása az érintett háztartásokban.

Villamosenergia hálózat minőségi és mennyiségi kapacitáshiánya

Az időjárásfüggő megújuló alapú villamosenergia-termelés az eddigiektől eltérően decentralizáltan kapcsolódik az elosztóhálózatokra, emiatt az átviteli- és az elosztóhálózat felkészítése és fejlesztése előfeltétele a megújuló termelők integrációjának.

A villamosenergia-szektor dekarbonizációjának egyik fő kihívása a hálózati kapacitások szűk keresztmetszetének megszüntetése, a hálózati működés intelligensebbé tétele, továbbá a források megfelelő mértékben és időben történő rendelkezésre állásának biztosítása. A szükséges hálózati kapacitások hiánya miatt a beruházók időben elhalasztják, vagy – a hálózati csatlakozás túl magas költsége miatt – el sem kezdik a megújuló alapú villamosenergia-termelő beruházásaikat, amely egyértelmű piaci kudarként lenne azonosítható a hálózatfejlesztés ösztönzésének elmaradása esetén.

A hálózati beruházásokat eddig minimális mértékben fogta vissza a közüzemi adó, mely hatás megszűnik a jövőben az adó kivezetésével.

Ahhoz, hogy a növekvő mennyiségű és decentralizáltan jelentkező megújuló termelői kapacitásokat hozzá tudjuk kapcsolni a jelenlegi rendszerhez, illetve, hogy az elektrifikáció növekvő energiaigény mellett a jövő elosztóhálózatait a folyamatosan növekvő követelményeknek meg tudjunk feleltetni, okos hálózatfejlesztési (smart grid) megoldásokra is szükség lesz. A szórványosan előforduló kapacitáscsökkenések kezelésére is digitalizációs megoldások alkalmazásával készülhetünk fel.

Elektrifikáció és a csúcsterhelések növekedése

A következő években, évtizedben a klímasemlegességhez vezető átmenetben cél a villamos energia részarányának erőteljes növelése az energiafelhasználáson belül. A villamos energia nagyobb felhasználása növekvő rendszerterheléshez vezet, ami látható a csúcsterhelések értékének folyamatos emelkedésében is, ahogy történt 2021. február 12-én. A Magyar Villamosenergia-ipari Átviteli Rendszerirányító Zrt. hitelesített adatai szerint aznap 17.45 és 18.00 közötti időszakban az országos rendszerterhelés elérte a 7 119 MW-ot, ami új történelmi rekordnak számít. Az előző csúcst (7 105 MW) 2019. december 5-én regisztrálta a rendszerirányító.

A csúcsterhelés mellett a fogyasztók villamosenergia-igénye is jelentősen nőni fog a következő mintegy 10 évben: a Nemzeti Tiszta Fejlődési Stratégia 2030-ra vonatkozó előrejelzése szerint 46-52 TWh órára nőhet (a vizsgált forgatókönyvek függvényében, NTFS 34. ábrája, 56. oldal) a hazai áramigény, illetve annak területi és időbeli súlypontjában is eltolódás várható. Ez a két hatás jelentős kihívást jelent a villamosenergia-hálózat üzemeltetői számára.

A tervezett hálózatfejlesztések (átviteli hálózat és a 132 kV-os elosztóhálózat) szükségesek ahhoz, hogy a folyamatosan növekvő áramfogyasztás ne okozzon a rendszerben nagyobb területre kiterjedő kieséseket, esetleges rendszerösszeomlásokat (black-out), vagy akár hosszabb ideig tartó fogyasztói korlátozásokat.

Összegzésül tehát a villamosenergia-rendszer átalakítása jelentős beruházási költséget keletkeztet. A fogyasztók védelme érdekében meg kell találni a pénzügyi teherviselés fenntartható elosztásának a módját. Ehhez érdemben tud hozzájárulni a jelen komponensből származó támogatás, hiszen annak elmaradása esetén növekedhet a villamosenergia-díja, illetve finanszírozási problémákat is generálhat a megújuló energiatermelésbe beruházóknak a megemelkedett hálózatcsatlakozási díjak által.

b) Célkitűzések

Magyarország stratégiai célja, hogy a szén-dioxid-mentes villamosenergia-termelés aránya a jelenlegi 60%-ról 2030-ra 90%-ra emelkedjen, és a hazai beépített fotovoltaikus kapacitás 2030-ra meghaladja a 6 000 MW-ot, 2040-re pedig megközelítse a 12 000 MW-ot a jelenlegi 2 000 MW-ról.

Fontos feladat a villamosenergia-szektor dekarbonizálásából fakadó rendszerszintű hatások (pl. decentralizációs folyamatok, rendszerrugalmassági kihívások stb.) kezelése az ellátásbiztonság növelése érdekében, melynek biztosítani kell a feltételét szabályozói és beruházási oldalon egyaránt.

A megújuló energia térnyerését elősegítő jogi és stratégiai környezet új alapokra helyezése

A 2016. évi „Tiszta energia minden európainak” című uniós szabályozási javaslatcsomag újraszabályozza az európai energiapiacot, elsősorban a villamos energiára fókuszálva. Az új uniós klíma- és energiapolitikai szabályozási javaslatok átültetése mellett a Nemzeti Energiastratégia 2030, kitekintéssel 2040 c. (új NES) dokumentum, valamint a Nemzeti Energia- és Klímaterv, továbbá a klímavédelemről szóló 2020. évi XLIV. törvény jelöli ki a nemzeti energia- és klímapolitika kereteit.

A megújuló energia térnyerése nem pusztán technológiai kérdés, hanem új alapokra helyezi a villamosenergia-rendszer minden elemét. Ehhez létre kellett hozni a kiszolgáló jogi környezetet, melynek fontosabb elemei a következők:

- a) új szereplők bevezetése a villamosenergia-piacra: aktív felhasználók (fogyasztók), aggregátorok és energiaközösségek;
- b) az adatkezelési szabályok módosítása: a fogyasztók adataihoz való hozzáférés biztosítása a fogyasztók és a villamosenergia-piaci szereplők számára (elősegíti az aktívabb fogyasztói magatartást és a villamosenergia-piaci szereplők közötti fokozott versenyt);
- c) a hálózati engedélyesek közötti együttműködési szabályok módosítása és a rugalmasság lehetőségének bevezetése annak érdekében, hogy költséghatékony módon csökkentsék a villamosenergia-kapacitás rendelkezésre állását és biztosítását;
- d) a fogyasztóvédelmi rendelkezések megerősítése a kereskedőváltás technikai folyamatának rövidítése érdekében;
- e) hálózati csatlakozási feltételek javítása: a csatlakozási jogok értékeléséhez piacmegosztási mechanizmus kiépítése;
- f) megalkotni az intelligens mérés rendszerszintű terjesztésének jogi követelményeit; illetve
- g) energiahatékonysági kötelezettségi rendszer bevezetése 2021. január 1-jétől;

A jelenleg nettó elszámolás-alapú háztartási méretű kiserőművi szabályozást a 2019/944 Irányelvvel összhangban bruttó elszámolás fogja a későbbiekben felváltani.

Magyarország elköteleződött a 2030. évre vonatkozó megemelt ÜHG kibocsátás csökkentési cél mellett. Jelenleg a NEKT alapján Magyarország célja, hogy az üvegházhatású gázok kibocsátását legalább 40%-kal csökkentse 2030-ig 1990-hez képest (bruttó kibocsátás legfeljebb 56,19 millió tCO_{2e}). A nem-ETS szektorok (épületek, hulladékszektor, közlekedés, mezőgazdaság, kis ipari kibocsátók és F-gázok) 2021–2030 közötti kibocsátásai vonatkozásában Magyarország csökkentési célértéke 7% a 2005. évhez viszonyítva.

A villamosenergia-szektor is érintő kihívás az 55%-ra emelt 2030. évi ÜHG kibocsátáscsökkentési célnak történő megfelelés, ami várhatóan magasabb megújulóenergia-résarány elérését vetíti előre. Ennek teljesítéséhez járul hozzá a komponens.

Lakossági fűtés elektrifikációja és a megújuló energia elterjesztése

Az új NES vonatkozó stratégiai irányát implementáló „Energiatudatos és modern magyar otthonok” c. zászlóshajó projekt ösztönzi a saját villamosenergia-fogyasztás részleges, vagy teljes kiváltására napelemes rendszerek telepítését. Stratégiai cél, hogy 2035-re legalább 200 ezer háztartás rendelkezzen átlagosan 4-5 kW teljesítményű, tetőre szerelt napelemmel.

Szintén cél, hogy a lakossági hőszivattyúk beépített teljesítménye 2030-ra közel 400 MW-ra emelkedjen (a 2017. évi 62 MW és a 2019. évi 148 MW-ról, mely utóbbi év adata mögött mintegy 15.000 háztartás húzódik meg). A hőszivattyúk alkalmazásának indokoltsága, hogy

maga a technológia nagyobb hatékonyságú, mint általában a gázkazánoké, illetve a biomassza kazánoké (vagyis további intézkedés nélkül is csökkenthető a felhasznált energiamennyiség).

E stratégiai célkitűzéseket olyan célzott támogatással is indokolt elősegíteni, ami az energiaszegénység kockázatának kitett háztartások fűtési rendszerének elektrifikációját, illetve az épületek energiaigényének csökkentését ösztönzi (ez utóbbit a nyílászárók cseréjével), napelemes energiatermeléssel kiegészítve. Ez az eszköz egyúttal a korszerűtlen fűtési megoldásokra visszavezethető légszennyezést is képes csökkenteni. A nyílászárók cseréjéből és a fűtési rendszer korszerűsítéséből elérhető energiamegtakarítás (noha a megújuló energiahasználat növelése a beruházás elsődleges célja) a végsőenergia-felhasználás 15-30%-át teszi ki a lecserélendő nyílászárók jellegének és műszaki állapotának, továbbá a kiváltandó kazán hatásfokának függvényében.

A beruházás elsősorban a napenergia hasznosítására épít, hiszen meglévő épületek esetében ez a megújuló energiaforrás biztosítja leginkább a költséghatékony kivitelezést. A beruházásban másfajta megújuló energiaforrásra (kiemelten a földhőre) épülő fűtési rendszer is elszámolható, ha a beruházási költség nem lépi túl a napenergiára épülő megoldás költségét.

Korszerű, megújuló energia befogadására képes, magas ellátásbiztonságot nyújtó hálózat

A jelenlegi hazai naperőművi kapacitások 10 év alatti megháromszorozása a hazai villamosenergia-mix átfogó reformját jelenti, ami csak a megfelelő volumenű hálózati hozzáférés és a szükséges hálózati kapacitások biztosításával, az átviteli- és az elosztóhálózat – az időjárásfüggő megújuló alapú energiatermelők integrációjának kihívásaira történő – felkészítésével és a villamosenergia-rendszer rugalmasságot célzó fejlesztésével mehet végbe.

A támogatás további indoka, hogy hiányában a hálózatfejlesztésre fordított beruházási kiadások beépülnének a villamosenergia-árakba, csökkentve ezáltal a vállalkozások nemzetközi versenyképességét.

A Nemzeti Tiszta Fejlődési Stratégiában szereplő előreszámítás szerint a végsőenergia-felhasználáson belül a megújulóenergia-részarány 2030-ban 21-27% között (forgatókönyvek függvényében), 2040-ben 30-33,7% között várható, 2050-re pedig legalább 90%-ot fog elérni.

A bemutatott kihívásokra az alábbi beruházásokkal reagálunk:

Kihívás	Célkitűzés	Reformok / beruházások
megújuló energián belül a biomassza magas aránya	a megújuló energia térnyerését elősegítő jogi és stratégiai környezet új alapokra helyezése, illetve a növekvő elektrifikációs igény lefedéséhez hozzájáruló megújulóenergia-hasznosítás	a villamosenergia-szabályozás átalakítása, illetve lakossági napelemes rendszerek támogatása
lakóépületek fűtéséből származó környezetszennyezés csökkentése	lakossági fűtés korszerűsítése, energiahatékonyság növelése nyílászárók cseréjével és megújuló energiát hasznosító háztartási méretű kiserőművek elterjesztése	lakossági fűtési rendszerek elektrifikálása napelemes rendszerekkel és nyílászárók cseréjével kombinálva
villamosenergia-hálózat szűk kapacitása	korszerű, megújuló energia befogadására képes, magas ellátásbiztonságot nyújtó hálózat	átviteli rendszerirányító és elosztók klasszikus és intelligens hálózatfejlesztései

A komponens két országspecifikus ajánlás végrehajtásához járul hozzá:

Országspecifikus ajánlások 2019		Kapcsolódó reformok/beavatkozások
3. ajánlás	a) Állítsa a beruházásorientált gazdaságpolitika középpontjába a kutatást és az innovációt, az alacsony szén-dioxid-kibocsátású energiagazdaságot és közlekedést, a hulladékgazdálkodási infrastruktúrát, valamint az energia- és erőforrás-hatékonyságot, figyelembe véve a regionális különbségeket is.	<ul style="list-style-type: none"> • Átviteli rendszerirányító és elosztók klasszikus és intelligens hálózatfejlesztései • A lakossági megújulóenergia-beruházások elősegítése
Országspecifikus ajánlások 2020		Kapcsolódó reformok/beavatkozások
3. ajánlás	c) Helyezze a beruházások középpontjába a zöld és digitális átállást, mindenekelőtt a tiszta és hatékony energiatermelést- és felhasználást, a fenntartható közlekedést, a hulladék- és vízgazdálkodást, a kutatást és innovációt, valamint az iskolák digitális infrastruktúráját.	<ul style="list-style-type: none"> • Átviteli rendszerirányító és elosztók klasszikus és intelligens hálózatfejlesztései • A lakossági megújulóenergia-beruházások elősegítése

c) Társadalmi hatások

A komponens legfontosabb társadalmi kihatása az ÜHG kibocsátás korábban jelzett mértékű csökkentése, illetve mintegy 11 600 háztartásnál a korszerűtlen fűtési rendszer kiváltása, ezáltal csökkentvén az ebből eredő légszennyezést (pl.: szálló por, kén-dioxid).

A komponens kiegészítő jelleggel növeli az energiahatékonyságot hatékonyabb fűtési technológia alkalmazásán és nyílászárók korszerűsítésén keresztül.

Emellett az energiaszektor dekarbonizálásával és a megemelkedett megújuló energiatermelő kapacitással kapcsolatos beruházások a Nemzeti Tiszta Fejlődési Stratégia számításai szerint mintegy 38-41 ezer munkahelyet képesek létrehozni 2050-ig. A komponensből megvalósuló beruházások foglalkoztatást bővítő hatása mintegy 500 főre tehető.

d) Kapcsolat a Power up kezdeményezéssel

A komponens a hazai megújuló energiatermelés és -felhasználás növelésével járul hozzá a kezdeményezés magyarországi megvalósításához.

Az új NES vonatkozó stratégiai irányát implementáló „Energiatudatos és modern magyar otthonok” c. zászlóshajó projekt ösztönzi a hálózatról vételezett villamosenergia-fogyasztás részleges, vagy teljes kiváltására termelő napelemes rendszerek telepítését. A Kormány által elfogadott Klíma- és Természetvédelmi Akcióterv 6. pontja célul tűzi ki, hogy a következő 10 évben 6 000 MW-ra növeljük a naperőművek kapacitását, aminek érdekében jelen komponens a lakossági fogyasztóknál (háztetőre szerelt háztartási méretű kiserőművek) ösztönzi a napelemes rendszerek elterjedését. Kormányzati stratégiai cél, hogy 2035-re legalább 200 ezer háztartás rendelkezzen átlagosan 4-5 kW teljesítményű, tetőre szerelt napelemmel. Szintén stratégiai cél, hogy a lakossági hőszivattyúk beépített kapacitása 2030-ra közel 400 MW-ra emelkedjen.

A komponens célja, hogy az időjárásfüggő megújuló energiatermelésből származó villamos energiát a hálózat úgy legyen képes befogadni, hogy egyúttal fokozódjon annak biztonságos működése. Az energiaszektor dekarbonizációjával 175 MW beépített új megújuló

energiatermelési kapacitás jön létre. Ez a beépített kapacitás az ÜHG kibocsátást összességében évente mintegy 49 720 tonnával csökkenti (a számítás alapja, hogy mennyi ÜHG-t bocsát ki ugyanekkora kapacitású gázerőmű).

e) Kapcsolat a Renoválási hullám kezdeményezéssel

Magyarország elsődlegesen a KEHOP Plusz Megújuló energiagazdaság prioritási tengelyén és a TOP Plusz program épületenergetikai célú beruházásain keresztül járul hozzá az Európai Bizottság Renoválási hullám kezdeményezéséhez. Jelen komponens a fűtőkorszerűsítésben érintett 11 600 db háztartás által lakott épület, illetve lakás esetében nyílászárók cseréjével és hatékonyabb fűtési rendszer kialakításával biztosítja az energia hatékonyabb felhasználását, bár a beruházás elsődleges célja a fűtés-hűtés terén a megújuló energia használatának elterjesztése. Az elérhető energiamegtakarítás mértéke a kivitelezés előtt alkalmazott fűtési rendszer hatásfokától, a nyílászárók jellegétől és műszaki állapotától függően a végsőenergia felhasználás 15-30 %-a körül fog alakulni.

f) A komponens és a kohéziós célú források közötti lehatárolás

A Nemzeti Helyreállítási Terv energetikai komponensének és a kohéziós célú források közötti finanszírozási megosztás alaplogikája szerint az előbbi fedli le az időben elsőbbséget élvező rendszerszintű, illetve a megújuló energiaforrások közül a napenergia hasznosítására irányuló beavatkozásokat. Ezt részletesen az alábbi táblázat szemlélteti:

	Nemzeti Helyreállítási Terv	Kohéziós célú programok	Nemzeti költségvetés / egyéb forrás
Megújuló energiaforrások hasznosítása	Napenergia háztartási méretű hasznosítása, lakossági felhasználásnál hangsúly az energiaszegénység csökkentésén. Fejlesztések hangsúlya: lakosságon belül energiaszegénységnek kitett háztartások.	Napenergia háztartási méretű hasznosítása az energiaszegénységi célcsoportokon kívül, továbbá energiaközösségi formában, valamint geotermikus energia hasznosítása távfűtési célra. Fejlesztések hangsúlya: energiahatékonyságot kiegészítő lakossági, közszolgáltatási és vállalati háztartási méretű kiserőművek telepítése, energiaközösségek, továbbá napenergián kívül más megújuló hasznosítása.	Geotermikus energia hasznosítása költségvetési, majd Modernizációs Alapból, továbbá a Norvég Finanszírozási Mechanizmuson keresztül. Nemzeti Helyreállítási Terv támogatott tevékenységei nem fednek át a Modernizációs Alappal.
Hálózatfejlesztés	A megújuló energiaforrásból előállításra kerülő villamos energia befogadhatóságát szolgáló, időben prioritást élvező fejlesztések. Fejlesztések hangsúlya:	A megújuló energiaforrásból előállításra kerülő villamos energia befogadhatóságához szükséges, a hosszú távú hálózatfejlesztési terv	

	hálózati stabilitás megtartása, kapacitáshiány kezelése, alapvető smart grid elemek.	alapján normál ütemezésű fejlesztések, továbbá az energiatárolás. Fejlesztések hangsúlya: további megújuló kapacitások befogadhatósága, rendszer rugalmassága és szabályozhatósága, szezonális energiatárolás.	
Energiahatékonyság	Az energetikai komponensben lakossági fűtőkorszerűsítést kiegészítő nyílászárócsere	KEHOP Plusz finanszírozza a lakó-, középületek és vállalati épületek energiahatékonysági célú mélyfelújítását, míg a TOP Plusz az önkormányzati fenntartású épületekét Távhő rendszerek energiahatékonysági felújítása	Költségvetési forrásból valósul meg a lakóépületek részben energiahatékonysági célú felújítása (Otthon felújítási program)

A viszonylag magas beruházási költségigénye okán többféle forrásból kerül finanszírozásra az épületek energiahatékonysági célú felújítása:

- KEHOP Plusz támogatja a középületek energiahatékonyságának javítását;
- ezt egészíti ki a TOP Plusz az önkormányzati fenntartású középületekkel;
- a lakóingatlanok felújítására 2023-ig többféle finanszírozású támogatási program is elérhető jelen komponensen kívül: így például a 2014-2020 közötti GINOP-ból finanszírozott kedvezményes kamatozású hitel, illetve a nemzeti költségvetésből támogatott Otthonfelújítási program, ami 50%-os intenzitással nyújt vissza nem térítendő támogatást épületenergetikai célú tevékenységekre is. Ezen felül az idei évtől elérhetővé válik a KEHOP Pluszból finanszírozásra kerülő újabb kedvezményes hitelkonstrukció;
- a vállalkozások telephelyei számára is megnyílik támogatási lehetőség 2021-től a KEHOP Plusz keretében.

Ezek a támogatási programok elegendő finanszírozást biztosítanak minden szektor számára a rövid- és középtávú energiahatékonysági fejlesztések megvalósításához. Figyelemmel kell lenni továbbá a nemzetgazdasági kapacitásokra is: további finanszírozás esetén várhatóan túllépésre kerülne a kapacitáskorlát, ami egyértelműen árfelhajtó hatású lenne, ezáltal kiszorítva éppen a lakossági célcsoportot a jövőbeni energiahatékonysági fejlesztésekből.

A fenti érvek okán nem lehet cél újabb energiahatékonysági konstrukció biztosítása az energetikai komponensből. Ugyanakkor a lakosságot érintő beruházás esetén cél a legköltséghatékonyabb energiahatékonyságot javító eszköz beemelése, ami az érintett épületállomány esetén a nyílászárók cseréjét jelenti.

3. A komponens reformjainak és beruházásainak bemutatása

3.1. Reformok

Reform 1. – A villamosenergia szabályozás átalakítása

Kihívás:

- A „Tiszta energia minden európainak” című uniós szabályozási javaslatcsomag nemzeti jogrendbe történő átültetése.
- A dekarbonizációs célokat szolgáló nemzeti stratégiai célkitűzések átvezetése a nemzeti jogszabályokon.
- A megújuló energiaforrások alkalmazása okán megváltozó villamosenergia-rendszer újraszabályozása.

Célok:

A reform célja hármassal: a fogyasztók energetikai rendszeren belüli helyzetének megerősítése, a megújuló energiaforrások nagyobb léptékű alkalmazhatóságát elősegítő jogi szabályozás megteremtése, továbbá mindezek mellett az ellátásbiztonság megtartása és fokozása.

Hatását tekintve a reform elsődlegesen az energiahatékonyság növelésében kaphat jelentősebb szerepet, hiszen egy eddig nem létező új jogintézmény, az energiahatékonysági kötelezettségi rendszer bevezetésével tágítja az energiahatékonysági tevékenységek finanszírozásának eszköztárát. Közvetetten hat a megújuló energiaforrások felhasználására az egyre inkább decentralizálódó villamosenergia-rendszer új szereplőire (pl. a prosumerekre, avagy az energiaközösségekre) vonatkozó jogok rögzítésével.

Tartalom:

1. *a villamos energiáról szóló 2007. évi LXXXVI. törvény módosításáról szóló 2020. évi CLXXVI. törvény és az egyes villamosenergetikai tárgyú kormányrendeletek módosításáról szóló 721/2020. (XII. 31.) Korm. rendelet (2019/944/EU irányelv implementációja)*

A 2020-ban elfogadott szabályozás kiterjed az (i) új villamosenergia-piaci szereplők (aktív felhasználók, aggregátorok és energiaközösségek) bevezetésére, (ii) az adatgazdálkodás szabályainak módosítására, (iii) a hálózati engedélyesek közötti együttműködési szabályok módosítására és a rugalmasság lehetőségének bevezetésére, (iv) a fogyasztóvédelmi rendelkezések erősítésére, valamint a (v) hálózatcsatlakozási feltételek meghatározására.

A lefektetett szabályozás célja:

- elősegíteni a megújuló energia felhasználásán alapuló, saját termelésű villamos energia helyi elfogyasztását, vagy lokálisan mással, így például (aktív) fogyasztókat tömörítő energiaközösséggel történő megosztását, és biztosítani a helyben rendelkezésre álló megújuló energiaforrások helyben történő felhasználásának hatékony megszervezését,
- az aktív fogyasztó koncepciójával ösztönözni, hogy a fogyasztó önállóan, vagy más piaci szereplő révén (aggregátor) kilépjen a villamosenergia-piacra saját termelésű villamos energia, vagy rugalmassági képessége értékesítése céljából,
- az új joganyagok bevezetésével elősegíteni a villamosenergia-rendszerben a rendszerszabályozáshoz nélkülözhetetlen fogyasztói és termelői rugalmassági képességek felderítését és költséghatékony kiaknázását,
- lehetőséget biztosítani a rendszerfejlesztési költségek mérséklésére az innovatív megoldások alkalmazása révén,
- a fogyasztói kereskedőváltás még meglévő akadályainak felszámolásával, a számlaképi és -tartalmi előírások egzaktabb meghatározásával és az alapvető szerződéses jogok átláthatóbbá tételével nagymértékben erősíteni a fogyasztók általános védelmét,

- a hálózati engedélyesek adatgazdálkodására vonatkozó szabályok meghatározásával elősegíteni a felhasználói jogok gyakorlását és a rugalmassági szolgáltatások piacának fejlődését
- elősegíteni a hálózati engedélyesek számára szükséges szolgáltatások piaci alapú eljárásokkal összhangban történő beszerzését.

A villamosenergia-rendszerre gyakorolt hatás szempontjából a szabályozási cél

- az új termelők/fogyasztók részére elegendő és megfelelő csatlakozás biztosítása,
- az elektromobilitás, az ipari elektrifikáció, valamint a fűtés-hűtés terén jelentkező növekvő igények kielégítéséhez a jogi alapok megteremtése,
- a rendszerszintű tartalékok menedzselése,
- a szűkületkezelés,
- a frekvenciatartás, vagy
- a feszültségtartás

már ne csak hagyományos hálózati beavatkozásokkal valósuljon meg, hanem új, innovatív és helyenként költséghatékonyabb megoldások kerüljenek alkalmazásra, úgymint a fogyasztói válaszintézkedések, tárolás, aggregálás, vagy energiaközösségi formában történő működés.

2. Energetikai tárgyú egyes kormányrendeletek módosításáról szóló 401/2020. (VIII. 17.) Korm. rendelet

A villamos energiáról szóló 2007. évi LXXXVI. törvény egyes rendelkezéseinek végrehajtásáról szóló 273/2007. (X. 19.) Korm. rendelet 2020. szeptember 1. napjától hatályos módosítása biztosítja az okosmérés bevezetését. A villamosenergia-rendszerre gyakorolt hatás szempontjából a szabályozási cél a fogyasztói tudatosság növelése és a háztartási méretű kiserőművek szabályozhatóságának biztosítása. A fogyasztói tudatosság növelése egyrészt elősegítheti az energiafogyasztás napszakon belüli kisímitását, ezáltal a rendszer csúcsterheléseinek a visszafogását, továbbá a háztartási méretű kiserőművet működtető fogyasztóknál az áramtermelés és a saját fogyasztásuk időben történő jobb összehangolását (ami által 8-10 éves időtávon belül csökkenthető a hálózatfejlesztés marginális beruházási igénye, hiszen az olcsóbb keresletszabályozási eszközök már érezhető rendszerszintű hatást fognak elérni). A háztartási méretű kiserőművek által termelt villamos energia rendszerbe táplálásának szabályozhatósága már rövid távon is hozzájárul a rendszert kínálati oldalról érő túlterhelés elkerüléséhez.

3. Az egyes energiahatékonysági tárgyú törvények módosításáról szóló 2020. évi CLX. törvény

Az elfogadott törvény energiahatékonysági kötelezettségi rendszert vezetett be Magyarországon 2021. január 1. napjától. A kötelezettségi rendszerben a végső felhasználók részére villamos energiát, földgázt és üzemanyagokat forgalmazóknak előre meghatározott mértékű új végsőenergia-megtakarítást kell elérniük. A lehetséges intézkedések köre rendkívül széles: világítás-korszerűsítés, hőszigetelés és nyílászáró csere, használati melegvíz és fűtési rendszerek korszerűsítése, megújuló energiaforrások felhasználása, napelemes és napkollektoros rendszerek telepítése, épületgépészeti és -felügyeleti rendszerek, stb.

A szabályozás közvetlenül nem, csak a kötelezett szervezeteken keresztül hat ki a fogyasztók energiahatékonysági döntéseire.

A villamosenergia-rendszerre gyakorolt hatás szempontjából a szabályozási cél az energiaellátás és -felhasználás hatékonysága előtt álló energiapiaci akadályok és piaci hiányosságok

megszüntetése (így például a villamosenergia-kereskedők szabad megválasztását hátráltató adminisztratív tényezők lebontása, a villamosenergia-kereskedők ajánlatait összehasonlító eszköz bevezetése, avagy termelők számára a hálózati csatlakozás feltételeinek könnyítése), valamint az első az energiahatékonyság elvének megvalósítása.

4. Az energiaközösségekről és a bruttó elszámolás bevezetéséről szóló szabályozás kidolgozása

Az energiaközösségek tekintetében Magyarországon a hangsúly a megújuló energiaforrások használatát célzó közösségekre helyeződik, melyek jogi szabályozása elfogadásra került 2020-ban. Ezek a közösségek a résztvevők saját energiaigényének a kielégítését célozhatják. A fűtési és hűtési szektorban nincs még jogi lehetőség energiaközösség létrehozására. Az energiaközösségek létrehozására több támogatási lehetőség áll majd rendelkezésre 2021-től a KEHOP Plusz Megújuló energiagazdaság prioritási tengelyének finanszírozásában részint megújuló energiaközösségek létrehozására, részint a közösség által alkalmazandó naperóművi kapacitások kiépítésére. 2020-ban nemzeti költségvetésből került meghirdetésre pilot projektek számára pályázati kiírás, melyen nyertes projektek megvalósítása folyamatban van. A támogatási tartalmak és irányok a szakmai szervezetekkel lefolytatandó egyeztetések alapján fognak véglegesedni.

A villamos energiáról szóló – módosított – 2007. évi LXXXVI. törvény 66/B. és 66/C. §-ai rendezik a termelő-fogyasztókra vonatkozó szabályokat, mely rendelkezések a Megújuló Energia Irányelv és a Villamosenergia Irányelv alapján lehetővé teszik a közösség saját igényének a kielégítését.

A háztartási méretű kiserőművekre vonatkozó jelenlegi szabályozás értelmében a termelő-fogyasztók a közcélú hálózatot díjmentesen használhatják virtuális tárolóként: az éves összes termelés és fogyasztás összevezethető és csak a szaldón túli fogyasztásért kell fizetni a szolgáltató részére. A virtuális tárolásnak természetesen van rendszerhasználati igénye, azonban annak költségét azon fogyasztók kereshatározzák jelenleg, akiknek nincs lehetőségük napelemes beruházás megvalósítására. Ezen túl a termelő a szaldón túli termelésért díjbevételekhez jut.

A 2019/944 Irányelv alapján azok a tagállamok, amelyek a fent ismertetett rendszereket alkalmazzák, 2023. december 31-ét követően nem biztosíthatnak új jogokat e rendszerek keretében. Szükséges tehát a szabályozás átalakítása az irányelvi megfelelés érdekében. A napelemes szektorban érintett szakmai szervezetekkel együttműködésben folyamatban van a bruttó elszámolási rendszer részleteinek kialakítása.

Célcsoport:

A reform közvetlen célcsoportjai a villamosenergia-termelők, a villamosenergia-hálózat működtetésében érintett szereplők, a fogyasztók, továbbá a villamos energiát, földgázt és üzemanyagokat forgalmazó szervezetek.

Végrehajtás:

A jogszabály kidolgozásáért az Innovációs és Technológiai Minisztérium felel az érintett társadalmi partnerek bevonása mellett.

A tartalmi leírás szerinti 1-3. alpontok megvalósultak, az érintett jogszabályok elfogadásra kerültek. További feladat a 4. pont szerinti bruttó elszámolásról szóló szabályozás kidolgozása.

3.2. Beruházások

Beruházás 1: Átviteli rendszerirányító és elosztók klasszikus és intelligens hálózatfejlesztései

Leírás:

Az időjárásfüggő megújuló alapú energiatermelés decentralizáltan kapcsolódik a kis- és középfeszültségű, avagy naperőművek esetén a nagyfeszültségű elosztóhálózatokra, emiatt a 2030-ra tervezett beépített naperőművi kapacitás hálózatra csatlakoztatása országosan minden engedélyes számára jelentős bővítést igényel mind az átviteli- mind az elosztói hálózatokon.

A hálózatfejlesztést és ellátásbiztonság növelését célzó beruházások az alábbi elemeket foglalják magukba:

- NAF hálózat létesítések: A 2030-ig létesítendő új 132/22 kV-os alállomások ellátására, valamint a meglévő sugaras hálózati szakaszok megerősítésére új 132 kV-os hálózatok létesítése szükséges. A villamos elosztóhálózat hierarchiájának csúcán található elosztóhálózati elemek által nyújtott szolgáltatási minőség egyik záloga a hálózati elemek megerősítése, valamint új nyomvonalak kialakítása, a másik alappillére pedig a hálózat állapotának magas szinten tartása.
- 132/22 kV-os alállomás létesítések és bővítések: A megújuló erőművek csatlakoztatásához, valamint az elektrifikációs célok megvalósíthatóságához szükséges a meglévő hálózati infrastruktúra jelentős fejlesztése. Az új és a meglévő alállomások fejlesztésével (transzformátor bővítések) a kiadható energia minősége és mennyisége nő, így a DSO képes jelentősen növelni a csatlakoztatható megújuló erőművek számát, ezért nagyon lényeges az ezen típusú projektek megvalósítása a közeljövőben.
- KÖF hálózati fejlesztések: Az ügyféligények jelentős hányada (fogyasztás/termelés) ezen a feszültségszinten jelenik meg, azaz a KÖF hálózat és a KÖF/KIF táppontok számának növelésével jelentős mértékben növelhető az elektrifikáció és a megújulók térnyerése miatti hálózati kiszolgálhatóság, nő a hálózat szabad kapacitása és az ellátásbiztonság is. A prosumerek elterjedése új, komplex kihívásokat támaszt a hálózat üzemeltetésével szemben - a tervezett fejlesztéseink a közcélú hálózatok folyamatos rendelkezésre állását célozzák meg a gazdaságos üzemeltetés adottságainak megvalósításával.
- KIF hálózati fejlesztések: Minden lakossági ügyfél ezen feszültségszinten vételez, ezáltal ezen hálózatok vannak legjobban kitéve az elektrifikációs hatásoknak. A fejlesztés a hálózati kapacitások növelése mellett nagy hangsúlyt fektet a monitoring és szabályozó képesség elérésére és a CEP által előírt fejlesztések megvalósítására a kiefeszültségen is.
- Smart és IT fejlesztések: A hálózati elemek konvencionális fejlesztésén túl jelentősen növelni kell az információgyűjtési, monitoring és a beavatkozó (vezérlő és szabályzó) képességet is, kiemelten a szabályzási kérdéskörre fókuszálva.

Főbb fejlesztési elemek:

- elosztó hálózat:
  - nagyfeszültségű hálózaton
    - fotovoltaikus (PV) integráció miatti új nyomvonalas hálózat létesítés
    - PV integráció miatt meglévő hálózat átviteli kapacitásának növelése
    - Ellátásbiztonság növelése érdekében szükséges beavatkozások

- új alállomás létesítések, ellátásbiztonság növelése érdekében szükséges beavatkozások
- alállomási transzformátor cserék, és bővítések
- középfeszültségű (KÖF) hálózatfejlesztések
  - PV integráció miatti KÖF hálózat létesítés
  - PV integráció miatti meglévő hálózat átviteli kapacitásának növelése
  - Ellátásbiztonság növelése érdekében szükséges beavatkozások
- táppont sűrítések
  - napelemes háztartási méretű kiserőművek (HMKE) hálózatra csatlakozása miatti Középfeszültség/Kisfeszültség (KÖF/KIF) transzformátor-létesítés
  - HMKE miatti KÖF/KIF transzformátor-bővítést célzó csere
  - HMKE miatti KÖF/KIF szabályozós transzformátorra történő csere
  - Ellátásbiztonság növelése érdekében szükséges beavatkozások
- kisfeszültségű (KIF) hálózatfejlesztések
  - HMKE miatti KIF vezeték-létesítés, keresztmetszet-növelés
  - HMKE miatti KIF vezeték csere
  - HMKE miatti KIF vonali feszültségszabályozó létesítés
  - Ellátásbiztonság növelése érdekében szükséges beavatkozások
- Biztonságos energiaellátás érdekében szükséges vezérlések kiépítése, cseréje:
  - HFKV adó/vevő fejlesztések, cserék
- digitalizációs fejlesztések (KÖF/KIF transzformátorok monitoring és beavatkozó rendszere, optikai kapcsolatok létesítése, Scada⁷⁵, INIS⁷⁶ és GIS⁷⁷ fejlesztés, üzemi IT adatközpont, mérési központ fejlesztés, demand side management (DSM) megvalósítása, elosztói kiszabályozási képesség IT fejlesztései, digitális hálózati menedzsment, Smart Grid kiterjesztése, egységes elosztói kommunikációs platform megvalósítása)
- átviteli hálózat:
  - nagyfeszültségű hálózaton új nyomvonalas hálózat létesítése (PV integráció miatt)
  - alállomási fejlesztések, létesítések (PV integráció miatt)
  - alállomás bővítések (PV integráció miatt)
  - PV integrációhoz hozzájáruló digitalizációs és egyéb IT-fejlesztések

További projekttevékenység a projektmenedzsment, projekttervezés, minőségbiztosítás és az informatikai fejlesztési elemek szakmai felügyelete.

Alkalmazandó indikátorok:

- a) 2 034 MW villamosenergia-hálózatra potenciálisan csatlakoztatható, időjárásfüggő megújuló energiaforrást hasznosító villamosenergia-termelő erőművi kapacitástöbblet (adatforrás: Magyar Energia- és Közmű Szabályozási Hivatal, aminek a feladata egyúttal igazolni az adatot)

⁷⁵ Üzemirányítási rendszer: a hálózaton távkapcsolást, feszültségszabályozást, erőművek kapcsolását lehetővé tevő rendszer

⁷⁶ Hálózati adatnyilvántartás

⁷⁷ Térképes térinformatikai rendszer

b) indikátor számítás alapja: az eddig elért megújuló beépített termelői kapacitás megduplázását lehetővé tevő hálózati kapacitás megteremtése, ami időarányosan biztosítja a stratégiai célkitűzések teljesíthetőségét

Az indikátor teljesülésének ütemezése (kumulált értékek):

	2022 Q3	2023 Q3	2024 Q3	2025 Q3	2026 Q2
villamosenergia-hálózatra potenciálisan csatlakoztatható, időjárásfüggő energiaforrást megújuló villamosenergia-termelő hasznosító erőművi kapacitástöbblet, MW	214	812	1 794	1 955	2 034

Stakeholderek bevonása:

A beruházás előzetesen és folyamatosan egyeztetésre került az iparági szereplőkkel: a MAVIR-ral, mint rendszerirányítóval, továbbá az MVM csoport és az EON Hungária csoport alá tartozó elosztói engedélyesekkel.

Lehetséges kedvezményezettek:

A Magyar Energetikai és Közmű-szabályozási Hivatal által kiadott elosztói és rendszerirányítói engedéllyel rendelkező társaságok, így az MVM csoport, az EON Hungária csoport és a MAVIR, továbbá a projektmenedzsment tevékenységekre és egyes digitális fejlesztési feladatokra a 684/2020 (XII. 28.) Korm. rendelet szerinti kijelölés alapján a Digitális Kormányzati Fejlesztés és Projektmenedzsment Kft. által alkotott konzorciumok.

Beruházás formája:

Elosztói és rendszerirányítói engedélyes társaságokkal közvetlenül támogatási szerződés megkötése. Jogszabály rögzíti az engedélyesek körét. Minden engedélyes részesül a támogatásból a hálózati kapacitásuk arányában.

Lehatárolás a kohéziós célú uniós támogatásoktól:

Az energetikai komponensből tervezett beruházás a szűkös hálózati kapacitások felszámolását, a megnövekedett megújuló energiatermelési kapacitásból fakadó többlettermelés biztonságos befogadhatóságát és az alapvető hálózati informatikai elemeket tartalmazza. Tehát olyan tevékenységeket fed le, melyek végrehajtása időben prioritást élvez. Ezek megvalósítása közben, időben átfedve folyamatosan zajlik majd a kohéziós célú forrásokból finanszírozandó hálózatfejlesztési elemek előkészítése és tervezése, ami által a kohéziós forrásokból finanszírozandó projektek már a jelen beruházás lezárását megelőzően fizikailag megkezdhetők lesznek. Mindkét programcsomag közös eleme a jogilag szabályozott hálózatfejlesztési terv, ami biztosítja az egyes beruházási tevékenységek összehangolt, egymásra épülő végrehajtását, egyúttal annak elkerülését, hogy ugyanaz a tevékenység kétszer kerüljön elszámolásra.

A KEHOP keretében 2014-2020 között nem került finanszírozásra kifejezetten villamosenergia-hálózat fejlesztését célzó beruházás (tervezett volt, de végül forrás hiányában nem valósult meg).

Az elfogadott energiapolitikai stratégiák értelmében cél, hogy a jelenlegi 2 000 MW-ról 2030-ig 6 000 MW-ra emelkedjen a megújuló energiaforrásokat kihasználó beépített villamosenergia termelési kapacitás. Az így megtermelt villamos energia befogadására fel kell készíteni a

villamosenergia-hálózatot, ellenkező esetben ellátásbiztonsági kockázatok merülnek fel. Az ehhez szükséges beruházást két forrás fogja finanszírozni:

- a Nemzeti Helyreállítási terv energetikai komponense jelen beruházáson keresztül finanszírozza a fenti bekezdésben foglalt prioritást élvező hálózatfejlesztési elemeket, melyek egyúttal biztosítják az első 2 000 MW-nyi megújuló kapacitásból származó többlet villamos energia befogadhatóságát;
- a 2021-2027 közötti időszaki KEHOP Plusz Megújuló energiagazdaság prioritási tengelye finanszírozza a cél eléréséhez fennmaradó második 2 000 MW kapacitásból származó többlet energia befogadhatóságához szükséges további hálózatfejlesztési elemeket, kiemelt hangsúllyal (de nem kizárólag) a szezonális energiátárolásra.

Egyéb intézkedések és hatások:

A beruházás hozzájárul az ÜHG kibocsátás csökkentéséhez. Emellett digitális fejlesztési elemeket is tartalmaz, így elősegíti a digitális átmenetet a villamosenergia-szektorban – bár a hangsúly nem a digitális fejlesztésen van.

A 2030-ig tervezett beruházási volumen – a rendszerhasználati díjakon keresztül – az áramdíjat 1,6%-kal emelheti támogatás nélkül, amit az RRF források bevonásával lehet mérsékelni.

Intézkedések állami támogatással történő érintettségének bemutatása:

Tekintettel arra, hogy a támogatással érintett tevékenység jogi monopóliumot érint, így a támogatott intézkedés nem minősül állami támogatásnak.

Beruházás 2: Lakossági napelemes rendszerek támogatása és fűtési rendszerek elektrifikálása napelemes rendszerekkel kombinálva

Leírás:

A KSH adatai szerint bár az elmúlt években jelentősen drágultak a szilárd tüzelőanyagok, szignifikáns változás az ilyen megoldásokat alkalmazó háztartások arányában nem következett be – feltehetőleg azért, mert a relatív drágulás ellenére még mindig olcsó megoldásnak tekinthetők, másrészt a magas beruházási költségek is nehezítik a más fűtési módra való áttérést.⁷⁸

A korszerűtlen, légszennyező fűtési módra történő beragadás veszélyének elkerülése érdekében indokolt az energiaszegénység kockázatának az átlagosnál inkább kitett (az országos átlagbér alatti jövedelmű), alacsony hitelképességű, háztulajdonnal rendelkező háztartások számára vissza nem térítendő támogatás nyújtása az alábbi tevékenységekre:

(1) Tetőszerkezetre helyezett, saját fogyasztás kiváltását célzó napelemes rendszer létesítése

Elszámolható tevékenységek:

- a napelemes rendszer létesítéséhez szükséges jogi alapkövetelmények teljesítése (pl. háromfázis bekötése, villanyóra szabványosítása)
- tetőszerkezetre helyezett, saját fogyasztás kiváltását célzó napelemes rendszer (max 4-5 kW) inverterrel, tartószerkezettel, a tervezés, engedélyeztetés és a kivitelezés tevékenységével.

---

⁷⁸ https://www.ksh.hu/mikrocenzus2016/kotet_6_haztartasok_es_csaladok_adatai

(2) Napelemes rendszer telepítése, nyílászárók cseréje, tárolókapacitás létesítése és fűtési, valamint használati melegvíz előállító rendszerek elektrifikálása

A program keretében támogatható tevékenységek köre:

- a napelemes rendszer létesítéséhez szükséges jogi alapkövetelmények teljesítése (pl. háromfázis bekötése, villanyóra szabványosítása)
- tetőszerkezetre helyezett, saját fogyasztás kiváltását célzó napelemes rendszer (max 5 kW) inverterrel, tartószerkezettel, a tervezés, engedélyeztetés és a kivitelezés tevékenységével
- 5 kW teljesítményű otthoni, prémium szolgáltatásokat nem nyújtó akkumulátoros tárolóegység felszerelése (a megtermelt megújuló alapú villamosenergia átmeneti tárolásának céljából) és üzembe helyezése
- 2 db (a beruházás elején és zárásakor) épületenergetikai tanúsítvány elkészíttetése
- nyílászárók cseréje (műanyag kerettel, igazodva a hatályos építésügyi előírásokhoz és az adott épület adottságaihoz)
- a kedvezményezett háztartás által birtokolt épület kialakítása alapján az alábbi 2 műszaki megoldás közül az egyik kivitelezése:
  - energiatakarékos, korszerű elektromos fűtőpanelek/infrafűtés kiépítése az ezt kiszolgálni képes napelemes rendszerrel (max 5 kW) azon épületek esetében, ahol nincs kiépített vízközegű fűtési rendszer. Ha szükséges, levegő-levegő rendszerű hőszivattyú is alkalmazható a nagyobb terek fűtésére és hűtésére. A napelemes rendszer hálózatra történő bekötéséhez a kifejezetten csak az új fűtési célú elektromos fogyasztó berendezésekhez kötődő elektromos hálózat kiépítésének biztosítása is szükséges.

VAGY

- energiatakarékos, korszerű levegő-víz hőszivattyú beszerzése és beépítése, ha ki van építve a vízalapú fűtési rendszer hőleadókkal. A napelemes rendszer hálózatra történő bekötéséhez a kifejezetten csak az új fűtési célú elektromos fogyasztó berendezésekhez kötődő elektromos hálózat kiépítésének biztosítása is szükséges.

A fenti rendszerek kiegészíthetők a használati melegvíz előállítást biztosító tárolóval és szükség esetén csekély fűtőpatronnal is. Elvi lehetőség van a földhő és a napkollektorok fűtési célú alkalmazására is, amennyiben azok beruházási költsége és működési hatékonysága nem kedvezőtlenebb a fentebb szereplő eszközökénél.

2026-ig a támogatás eredményeként mintegy 175 MW beépített napelem kapacitás és 50 MW beépített elektromos fűtési rendszer kapacitás jöhet létre.

Az elérhető energiamegtakarítás mértéke a kivitelezés előtt alkalmazott fűtési rendszer hatásfokától, a nyílászárók jellegétől és műszaki állapotától függően az épület végsőenergia-felhasználásának 15-30 %-a körül fog alakulni.

A pályázat során csak alacsony ÜHG kihatású (GWP – global warming potential) F-gáz tartalmú eszközök szerezhetők be.

A beruházás indikátora:

- output mutató: napelemes rendszerrel ellátott és/vagy fűtőkorszerűsítésben részesített háztartások száma 34 920 háztartás (adatforrás: lebonyolító szervezet)

Az indikátor teljesülésének ütemezése (kumulált értékek):

	2022 Q3	2024 Q3	2026 Q3
napelemes rendszerrel ellátott és/vagy fűtőkorszerűsítésben részesített háztartások száma, db	2 444	15 015	34 920

Célcsoport:

Az energiaszegénység kockázatának az átlagosnál nagyobb mértékben kitett, azaz az országos átlagbér alatti jövedelmű, jellemzően alacsony hitelképességgel rendelkező, a beruházás elvégzésére fizikai szempontból alkalmas ingatlan tulajdonnal rendelkező háztartások (az épületek állapota tegye alkalmassá azokat a beruházás elvégzésére).

A pályázati felhívásban objektív kritériumok mentén kerülnek beazonosításra azon célcsoportok, akik jogosultak pályázatot beadni. E célcsoportok meghatározásának egyik szempontja, hogy a kedvezményezettek jövedelme az országos átlagjövedelem alatt legyen, másik fontos szempont, hogy az épület állapota legyen alkalmas a beruházás fogadására. E beruházás az energiaszegénység csökkentéséhez azzal járul hozzá, hogy azon háztartások is élvezhessék a megújuló energiaforrások hasznait, akik önerőből nem volnának képesek rá.

A pályázati folyamat során célunk az egyszerűsítés és a pályázó háztartások szakmai támogatása. Ezt szolgálja például a kétfordulós minősítés (jogosultsági szempontok szerinti előminősítés, majd az előkészítéshez a szakmai támogatás nyújtása), a kivitelezők előminősítése, vagy a lakosságnál a pénzügyi adminisztráció csökkentése.

Stakeholderek bevonása:

Az általános szintű javaslatokról véleményt lehet formálni az online konzultáció keretében. E mellett a pályázati felhívás tervezete is bárki számára nyilvánosan elérhető lesz az interneten véleményezési célból.

Beruházás formája:

Pályázat útján történő támogatás

Egyéb intézkedések és hatások:

A napelemes rendszerek lakossági elterjedésének növelését célzó beavatkozás közvetlenül hozzájárul a klímacélok és megújuló részarány növelésére vonatkozó célok teljesüléséhez, továbbá csökkenti az érintett háztartások energiaköltségét.

Ilyen komplex, energiahatékonysági, megújuló energia hasznosítási és energiatárolási elemeket tartalmazó támogatási program még nem került meghirdetésre Magyarországon. Ebből eredően viszonyítási pontként fog szolgálni az azt követően meghirdetésre kerülő programok előkészítésénél.

Intézkedések állami támogatással történő érintettségének bemutatása

Tekintettel arra, hogy a végső kedvezményezett magánszemély, így a támogatott intézkedés nem minősül állami támogatásnak.

4. Nyitott stratégiai autonómia és biztonsági kérdések

Az Európai Unió és Magyarország stratégiai autonómiája szempontjából alapvető fontosságú mind az energiaszuverenitás fokozása, mind a villamoshálózat biztonságának fejlesztése.

Az energiaszuverenitás növelését eredményezi a megújuló energiatermelési kapacitások felfuttatása. Az Energia komponens éppen ezt a célt szolgálja a háztartási saját fogyasztási szegmensben, illetve a hálózatfejlesztések segítségével a megújuló energia fogyasztókhöz történő eljuttatását is lehetővé teszi.

Az intelligens energiahálózatok kiépítése jelenti az energiarendszeren belüli digitalizáció alapját. Ennek eszköze a nagy hatásfokú vezetékhálózat biztosítása, az ellátásbiztonság növelése a hálózatban jelentkező esetleges termelési és felhasználási eltérések előrejelzésével és erre épülő kezelésével.

A Bizottság (COM (2020) 50) számú dokumentumában bemutatta az 5G hálózatok és más kritikus rendszerek, köztük az intelligens energiahálózatok közötti kölcsönös függőséggel kapcsolatos kockázatokat. Ezen kockázatok kezelése érdekében szigorú követelményeknek megfelelő IT-biztonsági előírások kerülnek érvényesítésre a hálózatfejlesztés kivitelezése során.

Az európai kitétség csökkentése érdekében a kivitelezés során előnyben fogja a beruházó részesíteni a nemzeti, illetve európai hozzáadott értékű termékeket és szolgáltatásokat.

5. Határokon átívelő és több országot érintő projektek

A komponens nem tartalmaz határokon átívelő, illetve több országot érintő beruházásokat.

6. A komponens zöld dimenziója

A komponens mind a 2030-as uniós klímacélok teljesítéséhez, mind a 2050-es klímasegesség eléréséhez hozzájárul. A komponens hozzájárulása 3 módon lehetséges: 1) a lakossági napelemek elterjesztését támogató beruházás eredményeként mintegy 175 MW-tal fog bővülni a megújuló energiatermelői kapacitás, ami ösztönzi a villamosenergia-termelés dekarbonizációját; 2) a megújuló alapú áramtermelési kapacitás növelése évente mintegy 49 720 tonna ÜHG kibocsátás csökkenést eredményez; illetve 3) a villamosenergia-hálózatok tervezett korszerűsítése a jövőben további legalább 2.000 MW megújuló energiatermelési kapacitás rendszerbe integrálhatóságának teremti meg a feltételét.

Minden beruházás célja a klímavédelem, az üvegházhatású gázok kibocsátásának csökkentése, valamint az éghajlatváltozás révén az emberekre, természetre, valamint az eszközökre való hatás csökkentése. Ennek megfelelően minden beruházás hozzájárul az éghajlatváltozás mérsékléséhez.

A hulladék keletkezésével járó beruházások (rugalmas és biztonságos villamosenergia-hálózat biztosítása az időjárásfüggő megújuló energiaforrások integrálása érdekében, valamint a lakossági napelem használat és fűtéskorszerűsítés támogatása) a hatályos nemzeti hulladékfeldolgozási előírások maradéktalan betartásával valósulnak meg. Ezen felül a környezetvédelmi termékdíjról szóló 2011. évi LXXXV. törvény szerinti napelemekre kivetett díj megfizetésével az életciklus végén az elavult napelemek újrahasznosítását finanszírozza az állam.

A biológiai sokféleség és az ökoszisztémák védelme és helyreállítása cél szempontjából a napelem beruházások relevánsak, melyeknél kimondásra kerül, hogy a beruházás nem csökkentheti a

biológiai aktív területet és nem telepíthetők természeti oltalom alatt álló területekre, A lakossági napelem beruházás esetében tehát tilos lesz zöld területre kihelyezni a napelemeket.

A beruházások mindegyike 100%-ban szolgálja a 37%-os klímapolitikai cél teljesítését a Nemzeti Helyreállítási Terven belül.

Beruházás	Beavatkozási terület	Klíma együttható	Környezeti együttható
Rugalmas és biztonságos villamosenergia-hálózat biztosítása az időjárásfüggő megújuló energiaforrások integrálása érdekében	33 - Intelligens energiarendszerek (beleértve az intelligens hálózatokat és az IKT-rendszereket) és a kapcsolódó tárolók	100%	40%

A táblában szereplő beruházás tevékenységei kizárólag a villamosenergia-hálózat fejlesztésére irányulnak, ami okán a jelzett beavatkozási terület alá tartoznak. A beruházás végső célja a megújuló energiák rendszerbe integrálhatóságának fokozása és a rendszer rugalmasságának növelése.

Beruházás	Beavatkozási terület	Klíma együttható	Környezeti együttható
Lakossági napelem használat és fűtéskorszerűsítés támogatása	29 - Megújuló energia: napenergia	100%	40%

A jelzett beruházás a napenergia hasznosítását célozzák: a lakossági megújuló energia támogatásában szereplő fűtéskorszerűsítési elem önmagában nem, kizárólag napelem támogatással együtt hajtható végre, hiszen a napelem biztosítja hozzá részben a villamos energiát.

Emellett mindkét beruházás esetében a környezeti célkitűzésekre szánt támogatás kiszámítására vonatkozó együttható egységesen 40%-os.

7. Digitális dimenzió

A reformprogram egyik beruházása az „Átviteli rendszerirányító és elosztók klasszikus és intelligens hálózatfejlesztései” 40%-ban járul hozzá a digitális ráfordítási küszöb eléréséhez. Összességében a komponens keretének 15%-a segíti elő a digitális átállást. Az innovatív műszaki megoldásokra építő hálózatfejlesztések a digitalizálás irányában is jelentős előrelépést jelentenek az energiaszektor számára, egyúttal növelik a villamosenergia-hálózat szabályozhatóságát. Az adatok digitális technológiák útján történő hasznosítása támogatja a keresleti-kínálati egyensúly jobb előrejelzését és az energiatermelés jobb szabályozhatóságát.

A beruházás a 033 - Intelligens energiarendszerek (beleértve az intelligens hálózatokat és az IKT-rendszereket) és a kapcsolódó tárolók elnevezésű dimenziókód alá tartozik.

8. Ne okoz jelentős kárt elv

Az EU taxonómiai rendeletének 17. pontjában meghatározott hat környezeti célkitűzésnek megfelelően valósulnak meg a komponens beruházásai.

A komponens minden beruházásának célja a klímavédelem, az üvegházhatású gázok kibocsátásának csökkentése, valamint az éghajlatváltozás révén az emberekre, természetre, valamint az eszközökre való hatások csökkentése. Ennek megfelelően minden beruházás hozzájárul az éghajlatváltozás mérsékléséhez.

Az üvegházhatású gázok csökkentése a Nemzeti Energia és Klíma Terv egyik fontos célja: 2030-ra 40%-os (1990-hez viszonyítva) csökkentést irányoz elő a NEKT, valamint a GDP ÜHG-intenzitásának folyamatos csökkentését. A célkitűzés szigorítását írja elő az Európai Tanács 2020. decemberi döntése. A 2019. évi adatok alapján Magyarország mintegy 33%-kal csökkentette az ÜHG kibocsátását.

A Rugalmas és biztonságos villamosenergia-hálózat biztosítása az időjárásfüggő megújuló energiaforrások integrálása érdekében beruházás szintén megfelel a 100%-os klímaegyütthatónak, valamint a 40%-os környezeti együtthatónak. A beruházás hulladék keletkezésével jár, melyek között a legnagyobb környezeti kockázattal az elhasznált transzformátorok bírnak. Minden keletkező hulladékot ártalmatlanítani fog a kivitelező a hatályos nemzeti hulladékfeldolgozási előírások maradéktalan betartásával. A klíma és a levegőtisztaság szempontjából kockázatos elavult eszközök újrafeldolgozása során kötelező biztosítani a káros anyagtartalom megfelelő kivonását, majd ártalmatlanítását. A beruházás során beépítésre kerülő eszközök beszerzésénél ügyelni szükséges arra, hogy azok várható élettartama meghaladja a beruházás során hulladékká váló eszközökét.

A beruházás a *Biológiai sokféleség és az ökoszisztémák védelme és helyreállítása célkitűzés* által megfogalmazott kritériumok szerint valósul meg. Az elhasznált transzformátorok feldolgozása során kötelező a lég- és vízszennyező anyagok megfelelő körülmények között történő kivonása, majd ártalmatlanítása. A kivitelezésben érintett helyszínek meközelítése során biztosítandó a keletkező porszennyezés minimalizálása. Ha a beruházás során megvalósuló fizikai tevékenységek természeti oltalom alatt álló területeket érintenek (mert a meglévő hálózati elemek ott található), úgy azok végrehajtása során biztosítandó a természetes területek legkisebb mértékű igénybevétele. Új létesítés nem érint vizes élőhelyeket. Ezen környezeti célú elővigyázatossági intézkedések megtartásával a beruházás alatt jelentkező közvetlen és közvetett környezeti hatások minimalizálhatók.

A Lakossági napelem használat és fűtőkorszerűsítés támogatása megvalósulásával számításaink szerint mintegy 11.600 háztartás esetében **megszűnhet a közvetlen fűtési eredetű légszennyezés és ÜHG-kibocsátás**. Mivel a beruházás szociális szempontokat is figyelembe fog venni, így a fűtési rendszerek cseréje olyan földrajzi térségekben is fel fog gyorsulni, ahol jelenleg átlagot meghaladó mértékű a fűtésből származó szállópor-, nitrogén-dioxid- és talajmenti ózonerhelés. Ezáltal a beruházás kedvezően hat a közegészségügyi helyzetre olyan területen, ahol a 2008/50/EU irányelvben meghatározott uniós levegőminőségi határértéket túllépi, vagy fennáll a túllépés veszélye. A felhasználandó napelemek a környezetvédelmi termékdíjról szóló 2011. évi LXXXV. törvény hatálya alá esnek, amely szerint a napelemekre kivetett díj megfizetésével az életciklus végén az elavult napelemek újrahasznosítását finanszírozza az állam.

9. Mérföldkövek, célok és ütemezés

Az egyes beruházások mérföldköveit és pénzügyi ütemezését az Excel táblázat releváns munkalapjai mutatják be.

Reform 1. – A villamosenergia-szabályozás átalakítása

Ütemterv:

Az alábbi elem kivételével a reform által lefedett szabályozás többsége 2020. második félévében már elfogadásra, így végrehajtásra került.

A bruttó elszámolásra történő áttérést rendező jogi szabályozás várhatóan 2022. II. félévében kerül elfogadásra és 2024. január 1-vel lép hatályba. Az uniós jogi követelménynek megfelelően a háztartási méretű kiserőművek által termelt energia árának elszámolási módját módosítani szükséges annak érdekében, hogy külön kerüljön elszámolásra a megtermelt és az elfogyasztott energiamennyiség.

Beruházás 1: Átviteli rendszerirányító és elosztók klasszikus és intelligens hálózatfejlesztései

Ütemezés:

A beruházás alapjául a kötelező jelleggel elkészítendő úgynevezett hálózatfejlesztési tervek szolgálnak, melyek több éves előrettekintésben vizsgálják a várható igényeket és egyéb, a hálózat jövőbeni működését befolyásoló tényezőket. A megvalósuló beruházás a hálózatfejlesztési tervek azon elemeit veszi át, melyek célja a megújuló energiatermelésből származó többlet energia befogadásának biztosítása.

Ez alapján az elosztói beruházások egyes tevékenységei már 2020-ban megkezdődtek az aktuális hálózatfejlesztési terveknek megfelelően. Az energetikai komponens keretében csak a 2020. február 1.-ét követően megkezdett tevékenységek lesznek elszámolhatók. A beruházás egésze 2021 első felében elindul a szükséges közbeszerzési eljárások meghirdetésével. A beruházások 2026-ban zárulnak.

A hálózatfejlesztési terveket, illetve a hálózatfejlesztés megújuló energia befogadási képességét a MEKH validálja.

2022 és 2026 között éves mérföldkövek kerültek meghatározásra, amelyek a korábbi hálózatfejlesztési beruházások időbeni lefutását veszik alapul.

Beruházás 2: Lakossági napelemes rendszerek támogatása és fűtési rendszerek elektrifikálása napelemes rendszerekkel kombinálva

Ütemezés:

- pályázatra történő jelentkezés 2021. augusztustól lehetséges, a benyújtandó pályázati dokumentumokat 2021. augusztustól kezdik kidolgozni
- első kivitelezési munkálatok kezdete: 2021. decembertől folyamatosan
- a kivitelezés által érintett háztartások időbeni lefutását az Excel táblázat tartalmazza
- pályázati szakasz lezárása: 2025 Q4
- programok zárása: 2026. július 31.

A beruházás lebonyolítása során a lehető legegyszerűbb eljárásrend alkalmazására törekszünk mind a pályázásnál, mind a kifizetéseknel, mind pedig a szakmai megvalósítás során. A pályázatot olyan szervezet fogja lebonyolítani, ami rendelkezik lakossági pályázatok megszervezésével kapcsolatos tapasztalatokkal.

A 2022-2026 közötti mérföldkövek meghatározásánál fokozatos felfutással számoltunk, lehetőséget adva a rendszer öntanulásának és szükség szerinti korrekciójának.

10. Finanszírozás és költségek

A beruházások költségigényét és pénzügyi ütemezését az Excel táblázat releváns munkalapjai fejtik ki részletesen.

Beruházás 1: Átviteli rendszerirányító és elosztók klasszikus és intelligens hálózatfejlesztései

Beruházási költségek:

- Számítás alapjául szolgáló fajlagos költség: nettó 102 millió Ft / MW a villamosenergia-hálózatra potenciálisan csatlakoztatható, időjárásfüggő megújuló energiaforrást hasznosító villamosenergia-termelő erőművi kapacitástöbblet (a rendszerirányító és az elosztó társaságok elmúlt évekbeli beszerzési értékeken nyugvó tapasztalatai alapján, a részletes levezetést lásd a mellékletben)
- Beruházás teljes költségigénye 207,5 milliárd forint, amiből az RRF-re jutó támogatási összeg nettó 103,73 milliárd forint

Támogatási intenzitás: 50%

Beruházás 2: Lakossági napelemes rendszerek támogatása és fűtési rendszerek elektrifikálása napelemes rendszerekkel kombinálva

A beruházási költségek, illetve teljes keret:

- lakossági háztartási méretű kiserőművek fajlagos költsége nettó 410 000 Ft / kW piaci árelemzés alapján (a fajlagos költségek alátámasztására lásd a napelemes fajlagos költségeket bemutató mellékletet)
- 5 kW otthoni akkumulátoros tárolóegység fajlagos költsége beszereléssel és üzembe helyezéssel együtt nettó 2 772 760 Ft (2021. áprilisban interneten keresztül elvégzett piaci árelemzés alapján 5 termék ajánlati árának az átlaga, továbbá nettó 900.000 forint üzembe helyezési díjjal számolva, ami az eszköz CAPEX költségének a fele)
- hőszivattyús rendszer számított, egy háztartásra jutó költségigénye (napelem és hőszivattyú alapú fűtés): nettó 4.270.000 forint piaci árelemzés alapján
- amennyiben hőszivattyús rendszer nem alakítható ki, fűtőpanelek alkalmazásával a teljes számított költségigény háztartásonként (napelem és fűtőpanelen alapuló fűtés): nettó 2.545.000 forint ugyancsak piaci árelemzés alapján
- nyílászárók költségoptimális cseréjének fajlagos költsége ($U=1,1 \text{ Wm}^2\text{K}$) nettó 65 040 Ft/m²
- RRF által biztosított teljes támogatási keret nettó 158,759 milliárd forint

Támogatási intenzitás: nettó bekerülési költség 100%-a

11. Hitel kérelem alátámasztása (amennyiben releváns)

Nem releváns.

G KOMPONENS – ÁTÁLLÁS A KÖRFORGÁSOS GAZDASÁGRA

1. A komponens bemutatása

Összefoglaló

Átállás a körforgásos gazdaságra

Szakpolitikai terület: körforgásos gazdaság, hulladékgyűjtés

Célkitűzés: Az Európai Unió szakterületi stratégiáiban és jogszabályalkotásában kiemelt figyelmet kap a globális versenyképesség javítása, a fenntartható gazdasági növekedés előmozdítása, az innovatív új üzleti modellek, valamint új munkahelyek teremtését célzó, ún. körforgásos gazdaságra vonatkozó, a hulladékgyűjtési szakterületet érintő jogszabályok és egyéb dokumentumok. Az elmúlt években a hulladékgyűjtési szektor nemzetközi felértékelődésének lehetünk tanúi, köszönhetően a környezetvédelmi előírások és követelmények szigorodásának és a másodnyersanyag felhasználási lehetőségeinek erősödésének. A hazai hulladékgyűjtési rendszer folyamatos fejlődést mutatott az elmúlt évtizedekben, mivel a lerakott hulladék mennyisége csökkent, a hasznosított hulladékmennyiség pedig nőtt. A teljes rendszer azonban további lényeges fejlődési és hatékonyságnövelési potenciállal rendelkezik, amelyet eddig nem sikerült teljes mértékben kihasználni, aminek számos oka van. A hulladékgyűjtési rendszerrel szembeni legnagyobb kihívások közül a körforgásos gazdasági modellre való átállás és az uniós kötelezettségek teljesítése emelhetők ki. A komponens célja a körforgásos gazdaságra történő átállás elősegítése.

Reform és vagy beruházás:

Reform: Körforgásos gazdaságra történő átállás hazai szabályozása (COFOG 05.1 – Hulladékkezelés)

A reform teljes **becsült költsége 0 Ft.**

Beruházás 1: Hulladékgyűjtési infrastruktúra fejlesztése (COFOG 05.1 – Hulladékkezelés)

A beruházás teljes becsült nettó költsége 120 Mrd Ft, amelyen belül az **RRF-ből finanszírozni tervezett költség nettó 60 Mrd Ft.**

Beruházás 2: Intelligens, innovatív és fenntartható ipar és másodnyersanyag piac erősítése (COFOG 05.1 – Hulladékkezelés)

A beruházás teljes becsült költsége nettó 86 Mrd Ft, amelyen belül az **RRF-ből finanszírozni tervezett költség nettó 43 Mrd Ft.**

Becsült költség: A komponens teljes becsült költsége nettó 206 Mrd Ft, amelyen belül az RRF-ből finanszírozni tervezett költség nettó 103 Mrd Ft.

2. Fő kihívások és célkitűzések

a) Fő kihívások

Az Európai Bizottság által prioritásként meghatározott körforgásos gazdaságra vonatkozó javaslatcsomag 2015. december 2-án került közzétételre⁷⁹. A javaslatcsomag részeként a Bizottság „Az anyagkörforgás megvalósítása – a körforgásos gazdaságra vonatkozó uniós

⁷⁹ https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/hu/MEMO_15_6204

cselekvési terv” című közleményében⁸⁰ a körforgásos gazdaságra vonatkozó uniós cselekvési tervet terjesztett elő. A Bizottság az uniós cselekvési tervben figyelmet fordított a gazdaságba „másodlagos nyersanyagként” visszajuttatott újrafeldolgozott anyagokra is.

Az Európai Bizottság a 2015 decemberében kiadott körforgásos gazdaság javaslatcsomagjának Akciótervéhez kapcsolódóan – kétéves előkészítő munka és magas szintű tárgyalások eredményeként – 2018. január 16-án újabb csomagot terjesztett elő három körforgásos gazdaságra történő átállást elősegítő közleménnyel és két jelentéssel.

A Körforgásos Gazdaság csomag továbbá még hat, hulladékgazdálkodási irányelv módosítására vonatkozó javaslatot tartalmazott, amelyek a tárgyalási és az uniós döntéshozatali folyamatok lezárásával 2018. június 4-én léptek hatályba. Az Európai Bizottság körforgásos gazdaságra vonatkozó javaslat-csomagja a hulladékgazdálkodásra vonatkozó jogszabály-módosítások mellett egy Akciótervet⁸¹ is tartalmazott. A javaslatcsomag átfogó célja az erőforrás hatékonyság, valamint az üvegházhatású gázkibocsátás mérséklésének elősegítése a nyersanyagok, termékek és hulladékok lehető leghatékonyabb felhasználásának, illetve hasznosításának biztosításával.

A körforgásos gazdaság összes gazdasági szereplőre való kiterjesztése döntő mértékben fog hozzájárulni a klímasemlegesség 2050-ig történő megvalósításához és a gazdasági növekedésnek az erőforrás-felhasználástól való elválasztásához, miközben biztosítja az Európai Unió hosszú távú versenyképességét.

E törekvés megvalósítása érdekében az Európai Uniónak fel kell gyorsítania az áttérést egy olyan regeneratív növekedési modellre, amellyel többet teszünk bolygónk megóvásáért, mint amennyi kárt okozunk neki. E célból lépéseket kell tennie annak érdekében, hogy erőforrás-fogyasztásunkat bolygónk tűrőképességének határain belül tartsuk, és ezért arra kell törekedni, hogy a következő évtizedben csökkentsük nyersanyagfogyasztásunkat és megduplázzuk a körforgásos anyagfelhasználási arányt. Az Európai Bizottság 2020. március 11-én adta ki a tisztább és versenyképesebb Európát szolgáló, körforgásos gazdaságra vonatkozó új cselekvési tervről szóló közleményét⁸², amely a 2015-ben kiadott körforgásos gazdasági javaslatcsomag keretében kiadott cselekvési terv megújítása. Az új cselekvési terv a körforgásos gazdaságra való átálláshoz szükséges további intézkedéseket fogalmazott meg.

Az új cselekvési terv a „Kevesebb hulladék, több érték” című fejezetben foglalkozik a hulladékkeletkezés megelőzésével és a körforgásos gazdaságra irányuló megerősített hulladékpolitika részét képező intézkedésekkel, mivel a törekvések ellenére a keletkező hulladék mennyisége nem csökken, és a hulladékkeletkezés gazdasági növekedéstől való függetlenítése további jelentős erőfeszítést igényel.

Továbbá az új cselekvési terv a gazdaság széles területeit érinti annak érdekében, hogy elősegítse az Európai Zöld Megállapodás céljainak elérését. Az új terv célja, hogy a termékek életciklusának különböző szakaszaira kiterjedő intézkedések révén gazdaságunkat alkalmassá tegye a zöld jövőre, erősítse versenyképességünket, ugyanakkor védje a környezetet, és új jogokat biztosítson a fogyasztók számára.

Magyarország számára a lényegi pontot az EU-s célszámok teljesítése és az elkülönített hulladékgyűjtési rendszer felállítása képezi. Magyarország célja, hogy az európai uniós elvárásoknak megfeleljen. Tekintettel a követelmények ambiciózus szintjére, jelentős támogatási forrásra van szükség azok megvalósításához.

⁸⁰ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/?uri=CELEX%3A52015DC0614>

⁸² <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/?qid=1590755470418&uri=CELEX:52020DC0098>

2008–2018 között nőtt a települési hulladék újrafeldolgozása Európában, és az újrafeldolgozott anyagok egyre nagyobb szerephez jutnak az anyagok iránti általános kereslet kielégítésében. Ugyanakkor az újrafeldolgozott materiák, az anyagok iránti uniós kereslet átlagosan kevesebb, mint 12%-át elégitik ki. Erről tanúskodik az érdekelt felek jelentése is, amely szerint a teljes körforgás csak a világgazdaság 9%-a esetében valósul meg, így még sok területen van szükség előrelépésre. Amennyiben Magyarország ezekben élen tud járni, úgy nemcsak a hazai másodnyersanyag igény kielégítésére lehet képes, hanem régiós vezető szerep betöltésére is, tekintettel arra, hogy a környező országokban a hulladék újrafeldolgozása, anyagában hasznosítása és abból konkrét termék előállítására még szintén kezdeti stádiumban van.

Magyarországon a háztartási, valamint a háztartáshoz hasonló hulladék részét képező papír-, fém-, műanyag- és üveghulladék újrahasználatra előkészítésének és újrafeldolgozásának aránya 2018-ban 46,93% volt, míg az EU-célkitűzés 2020-ra 50%.

A hulladékokról és egyes irányelvek hatályaon kívül helyezéséről szóló 2008/98/EK irányelv (Hulladék Keretirányelv) módosításával a települési hulladék újrahasználatra való előkészítésére és újrafeldolgozására vonatkozóan célértékek kerültek rögzítésre:

ÚJRAHASZNÁLATRA VALÓ ELŐKÉSZÍTÉSRE ÉS ÚJRAFELDOLGOZÁSRA VONATKOZÓ CÉLÉRTÉKEK

	célszám	derogációval
2025-ig	55%	50%
2030-ig	60%	55%
2035-ig	65%	60%

Forrás: 2008/98/EK irányelv (Hulladék Keretirányelv)

KIHÍVÁS: *A 2019. évi összesített országos adatok alapján az újrahasználatra előkészített/újrafeldolgozott települési hulladék aránya 35,82% volt. Az EU-s célok eléréséhez további lényeges fejlesztésre van szükség, elsősorban a hulladékgyűjtési és -kezelési rendszerben.*

Egyes hulladékok elkülönített gyűjtési rendszerét kell kialakítania a tagállamoknak az alábbiak szerint:

- textilanyagok kötelező elkülönített gyűjtése 2025. január 1-től,
- biohulladék kötelező elkülönített gyűjtése 2023. december 31-től (vagy keletkezés helyén történő gyűjtése és hasznosítása),
- 2025. január 1-től háztartási veszélyes hulladék elkülönített gyűjtése.

KIHÍVÁS: Jelenleg a tagállamoknak a papír, a fém, a műanyag és az üveg esetében került kialakításra kötelezően elkülönített hulladékgyűjtési rendszer. Magyarországon ezek mellett még a zöldhulladék gyűjtése is elkülönítetten történik (azonban nem rendszeresen, hanem időszakosan), valamint a lomhulladék elszállításának gyakorisága ritka. Az egyes területeken képződött hulladék kapcsán *a települési hulladék visszagyűjtésének az infrastruktúrája igényli a legnagyobb fejlesztést*, ahogy ezt a Hulladék Keretirányelv is felismerte és kimondottan arra irányozva határozta meg ambiciózus céljait. Célunk RRF támogatásból a fenti (textil, bio és veszélyes) hulladékok tekintetében is az elkülönített hulladékgyűjtési rendszer tagállami szintű kiépítése.

A hulladéklerakókról szóló 1999/31/EK tanácsi irányelv módosítást követően a lerakásra kerülő települési hulladékok arányát csökkenteni kell: a települési hulladék legfeljebb 10%-a kerülhet hulladéklerakóba 2035-re. A derogációval teljesítendő célérték: 2035-re legfeljebb 25%, a derogációs feltételeknek Magyarország megfelel, a 10%-os célértéket így 2040-re

elegendő teljesítenünk. Az üvegházhatású gázok kibocsátásához a hulladékgazdálkodási szektor is hozzájárul (5,4%-os arányban⁸³), a hulladéklerakókban a biológiailag lebomló hulladékokból keletkező gáz felszabadulása által. Így a hulladéklerakás csökkentése az uniós és ennek megfelelő nemzeti célok szempontjából is kihívást jelent. Kedvező folyamatnak tekinthető, hogy a hulladék lerakásából származó kibocsátások 20%-kal csökkentek 2005 és 2016 között, ami 0,9 millió tonna CO₂-egyenértéknek felel meg.

KIHÍVÁS: *A 2019. évi összesített országos adatok alapján a lerakott települési hulladék aránya 50,6% volt.* A tagállamoknak törekedniük kell annak biztosítására, hogy 2030-tól a hulladéklerakókban ne lehessen újrafeldolgozásra vagy egyéb hasznosításra alkalmas hulladékot, különösen települési hulladékot elhelyezni. A célérték teljesítéséhez a települési hulladék hasznosítási arányának drasztikus emelésére van szükség, amelyhez további fejlesztések, beruházások indokoltak a hulladékgazdálkodási területen. A hulladéklerakási arány csökkentéséhez és a lerakás elkerüléséhez az új elkülönített hulladékgyűjtési rendszerek is hozzá fognak járulni.

A csomagolásról és a csomagolási hulladékokról szóló 94/62/EK irányelvben a módosítással új újrafeldolgozási célértékek kerültek rögzítésre hulladékfajtánként:

ÚJRAFELDOLGOZÁSI CÉLÉRTÉKEK

Újrafeldolgozási célértékek				
	2018. évi adatok	2025. december 31-ig	2030. december 31-ig	<i>derogációs lehetőségek</i>
műanyag	30,0%	50%	55%	<i>a derogációs eltérés legfeljebb 15% lehet egy vagy két alcél között megosztva</i>
fa	24,5%	25%	30%	
vasfém	71,2%	70%	80%	
alumínium		50%	60%	
üveg	35,3%	70%	75%	<i>az egyes célértékre vonatkozó újrafeldolgozási arány nem csökkenhet 30% alá</i>
papír és karton	67,5%	75%	85%	
összes csomagolási hulladék	46,6%	65%	70%	<i>az üveg és a papír esetében a célszám nem lehet 60%-nál kisebb</i>

Forrás: A csomagolásról és a csomagolási hulladékokról szóló 94/62/EK irányelv

KIHÍVÁS: *Magyarország a műanyag és üveghulladékok elkülönített gyűjtése tekintetében van lemaradásban.* Leginkább a lakosoknál képződött hulladék visszagyűjtési rendszerét szükséges javítani. Elsősorban a lakosság hozzáállásának megváltoztatásával, azt követően pedig a begyűjtött többlethulladék mennyiségére a megfelelő kezelői kapacitást kiépíteni, ami aztán a másodnyersanyag piacot is erősíti.

A hulladék újrafeldolgozásához, a jó minőségű másodnyersanyag előállításához szükséges beruházások (kapacitásnövelés, hatékonyabb technológiákra történő átállás) támogatása, innovatív technológiákra történő átállás támogatása, kritikus és egyéb (gazdaságosan kinyerhető) másodnyersanyagok kinyerése és újrafeldolgozása szükséges. Összességében *Magyarország számára a következő évek jelentős kihívása az uniós hulladékgazdálkodási célok teljesítése, hulladéklerakás és ezen belül a települési hulladék lerakásának csökkentése, a hulladékgazdálkodáshoz kapcsolódó CO₂ kibocsátás csökkentése, a hulladékkezelési infrastruktúra fejlesztése, a jelenleg vegyesen gyűjtött települési hulladék újrafeldolgozása és ezzel az uniós célként kitűzött körforgásos gazdasági modellre való áttérés.* Olyan infrastruktúrára és kapacitásokra van szükség, amelyek segítségével a ma még legnagyobb

⁸³ Magyarország 2019. évi nemzeti reform programja

kihívást jelentő, vegyesen gyűjtött települési hulladékok tovább szelektálhatók, elkülönítetten gyűjthetők, és az így kapott hulladék frakciók újrafeldolgozása és hasznosítása biztosítható. A keletkező anyagok minősége pedig lehetővé teszi, hogy széles körben hasznosíthatók legyenek. A kapacitások kiépítése a jelenlegi gazdasági környezetben jelentős kihívást jelent Magyarországnak. A biohulladék kezelési kapacitás támogatását KEHOP+-ból tervezzük finanszírozni. Kezelésük során mind a zöldhulladék, mind az élelmiszerhulladék kezelésére összpontosítunk. Így komposztálótelepek felújítása és közel 200 ezer tonna országos kapacitású új komposzttelep létesítése szükséges. A komposzt mezőgazdasági szerepének betöltésére is figyelemmel leszünk, ezzel anyagában történő hasznosítási arányt növelve: a komposzt mezőgazdasági hasznosításának elősegítése és a komposzt minőségbiztosítási rendszer kialakítása. A komposztálás során nem lebomló hulladékok kezelésére európai uniós példák alapján anaerob lebomlást végző létesítmények igénybevétele tervezett. A kialakításukat úgy tervezzük, hogy szennyvíziszap kezelésére is alkalmasak legyenek.

KIHÍVÁS: A *kutatási és innovációs kapacitások növelése* és a fejlett technológiák elterjesztése mellett a kapacitásépítést célzó beruházások, melyek a körforgásos gazdaságra való áttérésben részt vevő valamennyi érdekelt fél számára jelentősek, az Európai Bizottság 2019. évre és 2020. évre vonatkozóan elkészített *Magyarországról szóló országspecifikus ajánlásaiban* is kiemelt szerepet kapnak. Ezen innovatív befektetés – ha most megtörténik – strukturális változásokat idézne elő, és tartós hatással lenne a gazdasági és társadalmi ellenálló képességre, a fenntarthatóságra és a hosszú távú versenyképességre. A kémiai újrafeldolgozás támogatásával olyan újrafeldolgozott nyersanyagok gyárthatók, melyek minősége megegyezik a fosszilis alapú alapanyagokéval és kiindulási anyagként használhatók fel vegyipari termékek és műanyagok előállításához, helyettesítve a fosszilis erőforrásokat.

b. Célkitűzések

A hulladékgazdálkodási beruházások a zöld átállás célkitűzés részeként a körforgásos gazdaságra történő átállást segíti Magyarországon. Az Európai Unió és Magyarország célkitűzéseinek megfelelően:

1. a hulladékgazdálkodási célok teljesítéséhez;
2. a körforgásos anyagfelhasználási arány növeléséhez és
3. a szén-dioxidkibocsátás csökkentéséhez is hozzájárul.

Ezzel támogatja a középtávú stratégiai célt, hogy a magyar hulladékgazdálkodási ágazat a körforgásos gazdaság egyik mintaértékű modellje legyen Európában.

Az Európai Zöld Megállapodás szerint az Európai Uniónak biztosítania kell, hogy 2050-re karbon-mentes legyen, 2030-ra pedig a már elfogadott 40%-os kibocsátás csökkentésén túl is ambiciózusabb, legalább 55%-os csökkentést vállaljon. A Magyar Energia és Klímaterv a hulladékokkal kapcsolatos kibocsátások csökkentésére is megfogalmazott célokat. „A hulladékkal összefüggő kibocsátások 2030-ra 23%-kal csökkennek. A csökkenés legfőbb hajtóereje a lerakott hulladék mennyiségének csökkenése.” A tervben szereplő beruházások többek között a hulladékágazat energiahatékonyságát célzó beruházásokat is szükségesnek ítéli.

Magyarország Kormánya az elvek hangoztatása mellett cselekvéssel is kíván tenni a környezetvédelemért. Ezért is került elfogadásra a *Klíma- és Természetvédelmi Akcióterv* (a továbbiakban: KTA) 2020-ban. **A KTA tartalmazza a hulladékcsökkentésre, az országban található illegális hulladékok felszámolására vonatkozó intézkedéseket, továbbá a fenntarthatóság, a megújuló energia szélesebb körű felhasználása és a klímavédelem területén vállalt feladatokat.** A KTA célja, hogy a fenntarthatóság szempontjait figyelembe

véve a magyar állam mindent megtegyen azért, hogy a következő generációk jobb állapotban örökölhessék meg Magyarországot, mint amilyen állapotban az jelenleg van.

Felmérések alapján több százezer tonna elhagyott hulladék van országszerte erdőkben, utak és folyópartok mentén stb. A hulladékgazdálkodási szankciórendszer szigorítása mellett cél a lakosság számára a megfelelő, elérhető közelségbe megtalálható hulladék leadására alkalmas hely biztosítása.

Középtávú stratégiai célkitűzés, hogy a magyar hulladékgazdálkodási ágazat a körforgásos gazdaság egyik mintaeértékű modelljévé válhasson Európában. E folyamat egyik alappillére a hazai hulladékgazdálkodási ágazat megújítása, egyúttal megfelelő módon történő előmozdítása a méretgazdaságos, optimális és végül, de nem utolsósorban fenntartható működés felé. Az elmúlt évek hulladékgazdálkodási tapasztalatai és az új célok elérése érdekében szükségessé vált a jelenlegi hulladékgazdálkodási rendszer átalakítása, amely révén *az egyes energetikai és hulladékgazdálkodási tárgyú törvények módosításáról szóló 2021. évi II. törvény* az Országgyűlés által elfogadásra és 2021. február 25-én kihirdetésre is került. A törvény megalkotását, ezzel a hulladékgazdálkodási ágazat átalakítását elsődlegesen a körforgásos gazdaságra való átállásból fakadó hulladékgazdálkodási célok teljesítés elmaradásának veszélye tette indokolttá. *A törvény elfogadását követően már a végrehajtási rendeletek elfogadása is megtörtént,* amellyel így Magyarország már **megvalósítja az európai uniós körforgásos gazdaság 2018. évi hulladékgazdálkodási irányelveinek hazai jogszabályokba történő átültetését.**

Az Országos Hulladékgazdálkodási Terv meglétét a hulladékokról és egyes irányelvek hatályon kívül helyezéséről szóló 2008/98/EK európai parlament és tanácsi irányelv, valamint a hulladékról szóló 2012. évi CLXXXV. törvény írja elő. Az Országos Hulladékgazdálkodási Terv (a továbbiakban: OHT) 7 évre készül az Európai Unió programozás időszakához igazodva. A 2021-2027 időszakra készülő OHT bemutatja hazánk hulladékgazdálkodási helyzetét, hulladékáramonként bemutatja a készítés időpontjára vonatkozó helyzetet, a 2014-2020 időszakra szóló OHT alatt elért eredményeket, azonosítja a hiányosságokat és felvázolja az adott hulladékáramra vonatkozó általános és specifikus cselekvési irányokat. Az OHT a hulladékgazdálkodás stratégiai célkitűzéseinek, a meghatározott célok elérésének, továbbá az alapvető hulladékgazdálkodási elvek érvényesítésének érdekében készül. ***Az OHT célul tűzte ki az európai uniós követelményeknek való megfelelés teljesítését, amelynek elengedhetetlen része a hulladékgazdálkodási infrastruktúra (szállítás gyűjtés, kezelés) fejlesztése. Az OHT cselekvési programjában jelen komponensben szereplő, hulladékgazdálkodást érintő reformjai és beruházásai is szerepelnek. Az OHT elfogadása hamarosan várható, jelenleg a társadalom bevonása zajlik a dokumentum véleményezésébe. Az OHT minden olyan célt nevesít, amely jelen RRF dokumentumban is szerepel.***

A 2021-2027 közötti uniós kohéziós célú támogatások kifizetését lehetővé tevő egyik feljogosító feltétele a naprakész hulladékgazdálkodás tervezés. **Az OHT ezen feljogosító feltétel alapja, így az EU által elvárt kritériumrendszert teljesíteni fogja.**

Továbbá a 2019. évben az Európai Bizottság Magyarországnak szánt, 2021–2027 közötti kohéziós politika finanszírozással kapcsolatos beruházási iránymutatása a körforgásos gazdaságra való átállás előmozdítása érdekében a következő célokat fogalmazta meg:

- a hulladékgazdálkodási hierarchiában a legmagasabb szintű lépések irányába történő elmozdulás támogatása: a hulladékkeletkezés megelőzése, az újrafeldolgozás, valamint az elkülönített hulladékgyűjtési rendszer bővítése;
- a kapacitásépítést célzó beruházások a körforgásos gazdaságra való áttérésben részt vevő valamennyi érdekelt fél számára, valamint a körforgásos gazdaság előmozdítása a kis- és középvállalkozásokban;

- a nyersanyagok alternatíváinak kifejlesztése és az újrafeldolgozott anyagok használatának ösztönzése (pl. az újrafeldolgozott tartalom iránti kereslet növelését célzó intézkedések, a másodnyersanyag-visszanyerés előmozdítása).

A 2021-2027 közötti uniós kohéziós cél kapcsán tett **javaslat mindegyikéhez igazodnak jelen komponens hulladékgazdálkodási beruházásai. A beruházásokból új hulladékgyűjtési, szállítási, képződést megelőző és előkezelő infrastruktúra fejlesztését tervezzük.** A többéves pénzügyi keretből (MFF) a már meglévő szállítási, gyűjtési és előkezelési infrastruktúra fejlesztését, valamint új és meglévő hasznosítási infrastruktúra fejlesztését tervezzük, továbbá illegális hulladék felszámolását, hulladéklerakók rekultivációját.

Fontos uniós célkitűzés a kiváló minőségű újrafeldolgozott tartalmú termékek piacának kialakítása. A jövőbeli EU-s újrafeldolgozott tartalomra vonatkozó minimum követelmények, a kialakítás alatt lévő fenntartható termékpolitikai keret terméktervezéssel kapcsolatos előírásai, és a csomagolóanyagok tervezésének alapvető követelményeinek erősítése mind keresletet fognak támasztani a jó minőségű újrafeldolgozott műanyagok iránt.

KIEMELTEN FONTOS CÉL, hogy az új rendszereket fenntartható módon alakítsuk ki, így azok megfelelő módon tudják majd kezelni a változásokat, amit a megváltozott hulladék összetétel eredményez. Ehhez a megfelelő ágazati stratégiák mellett a jogszabályi környezetet is meg kell teremteni. A rendszerem fejlesztés során kiépítésre kerülnek az Európai Unió tagállamaira kötelezően előírt új, hulladékgyűjtési rendszerek: textil hulladékra, biohulladékra, háztartási veszélyes hulladékra (házhoz menő gyűjtés, biohulladék helyben történő hasznosítása, hulladékgyűjtő udvarok/szigetek kiépítése, új válogatómű létesítése), amelyek majd egyúttal ösztönzik az MFF-ből megvalósítani tervezett hulladékhasznosítási infrastruktúra fejlesztését és egyúttal a másodnyersanyag piac erősítését is. A másodnyersanyag piac erősítése az új válogatómű létesítésével is segítségre kerül.

A kémiai újrafeldolgozás modern technológiájának támogatásával a hulladékfeldolgozó kapacitások bővítése és a más módon nem újrafeldolgozható hulladékok feldolgozása lehetséges, ezzel csökkentve a hulladéklerakást. A kémiai újrafeldolgozás megoldást biztosít a jelenleg újra nem hasznosított műanyag hulladékok újrafeldolgozására, mint például a vegyes vagy nem tisztított műanyagok. Ezzel jelentős lépést teszünk a célszámok teljesíthetősége érdekében. Új hulladék-újrafeldolgozási kapacitás kiépítésével kiváló minőségű újrafeldolgozott vegyi anyagokat tudunk előállítani a fosszilis alapanyagokból előállított vegyi anyagok helyettesítésére.

Országjelentés

Az Európai Bizottság 2019. és 2020. évre vonatkozóan is elkészítette Magyarországról szóló jelentését és országspecifikus ajánlásait, amelyekben több pontban is hulladékgazdálkodással kapcsolatos javaslatok fogalmazódtak meg.

Az Európai Bizottság 2019. évi Magyarországról szóló jelentésében kiemeli, hogy a körforgásos gazdaság megvalósítása továbbra is kezdeti szakaszban van, a települési hulladékok újrahhasznosítása fejletlen, és a gazdasági eszközök nem elegendőek a környezeti kihívások kezeléséhez. A komponensben megvalósítani tervezett hulladékgazdálkodási infrastruktúra-fejlesztések a körforgásos gazdaság megvalósításához járulnak hozzá.

A 2020. évben az Európai Bizottság a jelentésben leírta, hogy korlátozott haladás tapasztalható a hazai hulladékgazdálkodásban. Az uralkodó hulladékkezelési módszer továbbra is a hulladéklerakás. Ennek eredményeként fennáll a kockázata annak, hogy Magyarország kis mértékben elmarad a települési hulladék újrafeldolgozására vonatkozóan 2020-ra kitűzött 50%-os céltől. A Bizottság javaslata szerint a gazdaság környezetbaráttá

tételéhez az energiahatékonyság, az éghajlatváltozás hatásaival szembeni ellenálló képesség és a hulladék-újrafeldolgozás terén van szükség beruházásokra. A hulladék minél nagyobb arányú feldolgozásához a gyűjtési és válogatási infrastruktúra járul hozzá, amelyet RRF keretében kívánunk fejleszteni.

A kutatási és innovációs kapacitások növelése és a fejlett technológiák elterjesztése mellett a kapacitásépítést célzó beruházások, melyek a körforgásos gazdaságra való áttérésben részt vevő valamennyi érdekelt fél számára jelentősek, az Európai Bizottság 2019. évre és 2020. évre vonatkozóan elkészített Magyarországról szóló országspecifikus ajánlásaiban is kiemelt szerepet kapnak. Ezen innovatív befektetés – ha most megtörténik – strukturális változásokat idéz elő, és tartós hatással lesz a gazdasági és társadalmi ellenálló képességre, a fenntarthatóságra és a hosszú távú versenyképességre.

3. A komponens reformjainak és beruházásainak bemutatása

Reform: Körforgásos gazdaságra történő átállás hazai szabályozása

Kihívás: A körforgásos gazdaságra történő átálláshoz a megfelelő jogszabályi környezet megteremtése elengedhetetlen. A 2018. évben módosított irányelvek⁸⁴ hazai jogszabályba történő átültetése megtörtént, azonban a teljes körforgásos gazdaságra történő átállás érdekében további részletszabályok kidolgozása szükséges. Az Európai Unió folytatja az EU-s jogszabályi környezet felülvizsgálatát és a körforgásos gazdaság céljait előre vívő stratégiákat alkot, amelyeket a tagállamok hazai szabályozásába is át kell emelni. Tekintettel arra, hogy az RRF tervezési időszakában előre nem tudjuk milyen további szabályozásokat fog még a Bizottság elvégezni, ezért jelen reform során az előttünk már ismert és tervezett szabályok megalkotása kerül tervezésre.

Cél: A jogszabályok megalkotásának célja, hogy a körforgásos gazdaságra történő átálláshoz a megfelelő jogi, hatósági, ellenőrzési, szankcionálási környezet is meg legyen teremtve. A jogszabályi környezet fog hozzájárulni, hogy a tervezett beruházások elérjék céljaikat. Az alábbiakban felsoroljuk, hogy mely, kiemelten fontos területen szükséges a körforgásos gazdasághoz történő további átállást elősegítő jogszabályalkotást elvégezni:

- visszaváltási rendszer megalapozása és részletszabályai,
- a hulladékgazdálkodási ágazat racionalizálása érdekében egyes kormány- és miniszteri rendeletek megalkotása és módosítása,
- az egyes műanyagtermékek környezetre gyakorolt hatásának csökkentése,
- hulladékstátusz megszűnésére vonatkozó szabályozás,
- melléktermékre vonatkozó szabályozás,
- kiterjesztett gyártói felelősségre vonatkozó szabályozások,
- az elhagyott hulladék ingatlanról történő elszállításának és megfelelő hulladékkezelési helyre történő elszállítás tényének igazolására szolgáló jogszabály,

További célként szerepel a reformnál a körforgásos gazdaság hulladékgazdálkodási lábát megalapozó stratégia elkészítése: a 2021-2027 időszakra szóló Országos Hulladékgazdálkodási Terv. A reform megvalósításával jogi és gazdasági eszközökön keresztül a gyűjtési és újrafeldolgozási arány növekedését, a lerakási arány csökkentését (EPR, visszaváltási rendszer), valamint az EoW és melléktermékek szabályozásának köszönhetően a hulladék képződésének csökkentését.

⁸⁴ 2018/851 (EU), 2018/850 (EU), 2018/852 (EU), 2018/849 (EU)

Reform jellege, típusa és nagysága: A reform jellege a körforgásos gazdaságra történő átállást elősegítő jogszabályi környezet biztosítása és stratégiai dokumentum elkészítése. Nagysága a kihirdetett/elfogadott jogszabályok/stratégia számában mérhető.

Annak bemutatása, hogy kit és/vagy mit céloz a reform: A reform jogalkotási és stratégiaalkotási feladatokra irányul. Jogalkotást kormányzati szerv végzi el, aminek hatása van az egész hulladékgazdálkodási ágazatra.

Reform végrehajtásának módja: A reform jogalkotása az irányelvekben meghatározott hazai irányokat szabályozza, a stratégia pedig a szakterület közép és hosszútávú céljait határozza meg. A szabályozás során az érdekképviselők, közigazgatási szervek és az ágazatban érintett fontosabb szereplők is bevonásra kerülnek. Megtett javaslataikat jogalkotás során igyekszünk figyelembe venni. A reform jogalkotási folyamatát 2023-ig terveztük, tekintettel az új hulladékgazdálkodási modell indulására és a visszaváltási, valamint EPR rendszer indulására.

Érdekeltek részvétele, bevonása:

- **Reform:** A tervezett jogalkotási folyamatok során munkacsoportokat hozunk létre, amelybe bevonásra kerülnek az ágazati szereplők is. A résztvevők között a többi közigazgatási szerv is képviselteti majd magát.

Reform bevezetésének akadályai és ezek tervezett megoldása: Az ágazat rendkívül sok szereplővel és különböző érdekekkel érintett, ezért a tervezett jogszabályok egyeztetése, elfogadása elhúzódhat. Ennek köszönhetően az ágazati szabályozás kialakítása a tervezetthez képest csúszhat, a jogalkotási folyamat lelassulhat, vagy felülvizsgálatára kerülhet sor. Ennek elkerülése végett tervezzük az érdekelt feleket már a jogszabályalkotási folyamat elején bevonni.

Állami támogatással való érintettség: a reform állami támogatással nem érintett.

Beruházás 1: Hulladékgazdálkodási infrastruktúra fejlesztése

Kihívás: A települési hulladék újrahasználatra való előkészítésére és újrafeldolgozására vonatkozó, a Hulladék Keretirányelv szerinti új célértékek kerültek meghatározásra, valamint a hulladéklerakókról szóló 1999/31/EK irányelvben foglalt, a települési hulladék lerakására vonatkozó célérték kötelezettség is kihívásokat tartalmaz.

További ambiciózus előírások:

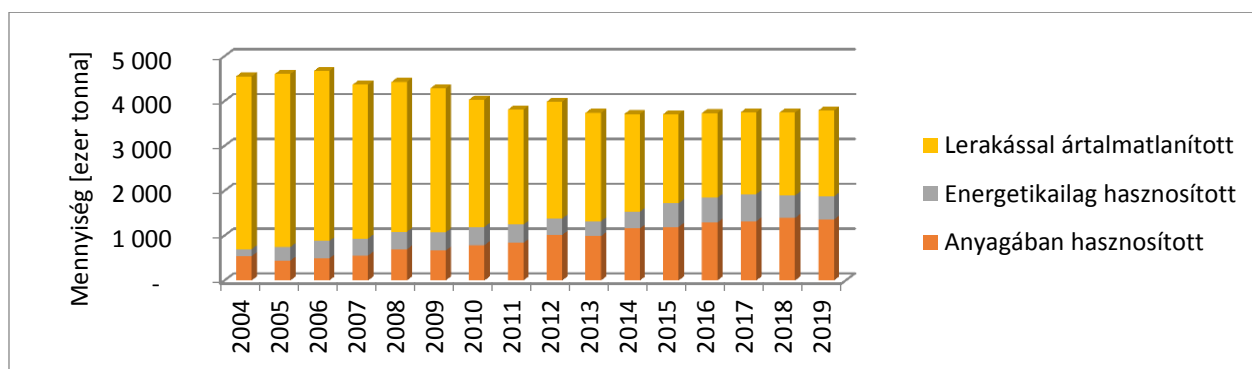
- Textilanyag kötelező elkülönített gyűjtése 2025. január 1-től.
- Biohulladék kötelező elkülönített gyűjtése 2023. december 31-től (vagy keletkezés helyén történő gyűjtése és hasznosítása).
- 2025. január 1-től háztartási veszélyes hulladék elkülönített gyűjtése.
- Az egyes műanyagtermékek környezetre gyakorolt hatásának csökkentéséről szóló 904/2019 (EU) irányelvből fakadó itálpalackokra irányuló másodnyersanyag-tartalomra és elkülönített gyűjtésre vonatkozó előírások.
- A csomagolási hulladékokra a csomagolásról és a csomagolási hulladékról szóló 94/62/EK irányelv alapján újrafeldolgozási célértékek.

Az európai uniós újrafeldolgozási célok eléréséhez kulcsfontosságú a megfelelő gyűjtési infrastruktúra kialakítása. Az újrafeldolgozási arány a következő Magyarországon az EU-s célkitűzésekhez képest.

**JELENLEGI FELDOLGOZÁSI ÉS LERAKÁSI ARÁNY, VALAMINT AZ EURÓPAI UNIÓS
CÉLOK BEMUTATÁSA**

	Magyarország	EU-s célkitűzés		
	2019	2025 (derogáció nélkül)	2030 (derogáció nélkül)	2035 (derogáció nélkül)
Újrahasználatra előkészített/ újrafeldolgozott települési hulladék aránya	35,82%	55%	60%	65%
Lerakott települési hulladék aránya	50,6%	n.r.	n.r.	10%

**TELEPÜLÉSI HULLADÉK ALAKULÁSA A KEZELÉSI MÓDOK MEGOSZLÁSA
ALAPJÁN(2004-2019)**

A fenti ábrából látszik, hogy a hulladék lerakásának aránya ugyan csökken, az újrafeldolgozása pedig növekszik, azonban még mindig elmaradásban vagyunk az EU-s céloktól.

Biohulladék elkülönített hulladékgyűjtési rendszere:

A biohulladék fogalmába a biológiailag lebomló, kerti vagy parkokból származó hulladék, háztartásokban, irodákban, éttermekben, nagykereskedelmi, étkezdei, vendéglátóipari és kiskereskedelmi létesítményben keletkező élelmiszer- és konyhai hulladék, valamint élelmiszer-feldolgozó üzemben keletkező hasonló hulladék tartozik. Erre tekintettel mind a zöldhulladékra mind az élelmiszerhulladéokra vonatkozóan gyűjtési kötelezettségünk van. Az *adatgyűjtési rendszerünk (OKIR-EHIR) alapján, valamint a vegyes települési hulladék összetételének vizsgálati adatai alapján* 480 ezer tonna zöldhulladék és 288 ezer tonna élelmiszerhulladék képződik évente. Zöldhulladék [20 02 01 (biológiailag lebomló hulladék)] tekintetében működik az elkülönített hulladékgyűjtési rendszer, azonban annak gyűjtése nem rendszeres, a zöldhulladék mennyiségének csak 60%-a kerül hasznosításra (komposztálásra), a többi a vegyes települési hulladékkal együtt lerakásra kerül. Jelenleg az élelmiszerhulladék a vegyes települési hulladékkal együtt lerakásra kerül, elkülönített gyűjtési rendszere nincs kiépítve. A népesség fokozatosan növekszik, az életszínvonal minősége is fokozódik, így a termelés is növekszik. Mindezek következtében az élelmiszerhulladék termelése, az élelmiszer pazarlás az utóbbi években megnőtt. Fejenként évente 32,7 kg élelmiszerhulladékot termelünk (ebben nincsen benne a közcsatornába juttatott élelmiszerhulladék mennyisége, ami további mintegy 15 kg/fő/év mennyiség lehet víz nélkül). Ez azt jelenti, hogy az éves átlagos élelmiszerfogyasztásra vonatkoztatva kizárólag a vegyes hulladékba évente átlagosan fejenként 30 000 Ft-ot dobunk ki. Ennek jelentős része megelőzhető lenne a vásárlási, fogyasztói szokások változtatásával. Jellemzően a téli időszakban – különösen az ünnepek idején – az élelmiszerhulladék mennyiség a jelentősebb, míg a tavaszi kerti munkák megkezdésével a zöldhulladék mennyisége növekszik.

Textilanyagok elkülönített gyűjtési rendszere:

A textil- és ruhaipar a világgazdaság egyik legdinamikusabban fejlődő területe. Évenként világszerte mintegy 100 millió tonna textilszál gyártása történik, évi 3-4%-os növekedés mellett. Ennek oka egyrészt a Földön élő emberek létszámának, másrészt a megnövekedett középosztály fizetőképes keresletének folyamatos és erőteljes növekedése. 2015-ben az Európai Unióban mintegy 6 millió tonna ruházati cikk fogyott. A ruházati iparág ökológiai lábnyoma 195 millió tonna CO₂, míg vízlábnyoma 46,4 millió m³ volt. Hozzávetőlegesen évi kb. 6 millió tonna ruházati hulladék képződik, melynek csupán 25%-a kerül újrahasználatra és hasznosításra, 75%-a égetőbe vagy lerakóba kerül. Az EU textilipara évi 16 millió tonna hulladékot termel, melynek nagy részét elégetik, vagy lerakóban helyezik el. 2000 és 2015 között a termelés és fogyasztás megkétszereződött, egy ruhanemű viselése 200 alkalomról 150 alkalomra csökkent. A megnövekedett fogyasztás és a csökkenő használati idő következménye, hogy jelentősen megnövekedett a használt ruhák aránya a hulladékokban. *Hazánkban a karitatív szervezetek kezdték a használt ruhák jótékony célra történő gyűjtését. Az ország gyűjtőkonténerekkel való lefedettsége még közel sem teljes. A jelenlegi 2129 konténert nagyon sokan nem érik el, ezért a használt ruhák a szemétkorba landolnak.* A fejlett országokban a gyűjtés 6-10 kg/fő/év. A használt ruhák piacát elsősorban az új termékek árának alakulása határozza meg. Az utóbbi 10-15 évben olyan tendencia alakult ki, hogy a termelési volumen növekedését az árak fokozatos csökkenése jellemezte. Túltermelés és túlfogyasztás van a ruházati és cipő termékekből a világon. Az új termékek csökkenő ára és növekvő mennyisége magával húzta a használt ruha árát is, ami fokozatosan a jövedelmezőség csökkenését eredményezte. A 2018. évben elvégzett, vegyes települési hulladék összetétel vizsgálat alapján megállapítható, hogy az évente képződő, kb 2,4 millió tonna vegyes települési hulladék 3,52%-ban tartalmaz textilhulladékot, mintegy 84 480 tonnát évente. Az EU is felismerte ezen termék/hulladék felhasználási problémáját, ezért a körforgásos gazdasági modellje is célul tűzte ki, hogy 2025. január 1-től minden tagállam köteles lesz bevezetni a textil termékekre és hulladékokra az elkülönített gyűjtési rendszert.

Veszélyes hulladék elkülönített hulladékgyűjtési rendszere:

A háztartásokban képződött veszélyes hulladékot a lakos az egyes hulladékgazdálkodási létesítmények kialakításának és üzemeltetésének szabályairól szóló 246/2014. (IX. 29.) Korm. rendelet alapján hulladékgyűjtő udvarban vagy speciális gyűjtőhelyeken leadhatja. Ennek ellenére *a vegyes települési hulladékban még mindig előfordul veszélyes hulladék, 1,23% arányban (29 520 tonna évente). Az országban kiépült hulladékgyűjtő udvarok nem minden, jogszabályban lehetőséget adó hulladék átvételét végzik vagy az udvar méretéből, vagy területi igény hiányából fakadóan.* A hulladékgyűjtő udvarokban összegyűjtött, vagy válogatási maradékban található veszélyes hulladék aránya 0,6%. Sajnos a gyártók visszavételi kötelezettsége sem működik a leghatékonyabban (pl. elem és akkumulátor hulladék, elektromos és elektronikus hulladék). A gyűjtés fejlesztésével a visszagyűjtött mennyiség növekedni fog, amelynek elszállításáról is gondoskodni kell.

KÉPZŐDÖTT VESZÉLYES HULLADÉK MENNYISÉGE RÉGIÓNKÉNT 2019-BEN [TONNA]

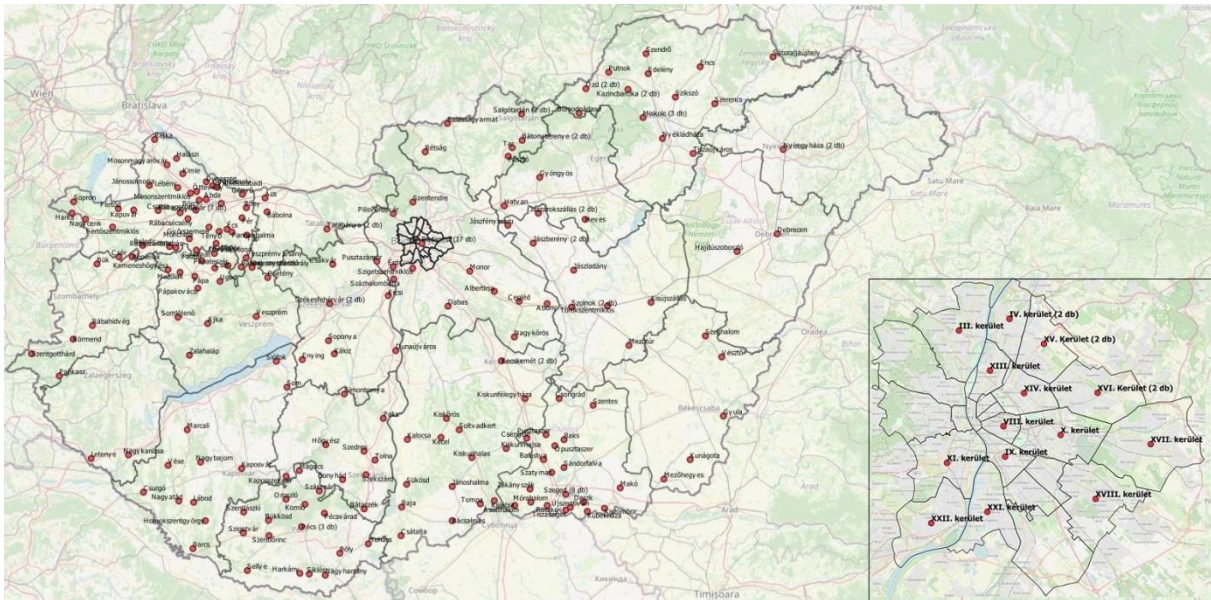
Budapest	Dél-Alföldi	Dél-Dunántúli	Észak-Alföldi	Észak-Magyarországi	Közép-Dunántúli	Nyugat-Dunántúli	Pest
110 204	67 562	26 939	91 594	60 275	131 411	73 680	111 855

Forrás: OKIR-EHIR

Hulladékgyűjtő udvarok, átvételi helyek, hulladékgyűjtő szigetek számának növelése, újrahasználati központok létesítése:

Európai uniós célkitűzés az elkülönített hulladékgyűjtés fejlesztése – udvar, átvételi helyek létesítése (veszélyes hulladék gyűjtés fejlesztés), hulladékgyűjtő szigetek, ezzel az újrafeldolgozás elősegítése, másodnyersanyag piac erősítése. Jelenleg az elkülönítetten gyűjtött hulladék visszagyűjtési aránya alacsony. A lakosság részéről rendszeres megkeresés érkezik, hogy a hulladékukat nem tudják hulladékgyűjtő udvar hiányában leadni, vagy az udvar azt a típusú hulladékot nem veszi át. Jelenleg az NHKV Zrt. 2019-es adatai alapján 266 db hulladékgyűjtő udvar üzemel.

HULLADÉKGYŪJTŐ UDVAROK TÉRKÉPES ÁBRÁZOLÁSA

Forrás: NHKV Zrt. 2019-es adatai

Magyarország népessége alapján 37 ezer emberre jut egy hulladékgyűjtő udvar, aminek drasztikus megváltoztatása szükséges. A fenti térkép is mutatja, hogy a kiépült hulladékgyűjtő udvarok elosztása sem egységes az országban.

Magyarországon a házhoz menő szelektív gyűjtés bevezetését megelőzően megyénként 300-400 hulladékgyűjtő sziget volt kihelyezve. A házhoz menő hulladékgyűjtéssel számuk 10-15%-kal lecsökkent. A megmaradt szigetek 30-40%-ánál megszüntették az üvegfrakció gyűjtésének lehetőségét is. Kisebb településeken, községekben, ahol a népességszám alacsony, egy hulladékgyűjtő udvar beruházási, fenntartási és üzemeltetési költségét figyelembe véve hulladékgyűjtő szigetek létesítésével tervezett az elkülönített gyűjtés kialakítása. A lakosság hulladékgyűjtő szigetek használata során tanúsított hozzáállása miatt a szigeteket körbekerített, kamerával megfigyelt felszereléssel kell kialakítani.

Magyarországon jelenleg 7 újrahaználati központ működik. *Lakossági és közszolgáltatói visszajelzések alapján az újrahaználati központra nagy igény jelentkezik a lakosság részéről.* A hulladékhierarchia szempontjából a hulladék képződésének megelőzése érhető el ezzel. „Ami valakinek hulladék, az a másikkak érték.”

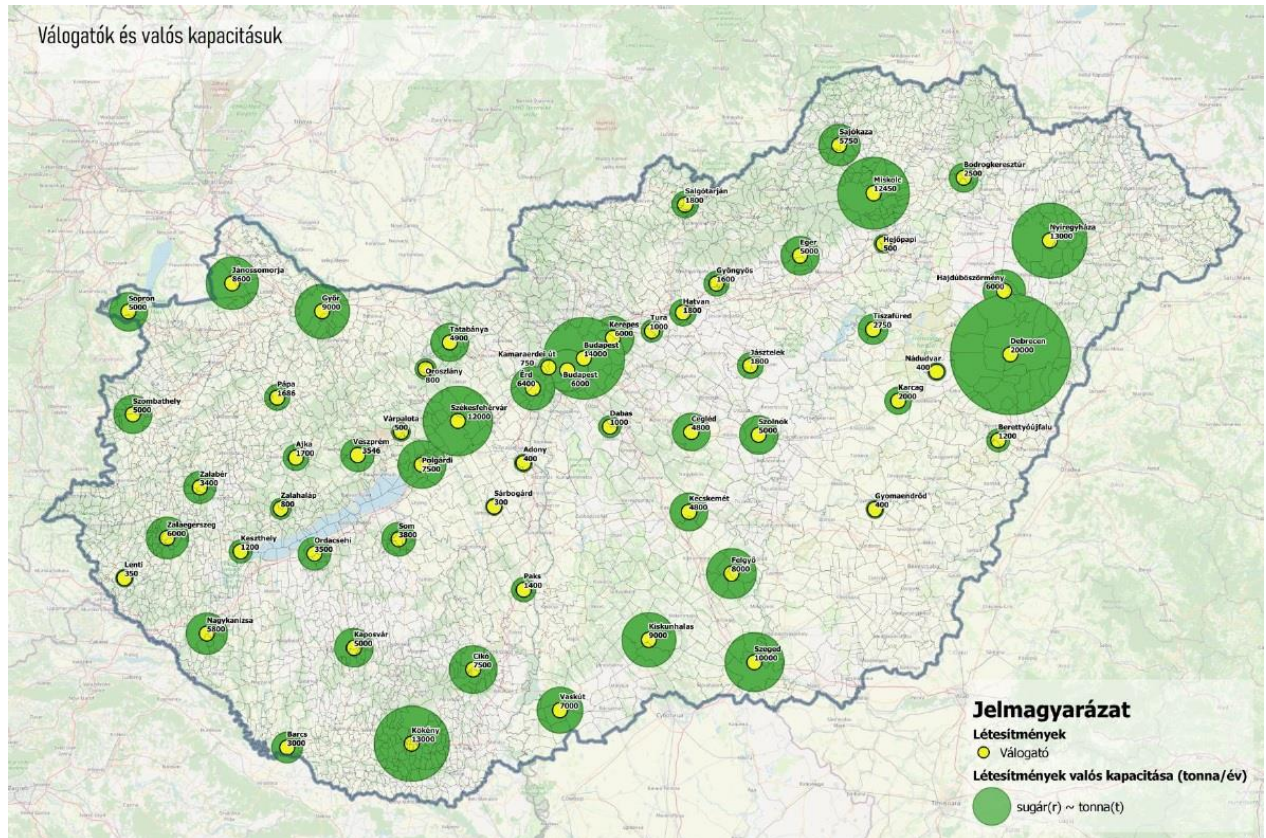
Továbbá az udvarok és szigetek számának növelésével az illegális hulladékelhagyás is megelőzhető, az újrafeldolgozási arány növelhető, ezzel a másodnyersanyag piac erősíthető, a primer nyersanyag kitermelés elkerülhető, az éghajlatváltozáshoz való alkalmazkodás elérhető.

Válogatómű létesítése:

A hulladékgazdálkodásban a körforgásos gazdaság céljainak eléréséhez vezető egyik technológiai lehetőség a szelektíven gyűjtött anyagáramok számának fokozása és az egyes

anyagfajták mennyiségének növelése. Azonban a házhoz menő gyűjtéssel megnövelt mennyiségű haszonanyag válogatása már nem lehetséges a gyakran 10-15 éves technológiát alkalmazó kézi válogatókkal. Országos viszonylatban 59 darab válogatómű működik, amelyből 2 darab esetében a teljes gépi fejlesztés megvalósult. A technológia-fejlesztés következtében csökkenthetők a működési költségek és akár 2-3-szorosára növelhető a létesítmények kapacitása.

VÁLOGATÓMŰVEK TÉRKÉPES ÁBRÁZOLÁSA

Forrás: NHKV Zrt. 2019-es adatai

A hulladékgazdálkodási közszolgáltatás során elkülönítetten gyűjtött hulladék mennyisége (papír, műanyag, fém, üveg) közel 200 ezer tonna körül alakul, amelynek szennyezettsége jelenleg rendkívül magas, van, hogy 40%-ot is elér. A hulladék újrafeldolgozását megelőző előkezelés, válogatás elengedhetetlen az európai uniós újrafeldolgozási célok elérése érdekében.

A jelenlegi 59 db válogatómű elméleti kapacitása 900 ezer tonna/év, azonban csak 300 ezer tonna/év kihasználtsága van, de még így sem fedi le az ország teljes területét a válogatói infrastruktúra, a közelség elve nem tud érvényesülni az összegyűjtött hulladékok előkezelése során.

Cél: Az elkülönített hulladékgyűjtés és előkezelés fejlesztésével a primer nyersanyagok kitermelése csökken, az újrahaználát, újrahaználatra való előkészítés és újrafeldolgozásnak köszönhetően a másodnyersanyag mennyiség növekedése várható, az éghajlatváltozáshoz hozzájáruló termelés csökkenthető. Stratégiai célunk, hogy fejlesszük a hulladékgyűjtési és -előkezelési rendszereket, a háztartások számára biztosítsuk a hulladék leadásának, elkülönített gyűjtésének lehetőségét. A hulladék feldolgozásnak köszönhetően a hulladék lerakásának mennyiségi csökkenése érhető el, ezzel a talaj és vizek szennyezettsége elkerülhető.

Biohulladék:

RRF forrás terhére célunk – az EU-s követelménnyel összhangban – a biohulladék elkülönített gyűjtési rendszerének kiépítése. Zöldhulladék tekintetében a telepi komposztálás mellett célunk RRF támogatásból a házi/közösségi komposztálás erősítése gyűjtőedények beszerzése útján. Így több településen (pl. családi házas övezetekben) a keletkezés helyén történő kezelése meg is történhet a komposztládák biztosításával. Célunk országos lefedettséggel 4,2 millió háztartás számára a gyűjtőedényzet biztosítása (mind komposztláda, mind kisebb méretű gyűjtőedény). A 20 01 08 (biológiailag lebomló konyhai és étkezési hulladék) azonosító kódú hulladék, elsősorban nedvességtartalma és bomlóképesége miatt csak edényzetben gyűjthető, zsákokban nem.

A biohulladék elkülönített gyűjtésének bevezetésével a gyűjtőjáratok száma is növekedni fog, mivel a biohulladék jellegéből kifolyólag az elszállítási gyakoriság magasabb lesz, mind a papír-műanyag-fém esetében. A lakosságtól – a házi/közösségi komposztálást igénybe nem vett háztartásokból, épületekből – történő elszállításhoz új hulladékgyűjtő járművek beszerzése válik indokolttá. A Magyarországon használt járművek átlagéletkora meghaladja a 10 évet, így azok fokozott cseréje is indokolt. A hulladékgyűjtő jármű felépítése és meghajtása (kibocsátása) a klímacélok támogatását kell szolgálnia, azaz környezetbarát felépítésűnek kell lennie (zöld átállás támogatása), így új, környezetbarát jármű beszerzésekkel számolunk. A környezetkímélő járművek beszerzési kritériumai majd a beszerzési kiírásban kerülnek rögzítésre zöld közbeszerzés támogatásaként. Az új gépkocsikkal csökken a zaj-, és füstkibocsátás is, fenntartásuk is sokkal gazdaságosabb lesz. Továbbá az új járművek drasztikusan kisebb költséggel üzemeltethetők, karbantartási költségeik alacsonyabbak, mint a több százezer kilométert futott régiek.

Textilanyagok elkülönített gyűjtési rendszere:

Célunk textilgyűjtő konténerek beszerzése és kihelyezése, gyűjtőpontok létrehozása országosan, ezzel az EU által elkülönített gyűjtésre előírt követelményeknek történő megfelelés. Magyarországon a jelenlegi 2129 konténert nagyon sokan nem érik el, ezért a használt ruhák a vegyes települési hulladékban landolnak, így vagy energetikai hasznosításra vagy lerakásra kerülnek. Az optimális lefedettség az lenne, ha minden 1000 főre jutna egy konténer, azaz a teljes lakosság esetén 10 000 db konténerre lenne szükség. Tehát további 8000 db ruhagyűjtő konténer beszerzése válik szükségessé, hogy az ország teljes területén a lakosok le tudják adni a háztartásukban keletkező textil/ruházatot és hulladékát. Így utolérnék a fejlett országokat, ahol a gyűjtés 6-10 kg/fő/év.

Veszélyes hulladék elszállítása:

Magyarország körforgásos gazdasági akciótervének része, hogy minden településen biztosítani szükséges a hulladékok leadásának lehetőségét, így többek között a veszélyes hulladék gyűjtési átvételének lehetősége is nő, a lakos a veszélyes hulladékát elérhető közelségben leadhatja. A hulladékgyűjtő udvarok kapacitásának fejlesztése RRF keretből tervezett megvalósítani, azonban azt részletesebben a következő célkitűzésben mutatjuk be.

A lakosságtól az infarstruktúra-fejlesztéssel veszélyes hulladékok visszagyűjtött mennyisége növekedni fog. A megnövekedett mennyiség elszállításához speciális járművek beszerzésére van szükség, természetesen itt is a klímacélokot szem előtt tartva környezetbarát járművek üzembe helyezésével. Az új gépkocsikkal csökken a zaj-, és füstkibocsátás is, fenntartásuk is sokkal gazdaságosabb lesz. Továbbá az új járművek drasztikusan kisebb költséggel üzemeltethetők, karbantartásuk kedvezőbb, mint a több százezer kilométert futott régi járműveké.

Hulladékgyűjtő udvarok, átvételi helyek, hulladékgyűjtő szigetek számának növelése, újrahasználati központok létesítése:

Kormányzati célkitűzés a hulladék gyűjtési infrastruktúrájának fejlesztése. Ehhez a hulladékgyűjtő udvarok, hulladékgyűjtő szigetek, átvételi helyek számának növelése szükséges. Minden településen biztosítani szükséges a hulladékok leadásának lehetőségét, ezzel hozzájárulva az uniós elkülönített gyűjtési és újrafeldolgozási célokhoz, valamint a másodnyersanyag piac erősítéséhez, valamint az illegális hulladéklerakás megelőzéséhez.

HULLADÉKGYŰJTŐ UDVAROKAT BEMUTATÓ TÁBLÁZAT

	Jelenlegi hulladékgyűjtő udvarok száma	Magyarország településeinek száma	Hulladékgyűjtő udvarral rendelkező települések száma	Hulladékgyűjtő udvarral nem rendelkező települések száma
Budapest (kerület)	17	23	14	9
Község	114	2871	114	2757
Kisváros	69	222	66	156
Középváros	40	52	32	20
Nagyváros (kiv. Bp.)	26	8	8	-
Összesen	266	3155	221	2934

Községek: Magyarországon községnek hívjuk az 5000 fő alatti lakosságú településeket. Az egyes hulladékgazdálkodási létesítmények kialakításának és üzemeltetésének szabályairól szóló 246/2014. (IX. 29.) Korm. rendelet értelmében vett hulladékgyűjtő udvar kialakítása nem feltétlenül szükséges – a fenti táblázat alapján 2757 db –, így ezen településeken hulladékgyűjtő szigetek létesítésével számolunk. A lakossági magatartás miatt ezen szigetek kerítéssel, védelemmel és megfigyelő rendszerekkel kerülnének felszerelésre.

Településtípustól függő beruházási költségek: a beruházási költségeket befolyásolja a települések lakosság alapján történő besorolása. Így például egy nagyváros esetén sokkal nagyobb, modernebb udvar létesítése indokolt, mint egy kisváros esetén. Ezt az ellátott lakosok száma miatt is figyelembe kell venni.

A lakossági igények alapján a nagyobb hulladékgyűjtő udvarok mellé újrahasználati központok létesítése is célunk, ezáltal az újrahasználat és a hulladékképződés megelőzése felé történő elmozdulás ösztönzése, a lakossági szemléletformálás.

Válogatómű létesítése:

RRF támogatásból megvalósítandó válogatóműnél a teljes gépi válogatás kiépítése a cél, amely során a fedett felépítés mellett zsákfeltépő, dobrosta, mágnes, örvényáramú szeparátor, új szállítószalagok, válogatókabin, ballasztikus szeparátor, optikai válogatók, bálázók stb. kerülnének beszerzésre. Válogatómű felépítésénél szempont, hogy olyan berendezések kerüljenek beépítésre, amely mind az elkülönítetten gyűjtött hulladék kezelését végző előkezelést, mind a vegyesen gyűjtött hulladék előkezelését is el tudja végezni.

A válogatóműveknek köszönhetően az előállított hasznosanyag mennyisége növekszik, minősége javul, a másodnyersanyag piaci igény erősödik és a primer nyersanyag kitermelés mérséklődik.

Lehatárolás: A fentiek alapján RRF terhére **új hulladékgyűjtési, -szállítási és -előkezelési infrastruktúra fejlesztése a célunk**, amely a hulladékgazdálkodási közfeladat ellátásának végzéséhez kerül felhasználásra. Az ebből megvalósuló beruházások hozzájárulnak majd az uniós követelmények és célok teljesítéséhez. Az EU 2021-2027-es időszakra vonatkozó hosszú távú költségvetése során a háztartási/települési hulladékok kezelési infrastruktúrájának támogatását, a kereskedelmi, ipari és veszélyes hulladékok kezelési infrastruktúrájának

támogatását, hulladékképződés megelőzési programok, szemléletformálás erősítését és hulladéklerakók rekultivációját kívánjuk támogatni. MFF terhére nyílna lehetőség a meglévő szállítási, gyűjtési és előkézelési infrastruktúra rendszerek fejlesztésére, valamint új és meglévő a kezelői kapacitás fejlesztésére.

Beruházás jellege és nagysága: A hulladékgazdálkodási infrastruktúra beruházásokat európai uniós forrás igénybevételel kívánjuk elősegíteni. Az RRF keretében ezen beruházásra nettó 60 Mrd Ft támogatás került betervezésre. A beruházás teljes becsült költsége nettó 120 Mrd Ft 50%-os támogatási intenzitással számolva. Országos szinten kerül kiépítésre az elkülönített hulladékgyűjtési rendszer (biohulladék, textilhulladék, hulladékgyűjtő udvar és újrahasználati központ) és az elszállításhoz szükséges szállítójárművek (biohulladék, veszélyes hulladék miatt) beszerzése, valamint egy új, előkezelést biztosító válogatómű kerül megépítésre.

Annak bemutatása, hogy kit és/vagy mit céloz a beruházás: A beruházás az ország teljes lakosságát és a hulladékgazdálkodási ágazat szereplőit célozza meg.

Beruházás végrehajtásának módja: A hulladékgazdálkodási infrastruktúra-fejlesztéseket 2022-2025 időszakban kívánjuk megvalósítani figyelemmel a kötelezően bevezetendő gyűjtési és hulladékfeldolgozási célokra, előírásokra, továbbá figyelembe az építési beruházások elhízódására.

- A hulladékszállító járműveket, a hulladékgyűjtési edények (biohulladék) és gyűjtőkonténerek (textil) az üzembe helyezési műszaki átadás-átvételi dokumentumban foglalt adatokkal (eszközsám) mérhetőek, így ezzel tervezünk.
- Hulladékgyűjtő udvarok és válogatóművek hulladékgazdálkodási engedély birtokában üzemeltethetőek, így a mérföldkövek meghatározásánál a hatóság által kiadott engedélyekkel mérhetőek.
- Hulladékgyűjtő sziget közterület-használati engedély birtokában létesíthető, így a célok ezzel igazolhatóak.

Beruházás bevezetésének akadályai és ezek tervezett megoldása: A körforgásos gazdaságra történő átálláshoz a hulladékgazdálkodás tekintetében is új szemléletre, drasztikus átalakításokra van szükség, amelyhez a lakosságnak és a hulladékgazdálkodási ágazat szereplőinek is alkalmazkodnia kell. Ahhoz, hogy a tervezett elkülönített hulladékgyűjtési rendszer jól működjön, a válogató berendezések a kapacitásaikat maximálisan ki tudják használni, a lakosság szemléletformálására is szükség van. Mindezeket túl potenciális kockázatként merül fel a beruházások megvalósításának elhúzódása, melyet leginkább a kivitelezői kapacitások szűkössége okoz. A hulladékgazdálkodási rendszer átalakításának első lépéseként elfogadásra került az Egyes energetikai és hulladékgazdálkodási tárgyú törvények módosításáról szóló 2021. évi II. törvény, amelynek értelmében, hazánkban új hulladékgazdálkodási modell kerül bevezetésre. Az új hulladékgazdálkodási modell bevezetésének fő célja, hogy biztosítsa a hulladékgazdálkodás területén az ellátás folyamatosságát, továbbá garantálja a körforgásos gazdaságra történő gördülékeny átállást, valamint az Európai Unió által előírt környezetvédelmi célok és ezek konkrét megvalósítását szolgáló, a hulladékok szabályozásáról szóló uniós irányelvekben előírt célértékek maradéktalan teljesítését.

Állami támogatással való érintettség: A tervezett intézkedés keretében beszerzendő eszközök és a megvalósítandó beruházások az uniós versenyjogi szabályoknak (2012/21/EU bizottsági határozat, illetve közszolgáltatási keretszabály) megfelelő közszolgáltatás keretében kerülnek felhasználásra.

Az új hulladékgazdálkodási modell végrehajtásáért kiírandó pályázati felhívásban szerepelni fog az RRF támogatásból a közszolgáltatási feladatellátás fejlesztésekre fordítható forrás - továbbá minden, a feladat tekintetében nyújtott egyéb állami forrás - így a pályázók tudnak ezen összeggel számolni a jövőbeni beruházásaik, valamint tevékenységük tervezése során. Tagállami döntés alapján ugyanakkor az állam a beruházásoknak csak 50%-át tervezi RRF-ből finanszírozni, a további 50%-ot a koncesszornak kell majd önerőből teljesíteni. Az új hulladékgazdálkodási modell ellátásához beszerzett eszközök a végrehajtásért felelősök tulajdonát fogják képezni a szerződés időtartamáig, ezt követően átadásra kerülnek az állam részére.

Beruházás 2: Intelligens, innovatív és fenntartható ipar és másodnyersanyag piac erősítése

Kihívás: Magyarországon 2019-ben 3,9 millió tonna települési hulladék keletkezett, melyből 3,1 millió tonna közszolgáltató által került gyűjtésre. Ennek a mennyiségnek a 15,6%-a szelektíven, illetve 84,6%-a vegyesen került begyűjtésre. A szelektív gyűjtés aránya Magyarországon meglehetősen alacsony, és országgrészenként jelentős eltérések figyelhetők meg többek közt a közszolgáltatási területenként eltérő gyűjtési módok miatt. Például Budapesten van sárga (műanyagok és fémek) és kék edény (papír), amíg vidéken sok helyen csak sárga zacskós gyűjtés van a csomagolási hulladékokra vagy egyáltalán nincs is házhoz menő szelektív gyűjtés.

További probléma, hogy Magyarországon az anyagában hasznosított települési hulladékok aránya csupán 35,8%, szemben a lerakással ártalmatlanított hulladékok 50,6%-os arányával. A magas lerakási arányhoz egyrészt hozzájárul a település hulladék vegyes gyűjtésének magas részaránya, illetve, hogy a szelektíven gyűjtött hulladék jelentős része is (kb. 40-60%-a) válogatási maradékként lerakással kerül ártalmatlanításra. A környezet védelme, megőrzése és javítása, az emberi egészség védelme, a természeti erőforrások fenntartható, hatékony és ésszerű hasznosítása érdekében törekedni kell a körforgásos gazdasági modellre történő átállásra. Ehhez elengedhetetlen a hulladékgazdálkodási rendszer javítása, így az anyagában történő újrahasznosítás fokozása és a fenntartható termelése, valamint fogyasztásra vonatkozó intézkedések bevezetése.

Ezen törekvésekkel összhangban a HKI⁸⁵ által előírt célok a következők:

- Az újrahasználatra előkészített és újrafeldolgozott települési hulladék mennyiségének 2025-re el kell érnie az 55%-ot (derogációval 50%-ot).
- A lerakott települési hulladék mennyiségét folyamatosan és dinamikusan csökkenteni szükséges annak érdekében, hogy a távlati, 2035-re előírt, a képződött települési hulladék össz mennyiségének 10%-a alá történő csökkentés hazánkban is megvalósulhasson (derogációval 2035-re 25 %-ot kell elérni).

A fent említett célok elérésében, valamint a hosszútávon fenntartható körforgásos gazdaságban a kémiai újrahasznosítást célzó projekteknek, beruházásoknak meghatározó szerepe lesz, hiszen a lerakással ártalmatlanított hulladék nagy mennyiségben tartalmaz mechanikai módon újra nem hasznosítható műanyagokat. (2018-ban például a közszolgáltatók által vegyesen gyűjtött, majd lerakással ártalmatlanított települési hulladékba több mint 400 ezer tonna műanyag hulladék került).

---

⁸⁵ A hulladékokról és egyes irányelvek hatályon kívül helyezéséről szóló 2008/98/EK európai parlament és tanácsi irányelv

Ezen túl, az Európai Bizottság vegyi anyagokra vonatkozó fenntarthatósági stratégiája megállapítja, hogy a vegyi anyagok az alacsony szén-dioxid-kibocsátású, szennyezőanyag-mentes, valamint energia- és erőforrás-hatékony technológiák, anyagok és termékek alapvető építőelemei. Azonban a vegyipar átalakítására is szükség van a biztonságos és fenntartható vegyi termékek és gyártási folyamatok elterjedésének fokozása révén. A vegyiparnak a biztonságos és fenntartható vegyi anyagok biztosítására irányuló fokozott beruházási és innovációs kapacitása létfontosságú lesz az új megoldások lehetővé tételéhez, valamint gazdaságunk és társadalmunk zöld és digitális átállásának támogatásához. A stratégia egyértelmű ütemtervet és határidőket javasol az ipar átalakítására azzal a céllal, hogy beruházásokat vonzzon a biztonságos és fenntartható termékekbe és termelési módszerekbe. Ezen célokat támogatva, a kémiai újrahasznosítást célzó beruházásnak a hulladékgazdálkodáson túl abban is meghatározó szerepe lesz, hogy a helyettesítsék a vegyiparban a fosszilis elsődleges alapanyagokat, kezejék a hulladékamokban jelen lévő maradványanyagokat, és mindeközben kiváló, a fosszilis alapanyagból gyártott vegyi anyagok minőségével megegyező másodlagos nyersanyagokat gyártsanak. Ezen beruházás így segíti a vegyipar és értékláncának zöld átállását, növelik az újrafeldolgozott anyagok és termékek biztonságát és az azokba vetett bizalmat, és fokozzák a fenntartható uniós ipar versenyképességét.

Cél: Ahhoz, hogy fokozni lehessen a körforgásos gazdaságra történő átállást, a mechanikai módon újra nem hasznosítható műanyag hulladékok kezelésére is szükség van. Erre a kémiai újrahasznosítás jelentheti a megoldást. Jelen beruházás a kémiai újrahasznosítás támogatását célozza meg a körforgásos gazdaságra történő átállás elősegítésének érdekében úgy, hogy pénzügyi támogatást nyújt az ezt célzó projektek számára. Ezen pénzügyi támogatás a kémiai újrahasznosítással összefüggő beruházások megvalósítását hivatott elősegíteni és a kémiai újrahasznosítás minden releváns technológiai lépését érinti (beleértve a kémiai újrahasznosításra alkalmas hulladék kezelését, a hulladék vegyipari folyamatok során a petrokémiai iparág számára hasznosítható alapanyaggá történő átalakítását, valamint részben vagy egészében kémiailag újrahasznosított polimert tartalmazó műanyagok gyártását). Fontos szempont, hogy a beruházás a lehető legnagyobb mértékben visszaforgatott/megújuló erőforrásokon alapuljon, így a kémiai újrahasznosítás közti- és végtermékeinek kezelése, minőségük javítása is egy hosszútávon fenntartható folyamat része legyen, például ha ezek a frakciók hidrogénes kezelést igényelnek, a folyamathoz biztosított hidrogénnek preferáltan zöld forrásból kell származnia.

A pénzügyi támogatáson túl jelen beruházás célja, hogy az ezen keretek között megvalósuló kémiai újrahasznosítást célzó projektek révén elősegítse a hiányzó tapasztalatok és készségek megszerzését az országban, valamint hosszútávon iniciálja hasonló projektek létrejöttét. A megvalósítandó technológia célja a válogatott hulladékok lebontása olyan termékekre (alapanyag tömegének legalább 50%-a), amelyek részben vegyipari alapanyagként műanyagipari termékek gyártási folyamatában újrafelhasználhatók. A bontási folyamat az erre a célra kialakított technológiai egységben történik hevítéssel, oxigénszegény környezetben. A beruházás tartalmazza mindazokat a technológiai, segédenergia és egyéb kiszolgáló egységeket, illetve infrastrukturális fejlesztéseket, melyek a kémiai újrahasznosító üzem működését biztosítják.

A beruházás a 2021-2027 Országos Hulladékgazdálkodási Tervvel összhangban támogatja a lerakással ártalmatlanított hulladékok arányának csökkentését, valamint az anyagában újrahasznosított hulladék arányának növelését.

A körforgásos gazdaság egy teljes ciklust jelent a termék tervezésétől egészen a képződött hulladék kezeléséig és újrafeldolgozásáig, továbbá a másodnyersanyagként való ismételt felhasználásig. A komponens kizárólag a hulladékgazdálkodási tevékenység szempontjából

állapít meg támogatási programot tekintettel arra, hogy az európai uniós 2018. évi követelmények ezen a területen határoztak meg ambiciózus célokat, amelyeknek a tagállamoknak is meg kell felelniük. MFF keretében természetesen tervezzük a körforgásos gazdaság teljes ciklusába illeszkedő folyamatok támogatását, mind KEHOP+, mind GINOP+ forráskeretből.

Lehatárolás: A GINOP+-ban intelligens, innovatív és fenntartható címen nem hulladékgazdálkodással összefüggő tevékenységek kerülnek majd támogatásra. A GINOP+-ban KKV-k támogatása fog megvalósulni széles körben. Hulladékgazdálkodás tekintetében másodnyersanyag piac erősítését fogja majd szolgálni a GINOP+. Határozott lehatárolást az MFF és RRF között: RRF-ből egy olyan beruházás kerül támogatásra, amely még újszerűnek technológiának, azonban innovatív fejlesztésnek tekinthető, hulladékgazdálkodási tevékenységre épül – amelyből több nem fog épülni uniós forrásból Magyarországra.

Beruházás jellege és nagysága: A beruházás 40 ezer tonna hulladék kémiai újrahasznosításának pénzügyi támogatását célozza meg. Fontos, hogy a kémiai újrahasznosítás alapanyagául szolgáló hulladék mechanikai újrahasznosításra közvetlenül ne legyen alkalmas, ezzel biztosítva, hogy a kémiai újrahasznosítás a mechanikai módszerrel nem verseng, hanem azt kiegészítve támogatja a körforgásos gazdaság kialakulását. A feldolgozás során keletkező kiváló minőségű másodlagos nyersanyagok metanol, szintetikus kőolajok és poliolkok gyártását teszik lehetővé, melyek különböző műanyagok és vegyipari termékek alkotóelemei. Ezen termékekben így helyettesítik a fosszilis elsődleges alapanyagokat és segítik a vegyipar és értékláncának zöld átállását. A támogatás célja csökkenteni a magas beruházási költségekből, az éretlen technológiából, valamint a hasonló területre összpontosító projektekből származó tapasztalatok és készségek hiányából fakadó kockázatokat, valamint gyorsítsa a tagállam kémiai újrahasznosítási képességének kialakítását. A kémiai újrahasznosítás értékláncának minden lépésére kiterjedő támogatásával elősegíthető a körforgásos gazdaságra történő átállás.

Annak bemutatása, hogy kit és/vagy mit céloz a beruházás: Hulladékgazdálkodással, hulladék újrahasznosítással foglalkozó vállalatok, petrokémiai és műanyagipari tevékenységet folytató cégek, valamint valamennyi kémiai újrahasznosításban érdekelt szervezet. Fontos kiemelni, hogy a beruházás sikerességéhez elengedhetetlen, hogy a kémiai újrahasznosítás során, a hulladék petrokémiai alapanyaggá történő átalakítását követően műanyagipari végtermék gyártására kerüljön sor. Ez feltétele egy körforgásos gazdasági modell kialakításának, ezért a petrokémiai és műanyagipari vállalatok részvétele, együttműködése szükséges/nélkülözhetetlen/ elengedhetetlen.

Beruházás végrehajtásának módja: A forrás egy beruházás megvalósítását szolgálja, amelynek időbeli ütemezése 2021-2026 között valósul meg. A kedvezményezett várhatóan egy, a szektorban jelentős tapasztalattal bíró nagyvállalat lesz. A kémiai újrahasznosítási beruházás végrehajtása az alábbi ütemterv szerint javasolt. A folyamat egyes szakaszaihoz kapcsolódó mérföldköveket, valamint a költségek éves bontását a T2 és T3a táblázatok tartalmazzák.

Beruházás bevezetésének akadályai és ezek tervezett megoldása: Az ilyen, kémiai újrahasznosítást célzó projektek magas kockázattal járnak, hiszen jelentős beruházási költséggel rendelkeznek és a technológiai megoldások is viszonylag éretlenek. Ezen beruházások finanszírozása támogatások nélkül nehezen kivitelezhető úgy, hogy a hosszútávú jövedelmezősége mégis biztosított legyen, valamint az országban korlátozottak az elérhető készségek és tapasztalatok az ehhez hasonló beruházásokkal kapcsolatban.

Állami támogatással való érintettség: A beruházás állami támogatással érintett és a 651/2014/EU bizottsági rendelet 13-14. cikkével összhangban kerül nyújtásra. A támogatás nagyvállalat esetén régiótól függően max. 50%-os támogatási intenzitással fog megvalósulni.

4. Nyitott stratégiai autonómia és biztonsági kérdések

Az „Átállás a körforgásos gazdaságra” komponensen belül támogatni kívánt reform és beavatkozások sem közvetlenül, sem közvetett módon nem érintettek az 5G hálózatok fejlesztésével vagy a kiberbiztonsággal. A komponens keretében épített környezethez kapcsolódó infrastruktúra beruházások, leginkább közszolgáltatás fejlesztések valósulnak meg.

5. Határokon átívelő és több országot érintő projektek

Az „Átállás a körforgásos gazdaságra” komponens hulladékgazdálkodást érintő beavatkozásai országos, települési, térségi szintű fejlesztések Magyarország határain belül, tekintettel annak tagállami kötelezettségére és hazai vállalásaira, nincs határon átívelő érintettségük.

6. A komponens zöld dimenziója

Lásd: HET excel **T2** munkalap

Országspecifikus ajánlások

2019. évben kiemelt CSR.3 ajánlasként szerepel, hogy a tagállam állítsa a beruházásorientált gazdaságpolitika középpontjába a kutatást és az innovációt, az alacsony szén-dioxid-kibocsátású energiagazdaságot, a hulladékgazdálkodási infrastruktúrát⁸⁶, valamint az energia- és erőforráshatékonyságot, figyelembe véve a regionális különbségeket is.

- A másodnyersanyag piacot erősítő beruházás során a K+F támogatása valósul meg, egyben a hulladék hasznosítását is megelőzve. A komponens teljes költségét nézve jelentős összeget fordítunk a hulladékgazdálkodási infrastruktúra fejlesztésre, amely a gyűjtési és újrafeldolgozási célokhoz járul hozzá. A fejlesztés során fontos szempont a környezetkímélő technológiák alkalmazása.

2020. évben kiemelt CSR.3 ajánlasként szerepel a zöld és digitális átállást elősegítő beruházások támogatása, elsősorban a tiszta és hatékony energiatermelést és -felhasználást, a hulladék- és vízgazdálkodást, a kutatást és innovációt illetően.

- A komponens kapcsán elérendő cél a hulladékgazdálkodási gyűjtési és előkezelési infrastruktúra fejlesztése, amely elősegíti az újrafeldolgozási célszámok tagállami teljesítését is. A települési hulladék kezelői infrastruktúra a tervek alapján a többéves pénzügyi keretből (MFF) kerül majd támogatásra. A beruházások összhangban a körforgásos gazdaság célkitűzéseivel hozzájárulnak majd a zöld átálláshoz.

---

⁸⁶ Korlátozott haladás. Bár jelentősége csökken, az uralkodó hulladékkezelési módszer továbbra is a hulladéklerakás. Ennek eredményeként fennáll a kockázata annak, hogy Magyarország nem teljesíti a települési hulladék újrafeldolgozására vonatkozóan 2020-ra kitűzött 50 %-os célt. Az elemzések azt mutatják, hogy Magyarország 2012– 2015-ben nem teljesítette a csomagolási hulladék újrafeldolgozására vonatkozó célértékeket. 2018 óta azonban érvényben vannak intézkedések az üvegcsomagolások újrafeldolgozási arányának javítására. Magyarország csak most kezdte meg a körforgásos gazdaságra vonatkozó nemzeti cselekvési terv, az új hulladékgazdálkodási terv és a hulladékgazdálkodási stratégia előkészítését. A Magyarországi Üzleti Tanács a Fenntartható Fejlődésért 91 vállalattal közösen 2018-ban létrehozta a Körforgásos Gazdaság Platformot.

A kutatási és innovációs kapacitások növelése és a fejlett technológiák elterjesztése mellett a kapacitásépítést célzó beruházások –, az Európai Bizottság 2019. évre és 2020. évre vonatkozóan elkészített Magyarországról szóló országspecifikus ajánlásaiban - a 3. számú ajánlásban – is a kiemelt szerepet kapnak. Ezen innovatív befektetés – ha most megtörténik – strukturális változásokat idéz elő, és tartós hatással lesz a gazdasági és társadalmi ellenálló képességre, a fenntarthatóságra és a hosszú távú versenyképességre.

Taxonómia rendelet

A komponens az Európai Parlament és a Tanács fenntartható befektetések előmozdítását célzó keret létrehozásáról, valamint az (EU) 2019/2088 rendelet módosításáról szóló 2020/852 rendeletének (2020. június 18.) (továbbiakban: taxonómia rendelet) több cikkében meghatározott célokhoz is kapcsolódik:

A komponens egészét meghatározza a taxonómia rendelet 13. cikke – Lényeges hozzájárulás a körforgásos gazdaságra való átálláshoz, amely szerint:

(1) Egy gazdasági tevékenység akkor minősül úgy, hogy lényegesen hozzájárul a körforgásos gazdaságra való átálláshoz, beleértve a hulladékképződés megelőzését, a hulladék-újrahasználatot és -újrafeldolgozást is, ha az adott tevékenység:

a) a természeti erőforrásokat – beleértve a fenntartható forrásból származó bioalapú és egyéb nyersanyagokat – hatékonyabban használja az előállítás során, többek között a következők révén:

i. az elsődleges nyersanyagok használatának csökkentése, illetve a melléktermékek és a másodlagos nyersanyagok használatának növelése; vagy

ii. erőforrás- és energiahatékonysági intézkedések;

b) növeli a termékek tartósságát, javíthatóságát, korszerűsíthetőségét vagy újrahasználhatóságát, különösen a tervezési és gyártási tevékenységek során;

c) növeli a termékek újrafeldolgozhatóságát – beleértve az ezen termékekben található egyes anyagok újrafeldolgozhatóságát is –, többek között a nem újrafeldolgozható termékek és anyagok helyettesítésével vagy csökkentett használatával, különösen a tervezési és gyártási tevékenységek során;

f) növeli a másodlagos nyersanyagok használatát és azok minőségét, beleértve a hulladékok kiváló minőségű újrafeldolgozását;

g) megelőzi vagy csökkenti a hulladékkeletkezést, beleértve az ásványi nyersanyagok kitermeléséből származó hulladék, valamint az építési és bontási tevékenységekből származó hulladék keletkezését is;

h) növeli a hulladékok újrahasználatra és újrafeldolgozásra történő előkészítését;

i) növeli a megelőzéshez, az újrahasználatra és az újrafeldolgozásra történő előkészítéshez szükséges hulladékkezelési infrastruktúra fejlesztését, biztosítva ugyanakkor, hogy a hasznosított anyagokat kiváló minőségű másodlagos nyersanyagként újrafeldolgozzák és az előállításba újra bevonják, elkerülve ezáltal az értékcsökkentő újrahasznosítást;

j) minimálisra csökkenti a hulladékégetést és elkerüli a hulladékártalmatlanítást, beleértve a hulladéklerakást is, a hulladékhierarchia-elvekkkel összhangban;

k) elkerüli és csökkenti az elhagyott hulladékot;

A komponensben foglalt reform és beruházások szintén kapcsolódnak a taxonómia rendelet 14. cikkéhez (Lényeges hozzájárulás a szennyezés megelőzéséhez és csökkentéséhez), amely szerint:

(1) Egy gazdasági tevékenység akkor minősül úgy, hogy lényegesen hozzájárul a szennyezés megelőzéséhez és csökkentéséhez, ha az adott tevékenység lényegesen hozzájárul a környezet szennyezéssel szembeni védelméhez a következők révén:

- a) az üvegházhatású gázoktól eltérő szennyező anyagoknak a levegőbe, a vízbe vagy a földtani közegbe történő kibocsátásának megelőzése vagy – ha ez nem kivitelezhető – csökkentése;
- b) a levegő, a víz vagy a talaj minőségi állapotának javítása azokon a területeken, ahol a gazdasági tevékenység folyik, minimálisra csökkentve ugyanakkor az emberi egészséget és a környezetet terhelő bármely kedvezőtlen hatást és annak kockázatát;
- c) a vegyi anyagok előállítása, felhasználása vagy ártalmatlanítása által az emberi egészségre és a környezetre gyakorolt bármely kedvezőtlen hatás megelőzése vagy minimálisra csökkentése;
- d) az elhagyott hulladék és egyéb szennyezés eltávolítása

A „Beruházás 1: Hulladékgazdálkodási infrastruktúra fejlesztése” esetében releváns a taxonómia rendelet 11. cikkében (Lényeges hozzájárulás az éghajlatváltozáshoz való alkalmazkodáshoz) meghatározott, éghajlatváltozáshoz való alkalmazkodás:

(1) Egy gazdasági tevékenység akkor minősül úgy, hogy lényegesen hozzájárul az éghajlatváltozáshoz való alkalmazkodáshoz, ha az adott tevékenység:

- a) olyan, az alkalmazkodást célzó megoldásokat foglal magában, amelyek vagy lényegesen csökkentik a jelenlegi éghajlat és a várható jövőbeli éghajlat által az említett gazdasági tevékenységre gyakorolt kedvezőtlen hatás kockázatát, vagy lényegesen csökkentik e kedvezőtlen hatást anélkül, hogy növelnék a kedvezőtlen hatás kockázatát az emberekre, a természetre vagy az eszközökre nézve; vagy
- b) olyan, az alkalmazkodást célzó megoldásokat biztosít, amelyek a 16. cikkben meghatározott feltételek teljesítésén túl lényegesen hozzájárulnak a jelenlegi éghajlat és a várható jövőbeli éghajlat által az emberekre, a természetre vagy az eszközökre nézve kedvezőtlen hatás kockázatának a megelőzéséhez vagy csökkentéséhez, anélkül, hogy növelnék a kedvezőtlen hatás kockázatát más emberekre, természetre vagy eszközökre nézve.

A Helyreállítási és Rezilienciaépítési Eszköz létrehozásáról szóló 2021/241 (EU) rendelet VI. melléklete alapján:

- **Körforgásos gazdaságra történő átállás hazai szabályozása:** A jogszabályalkotással több területen is beavatkozás történik, így kimondottan egy dimenzió kódhoz nem köthető. Közvetetten lesz hatással a 042, 044, 044a és 045 kódokra is. Az HET Excelben kizárólag egy kód kerülhetett kiválasztásra, amely 042. A reformmal a teljes hulladékgazdálkodási ágazat körforgásos gazdaság felé történő előmozdítása a cél, és ebben az esetben mind ipari, háztartási, veszélyes hulladéokra is gondolni kell.
- **Hulladékgazdálkodási infrastruktúra fejlesztése:** 042 – A háztartási hulladék kezelése: megelőzés, minimálisra csökkentés, válogatás, újrahasznosítási intézkedések: a beruházás során célunk a válogatás és lakossági hulladékgyűjtés erősítése a gyűjtőeszközök és hulladékudvarok létesítésével, valamint az újrafelhasználás előmozdítása az újrahasználati központokkal. A beruházás 40%-ban járul hozzá a klímaváltozáshoz való alkalmazkodási célokhoz, valamint 100%-ban járul hozzá a környezetvédelmi célok érvényesüléséhez.
- **Intelligens, innovatív és fenntartható ipar és másodnyersanyag piac erősítése:** 045a – Újrafeldolgozott anyagok felhasználása az energiahatékonysági kritériumoknak megfelelő nyersanyagként - Az intézkedés hozzájárul az éghajlatváltozás mérséklésére irányuló célkitűzésekhez, segíti a körforgásos gazdaságra az átmenetet, fontos eleme a szennyezés megelőzésére tett nemzeti intézkedéseknek és pozitív hatása van a biológiai sokféleség és ökoszisztémák védelmében. A beruházás leírásába bemutatásra került, hogy a műanyag hulladék feldolgozását kívánjuk végezni. A 045bis kódhoz tartozó, az útmutatóban is jelzett elvárás az 50%-os másodlagos nyersanyagra vonatkozóan teljesül,

amennyiben a megfogalmazás a beruházás keretében az üzembe kerülő műanyag hulladékot jelenti.

Éghajlatváltozáshoz való alkalmazkodás: A beruházás azzal, hogy mechanikailag újra nem feldolgozható, jelenleg lerakóba kerülő hulladékot használ fel és anyagában hasznosít, több okból is csökkenti a CO₂ kibocsátást:

Csökken a lerakókban a biológiailag lebomló hulladékokból keletkező gáz felszabadulása;

Elvárás, hogy a folyamat során a fajlagos szén-dioxid kibocsátás alacsonyabb legyen, mintha az adott anyagokat fosszilis, elsődleges alapanyagból állították volna elő;

Kevesebb elsődleges alapanyagot kell felhasználni az adott anyagok előállítására.

Összességében a projekt hozzájárul, hogy teljesüljön a Nemzeti Energia és Klímatervben szereplő, a hulladékokkal kapcsolatos kibocsátások 23%-os csökkentése 2030-ig.

Körforgásos gazdaság: A beruházás révén biztosítható, hogy 40 000 tonna, mechanikailag újra nem feldolgozható hulladék hasznosuljon és ezáltal visszakerüljön a gazdaságba.

Hazai stratégiákkal való összhang

Nemzeti Alkalmazkodási Stratégia

Magyarország – a második Nemzeti Éghajlatváltozási Stratégia (NÉS-2) részeként – fogadta el a **Nemzeti Alkalmazkodási Stratégiát (NAS)**. A NAS – az uniós célokkal és a hazai igényekkel összhangban – 2030-ig tartó időszakra vonatkozóan specifikus célként jelölte ki a természetes és természetközeli **ökoszisztémák** megőrzését, a **természeti erőforrások** készleteinek és minőségének megőrzését, a **sérülékeny térségek** alkalmazkodási lehetőségeinek feltárását, térség-specifikus alkalmazkodási stratégiák kidolgozását, és az alkalmazkodással kapcsolatos **kutatás és innováció** támogatását. A NAS éghajlatváltozás káros hatásaihoz történő **alkalmazkodás** keretében szakpolitikai szinten kívánja integrálni az éghajlatváltozást, mint teljes körű peremfeltételt, figyelembe véve a vízgazdálkodás, terület- és településfejlesztés, terület- és településrendezés, települési infrastruktúra, táj- és természetvédelem stb. szempontjait.

A komponens keretében támogatni kívánt reform/beruházások szorosan kapcsolódnak a Nemzeti Alkalmazkodási stratégiához, egyértelműen az alábbiakban megjelölt specifikus célokon keresztül:

NAS specifikus cél
A természetes és természetközeli ökoszisztémák megőrzése
A természeti erőforrások készleteinek és minőségének megőrzése, tartamos hasznosítása
A sérülékeny térségek alkalmazkodási lehetőségeinek feltárása
A sérülékeny ágazatok rugalmas és innovatív alkalmazkodásának megvalósítása
Kockázatok kezelése és alkalmazkodás a kiemelt nemzetstratégiai jelentőségű horizontális területeken
A klímaváltozás várható társadalmi hatásainak mérséklése, tudatosságnövelés a társadalom alkalmazkodóképességének javítására.
Az alkalmazkodással kapcsolatos kutatás és innováció támogatása a tudományos kutatási eredmények eredmények közzététele.
Megújuló energiaforrások arányának emelése

NÉS specifikus cél

Kommunális hulladék biológiailag lebomló részének a hasznos hőtermelésre fordítása
A hulladékgazdálkodás területén a 2,97 millió CO ₂ -ig történő ÜHG kibocsátás-csökkentése
A nem újrahasznosítható hulladékok energiatartalmának távhőtermelési célra történő felhasználásának elősegítése
A hulladékkal összefüggő ÜHG kibocsátások 2030-ra 12%-kal csökkentése, amelynek a legfőbb hajtóereje a lerakott hulladék mennyiségének csökkenése

A biohulladék és egyéb hulladékok elkülönített gyűjtését biztosító infrastruktúra fejlesztésével az ÜHG kibocsátás és egyben a lerakásra kerülő hulladék csökkenése érhető el. A klímacélok elérése érdekében elengedhetetlen a megfelelő körülményeket biztosító kezelési beruházások megvalósítása. Azzal, hogy a lakosok a képződött hulladékaikat a megfelelő – műszaki követelményekkel ellátott - helyre adják le azzal megelőzhető az illegális elhagyás, valamint az abból is keletkező gáz ÜHG kibocsátása, a hulladék megfelelő környezetbarát kezelésre kerülne.

Nemzeti Környezetvédelmi Program

Mind a IV. mind a jelenleg elfogadás előtt álló V. NKP célkitűzései között szerepel a hulladék gyűjtési és kezelési infrastruktúrájának fejlesztése.

Nemzeti Tiszta Fejlődési Stratégia

Az NTFS foglalkozik a kímecélok eléréséhez szükséges intézkedésekkel, a különböző ágazatok ÜHG kibocsátásával. A hulladékgazdálkodás kapcsán megteszi ajánlásait,

- Zéró kibocsátású járművek vásárlásának támogatása.
- A házi és közösségi komposztálás mennyiségének jelentős növelése.
- A bio hulladék elkülönített gyűjtési és kezelési kapacitásainak növelése.
- Az újrahasználatra előkészíthető és újrafeldolgozható hulladék gyűjtési és kezelési kapacitásainak növelése.
- Elkülönített hulladékgyűjtési infrastruktúra.
- Hulladék-előkezelő és válogató létesítmények.
- Újrahasználatra előkészítő és újrafeldolgozó létesítmények.

Klíma- és Természetvédelmi Akcióterv és Országos Hulladékgazdálkodási Terv

A komponens bemutatása során egy korábbi pontban részletesen bemutatásra került, hogy a hulladékgazdálkodási ágazati célkitűzésekkel a tervezett beruházások összhangban vannak.

7. Digitális dimenzió

A komponens esetében nem releváns.

8. Ne okoz jelentős kárt elv

Részletesen lásd: külön dokumentum minden beruházásra és reformra.

Hulladékgazdálkodási infrastruktúra fejlesztése

A DNSH elemzés egy külön dokumentumban került elkészítésre. A beruházások során az éghajlatváltozásra, a vízi és tengeri erőforrásokra, körforgásos gazdaságra, levegőre, vízre és földre pozitív hatással van, károsító hatás nem azonosítható. A biológiai sokféleség, valamint ökoszisztéma kapcsán nem azonosítható hatás, mivel infrastruktúrák nem a biológiai sokféleség szempontjából érzékeny területeken vagy azok közelében valósul meg.

Intelligens, innovatív és fenntartható ipar és másodnyersanyag piac erősítése

A Bizottsági útmutató alapján elkészítésre került a kétlépcsős vizsgálat. A hat vizsgálandó területből négy esetében – klímaváltozás megelőzése; vízhasználat; biodiverzitás és a körforgásos gazdaság, ideértve a hulladékmegelőzést és az újrahasznosítást – elmondható, hogy az intézkedés hozzájárul a klímacélok teljesítéséhez, a másik két területen pedig nincs várható jelentős hatás. Két területet vizsgáltunk tovább, klíma adaptáció és szennyezés. Ezekben a területeken a jogszabályi környezet biztosítja, hogy az esetleges kockázatot minimalizáljuk (elemzés a bizottsági útmutató szerint mellékve).

9. Mérföldkövek, célok és ütemezés

Lásd: HET excel T1 munkalap, valamint költségátámasztás külön dokumentum

A beavatkozási területekhez rendelt mérföldkövek és célok egyértelműen mutatják az adott beavatkozással elérni kívánt célt. Ezek a célok minden esetben eredményindikátor formájában kerültek meghatározásra, közvetetten kifejezve a reform és beruházások által kifejtett hatást is. Tekintettel arra, hogy a beavatkozások konkrét intézkedéseket takarnak, ezért olyan mérföldkövekre és célokra volt szükség, amelyek az adott intézkedés eredményét pontosan mérik.

Körforgásos gazdaságra történő átállás hazai szabályozása

A reform jogalkotási folyamatát 2023-ig terveztük, tekintettel arra, hogy az új hulladékgazdálkodási rendszer és visszaváltási, valamint EPR rendszer is 2023-ban indul el.

Hulladékgazdálkodási infrastruktúra fejlesztése

Az európai uniós és kormányzati célkitűzésekkel összhangban célunk a hulladék képződésének megelőzése és csökkentése, a hulladék elkülönített gyűjtési infrastruktúrájának fejlesztése és az előkezelést biztosító infrastruktúra létesítése. Minden településen biztosítani kívánjuk a hulladék átvételét (többek között a veszélyes hulladékét is). A biohulladék elkülönített gyűjtésének kiépítését 2023. év végére, a textilanyagok elkülönített gyűjtését pedig 2025-re építjük ki. A válogatómű megépítése és használatba vétele 2025-re tervezett.

Intelligens, innovatív és fenntartható ipar és másodnyersanyag piac erősítése

A beruházás megvalósítása 2021-2026 között kerül sor. A részletes ütemezés a beruházásnál került bemutatásra.

10. Finanszírozás és Költségek

Költségek:

A komponens teljes becsült költsége nettó 206 Mrd Ft, amelyen belül az RRF-ből finanszírozni tervezett költség nettó 103 Mrd Ft. Az RRF keretösszegén felül felmerülő költségek a támogatási intenzitásból adódnak. E két beruházásnál 50%-os támogatási intenzitás került megállapításra, így a fennmaradt 50%-ot a kedvezményezett önerőből teljesíti majd. Ezen költségek a beruházás időbeli megvalósításával azonos ütemben merülnek majd fel.

Más uniós eszközök felhasználása:

Az RRF és Operatív Programok közötti lehatárolás megtörtént a Bizottsági egyeztetéseket követően. Hulladékgazdálkodás tekintetében RRF-ből új, települési hulladékszállítási, -gyűjtési és -előkezelési beruházások valósulnak majd meg, továbbá egy darab, innovatív műanyag hulladék feldolgozásra irányuló projektet, amely szintén nem kerül operatív programból finanszírozásra. KEHOP Plusz keretében ezzel szemben meglévő infrastruktúrák

további fejlesztését, felújítását, ipari, kereskedelmi, veszélyes hulladék hasznosítását és hulladéklerakók rekultivációját tervezzük és új hasznosítási infrastruktúrákat. Korábbi KEHOP forrásokból valósultak meg hasonló beruházások, amelyek költségeit vettük figyelembe az RRF költségbeclése során (ld. 1. beruházás költségbeclés dokumentuma).

Az RRF költségbeclés elkészítése során az EU által korábban finanszírozott hasonló projektek költségeit figyelembe vettük.

RRF kölcsön:

A komponens RRF kölcsönre vonatkozó kérelmet nem tartalmaz.

Lásd: HET excel T2 munkalap, valamint költségalátámasztás külön dokumentum

11. Hitel kérelem alátámasztása (amennyiben releváns)

Nem releváns.

„H” KOMPONENS: EGÉSZSÉGÜGY

1. A komponens bemutatása

Összefoglaló

Az egészségügyi ellátórendszer legfőbb célkitűzései közé tartozik, hogy a megelőzés és a betegellátás hatékonyságának és az ellátásokhoz való hozzáférésnek a növelésével javítsa a lakosság egészségi állapotát, ezáltal szolgálja a gazdaság versenyképességét (gyorsabb visszatérés a munka világába) és járuljon hozzá az idősök életminőségének, önellátási képességének javulásához. A kormány ehhez az alapellátás fejlesztését, illetve a vezető halálokok és életminőség veszteséget okozó betegségek visszaszorítását célzó öt Nemzeti Egészségügyi Program (keringési, onkológiai, mozgásszervi, mentális és gyermekegészségügyi) megvalósítását helyezi középpontba, kiegészítve azt a pandémia felszámolására és a járványügyi készültséget és gyors reagálási képességet biztosító Nemzeti Infektológiai Programmal.

A megelőző szemléletű, mindenki számára jól hozzáférhető, hatékony egészségügyi ellátás kulcseleme az erős alapellátás. A pandémia szükségessé tette, a magyar kormány pedig erre válaszul országossá tette a korábban pilotprogramként futó praxisközösségek létrehozásának programját.

Az új modellben a praxisközösségek szoros együttműködésben dolgoznak a helyi járóbetegellátókkal, egy napos sebészeti központokkal, városi kórházakkal és az egészségfejlesztési irodákkal az ott élők egészségének fejlesztése, megőrzése, a betegutak gyorsítása, lerövidítése és optimalizálása érdekében. A célzott digitális egészségügyi fejlesztések (pl. orvos-beteg, orvos-orvos telekonzultációk rendszerének kialakítása) segítik növelni az alapellátásban definitív ellátás kapó betegek számát. A digitális megoldások hozzájárulnak az orvos-beteg találkozók számának csökkenéséhez és kényelmesebbé, adatvezéreltté és ezáltal megbízhatóbbá teszik egészségügyi ellátás teljes spektrumát. A kórházi infrastruktúra és eszközpark fejlesztés az egynapos sebészet további fejlesztését, a kórházban töltendő idő csökkentését és a pandémia által fokozott igényként megjelenő betegizolálási lehetőségek javítását, a kórházi fertőzések további visszaszorítását is elősegíti. Ezzel együtt a korszerű technológiai megoldások javítják a betegellátás eredményességét. A kritikus orvosi eszközökkel való megfelelő ellátás és az infrastruktúra biztosítása az egészségügyi rendszer ellenálló képességének fokozása érdekében is elengedhetetlen.

A sürgős esetek számára a sürgősségi ellátórendszer hozzáféréseinek további erősítését (az országos mentőszolgálat hálózatának további pillérekkel való fejlesztése az elérési idő javítására), a sürgősségi, traumatológiai ellátóhelyek műszerparkjának, infrastruktúrájának fejlesztését tervezzük. Az alapellátásban teljeskörűen nem ellátható betegek, a tervezhető kórházi ellátást igénylő vizsgálatok, beavatkozások, műtétek és kezelések hatékonyságának javításához a műszerezettség további fejlesztése, korszerűsítése, a megbízhatóságot és kényelmet korszerűen támogató, fenntartható és környezettudatos üzemeltetésű kórházi infrastruktúra kialakítása, a meglévő ilyen irányú továbbfejlesztése a terv. A kórházi rendszer egységes irányítása biztosítja a fekvőbeteg ellátóhelyek közti feladatmegosztás pontos szabályozását, a korábbi széttagoltság felszámolását. Ehhez az ellátórendszer minden progresszivitási szintjét és az ország teljes területét érintő fejlesztések, valamint az ellátórendszer ellenálló képességét javító, rendszerszintű beavatkozások megvalósítására kerül sor infrastrukturális fejlesztések és eszközbeszerzések révén, új mentőállomások építésével illetve felújításával (a HEE-ből az állami tulajdonú mentőállomások építése és felújítása

történik meg, míg a TOP Pluszban az önkormányzati tulajdonú mentőállomások felújítására nyílik majd lehetőség EU-s pályázati források biztosításával).

A digitális egészségügyi szolgáltatások reformja részint az egészségügyi ellátások hozzáféréseinek és minőségének javítását, részint pedig az egészségügyi szektor működtetésének korszerűsítését, transzparenciájának növekedését és hatékonyságának javítását célozza. Fő célkitűzéseit a megelőzésben, szűrésben, diagnosztikában, illetve a betegellátás és nyomonkövetés során korszerű, innovatív információs és kommunikációs technológiák (IKT) széles körű alkalmazásában képezi, amelyek növelik az egészségügyi ágazat hatékonyságát, megkönnyítik az ellátásokhoz való hozzáférést, továbbá javítják az ellátások és a szolgáltatások biztonságosságát és minőségét.

Az ágazati célkitűzések megvalósításának kulcsa a megfelelő számú és képzettségű humánerőforrás. Az eddigi kormányzati erőfeszítések eredményeként jelentősen erősödött a szektor orvosmegtartó képessége (pályaelhagyók számának jelentős csökkentésével), stabilizálódott, kivezetésre került a paraszolvencia, stabillá vált az ápolói létszám is, ugyanakkor az EU átlagánál alacsonyabb számmal. Az elmúlt években a kormányzat több lépésben emelte az orvosok és szakdolgozók bérét, amely jelentősen növelte a szektor humánerő megtartási képességét, ugyanakkor a megkezdett folyamat folytatása elengedhetetlen. Ennek keretében került sor az egészségügyi szolgálati jogviszonyról szóló 2020. évi C. törvény kihirdetésére. 2021. január 1-től bűncselekménynek számít a hálapénz adása vagy elfogadása az állami egészségügyi ellátásban.

A pandémia miatt fokozott kihívás a humánerő forrás megtartása annak testi-lelki terhei miatt. Az ellátási szükséglet biztosításához többletmunkaerő, illetve a normál munkaidőnél több teljesített munkaóra vált szükségessé. A nehezített körülmények között (nagy ápolási igényű betegek tömeges ellátása folyamatos védőruha használatában) többletteljesítményhez átmeneti, rendkívüli pótlékok biztosítása vált szükségessé. Ugyanakkor a COVID-19 és annak tartós szövődményei miatt jelentősen megnőtt ápolási igény, valamint az alapellátás kapacitásfejlesztése szükségessé teszi további egészségügyi dolgozók bevonását (így gyógytornászok, dietetikusok, pszichológusok) illetve átképzését és továbbképzését. Az egészségügyi rendszer ellenállóképességének javításához ezért elengedhetetlen a humánerőforrás fejlesztés és -megtartás létszámban és tudásban egyaránt.

A komponens keretében tervezett beruházások az alábbiakhoz járulnak hozzá:

2019. évi ország jelentés „D” melléklete (beruházási iránymutatás):

1. szakpolitikai célkitűzés:

- A digitalizáció előnyeinek a polgárok és a vállalatok számára való kiaknázása;
- A kutatási és innovációs kapacitások növelése és a fejlett technológiák elterjesztése;

4. szakpolitikai célkitűzés:

- Megfizethető egészségügyi ellátáshoz való hozzáférés előmozdítása, az egyenlőtlenségek csökkentése, különösen a hátrányos helyzetű járásokban;
- Infrastruktúra biztosítása, beleértve az alapellátást nyújtó létesítményeket és az egészségügyi berendezéseket.

2020. évi országspecifikus ajánlások:

- Egészségügyi dolgozók hiányának kezelése;
- Minőségi megelőző és alapellátási szolgáltatásokhoz való hozzáférés javítása;
- A kritikus orvosi eszközökkel való megfelelő ellátás és az infrastruktúra biztosítása az egészségügyi rendszer ellenálló képességének fokozása érdekében;

• Zöld és digitális átállás (tisztá és hatékony energiatermelés és -felhasználás, fenntartható közlekedés, hulladék- és vízgazdálkodás, kutatás és innováció, iskolák digitális infrastruktúrája).

Szakpolitikai terület: Egészségügy

Célkitűzés: Az egészségügyi intézkedések átfogó célja egy modern, a XXI. század kihívásaira reagálni képes, hatékony ellátórendszer működtetése, a különböző ellátási szinteket érintő fejlesztésekkel az elérhető egészségnyereség maximalizálása érdekében.

Reform és/vagy beruházás:

1. Alapellátás fejlesztése a házi orvosok szerepének erősítésére, a lakóhelyközeli szolgáltatások bővítésére és a szakellátás tehermentesítésére (COFOG-kód: 07.4) -reform
2. A XXI. századi egészségügy feltételeinek kialakítása (COFOG-kód: 07.4) - beruházás
3. Az orvosok jövedelemviszonyainak rendezése, a hálapénz kivezetése (COFOG-kód: 07.4) - reform
4. Az egészségügy digitális átállásának támogatása (COFOG-kód: 07.4) - reform
5. Az önellátásra korlátozottan képes emberek biztonságát és életvédelmét szolgáló digitalizációs program (COFOG-kód: 07.6) - reform

Becsült költség: nettó 857,04 milliárd forint

2. Fő kihívások és célkitűzések

a) Fő kihívások

Az **egészségügyi ágazat szerepe és jelentősége** egy ország társadalmi és gazdasági fejlettségében, az életminőség javításában, illetve a gazdasági versenyképesség erősítésében **elvitathatatlan**.

Magyarországon a születéskor várható élettartam és a várható egészséges életevek száma fokozatosan növekszik, azonban még mindig alacsonyabb az EU átlagánál. A születéskor várható élettartam 2018-ban 4,8 évvel⁸⁷ maradt el az Európai Unió tagországainak átlagától, míg a születéskor várható egészséges életevek száma csak kisebb mértékben, 2,9 évvel.⁸⁸ Hazánkban a nemek közötti különbség közel 7 év (nők: 79,6 év, férfiak: 72,7 év) a születéskor várható élettartam tekintetében. Az egyes társadalmi csoportok esetében hasonló mértékű különbség mérhető⁸⁹: az alacsonyabb iskolai végzettségűeknél 2017-ben ez 72,0 évet jelentett, míg a magasabb iskolai végzettségűeknél 79,1-et.

Magyarországon 2019-ben vezető halálokok a keringési rendszer rendellenességei (az összes haláleset 49,1%-a), illetve a daganatos megbetegedések (összes haláleset 25,2%-a) voltak.⁹⁰ Ugyanebben az évben a magyar lakosság mintegy 39,6%-a élt együtt krónikus betegséggel,⁹¹ 10 ezer lakosra vetítve 3 979,9 fő jelentkezett be házi orvosánál magasvérnyomás betegsége miatt, 1 475,0 fő ischaemiás szívbetegség miatt, illetve 1 378,6 fő diabetes mellitus (cukorbetegség) miatt.⁹² 2019-ben a lakosság – testtömeg-indexe alapján – 58,2%-a számított túlsúlyosnak vagy elhízottnak.⁹³ Mindezen elsősorban a megelőzés erősítésével, így a

⁸⁷ Eurostat: Life expectancy by age and sex

⁸⁸ Eurostat: Healthy life years by sex

⁸⁹ Eurostat: Life expectancy by age, sex and educational attainment level

⁹⁰ KSH: Népeség, népmozgalom (1900–)

⁹¹ KSH: Krónikus betegség nem és korcsoport szerint (2010–)

⁹² KSH: A házi orvosos és a házi gyermekorvosos szolgálathoz bejelentkezettek egyes betegségei (1999–)

⁹³ KSH: A népeség megoszlása tápláltság szerint a testtömeg-index (BMI) alapján (2009–)

lakosság egészségtudatos magatartásának, életmódjának fejlesztésével, a szűrővizsgálatok kiterjesztésével, és az ezeken résztvevők számának növelésével tervezünk javítani. Erre fókuszál a 2021-27-es időszak tervezett humánfejlesztési operatív programja (EFOP Plusz).

Az Európai Bizottság a Strukturálisreform-támogató Programot (SRSP) azzal a céllal hozta létre, hogy a tagállamok közigazgatási kapacitásaikat kiegészítve szakértői segítséget kapjanak strukturális, növekedésösztönző reformjai megtervezéséhez és végrehajtásához. Az SRSP program keretében 2017-2020 között két egészségügyi projekt sikeres megvalósítására került sor.

1. Az egészségügyi alapellátás fejlesztése:

A szakértői támogatás igénybevétele az alapellátásban folyó fejlesztő munka támogatását célozta. A projekt feladatai közé tartozott

a) az alapellátásban dolgozók szerepének és kompetenciáinak definiálása, majd ezzel kapcsolatos ajánlások megfogalmazása

b) az emelt szintű ápoló – Advanced Practice Nurse – rendszer bevezetése az alapellátásban;

c) az alapellátás szakmai módszertani fejlesztése, módszertani ajánlások kidolgozása;

d) a graduális orvosképzésben a háziorvostan képzés továbbfejlesztése; valamint

e) az alapellátás finanszírozási modellre vonatkozó javaslatok elkészítése.

A program, amely a University of Ljubljana, Medical Faculty szakmai vezetésével, magyar részről a Semmelweis Egyetem ÁOK Családorvosi Tanszék koordinációjával, illetve számos további hazai és nemzetközi szervezet együttműködésével valósult meg, 2020. októberben zárult.

2. Ajánlások az egynapos sebészeti ellátás keretrendszerének megtervezéséhez és megvalósításához:

A projekt az egynapos sebészeti ellátás feltételeinek javítására és a beavatkozások bővítésére vonatkozó szabályozási keretrendszerre vonatkozó ajánlásokat dolgozott ki nemzetközi egynapos sebészeti szakértők bevonásával. A szakmai támogatására a Bizottság a Nemzetközi Egynapos Sebészeti Társaságot (IAAS) kérte fel, a megvalósításban hazai részről az Egynapos Sebészeti Kollégium vett részt. A projektfeladatok 2020. év végén eredményesen lezárultak, elkészült egy komplex javaslat az egynapos sebészeti ellátások stratégiai keretrendszerére és az egynapos formában végezhető ellátások listájának bővítésére vonatkozóan.

Mindent összevetve, a magyar egészségügyi ellátórendszer hatékonysága a tervezett fejlesztésekkel javítható. Az Európai Bizottság 2020. évi, **Magyarországra vonatkozó országspecifikus jelentésében**⁹⁴ a hazai egészségügy területén tett megállapítások, illetve a tervezett beruházások hatása az alábbiakban foglalható össze:

- **Társadalmi egyenlőtlenség** azonosítható az egészségügyi ellátáshoz való hozzáférés tekintetében a közvetlen kifizetések magas szintje, illetve a paraszolvencia átlagon felüli előfordulása következtében. A paraszolvencia felszámolására törvény lépett életbe. A praxisközösségek javítják az egészségügyi szolgáltatásokhoz való hozzáférést, ezért fejlesztésük kiemelt prioritás. A digitális egészségügyi fejlesztések és az egyre többek számára elérhető és használható mobil eszközök javítják a hozzáférést az állampolgárok számára, személyessé teszik az ellátást, továbbá növelik az ellátórendszer és az ellátottak közötti kommunikáció hatékonyságát. Csökkenthető a nehezen mozgó, krónikus betegek utazásból, személyes megjelenésből fakadó terhelése, könnyebbé válik a rendszeres kapcsolattartás az elektronikus megoldások használatával, ezáltal nőnek és kiegyenlítődnek az ellátáshoz jutás esélyei.

⁹⁴ Európai Bizottság: 2020. évi országjelentés – Magyarország

- A **magyar ellátórendszer túlzott mértékben kórházcentrikus**: a kórházból elbocsátott betegek lakossághoz viszonyított aránya, tartózkodásuk átlagos hossza, illetve az ágyak száma is az uniós átlag felett van. Az alapellátás kompetenciabővítése, a praxisközösségek által nyújtott új szolgáltatások, valamint a korszerű technológiák, a digitális egészségügyi szolgáltatások és az egynapos sebészet fejlesztésével csökkenthető a fekvőbeteg ellátás igénybevétele és a kórházi napok száma. A **kórházi hálózat széttagoltsága** nehezíti a betegek ellátásának hatékonyságát és minőségét. A kórházak újonnan kialakított irányítási rendszerében azok szakmai profiljának finomhangolásával, központi egységes irányításával, az aktív ellátás és a krónikus rehabilitációs és ápolási tevékenységek szükségletekhez való igazításával és az ehhez szükséges infrastruktúra fejlesztéssel, átalakítással megszünteti a széttagoltságot és az ellátási szükségletekre rugalmasan reagálni képes egységes országos rendszert biztosít. A digitális átállás (dokumentáció hatékony elektronizálása, korszerű infokommunikációs megoldások, az adatminőség és rendelkezésre állás növekedése) az új funkciókkal csökkenti az ellátószemélyzet terhelését, ezzel javul az ellátás minősége és költséghatékonysága.
- A **kórházak adóssága számottevő mértékű** a finanszírozási problémáknak köszönhetően. 2019-ben a kormány határozatban rögzítette a kórházak finanszírozásának és gazdálkodásának átalakításához szükséges feladatokat a fenntartható, tervezhető és számonkérhető finanszírozási keretrendszer létrehozására. A pandémia miatti megváltozott terhelés (részint többlet, másrészt az eddigi tervezhető beavatkozások időszakos elhalasztása) jelentősen átrendezte a finanszírozási igényeket, így a finanszírozás pandémia utáni tervezése ezen tapasztalatok figyelembevételével jelenleg folyamatban van.
- Az **ágazat munkaerőjét egyre inkább jellemzik a regionális különbségek**: az állami egészségügyi ágazatban dolgozó orvosok átlépése a magánszektorba és pályaváltása csökkenti a közegészségügyi rendszerben dolgozó képzett szakemberek számát. Az „Orvosi béremelés, hálapénz kivezetése” intézkedés célja az egészségügy munkaerő megtartó és -bővítő képessége érdekében a megfelelő orvosi bérezés kialakítására tett nemzeti kötelezettségvállaláshoz való hozzájárulás, amely párhuzamosan hozzájárul a hálapénz megszüntetéséhez. Az orvosok piacképes jövedelem viszonyainak rendezésével és a hálapénz kivezetésével a megfelelő utánpótlás hosszú távon biztosítható. Az ellátás területi egyenlőtlensége mérséklődik és a társadalmi, pénzügyi és földrajzi helyzettől függetlenül egyenlő eséllyel elérhetővé válik minden állampolgár számára a minőségi egészségügyi ellátás. Az egyes ellátási elemek (telemedicina, diagnosztika stb.), valamint az ügyintézés virtuális térbe helyezése a terheléselosztás megvalósításával csökkentheti a munkaerő-eloszlásban jelenlevő regionális egyenlőtlenségek hatását. Az intézmények számára biztosított központi szolgáltatások hatékony munkavégzést tesznek lehetővé, csökkentik a speciális szakemberek hiányából eredő kockázatokat. A távkiértékeléssel enyhíthető a diagnosztikai szakmákban kialakult kapacitáshiány: az "adat közlekedik a szakemberhez, nem a szakember az adathoz". Ezzel nő a hatékonyság, felgyorsulnak a kiértékelések, nő a betegek ellátáshoz jutási sebessége, amellyel csökkenthető a késlekedésből származó állapotsúlyosbodások száma és mértéke.
- A digitális átállás eredményeképpen a hatékonyabb intézményi működés, az ellátóhelyeken megjelenő korszerű infokommunikációs megoldások megjelenése, a telemedicinális szolgáltatások kialakítása, valamint az okos eszközök bevonása csökkenti az alapellátásban dolgozók adminisztratív és operatív terheit, a virtuális térben megvalósuló ellátások lehetővé teszik a humán erőforrás optimális szervezését, jobb kihasználását. A népegészségügyi fejlesztések hozzájárulnak a társadalmi szintű

egészségi állapot nyomonkövetéséhez, fejlesztéséhez. Az általános egészségi állapot javulása hosszú távon az alapellátás terhelésének csökkenésében is megmutatkozik.

- Az egészségügyi kormányzat aktuális prioritásai között szerepel az öt Nemzeti Egészségügyi Program (Nemzeti Rákellenes Program, Nemzeti Keringési Program, Nemzeti Mozgásszervi Program, Nemzeti Gyermekegészségügyi Program, Nemzeti Mentális Egészségügyi Program) megvalósítása. A programok a Magyarországon vezető halálokat jelentő megbetegedések, különösen a szív-érrendszeri betegségek és a daganatos betegségek megelőzése és menedzsmenete érdekében, az egészségügyi ellátórendszer e területeket érintő fejlesztése céljából kerülnek megalkotásra. Az öt Nemzeti Egészségügyi Program köré csoportosuló tervezett beavatkozásokat komplex megközelítés jellemzi, amely – elsődlegesen a vezető halálokokra fókuszáltan – felöleli a megelőzés, ellátás, gondozás és a rehabilitáció feltételrendszerének fejlesztését, továbbá a humán erőforrás kérdését.
- A tervezett egészségügyi beavatkozások az öt Nemzeti Egészségügyi Programban, az „Egészséges Magyarország 2021-2027” egészségügyi ágazati stratégiában, illetve a tartós ápolás-gondozásra vonatkozó stratégiában lefektetett szakpolitikai célrendszeren alapuló komplex intézkedéscsomagot alkotnak. Ennek egyes elemei a rendelkezésre álló forrás nagyságrendje, időbeni elérhetősége, valamint az annak felhasználását szabályozó tartalmi és eljárásrendi keretek figyelembevételével a hatékony megvalósításukhoz legkedvezőbb feltételeket biztosító uniós, hazai, vagy egyéb program – pl. RRF, operatív programok, hazai költségvetés, Svájci Hozzájárulás, stb. – keretében kerültek tervezésre. A XXI. századi egészségügy feltételeinek kialakításával javul az egészségügyi rendszer ellenálló képessége a kritikus orvosi eszközökkel történő felszerelés, valamint infrastruktúrafejlesztés révén. Az ellátórendszeren belüli párhuzamosságok csökkennek, profiltisztított ellátóhelyek jönnek létre a fenntarthatóság és a költséghatékonyság javítása, valamint a széttagoltságának csökkentése érdekében. A szakellátóknál elérhető szolgáltatások minősége és a megbízhatóság, valamint a szakellátásban dolgozók munkakörülményei javulnak.

Ezen szempontok figyelembevétele olyan összetett hozzáállást igényel, amely megoldást talál a humán erőforrás kérdésére, a járó- és fekvőbeteg-ellátás áttekinthetőbbé tételére, illetve az utógondozás és a rehabilitáció feltételeinek fejlesztésére, továbbá a lakosság egészségtudatosságának erősítésére.

b) Célkitűzések

Az egészségügyi reform átfogó célja egy modern, a XXI. század kihívásaira reagálni képes, hatékonyan működő ellátórendszer és az azt kiegészítő, a prevenciót szolgáló infrastruktúra kialakítása, a különböző ellátási szinteket érintő fejlesztések megvalósításával az elérhető egészségnyereség maximalizálása érdekében.

Az ellátási rendszert érintő beavatkozások két pillére az alapellátás megerősítése és a szakellátás fejlesztése, valamint a krónikus, nem fertőző betegségek hatékony megelőzése, felderítése és gyógyítása, gondozása. Az alapellátás fejlesztésének célja az együttműködés formáinak bővítése, kiegészítő szolgáltatások nyújtása és a megelőző tevékenységek megerősítése a 2019-es és a 2020-as országspecifikus ajánlásokkal összhangban.

A XXI. századi egészségügy feltételeinek kialakítása keretében elsődlegesen a struktúraátalakítást szolgáló, jelentős infrastrukturális igényű, az ellátórendszer minden progressivitási szintjét és az ország teljes területét érintő fejlesztések, valamint az ellátórendszer ellenálló képességét javító, rendszerszintű beavatkozások megvalósítására kerül sor az ellátórendszert támogató infrastrukturális fejlesztések és eszközbeszerzések révén, valamint új mentőállomások építésével, illetve felújításával (a HEE-ből az állami

tulajdonú mentőállomások építése és felújítása történik meg, míg a TOP Pluszban az önkormányzati tulajdonú mentőállomások felújítására nyílik lehetőség).

Az egészségipar digitalizálása az egyik legfontosabb prioritás az egészségügyi szektorban. Fő célja az információs és kommunikációs (IKT) technológiák alkalmazása a megelőzésben, a diagnosztikában, a kezeléseknél, valamint a nyomon követés javításában, amelyek együttesen növelik az egészségügyi ágazat hatékonyságát, megkönnyítik a tényleges hozzáférést, javítva ezzel az ellátás és a szolgáltatások minőségét, biztonságosságát. Az egészségügy digitalizációjának egyszerre kell szolgálnia az egészségügyi ellátórendszer és a lakosság érdekeit. A fejlesztésekkel elérni kívánt legfőbb célok közé tartozik, hogy a lakosság egészségi állapota javuljon, az ellátórendszer hosszútávon is fenntartható és finanszírozható legyen, szolgálja a gazdaság versenyképességét (a munkapiacra történő gyors visszatéréssel). A szakpolitika és a döntéshozók számára a digitalizációs célú fejlesztések megvalósulásával biztosíthatóvá válna, hogy valós és koherens helyzetképet lássanak az egészségügyi ellátórendszer állapotáról, biztonságos legyen az egészségügyi adatvagyron kezelése, illetve az állami vagy uniós fejlesztések koordináltan, a stratégiai célokkal összhangban, horizontálisan és vertikálisan is összehangolt műszaki tartalommal készüljenek el. Az egészségügyi digitalizációs program sikeres megvalósításához az intézményi szintű szolgáltató egységek irányított és összehangolt együttműködésére, illetve a programok felelős végrehajtására van szükség.

A jól működő egészségügyi-ellátórendszerben a szakképzett személyzet megtartása és helyzetük javítása is kiemelten fontos. Az utóbbi években Magyarországon a bevezetett béremelések hatására az orvosmegtartási képesség jelentősen nőtt, ugyanakkor még további, munkaerőt megtartó lépésekre van szükség. A paraszolvencia (másként hálapénz) az 1960-as évek óta sajnálatos módon az egészségügyi ellátórendszer szerves részévé vált. Ennek a jelenségnek a kiváltó okai ugyan bonyolultak, de a leginkább érintett tagállamokban a vesztegetés jelensége az **egészségügyi szakemberek alacsony fizetésére**, a rosszul működő vezetési struktúrákra és a hatástalan ellenőrzési mechanizmusokra vezethető vissza⁹⁵.

A korrupció visszaszorításának jelentősége az egészségügyben is kiemelt kormányzati prioritás, illetve nemzetgazdasági érdek, hiszen nemzetközi kutatások egyértelmű konklúziója, hogy az aláássa a közkiadások hatékonyságát azzal, hogy gazdaságilag hasznos eredmények elérésétől von el forrásokat. A korrupció – különösen az állami források korlátozott rendelkezésre állása esetén – az állami költségvetések fenntarthatóságát is rontja, és csökkenti a beruházásra fordított közpénzek mennyiségét. Költségvetési hiány esetén az adósság korrupcióból eredő részének megszolgáltatásával járó költségek további hosszú távú hatást gyakorolhatnak az állami költségvetésre.⁹⁶ A korrupció a gazdasági növekedésre is negatív hatást gyakorol. Számítások szerint egy ország termelékenysége kb. 2%-kal nő, ha az ország korrupciós helyzete a CPI-skálán⁹⁷ egy ponttal javul⁹⁸. Becslések szerint önmagában a korrupció évente 120 milliárd euróba kerül az uniós gazdaság számára, ez az összeg alig kevesebb, mint az Európai Unió éves költségvetése⁹⁹.

⁹⁵ Ecorys (2017.), Updated study on corruption in the healthcare sector, https://ec.europa.eu/home-affairs/sites/default/files/20170928_study_on_healthcare_corruption_en.pdf

⁹⁶ A KORRUPCIÓ ELLENI KÜZDELEM, https://ec.europa.eu/info/sites/default/files/file_import/european-semester-thematic-factsheet-fight-against-corruption-hu.pdf

⁹⁷ Transparency International korrupciós index

⁹⁸ Kóhalmi László: A gazdasági növekedés gátló tényezője: a korrupció,

⁹⁹ A korrupció teljes gazdasági költsége nehezen számítható ki. Az idézett adat a szakosított intézmények és szervezetek –így például a Nemzetközi Kereskedelmi Kamara, a Transparency International, az ENSZ „Globális Megállapodás” elnevezésű kezdeményezése és a Világgazdasági Fórum 2009-es, „Clean Business Is Good

Az egészségügyi (és más) ágazat(ok)ban a korrupció mértékének csökkentése az alábbiak szerint járulhat hozzá az orvosberek – RRF forrásból történő finanszírozását követően – hazai költségvetésből történő fedezéséhez úgy, hogy az nem jelent érdemi többletterhet az állami költségvetés számára:

- **Nemzetgazdasági szintű korrupció:** mint látható, a korrupció jelensége nem csak az egészségügy, hanem a teljes nemzetgazdaság szintjén értelmezhető gazdasági és társadalmi veszteségeket okoz, azaz a korrupció bármely szakpolitikai területen történő visszaszorítása egyéb nemzetgazdasági szektorokra is pozitív hatással van, így közvetve járul hozzá a költségvetés bevételeinek növekedéséhez, amely hosszútávon megteremtheti részben, vagy akár egészben is az orvosberek költségvetésből történő finanszírozását.
- **Egészségügyi ellátórendszer diszfunkcionális működése:** a páciensek a hálapénzzel a betegutat, illetve a várakozási időt is befolyásolhatták, amely az ellátásokhoz való hozzáférés egyenlőtlenségét eredményezte, hiszen így olyanok jutnak jobb és gyorsabb ellátáshoz, akiknek a hálapénz kifizetése nem okoz gondot, így olyanok maradhatnak ellátás nélkül, akiknek leginkább szükségük lenne egészségügyi ellátásra, de akik azt nem kapják meg, így meglévő betegségeik súlyosbodása, illetve azok kezelése további, addicionális költségeket jelent az egészségügyi rendszer számára. Ezért a hálapénz kivezetése kiemelten fontos terület, amelyet leginkább az orvosi béremelések és ahhoz kapcsolódóan bevezetett előírások orvosolhatnak (2020. évi C. tv.).
- **Magasabb fogyasztás:** a magasabb orvosberek magasabb fogyasztást eredményeznek, amely így a fogyasztási adók növekedésével magasabb költségvetési bevételt jelent.
- **Motivált munkaeerő, javuló teljesítmény:** a motivált munkavállalók javuló teljesítménye – párhuzamosan az egészségügyi intézmények, valamint az infrastruktúra fejlesztéssel javítja a gyógyítási tevékenység színvonalát, ami hozzájárul az egészségügyi intézmények leterheltségének csökkentéséhez (kevesebb kórházban töltött nap, rövidebb várakozási idők, stb.) így csökkentve az egészségügyi ellátórendszer finanszírozási igényét, amelyet így részben további fejlesztésekre, részben pedig az orvosberek finanszírozására lehet fordítani.
- **Az új szabályozás hatása:** az Országos Kórházi Főigazgatóság (OKFŐ) tájékoztatása szerint március 1-jével az egészségügyi dolgozók 96,3 százaléka, több mint 106 ezer szakember választotta az egészségügyi szolgálati jogviszonyba lépést, az előzetes adatokhoz képest is kevesebben, mintegy 4000-en döntöttek a kilépés mellett, ami az egészségügyi dolgozók mintegy 3,7 százalékát jelenti. És ugyan ezzel párhuzamosan mintegy 700 új belépő is érkezett a rendszerbe, az egyenleg egyelőre pozitív, így ennek a két számnak a különbözete, az így keletkező költségvetési megtakarítások lehetőséget biztosítanak a megemelt orvosberek részbeni finanszírozására.

Intézkedés elnevezése	Kapcsolódás hazai szakpolitikai stratégiákhoz	Kapcsolódás uniós szakpolitikai stratégiákhoz	Kapcsolódás Országspecifikus ajánláshoz
Alapellátás fejlesztése a háziorvosok szerepének erősítésére, a lakóhelyközeli	Digitális Egészségipar-fejlesztési Stratégia „Egészséges Magyarország 2021-	EU vaccine strategy EU disability rights strategy EU strategy on the rights	Javítsa az egészségügyi eredményeket a megelőző egészségügyi intézkedések

Business” (A tiszta üzlet tiszta haszon) című közös kiadványában foglalt becsléseken alapul, mely szerint a korrupció globális szinten a GDP 5%-át teszi ki.

<p>szolgáltatások bővítésére és a szakellátás tehermentesítésére</p>	<p>2027” Egészségügyi Ágazati Stratégia Tartós ápolás-gondozásra vonatkozó stratégia Nemzeti Rákellenes Program Nemzeti Keringési Program Nemzeti Mozgásszervi Program Nemzeti Gyermek egészségügyi Program Nemzeti Mentális Egészségügyi Program Nemzeti Infektológiai Program</p>	<p>of the child</p>	<p>támogatásával és az alapellátás megerősítésével. Helyezze a beruházások középpontjába a zöld és digitális átállást, mindenekelőtt a tiszta és hatékony energiatermelést és -felhasználást, a fenntartható közlekedést, a hulladék- és vízgazdálkodást, a kutatást és innovációt, valamint az iskolák digitális infrastruktúráját.</p>
<p>A XXI. századi egészségügy feltételeinek kialakítása</p>	<p>Digitális Egészségipar-fejlesztési Stratégia „Egészséges Magyarország 2021-2027” Egészségügyi Ágazati Stratégia Tartós ápolás-gondozásra vonatkozó stratégia Nemzeti Rákellenes Program Nemzeti Keringési Program Nemzeti Mozgásszervi Program Nemzeti Gyermek egészségügyi Program Nemzeti Mentális Egészségügyi Program</p>	<p>EU disability rights strategy EU strategy on the rights of the child</p>	<p>Javítsa az egészségügyi eredményeket a megelőző egészségügyi intézkedések támogatásával és az alapellátás megerősítésével. Helyezze a beruházások középpontjába a zöld és digitális átállást, mindenekelőtt a tiszta és hatékony energiatermelést és -felhasználást, a fenntartható közlekedést, a hulladék- és vízgazdálkodást, a kutatást és innovációt, valamint az iskolák digitális infrastruktúráját Kezelje az egészségügyi dolgozók hiányát és az egészségügyi rendszer ellenálló képességének fokozása érdekében biztosítsa a kritikus orvosi eszközökkel való megfelelő ellátást és az infrastruktúrát.</p>
<p>Az orvosok jövedelemviszonyainak rendezése, a hálapénz kivezetése</p>	<p>Digitális Startup Stratégia Digitális Egészségipar-fejlesztési Stratégia „Egészséges Magyarország 2021-2027” Egészségügyi Ágazati Stratégia Tartós ápolás-gondozásra vonatkozó stratégia Nemzeti Rákellenes Program Nemzeti Keringési Program</p>	<p>EU disability rights strategy</p>	<p>Kezelje az egészségügyi dolgozók hiányát és az egészségügyi rendszer ellenálló képességének fokozása érdekében biztosítsa a kritikus orvosi eszközökkel való megfelelő ellátást és az infrastruktúrát.</p>

	Nemzeti Mozcásszervi Program Nemzeti Gyermekegészségügyi Program Nemzeti Mentális Egészségügyi Program		
Az egészségügy digitális átállásának támogatása	Nemzeti Digitalizációs Stratégia 5G Stratégia K+F+I Stratégia Magyarország Fintech Stratégiája Gigabit Stratégia A hálózati és információsz rendszerek biztonságára vonatkozó Stratégia Digitális Egészségipar-fejlesztési Stratégia Magyarország Mesterséges Intelligencia Stratégiája „Egészséges Magyarország 2021-2027” Egészségügyi Ágazati Stratégia Tartós ápolás-gondozásra vonatkozó stratégia Nemzeti Rákellenes Program Nemzeti Keringési Program Nemzeti Mozcásszervi Program Nemzeti Gyermekegészségügyi Program Nemzeti Mentális Egészségügyi Program	EU's digital strategy Európai Adatstratégia A digitális egységes piac stratégiája 5G Akcióterv	Javítsa az egészségügyi eredményeket a megelőző egészségügyi intézkedések támogatásával és az alapellátás megerősítésével. Kezelje az egészségügyi dolgozók hiányát és az egészségügyi rendszer ellenálló képességének fokozása érdekében biztosítsa a kritikus orvosi eszközökkel való megfelelő ellátást és az infrastruktúrát. Javítsa a szociális ellátások megfelelőségét, és biztosítsa az alapvető szolgáltatásokhoz és minőségi oktatáshoz való hozzáférést mindenki számára.
Az önellátásra korlátozottan képes emberek biztonságát és életvédelmét szolgáló digitális program	Digitális Egészségipar-fejlesztési Stratégia „Egészséges Magyarország 2021-2027” Egészségügyi Ágazati Stratégia Tartós ápolás-gondozásra vonatkozó stratégia Nemzeti Rákellenes Program Nemzeti Keringési Program Nemzeti Mozcásszervi Program Nemzeti Mentális Egészségügyi Program	EU disability rights strategy	Javítsa a szociális ellátások megfelelőségét, és biztosítsa az alapvető szolgáltatásokhoz és minőségi oktatáshoz való hozzáférést mindenki számára. Javítsa az egészségügyi eredményeket a megelőző egészségügyi intézkedések támogatásával és az alapellátás megerősítésével. Helyezze a beruházások középpontjába a zöld és digitális átállást , mindenképp a tiszta és hatékony energiatermelést és -felhasználást, a fenntartható közlekedést,

			a hulladék- és vízgazdálkodást, a kutatást és innovációt, valamint az iskolák digitális infrastruktúráját Kezelje az egészségügyi dolgozók hiányát és az egészségügyi rendszer ellenálló képességének fokozása érdekében biztosítsa a kritikus orvosi eszközökkel való megfelelő ellátást és az infrastruktúráját.
--	--	--	---

3. A komponens reformjainak és beruházásainak bemutatása

Az EFOP Pluszban az egészségügyi fejlesztések fókuszában a nem infrastrukturális beruházások állnak, így az egészségügy területén szükséges infrastrukturális beruházások a HEE-ben tervezettek. Az egyes beruházások során jeleztük az egyéb lehatárolási pontokat.

- ***Alapellátás fejlesztése a házi orvosok szerepének erősítésére, a lakóhelyközeli szolgáltatások bővítésére és a szakellátás tehermentesítésére***

A magyar egészségügyi ellátórendszer fundamentuma az alapellátási rendszer. Az egészségügyi törvény¹⁰⁰ értelmében a beteg lakóhelyén, illetve annak közelében biztosítani kell, hogy hosszú távú, személyes kapcsolaton alapuló, a páciens nemétől, korától és betegségétől függetlenül folyamatos egészségügyi ellátásban részesüljön. Az egészségügyi alapellátás pillérei a házi orvosi, házi gyermekorvosi ellátás, a fogorvosi alapellátás, az alapellátáshoz kapcsolódó ügyeleti ellátás, a védőnői ellátás, illetve az iskola-egészségügyi ellátás. Egyik elsődleges cél, hogy az egészségügyi alapellátás szolgáltatásai minél több állampolgár számára legyenek elérhetőek.

Az alapellátás megerősítése hazánkban több szempontból is indokolt:

- A lakosság népegészségügyi mutatói nemzetközi összehasonlításban (EU) elmaradásban vannak, az állampolgárok egészségtudatossága, egészségismerete fejlesztésre szorul. A jelenlegi egészségi állapotokért nagymértékben felelős az egészségtelenkárosító életmód, különösen a túlzott alkoholfogyasztás és a dohányzás.
- A házi orvosi szolgálatok adják a magyar alapellátás gerincét.
- Nemzetközi irányelvek szerint (pl. az Európai Bizottság 2020. évi országspecifikus ajánlása) elsődleges cél az alapellátás kapuőri szerepének megerősítése mellett a lakosság egészségügyi ellátásának áttelése a kórházi ellátásokról az alap- és járóbeteg-ellátás felé. Nemzetközi ajánlás az alapellátás és járóbeteg-szakellátás szakmai szintjeinek erősítése, dominanciájának növelése a betegellátásban.

A magyar egészségügyi alapellátás fejlesztése lehetővé teszi egyrészt a nagy népbetegségek hatékonyabb megelőzését, másrészt hozzájárul ahhoz, hogy hazánk népességének biztonságos, jó minőségű ellátása biztosított legyen, egészségmutatói, életminősége javuljon. Az alapellátási reformok paradigmaváltást jelentenek a nagyobb prevenció fókusz, a világosabb betegutak és a lakóhelyközeli népegészségügyi-, alapellátási és járóbeteg-szakellátási feladatok összehangolásában.

A házi orvos a beteg-orvos találkozó első pontja kellene, hogy legyen az egészségügyi ellátórendszerben. A hazai szabályozás szerint a beteg – néhány szakellátást kivéve – csak házi orvosi beutalóval veheti igénybe a járóbeteg-szakellátást. A házi orvos kapuőri funkciója egyaránt fontos a minőségi és a hatékony betegellátás megvalósítása érdekében, különösen abban az esetben, amikor a hosszúak a szakellátásban az előjegyzési- és várólisták, illetve a rendelkezésre álló erőforrások nem elegendőek a szükségletek kielégítéséhez. Az alapellátás jelenti az egészségügyi ellátórendszer első lépcsőjét, így az ellátórendszer átalakítása nem képzelhető el az alapellátási tevékenységeknek a jelenkor kihívásaira reagáló újragondolása nélkül. A 2019-es országajánlásban foglaltakkal összhangban kiemelten fontos az alapellátás megerősítése, a lakóhelyközeli, betegközpontú ellátások irányába történő elmozdulás.

A helyzet megoldása érdekében házi orvosi praxisközösségek országos kialakítása a cél, melyekben több házi orvos együttműködve, a korábban EU-s forrásból kialakított Egészségfejlesztési Irodák hálózatán keresztül plusz egészségügyi szakdolgozók bevonásával (diétetikus, egészségpszichológus, gyógytornász) tud ellátni több házi orvosi körzetet.

A kiterjesztett alapellátás szereplőinek a jelenleginél nagyobb szerep jutna az egészségfejlesztési, szűrési és gondozási tevékenységekben is. Kiemelt szerepük lenne a krónikus betegség menedzsmentben, a krónikus betegek gondozásának koordinálásában. A telemedicinális tevékenységek alapellátási kiterjesztése szignifikánsan hozzá tud járulni a fentebb bemutatott tevékenységek megvalósításához (pl. távmonitorozás, távvizit, távkonzultáció). Az alapellátás szereplőinek tulajdonképpen egy egészségsszervező funkciója is kialakul a fentiekben keresztül, hiszen a gondozási, betegségmenedzsmenti tevékenységek keretében az ő feladatuk lesz a páciensek koordinálása az ellátórendszeren belül, a megfelelő ellátásba irányítás. Ez hozzájárul az átlátható és nyomonkövethető betegutak kialakításához is.

Az elérhető hasznok maximalizálása érdekében a szakmai profilbővítéshez hatáskörbővítés is kapcsolódik. A járó-és fekvőbeteg szakellátásra nehezedő nyomás csökkentését, és az indokolatlan hospitalizáció elkerülését szolgálja a házi orvosok hatáskörének bővítése a diagnosztika és a gondozás területén. A jövőben a házi orvosok – amennyiben rendelkeznek ilyennel – nyújthatnak a másik szakvizsgájuknak megfelelő szakellátásokat is a házi orvosi ellátás keretében. Beutalhatják a betegeiket bizonyos, eddig szakorvosi beutalóhoz kötött vizsgálatokra vagy felírhatnak eddig csak szakorvosi javallatra kiváltható gyógyszereket is.

Természetesen a fentiek csak akkor tudnak megfelelően megvalósulni, ha a szükséges ápolási, orvos-technikai és IT eszközök rendelkezésre állnak a házi orvosi praxisokban, így a jelenlegi koncepció hangsúlyos eleme a szakmai fejlesztésekhez kapcsolt infrastrukturális fejlesztések megvalósítása is.

A praxisközösség a területi ellátási kötelezettséggel rendelkező házi orvosi szolgálatok (felnőtt, vegyes, gyerek) feladatainak ellátására létrejött egészségügyi társas vállalkozás, amely az azonos telephelyen működő és/vagy területileg egymás mellett levő házi orvosi szolgálatokat működtet. Ez a praxisjoggal rendelkező házi orvosok önkéntes horizontális együttműködését jelenti, melybe további foglalkoztatottak is bevonásra kerülhetnek. Itt kell megjegyezni, hogy a magyar házi orvosi rendszer, a koncesszió alapuló területi ellátási kötelezettségben személyesen nyújtott szakorvosi ellátással hungaricum és eredményes. Minden betegelégedettségi felmérésben a lakosság legnagyobb részének bizalmát élvezi. A helyzet megoldása érdekében házi orvosi praxisközösségek kialakítása, országos kiterjesztése a cél, melyekben több házi orvos együttműködve, plusz egészségügyi szakdolgozók bevonásával (diétetikus, egészségpszichológus, gyógytornász) tud ellátni több házi orvosi körzetet, ideértve a jelenleg nem megfelelően ellátott területek esetében a helyettesítés megoldását is.

A TOP Plusz a helyi önkormányzatok feladatkörébe tartozó egészségügyi alapellátás (beleértve a háziorvost és azon kívül a védőnőt, a fogorvost, gyermekorvost is) végzéséhez szükséges infrastrukturális fejlesztéseket foglalja magába. A HEE esetében a háziorvosok kibővített hatásköréhez, valamint a praxisközösségekben foglalkoztatott, különböző szakterületeket magába foglaló szakemberek munkavégzéséhez, ill. a – a helyi/települési szinthez képest nagyobb területeket átfogó - praxisközösségek működéséhez szükséges ápolási, orvos-technikai és IT eszközpark fejlesztése történne meg.

Az egészségügyre vonatkozó komplex intézkedéscsomag egyes elemei a rendelkezésre álló forrás nagyságrendje, időbeni elérhetősége, valamint az annak felhasználását szabályozó tartalmi és eljárásrendi keretek figyelembe vételével a hatékony megvalósításukhoz legkedvezőbb feltételeket biztosító uniós, hazai, vagy egyéb program – pl. RRF, operatív programok, hazai költségvetés, Svájci Hozzájárulás, stb. – keretében kerültek tervezésre.

A lakosság egészségügyi ellátásában a krónikus betegek ellátása jelenti a legnagyobb és legtöbb feladatot. A krónikus betegek ellátásának koordinált formái a betegség menedzsment programok. A betegség menedzsment programok legfontosabb elemei:

- Átfogó, a betegség teljes időszakára kiterjedő multidiszciplináris ellátás;
- Integrált, folyamatos ellátás, az egyes elemek koordinációja révén;
- Lakossági orientáció;
- Aktív beteg-menedzsment eszközök;
- Bizonyítékokon alapuló irányelvek, protokollok, szabályozott betegutak;
- Információs technológia, rendszer szintű megoldások.

Természetesen a fentiek csak akkor tudnak megfelelően megvalósulni, ha a szükséges ápolási, orvos-technikai és digitális eszközök rendelkezésre állnak a háziorvosi praxisokban, így a jelenlegi koncepció hangsúlyos eleme a szakmai fejlesztésekhez kapcsolt infrastrukturális fejlesztések megvalósítása is az alábbi főbb tevékenységi körök mentén:

- Háziorvosi praxisközösségek kialakításának támogatása.
- Az alapellátás szűrési, diagnosztikai és gondozási tevékenységének kibővítéséhez szükséges eszközök biztosítása.
- Krónikus betegmenedzsmenti programok megvalósítása.
- Prevenációs, egészségfejlesztési programok megvalósítása.
- Az egészségügyi alapellátás egységes szakmai támogatása érdekében országos alapellátási szakmai központ kialakítása és működtetése.
- Az egészségügyi alapellátásban dolgozók számára képzések, továbbképzések, tréningek szervezése és megvalósítása.
- Az egyes alapellátási szolgálatok együttműködésének, a praxisközösségek kialakításának ösztönzése, valamint az együttműködések szervezeti kereteinek megszilárdítása.
- A jelenleg a járóbeteg-szakellátás körébe tartozó, az alapellátásban is végezhető szolgáltatások körének meghatározása, az ezek végzéséhez szükséges alapellátási licenc és emelt szintű jártasság kereteinek kialakítása.
- Az egészségügyi alapellátáson belül a lakossági szükségleteknek megfelelően az ellátási formákhoz kapcsolódó hatáskörök és az alapellátást biztosító egészségügyi szakemberek számára a feladatok ellátásához szükséges kompetenciák meghatározása.
- A hatáskörökhöz és az elvárt kompetenciákhoz és szolgáltatásokhoz illeszkedően az egészségügyi alapellátás minimumfeltételeinek, személyi és tárgyi feltételeinek meghatározása.
- Az egészségügyi alapellátásban az elvárt feladatokhoz rendelt korszerű eszközpark kialakítása, a telemedicinális lehetőségek széleskörű alkalmazhatóságának biztosítása.
- A népegészségügyi célok teljesülése érdekében az alapellátás és a járóbeteg-szakellátás egyes szereplői közötti szorosabb együttműködés megteremtése.

Ütemezés

- **Alapellátás fejlesztése** a házi orvosok szerepének erősítésére, a lakóhelyközeli szolgáltatások bővítésére és a szakellátás tehermentesítésére: a fizikai megvalósítás 2021 második negyedévéől 2025 utolsó negyedévéig tart.

Mérföldkövek/Indikátorok

- **Alapellátás fejlesztése**
  - Kialakított és működő praxisközösségek száma – 300 db (2025/Q4)
  - Krónikus betegségmenedzsment programba bevont páciensek száma – 43.000 fő (2025/Q4)
  - Prevenációs, egészségfejlesztési programba bevont páciensek száma – 21000 fő (2025/Q4)
  - Praxisközösségek létrehozását célzó jogi szabályozás- 53/2021. (II. 9.) Korm. rendelet a praxisközösségekről (2021/Q1)

A praxisközösségek kialakításával, prevenációs és krónikus betegségmenedzsmenti programok megvalósításával, valamint az alapellátási szolgáltatások minőségének, fenntarthatóságának javítását célzó képzések megvalósításán keresztül elérhető eredmények:

- A lakosság jelentős része számára könnyebben hozzáférhetővé válnak a prevenációs és gondozási szolgáltatások, hosszútávon javulás érhető el a lakosság egészségi állapotát leíró mutatókban.
- Az alapellátás kapuőri szerepe erősödik, az indokolatlan vagy nem megfelelő beutalások száma és aránya csökken. Az alapellátás szintjén elérhető szolgáltatások köre növekedni fog, kiemelten a szűrés és a gondozás területén. Ezen szolgáltatásokat a lakosság jelentős része eddig a szakellátásban vette igénybe. A plusz szakvizsgával rendelkező házi orvosok bizonyos szakorvosi tevékenységeket elláthatnak majd az alapellátás szintjén, ezáltal csökkentve a szakellátói kapacitásokra nehezedő nyomást.
- Az alapellátási szolgáltatások minősége és a betegbiztonság javul.
- Az alapellátásban dolgozók munkakörülményei javulnak.
- ***A XXI. századi egészségügy feltételeinek kialakítása***

A COVID-19 világjárvány tapasztalatai rámutattak arra, hogy a fekvőbeteg-ellátás és azt támogató vérellátás infrastrukturális megerősítése az egyik legfontosabb cél a jelenlegi rendszerben. Ehhez elengedhetetlen az egynapos sebészeti, járó- és fekvőbeteg ellátórendszer hálózatának infrastrukturális és kritikus orvosi eszközökkel történő fejlesztése, amely segíti az ellátás hatékonyságának növelését. Annak érdekében, hogy egy esetlegesen bekövetkező, újabb világjárvány még inkább felkészülten érje a hazai ellátórendszert, a nagy betegszám ellátására alkalmas intézményeket – amelyek a világjárvány idején is biztosítják a legsúlyosabb állapotú betegek ellátását, illetve kezelni képesek a fertőzésgyanús, egyéb sürgősségi beavatkozást igénylő eseteket – meg kell erősíteni. Ennek érdekében szükséges bizonyos országos intézetek, centrumkórházak fejlesztése, valamint az infektológiai ellátóhelyek megerősítése, speciális igényeknek megfelelő járványkórházak, illetve pulmonológiai hálózat kialakítása, a vérellátás megújítása, a megyei- és városi fekvőbeteg ellátó intézmények, valamint járóbeteg szakellátóhelyek fejlesztése.

A hatékonyságnövelés egyik célja az aktív ágyak kihasználtságának növelése. Jelenleg sok esetben egy megyén (vagy akár az egyes intézményeken) belül a szakmai struktúrát tekintve redundanciák fedezhetőek fel. Az egyes szakmák szerinti ellátásokat a megyéken, régiókon belül koncentrálni javasolt, így az adott helyen nagyobb esetszámmal, nagyobb hatékonysággal és magasabb szakmai szinten tudják ellátni a betegeket. Ez az ún.

profilisztítás lehetővé teszi, hogy az aktív ellátásokat végző kórházakban az ellátás hatékonyan valósuljon meg. A struktúrában a kisebb térségi, városi kórházak a megyei vezető intézmény irányítása alá kerülnek, ezzel a megyében megvalósítható a hatékony ellátásszervezés. A változás következtében bizonyos kórházakban nagyobb szerepet kaphatnak a rehabilitációs, krónikus és ápolási ellátások, illetve a járóbeteg-szakellátás irányba is átcsoportosíthatók további kapacitások. Mindez azt szolgálja, hogy ez utóbbi ellátások a lakóhelyhez közel, míg a magas szakmai kihívást jelentő ellátások centralizáltan, magas színvonalon valósuljanak meg. Ennek megfelelően a változással érintett intézményeknél infrastrukturális felújítások, valamint ápolási és orvostechikai eszközök beszerzése is szükséges annak érdekében, hogy azok az ott nyújtott ellátási módokat sajátosságaihoz tudjanak illeszkedni. A legmagasabb progresszivitási szintű, speciális ellátásokat az országos gyógyintézetek biztosítják, ahol rendelkezésre áll a megfelelően felkészített személyzet és a szükséges eszközpark is. Ez nemcsak az elérhető egészségnyereséget növeli, hanem további szakellátó intézményeket és egészségügyi dolgozókat is tehermentesít, lehetővé téve számunkra, hogy más, az adott profilú intézményben ellátható betegek ellátására koncentráljanak. Az ellátásbiztonság fontos eleme a gyógyításhoz szükséges vér, vérkészítmény megfelelő mennyiségének folyamatos biztosítása, különösen a pandémia idején. Ehhez elengedhetetlen a vérellátás hatékonyságát javító infrastruktúra és eszközfejlesztésen túl a véradás új alapokra helyezése, a véradók számában tapasztalható csökkenés lassulását eredményező megoldások alkalmazása.

A beruházások során az összehangolt programok együttesen biztosítják, hogy széleskörű kormányzati támogatással, szakmai és civil szervezetekkel együttműködésben, a lakosság legszélesebb köreinek bevonásával Magyarország képes legyen elérni, hogy állampolgárai egészségesebb, hosszabb életet élhessenek, intézkedései együttesen olyan folyamatokat alapozzanak meg, amelyek hozzájárulnak a nemzeti egészségvagyon növeléséhez és a népességfogyás megállításához. A népegészségügyi szűrőprogramok, a nemzeti egészségügyi programok, a szekunder prevenció erősítése, kapcsolódik a WHO „Egészséget 2020” Európai Stratégiájához, több EU tagállam nemzeti egészségügyi programjának és az európai, vonatkozó szakmai irányelveknek a figyelembevételével készültek el.

A fentiekén kívül az OMSZ feladatainak ellátásához nélkülözhetetlen a kor szakmai, műszaki és hatósági elvárásainak megfelelő bázisok, mentőállomások kialakítása, szükség esetén felújítása, bővítése. A HEE program keretében megvalósítandó projekt célja, hogy a szakmai, műszaki és működésbeli értelemben elavult állomások közül a speciális műszaki és orvosszakmai ellátottsági szempontrendszer alapján felújítsuk, illetve szükségleteknek megfelelő számban új állomásokat építsünk. A fejlesztések eredményeként kialakuló elhelyezési körülmények jelentősen segítik a pandémiás helyzet hatásainak csökkentésére irányuló törekvéseket, különös tekintettel a dolgozók megfertőzésének lassítását elősegítő elkülöníthetőségének lehetőségeit.

Érintettek bemutatása

A fejlesztések és a hozzá tartozó beruházások az egészségügyi járó- és fekvőbeteg-szakellátásban dolgozókat, valamint az ellátást igénybe vevőket érintik közvetlenül. Az ellátórendszeri struktúra közvetve a teljes lakosságot érinti. A kórházi-hálózat működéséről, az igénybe vehető ellátásokról és előnyeiről lakossági tájékoztató kampány szervezése lesz szükséges.

Az ellátórendszert támogató infrastrukturális fejlesztések és eszközbeszerzések megvalósításával elérhető eredmények:

- Az ellátórendszeren belüli párhuzamosságok csökkennek, profiltisztított ellátóhelyek jönnek létre a fenntarthatóság és a költséghatékonyság javítása érdekében.
- Az egynapos és az ambuláns ellátási kapacitások növekednek.

- Az ágykihasználtság javul, az átlagos ápolási napok száma csökken.
- A szakellátóknál elérhető szolgáltatások minősége és a betegbiztonság javul.
- A szakellátásban dolgozók munkakörülményei javulnak.

Ütemezés

- A fizikai megvalósítás 2021 második negyedévéől 2026 harmadik negyedévéig tart.

Mérföldkövek/Indikátorok

- Az egységes és átlátható új nemzeti egészségügyi irányítási rendszer kialakítását célzó jogi szabályozás - 516/2020. (XI. 25.) Korm. rendelet az Országos Kórházi Főigazgatóság feladatairól (2020/Q4)
- Korszerűsített gyermekszürgősségi intézmények – 1 db (2026/Q3)
- Létrehozott új kardiológiai központ – 1 db (2026/Q3)
- Integrált betegúttal érintett megyei rendszerek – 22 db (2023/Q3)
- Eszközfejlesztéssel érintett épületek száma – 40 db (2026/Q3)
- Infrastrukturális fejlesztéssel érintett épületek száma – 40 db (2026/Q3)
- Mobil vérvételi pontok igénybevételel kis lélekszámú településre szervezett kiszállások – 10 db/hó (2022/Q4)

• *Az orvosok jövedelemviszonyainak rendezése, a hálapénz kivezetése*

Egy jól működő egészségügyi ellátórendszerben a szakképzett, megbecsült és lojális munkaerő megtartása és munkakörülményeik folyamatos fejlesztése kiemelten fontos kormányzati feladat. Mindehhez a szakirányú képzések fejlesztése, az egészségügyi infrastrukturális, zöld és digitális megújítása, az egészségügyi ellátórendszer folyamatainak felülvizsgálata és konszolidálása mellett az orvosbérek folyamatos fejlesztésére van szükség.

Az utóbbi években a Magyarországon bevezetett béremelések hatására csökkent ugyan az orvosok elvándorlása (akár külföldre, akár más szakmák irányába), azonban további, a felkészült munkaerőt megtartó lépésekre van szükség. A relatíve alacsony jövedelmek orvosok általi elfogadottságának egyik lehetséges magyarázata a poszt-socialista rendszerből fennmaradt hálapénz jelensége, illetve a kiterjedt másodállások rendszere. A hálapénztől az elmúlt évtizedekben sem sikerült megszabadítani az egészségügyi ellátórendszert. Egy, az Európai Bizottság felkérésére készített elemzés¹⁰¹ szerint a leginkább érintett tagállamokban a hálapénz leginkább az egészségügyi szakemberek alacsony fizetésével, a rosszul működő vezetési struktúrákkal és a hatástalan ellenőrzési mechanizmusokkal függ össze.

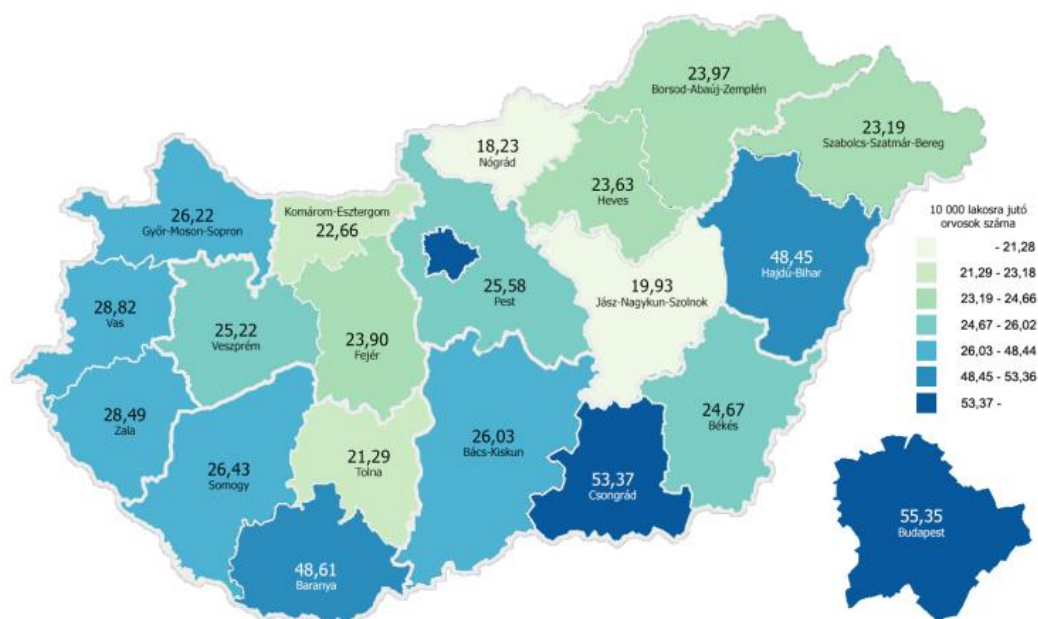
¹⁰¹ Ecorys (2017.), Updated study on corruption in the healthcare sector, https://ec.europa.eu/home-affairs/sites/default/files/20170928_study_on_healthcare_corruption_en.pdf

Érvényes működési nyilvántartással rendelkező orvosok korcsoport szerinti megoszlása

Korcsoport	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
-24	104	108	94	113	112	113	107	112
25-29	2 050	2 380	2 736	3 096	3 462	3 605	3 617	3 686
30-34	2 483	2 460	2 455	2 468	2 594	2 663	2 904	3 178
35-39	2 656	2 762	2 742	2 881	2 900	2 807	2 699	2 604
40-44	3 036	2 968	2 792	2 820	2 604	2 700	2 819	2 863
45-49	3 391	3 385	3 353	3 378	2 955	3 012	2 946	2 763
50-54	3 908	3 872	3 757	3 725	3 281	3 303	3 350	3 288
55-59	4 276	4 371	4 426	4 318	3 786	3 837	3 796	3 636
60-64	3 258	3 452	3 603	3 913	3 632	3 984	4 165	4 209
65-69	2 349	2 535	2 747	2 855	2 416	2 717	2 923	3 128
70-	1 951	2 236	2 749	3 234	2 343	2 774	3 217	3 611
Összesen	29 462	30 529	31 454	32 801	30 085	31 515	32 543	33 078

Forrás: ÁEEK-EFF működési nyilvántartás

Érvényes működési nyilvántartással rendelkező orvosok száma 10 000 lakosra vetítve megyénként (fő) 2018

Forrás: ÁEEK-EFF működési nyilvántartás

A hálapénz, illetve szélesebb értelemben a korrupció visszaszorítása az egészségügyben is kiemelt kormányzati prioritás, illetve nemzetgazdasági érdek, hiszen a korrupció aláássa a közkiadások hatékonyságát azzal, hogy gazdaságilag hasznos eredmények elérésétől von el forrásokat. A korrupció – különösen az állami források korlátozott rendelkezésre állása esetén – az állami kiadások fenntarthatóságát is rontja, és csökkenti a beruházásokra fordítható közpénzek mennyiségét. Költségvetési hiány esetén az adósság korrupcióból eredő részének megszolgáltatásával járó költségek további negatív hatásokat gyakorolhatnak az állami

költségvetésre.¹⁰² A korrupció a gazdasági növekedésre is negatívan hat: számítások szerint egy ország termelékenysége kb. 2%-kal nő, ha az ország korrupciós helyzete a CPI-skálán¹⁰³ egy ponttal javul¹⁰⁴. Becslések szerint önmagában a korrupció évente 120 milliárd euróba kerül az Európai Unió gazdasága számára¹⁰⁵.

Az orvosbérek emelése az egészségügyi területen a hálapénz és a korrupció visszaszorításának leghatékonyabb eszköze, ráadásul – az így elért megtakarításokon keresztül – hozzájárul a béremelés finanszírozhatóságának hosszú távú biztosításához. Ezért a béremelés csak rövidtávon volna szükséges az RRF forrásaiból finanszírozni, a kezdeti időszakot követően az emelés finanszírozása nem jelent érdemi többletterhet a központi költségvetés számára:

- **Az új szabályozás hatása:** A 2020. évi C. törvény értelmében a jelentős bérfejlesztés mellett az érintett egészségügyi dolgozóknak arról is dönteniük kellett, hogy egészségügyi szolgálati jogviszonyt kívánnak-e létesíteni vagy munkájukat magánpraxis keretében kívánják folytatni. Az Országos Kórházi Főigazgatóság (OKFÓ) tájékoztatása szerint 2021. március 1-jével az egészségügyi dolgozók 96,3 százaléka, több mint 106 ezer szakember választotta az egészségügyi szolgálati jogviszonyba lépést. A mintegy 700 új belépőt is figyelembe véve összesen több mint 3 ezer fővel csökkent a jogviszonyban lévők száma, ami hozzájárul a megemelt bérek finanszírozásához.
- **Az egészségügyi ellátórendszer hatékonyságának növekedése:** a páciensek a hálapénz intézményrendszerén keresztül képesek voltak a betegutak, illetve a várakozási idő számukra kedvező befolyásolására, ami az ellátásokhoz való hozzáférés egyenlőtlenségét eredményezte. A kezelésre leginkább rászoruló, ám a hálapénzzel elvi alapon vagy anyagi erőforrások híján élni nem tudó betegek esetében a megfelelő kezelések elodázása, elmaradása meglévő betegségeik súlyosbodását eredményezhette, a súlyosabb állapotú páciens kezelése pedig óhatatlanul is csak további, addicionális költségek (drágább kezelési módszerek, hosszabb kezelési periódus, stb.) mellett valósítható meg.
- **Magasabb fogyasztás:** a megemelt orvosbérek (azzal számolva, hogy azok az egyén szintjén teljes egészében pótolják a hálapénz okozta veszteségeket) magasabb fogyasztást eredményeznek, ami a fogyasztási adókon keresztül magasabb költségvetési bevételt generál.
- **Magasabb adó- és járulékbevételek:** a magasabb munkajövedelem mind a munkáltatói, mind a munkavállalói adók és járulékok növekedését vonja maga után (szemben a hálapénzzel, amely a fekete gazdaság körébe tartozik, így ezek a bevételek egyáltalán nem jelennek meg).
- **Az egészségügyi szakemberek itthon tartása:** a magasabb jövedelmek jobb perspektívát jelentenek az egészségügyben dolgozók számára, akik így kisebb

¹⁰² A KORRUPCIÓN ELLENI KÜZDELEM, https://ec.europa.eu/info/sites/default/files/file_import/european-semester-thematic-factsheet-fight-against-corruption-hu.pdf

¹⁰³ Transparency International korrupciós index

¹⁰⁴ Köhalmi László: A gazdasági növekedés gátló tényezője: a korrupció, JURA 2013/2,

<http://real.mtak.hu/15754/1/K%C5%90HALMI-JURA-2013-2-gazdas%C3%A1gi%20n%C3%B6veked%C3%A9s%20g%C3%A1tl%C3%B3t%C3%A9rt%C5%91je-korrupci%C3%B3.pdf>

¹⁰⁵ A korrupció teljes gazdasági költsége nehezen számítható ki. Az idézett adat a szakosított intézmények és szervek, így például a Nemzetközi Kereskedelmi Kamara, a Transparency International, az ENSZ „Globális Megállapodás” elnevezésű kezdeményezése és a Világgazdasági Fórum 2009-es, „Clean Business Is Good Business” (A tiszta üzlet tiszta haszon) című közös kiadványában foglalt becsléseken alapul, mely szerint a korrupció globális szinten a GDP 5%-át teszi ki.

valószínűséggel mennek külföldre vagy váltanak jobban jövedelmező szakmára. Ez egyrészt azt jelenti, hogy a jövedelmüket itthon költik el (többet adó- és járulékbevételeket generálva a költségvetésnek), halmozzák fel vagy fektetik be, másrészt ez mérsékelheti az egészségügyi felsőoktatásra nehezedő keresleti nyomást, ami az érintett felsőoktatási szakok finanszírozási igényeit csökkentheti.

- **Motivált munkaerő, javuló teljesítmény:** a motivált munkavállalók javuló teljesítménye – párhuzamosan az egészségügyi intézmények, valamint az infrastruktúra fejlesztésével - javítja a gyógyítási tevékenység színvonalát, ami hozzájárul az egészségügyi intézmények leterheltségének csökkentéséhez (kevesebb kórházban töltött nap, rövidebb várakozási idők, stb.) így csökkentve az egészségügyi ellátórendszer finanszírozási igényét. A felszabaduló forrásokat részben további fejlesztésekre, részben a megemelt orvosbérek hosszú távú finanszírozására lehet fordítani.
- **Tovagyűrűző hatás:** a korrupció bármely szakpolitikai területen történő visszaszorítása egyéb nemzetgazdasági szektorokra is pozitív hatással van, így közvetve – például a járadékvadász üzleti viselkedés visszaszorításával - hozzájárul a költségvetés bevételeinek növekedéséhez.

Fontos hangsúlyozni, hogy az érintett munkavállalók bérfelállítását a hazai RRP csak ideiglenesen és csak kisebb részben finanszírozná, hiszen a magyar költségvetés hozzájárulása jóval magasabb, mint az RRP-é, másrészt a magyar kormány a bérfelállítás eredményeit az RRF kifizetését követően is fenn kívánja tartani.

A GDP-t érintő hatás mintegy 300 milliárd Ft-ot jelent jövedelmi oldalról nézve, az intézkedés központi költségvetésre gyakorolt hatása 2021-es adóterhekkel és 60 százalékos fogyasztási hatással (az ÁFA-t is figyelembe véve) szakértői becslésünk szerint mintegy 148,9 milliárd forintot tesz ki.

Ezen felül, ahogyan a 4. fejezet gazdasági hatáselemzésében látható, az RRP végrehajtásából fakadóan a magyar költségvetésnek rövidtávon 759,2 mrd, középtávon további 1 260,3 mrd, ezen felül hosszútávon pedig 1 905,9 mrd Forint többletbevétele várható, ami messzemenőkéig biztosítja a reform fenntartásához szükséges erőforrásokat.

2021 és 2023 között az egészségügyi szolgálati jogviszonyról szóló 2020. évi C. törvényben szereplő béremelésnek megfelelő, becsült forrásigény (Ft) az orvosok vonatkozásában a foglalkozási csoportok szerint az alábbi:

Foglalkozási csoport	fő	2021(Mrd)	2022(Mrd)	2023(Mrd)
Orvos (fekvő és járóbeteg ellátás)	16 890	160,6137	257,0065	264,4421
Háziorvos (alapellátás)	522	6,9144	9,9378	11,3529
Fogorvos (alapellátás)	522	6,5335	9,4137	10,7647
Iskolaorvos (alapellátás)	184	2,5862	3,7283	4,257
Összesen	18 118	176,6477	280,0854	290,8167

Az összeg minden esetben kizárólag orvosokra vonatkozik. A béremelés forrásigénye éves halmozott forrásbecslést tartalmaz, amelyben a mozgóbér elemekre (ügyleti díj, műszakpótlék, készenléti díj, rendkívüli munkavégzés bérpótléka) számított többlet is szerepel.

Érintettek bemutatása

Az egészségügyi munkavállalók bérezésének rendezése legfőképp a munkavállalókat érinti, a paraszolvencia kivezetése és tervezett jogi következményei viszont az ellátást igénybe vevő betegekre is hatással van.

Ütemezés

A folyamat már elkezdődött, várhatóan 2022 utolsó negyedévéig végbemegy. Az igényelt 300 Mrd forint a következőképpen kerülne felhasználásra a 18 118 fő orvos részére:

- 2021-ben 176,6477 Mrd forint egész évre,
- 2022-ben 123,3523 Mrd forint 5 hónapra.

Az igényelt támogatást követően 2022. júniustól a központi költségvetésből kerül finanszírozásra a béremelés, amelynek utolsó lépcsője 2023. január 1-jével valósul meg.

Mérföldkövek/Indikátorok

- I. Bérfejlesztésben részesült orvosok aránya – 80 % (2021/Q3)
- II. Az orvosok jövedelmi viszonyainak rendezését, a hálapénz kivezetését célzó jogi szabályozás - 2020. évi C. törvény az egészségügyi szolgálati jogviszonyról (2020/Q4)

• *Az egészségügy digitális átállásának támogatása*

A reform keretében a HEE és DIMOP fejlesztések lehatárolása biztosított, utóbbiba a központi koordinációs és elemzési funkciók kialakítása és a nem országos kiterjedésű szakmai vagy technológiai projektek kerülnek.

Az **egészségügy fejlesztése**, ahogy más iparágaké **sem képzelhető el ma már a digitális technológiák tudatos alkalmazása nélkül**. Számos tanulmány egyöntetű megállapítása, hogy a digitalizációnak pozitív hatása van mind a nemzetgazdaságok versenyképességére, mind a felhasználók életminőségére, mind pedig az állam működésére. A gazdasági ágazatok közül elsősorban azok tudnak sikeresek lenni, amelyek tudatosan élnek a digitalizáció vívmányaival a termelési/szolgáltatási értéklánc minden elemében.

Számos egészségüghöz kapcsolódó, ma még hagyományos tevékenységet válthatnának fel digitalizált megoldások, növelve ezzel a páciensek biztonságát (pl. személyes jelenlét miatti fertőzésveszély személyes jelenlétet egyébként nem igénylő esetekben), javítva az egészségügyi szolgáltatások minőségét, rugalmasságát, elérhetőségét és (költség)hatékonyabbá téve az egészségügyi rendszer működését. Ezen okok miatt az egészségügy sem maradhat le a digitalizációs versenyben, hiszen a felhasználók/páciensek az egészségügyi ellátás során is igénylik¹⁰⁶ a máshol már megszokott és általuk kedvelt digitális megoldásokat.

Az Európai Bizottság egy korábbi közleményében¹⁰⁷ is arra a következtetésre jutott, hogy a magas színvonalú egészségügyi szolgáltatások nyújtásának kulcsa az egészségügyi rendszerek átalakítása, rugalmasabbá, költséghatékonyabbá tétele, amely folyamat egyik záloga a digitális technológiák széles körben történő elterjesztése és használata.

---

¹⁰⁶ Az Eurobarometer 2017-es felmérésében a válaszadók többsége azt mondta, hogy szeretne hozzáférni a róla tárolt személyes egészségügyi adatokhoz (annak érdekében, hogy azokról bárhol/bárki hozzáféréssel konzultálni tudjon). Forrás: Special Eurobarometer 460, Attitudes towards the impact of digitisation and automation on daily life, 2017. március, <https://ec.europa.eu/commfrontoffice/publicopinion/index.cfm/Survey/getSurveyDetail/instruments/SPECIAL/surveyKy/2160>

¹⁰⁷ COM(2014) 215 final

Ezen technológiák többek között alkalmasak az egészségügyben keletkező adatok logikus struktúrákba történő rendszerezéséhez, értékeléséhez, elemzéséhez és ezek alapján betegségek megelőzéséhez, korai felismeréséhez, új, személyre szabott egészségügyi szolgáltatások kialakításához, üzleti modellek létrejöttéhez, a gyors és hatékony adatcseréhez, illetve megosztáshoz. Mindemellett elérhetővé teszik, hogy az egészségügy ügyfelei folyamatos értesülhessenek az általános egészségügyi információkról, az őket esetlegesen érintő betegségek megelőzéséről, kezeléséről, vagy az utógondozás lehetőségeiről.

Természetesen a digitalizáció nem önmagáért való cél: a modern digitális technológiák bevezetése és tudatos alkalmazása a magyar lakosság egészségi állapotának és így az életminőség jelentős javításának egyik központi eszköze.

Az egészségügy digitalizációs reformjának fő célja az információs és kommunikációs technológiák (IKT) alkalmazása a megelőzés, a diagnosztika, a kezelés, valamint a nyomon követés javítása érdekében, növelve ezzel az egészségügyi ágazat hatékonyságát, megkönnyítve a szolgáltatásokhoz való hozzáférést és javítva az ellátás, valamint a szolgáltatások minőségét.

Az egészségügy digitalizációs reformjának egyszerre kell, hogy támogassa az egészségügyi rendszer és a lakosság elvárásait. Az egészségügyi rendszer tekintetében a fejlesztések célja a rendszer fenntarthatóságának, finanszírozhatóságának biztosítása, költséghatékonyságának erősítése, az egészségügyi adatvagyron biztonságos kezelésének megteremtése, valamint magasabb minőségű szolgáltatások nyújtása, illetve ezzel párhuzamosan a lakosság egészségi állapotának javítása. Ezen felül az egészségügyi dolgozók elvárása, hogy mindennapi munkájukat a digitalizálással hatékonyabban tudják elvégezni, csökkentsék a papíralapú dokumentációt, a gyógyítás a személyes találkozók helyett a telemedicina nyújtotta lehetőségek felé terelődjön, továbbá legyenek hatékonyabb erőforrásmenedzsment eszközök, csökkenjenek az adminisztrációs terhek.

Az egészségügyi digitalizációs reform sikeres megvalósításához az intézményi szintű szolgáltató egységek irányított és összehangolt együttműködésére, illetve a programok felelős végrehajtására van szükség. Komoly figyelmet kell fordítani a digitális készségek fejlesztésére is, hogy a megvalósult fejlesztéseket a lehető legszélesebb körben lehessen igénybe venni.

A reform eredményeképpen a hatékonyabb intézményi működés, az ellátóhelyeken megjelenő korszerű infokommunikációs megoldások megjelenése, a telemedicinális szolgáltatások kialakítása, valamint az okos eszközök bevonása csökkenti az alapellátásban dolgozók adminisztratív és operatív terheit, a virtuális térben megvalósuló ellátások lehetővé teszik a humán erőforrás optimális szervezését, jobb kihasználását.

Az egészségügy digitális reformjának keretében tervezett HEE fejlesztések az alábbi témákat ölelik fel:

- Lakossági e-Health funkciók, központi egészségügyi mobil applikációt használó felhasználók számának növelése
- Mentőszolgálat fejlesztése mesterséges intelligencia megoldást alkalmazó új ágazati szolgáltatásokkal
- Az ellátórendszer biztonságának fejlesztése - infrastruktúra, technológia és biztonsági fejlesztések
- Az ellátási folyamatok digitalizálása:
  - Központi Telemedicina, távügyeleti és távgondozási központ létrehozása - Telemedicina és távügyelet
  - Központi távdiagnosztikai központ létrehozása

- Adatkapcsolatok az egészségügyben
- Központi betegirányítási szolgáltatások létrehozása, Járó- és fekvőbeteg ellátási minősítési rendszer létrehozása, Várólisták központi kezelése
- Genomikai adatbázisokon alapuló elemzési és ellátás-támogatási szolgáltatások fejlesztése
- Központi Telemedicina, távügyeleti és távgondozási központ létrehozása - Távgyógyászat
- Szakmai regiszterek egységesítése
- Központi egészséginformatikai irányítási rendszer bevezetése és központi egészségügyi mobil applikáció fejlesztése
- Nemzeti Tumorbank megvalósítása
- Országos Onkológiai Hálózat és Onkopatológiai Rendszer fejlesztései:
  - Onkopatológiai rendszer kiterjesztése, a patológia digitalizációjának elsősegítése
  - Onkológiai távdiagnosztikai és azt kiszolgáló munkaerőmenedzsment-rendszer
  - Digitális, strukturált formátumok és leletezőrendszer megvalósítása a diagnosztikai leletezés egységesítése az onkológia területén
- Nemzeti Népegészségügyi Központ hatósági feladatellátás, illetve saját egészségügyi szolgáltató képességek megerősítése és továbbfejlesztése
- Elektronikus Egészségügyi Szolgáltatási Tér (EESZT) adatközpont, Egészségügyi kutatási célú adatelemző központ létrehozása
- Országos Gyógyszerészeti és Élelmezés-egészségügyi Intézet fejlesztései:
  - Nemzeti Online Élelmiszer-összetételi adatbank (NOÉ) létrehozása és egyéb ráépülő szolgáltatások biztosítása
  - Adatminőség fejlesztés, EESZT adatkörök bővítése
  - Vészhelyzeti Mobilitás és Magas Rendelkezésre állási Projekt (VMMRP)

Érintettek bemutatása

Az egészségügyi ellátás digitalizációja közvetlenül érinti mind az egészségügyi ellátórendszer munkatársait, mind az ellátást igénybe vevő betegeket, pácienseket.

Ütemezés

A reform keretében megvalósuló projektek fizikai megvalósításának kezdete 2021 első negyedéve, befejezte pedig 2021 utolsó negyedévéől 2024 második negyedévével bezáróan folyamatosan történik.

Mérföldkövek/Indikátorok

- IT biztonsági fejlesztéssel érintett kórházak száma – 80 db (2022/Q4)
- Digitálisan elérhető új adatbázisok és betegségregiszterek száma – 20 db (2024/Q4)
- Elektronikus úton intézhető egészségügyi hatósági eljárástípusok aránya – 60 % (2024/Q4)
- Ellátási folyamatok digitalizálása kapcsán létrejött telemedicinális (infokommunikációs eszközökön megvalósuló) ellátások száma az adott évben – 800.000 db (2024/Q4)
- Ellátásszervezést és digitalizált ellátási folyamatokat támogató új fejlesztett EESZT modulok száma – 4 db (2024/Q4)
- Központi egészségügyi alkalmazást és mobil applikációt használó felhasználók száma – 100.000 fő (2024/Q4)
- ***Az önellátásra korlátozottan képes emberek biztonságát és életvédelmét szolgáló digitalizációs program – Digitális idősgondozás reformja***

A születéskor várható élettartam emelkedésével a Központi Statisztikai Hivatal (KSH) előrejelzése szerint a társadalom elöregedése várható, 2030-ra a teljes népesség 23,6%-ának életkora meghaladhatja a 65 évet, ebből a 80 év feletti aránya pedig közel 7 % lehet. Ezért egyre nagyobb teher hárul a szociális ellátórendszerre, különösen a bentlakásos idősothonokra. Jelenleg közel 53 ezer férőhely található ezekben az otthonokban, az intézmények telítettek, a szabad kapacitások pedig területi egyenlőtlenségeket mutatnak. Az ellátórendszer jelenlegi formájában nem lesz képes kiszolgálni a megnövekedett igényeket. A Covid-19 járvány rámutatott arra, hogy a lakosság egyik legsérülékenyebb csoportját az időskorú személyek jelentik. A járványhelyzetben nyújtott segítség jól példázza, hogy az idős állampolgárok a saját lakókörnyezetükben tarthatók, ha az önálló életvitel fenntartásához szükséges támogatást megkapják, és a napi kapcsolattartás, a segítségkérés lehetősége a nap 24 órájában elérhető a számukra. Az időskorban jelentkező nehézségek kezelésének problémája egyre nagyobb nyomást helyez a holtig tartó gondozást biztosító ápoló, gondozó otthonokra, miközben a Századvég Politikai Iskola Alapítvány 2019 augusztusában, a felnőtt lakosság körében elvégzett közvélemény-kutatása szerint a válaszadók többsége a saját lakókörnyezetében szeretné idős korában a szükséges támogatásokat megkapni.

Az időskorúak száma világszerte növekszik, mind abszolút értelemben, mind az aktív keresők számához viszonyítva. Ellátásuk, gondozásuk, egészségi állapotuk felügyelete egyre nagyobb terhet jelent mind a társadalombiztosítás és intézményei, mind a családok számára Magyarországon is. Az infokommunikációs eszközök jelenlegi fejlettségi szintje lehetőséget ad arra, hogy a felügyeleti és ellátási feladatok számottevő részét műszaki eszközök felhasználásával oldják meg az egészségügyi, illetve szociális intézmények. A reform keretében alanyi jogon, rászorultsági feltételek vizsgálata nélkül jutnak a 65 év feletti, önálló életvitelt folytató emberek olyan távolról menedzselt szolgáltatáshoz, amelynek segítségével egy szakmailag felkészült diszpécserrel kaphatnak segítséget egy esetlegesen bekövetkező rosszullet, baleset, vagy egyéb kritikus élethelyzet során.

A programmal alanyi jogon, rászorultsági feltételek vizsgálata nélkül a 65 év feletti, önálló életvitelt folytató emberek számára olyan műszaki szolgáltatás válhat elérhetővé, amelynek használatával segítséget kérhetnek és kaphatnak egy szakmailag felkészült speciális diszpécserrel, egy esetlegesen bekövetkező rosszullet, baleset, vagy egyéb kritikus élethelyzet során. A program a meglévő szociális közfeladatokra helyeződő nyomást, a személyes gondoskodást nyújtó bentlakásos ellátórendszer iránti igényt mérsékelheti, igénybevételi időpontját kitolhatja.

Cél, hogy az állami felelősségvállalás a legsérülékenyebb csoportra koncentráljon, erősítve a biztonságot és a közvetlen, gyors segítségnyújtás igénybevételének lehetőségét. A komponens közvetlenül szolgálja az AAL (Active and Assisted Living – Tevékeny és önálló életvitel) program célkitűzéseit, valamint a jelen rendelet 5. pillérének egészségügy, valamint gazdasági, társadalmi és intézményi ellenálló képességének erősödését.

A reform keretében egy olyan vészhelyzeti segítségkérő, értesítési központ kerül létrehozásra, mely a nap 24 órájában működő diszpécserszolgálat által lehetővé teszi a saját otthonukban élő, egészségi állapotuk és szociális helyzetük miatt segítségre szoruló állampolgárok krízis helyzetének gyors és hatékony megoldását. A forrás felhasználása az emberi élet minőségét, védelmét és biztonságát hivatott szolgálni egy korszerű segélyhívó eszközzel és a hozzá kapcsolódó távfelügyeleti szolgáltatással. A programba bevont lakosság, a saját GSM alapú személyi segélyhívóval lesz majd képes a 24 órás szolgálattól segítséget kérni. A jelzést a korszerűen kialakításra kerülő központban ülő diszpécser a számítógépen fogadja és a kétirányú kommunikációra képes segélyhívó eszközön keresztül veszi fel a kapcsolatot a jelzést leadó lakossal. A megvalósítandó szolgáltatás fő részei a következők:

- Érzékelők, mérő egységek
- Adattovábbító eszköz
- Adatgyűjtő és feldolgozó eszköz
- Diszpécser központ

A reform eredményeképpen az otthonokba telepített rendszerek egyfajta hidat töltenek be a szociális ellátórendszer és az otthonok között. Képesek aggregált információkat küldeni a központba, a diszpécsernek, valamint korlátozott intelligenciájukkal minimális döntéseket hozni.

Érintettek bemutatása

Alanyi jogon a saját otthonukban élő 65 év feletti, valamint az önellátásra korlátozottan képes 65 év alattiak, akik számára a szolgáltatás térítésmentesen vehető igénybe. A szolgáltatás kiterjeszhető azokra is, akik nem esnek a támogatott célcsoportba, számukra önköltségi alapon biztosítható a szolgáltatás.

Ütemezés

- A fejlesztés keretében megvalósuló projektek megvalósításának kezdete 2022 első negyedétől 2025 utolsó negyedévéig folyamatosan történik.

4. Nyitott stratégiai autonómia és biztonsági kérdések

A Bizottság (COM (2020) 50) számú dokumentumában bemutatta az 5G hálózatok és más kritikus rendszerek, közte az intelligens energiahálózatok közötti kölcsönös függőséggel kapcsolatos kockázatokat. A digitális kapacitások és hálózatok fejlesztéséhez a komponens elsősorban az egészségügy digitális átállásának támogatása révén kapcsolódhat. Az egészségügyi digitális fejlesztések során a kockázatok kezelése érdekében szigorú követelményeknek megfelelő IT-biztonsági előírások kerülnek érvényesítésre.

5. Határokon átívelő és több országot érintő projektek

A komponens keretében megvalósuló reformok nem tartalmazznak határokon átívelő, több országot érintő beruházásokat.

6. A komponens zöld dimenziója

Zöld átmenet

A „XXI. századi egészségügy feltételeinek kialakítása” beruházás keretében több új, energiahatékony épület építése is megvalósul (025b dimenziókkal), így pl. fenntartható és környezettudatos üzemeltetésű kórházi infrastruktúra kerül kialakításra, továbbá a meglévő ilyen irányú továbbfejlesztése

Az RRF finanszírozásában olyan új épületek épülnek, amelyek elsődleges energiaigénye (PED) legalább 20%-kal alacsonyabb a közel nulla energiaigényű épületekre vonatkozó követelménynél (közel nulla energiaigényű épületek, nemzeti irányelvek).

Ezeket az előírásokat az érintett épületek megvalósítására vonatkozó közbeszerzési dokumentumok műszaki előírásai között rögzíteni fogjuk.

A komponensben megfogalmazott digitalizációs célú fejlesztések közvetett módon járulnak hozzájárulnak a környezetvédelmi és klímacélok eléréséhez.

Beruházás	Klíma érték (mEUR)
9 - I. Egészségügy - A XXI. századi egészségügy feltételeinek kialakítása	72,22
Összesen	72,22

Az Európai Bizottság éghajlatra vonatkozó stratégiai célkitűzéseire a komponensben szereplő projektek bizonyított negatív hatással nincsenek.

7. Digitális dimenzió

Az **Egészségügy** komponens két reformja járul hozzá digitális célok eléréséhez.

A digitális idősgondozás reform célja, hogy az önellátásra korlátozottan képes emberek biztonságát és életvédelmét szolgáló digitalizációs program által növelje a hozzáférés lehetőségét a szociális ellátórendszer szolgáltatásaihoz.

Az egészségügy digitális reformjának keretében megvalósuló fejlesztések fő célja a digitális technológiák használatának elterjesztése, hiszen a digitális technológiák egészségügyben történő széleskörű elterjesztésénél nincsen jobb eszköz ahhoz, hogy az egészségügy által nyújtott szolgáltatásokhoz mindenki egyenlő feltételekkel juthasson hozzá. A digitalizációs fejlesztések többek között hozzájárulnak az egészségügyben keletkező adatok összekapcsolásához, értékeléséhez, elemzéséhez és ezek alapján betegségek megelőzéséhez, illetve korai felismeréséhez, személyre szabott egészségügyi szolgáltatások kialakításához, új üzleti modellek kialakításához, a gyors és hatékony adatcseréhez, illetve -megosztáshoz, továbbá ahhoz, hogy az egészségügy ügyfelei folyamatos és friss információkat kapjanak általános egészségügyi információkról, az őket esetlegesen érintő betegségek megelőzéséről, kezeléséről, vagy az utógondozásról. Összességében tehát az e-egészségügyi szolgáltatások hozzájárulnak többek között a

- hatékonyabb diagnózis felállításához
- a betegségek célzottabb felismeréséhez és kezeléséhez
- a betegségek hatékonyabb megelőzéséhez
- az egészségtudatosabb életmód kialakításához
- a költséghatékonyabb orvosi kezelések megvalósításához és
- a kutatás-fejlesztés és innovációs tevékenység erősítéséhez.

Mindkét reform 100%-os digitális kvótát kapott tekintettel arra, hogy mindkettő elsődleges célja a digitális kapacitások növelése.

Beruházás	digit érték (mEUR)
Az egészségügy digitális átállásának támogatása	308,9714
Az önellátásra korlátozottan képes emberek biztonságát és életvédelmét szolgáló digitalizációs program	257,1429
Összesen	566,1143

8. Ne okoz jelentős kárt elv

A komponens minden reformja és beruházása megfelel a „ne okoz jelentős kárt” elvnek, az alábbiak szerint. Az elemzéseken alapuló, az útmutató alapján kitöltött, mellékelt sablon tartalmazza ennek részletes alátámasztását.

Az alapellátás fejlesztése a házi orvosok szerepének erősítésére, a lakóhelyközeli szolgáltatások bővítésére és a szakellátás tehermentesítésére beruházás keretében nem tervezett kivitelezési munka, a tervezett beavatkozásoknak, fejlesztéseknek a klímát, víz és

tengeri erőforrásokat, hulladék-kezelést, lég-, víz- és talajszennyezést, valamint a biodiverzitást és a környezeti élőrendszereket befolyásoló negatív hatása nincsen.

A XXI. századi egészségügy feltételeinek kialakítása beruházás keretében legnagyobb részben épületfelújítás és új épületek építése valósul meg. A kivitelezések során nem alkalmazható olyan aktivitás, ami kockáztatná az élővizek minőségét, a hulladékot a kivitelező a hatályos jogszabályok szerint kezeli, porszennyezés csak rövid ideig és átmeneti jelleggel keletkezik.

Az orvosok jövedelemviszonyainak rendezése, a hálapénz kivezetése reform keretében beruházás jellegéből adódóan nem értelmezhető negatív hatás.

Az egészségügy digitális reformja, illetve az önellátásra korlátozottan képes emberek biztonságát és életvédelmét szolgáló digitalizációs reform keretében információs és kommunikációs folyamatok digitalizálása valósul meg, nem tervezett kivitelezési munka, a tervezett beavatkozásoknak, fejlesztéseknek a klímát, víz és tengeri erőforrásokat, hulladék-kezelést, lég-, víz- és talajszennyezést, valamint a biodiverzitást és a környezeti élőrendszereket befolyásoló negatív hatása nincsen.

9. Mérföldkövek, célok és ütemezés

Mérföldkövek/Indikátorok

Alapellátás fejlesztése a házi orvosok szerepének erősítésére, a lakóhelyközeli szolgáltatások bővítésére és a szakellátás tehermentesítésére

- Kialakított és működő praxisközösségek száma – 300 db (2025/Q4)
- Krónikus betegségmenedzsment programba bevont páciensek száma – 43.000 fő (2025/Q4)
- Prevenációs, egészségfejlesztési programba bevont páciensek száma – 21.000 fő (2025/Q4)
- Praxisközösségek létrehozását célzó jogi szabályozás- 53/2021. (II. 9.) Korm. Rendelet a praxisközösségekről (2021/Q1)

A XXI. századi egészségügy feltételeinek kialakítása

- Az egységes és átlátható új nemzeti egészségügyi irányítási rendszer kialakítását célzó jogi szabályozás- 516/2020. (XI. 25.) Korm. Rendelet az Országos Kórházi Főigazgatóság feladatairól (2020/Q4)
- Korszerűsített gyermekszünetintézmények – 1 db (2026/Q3)
- Létrehozott új kardiológiai központ – 1 db (2026/Q3)
- Integrált betegúttal érintett megyei rendszerek – 22 db (2023/Q3)
- Eszközfejlesztéssel érintett épületek száma – 40 db (2026/Q3)
- Infrastrukturális fejlesztéssel érintett épületek száma – 40 db (2026/Q3)
- Mobil vérvételi pontok igénybevételevel kis lélekszámú településre szervezett kiszállások – 10 db/hó (2022/Q4)

Az orvosok jövedelemviszonyainak rendezése, a hálapénz kivezetése

- Bérfejlesztésben részesült orvosok aránya – 80 % (2021/Q3)
- Az orvosok jövedelmi viszonyainak rendezését, a hálapénz kivezetését célzó jogi szabályozás- 2020. évi C. törvény az egészségügyi szolgálati jogviszonyról (2020/Q4)

Az egészségügy digitális átállásának támogatása

- IT biztonsági fejlesztéssel érintett kórházak száma – 80 db (2022/Q4)

- Digitálisan elérhető új adatbázisok és betegségregiszterek száma – 20 db (2024/Q4)
- Elektronikus úton intézhető egészségügyi hatósági eljárástípusok aránya – 60 % (2024/Q4)
- Ellátási folyamatok digitalizálása kapcsán létrejött telemedicinális (infokommunikációs eszközökön megvalósuló) ellátások száma az adott évben – 800.000 db (2024/Q4)
- Ellátásszervezést és digitalizált ellátási folyamatokat támogató új fejlesztett EESZT modulok száma – 4 db (2024/Q4)
- Központi egészségügyi alkalmazást és mobil applikációt használó felhasználók száma – 100.000 fő (2024/Q4)

Az önellátásra korlátozottan képes emberek biztonságát és életvédelmét szolgáló digitalizációs program

Célok:

- **az érintett eszközökkel ellátott 65 év feletti lakosok aránya**
- Az ellátni tervezett 65 éven felüli lakosok száma évenkénti bontásban:
  - 2022: 420 000 fő
  - 2023: 360 000 fő
  - 2024: 360 000 fő
  - 2025: 360 000 fő

Mérföldkövek:

- A Program lebonyolításáért felelős kormányzati intézmény/gazdálkodó szervezet kijelölésére vonatkozó kormánydöntés meghozatala (2021Q3)
- Megvalósíthatósági tanulmány keretében a program részletes szakmai tartalmának kidolgozása és megrendelő (felelős kormányzati intézmény/gazdálkodó szervezet) által történő elfogadása (2021Q4)
- A program egyes részeire (pl. diszpécser szolgálathoz kapcsolódó eszközök, központi IT infrastruktúra, végfelhasználói eszközök, stb.) vonatkozó közbeszerzési kiírások elkészítése, megjelentetése (2021Q4)
- A közbeszerzési eljárások alapján a szállítói szerződések megkötése (2022Q1)
- A diszpécser szolgálat üzembe helyezése (2022Q2)
- A végfelhasználói eszközök kiosztása negyedévenkénti bontásban 2022Q1 és 2025 Q4 között.

10. Finanszírozás és Költségek

Alapellátás fejlesztése a házi orvosok szerepének erősítésére, a lakóhelyközeli szolgáltatások bővítésére és a szakellátás tehermentesítésére

Becsült költség: nettó 67,07 milliárd forint, bruttó 83,73 milliárd forint.

A XXI. századi egészségügy feltételeinek kialakítása

Becsült költség: nettó 291,83 milliárd forint, bruttó 362,79 milliárd forint.

Az orvosok jövedelemviszonyainak rendezése, a hálapénz kivezetése

Becsült költség: 300 milliárd forint

Az egészségügy digitális átállásának támogatása

Becsült költség: nettó 108,14 milliárd Ft, bruttó 135,25 milliárd forint.

Az önellátásra korlátozottan képes emberek biztonságát és életvédelmét szolgáló digitalizációs program

Becsült költség: nettó 90,00 milliárd Ft

A komponens teljes elszámolható költsége: 857,04 milliárd forint.

Az egyes költségek alátámasztását a költségbecslésre szolgáló sablondokumentumok szolgálják.

A reformok és/vagy beruházások állami támogatási szempontból történő bemutatása:

Reform és/vagy beruházás	ÁT besorolás
<p>Alapellátás fejlesztése a házi orvosok szerepének erősítésére, a lakóhelyközeli szolgáltatások bővítésére és a szakellátás tehermentesítésére</p> <p>A XXI. századi egészségügy feltételeinek kialakítása</p>	<p>The eligible healthcare providers form part of the national healthcare system pursuing a social objective, underpinned by the principle of solidarity, operated under State supervision, directly funded from social security contributions and other State resources and providing services free of charge on the basis of universal coverage. Therefore, the measures should be seen as an integral part of a national health service that are almost entirely based on the principle of solidarity, so they do not constitute State aid under Article 107 (1) TFEU due to the lack of economic activity.</p> <p>/ A kedvezményezett egészségügyi szolgáltatók az állami alapellátás részeként tevékenykednek, melynek kialakítása és működése a szolidaritás elvén alapszik és közvetlenül állami forrásból, illetve társadalombiztosítási hozzájárulásból finanszírozott. A szolgáltatás nyújtás egyetemes, illetve ingyenes. Így maga az intézkedés is ezen rendszer részét képezi, ennek megfelelően nem minősül uniós versenyjogi értelemben vett gazdasági tevékenységnek, és így az EUMSZ 107. cikk (1) bekezdése szerinti állami támogatásnak.</p>
<p>Az orvosok jövedelemviszonyainak rendezése, a hálapénz kivezetése</p>	<p>The doctors subject to the measure are integral parts of a national health service and is almost entirely based on the principle of solidarity, there it does not constitute State aid under Article 107 (1) TFEU due to the lack of economic activity.</p> <p>/ Az intézkedésben részesülő orvosok a szolidaritás elvén alapuló nemzeti egészségügyi rendszer részei, ezért a tervezett intézkedés nem minősül állami támogatásnak az EUMSZ 107. cikk (1) bekezdés szerint, figyelemmel arra, hogy a támogatott tevékenység nem minősül uniós versenyjogi értelemben vett gazdasági</p>

	tevékenységnek.
<p>Az egészségügy digitális átállásának támogatása</p> <p>Az önellátásra korlátozottan képes emberek biztonságát és életvédelmét szolgáló digitalizációs program</p>	<p>The beneficiary of the measure is the national health care system that is based on the principle of solidarity, therefore it does not qualify State aid under Article 107 (1) TFEU due to the lack of economic activity. The external providers will be selected on a competitive, transparent, non-discriminatory and unconditional tender procedure in line with public procurement rules. / Az intézkedés kedvezményezettje a nemzeti egészségügyi rendszer, amely a szolidaritás elvén alapul, ezért a gazdasági tevékenység hiánya miatt az intézkedés nem minősül állami támogatásnak az EUMSZ 107. cikkének (1) bekezdése alapján. A külső szolgáltatókat versenyképes, átlátható, megkülönböztetéstől mentes és feltétel nélküli pályázati eljárás alapján választják ki, a közbeszerzési szabályokkal összhangban.</p>

11. Hitel kérelem alátámasztása (amennyiben releváns)

Nem releváns.

„I” KOMPONENS: SZAKPOLITIKÁHOZ NEM SOROLHATÓ ORSZÁGSPECIFIKUS AJÁNLÁSOK

1. A komponens bemutatása

Szakpolitikai terület: közbeszerzés, korrupciómegelőzés, jogalkotás és jogalkalmazás

Célkitűzés: Magyarország célja az Unió belső piacának egészséges működéséhez való hozzájárulás erősítése, az innovációra ösztönző befektetői környezet javítása. Célunk:

A) A korrupció elleni küzdelem hatékonyságának további növelése, ezáltal a vállalkozói és állampolgári bizalom további erősítése

B) Közbeszerzési verseny javítása mind az ajánlatkérői, mind az ajánlattevői oldalt érintő beavatkozásokkal

C) A közszolgáltatások és a döntéshozatal területén MI technológiák és automatizálható folyamatok bevezetésével hatékonyság segítése, minőség biztosítása

Reformok:

A korrupció elleni küzdelem hatékonyságának további növelése, az igazságszolgáltatás függetlenségének megerősített biztosítása területén:

1. Reform: Az ügyészség együttműködési rendszereinek magasabb szintre emelése - (COFOG - 03.3.0 Igazságügy)
2. Reform: Vesztegetés kiszorítása az egészségügy területén (COFOG - 03.1.0 Közrend (Közösségi szolgáltatás))

Közbeszerzési verseny javításának területén:

3. Reform: Elektronikus Közbeszerzési Rendszer (EKR) fejlesztése (COFOG: 01.3.3 Egyéb általános szolgáltatások)
4. Reform: Az ajánlatkérői és ajánlattevői oldal megerősítése, a verseny javítását célzó intézkedések megfogalmazása – (COFOG: 01.3.3 Egyéb általános szolgáltatások)

A közszolgáltatások és a döntéshozatal területén MI technológiák és automatizálható folyamatok bevezetésével hatékonyság segítése, minőség biztosítása területén:

5. Reform: Az adórendszer egyszerűsítése – (COFOG: 01.1.2 Pénzügyi és költségvetési ügyek)
6. Reform: Adatalapú döntéshozatali és jogalkotási folyamat hatékonyságának támogatása - (COFOG: 01.3.3 Egyéb általános szolgáltatások)
7. Reform: Automatikus Közigazgatási Döntéshozatali Rendszer kiterjesztése - (COFOG: 01.3.3 Egyéb általános szolgáltatások)
8. Reform: Közszolgáltatások hatékonyságát növelő nemzeti informatikai eszközekezelési rendszer megerősítése - (COFOG: 01.3.3 Egyéb általános szolgáltatások)

A komponens beavatkozásai a versenyképes fenntarthatóság feltételrendszerének megteremtéséhez járulnak hozzá a versenykörnyezet minőségének javításával, a résztvevőkre és a folyamatokra gyakorolt mélyreható, tartós változást eredményező változásokkal. A 2019. és 2020. évi országspecifikus ajánlásokra adott válaszként, az igazságszolgáltatás (1. Reform) és a kulcsfontosságú digitális közszolgáltatások kiterjesztésével (6. Reform) szolgálják a **Modernizálás** kiemelt kezdeményezést. A komponens középpontjába állítja a KKV-k digitális készségek fejlesztését és az oktatást (5. Reform) az **Átképzés és továbbképzés** kiemelt kezdeményezés céljaihoz illeszkedve.

A komponens célja, hogy releváns választ adjon a **2019. és 2020. évi országspecifikus ajánlásokban** azonosított kihívásokra:

2019/4. Erősítse meg a korrupcióellenes keretet, többek között az **ügyészségi munka** és a **közérdekű információkhoz való hozzáférés** javítása révén, valamint erősítse meg az **igazságszolgáltatás függetlenségét**. Javítsa a döntéshozatali folyamat minőségét és átláthatóságát a hatékony **szociális párbeszéd**, az egyéb érdekelt felek bevonása, valamint rendszeres és megfelelő **hatásvizsgálatok** révén. Folytassa az **adórendszer** egyszerűsítését, és erősítse azt meg az agresszív adótervezés kockázatával szemben. Javítsa a **versenyt és a szabályozás kiszámíthatóságát a szolgáltatási ágazatban**.

2020/4. Biztosítsa továbbra is, hogy a veszélyhelyzeti intézkedések az európai és nemzetközi normákkal összhangban arányosak és időben korlátozottak legyenek, és ne befolyásolják az üzleti tevékenységet és a szabályozási környezet stabilitását. Biztosítsa a **szociális partnerek** és az érdekelt felek hatékony bevonását a szakpolitikai döntéshozatalba. **Javítsa a versenyt a közbeszerzések terén**.

A komponens HET-ből elszámolható költsége: 24,21 Mrd Ft

2. Fő kihívások és célkitűzések

a) Fő kihívások

➤ **Magas korrupciós kockázattal működő egészségügyi ellátórendszer**

Az Európai Unió Anti-korrupciós jelentés (COM(2014) 38 final)¹⁰⁸ megállapítja, hogy Magyarországon a vesztegetéssel kapcsolatos tapasztalatok nagy része az egészségügyi területén merül fel. Igazoltan az egészségügyi ellátás strukturális problémái ösztönzik az orvosi személyzet részére nyújtott hálapénz jelenségét. A Btk. és az egészségügyi tv. 2021. január 1-től hatályos változásai kriminalizálták a hálapénz adás és elfogadás (“gratitude payments”) korábban megtört gyakorlatát, az újonnan meghozott jogszabály érvényre juttatásának érdekében mind orvos, mint beteg oldalról szükséges további új intézkedések meghozása.

➤ **Magas az egyajánlatos közbeszerzési eljárások aránya**

Az Európai Bizottság által évente közzétett, közbeszerzésekre vonatkozó Egységes Piaci Eredménytáblában (Single Market Scoreboard) szereplő indikátorok között kiemelkedő szerepet kap az egyajánlatos közbeszerzési eljárások száma. A legutolsó, 2019. évre vonatkozó Eredménytábla alapján Magyarország az uniós tagállamok közül a negyedik az egyajánlatos eljárások aránya vonatkozásában 40%-os eredményével.¹⁰⁹

A hazai Elektronikus Közbeszerzési Rendszer (a továbbiakban EKR) adatai hasonló helyzetet mutatnak azzal, hogy az uniós értékhatárok alatti eljárásokban az egyajánlatos eljárások aránya valamivel alacsonyabb, mint az uniós értékhatárt meghaladó közbeszerzéseknél.

¹⁰⁸ In some countries a relatively high number of people indicated that they had personal experience with bribery, but with a clear concentration on a limited number of sectors, including Hungary (13%), Slovakia (14%) and Poland (15%). In these countries, one sector, namely healthcare, provides the bulk of instances of bribery. There is evidence that structural problems in healthcare provide incentives to pay a bribe for medical staff.

¹⁰⁹ https://ec.europa.eu/internal_market/scoreboard/performance_per_policy_area/public_procurement/index_en.htm

Eredményes részek száma 2019-2020				
	2019.		2020.	
Nemzeti eljárásrend	11 357 db		7 237 db	
Uniós eljárásrend	5 678 db		7 030 db	
Uniós és nemzeti eljárásrend együttesen	17 035 db		14267 db	
Egy ajánlatos eljárások arányának alakulása darabszám tekintetében 2019-2020				
	2019.		2020.	
	db	arány	db	arány
Nemzeti eljárásrend	2 657 db	23,4%	1 591 db	22,0%
Uniós eljárásrend	2 379 db	41,9%	2 826 db	40,2%
Uniós és nemzeti eljárásrend együttesen	5 036 db	29,6%	4 417 db	31,0%

Adatok forrása: EKR

Eredményes részek értéke 2019-2020				
	2019.		2020.	
Nemzeti eljárásrend	815 Mrd Ft		519 Mrd Ft	
Uniós eljárásrend	1 701 Mrd Ft		2375 Mrd Ft	
Uniós és nemzeti eljárásrend együttesen	2 516 Mrd Ft		2 893 Mrd Ft	
Egy ajánlatos eljárások arányának alakulása érték tekintetében 2019-2020				
	2019.		2020.	
	Mrd Ft	arány	Mrd Ft	arány
Nemzeti eljárásrend	151 Mrd Ft	18,5%	60 Mrd Ft	11,5%
Uniós eljárásrend	569 Mrd Ft	33,5%	626 Mrd Ft	26,4%
Uniós és nemzeti eljárásrend együttesen	720 Mrd Ft	28,6%	686 Mrd Ft	23,7%

Adatok forrása: EKR

Számos tényező befolyásolhatja, hogy egy közbeszerzési eljárásban hány ajánlat érkezik a piacról. Egyik ilyen az ajánlatkérői magatartás, amely miatt az eljárások nem kerülnek megfelelően előkészítésre, nem megfelelően kerülnek a piaci viszonyok felmérésre, így túl szűken kerül a beszerzés tárgya vagy annak valamely eleme meghatározásra, esetleg a közbeszerzés egyéb feltételei gátolják a szélesebb körű ajánlattételt. Az alacsony számú ajánlat adódhat a piac sajátosságaiból is – például, ha eleve kevés szereplő van az adott piacon – vagy esetleg az ajánlattevői magatartásból is. Bizonyos esetekben azonban a piaci szereplők – különösen a KKV-k – tapasztalatainak hiánya jelenthet gátat az ajánlattétel során. Figyelembe kell azonban venni, hogy olyan helyzetek is előfordulhatnak, hogy adott esetben a beszerzésnek egyedi sajátosságai vannak, és akár minden fél jóhiszemű magatartása ellenére sem alakul ki verseny egy szerződésért.

Az Európai Bizottság Regionális és Várospolitikai Főigazgatósága (DG REGIO) megbízásából készített „*Single bidding and non-competitive tendering procedures in EU Co-*

funded Projects” című tanulmány¹¹⁰ szerint szignifikáns hatással bírhat az ajánlatkérők döntési sebessége, a rövid ajánlattételi határidők meghatározása, a hirdetmény nélküli eljárások alkalmazása, de akár a közbeszerzési eljárások megindításának időbeli eloszlása is.

➤ **A politikai, szakpolitikai illetve közigazgatási döntéshozatal és az arról való átlátható tájékoztatás nem megfelelő mértékben használja az adatelemzés és a mesterséges intelligencia megoldásait**

A 2016-ban készült Nemzeti Adatpolitikáról szóló Fehér Könyv¹¹¹ rögzíti a hatékonyabb adatkezelés és felhasználás, ennek részeként biztonságos közadat újrahazsnosítás szükségességét. A jogszabályalkotásra illetve közigazgatás-fejlesztési intézkedésekre vonatkozó javaslatokat fogalmaz meg a 2017-ben készült Digitalis Jólét Program 2.0¹¹² stratégiai tanulmány is. Ennek 3.5.2 fejezete feltárja a közadat-újrahazsnosítás akadályait, ahol közpolitikai, technikai akadályok mellett azonosításra kerül a közadadmodellek hiánya és a szervezetek alacsony tudásszintje is. A közigazgatási és döntéshozatali folyamatok automatizálása nem eléggé elterjedt.

b) Célkitűzések

1.) A korrupció elleni küzdelem hatékonyságának növelése

Az Európai Bizottság Költségvetési Főigazgatósága által létrehozott és működtetett **EDES** rendszer (Early Detection and Exclusion System; Korai felismerési és kizárási rendszer) biztosítja azon gazdasági szereplők (személyek és szervezetek) korai felismerését, amelyek kockázatot jelentenek az Unió pénzügyi érdekeire, illetve biztosítja, hogy az érintettek kizárásra kerüljenek az uniós források megszerzéséből és/vagy szankcióban részesüljenek. Ennek Magyarországon történő használatáról a 3. fejezetben írunk részletesen, csakúgy, mint az **ARACHNE** rendszer használatáról.

A komponens céljai a 2020-ban kihirdetett, 2022-ig érvényes Nemzeti Korrupcióellenes Stratégiában¹¹³ meghatározottakkal összhangban olyan feltételek kialakítása, amelyek elősegítik a korrupciós helyzetek időben történő felismerését, kezelését, és ezzel támogatják a közigazgatás és a társadalom valamennyi szereplőjét abban, hogy az ilyen típusú veszélyeket meg tudják előzni, felismerjék, illetve kezeljék azokat, fokozva egyidejűleg a szervezeti integritást. Kitérő céljait három beavatkozási területen keresztül valósítja meg, amihez a komponensben tervezett lépések is alkalmazkodnak: ezek a technológiaalapú, szabályalapú, és az értékalapú beavatkozások.

Intézkedés elnevezése	Kapcsolódás hazai szakpolitikai stratégiákhoz	Kapcsolódás uniós szakpolitikai stratégiákhoz	Kapcsolódás Országspecifikus ajánláshoz
-----------------------	---	---	---

¹¹⁰ https://ec.europa.eu/regional_policy/en/information/publications/reports/2019/single-bidding-and-non-competitive-tendering

¹¹¹ https://www.magyar.hu/wp-content/uploads/2019/09/Adatpolitikai_feher_konyv_201608.pdf

¹¹² <https://digitalisjoletprogram.hu/files/57/1c/571c60381c274901733f8a2fc8a1cca5.pdf>

¹¹³ 1328/2020. (VI. 19) Korm. határozat a 2020-2022 közötti időszakra szóló középtávú Nemzeti Korrupcióellenes Stratégia, valamint az ahhoz kapcsolódó intézkedési terv elfogadásáról.

Consolidating the IT infrastructure of the prosecution service in order to enhance the fight against corruption	National Anti-corruption Strategy 2020-2022		CSR 2019 – strengthening the prosecution work and improving the access to information of public interest
Corruption in and action against the health sector	National Anti-corruption Strategy 2020-2022	EU Anti Corruption Report 2014	2020 –
IT solutions to effectively support anti-abuse efforts	National Anti-corruption Strategy 2020-2022 National Digitalization Strategy		CSR 2019 – strengthening the prosecution work and improving the access to information of public interest

A hatékony küzdelem elérése érdekében a komponens célja:

- az ügyészség együttműködési rendszereinek magasabb szintre emelése, az adatkezelés informatikai és eljárásrendi folyamatainak új alapokra helyezése;
- a legmagasabb korrupciós kockázatot rejtő ellátórendszer, az egészségügy területén megjelenő korrupciós gyakorlatok megelőzése, szemléletformálás

2.) A közbeszerzések körében a legfőbb célkitűzés a verseny szintjének javítása, illetve ezen belül kiemelten az egyajánlatos eljárások arányának csökkentésére irányuló intézkedések kidolgozása.

Az intézkedéseket oly módon tervezzük kialakítani, hogy azok megfelelően reagáljanak az egyajánlatos közbeszerzéseket befolyásoló tényezőkre. Ugyanakkor fontos, hogy az intézkedések a kitűzött célhoz képest arányosak legyenek, és ne okozzák az adminisztrációs terhek túlzott növekedését sem ajánlatkérői, sem pedig ajánlattevői oldalon, valamint ne okozzanak fennakadást sem a közbeszerzések lefolytatásában és ezáltal az állami, illetve önkormányzati intézmények működésében. Lényeges hangsúlyozni, hogy a közbeszerzések körében a verseny szintjének érezhető növelése a hazai gazdaság és a közbeszerzési piac működésében olyan változásokat igényel, amelyek csak hosszabb távon, és a piaci döntések logikáját tiszteletben tartó, átfogó intézkedésekkel segíthetők elő hatékonyan.

A fentiekhez kapcsolódóan a közbeszerzések terén megvalósítandó reform a következő célkitűzések mentén kerülnek kialakításra:

- 1) **Egyajánlatos közbeszerzési eljárások hátterének jobb megismerése** – cél az egyajánlatos közbeszerzési eljárások átfogó felmérése a verseny hiánya problémájának pontosabb feltárása érdekében, hogy képet kapjunk a versenyt gátló tényezőkről és a problémával érintett egyes szektorokról ajánlatkérői és ajánlattevői szemszögből is.
- 2) **Ajánlatkérői magatartás javítása** – cél az ajánlatkérők magatartásának javítása oly módon, hogy a közbeszerzési eljárásaik előkészítése és lebonyolítása során kiemelt figyelmet fordítsanak a verseny megfelelő szintjére és tegyenek megfelelő lépéseket annak érdekében, hogy a közbeszerzési eljárásaik során a verseny lehető legmagasabb szintje biztosított legyen.

3) **Verseny szintjének folyamatos nyomon követése** – a verseny szintjének folyamatos nyomon követését látjuk szükségesnek annak érdekében, hogy naprakész és pontos információkkal rendelkezünk annak alakulásáról a közbeszerzési eljárásokban. Cél egy olyan monitoring mechanizmus létrehozása, amely lehetővé teszi a kormányzati szervek számára az összesített adatokon felül a közbeszerzési piacok rendszeres verseny szempontú elemzését, kitérve különösen azokra a szektorokra, beszerzési tárgyakra, ahol nem megfelelő a verseny szintje.

4) **KKV-k közbeszerzési eljárásokban való részvételének elősegítése** – a közbeszerzésekben a piaci versenyhelyzet javításának egyik kulcsa a KKV-k eljárásokhoz való hozzáféréseinek további javítása. Cél a KKV-k közbeszerzési eljárásokban való részvételre irányuló hajlandóságának növelése, beleértve azokat a vállalkozásokat is, akik ez idáig nem, vagy csak elvétve indultak közbeszerzési eljárásokon. **Ehhez a komponens keretében ösztönző támogatást is biztosítunk.**

Intézkedés elnevezése	Kapcsolódás hazai szakpolitikai stratégiákhoz	Kapcsolódás uniós szakpolitikai stratégiákhoz	Kapcsolódás Országspecifikus ajánláshoz
Célkitűzés 1: Egyajánlatos közbeszerzési eljárások háttérének jobb megismerése	1027/2021 (II.5.) Korm. határozat 5. pontja		2020 CSR4
Célkitűzés 2: Ajánlatkérői magatartás javítása	1027/2021 (II.5.) Korm. határozat 5. pontja		2020 CSR4
Célkitűzés 3: Verseny szintjének folyamatos nyomon követése	1027/2021 (II.5.) Korm. határozat 5. pontja		2020 CSR4
Célkitűzés 4: KKV-k közbeszerzési eljárásokban való részvételének elősegítése	1027/2021 (II.5.) Korm. határozat 5. pontja		2020 CSR4

3.) Az adatalapú, transzparens döntéshozatal támogatása

Célunk a társadalom tájékoztatásának bővítése és audiovizualizációs tartalmak széles körű elterjesztése a jogszabályok és szakpolitikai döntések, hatáselemzések területén. Célunk a központi közigazgatási döntéseket megalapozó adatvizualizációs képesség létrehozása, a **döntés-előkészítésben résztvevő szereplők tudásszintjének növelése, kompetenciáik bővítése.** A komponens célja **10 adatterületen pilot projektek** megvalósítása az adatvizualizációval javítható döntések bemutatására.

A közigazgatási döntéshozatal minőségének és átláthatóságának javítása érdekében célunk az **automatizált döntések körének bővítése**, a lakosság felé biztosítható **transzparencia növelése.** A cél eléréséhez a lakosságot széles körben elérő ügyköröket jelöltünk ki: gépjármű ügyintézés, egyszerűsített honosítás, földhivatali hatósági tevékenység.

A minél magasabb fokú automatizált döntéshozatal bevezetése javítja a folyamat transzparenciáját, ellenőrizhetőségét. Az informatikai alkalmazás által – *lekövethető algoritmus szerint* – kerülnek végrehajtásra a korábban emberi közreműködés útján elvégzett műveletek, így a folyamatban a humánerőforrás használatának aránya csökken. Emberi beavatkozás nélkül valósul meg a döntéshozatal, így a korrupciós lehetőségek száma csökken. Az automatizált döntéshozatal egységesíti az ügyintézési gyakorlatot is, ezáltal is támogatva a korrupcióellenes tevékenységet. A kiválasztott területek – földhivatali hatósági tevékenység, gépjármű ügyintézés, egyszerűsített honosítás – kiemelten veszélyeztetett területek a korrupció szempontjából. Ezen területek esetében szükséges az egyes ügytípusokat megvizsgálni és a vizsgálatok függvényében kiválasztani a konkrét ügyeket. Ezekben a területeken az antikorrupciós tevékenységgel, a fejlesztés megvalósításával jelentős eredmény érhető el, mely a társadalmi megítélés szempontjából is előnyös. Az ügyek számossága azért is fontos, mert a fejlesztéssel érintett három terület jelentős számú ügyben teszi lehetővé az automatikus döntéshozatal lehetőségeinek kihasználását.

Intézkedés elnevezése	Kapcsolódás hazai szakpolitikai stratégiákhoz	Kapcsolódás uniós szakpolitikai stratégiákhoz	Kapcsolódás Országspecifikus ajánláshoz
Adatalapú döntéshozatali folyamat támogatása adatvizualizációs képesség kialakításával, a jogalkotási folyamat támogatása MI technológia segítségével a döntéshozatali folyamat minőségének javítása érdekében	Nemzeti Digitalizációs Stratégia Mesterséges Intelligencia Stratégia	EU's Digital Strategy European Green Deal	2019. 4. Javítsa a döntéshozatali folyamat minőségét és átláthatóságát a hatékony szociális párbeszéd, az egyéb érdekelt felek bevonása, valamint rendszeres és megfelelő hatásvizsgálatok révén.

3. A komponens reformjainak és beruházásainak bemutatása

1. Reform: Az ügyészség együttműködési rendszereinek magasabb szintre emelése

Kihívás: Az ügyészségi munka hatékonyság-növelésének szervezeti és technikai akadályai is vannak.

- Az ügyészségi nyomozás körébe tartozó bűncselekmények és különösen a hivatali korrupciós bűncselekmények felderítése és bizonyítása érdekében kiemelt jelentősége van az ügyészségi nyomozó szervek, valamint a rendőrség és más, a Belügyminisztérium irányítása alá tartozó nemzetbiztonsági szervek – legfőképpen a Nemzetbiztonsági Szakszolgálat – közötti hatékony együttműködésnek. Az érintett szervek a rájuk vonatkozó jogszabályok és saját eljárási gyakorlatuk szerint látnak el professzionális tevékenységet, ugyanakkor a még hatékonyabb bűnüldözés a jelenleginél is erősebb együttműködést igényel. Szükséges létrehozni az együttműködés egyértelmű, az érdekütközéseket rendező és a prioritásokat kijelölő, formalizált intézményi kereteit.

- Az ügyészségi nyomozás szervezete humánerőforrásának felkészültsége és képzettsége megfelelő, ugyanakkor technikai felszereltsége – már csak a folyamatos technikai fejlődésre is figyelemmel – kiegészítésre szorul, továbbá a szervezet munkafolyamatai és a szervezeten irányítási módszerek nem tükrözik a kor lehetőségeit, **az ellenőrzési mechanizmusok elavultak**. Bár az ügyészségi nyomozási eljárások és a nyomozó ügyészek száma folyamatosan nőtt, a munka irányítását és ellenőrzését szolgáló eszközök nem tartottak lépést ezzel a fejlődéssel. A jelenleg működő ügyviteli rendszer nem teszi lehetővé az ügyészségi nyomozás folyamatának nyomon követését.

- **A vezetői ellenőrzésnek ma sincs más eszköze, mint a szóbeli beszámoltatás**, illetve az iratvizsgálat. A mai viszonyok közötti megnövekedett ügyszám (százas nagyságrendű ügykör) a kor lehetőségeit kiaknázó megoldást igényel.

- Ugyanez a helyzet a felettes ügyészségek és alárendelt ügyészségek viszonylatában. Értelmszerűen a szóbeli beszámoltatás lehetősége ebben az esetben jóval korlátozottabb, így a felettes ügyészségek csak a törvényi rendelkezések folytán felterjesztett ügyekből, ezen kívül pedig az alsóbb szintű ügyészségek jelentéseiből, illetve vizsgálatokkal tudnak **korlátozott mértékben tájékozódni az alsóbb szintű ügyészségeken folytatott munkáról**.

- **Az információáramlás korlátozottsága nem csak vertikálisan, hanem horizontálisan is tapasztalható**. Az alsószintű, regionális szervezetek közötti rendszeres, strukturált információcsere hiányzik. A regionális szervezetek elkülönültsége és az ügyviteli rendszer korlátai miatt rendszerszinten nem megoldott az előkészítő eljárások és a nyomozások személyi és tárgyi köre összefüggéseinek feltárása.

- Az intézkedések rögzítésének módja az ügyészség nyomozásfelügyeleti tevékenységét képezi le, **az ügyészségi nyomozás intézkedéseinek rögzítésére csak korlátozottan alkalmas**. Az Európai Közösségek pénzügyi érdekeit sértő bűncselekményekkel kapcsolatos eljárásról szóló 5/2014. (XI. 30.) LÜ körlevél alapján minden ügyészségi szervezetnek gondoskodnia kell arról, hogy e bűncselekményi körben naprakész és azonnal kigyűjthető statisztikai adatok álljanak a rendelkezésre. Az adatok közvetlen lekérdezésére nincs mód, központi adatigény esetén soronkívüli adatgyűjtést kell végezni a kívánt szempontú adatszolgáltatás teljesítése érdekében. Az adatgyűjtési kötelezettség teljesítésének különbségei egyértelműen kihatnak a szolgáltatott adatok megbízhatóságára, hitelességére. A fejlesztés reagál az Európai Számvevőszék által végzett auditra, amely tárgyalta az ilyen jellegű adatszolgáltatások szükségességét.

- A munkafolyamatok és a szervezeten irányítási módszerek megreformálásához az informatikai rendszerek képességeit és lehetőségeit kiaknázó **szemléletváltásra van szükség**.

- Az ügyviteli rendszerhez képest **a minősített adatok kezelése még elmaradottabb, teljesen papíralapú**.

Cél: A javaslat kiinduló alapja az ügyészségen belüli együttműködés fokozása, a felettes ügyészségek törvényességi felügyeleti jogköre ellátásának megkönnyítése, továbbá az Ügyészség együttműködési rendszereinek magasabb szintre emelése, hálózatosodás kiépítése a rendőri szervekkel. A fejlesztés célja az eljárási **idő csökkenése mellett a hatékonyság növelése, a nyomozati cselekmények 30-50%-kal gyorsulnak**, a rendelkezésre álló adatok kezelésével a rendszer képes a kapcsolatok feltárására, esetlegesen párhuzamosan folyó nyomozások elkerülésére is. Elérhető, hogy az egyszerűnek tekintett referenciaügyek (egy elkövető egy bűncselekménye) nyomozása **legfeljebb 90 napon belül** befejezhető legyen. Célunk:

- Egy kifejezetten a nyomozások támogatására fejlesztett, **modern ügy- és dokumentumkezelő informatikai rendszer bevezetése**. Ez a rendszer kezelni képes a nyomozás menetének és eredményének megjelenítésére, teljes dokumentumkezelő rendszerként üzemel, ami minden eljárási adatot – visszakereshető módon – tartalmaz,

vezetéstámogatási, ellenőrzési funkciót is ellát, és lehetővé teszi a törvényességi felügyeleti feladatok elvégzését is, továbbá elemző feladatok elvégzésére és támogatására, valamint statisztikai adatok közvetlen képzésére és az adatok ügyirati formába rendezésére is képes.

- **A minősített adatokat kezelő rendszer tekintetében az ügyészségen megvalósításra kerül egy saját ügyviteli rendszer,** valamint megtörténik az ügyészségi ügyiratkezelés átalakítása, modernizálása, és a kapcsolódó **iratkezelési normák módosítása** is. Minősített adatok kezelésére minden ügyészségen szükség van, a leplezett eszközök alkalmazási feltételei miatt azonban jellemző, hogy az ilyen ügyek egyrészt a nyomozó ügyészségekhez, másrészt a megyei szintű ügyészségekhez koncentrálódnak. Így a 6 nyomozó ügyészségi szerv és a 20 megyei szintű ügyészség figyelembevétel az ügyviteli rendszert legalább 26 ügyészségen kellene létrehozni.

Végrehajtás: Az Ügyészség hajtja végre a fejlesztést, a Belügyminisztérium és alárendelt szerveinek (Rendőrség) közreműködésével. Az informatikai rendszer kizárólag az Ügyészség felhasználásában és tulajdonában lesz.

A reform végrehajtásához kapcsolódóan évente ülésezős együttműködési platform kerül kiépítésre, amely a Miniszterelnökség koordinációjában az érintett hatóságok közti egyeztetést és értékelést teszi lehetővé a szabálysértő gyakorlatok felderítése és a rendszer megerősítése érdekében. A munkacsoport üléseiről évente jelentést fog tenni a kormány felé, 2022-től kezdődően.

Érdekeltek bevonása: A fejlesztés során az Ügyészség érintett szervei kerülnek bevonásra, a felhasználói igények azonosítása során hasznosítjuk a Belügyminisztérium hasonló rendszerátalakítást végrehajtó projektjeinek tapasztalatait, ezért onnan bevonásra kerülnek a fejlesztésekért felelős kollégák.

Megvalósítás időtartama: A fejlesztés együttműködési megállapodás aláírásával, majd a rendszerterv elfogadásával, a kivitelező kiválasztásával és leszerződésével kezdődik (2021Q2 -2021Q4). A rendszer felállítása, a szükséges képzések és a próbaüzem tervezett ideje 2021Q1 - 2024Q2. Az új rendszer üzembe helyezésének tervezett időpontja 2024Q2.

A Miniszterelnökség koordinációjában működő együttműködési platform működése folyamatos, éves jelentéseket az év zárását követő negyedévben fog tenni (2022Q1, 2023Q1, 2024Q1, 2025Q1, 2026Q1).

2. Reform: Vesztegetés kiszorítása az egészségügy területén

Kihívás: Az egészségügy azon ágazatok egyike, ahol bizonyos körülmények között a hétköznapi korrupció jelent kihívást. Ennek egyik formája a megkülönböztetett bánásmódot fizetett hálapénz, melynek jelentős negatív következményei vannak **az egészségügyi ellátáshoz való egyenlő hozzáférésre** nézve. A 2019. évi országjelentés tartalmazza, hogy jelentős társadalmi-gazdasági különbségek vannak a minőségi ellátáshoz való hozzáférés terén. A betegek által közvetlenül fizetett térítések jelentős aránya aggályokat vet fel az ellátáshoz való hozzáférés egyenlősége tekintetében.

A hálapénz történelmileg az államszocializmus alulfinanszírozott, rosszul felszerelt egészségügyében, az ott dolgozók alacsony bérezésben és társadalmi megbecsülésében gyökerezik. A KSH adatai szerint 2010-ben a lakosság összes egészségügyi kiadásának 4.8%-át fordította hálapénzre, 2018-ra ez az arány elérte az éves 6.1%-ot, személyenként 3827- Ft-

ot.¹¹⁴ Hazánk 2018-as lakosságadataival (9.778.000 fő) számolva ez a 2018. évben több, mint 37.4 milliárd Ft (104 millió €). A reform keretében tervezett szemléletformáló kampányt az teszi különösen időszerűvé – és egyben céljának kiválasztását is leginkább indokolta – hogy a 2021. január 1-én bevezetett büntetőjogi változások a korábban nagyrészt megtúrt gyakorlatot kriminalizálták, nemcsak a hálapénzt kérő/elfogadó orvosok-egészségügyi dolgozók, hanem a jutást adó állampolgárok (betegek, hozzátartozók) oldaláról is. A hatályos büntetőjogi szabályozás az előbbi oldalt jelentősen szigorúbb szankciókkal fenyegeti, létszámuk töredéke a betegekének (kb. 150-200 000 fő), illetve a beteg-oldalhoz képest szervezeten jelennek meg, érdekképviselői szerveiken (kamarák, szakszervezetek, stb.) keresztül könnyen megszólíthatók, így esetükben a szemléletváltáshoz átfogó, osztársadalmi kampányra – annak marketing értelmében – kevésbé van szükség. Ezzel szemben a hálapénz káros jelenségének beteg-oldali visszaszorítása, illetve az ehhez szükséges tömeges szemléletformálás osztársadalmi szemléletformáló kampány nélkül elképzelhetetlen.

Cél: a hálapénz kérésének/elfogadásának, illetve felajánlásának/adásának, mint káros – és nem utolsó sorban büntetendő – társadalmi gyakorlatnak a lényeges visszaszorítása, elsősorban pozitív, értékalapú kommunikációval, de nem tekintve el a büntetőjogi aspektusok megjelenítésétől sem.

Végrehajtás: Nemzeti Védelmi Szolgálat (National Protective Service) a Belügyminisztérium alárendelt szerveként hajtja végre az egészségügyi szereplők bevonásával.

Érdekeltek bevonása: A szemléletformáló kampány tervezéséhez és végrehajtásához piaci szereplő vállalkozót veszünk igénybe.

Megvalósítás időtartama: A végrehajtás lebonyolítása 4 évet vesz igénybe.

3. Reform: Elektronikus Közbeszerzési Rendszer (EKR) fejlesztése

A közbeszerzési eljárások eredményéről szóló tájékoztató hirdetmények adatainak exportálása strukturált, elektronikusan feldolgozható formában

Kihívás: Az EKR-ben jelenleg is rendelkezésre állnak a közbeszerzési eljárások, hirdetmények, valamint közbeszerzési szerződések keresésére szolgáló funkciók, egyes – korlátozott – exportálási lehetőségekkel, azonban maguk a közbeszerzési hirdetmények csak egyesével, pdf formátumban tölthetők le a rendszerből.

A Miniszterelnökség a közbeszerzési statisztikai adatok szakpolitikai döntéshozatal támogatásához szükséges gyűjtését és elemzését (ld. a 4.2. pontban) elsősorban az EKR egyik moduljaként működő üzleti intelligencia eszköz segítségével kívánja megvalósítani.

Az EKR-ből jelenleg hiányzó funkcionalitás az eredménytájékoztató hirdetmények adattartalma tömeges exportálásának biztosítása strukturált, géppel feldolgozható formátumban, azaz egy statisztikai szoftverekkel feldolgozható és elemezhető adatbázis nyilvános közzététele.

Az eredménytájékoztató hirdetmények adatainak strukturált formában történő közzététele javítja a közbeszerzések transzparenciáját, valamint a közbeszerzéseket vizsgáló kutatók, ellenőrző szervezetek, gazdasági szereplők számára is biztosítja a megbízható, könnyen feldolgozható adatok rendelkezésre állását, lehetővé téve a magyar közbeszerzési piac jobb megismerését, pontosabb elemzések készítését.

---

¹¹⁴ <https://www.penzcentrum.hu/biztositas/orulet-enyivel-emelkedett-a-halapenz-az-elmult-evekben-magyarorszagon.1088705.html>

Cél: A közbeszerzési eljárások eredményéről szóló tájékoztató hirdetések adatait strukturált formában tartalmazó, gépi eszközökkel feldolgozható, rendszeresen frissített adatbázis létrehozása és közzététele az EKR-ben. Az adatbázisban szereplő minden gazdasági szereplőnek – beleértve a konzorciumok tagjait is – egyedi azonosító (adószám) alapján azonosíthatónak kell lennie.

Az adatbázist a nyilvánosság számára hozzáférhetővé kell tenni. A közzétett adatbázisnak az EKR kezdőlapjáról elérhetően, regisztráció nélkül elérhetőnek és letölthetőnek kell lennie bárki számára.

A végrehajtás módja: Az intézkedés végrehajtása Magyarország központi elektronikus közbeszerzési rendszerét, az EKR-t érintő informatikai fejlesztésre irányul.

A fejlesztés szakmai előkészítését, az elvárt funkcionalitások meghatározását a Miniszterelnökség végzi, az EKR fejlesztését az EKR továbbfejlesztési feladataira vonatkozóan kötött szerződés alapján külső szereplő látja el.

Megvalósítás határideje: Az informatikai fejlesztés élesítésének határideje 2022. IV. negyedév.

4. Reform: Az ajánlatkérői és ajánlattevői oldal megerősítése, a verseny javítását célzó intézkedések megfogalmazása

A közbeszerzési eljárásokhoz kapcsolódóan a verseny szintjének további növeléséhez reformokat valósítunk meg, amelyek hozzá tudnak járulni a verseny szintjének növeléséhez. A reformok horizontális jellegűek, azaz általánosságban hozzájárulnak a HEE források hatékonyabb végrehajtásához, e mellett pedig közvetlenül is segítik a közbeszerzések egységes piacának jobb működését és az uniós KKV-k előtt álló piaci lehetőségek kiterjesztését.

4.1: Ajánlatkérői kötelezettségek jogszabályi meghatározása a verseny hiányával leginkább érintett közbeszerzési szektorokban és módszertani iránymutatás kidolgozása a közbeszerzésekben a verseny szintjének növelését elősegítő legjobb módszerekről és gyakorlatokról.

Kihívás: Az Európai Bizottság által évente közzétett, közbeszerzésekre vonatkozó Egységes Piaci Eredménytáblában (Single Market Scoreboard) szereplő, egyajánlatos eljárásokat mérő indikátor alapján a magyarországi ajánlatkérők viszonylag magas százalékkal szerepelnek, amit megerősítenek az EKR-ből kinyert adatok is. A közbeszerzésekben a verseny növelésének szükségességére az országspecifikus ajánlások is rendre felhívják a figyelmet. E mellett gyakori probléma, hogy az ajánlatkérők a közbeszerzési eljárásokban elsősorban a jogszabályoknak való formális megfelelésre koncentrálnak, és nem mérik fel kellőképpen a piac sajátosságait, nem minden esetben tesznek megfelelő lépéseket a verseny maximalizálása érdekében.

Cél: A reform célja az egyajánlatos közbeszerzési eljárások érdemi csökkentése érdekében olyan arányos kötelezettségek meghatározása az ajánlatkérők számára, amelyek biztosítják a közbeszerzési eljárások jobb előkészítését, tervezését és ösztönzik őket a széles körű piaci verseny feltételeinek biztosítására. A jogszabályi kötelezettségeken felül megfelelő iránymutatásokat biztosítunk a verseny további erősítéséhez. Végül számszerűsíthető célunk pedig, hogy az egyajánlatos közbeszerzési eljárások Európai Unió módszertana szerinti aránya 15%-nál alacsonyabb mértékűre csökkenjen 2026-ig.

A reform keretében elsőként elvégezzük a közbeszerzési piacok átfogó elemzését annak beazonosítása érdekében, hogy mely szektorokban jellemző leginkább az egyajánlatos közbeszerzések magas aránya és így beazonosítjuk azokat a beszerzési tárgyakat, ahol célzott

jogszabályi beavatkozásra van szükség. Emellett a közbeszerzések adatai alapján megvizsgáljuk a közbeszerzési eljárásokban a versenyt befolyásoló tényezőket, amellyel feltárhatók az egyajánlatos eljárások lehetséges indokai és elkészíthetők a célzott jogalkotási javaslatok. Az elemzésekhez felhasznált adatok forrása az EKR, amely a 2018 áprilisát követően indult valamennyi közbeszerzési eljárás adatait tartalmazza.

A fenti elemzés eredményeit felhasználva kidolgozzuk azt a **jogalkotási javaslatot**, amely a közbeszerzési eljárásokban a verseny további növekedését eredményezi, elsősorban az ajánlatkérők felé megfogalmazott kötelezettségek útján. A jogszabálmódosítás pontos tartalma az eredmények fényében, illetve a jogalkotási eljárás menetében válik véglegessé. A jogszabályi kötelezettségek tervezett indikatív listája a következő:

- A piaci lehetőségek felmérésének **előzetes piaci konzultáció** keretében történő kötelezővé tétele az egyajánlatos eljárásokkal leginkább érintett közbeszerzési tárgyak esetén. A transzparencia és az egyenlő bánásmód elvének érvényesülése érdekében az előzetes piaci konzultációt nyilvánosan kell lefolytatni. Ha az ajánlatkérő nem folytat le előzetes piaci konzultációt, akkor alternatívaként választhatja azt is, hogy helyette előírja azt, hogy a közbeszerzési eljárás eredménytelen, ha nem érkezik legalább két ajánlat, illetve részvételi jelentkezés (Kbt. 75. § (2) bekezdés e) pontja szerinti eredménytelenségi ok).
- Az egyajánlatos eljárásokkal leginkább érintett ajánlatkérők számára előírjuk, hogy évente kötelező jelleggel **intézkedési tervet** kell közzétenniük annak érdekében, hogy csökkenteni tudják a versenyt mellőző közbeszerzési eljárások számát. Az intézkedési tervben az ajánlatkérő egyrészt megvizsgálja és bemutatja azt, hogy milyen lehetséges okai lehettek az elmúlt évben az egyajánlatos eljárásaik magas számának, valamint milyen intézkedéseket kíván tenni, közbeszerzési tervét is figyelembe véve milyen beszerzési gyakorlatot kíván majd alkalmazni annak érdekében, hogy az egyajánlatos eljárások száma minimálisra csökkenjen.

Az egyajánlatos eljárásokkal leginkább érintett tárgyak a jogszabály módosítást megelőző elemzés keretében kerülnek meghatározásra. Az intézkedési tervet benyújtani köteles ajánlatkérők meghatározása szintén az elemzés keretében történik majd, előzetesen jogszabályban lefektetett objektív szempontok alapján.

A jogszabályok előkészítésével párhuzamosan a Miniszterelnökség **módszertani iránymutatást** dolgoz ki és tesz közzé, amelyben bemutatja az egyajánlatos közbeszerzési eljárások elkerülését segítő legjobb módszereket, illetve gyakorlatokat. Az ajánlatkérők és gazdasági szereplők így könnyebben megismerhetik azokat a módszereket, amelyekkel csökkenthető az egyajánlatos eljárások esélye és kiküszöbölhetők a versenyszűkítő feltételek meghatározásán alapuló jogsértések. Ilyen módszer lehet például annak biztosítása, hogy a hasonló tárgyú beszerzési igények ne egyszerre (az év azonos időszakában) jelenjenek meg, vagy az ajánlatkérők ne határozzanak meg a közbeszerzési eljárásokra túl rövid határidőket (pl. nem a minimális határidők alkalmazása). Az útmutató elkészítéséhez a *Single bidding and non-competitive tendering procedures in EU Co-funded Projects* című tanulmányában szereplő információk, az ellenőrzési tapasztalatok, elemzések, kutatások, valamint az érdekeltekkel való konzultációk szolgálnak alapul.

Végrehajtás: A jogszabályalkotást megelőző elemzést a Miniszterelnökség elemző munkatársai készítik el az EKR adatai alapján az EKR-hez kifejlesztett Üzleti Intelligencia (BI) eszköz és statisztikai elemző szoftver segítségével.

A jogszabályok szövegének előkészítését szintén a Miniszterelnökség fogja végezni jogi szakértők közreműködésével. Ezt követően a Miniszterelnökség előterjesztést készít, majd lefolytatja a tervezetek kormányzaton belüli és társadalmi egyeztetéseit. A folyamat során a jogszabályokhoz érkező esetleges észrevételeket a Miniszterelnökség összegyűjti és azokat

szükség szerint beépíti a tervezetekbe. A jogszabályok hatálybalépését követően a Miniszterelnökség szükség szerint segítséget biztosít azok értelmezésében, illetve alkalmazásában. Az ajánlatkérők által elkészített intézkedési terveket és azok végrehajtását a Miniszterelnökség ellenőrzi, illetve azokhoz szükség szerint észrevételt tesz.

Az iránymutatásokat a Miniszterelnökség szakértői dolgozzák ki az ajánlatkérőkkel és szakmai szervezetekkel való **konzultációt** követően. Az **útmutatót** a Miniszterelnökség az adatok és az időközben összegyűjtött tapasztalatok alapján időszakonként aktualizálja.

Érdekeltek bevonása: A jogszabályok és iránymutatások elkészítése során a Miniszterelnökség a kormányzati szervek mellett konzultál a Közbeszerzési Hatósággal, szakmai szervezetekkel, a közbeszerzések területével aktívan foglalkozó független civil szervezetekkel és a legjelentősebb ajánlatkérőkkel.

Akadályok: Az előzetes piaci konzultációkat Magyarországon csak nagyon kevesek alkalmazzák. Ezért fontos a reform célkitűzéseinek megfelelő kommunikációja, az előnyök hangsúlyozása. A jogszabályok hatályba lépését követően megfelelő útmutatás szükséges azok alkalmazásához (pl. előzetes piaci konzultáció lefolytatására vonatkozóan).

A kockázatok csökkentése érdekében az iránymutatásokat világos és érthető módon kell elkészíteni, kifejezetten az ajánlatkérők által megvalósítható intézkedésekre fókuszálva. Azokat nyilvánosan, könnyen hozzáférhető módon kell elérhetővé tenni és fel kell hívni az érdekeltek figyelmét azok használatára.

Megvalósítás időtartama: a jogszabályok hatályba lépéséig tartó folyamat becsült időigénye 12 hónap. Az iránymutatások elkészítésére és közzétételére tervezett időtartam 9 hónap, az iránymutatások aktualizálása pedig a közzétételt követő 24 hónapot követően aktuális. Ennek megfelelően az intézkedések tervezett ütemezése a következő:

2022 Q2: Jogszabály tervezetek és útmutató elkészítése

Az intézkedések hatásának mérésére a következő eredményindikátor kerül alkalmazásra: egyajánlatos eljárások Európai Unió módszertana szerinti aránya 15%-ot nem haladja meg. Az indikátor célkitűzés elérésének tervezett ütemezése a következő:

- 2022 4. negyedév: 35 %-ot meg nem haladó
- 2023 4. negyedév: 28 %-ot meg nem haladó
- 2024 4. negyedév: 21 %-ot meg nem haladó
- 2025 4. negyedév: 15 %-ot meg nem haladó

A célul kitűzött mértékek teljesülését a célérték teljesülésére előírt időszakot követő 2. negyedévben lehet vizsgálni.

4.2: A közbeszerzési eljárásokban a verseny szintjének folyamatos figyelemmel kísérését segítő módszertan kidolgozása és alkalmazása.

[A reform a 4.1. reformhoz is kapcsolódik oly módon, hogy a monitoring tevékenység a jogszabályi kötelezettségek meghatározásának is alapját képezi.]

Kihívás: A legfőbb kihívás itt is a közbeszerzési eljárásokban tapasztalt verseny szintjéhez kapcsolódik. Továbbá kihívást jelent az is, hogy jelenleg nem áll rendelkezésre egy folyamatos, naprakész információkkal is szolgáló monitoring mechanizmus a közbeszerzésekben a verseny szintjének nyomonkövetésére. Ezzel szemben az egyajánlatos eljárások számának arányát az Európai Bizottság csupán évente teszi közzé a tárgyévet megelőző évre vonatkozóan, illetve a verseny szintjének egyes aspektusairól a Közbeszerzési Hatóság éves jelentéseiből, illetve beszámolóiból tájékozódhatunk.

Cél: A reform célja egy olyan **monitoring mechanizmus** létrehozása, amely biztosítja a közbeszerzésekben a verseny szintjének folyamatos nyomonkövetését.

Az intézkedés keretében a Miniszterelnökség folyamatosan figyelemmel kíséri a közbeszerzésekben az egyajánlatos eljárások számának alakulását. E mellett a Miniszterelnökség évente jelentést készít a Kormány számára a nemzeti és uniós eljárásrendben lefolytatott eljárásokban az egyajánlatos eljárások arányának alakulásáról. A jelentés külön kitér az egyajánlatos eljárásokkal leginkább érintett beszerzési tárgyakra és szektorokra. A monitoring mechanizmus egyrészt segíti az 1.1. reform keretében meghozandó jogszabályalkotás pontos irányainak kijelölését, másrészt pedig az 1.3. beruházás eredményeit is felhasználva segítheti újabb beavatkozások előkészítését.

Végrehajtás: a folyamatos monitoring feladatokat és a jelentéseket a Miniszterelnökség elemző munkatársai készítik el az EKR adatai alapján az EKR-hez kifejlesztett Üzleti Intelligencia (BI) eszköz és statisztikai elemző szoftver segítségével.

Érdekeltek bevonása: a monitoring mechanizmus eredményeinek értékelésébe bevonásra kerülnek az érintett társ-minisztériumok és szakmai szervezetek.

Akadályok: a monitoring tevékenység során előfordulhat, hogy az adatok alapján nem azonosíthatók be egyértelműen az egyajánlatos közbeszerzési eljárásokra hatást gyakorló tényezők. Ennek kiküszöbölésére egy előre jól kidolgozott módszertan szerint kell az elemző munkát végezni és biztosítani kell a megfelelő típusú és mennyiségű adat rendelkezésre állását.

Megvalósítás időtartama: a módszertan kidolgozása és az első jelentés elkészítése terveink szerint 6 hónapot vesz igénybe és ezt követően a monitoring mechanizmus alapján elkészítendő jelentések 12 havonta kerülnek elkészítésre. Ennek megfelelően az intézkedések tervezett ütemezése a következő:

2022 1. negyedév: módszertan kidolgozása

2026 1. negyedév: 5 db jelentés elkészítése (évente 1db)

4.3: A verseny alacsony szintjével leginkább érintett szektorokban a korlátozott verseny mögött álló okok felmérése és a verseny szintjének javítását célzó intézkedések megfogalmazása

Kihívások: Az Európai Bizottság által évente közzétett, közbeszerzésekre vonatkozó Egységes Piaci Eredménytáblában (Single Market Scoreboard) szereplő indikátorok között kiemelkedő szerepet kap az egyajánlatos közbeszerzési eljárások száma. A legutolsó, 2019. évre vonatkozó Eredménytábla alapján Magyarország az egyajánlatos eljárások aránya vonatkozásában 40%-os eredményt ért el.¹¹⁵

Az EKR adatai hasonló helyzetet mutatnak azzal, hogy az uniós értékhatárok alatti eljárásokban az egyajánlatos eljárások aránya valamivel alacsonyabb, mint az uniós értékhatárt meghaladó közbeszerzéseknél. (A vonatkozó adatokat lásd részletesen a I komponens 2. alcímében.)

A versenyt befolyásoló tényezők nagymértékben függenek az adott ágazat jellemzőitől, és jelenleg nem áll rendelkezésre **ágazat-specifikus elemzés**, amely részletesen elemezné a verseny nem megfelelő érvényesülésének okait adott szektorban annak érdekében, hogy ezekre célzott intézkedésekkel lehessen reagálni.

115

https://ec.europa.eu/internal_market/scoreboard/performance_per_policy_area/public_procurement/index_en.htm

Összegezve, a közbeszerzésekre vonatkozó országspecifikus ajánlásból fakadó fő kihívás a közbeszerzésekben a verseny alacsony szintje okainak feltárása, megfelelő és arányos intézkedések kidolgozása a verseny szintjének további erősítése érdekében.

Célkitűzések: A Kormány számára álljanak rendelkezésre olyan adatok és elemzések, amelyek lehetővé teszik a verseny egyes beszerzési tárgyak, illetve szektorok esetében nem megfelelő szintje mögött álló tényezők feltárását a problémával leginkább érintett szektorokban, annak érdekében, hogy hatékony intézkedéseket lehessen tenni a verseny szintjének javítására. A beruházás célja ezért egy multiszektorális és nemzetközi helyzetfeltáró kutatás elvégzése, valamint az annak megállapításait hasznosító, a verseny szintjének javítása érdekében összeállított intézkedési javaslatcsomag elkészítése.

A beruházás olyan kutatás megvalósítására irányul, amely mind nemzetközi, mind hazai gyakorlat elemzésével elvégzi meghatározott módszertan alapján kiválasztott szektorokban (három szektorban) a verseny alacsony szintje mögött álló tényezők - különösen szabályozási, a piaci szerkezetből, a közbeszerzések gyakorlatából adódó - feltárását, és ennek eredményei alapján javaslatot tesz az érintett szektorokban a verseny szintjének javítását szolgáló intézkedések megvalósítására.

A kiválasztott szektorokban fel kell tárni a piaci versenyt befolyásoló, a szabályozási környezetből, az érintett piac sajátosságaiból és az ajánlatkérői közbeszerzési gyakorlatból eredő akadályokat, valamint más, a verseny szintjét érintő kockázatokat és ennek alapján – figyelembe véve az adott területen adott esetben fellelhető európai jó gyakorlatokat is – meg kell fogalmazni azokat a beavatkozási lehetőségeket és javaslatot kell tenni azok tartalmára, amelyek a Kormány számára lehetőséget nyújthatnak adott ágazatban a verseny ösztönzésére. A javaslatok tartalma egyaránt irányulhat jogszabályi környezet változtatására és a közbeszerzési gyakorlatok, pl. alkalmazott tipikus feltételek, illetve szerződéses gyakorlat változtatására.

A végrehajtás módja:

A kutatásra kiválasztott ágazatok meghatározásának módszertanát és azok kijelölését a Miniszterelnökség Közbeszerzési Felügyeletért Felelős Helyettes Államtitkárságának szervezeti egységei végzik el a fent leírt, „A közbeszerzési eljárásokban a verseny szintjének folyamatos figyelemmel kísérését segítő módszertan kidolgozása és alkalmazása” elnevezésű reform részét képező monitoring tevékenység alapján.

Célcsoport: a beruházás során kiválasztott ágazatokban tevékenykedő piaci szereplők és ajánlatkérők, a kormányzati döntés előkészítéséért felelős szervek

A kutatás során az érintett ágazat ajánlatkérői és ajánlattevői oldalának meghatározó szereplői, illetve ezek szakmai szervezeteinek tapasztalatait is fel kell mérni és figyelembe kell venni.

Állami támogatási szabályok: A tervezett beruházás nem ütközik az állami támogatási szabályokba tekintettel arra, hogy a reformot a Miniszterelnökség hajtja végre.

Időtáv: A beruházást 2021 júliusában kell megkezdeni a Miniszterelnökség Közbeszerzési Felügyeletért Felelős Helyettes Államtitkárságán a beruházás megvalósításáért felelős személyek kijelölésével. A beruházás végeredményeként a beavatkozási javaslatok elkészültének határideje 2023. 1. negyedév

A Miniszterelnökség szervezetén belül a beruházás végrehajtásáért felelős projekt-csoport felállítása és a vizsgálni kívánt szektorok kiválasztásához módszertan elkészítése, az érintett szektorok kiválasztása – 2021. 3. negyedév

A szolgáltató kiválasztása, a kutatási terv elkészítése, az érintett piacra vonatkozó kutatás elvégzése, kapcsolódó európai jó gyakorlatok felmérése, a kutatás során konzultációk tartása,

az érintett szektorok közbeszerzési piacának helyzetét, a feltárt akadályok azonosítását leíró jelentés elkészítése – 2022. 3. negyedév

Az elkészült jelentés alapján a beavatkozás eszközeire és azok tartalmára vonatkozó javaslatok elkészítése – 2023. 1. negyedév

4.4: Képzési programok kidolgozása KKV-k számára a vállalkozások közbeszerzési eljárásokban történő részvételének elősegítésére

Kihívások: A magyarországi közbeszerzésekben a belső piaci eredménytábla 1. indikátorának adatai alapján uniós eljárásrendben magas, 40%-os arányt képviselnek azon eljárások, amelyekben csak egy ajánlat érkezik.¹¹⁶ A Kormány elfogadta a közbeszerzések hatékonyságának javítása érdekében szükséges intézkedésekről szóló 1027/2021. (II. 5.) Korm. határozatot, amelyben kijelölte a közbeszerzések vonatkozásában a verseny szintjének további fejlesztésének alapvető irányait.

2013 óta minden évben megközelítőleg ugyanazt az arányt képviselték a KKV-k a teljes vállalkozói körön belül, mint 2018-ban (99,1%). Ez az arány 748 951 db KKV-t jelent.¹¹⁷ Magyarországon 2018. tavaszán általános jelleggel bevezetésre került az elektronikus közbeszerzés, amely jelentős mértékben csökkentette a közbeszerzésben való részvétel adminisztratív terheit, és növelte az eljárások átláthatóságát. Az EKR-ben jelenleg aktív regisztrációval rendelkező gazdasági szereplőkön belül a KKV-k aránya 80,63%-os. Ez az arány 28 829 db KKV-t jelent. Megfigyelhető továbbá pl. a 2020-as évben, hogy az ajánlatot benyújtó KKV-k 86%-a 10 db, vagy annál kevesebb ajánlatot nyújtott be, az ajánlatot benyújtó KKV-k 39,4%-a az egész naptári évben mindössze egyetlen alkalommal nyújtott be ajánlatot.¹¹⁸ A fentiek alapján a közbeszerzésekben részt vevő KKV-k száma is, és az ajánlattételi aktivitásuk is növelhető.

A Miniszterelnökség adatai alapján a KKV-k 2020-ban (uniós és nemzeti eljárásrendben összesen) a szerződések 81,7%-át nyerték el, azonban ez az arány érték alapon 49%. A KKV-k közbeszerzéseken részvétele és nyertessége tekintetében szintén magasnak tűnnek, azonban a tagállamok közötti összehasonlításban Magyarország mindkét mutató tekintetében a középmezőnyben helyezkedik el. Összességében cél tehát a KKV-k nyertességére vonatkozó mutatók további javítása az elkövetkező évek kiemelt célja.

Mivel a közbeszerzésekben való részvétel más üzleti lehetőségekhez képest speciális jogszabályi keretek között zajlik, dedikált informatikai megoldás használatával, a KKV szektorba tartozó vállalkozások felkészültségét erősíteni kell a közbeszerzésben elérhető üzleti lehetőségek felismerése, használata, a közbeszerzési részvétel módjai és technikai feladatai, a kapcsolódó digitális kompetencia terén.

Célok:

A gazdasági szereplők, és különösen a KKV-k esetén cél, hogy kompetenciáikat mind a közbeszerzési tevékenységek terén, mind a közbeszerzéshez kapcsolódó technikai ismeretek terén fejlesszük, és ezáltal csökkentsük a részvételük akadályait. Ennek érdekében a beruházás az alábbi három célra irányul.

a) 3 db e-learning tananyag kidolgozása és ingyenesen elérhetővé tétele gazdasági szereplők számára a közbeszerzési eljárásokban való részvétel témájához kapcsolódóan (ajánlattétel, jogorvoslatok, szerződés teljesítése)

¹¹⁶ https://ec.europa.eu/internal_market/scoreboard/performance_per_policy_area/public_procurement/index_en.htm

¹¹⁷ <https://www.ksh.hu/docs/hun/xftp/idoszaki/pdf/kkv18.pdf>

¹¹⁸ Adatok forrása: EKR

A beruházás olyan e-learning tananyagok kidolgozására irányul, amelyek a legfontosabb, a közbeszerzési piacon történő részvétellel kapcsolatos elméleti és gyakorlati tudnivalókat közvetíti a gazdasági szereplők szempontjából, különösen a közbeszerzési eljárási és ajánlattételi kérdések, a jogorvoslati lehetőségek hatékony használata és a közbeszerzési szerződés teljesítése során felmerülő sajátosságok terén.

b) Közbeszerzésekben való részvétel könnyítése érdekében az ajánlattételhez, szerződés teljesítéséhez és jogorvoslatához kapcsolódó 60 db oktatási alkalom megszervezése országosan, ill. online a KKV-k számára külső szolgáltató bevonásával.

A közbeszerzési eljárásokban biztosítandó a KKV-k minél hatékonyabb részvétele. Ennek alapvető feltétele az, hogy az érdeklődő gazdasági szereplők megfelelő ismeretekkel rendelkezzenek ahhoz, hogy magas minőségű ajánlatokat nyújtsanak be. Az eljárásokban való sikeres részvételt követően ismerniük szükséges azokat a garanciális szabályokat is, amelyeket a szerződések teljesítése során figyelembe kell venniük. Mindezekén túl fontos, hogy ismerjék az esetleges jogsérelem esetén igénybe vehető jogorvoslati lehetőségeket és eljárási részletszabályokat.

c) EKR használatával kapcsolatos e-learning tananyag elérhetővé tétele és 10 db ingyenes oktatási alkalom megszervezése országosan a gazdasági szereplők számára az EKR üzemeltetője részvételével.

A végrehajtás módja: A beruházás részben immateriális javak beszerzésére (tananyagfejlesztés, szoftver felhasználási jogok), részben humán tőke fejlesztésre (oktatási tevékenység a KKV-k részére) irányul. A beruházás közvetlen formában, támogatásból kerül megvalósításra.

a) Az e-learning tananyagok meghatározásának módszertanát és pontos tartalmi követelményeit a Miniszterelnökség Közbeszerzési Felügyeletért Felelős Helyettes Államtitkárságának szervezeti egységei határozzák meg. A tematikai javaslatok megfogalmazására, valamint az e-learning tananyag szakmai kidolgozására és technikai felépítésére külső kapacitások igénybevételét kell biztosítani. A szolgáltató kiválasztásakor a feladat elvégzéséhez megfelelő szakmai felkészültséggel, a közbeszerzési kérdéseket és az e-tananyag fejlesztést ismerő szolgáltató vagy szolgáltatók bevonása szükséges.

Figyelembe kell venni a KKV-k bekapcsolódását befolyásoló, a szabályozási környezet vagy az ajánlatkérői és jogorvoslati közbeszerzési gyakorlat hiányos ismeretéből, továbbá az adminisztratív, informatikai terhekből eredő akadályokat, és ennek alapján meg kell fogalmazni azokat a hangsúlyos témákat, és javaslatot kell tenni azok tartalmára, amelyek az e-learning tananyag révén lehetőséget nyújthatnak a gazdasági szereplők kompetenciájának javítására. A jóváhagyott tematika alapján szükséges az e-tananyag teljeskörű tartalmi és technikai kidolgozása.

b) Külső kapacitások igénybevételével szükséges az egyes oktatások, tréningek tematikus felépítése, valamint a felkínált alkalmak személyes levezetése (akár online, akár jelenléti formában) az oktatáshoz szükséges fóliaanyag előállításával mellett.

c) Az EKR használatára vonatkozó képzések magas minőségét az EKR-t üzemeltető NEKSZT Kft. bevonása biztosítja. Szükséges az egyes tréningek tematikus felépítése, valamint a felkínált alkalmak személyes levezetése (akár online, akár jelenléti formában).

A fenti eszközöket a KKV-k számára elérhető lehetőségekről szóló kommunikációs elemek, valamint a jelenléti tréningeken rendezvényszervezési elemek egészítik ki szintén külső kapacitás igénybevételével.

Célcsoport: A beruházás mindazokat a gazdasági szereplőket (különösen KKV-kat) célozza, amelyek készek a közbeszerzési piacon árukat, szolgáltatásokat, építési beruházásokat kínálni,

függetlenül attól, hogy már részt vettek-e közbeszerzési eljárásban, vagy ezután kívánnak a piacra lépni.

Állami támogatási szabályok: A tervezett beruházás nem ütközik az állami támogatási szabályokba tekintettel arra, hogy a támogatás kedvezményezettje a Miniszterelnökség.

Időtáv: A beruházást 2021 júliusában kell megkezdeni a Miniszterelnökség Közbeszerzési Felügyeletért Felelős Helyettes Államtitkárságán a beruházás megvalósításáért felelős személyek kijelölésével. A beruházás végeredményeként az EKR oktatások megtartásának határideje 2024. 1. negyedév

A Miniszterelnökség szervezetén belül a beruházás végrehajtásáért felelős projekt-csoport felállítása és tananyagok meghatározására vonatkozó módszertan kialakítása – 2021. 3. negyedév

Az e-learning tananyagok elkészítése és elérhetővé tétele, valamint a képzési alkalmak megtartása– 2024. 1. negyedév

4.5: KKV-k közbeszerzési részvételét ösztönző támogatás

Kihívások: A 4.4. reform keretében kifejtetteknek megfelelően számottevő azon KKV-k aránya, amelyek egyáltalán nem, vagy csak kevés esetben vesznek részt közbeszerzési eljárásban.

Mivel a közbeszerzésekben való részvétel más üzleti lehetőségekhez képest speciális jogszabályi keretek között zajlik, dedikált informatikai megoldás használatával, a KKV szektorba tartozó vállalkozásoknak kívánunk segítséget nyújtani a közbeszerzésekbe történő még nagyobb mértékű bekapcsolódáshoz. Egyéb intézkedések mellett (pl. KKV-nek szóló tananyagok és képzések a közbeszerzési részvétel módjai és technikai feladatai, a kapcsolódó digitális kompetencia terén) bevezetjük a közbeszerzési ajánlattételhez kapcsolódó költségek KKV-k számára történő részbeni megtérítését.

Célok: A gazdasági szereplők, és különösen a KKV-k esetén cél, hogy csökkentsük a közbeszerzésben való részvételük akadályait. Ennek részeként csökkenteni kívánjuk az ajánlattétel KKV-kat terhelő költségeit átalány jellegű költségkompenzáció bevezetésével.

Ennek során az ajánlattétellel összefüggő költségek egy részét az állam átalány költségterítési alapon átvállalja a KKV-któl. A támogatásból javasolt finanszírozni különösen

- a közbeszerzési tanácsadók igénybevételeinek költségeit (a tanácsadó segíti a KKV-kat a számukra releváns felhívás kiválasztásában, közbeszerzési felhívások, illetve szabályok értelmezésében, valamint az ajánlat összeállításában, ellenőrzésében, hiánypótlásában, az EKR kezelésében),
- általános költségek (informatikai infrastruktúra, humán erőforrás igény),
- ajánlat összeállításához szükséges dokumentumok beszerzési költségei (pl. közjegyzői díj, alvállalkozói árajánlatok beszerzése).

Mivel a program az ajánlatadás információs és költségbeli korlátainak átlépését segíti, nem célja a beszerzés tárgyára vonatkozó szakmai kompetencia pótlása.

A költségek forrás-oldali támogatása nem tételes költség-elszámolással, hanem átalány-költségterítéssel történne. Az átalány összegét olyan módon határozzuk meg, hogy előzetesen felmérjük egy közbeszerzési eljárásban való ajánlattétel átlagos költségeit.

Ezzel enyhíthetők a KKV-k közbeszerzési eljárásban való részvétellel kapcsolatos terhei, a közbeszerzéseket még egyáltalán nem ismerő kkv-k a piacra való belépésének költségei, amely ösztönözheti a KKV-kat a közbeszerzési eljárásban való részvételre, amely a verseny növekedéséhez vezethet.

A végrehajtás módja: A közbeszerzési ajánlattételi költségtérítési rendszer létrehozását és üzemeltetését egy előzetesen kiválasztott projektgazda végzi. A projektgazda feladata lesz különösen dokumentálási, nyilvántartási és elszámolási feladatok elvégzése, a támogatási kérelmek bírálata, a támogatások kifizetése és a programhoz kapcsolódó kommunikációs tevékenység. Az ösztönző forrás felhasználását voucher formában tervezzük (lsd. vonatkozó költségbebecslés).

Célcsoport: A program felállítása a gazdasági szereplők közül kifejezetten azokat a KKV-kat célozza, amelyek készek a közbeszerzési piacon árukat, szolgáltatásokat, építési beruházásokat kínálni, valamint egy közbeszerzési eljárásban érvényes ajánlatot nyújtanak be, de korábban, meghatározott időn belül nem vettek részt közbeszerzési eljárásban.

Állami támogatási szabályok: A tárgybeli intézkedés az EUMSZ 107. cikk (1) bekezdése értelmében állami támogatásnak minősül. A program kialakításától függően az alábbi támogatási kategóriák lehetnek alkalmazhatók:

- az Európai Unió működéséről szóló szerződés 107. és 108. cikkének a csekély összegű támogatásokra való alkalmazásáról szóló, 2013. december 18-i 1407/2013/EU bizottsági rendelet alapján nyújtható csekély összegű (de minimis) támogatás,
- a Szerződés 107. és 108. cikke alkalmazásában bizonyos támogatási kategóriáknak a belső piaccal összeegyeztethetővé nyilvánításáról szóló, 2014. június 17-i 651/2014/EU bizottsági rendelet 18. cikke szerinti kv-k részére tanácsadáshoz nyújtott támogatás.

Időtáv: Az intézkedést a következő ütemezés szerint tervezzük megvalósítani: program felállítása: 2023. 1. negyedév, a rendelkezésre álló keret kimerülésének függvényében legkésőbb 2026. 3. negyedévéig.

5. Reform: Az adórendszer egyszerűsítése

Kihívás: Magyarország ambíciózus célokat vállalt a válság utáni gazdasági fellendülés korszakára mind a digitális fellendülés, mind a vállalkozói környezet minőségének javítása terén. A célok eléréséhez elengedhetetlenül szükséges, hogy az adózási környezet támogassa a nagy infrastrukturális hálózatok fejlődését, elsősorban a digitális- és villamosenergia-ipar területén. A közmujszolgáltatások terén működő ágazatspecifikus adók felülvizsgálatát szükségessé teszi Magyarország Digitális Exportfejlesztési Stratégiája¹¹⁹ és a megújuló energiaforrások használatának növelésére vonatkozó vállalásai is.¹²⁰

cél: A 2013-tól hatályos, közmujszervezetek adójáról szóló 2012. évi CLXVIII. törvény¹²¹ alapján a közmujszervezetek tulajdonosait a közterületen húzó vezeték (víz- és szennyvízvezetékek, villamosvezetékek, földgázcsövek, távközlési kábelek) után fizetendő tételes adó kivezetését vagy adótételének jóváírására lehetőséget nyújtó adószabály bevezetése.

¹¹⁹ Magyarország Digitális Exportfejlesztési Stratégiája <https://digitalisjoletprogram.hu/hu/tartalom/des-magyarország-digitalis-exportfejlesztési-strategiaja>

¹²⁰ Nemzeti Energia- és Klímaterv

https://ec.europa.eu/energy/sites/ener/files/documents/hu_final_necp_main_hu.pdf

¹²¹ <https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=a1200168.tv>

Végrehajtás: a végrehajtásért felelős Pénzügyminisztérium a közműadó kivezetésében vagy adótételének jóváírásában érintett szolgáltatók érdekképviselői szerveinek megfelelő tájékoztatása mellett

Érdekeltek bevonása: a közműszolgáltatók érdekképviselői szerveit, illetve az adó nem fizetésére jelenleg kötelezett szolgáltatókkal a jogalkotó a nemzeti jogszabályoknak megfelelő konzultációt folytat

Megvalósítás időtartama: 2025. Q3 - hatályba lépő jogszabály, amely legkésőbb 2025 végéig megszünteti a közművezeték adót vagy annak jóváírását lehetővé teszi.

6. Reform: Adataalapú döntéshozatali és jogalkotási folyamat támogatása

Kihívás: A politikai, szakpolitikai illetve közigazgatási döntéshozatal és az arról való átlátható tájékoztatás az adatelemzés és a mesterséges intelligencia megoldásait nagyobb mértékben használhatná. A mesterséges intelligencia és az infografikai megoldások használatához szükséges szervezeti tudás alacsony szintű, a szükséges technikai feltételek nem állnak rendelkezésre.

Cél: A döntéshozatali folyamat minőségének javításához szükséges alábbi tudás szervezeti kiépítése:

- A szigetszerűen rendelkezésre álló adatbázisok és a ráépített adatmodellek fejlesztése. Annak érdekében, hogy a központi közigazgatás területén a stratégiai tervezésben és a jogszabályalkotásban az adatok rendelkezésre álljanak és felhasználhatóak legyenek, az adat alapú elemzések körét szükséges kiterjeszteni, felhasználását megkönnyíteni (pl. a vizualizációs technikák elterjesztésével).
- A vezetők számára a könnyebb átlátást és a könnyebb érthetőséget biztosító, többszintű adatvizualizációs képesség kiépítésével cél az alapszintű, középszintű és haladó adatvizualizációs tudásközpontok kialakítása. Minden minisztériumban, illetve a legfontosabb hivatalokban, amelyek jogszabály-előkészítésben vesznek részt, haladó szintű adatvizualizációs tudásközpontot jelölünk ki. Az alap- és középszintű vizualizációs képességeket ezeken keresztül tesszük elérhetővé az intézményekben.
- A társadalmi kommunikáció területén az állampolgárok számára is fontos szempont a jogszabályok adatvizualizációja, infografikus ábrázolása, ezáltal érthetőbbé válik az állampolgárok számára a jogszabályok célja, tartalma és hatása. Itt pilot projekteket valósítunk meg.

Végrehajtás: Az Igazságügyi Minisztérium megrendelésére és koordinációjában megvalósuló reform első lépéseként elkészül a feladatterv és vállalkozói szerződés az adatrendszer és adatmodellépítés feladatokra - 2021Q4. Az adatvizualizációs képzések indítását 2022Q2 időszakra tervezzük, a képzések 200 fő részére 2025Q1-ig tartanak. A jogszabályok vizualizációja a képzésekkel párhuzamosan már elindul, és 2024Q2 időszakban zárul.

Érdekeltek bevonása: A pilotok kapcsán bevonásra kerülnek a minisztériumok belső pályázattal kiválasztott munkatársai, a központi hivatalok, és a társadalmi partnerség keretében fókuszcsoportok (a szakpolitikai egyeztetési folyamatban résztvevő releváns szervezetek)

Megvalósítás időtartama: 2021Q4 - 2025Q1

7. Reform: Automatikus Közigazgatási Döntéshozatali Rendszer kiterjesztése

Kihívás: A közigazgatási és döntéshozatali folyamatok automatizálása elterjedtebbé tehető, az automatizálás növeli az átláthatóságot, gyorsaságot és a hozzájuk kapcsolódó állampolgári bizalmat is. A minél magasabb fokú automatizált döntéshozatal bevezetése javítja a folyamat

transzparenciáját, ellenőrizhetőségét, informatikai alkalmazás által – *lekövethető algoritmus szerint* – kerülnek végrehajtásra a korábban emberi közreműködés útján elvégzett műveletek, így a folyamatban a humán erőforrás használatának aránya csökken. Emberi beavatkozás nélkül valósul meg a döntéshozatal, így a korrupciós lehetőségek száma csökken. Az automatizált döntéshozatal egységesíti az ügyintézési gyakorlatot is, ezáltal is támogatva a korrupcióellenes tevékenységet.

A kiválasztott területek – földhivatali hatósági tevékenység, gépjármű ügyintézés, egyszerűsített honosítás – kiemelten veszélyeztetett területek a korrupció szempontjából. Ezen területek esetében szükséges az egyes ügytípusokat megvizsgálni és a vizsgálatok függvényében kiválasztani a konkrét ügyeket, amellyel az antikorrupciós tevékenységben a fejlesztés megvalósításával jelentős eredmény érhető el, mely a társadalmi megítélés szempontjából is előnyös.

Az ügyek számossága azért is kiemelkedő, mert a fejlesztéssel érintett három terület jelentős számú ügyben teszi lehetővé az automatikus döntéshozatal lehetőségeinek kihasználását.

Cél: Automatikus Közigazgatási Döntéshozatali Rendszer (AKD) kiterjesztése a gépjármű ügyintézés, az egyszerűsített honosítás, illetve a földhivatali hatósági tevékenységhez kapcsolódó ügyekre.

Végrehajtás: A KOPINT-DATORG Informatikai és Vagyonkezelő Kft. (KDIV) mint a Belügyminisztérium alárendelt szerve végzi a fejlesztést a Belügyminisztérium felügyelete mellett. Az integrált informatikai rendszer a minél magasabb fokú automatizált döntéshozatal bevezetésével gyorsítja a döntéshozatali folyamatot, javítja a folyamat transzparenciáját, ellenőrizhetőségét, egységesíti az ügyintézési gyakorlatot, támogatja a korrupcióellenes tevékenységeket.

Érdekeltek bevonása: A három érintett ügyhatóság és felettes minisztériumai bevonásával készül a rendszerterv és a folyamatok szabályozása.

Megvalósítás időtartama: 2023Q3 rendszerterv elfogadása után 2024Q4 időszakra az új ügytípusok automatizált folyamatokba vonása megtörténik.

8. Reform: Közszolgáltatások hatékonyságát növelő nemzeti informatikai eszközkezelési rendszer megerősítése

Kihívás: A közszolgáltatásokat ellátó (NISZ Zrt. feladatkörén kívül eső) szervezetek (pl. köznevelési, egészségügyi, szociális intézmények) feladatellátásához szükséges informatikai eszközök és szoftverek biztosítása folyamatos és nagy volumenű feladat. Az érintett intézmények és fenntartóik nem rendelkeznek olyan – a jogszabályi kötelezettségen túlmutató – nyilvántartásokkal, melyek pontosan tartalmazzák ezeknek az eszközöknek és vagyoni értékű jogoknak a pontos helyét és felhasználási körülményeit, különös tekintettel a műszaki állapotukra és életciklusuk követésére, továbbá nem rendelkeznek a kiterjedt eszközpark menedzseléséhez szükséges erőforrásokkal és kompetenciákkal. A COVID világjárvány tapasztalatai alapján bebizonyosodott, hogy a közszolgáltatások rezilienciájának kiemelt tényezője a korszerű, jól karbantartott IT eszközkészlet rendelkezésre állása ezzel segítve a jelenlegi és későbbi járványhelyzetekre való sikeres felkészülést, kezelést és elhárítást, továbbá gyorsítja, hatékonyabbá teszi gazdasági újjáépítés végrehajtását.

Cél: A tervezett eszközkezelési ökoszisztéma célja:

- átfogó nyilvántartás felállítása, valamint
- egy olyan rugalmas, költséghatékony ellátási mechanizmus kialakítása, amely folyamatosan biztosítja a közszolgáltatások számára a szükséges korszerű informatikai eszközöket és megoldásokat, valamint ennek keretében gondoskodik a kapcsolódó szolgáltatásokról (karbantartás, auditok, csere, pótlás, selejtezés stb.).

Végrehajtás: A Digitális Kormányzati Fejlesztés és Projektmenedzsment Kft. és a Kormányzati Szoftverlicenc-gazdálkodási Kft. az érintett intézmények bevonását követően elkészíti a rendszertervet, és a bevezetéshez szükséges szervezetfejlesztést követően üzembe állítja az eszközmenedzsment szoftvert.

Érdekeltek bevonása: A Digitális Kormányzati Fejlesztés és Projektmenedzsment Kft. és a Kormányzati Szoftverlicenc-gazdálkodási Korlátolt Felelősségű Társaság közel 30, az egészségügy, a közoktatás és a szociális ellátás szakterületen működő intézmény folyamatait integrálja az informatikai eszközállomány menedzsmentje terén. A fejlesztés jelentős, a beruházás tervezését megelőző felhasználói egyeztetést igényel az intézményi munkatársak (végfelhasználók) és intézményi vezetők (gazdálkodói döntéshozók) részvételével.

Megvalósítás időtartama: 2023Q3 rendszerterv elfogadása után 2025Q4 időszakra az új eszközközelési rendszer működését megkezdheti.

A tervezett ökoszisztéma lehetőséget biztosít az ellátási mechanizmus kiterjesztésére azzal, hogy az érintett szervezetek egyedi IT eszközmenedzsmentjét kiegészíti az eszközök életciklusának az adott szervezeten kívüli menedzsmentjével és országos szinten értelmezi azt másodlagos, vagy akár harmadlagos életciklus biztosításával. Ezek az újabb hasznosítási lépcsőfokok jelenthetik akár a szektorból a társadalom irányába történő kivezetést ezzel bizonyos szempontból elavult, de még mindig működőképes eszközt juttatva megfelelő partner szervezetek segítségével olyan, a digitalizáció szempontjából hátrányos helyzetű társadalmi rétegek számára, akiknek felzárkóztatása elemi érdek a lakosság rezilienciájának növelése érdekében.

4. Nyitott stratégiai autonómia és biztonsági kérdések

A komponensben tervezett reformok a tagállam ellenállóbbá tételén keresztül kapcsolódnak az Unió ellenállóbbá válásához, a kulcsfontosságú ellátási láncok diverzifikálásához és az Unió stratégiai autonómiájának megerősítéséhez. Bár digitális kapacitások fejlesztését tartalmazza és az összekapcsoltság szintjét erősíti, külön elemzést igénylő biztonsági kockázatot nem jelent.

5. Határokon átvívelő és több országot érintő projektek

A komponens nem érint Magyarország közigazgatási területén kívül eső szereplőket, más tagállamok nem vesznek részt benne.

6. A komponens zöld dimenziója

Az ügyintézés digitalizációja következtében elsősorban a *6. Reform: Automatikus Közigazgatási Döntéshozatali Rendszer kiterjesztése*, valamint az *1. Reform: Az ügyészség együttműködési rendszereinek magasabb szintre emelése* révén jelentősen csökken a felhasznált papírmennyiség, csökken a keletkező hulladék. A környezeti és éghajlati célkitűzéseket jelentősen egyik beavatkozás sem támogatja, dimenziókódot nem vállaltunk.

7. Digitális dimenzió

A komponens jelentősen hozzájárul a digitális átmenet **e-kormányzat, digitális közszolgáltatások célkitűzéséhez**. A digitális átálláshoz kapcsolódó célkitűzések közül ezért a:

- *4. Reform: Az ajánlattevői és ajánlatkérői oldal megerősítése* kapcsán tudtuk vállalni a 108 - Támogatás a digitális készségek fejlesztéséhez kódot, mivel az összeget elsősorban a KKV-k közbeszerzési ajánlatának magasabb színvonalon történő benyújtásához használjuk fel. A közbeszerzési ajánlatok összeállítása és benyújtása

digitális platformon történik, aminek hatékony használata jelentősen növeli az eredményes ajánlattétel esélyét (a KKV-k számára képzéseket tartunk ennek fejlesztéséhez).

- 011 - *Kormányzati ikt-megoldások, e-szolgáltatások, alkalmazások* kód kapcsán tudtuk vállalni a komponensben az alábbi reformokat:
  - *Adatalapú döntéshozatali és jogalkotási folyamat támogatása*: a jogszabályalkotás és stratégiai döntéshozatal folyamatát digitalizáljuk olyan tartalmak esetén, ahol az adatbázisok összekapcsolásából kinyerhető adatok konklúzióit infografikával vagy más adatvizualizációs technikával meg lehet jeleníteni.
  - *Automatikus Közigazgatási Döntéshozatali Rendszer kiterjesztése* reform esetén a nevezett, jelentős volumenű ügytípus esetén az automatikus döntéshozatal megvalósul, digitális platformon.

Közszolgáltatások hatékonyságát növelő nemzeti informatikai eszközekezelési rendszer megerősítése reform az egészségügy, a közoktatás és a szociális szektor közfeladat ellátásához szükséges digitális eszközállomány nyilvántartását helyezi új, digitális alapra, lehetővé téve annak intelligens menedzsmentjét.

8. Ne okozz jelentős kárt elv

A ne okozz kárt elv 6 szempontjából a komponens reformjai egyikre se gyakorolnak jelentős és közvetlen hatást. Az elemzés során azonban feltérképeztük azokat a lehetőségeket, amik a rendezvényszervezés, az IKT fejlesztés terén megakadályozzák a kár okozását. A döntéshozatal automatizálása jelentős volumenű ügyintézés terel online térbe, csökkentve ezzel az utazás és személyes ügyintézés egyéb erőforrásainak használatát. A kutatások és rendezvények esetén a zöld rendezvény szempontjainak érvényre juttatását vállaltuk, illetve az utazás helyett lehetőség szerint az online egyeztetések előnyben részesítését.

9. Mérföldkövek, célok és ütemezés

A komponens elsősorban szabályozással, kapacitásfejlesztéssel és kutatás-képzéssel reagál a kihívásokra, jelentős beruházást nem tartalmaz. A 2026. augusztusig megvalósuló reformok egymással párhuzamosan, eredményeiket a következő lépésekben rögzítve zajlanak:

I. Szakpolitikához nem sorolható országspecifikus ajánlások			2021		2022				2023				2024				2025				2026		
			Q 3	Q 4	Q 1	Q 2	Q 3	Q 4	Q 1	Q 2	Q 3	Q 4	Q 1	Q 2	Q 3	Q 4	Q 1	Q 2	Q 3	Q 4	Q 1	Q 2	Q 3
6 - Adatalapú döntéshozatali és jogalkotási folyamat támogatása	Milestone	adatrendszer és adatmodell bevezetése																					
7 - Adatalapú döntéshozatali és jogalkotási folyamat támogatása	Target	adatvizualizációs képzések																					
7 - Automatikus Közigazgatási Döntéshozatali Rendszer kiterjesztése	Target	AKD további ügytípusok bevonása																					
4 - Az ajánlattevői és ajánlatkérői oldal megerősítése	Target	4.3 A verseny alacsony szintjével leginkább érintett szektorokban a																					

A közszolgáltatások és a döntéshozatal területén MI technológiák és automatizálható folyamatok bevezetésével hatékonyság segítése, minőség biztosítása területén:

5. Reform: Az adórendszer egyszerűsítése: 0 HUF

6. Reform: Adatalapú döntéshozatali és jogalkotási folyamat hatékonyságának támogatása: 1,63 Mrd HUF

7. Reform: Automatikus Közigazgatási Döntéshozatali Rendszer kiterjesztése: 2,0 Mrd HUF

8. Reform: Közszolgáltatások hatékonyságát növelő nemzeti informatikai eszközkezelési rendszer: 15 Mrd HUF

11. Hitel kérelem alátámasztása (amennyiben releváns)

Nem releváns.

3. RÉSZ: A TERV VÉGREHAJTÁSA ÉS KIEGÉSZÍTŐ JELLEGE

1. ÖSSZHANG MÁS KEZDEMÉNYEZÉSEKSEL

Az európai szemeszter keretében meghatározott releváns országspecifikus kihívásokkal és prioritásokkal való megfelelés

A bizottság ajánlja, hogy Magyarország 2019-ben és 2020-ban tegyen intézkedéseket a következők érdekében

1. Biztosítsa a Tanács 2019. június 14-i ajánlásának való megfelelést a középtávú költségvetési célhoz vezető kiigazítási pályától való jelentős eltérés korrekciója céljából.

➤ A COVID-19 okozta gazdasági válság felülírta az ajánlást.

2. Folytassa a legkiszolgáltatottabb csoportok munkaerőpiaci integrációját, különösen továbbképzés révén, valamint javítsa a szociális támogatások és az álláskeresői járadékok megfelelőségét. Javítsa az oktatási eredményeket, és növelje a hátrányos helyzetű csoportok, különösen a romák részvételét a minőségi többségi oktatásban. Javítsa az egészségügyi eredményeket a megelőző egészségügyi intézkedések támogatásával és az alapellátás megerősítésével.

➤ A válságból való kilábalás terve jelentős állami beruházásokat finanszíroz többek között a közlekedési infrastruktúra, a középületek fejlesztése, a vízgazdálkodás és a hulladékgazdálkodás, és felszíni víz kezelés terén. Ezek az állami megrendelések pénzt juttatnak az építőiparba, de jelentős megrendeléseket generálnak a szolgáltatások és termékgyártás piacán is (pl. nyílászárók, digitális eszközök termékpiaca). Ezek a nagy volumenű megrendelések az álláskeresői járadékoknál hatékonyabban kezelik a munkaerőpiaci kihívásokat, a közmunkaprogramba kényszerülők számának további csökkenését eredményezik, különösen a szakképzés és a felnőttképzés programjainak bővítésével együtt.

3. *Állítsa a beruházásorientált gazdaságpolitika középpontjába a kutatást és az innovációt, az alacsony szén-dioxid-kibocsátású energiagazdaságot, a közlekedési infrastruktúrát, a hulladékgazdálkodást, valamint az energia- és erőforrás-hatékonyságot, figyelembe véve a regionális különbségeket is. Javítsa a versenyt a közbeszerzések terén.*

- Az energetikai beruházásaink a lakossági napelem kapacitások növelésével hozzájárulnak az energiaszektor dekarbonizációjához. A kapacitásbővítést lehetővé téve elektromos hálózat-fejlesztések közvetve szolgálják. A Terv reformjai Magyarország alacsony szén-dioxid-kibocsátású energiagazdaságának kiépítését célozzák.
- A válság kezeléséhez felhasznált források jelentős arányban koncentrálnak a gazdasági szektorral szorosabb kapcsolatba lévő Nemzeti Laboratóriumok kiépítésébe.
- Közlekedési infrastruktúránkba történő beruházásaink a DNSH elvárásainak megfelelő megoldásokat támogatnak. Hulladékgazdálkodásba történő beruházásaink fókuszában a deponált hulladékmennyiség csökkentése, illetve a másodnyersanyagként történő felhasználás növelése áll. Energia- és erőforrás hatékonyságot növelő beruházásokat valósítunk meg a középületek energetikai hatékonyságának fejlesztésével, illetve a lakossági energiafelhasználás karbonsemleges forrásokra történő átállításával.
- A közbeszerzések terén mutatkozó versenyhelyzet javítása érdekében intézkedéseket tervezünk a korlátozott verseny mögött álló okok feltárása és javítása, a KKV-k közbeszerzési eljárásokban történő részvételének segítése érdekében.

4. *Erősítse meg a korrupcióellenes keretet, többek között az ügyészségi munka és a közérdekű információkhoz való hozzáférés javítása révén, valamint erősítse meg az igazságszolgáltatás függetlenségét. Javítsa a döntéshozatali folyamat minőségét és átláthatóságát a hatékony szociális párbeszéd, az egyéb érdekelt felek bevonása, valamint rendszeres és megfelelő hatásvizsgálatok révén. Folytassa az adórendszer egyszerűsítését, és erősítse azt meg az agresszív adótervezés kockázatával szemben. Javítsa a versenyt és a szabályozás kiszámíthatóságát a szolgáltatási ágazatban.*

- Az ügyészségi együttműködési rendszerének magasabb szintre emelése történik meg modern ügykezelő informatikai rendszer kiépítésével. Ennek eredményeképp gyorsabb és átláthatóbb lesz a nyomozati cselekmény.
- Hálalpenz kivezetéséhez kapcsolódó szemléletformálás elősegíti az egészségügyi szektor korrupciós kitérségének csökkentését.
- Megtörténik a korrupcióellenes stratégiai keret és intézkedések elektronikus megoldásokkal történő támogatása.
- A közbeszerzési verseny javítása érdekében feltérképezésre kerülnek a verseny akadályai. A kutatás eredménye alapján kapcsolódó javaslatlattétel történik: akár az arányos kötelezettségek meghatározása érdekében, vagy egyéb jogszabály módosítási javaslat formájában. Kapcsolódó monitoring mechanizmus kerül létrehozásra. A verseny alacsony szintjével leginkább érintett szektorokban a korlátozott verseny mögött álló okok felmérésre, a verseny szintjének javítását célzó intézkedések pedig megfogalmazásra kerülnek.
- Az igazságszolgáltatás függetlenségéhez kapcsolódó kutatómunka során etikai, módszertani, vagy akár jogszabály módosítási javaslat kerül kidolgozásra.

A bizottság ajánlja, hogy Magyarország 2020-ban és 2021-ben tegyen intézkedéseket a következők érdekében

1. *Az általános mentesítési rendelkezéssel összhangban hozzon meg minden szükséges intézkedést a világjárvány hatékony kezelése, a gazdaság működőképességének fenntartása és az elkövetkező helyreállítás támogatása érdekében. Amint a gazdasági feltételek lehetővé teszik, folytasson a prudens középtávú költségvetési pozíció megvalósítására és az adósság*

fenntarthatóságának biztosítására irányuló költségvetési politikát, a beruházások fokozása mellett.

Kezelje az egészségügyi dolgozók hiányát és az egészségügyi rendszer ellenálló képességének fokozása érdekében biztosítsa a kritikus orvosi eszközökkel való megfelelő ellátást és az infrastruktúrát. Javítsa a minőségi megelőző és alapellátási szolgáltatásokhoz való hozzáférést.

- A gazdaság működőképességének fenntartása érdekében az HEE előkészített, jelentős munkaerőt és vállalati kapacitást mozgósító nagyberuházásai késlekedés nélkül indulnak. Az HEE keretében rendelkezésre álló források a beruházások intenzitását 2026-ig tervezhetően fenntartják.
- Az egészségügyi dolgozók hiányának kezelését célzó intézkedések sorában szerepel az orvosok bérének jelentős emelése, és a hálapénz kivezetése. A fekvőbeteg ellátás infrastrukturális megerősítését célzó beruházások a gyógyítás, a hatékonyabb ellátás, az egészségügyi mutatók javulásának feltételeit biztosítja.

2. A csökkentett munkaidős foglalkoztatás megerősített konstrukciói, valamint hatékony aktív munkaerőpiaci intézkedések révén védje meg a munkahelyeket, és hosszabbítsa meg az álláskeresői járadékok időtartamát. Javítsa a szociális ellátások megfelelőségét, és biztosítsa az alapvető szolgáltatásokhoz és minőségi oktatáshoz való hozzáférést mindenki számára.

- Az álláskeresői járadékoknál hatékonyabban kezelik a munkaerőpiaci kihívásokat, a közmunkaprogramba kényszerülők számának további csökkenését a HEE beruházásai, és az azok által teremtett munkahelyek.
- A szociális ellátások javítását célzó intézkedések fókuszában a leghátrányosabb, növekvő lakosságú települések állnak.
- A minőségi oktatás érdekében az integrációt végző pedagógusok kapnak módszertani támogatást.

3. Biztosítson likviditási támogatást a kis- és középvállalkozások számára. Ütemezze előre a kiforrott közberuházási projekteket, és mozdítsa elő a magánberuházásokat a gazdaság helyreállításának elősegítése érdekében. Helyezze a beruházások középpontjába a zöld és digitális átállást, mindenekelőtt a tiszta és hatékony energiatermelést és -felhasználást, a fenntartható közlekedést, a hulladék- és vízgazdálkodást, a kutatást és innovációt, valamint az iskolák digitális infrastruktúráját.

Magyarország a kihívásban azonosított tématerületekre közvetlenül reagáló komponenseket állapított meg. A beruházásai támogatják a nemzeti klímacélok megvalósulását, a foglalkoztatottságot, azon belül kiemelten a 15 – 29 év közöttiek foglalkoztatottság előmozdítását. A beruházások prioritizálása ezek figyelembe vételével történt.

4. Biztosítsa, hogy a veszélyhelyzeti intézkedések az európai és nemzetközi normákkal összhangban szigorúan arányosak és időben korlátozottak legyenek, és ne befolyásolják az üzleti tevékenységet és a szabályozási környezet stabilitását. Biztosítsa a szociális partnerek és az érdekelt felek hatékony bevonását a szakpolitikai döntéshozatalba. Javítsa a versenyt a közbeszerzések terén.

Veszélyhelyzeti intézkedésekről:

A veszélyhelyzeti intézkedések az európai és nemzetközi normákkal összhangban arányosak és időben korlátozottak az alábbiak szerint:

- Az Alaptörvény alapján a Kormány az élet- és vagyónbiztonságot veszélyeztető elemi csapás vagy ipari szerencsétlenség esetén, valamint ezek következményeinek az elhárítása

érdekében veszélyhelyzetet hirdet ki, és sarkalatos törvényben meghatározott rendkívüli intézkedéseket vezethet be.

- A Kormány a veszélyhelyzetben rendeletet alkothat, amellyel – sarkalatos törvényben meghatározottak szerint – egyes törvények alkalmazását felfüggesztheti, törvényi rendelkezésektől eltérhet, valamint egyéb rendkívüli intézkedéseket hozhat.
- A veszélyhelyzeti kormányrendelet **tizenöt napig** marad hatályban, kivéve, ha a Kormány – az Országgyűlés felhatalmazása alapján – a rendelet hatályát meghosszabbítja.
- A Kormány, mint veszélyhelyzet bevezetésére jogosult szerv a veszélyhelyzetet köteles megszüntetni, ha kihirdetésének feltételei már nem állnak fenn.
- A veszélyhelyzeti **kormányrendelet a veszélyhelyzet megszűnésével hatályát veszti.**

A koronavírus-világjárvány miatt kihirdetett veszélyhelyzetek és **Országgyűlés által adott felhatalmazás:**

- a veszélyhelyzet kihirdetéséről szóló 40/2020. (III. 11.) Korm. rendelet
  - hatályos: 2020.03.26. - 2020.06.17.
  - a koronavírus elleni védekezésről szóló 2020. évi XII. törvény alapján az Országgyűlés felhatalmazta a Kormányt, hogy a veszélyhelyzeti kormányrendeletek hatályát a veszélyhelyzet megszűnéséig meghosszabbítsa;
- a veszélyhelyzet kihirdetéséről szóló 478/2020. (XI. 3.) Korm. rendelet
  - hatályos: 2020.11.04. - 2021.02.07.
  - a koronavírus-világjárvány második hulláma elleni védekezésről szóló 2020. évi CIX. törvény alapján az Országgyűlés felhatalmazta a Kormányt, hogy a veszélyhelyzeti kormányrendeletek hatályát a törvény hatályvesztéséig meghosszabbítsa;
- a veszélyhelyzet kihirdetéséről és a veszélyhelyzeti intézkedések hatálybalépéséről szóló 27/2021. (I. 29.) Korm. rendelet
  - hatályos: 2021.02.08. – **2021.05.22.**
  - a koronavírus-világjárvány elleni védekezésről szóló 2021. évi I. törvény (a továbbiakban: Kvevtv.) alapján az Országgyűlés felhatalmazta a Kormányt, hogy a veszélyhelyzeti kormányrendeletek hatályát a törvény hatályvesztéséig meghosszabbítsa.
- A Kormány benyújtotta az Országgyűlés elé a koronavírus-világjárvány elleni védekezésről szóló 2021. évi I. törvény módosításáról szóló T/15997. számú törvényjavaslatot, amelynek elfogadása esetén a Kvevtv. későbbi időpontban, a 2021. évi őszi országgyűlési ülés első ülésnapját követő 15. napon veszítené hatályát. Ebből az következik, hogy az Országgyűlés felhatalmazása alapján a Kormány eddig az időpontig, tehát **szepember végéig hosszabbíthatja meg a veszélyhelyzeti kormányrendeletek hatályát.**
- A törvényjavaslat ugyanakkor nem érinti a Kormány azon alkotmányos kötelezettségét, hogy mely szerint a veszélyhelyzet bevezetésére jogosult szerv **a veszélyhelyzetet köteles megszüntetni, ha kihirdetésének feltételei már nem állnak fenn. A veszélyhelyzet megszűnésével a veszélyhelyzeti kormányrendeletek hatályukat veszítik.**
- Amennyiben a járványügyi helyzet nem várt, negatív fordulatot vesz pl. egy új, a jelenlegi oltásokra nem reagáló variáns megjelenésével, úgy – függetlenül a jelenlegi veszélyhelyzettől – egy ilyen új elemi csapás esetén a Kormány Alaptörvényben foglalt veszélyhelyzet-kihirdetési kötelezettsége ismét fennáll.

5. *Erősítse meg az adórendszert az agresszív adótervezés kockázatával szemben.*

- A közbeszerzési verseny javítása érdekében feltérképezésre kerülnek a verseny akadályai. A kutatás eredménye alapján kapcsolódó javaslatlétel történik: akár az arányos kötelezettségek meghatározása érdekében, vagy egyéb jogszabály módosítási

javaslat formájában. Kapcsolódó monitoring mechanizmus kerül létrehozásra. A verseny alacsony szintjével leginkább érintett szektorokban a korlátozott verseny mögött álló okok felmérésre, a verseny szintjének javítását célzó intézkedések pedig megfogalmazásra kerülnek.

- A *Szakpolitikához nem sorolható országspecifikus ajánlásokat* összefogó komponens fogalmaz meg további beavatkozásokat.

A Nemzeti Reformprogramban nyújtott információkkal való megfelelés

Magyarország 2021. évi Nemzeti Reform programjának összeállításában az egyes szakpolitikai reformokért felelős szereplők által megjelölt fókuszok tükröződnek.

Az (EU) 2018/1999 rendelet szerinti nemzeti energia- és éghajlat-politikai terveikben és azok aktualizált változataiban szereplő információkkal való megfelelés

A források felhasználásának fókuszában a Magyarország Nemzeti Energia- és Klímatervében megjelölt fejlesztési területek, illetve a 2018-2030 közötti időszakra vonatkozó, 2050-ig tartó időszakra is kitekintést nyújtó második Nemzeti Éghajlatváltozási Stratégia célterületei állnak.

Magyarország Nemzeti Energia és Klímaterve stratégiai célként rögzíti, hogy a szén-dioxid-mentes villamosenergia-termelés aránya a jelenlegi 60%-ról 2030-ra 90%-ra emelkedjen, és a hazai beépített fotovoltaikus kapacitás 2030-ra meghaladja a 6 000 MW-ot, 2040-re pedig megközelítse a 12 000 MW-ot a jelenlegi 1 800 MW-ról. Szintén célkitűzés, hogy a hazai villamosenergia-fogyasztásban a hazai megújuló források aránya legalább 20%-ra nőjön 2030-ra a jelenlegi 10% alatti arányról. A hazai megújulóenergia-használat szerkezetében történő elmozdulást, az innovatív és kibocsátásmentes technológiák térnyerését támogatják a napelemekbe és lakossági fűtésrendszerek elektrifikációjába történő beruházások, illetve a fotovoltaikus erőművek létesítése. Stratégiai cél, hogy 2035-re legalább 200 ezer háztartás rendelkezzen átlagosan 4 kW teljesítményű, tetőre szerelt napelemmel. A program ehhez járul hozzá elsődlegesen az elmaradott régiókban élő, átlagos (3000-4000 kWh/év) áramfogyasztással rendelkező vidéki ingatlanok támogatásával.

Szintén stratégiai cél, hogy a lakossági hőszivattyúk beépített kapacitása 2030-ra közel 400 MW-ra nőjön (2017-ben 45-50 MW-ról). A program ehhez járul hozzá elsősorban az elmaradott régiókban élő, magas energiafogyasztású vidéki nagycsaládok támogatásával.

Az energiahatékonysági intézkedések, épületfelújítás és megfizethető, energiatakarékos épületek területén hajtunk végre beruházásokat.

A megújuló energiaforrások bővítése érdekében a Helyreállítási és Ellenállóképességi Eszköz keretében végzett beruházások:

Reagáló komponens	Reagáló reform/beruházás
Energetika (zöld átállás)	Lakossági napelem használat és fűtéskorszerűsítés támogatása
Felzárkózó települések	Szociális naperőművek létesítése

Az energetikai rendszerek integrálása kihívására az *Energetika (zöld átállás)* komponens hálózatfejlesztési beruházásai reagálnak.

A közlekedés fenntarthatóbbá tétele érdekében végzett reformokat és beruházásokat önálló komponensbe szervezve valósítjuk meg a *Fenntartható zöld közlekedés* komponens keretében. Itt a városi és városközi kötőtpályás közlekedést helyeztük a tervezés központjába.

A Méltányos Átállást Támogató Alapról szóló rendelet szerinti méltányos átállásra vonatkozó területi tervekben szereplő információkkal való megfelelés:

A klímasemleges gazdaságra történő átállás elősegítése érdekében tervezett beruházások Baranya, Borsod-Abaúj-Zemplén és Heves megyei helyszíneken valósulnak meg. Céljuk a jelentős ÜHG kibocsátó ETS és egyéb létesítmények kibocsátásának csökkentése érdekében történő technológiaváltás és a hatékonyságnövelés, a munkaerő ezt szolgáló képzése. A HEE keretében végzett beruházások kiegészítik az Alap projektjeit, azok elvárt hatásait mind a kibocsátásra, mind a foglalkoztatás terén.

Az ifjúsági garancia végrehajtási terveiben szereplő információkkal való megfelelés:

A koronavírus járvány ismét a nem dolgozó és nem tanuló 15 – 29 év közötti fiatalok arányának jelentős növekedését hozhatja magával, melynek kezelésére az Ifjúsági Garancia további működtetésére és a változó munkaerőpiaci igényekhez való alakítására van szükség. A program finanszírozása elsősorban a kohéziós forrásokból történik, a HEE reformjai és beruházásai az alábbi pontokon kapcsolódnak hozzá:

- A fiatalok munkához jutását segíti az a forrásbőség, ami a beruházások kivitelezését végző ágazatokban csapódik le (épületkorszerűsítés, új épületek építése, közlekedésfejlesztés).
- A fiatalokat piacképes tudáshoz segíti a *Magasan képzett, versenyképes munkaerő* és preventív jelleggel a *Demográfia és köznevelés* komponens digitális készségfejlesztésre irányuló reformjai és beruházásai. Kifejezetten a piacképes szaktudás megszerzését támogatja a *Magasan képzett, versenyképes munkaerő* komponens szakképzési reformot megvalósító beruházása és reformja.

2. A TÁMOGATÁSOK EGYMÁST KIEGÉSZÍTŐ JELLEGE

A kohéziós források és a HEE közötti kapcsolat a kölcsönös szinergia és komplementer jelleg érvényesítésén alapul. A két támogatási forrás között a támogathatóság és a végrehajtás alapján a következő lehatárolási szempontok érvényesülnek.

- A HEE hangsúlyozottan a COVID-19 járvány hatásait csökkentő beruházásokat támogatja. Ennek megfelelően gyorsan kihelyezhető, rövid határidejű fejlesztéseket tartalmaz, figyelembe véve a 2026. december 31-i elszámolhatósági határidőt. Az ennél hosszabb távon megvalósuló fejlesztéseket a kohéziós politikai alapok finanszírozzák.
- A HEE esetében a projektek kiválasztási szempontjai között alapvető az országspecifikus ajánlásoknak történő megfelelés, azon beavatkozási területek kiválasztása, ahol összeurópai szempontból is kiemelt jelentőségű a fejlesztés megvalósítása. A kohéziós politikai eszközök így nagyobb hangsúlyt fektethetnek a tagállami fejlesztési igényekre.
- A HEE beavatkozási területének megfelelően elsősorban közberuházásokat támogat zöld és digitális gazdasági területen, míg a vállalati és magánszektor támogató fejlesztések hangsúlyosabban jelennek majd meg a kohéziós politikai programoknál.

A kohéziós és a HEE források egymást kiegészítő és támogató végrehajtását intézményi szinten biztosítja, hogy mindkét eszköz felhasználását ugyanaz a szervezet, az uniós fejlesztések koordinációjáért felelős minisztérium kijelölt szervezeti egysége kezeli. A forráskoordináció és megvalósítás szakmai illetve pénzügyi összhangját a HEE egészére szoros monitoring rendszer biztosítja. Közös informatikai rendszer teszi lehetővé a nyomonkövetés és az adminisztráció szabályos teljesítését.

Ez a szempontrendszer önmagában nem elegendő minden esetben a lehatárolások kialakítására, a döntések orientálására azonban alkalmas. A tervezés során minden tervezett beavatkozás esetében a támogatási lehetőségek összes szempontját figyelembe véve alakul ki a terv tartalma, így a lehatárolások alapjául a fentiekén túl a pénzügyi, végrehajtási szempontokat is számításba vesszük.

A beavatkozási területek MFF és HEE közötti lehatárolását az alábbi táblázatok tartalmazzák. A programok lehatárolása a kettős finanszírozás elkerülésének egyik legfontosabb eszköze.

Támogató	Körforgásos gazdaság
DIMOP Plusz	<ul style="list-style-type: none"> • Elszámolási rendszer kialakítása a körforgásos hulladékgazdálkodás segítése érdekében az italcsomagolások betétdíjas rendszerében.
KEHOP Plusz	<ul style="list-style-type: none"> • Nemzeti Körforgásos Gazdaság Stratégia és Akcióterv alapján az abban szükségesnek tartott, de addig RRF-ből és GINOP Pluszból nem finanszírozott fejlesztések támogatása, • ökocímke minősítési rendszer fejlesztése, népszerűsítése, ökocímke megszerzésének támogatása KKV-k és nem KKV-k esetében (nem technológiafejlesztéshez kötött intézkedés), • a környezetbarát vállalatirányítási rendszerek, kiemelten az EMAS bevezetésének és fenntartásának támogatása, népszerűsítése KKV-k és nem KKV-k, valamint egyéb szervezetek esetében (nem technológiafejlesztéshez kötött támogatások).
TOP Plusz	<ul style="list-style-type: none"> • Az RRF-et és KEHOP Pluszt kiegészítő kisléptékű, önkormányzati tevékenységek, • települési/helyi szintű körforgásos gazdasági stratégiák kidolgozása vagy körforgásos gazdasági elemek integrálása meglévő stratégiákba (pl. gazdaságfejlesztési stratégiába), stratégiák végrehajtásának helyi szintű támogatása.
GINOP Plusz	<p>Smart Specialisation Strategy alapján Vállalkozásfejlesztés láb elsősorban a Zöld Nemzeti Bajnokok program keretén belül:</p> <ul style="list-style-type: none"> • a másodnyersanyag piacon működő KKV-k támogatása másodnyersanyag előállítás), • a hulladékot nyersanyagként hasznosító KKV fejlesztések (termék előállítás másodnyersanyagból), • helyettesítő termékekre áttérés támogatása, • víztakarékossági megoldásokat gyártó KKV-k támogatása, • e-mobilitáshoz kapcsolódó KKV-k támogatása, • energiahatékonysági beruházásokat kiszolgáló KKV-k támogatása, • a környezetbarát vállalatirányítási rendszerek, kiemelten EMAS, bevezetésének támogatása technológiafejlesztés esetén kiegészítő tevékenységként, • ökocímke megszerzésének támogatása technológiafejlesztés esetén kiegészítő tevékenységként, • energia- és erőforrás-hatékonyabb technológiák alkalmazásának támogatása. <p>Innováció láb:</p>

	• a körforgásos gazdaságot érintő vállalati KFI projektek támogatása.
EFOP Plusz	
IKOP Plusz	
HEE	• Körforgásos gazdaság az ipari szektorban. (innovatív másodnyersanyag piacot erősítő beruházás a műanyagok kémiai hasznosítása területén, egy beruházás támogatása)

Támogató	Hulladékgazdálkodás
DIMOP Plusz	<p>Egyes csomagolási hulladékok áramának országos koordinációjához és ellenőrzéséhez szükséges támogató hardver- és szoftverkörnyezet kialakítása, valamint az adatok szolgáltatásához szükséges feladatok végrehajtása.</p> <p>Informatikai beruházás és fejlesztés:</p> <ul style="list-style-type: none"> • hulladékstatisztika, hulladék-eszközfelmérés és digitális nyilvántartás létrehozása, • hulladékgazdálkodási hatóság applikációjának és honlapjának kialakítása, • illegális hulladéklerakók felszámolásának adatközpontú támogatása.
KEHOP Plusz	<ul style="list-style-type: none"> • Háztartás/települési hulladékok kezelési infrastruktúrájának támogatása (meglévő gyűjtési és előkezelési infrastruktúra fejlesztése, valamint meglévő és új hasznosítói infrastruktúra fejlesztése), • kereskedelmi, ipari és veszélyes hulladékok kezelési infrastruktúrájának támogatása, • hulladékképződés megelőzési programok, szemléletformálás erősítése, • hulladéklerakók rekultivációja.
TOP Plusz	<p>Kiegészítő tevékenységként:</p> <ul style="list-style-type: none"> • a fenntartható hulladékgazdálkodáshoz, hulladékhasznosításhoz kapcsolódó kisléptékű, önkormányzati tevékenységek, • önkormányzati hulladéklerakók rekultivációja, • illegális hulladéklerakók felszámolása, szemléletformálás.
GINOP Plusz	
EFOP Plusz	
IKOP Plusz	
HEE	<ul style="list-style-type: none"> • Új hulladékgazdálkodási infrastruktúra fejlesztése (szállítás (speciális - biohulladék, veszélyes hulladék - hulladékgyűjtő járművek beszerzése), • gyűjtés (hulladékgyűjtő udvarok és edényzetek beszerzése, modern hulladékgyűjtő udvarok újrahasználati központtal együtt létesítve), • előkezelést (válogatást) szolgáló infrastruktúra létesítése. (KEHOP Pluszsal a lehatárolás elve: KEHOP Plusz meglévő hulladékinfrastruktúráját fejleszt, RRF új hulladékinfrastruktúráját.)

Támogató	Víziközmű
DIMOP Plusz	
KEHOP Plusz	<ul style="list-style-type: none"> • A derogációs kötelezettségek teljesítéséhez szükséges beruházások, az aktualizált Ivóvíz, Szennyvíz irányelvekre is tekintettel, • víztakarékosságot és az éghajlatváltozásra való felkészülést szolgáló beruházások, a VKI teljesítését segítő beruházások és víziközmű infrastruktúra működését segítő zöld infrastruktúra megoldások, valamint az így létesített zöld infrastruktúra egyéb célú használata. (pl. levegőminőség javítás, katasztrófavédelem, vízgazdálkodás)
TOP Plusz	
GINOP Plusz	
EFOP Plusz	
IKOP Plusz	
HEE	

Támogató	Zöld és kék infrastruktúra
DIMOP Plusz	
KEHOP Plusz	<ul style="list-style-type: none"> • A külterületeken (pl. védett természeti terület, Natura 2000 terület) megvalósuló fejlesztések, Kedvezményezett: főleg a Nemzeti Park Igazgatóságok • lakott területen, víziközműhöz kapcsoltan, Önállóan nem támogatható tevékenység: a település életére jelentős hatást gyakorló zöld és kék infrastruktúra fejlesztése, ha alapja víziközmű fókuszú fejlesztés. Nem támogatott a KEHOP célokat nem szolgáló, funkció nélküli (design) zöld felület, továbbá elvárás a KEHOP Plusz célokhoz kapcsolódás és minél több zöld infrastruktúra funkció megléte (pl. katasztrófavédelem, levegőminőség kötelezettségszegésbe vont településeknél stb.), • nagyléptékű és nagy összegű projektek támogatása komplex módon, elvárás a zöld elemek esetén az Integrált Településfejlesztési Stratégiához illeszkedés, • kiegészítő jelleggel egyéb projektek részeként is támogatható a zöld infrastruktúra. (pl. épületenergetika, vízgazdálkodási célú beruházásokban)
TOP Plusz	<p>A zöld infrastruktúra önállóan (nem kapcsoltan) támogatható:</p> <ul style="list-style-type: none"> • zöld település/városfejlesztés részeként a települési, helyi, belterületi zöld infrastruktúra fejlesztése (Beleértve a nem kizárólag környezeti célú, rekreációs zöldfelület fejlesztéseket is: parkok, játszóterek, sétányok, temetők stb. Ideértve a kapcsolódó „okos város” fejlesztéseket is.), • az élhető települések keretében több terület támogatása: kerékpárút, zöld infrastruktúra, csapadékvíz, • Budapest ERFA prioritása keretében állami kezelésű zöld infrastruktúra fejlesztése (egyeztetés alatt).

GINOP Plusz	
EFOP Plusz	
IKOP Plusz	
HEE	

Támogató	Energetika
DIMOP Plusz	<p>Az alábbi területek fejlesztése, hatékonyságnövelése digitális, szoftveres megoldásokkal:</p> <ul style="list-style-type: none"> • távhő rendszerek megújuló alapra helyezése, • épületenergetikai és energia menedzsmentet támogató informatikai rendszerek fejlesztése, • MI-val megtámogatott, beavatkozásra is alkalmas informatikai döntéstámogató rendszerek fejlesztése nagytömegű energetikai fogyasztói adatok feldolgozására és azok optimalizálására, • az energiahatékony felhasználását támogató informatikai megoldások fejlesztése - közszolgáltató intézmények számára, • energiaközösség létrehozásához és működtetéséhez szükséges rendszerek kifejlesztése és bevezetése, • elektromos meghajtású járművek integrálása a villamos energia rendszerek üzemeltetésébe, • fogyasztói oldali beavatkozási lehetőséget megteremtő informatikai rendszerek fejlesztése és implementálása, • megújuló és decentralizált villamosenergia-termelés egységes adatfeldolgozási, adatbiztonsági és adatkezelési protokolljainak és rendszereinek kidolgozása, illetve ennek központi kezelési és biztosítási megoldásainak kidolgozása és felállítása, • időjárásfüggő és megújuló energia alapú energiatermelők villamosenergiarendszerbe integrálását támogató informatikai fejlesztések, • az elektromos hálózat felügyelő vállalatok belső működését javító informatikai fejlesztések informatikai támogatása.
KEHOP Plusz	<ul style="list-style-type: none"> • Energiahatékonyságot javító épületfelújítások, Kedvezményezettek: a kötelezetti körbe tartozó vállalkozások, lakosság, nem önkormányzati többségi tulajdonú középületek (pl. köznevelési intézmények, állami, egyházi fenntartású közintézmények, nemzetiségi és egyéb fenntartók beruházásai, KKV telephelyek) • épületenergetikai felújítás keretében okosmérők felszerelése, • megújuló energia hasznosítása a fenti kedvezményezetteknel háztartási méretű kiserőművek keretében, • energiaközösségek támogatása: ahol a közösséget túlnyomórészt vállalkozások, lakosság alkotják, • az intelligens energiarendszerek, -hálózatok, -tárolás fejlesztése, intelligens hálózatfejlesztés keretében a hálózatok, és a hálózatok vezérlését ellátó fizikai rendszerekhez kapcsolódó beruházások támogatása, • távhőszolgáltatás korszerűsítése és megújuló alapokra helyezése, • hidrogén energetikai célú hasznosítása, • ózonzédelmi program: a klímaberendezések cseréje bizonyos ÜHG gázok

	miatti kibocsátás csökkentés okán, ill. szakpolitikai döntések előkészítésének támogatása.
TOP Plusz	<p>Kedvezményezettek: az önkormányzat, vagy önkormányzat többségi tulajdonában álló vállalkozások, illetve a megyei önkormányzatok kisebbségi tulajdonában, de többségi állami tulajdonban lévő megyeháza épületei.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Többségi önkormányzati tulajdonú épületek, (Beleértve a bölcsődék, óvodák, alap- és középfokú oktatási intézmények; közigazgatási funkciót ellátó hivatali intézmények; kulturális és művészeti oktatást végző intézmények; művelődési házak, színházak, szociális jellegű épületek, közcélú szabadidős létesítmények valamint az önkormányzati feladatellátáshoz kapcsolódó egyes funkciók épületeinek energetikai fejlesztéseit energetikai korszerűsítésére és energiamegtakarításra irányuló beruházásai. Ennek részeként hőszigetelés és nyílászárócsere, fűtési-hűtési és használati melegvíz-rendszerek korszerűsítése, épületek világítási rendszereinek korszerűsítése, okos hálózati és okos mérési rendszerek kialakítása, zöld infrastruktúra megoldásként zöldfal és zöldtető megvalósítása.) • a fenti kedvezményezettek esetében megújuló energia kiterjesztése keretében legfeljebb háztartási méretű kiserőművek, napelemek, biomassza alapú és geotermális rendszerek telepítése, • SEAP/SECAP kidolgozás és SEAP SECAP-pá történő átdolgozás támogatása, • az energiaközösségek támogatása. (az önkormányzati szerepvállalás arányában, a túlnyomórészt önkormányzati érdekeltségű energiaközösségek támogatása)
GINOP Plusz	<ul style="list-style-type: none"> • A vállalkozásfejlesztés esetében KKV technológiai és épületenergetikai fejlesztéseinek támogatása (ha a projekt értékének 50%-át nem haladja meg az energetikai elem, azaz nem elsősorban energetikai célú), • KKV fejlesztések kiegészítő tevékenységeként megújuló energiaforrások alkalmazásának támogatása (amennyiben a vállalat saját energiaigényét kívánja fedezni megújuló energiaforrással).
EFOP Plusz	
IKOP Plusz	
HEE	<ul style="list-style-type: none"> • Átviteli rendszerirányító és elosztók klasszikus és intelligens hálózatfejlesztései, • lakossági napelemes rendszerek támogatása és fűtési rendszerek elektrifikálása napelemes rendszerekkel kombinálva. <p>Felzárkózó települések esetében (a 300 leghátrányosabb helyzetű települést megcélozva):</p> <ul style="list-style-type: none"> • szociális naperőművek létrehozása, a megtermelt napenergia értékesítése és befolyt összegből hátrányos helyzetű családok lakhatási költségeinek támogatása, (A kiválasztott hátrányos helyzetű családoknál biztonságos áramvételezési helyek kialakítása és előrefizetős órák felszerelése. Emellett a családok részére adósságkezelési témában tanácsadás is történik.) • fotovoltaikus napenergia és elektromos fűtőberendezések, családok számára, akiknél fennáll a veszélye, hogy energiaszegénységnek vannak

kitéve.
Kedvezményezettek: rászoruló háztartások

Támogató	Vízgazdálkodás és katasztrófavédelem, klímaalkalmazkodás
DIMOP Plusz	<ul style="list-style-type: none"> • Pályázati támogatás környezeti adatgyűjtő- és döntéstámogató rendszer beszerzésére és telepítésére mezőgazdasági termelők részére, • katasztrófavédelmi rendszerek és infrastruktúra fejlesztése az éghajlatváltozás okozta katasztrófakockázat csökkentése érdekében, • földi telepítésű LIDAR alapú országos széltérkép létrehozása, • telepített adatgyűjtő rendszereket alkalmazó környezeti monitoring rendszer, valamint klímavédelmi adattár és ráépülő szolgáltatási környezet kialakítása (OMSZ digitalizációval együtt), • automatizált vízminőség monitoring és riasztási rendszer kialakítása felszíni vizeink védelmében, • katasztrófaelhárítást (korábbi név: kármentesítést) támogató hiperspektrális és talajszenzoros megfigyelő és elemző informatikai rendszer kialakítása, • korszerű digitális szakrendszerek kidolgozása a vízügyi ágazatban, • önkéntes és létesítményi tűzoltóságok, valamint mentő szervezetek riasztási és kommunikációs rendszerének fejlesztése, lakossági önkéntes munka koordinálását biztosító rendszer fejlesztése (BM OKF) (Mobil Lakossági Tájékoztató Rendszerrel és A veszélyes anyagok jelenlétében történő beavatkozások támogatásával), • vízügyi és földtani monitoring rendszerek kialakítása, fejlesztése.
KEHOP Plusz	<ul style="list-style-type: none"> • Katasztrófavédelmi fejlesztések (pl. eszköz/tűzoltóautó), • térségi és települési nagy léptékű vízgazdálkodási- és vízvédelmi fejlesztések (part menti, víz közeli területek, holtágak revitalizációja, a természetes partszakaszok revitalizációja, stb.), • csapadékvíz-gazdálkodás, nagyobb víziközmű fejlesztésekhez kapcsolódó csapadékvízkezelés (egyesített rendszerű csatorna szétválasztása, egyesített rendszerű csatornával rendelkező települések esetében a települési szennyvíztisztító telepen záportározó kiépítése, igény szerint zöld infrastruktúra kialakításával).
TOP Plusz	<ul style="list-style-type: none"> • Helyi, kisléptékű fenntartható belterületi csapadékvíz-gazdálkodási fejlesztések (pl. záportározók, belterületi csapadékvíz-gazdálkodás), • belterület védelmét szolgáló vízelvezető-hálózat fejlesztése, rekonstrukciója, • kisléptékű természetes vízmegtartó megoldások, helyben történő hasznosítás, • belterületi élővízfolyások vízkárelhárítással kapcsolatos fejlesztései, holtág rehabilitáció, partszakaszok revitalizációja (mederrendezés), • fentiek részeként lokális, kisléptékű árvízvédelmi intézkedések (védvonal megerősítés), összhangban a zöld és kék infrastruktúra fejlesztésekkel (beleértve helyi klímastratégiák készítését, a stratégiákban meghatározott, konkrét fejlesztések megvalósítását, továbbá integrált csapadékvíz-gazdálkodási terv készítése), valamint a KEHOP Plusz vízgazdálkodás területtel. Kedvezményezettek: önkormányzatok mellett a vízügyi

	igazgatóságok bevonása is lehetséges.
GINOP Plusz	
EFOP Plusz	
IKOP Plusz	
HEE	<ul style="list-style-type: none"> • Főművi öntözőrendszerek építési munkái, új hálózatok és rendszerek kialakítása: vízhiányos területek vízpótlása, vízvisszatartás, térségi vízátervezés, a talajvízszint süllyedés lassítása, megállítása, • monitoring rendszer kiépítése, nyilvános információs rendszer létrehozása, • szemléletformálás, • természetvédelem (a vizes élőhelyek létfeltételeinek és meglévő ökoszisztémák fennmaradásának biztosítását a Víz Keretirányelv előírásai és más szabályok betartásával).

Támogató	Barnamezős területek, kármentesítés
DIMOP Plusz	
KEHOP Plusz	• Nagyobb léptékű, állami felelőségi körbe tartozó kármentesítés (elsősorban rozsdadózet támogatása várható).
TOP Plusz	• Önkormányzati barnamezős területek hasznosítása, funkcióváltás és ehhez szükséges kármentesítés támogatása.
GINOP Plusz	
EFOP Plusz	
IKOP Plusz	
HEE	

Támogató	Gazdaságfejlesztés
DIMOP Plusz	<p>Kis- és középvállalatok közvetett támogatása kiemelt konstrukciókban, valamint mikro-, kis- és középvállalatok számára biztosított vissza nem térítendő és visszatérítendő támogatások a digitális transzformáció elősegítése érdekében.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Mesterséges Intelligencia alapú döntéstámogató és adatvezérelt KKV-k kialakítását támogató állami digitális szolgáltatás, • Mikro-, kis- és középvállalkozások digitalizációjának támogatása • Dedikált KFI és piacra lépést támogató program a digitális gazdaság szereplőinek. <p>(A lehatárolás elve a KFI támogatások esetében a DIMOP Plusz és GINOP Plusz között a KFI tevékenységek alapján történik. DIMOP Plusz támogatja a következőket: szoftverkiadás, távközlés, információ-technológiai szolgáltatás, adatfeldolgozás, web-hozsting, világháló-portál szolgáltatás. Minden egyéb tevékenység GINOP Pluszból kerül támogatásra.)</p>
KEHOP Plusz	

TOP Plusz	<ul style="list-style-type: none"> • Az önkormányzatok gazdaságfejlesztést támogató fejlesztései, üzleti infrastruktúra és szolgáltatások (pl. piac, inkubátorház), ipari park, logisztikai központ, illetve bizonyos, külön meghatározott esetekben állami szervezetek, valamint a társadalmi vállalkozások, elsődlegesen az önkormányzati tagságú szociális szövetkezetek. • A gazdaságfejlesztéshez kapcsolódó infrastruktúra (bekötő út, ipari parkhoz kapcsolódó közművek), • a helyi gazdasághoz kapcsolódó üzleti infrastruktúra kialakítása, fejlesztése (nem cél konkrét üzemek támogatása).
GINOP Plusz	<ul style="list-style-type: none"> • KKV-k fejlesztése (pl. technológiaváltás, kiemelt ágazatok), • illetve KKV-k, valamint nagyvállalatok K+F+I beavatkozásai (beleértve a digitalizációs célú K+F+I projekteket), <p>(Megj.: A lehatárolás elve a KFI támogatások esetében a DIMOP Plusz és GINOP Plusz között a KFI tevékenységek alapján történik. DIMOP Plusz támogatja a következőket: szoftverkiadás, távközlés, információ-technológiai szolgáltatás, adatfeldolgozás, web-hozszing, világháló-portál szolgáltatás. Minden egyéb tevékenység GINOP Pluszból kerül támogatásra.)</p> <ul style="list-style-type: none"> • az országos érdekű fejlesztések esetén az állami és nonprofit szféra, • turisztika, KFI, Felsőoktatás, szakképzés prioritáson belül állami szereplők is. (Turisztika esetében önkormányzatok is.) <p>A programban kizárólag/közvetlen digitális fejlesztéseket tartalmazó beavatkozások nem kerülnek támogatásra. A KKV prioritás tekintetében a támogatotti körből kivételre kerülnek a Vidékfejlesztési Program célcsoportjába tartozó mezőgazdasági és élelmiszeripari fejlesztést megvalósító KKV-k.</p>
EFOP Plusz	
IKOP Plusz	
HEE	

Támogató	Munkaerőpiaci beavatkozások
DIMOP Plusz	
KEHOP Plusz	
TOP Plusz	<ul style="list-style-type: none"> • A helyi szereplők igényeire reflektáló foglalkoztatási paktumok támogatása. <p>A TOP Plusz keretében finanszírozott programok célcsoportja(i) a helyi munkaerőpiaci helyzet alapján megyei szinten kerül(nek) meghatározásra, a célcsoport(ok)ról a megyei kormányhivatal a szakpolitikai felelőssel (ITM) tárgyalások keretében évente egyeztet (a többi célcsoportot a GINOP Plusz támogatja). A célcsoport(ok) évente felülvizsgálatra kerülnek. A 29 év alatti korcsoport támogatására kizárólag a GINOP Plusz keretében kerül sor.</p>

GINOP Plusz	<ul style="list-style-type: none"> • Nyílt munkaerőpiaci elhelyezkedést támogató aktív munkaerőpiaci eszközök minden 30 év feletti inaktív és álláskereső számára, • az elsődleges munkaerőpiaci kilépésre már felkészített közfoglalkoztatottak nyílt munkaerőpiaci integrációjának támogatása munkaerőpiaci szolgáltatásokon keresztül, valamint a közfoglalkoztatásból már kilépettek elsődleges munkaerőpiaci elhelyezkedésének támogatása aktív munkaerőpiaci támogatásokkal, • a foglalkoztatási feltételek javítása a munkahelyi egészség, biztonság és a munkavállalók egészségének fejlesztésén, a rugalmas munkavégzési módok bevezetésének támogatásán és a bizonytalan foglalkoztatási helyzetű munkavállalók támogatásán keresztül, • a munkavállalók alkalmazkodóképességének javítása a mobilitás támogatásán, hatékonyságának és minőségének fejlesztésén, valamint a létszámleépítéssel, automatizációval érintett munkavállalók segítésén keresztül, • az ESZA Plusz rendelet előírásaival összhangban a szociális partnerek kapacitásépítésének támogatása a szociális partnerek számára kiírt pályázatokon keresztül, hozzájárulva a jogszerű foglalkoztatás erősítéséhez is, • a 29 év alatti nem tanuló és nem dolgozó fiatalok nyílt munkaerőpiaci részvételének támogatása az Ifjúsági Garancia keretében nyújtott foglalkoztatást elősegítő szolgáltatások és támogatások révén, • a munkaerő fejlesztése képzéssel a vállalatok alkalmazkodóképességének és termelékenységének javítása érdekében.
EFOP Plusz	<p>A munkaerőpiacra több lépcsőben visszavezethető személyek foglalkoztathatóságának, valamint munkaerőpiaci integrációjukat célzó fejlesztések:</p> <ul style="list-style-type: none"> • hátrányos helyzetű munkavállalók (különösen romák - roma nők), • megváltozott munkaképességűek, <p>(a két célcsoport tagjai a GINOP Plusz keretében finanszírozott programokhoz is hozzáférhetnek, célzott támogatást azonban a GINOP Plusz nem biztosít számukra)</p> <ul style="list-style-type: none"> • a közfoglalkoztatottak képzése, az egyéni szükségletekhez igazodó, nyílt munkaerőpiaci kilépést megalapozó humán (szociális, egészségügyi és a közfoglalkoztatásból való kilépésre és a munkába állásra felkészítő munkaerőpiaci) szolgáltatások a profiling 3. kategóriába tartozó közfoglalkoztatottak számára, • a munka és a magánélet összehangolását elősegítő speciális célzású beavatkozások (pl. egyszülős család munka-magánélet kiegyenlítését célzó segítő funkció ellátása, munkahelyi bölcsőde és óvoda, bölcsődei dolgozók képzése), (a rugalmas munkavégzési módok elterjesztését és bevezetésének támogatását általánosan a GINOP Plusz biztosítja minden munkáltató és munkavállaló számára).
IKOP Plusz	
HEE	<p>Felzárkózó településeken a tartós munkanélküli, valamint női lakosság aktivizálása, készségeinek, a helyi munkaerőpiaci igényekhez és adottságokhoz illeszkedő képzettségi színjének növelése.</p>

DIMOP Plusz	<p>Közlekedésszervezés digitális támogatása:</p> <ul style="list-style-type: none"> • intelligens közlekedésszervezés és forgalomszimulációra irányuló fejlesztések, • vízi és a pilóta nélküli légi közlekedés biztonságát előremozdító digitális rendszerek, • TEN-T és azon kívüli úthálózat 3D feltérképezése (központi téradat felmérés).
KEHOP Plusz	
TOP Plusz	<ul style="list-style-type: none"> • 4-5 számjegyű (mellékutak) és helyi (belterületi, önkormányzati tulajdonú) utakon történő beavatkozások, • települési és településeket összekötő nem EuroVelo kerékpáros útvonalak, helyi érdekű útvonalak fejlesztése, kialakítása, • Budapest közigazgatási határain belül nem Eurovelo kerékpáros útvonalak fejlesztése, kialakítása, • nem kötöttpályás települési közlekedésfejlesztések és a fenntartható mobilitási tervek (SUMP) fejlesztése, kidolgozása, • Helyi közösségi közlekedési fejlesztések esetén kapcsolódó utastájékoztató és elektronikus jegyrendszer támogatása.
GINOP Plusz	
EFOP Plusz	
IKOP Plusz	<p>Az RRF-ből finanszírozott közlekedési infrastruktúra (pl. TEN-T vasút, HÉV, EuroVelo, KÖFI) szakaszok ki vannak zárva az ERFA és KA támogatásból. Ugyanolyan UIC pályaszámú közösségi közlekedési gördülőállományt nem lehet egyszerre az RRF-ből és az MFF-ből finanszírozni.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Városi-elővárosi kötöttpályás fejlesztések, járműbeszerzések, kivéve RRF-ben nevesített fejlesztések (pl. HÉV, TEN-T és nem TEN-T vasút, villamos, közösségi közlekedési járműbeszerzések), • Zöld Busz Program, kivéve RRF-ben nevesített fejlesztések (elektromos városi buszok + infrastruktúra), • Intermodális (személy-szállítási) csomópontok, P+R, B+R, • Áruterminálok (nem tervezett), • Vasúti TEN-T infrastruktúra, vasútállomás (épület), • TEN-T kikötők, • Hajók főgép-cseréje (min. 7,5 kW) alternatív üzemanyagúra, • TEN-T, gyorsforgalmi és 1-3 számjegyű közutak, • közlekedésbiztonsági beavatkozások, • EuroVelo kerékpáros útvonalak és létesítmények (kivéve az RRF-ben nevesített szakaszokat), valamint Budapest közigazgatási határain belüli vonalas fejlesztésekhez kapcsolódóan megépülő kerékpárutak és létesítmények, • e-töltők: 150 kW alatt és a Zöld Busz Program részeként, kivéve RRF-ben nevesített fejlesztések, • CNG, LNG, hidrogén (nem TEN-T) kutak, • GSM-R, ETCS, KÖFi, KÖFE, vasúti biztosítóberendezés, utastájékoztató és jegyautomata beszerzést, valamint VÉDA, KKEP, a közút vagy csomópontépítéssel közösen megvalósított közlekedési digitalizációt. (ezen fejlesztéseket a DIMOP nem támogatja)

HEE	<ul style="list-style-type: none"> • Városi vasúti infrastruktúra és átszállópontok fejlesztése (elővárosi vonalak, HÉV), • közösségi közlekedési gördülő és eszközállomány fejlesztések, • vasúti vonalszakaszok fejlesztése, • kerékpáros útvonal fejlesztések.
------------	---

Támogató	Turizmus
DIMOP Plusz	
KEHOP Plusz	<ul style="list-style-type: none"> • Nemzeti park igazgatóságok természetvédelmi bemutatást és környezeti nevelést szolgáló kis léptékű infrastruktúra-fejlesztései. (tanösvény, információs pont, bemutatóhely stb.)
TOP Plusz	<ul style="list-style-type: none"> • Településfejlesztéshez, helyi gazdaságfejlesztéshez kapcsolódó kisebb léptékű helyi, térségi jelentőségű, elsősorban önkormányzati turisztikai fejlesztések, kiegészítve helyi civil és egyházi helyi jellegű fejlesztésekkel, amelyek nem tagjai országos vagy nemzetközi hálózatoknak, • helyi, térségi jelentőségű, turisztikai vonzerőt képező kulturális, épített, természeti örökség turisztikai hasznosítása, fejlesztése, • helyi, térségi aktív- és ökoturisztikai fejlesztések, • világörökség várományos helyszínek fejlesztése, kivéve, azok, amelyek nemzetközi hálózatok részei.
GINOP Plusz	<ul style="list-style-type: none"> • Gyógyfürdők technológiai fejlesztése országos gyógyfürdő-fejlesztési program, szerint, • kulturális és építészeti örökségvédelemhez kapcsolódó fejlesztések a Nemzeti Kastély és Várprogramban meghatározottak szerint, • aktív turizmus esetén több megyét érintő hálózatok fejlesztése, térségi (több jármódot felölelő) fejlesztések, fejlesztési elképzelések központi koordinációja, kommunikációja digitális elemekkel (<u>egyveztetés alatt</u>).
EFOP Plusz	
IKOP Plusz	<ul style="list-style-type: none"> • Eurovelo kerékpáros turisztikai útvonalak.
HEE	

Támogató	Humán fejlesztések
DIMOP Plusz	<p>Állampolgári digitális kompetenciafejlesztés magasabb (kódolás algoritmizálás) szinten, valamint vállalkozói kompetencia fejlesztés, támogatás, mentorálás:</p> <ul style="list-style-type: none"> • közszolgák digitális kompetenciafejlesztése, valamint a központi digitális mérés-értékelési rendszerek fejlesztése, • az egyenlő hozzáférés elsősegítése érdekében az állampolgárok digitális készségeinek minőségi és fenntartható fejlesztése. <p>Felsőoktatás, szakképzés: ágazatirányítási szinten, egyidejűleg több intézmény számára hasznosítható, a digitális átállást és fejlődést támogató - nem eszközintezív - intézkedések:</p> <ul style="list-style-type: none"> • ágazati informatikai rendszerek fejlesztése (tanulás, nyilvántartás, támogatás), • a digitális tudásmegosztó hálózat fejlesztése, • az intézmények digitális kompetenciája mérési rendszerének továbbfejlesztése, kiterjesztése, • digitális tartalom- és szolgáltatásfejlesztés az oktatási és képzési rendszerek minőségének, eredményességének és munkaerőpiaci relevanciájának fejlesztése érdekében. <p>Egészségügy: Az egyenlő hozzáférés lehetőségeinek javítása érdekében központi digitális fejlesztések.</p>
KEHOP Plusz	
TOP Plusz	<ul style="list-style-type: none"> • Helyi és térségi közszolgáltatások fejlesztése: <ul style="list-style-type: none"> - gyermeknevelést támogató humán infrastruktúra (bölcsődék, óvodák, köznevelés infrastrukturális fejlesztései, köznevelés esetében állami és egyházi intézmények is), - az egészségügyi alapellátás és önkormányzati járóbeteg-szakellátás, önkormányzati tulajdonú épületekben működő mentőállomások infrastruktúra-fejlesztése, - a helyi önkormányzati szociális alapszolgáltatások és gyermekjóléti alapellátások fejlesztése, - a szociális városrehabilitáció támogatása városi jogállású településeken (társadalmi felzárkózás), - megyei és települési, önkormányzati, kisléptékű, helyi közösségi és kulturális, helyi sport és szabadidős terek és szolgáltatások támogatására.

<p>GINOP Plusz</p>	<p>A szakképzési és a felsőoktatási rendszer közötti szakmai tartalmi összehangolás, okleveles technikus képzés kialakítása</p> <ul style="list-style-type: none"> - a szakmai oktatásban a gyakorlati képzés digitalizációja: tanulók digitális kompetenciafejlesztését szolgáló, a digitális szakmai oktatást segítő digitális tananyagok, tartalmak létrehozása, a szakképzésben oktatók módszertani, a digitális asszisztensek szakmai és technikai felkészítése, - A minőségi és hatékony pályaorientációs iránymutatás érdekében a pályaorientációban részt vevő szervezetek tevékenységének összehangolása, élményalapú pályaorientációs programok, az egyéni adottságokat kihasználó, csapatban a kompetenciahátrányokat kiegyenlítő projektversenyek megvalósítása, intenzív marketingkampányok indítása, -OECD Felnőttek Képesség- és Kompetenciamérése programjának (PIAAC) 2. szakasza, - az alapszakmára jelentkező felnőttek korábbi tanulmányainak, gyakorlatának beszámítására, képességeinek felmérésére szolgáló módszertan fejlesztése, - továbbképzési, ösztönzési és minőségirányítási rendszer működtetése a szakképző intézmények vezetői, oktatói, szakemberei részvételével, bevonásával, - a végzettség nélküli iskolaelhagyás okaira választ adó többélemű program részeként hátránykompenzációs (Apáczai) ösztöndíjprogram működtetése, - standard projektek szakmai és technikai támogató programja. <p>Hátránykompenzációs programelem(ek) intézményi szintű bevezetése, teljes körű működtetése, fejlesztési célhoz kötött eszközbeszerzések megvalósítása:</p> <ul style="list-style-type: none"> • műhelyiskola, • dobbantó program, • iskolai kiscsoportos (tanulócsoporthoz) felzárkóztatás, mentorálás, • orientációs évfolyam, • a szakképzésben tanulók kompetenciafejlesztése kiscsoportos idegen nyelvi képzések keretében, - akkreditált vizsgaközpont létrehozása, infrastruktúra- és eszközfejlesztése, - ágazati képzőközpont létrehozása, infrastruktúra- és eszközfejlesztése. <p>•Általános iskolások készségfejlesztése tanulmányaik sikeres befejezése és munkaerőpiaci elhelyezkedésük érdekében.</p> <p>Felsőoktatás:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Tanítsunk Magyarországot Program folytatása, • pályaorientáció erősítése a felsőoktatásban, • Nemzetköziesítés és mobilitás erősítése a felsőoktatásban.
<p>EFOP Plusz</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Egészségügy: komplex beavatkozások felölelve a megelőzés, ellátás, gondozás és rehabilitáció feltételrendszerének fejlesztését, • ESZA Plusz forrásból, ágazati jellegű, jellemzően országos hatáskörű humán szolgáltatásfejlesztések (beleértve az országos hatáskörű programok Budapesti részét, illetve a Budapesti tükör felhívásokat), • a szociális városrehabilitáció támogatása nem városi jogállású

	<p>településeken (társadalmi felzárkózás),</p> <ul style="list-style-type: none"> • 2026. szeptember 1-től a Felzárkózó települések kormányzati program finanszírozása.
IKOP Plusz	
HEE	<p>Felzárkózó települések támogatása (a 300 leghátrányosabb helyzetű települést megcélózva):</p> <ul style="list-style-type: none"> • szociális lakások építése, felújítása, lakhatási körülmények javítása, szociális lakásügynökségi rendszer működtetésével. <p>Egészségügy:</p> <p>1. Szakellátás fejlesztése: EFOP Plusz és RRF finanszírozási forrás a hiányzó kapacitások megteremtésére fókuszál, azonban az ehhez szükséges infrastrukturális beruházások és jelenősebb eszközbeszerzések a helyreállítási alapból kerülnek támogatásra:</p> <ul style="list-style-type: none"> • infrastrukturális fejlesztések (fekvőbeteg-ellátás infrastrukturális fejlesztése, megyei- és társkórházak infrastrukturális fejlesztése, legmagasabb progresszivitási szintű intézmények fejlesztése, labordiagnosztikai hálózat fejlesztése stb.), • eszközök beszerzése, <p>Egyéb egészségügyi ellátások közül mind a mentés, mind a vérellátás fejlesztése</p> <p>,</p> <p>.</p> <p>2. Humánkapacitás fejlesztése: piacképes bérvizonyok megteremtése, s ennek révén a hálapénz kivezetése,</p> <p>3. IT fejlesztések:</p> <ul style="list-style-type: none"> • intézmények fejlesztése, telemedicina fejlesztése, eHealth tudatos társadalom fejlesztése, ágazati adatkapcsolatok fejlesztése, adminisztratív terhek csökkentése, • Eü adatvagyon fejlesztése és kiaknázása, ellátási folyamatok digitalizálása, Országos Onkológiai Hálózat és Onkopatológiai Rendszer fejlesztése, OMSZ, OGYÉI, NNK fejlesztések. <p>Az egészségügyi ellátórendszer összehangolása, racionális működtetése, fejlesztése.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Az önellátásra korlátozottan képes emberek biztonságát és életvédelmét szolgáló digitalizációs program <p>Szakképzés:</p> <ul style="list-style-type: none"> • "21. századi szakképző intézmény" fejlesztési program, komplex infrastruktúrafejlesztés és eszközbeszerzés révén, • Szakképzési digitális tananyagfejlesztés (a nem az ITM szakpolitikai felügyelete alá tartozó szakmák esetében) - elméleti képzés és az intézmény működésének digitalizálása, • Országos Központi Akkreditált Vizsgaközpont komplexum kialakítása, <p>Felsőoktatás:</p>

	<ul style="list-style-type: none"> • Felsőoktatási intézmények komplex infrastrukturális, szervezet- és képzésfejlesztése, • A felsőoktatási képzések és a felsőoktatási intézmény, alaptevékenységéhez igazodó szolgáltatások intézményi innovációja, beleértve a felsőoktatás felnőttképzési tevékenységének erősítését is • Kutató-tudásközvetítő szervezetek létrehozása és komplex fejlesztése. <p>Köznevelés:</p> <ul style="list-style-type: none"> • A köznevelésben a digitális oktatáshoz való egyenlő hozzáférés biztosítása eszközbeszerzésekkel és pedagógus továbbképzéssel, valamint a digitális pedagógiai eszközök és módszertanok alkalmazását támogató ösztönző program megvalósítása, digitális tartalom- és módszertani fejlesztés, <p>Kisgyermekkorai bölcsődei nevelési intézmények kapacitásfejlesztése .</p>
--	---

Támogató	Digitális közszolgáltatások
DIMOP Plusz	Innovatív digitális közszolgáltatások fejlesztése a digitális transzformáció elősegítése érdekében. <ul style="list-style-type: none"> • központi nyilvántartások szolgáltatási képességének fejlesztése, • tértől és helytől független ügyintézési lehetőségek biztosítása, • adatvagyon felhasználásán alapuló, • Nemzeti Téradat Infrastruktúra.
KEHOP Plusz	
TOP Plusz	
GINOP Plusz	
EFOP Plusz	
IKOP Plusz	
HEE	

Támogató	Hálózatfejlesztés
DIMOP Plusz	<ul style="list-style-type: none"> • A hálózatfejlesztést támogató, pályázatok tervezéshez és megvalósításához kapcsolódó központi informatikai rendszer támogatása, • lakosság és vállalkozások számára biztosított gigabitképes szélessávú vezetékes internethálózat fejlesztése a piac által le nem fedett területeken és az ehhez szükséges központi támogató beruházások.
KEHOP Plusz	
TOP Plusz	

GINOP Plusz	
EFOP Plusz	
IKOP Plusz	
HEE	

A források közötti koordináció működése

A HEE és a kohéziós források, valamint a hazai fejlesztési források közötti koordinációnak több módja is van. Ezek rendszerszerűen, kellő hatáskörrel biztosítják az egyes források közötti összhang kidolgozását. A strukturális alapok és a HEE források tervezés koordinációja a Miniszterelnökség Európai Unió Fejlesztésekért Felelős Államtitkárságán belül történik, az érintett két helyettes államtitkárság (európai uniós fejlesztések koordinációjáért felelős helyettes államtitkárság és HEE Terv végrehajtásáért és fejlesztéspolitikai jogi ügyekért felelős helyettes államtitkárság) a készülő programokról és a HEE tervről rendszeresen egyeztet vezetői és szakértői szinten egyaránt.

A **Fejlesztéspolitikai Koordinációs Bizottság (FKB)** a kormány fejlesztéspolitikai ügyekben eljáró döntéshozó szerve. Az FKB az irányító hatóságok egymás közötti egyeztetéseinek és együttműködésének fóruma, javaslattevő, véleményező, döntés-előkészítő, koordináló testület. Feladata az európai uniós forrásból megvalósuló fejlesztéspolitika végrehajtásának összehangolása, a fejlesztéspolitika területén hozandó kormányzati döntések előkészítése. 2016-ban kormányhatározat intézkedett a létrehozásáról, feladatait és tagjait a Kormányügyrendjéről szóló 1144/2010. (VII. 7.) Korm. határozat szabályozza. A HEE Nemzeti Hatósága is az FKB keretében egyeztet a szinergiák, lehatárolási kérdések ügyében a többi fejlesztési programmal.

Magyarország továbbra is alkalmazni kívánja a strukturális alapok vonatkozásában az **éves fejlesztési keretek (ÉFK)** eszközét, amelyek minden operatív programra készülnek és a tárgyévet követő évben meghirdetendő felhívásokkal kapcsolatos stratégiai szintű információkat tartalmazzák. Az ÉFK tervezése során is érvényesül az egyes programok, alapok közötti szinergia és lehatárolás.

Magyar nemzeti eszközként a 2014-2020-as időszakban került bevezetésre az éves fejlesztési keret, amely minden operatív programra évente készül el és az adott OP kereteit bontja tovább, egy évre meghatározva a tervezett beavatkozásokat. Az ÉFK-ból megismerhető a konstrukció címe, a rendelkezésre álló forráskeret, vagy a meghirdetés tervezett időpontja. A fejlesztési keretek kormányhatározatban történő közzétételével minden pályázó időben megismerheti a pályázáshoz szükséges legfontosabb információkat. **A HEE-re az ÉFK nem határoz meg elvárásokat, azonban a tervezés folyamán teret nyújt a koordináció és egyeztetések megvalósításához.** Az ÉFK-k tervezése során ugyanis nemcsak a programhoz kapcsolódó beavatkozások vannak napirenden, hanem ez a tervezési folyamat ad lehetőséget, hogy a többi (nemzeti vagy egyéb uniós) forrás beavatkozásai is összhangba kerülhessenek az OP tartalmával, ha például felmerül a kettős finanszírozás lehetősége vagy szinergikusan kapcsolódó támogatások indítására van szükség, az ebben évente ismétlődő tervezési folyamatban egyeztethető le.

Az eddigi koordinációs mechanizmusok kielégítőnek tűnnek a HEE forrásfelhasználás összehangolása szempontjából. Mind a monitoring bizottságok, mind az ÉFK folyamatosan végigkíséri a megvalósítást, így koordinációs lehetőséget biztosít ebben a fázisban is. **A HEE a már meglévő fejlesztéspolitikai monitoring rendszerbe kapcsolódik,** így az adatok

összevethetősége, jobb ellenőrizhetősége segíti a végrehajtás pontosabb ellenőrzését, a kettős finanszírozás elkerülését. A **HEE végrehajtás az egységes Fejlesztéspolitikai Adatbázis és Információs Rendszer Európai Unió Programok Rendszerén belül (FAIR/EUPR) működik**, amely közvetlenül lehetővé teszi az MFF és HEE projektek egységes adatbázison alapuló szisztematikus ellenőrzését. A végrehajtás során **így rendszerszinten biztosított a két támogatási forrás szinergiájának folyamatos ellenőrzése, átfedéseinek kiszűrése, a kettős finanszírozás elkerülése.**

A kohéziós és HEE források egymást kiegészítő és támogató végrehajtását intézményi szinten biztosítja, hogy mindkét eszköz felhasználását ugyanaz a szervezet, az uniós fejlesztések koordinációjáért felelős minisztérium kijelölt szervezeti egysége kezeli. Ez a belső koordináció a rendszeres vezetői értekezleteken, illetve a közös államtitkári kabinetben keresztül valósul meg. A közös intézményi, felügyelet alatti tervezés az egységes döntéshozatal lehetősége mellett az egyeztetéseket, feladat végrehajtást is egyszerűsíti, gyorsítja. **Többségében a komponensek szakpolitikai felelőseinél is működik az egységes irányítás, több esetben a tervezők mindkét programon egyaránt dolgoznak.**

A fentebb leírt intézményes egyeztetési lehetőségek nemcsak az uniós, de hazai források számára is megteremtik a lehetőséget az összehangolt tervezésre. A közvetlen uniós források esetén 2020-ban kialakításra került a Miniszterelnökség Európai Unió Fejlesztésekért Felelős Államtitkárságán a központi forráskoordináció, ami szintén elősegíti a források felhasználásának szinergiáját. Az egyes források közötti szinergia kialakítására jó példa a közlekedés, ahol a CEF, a kohéziós források és a HEE egyaránt ad támogatást, de mindegyik a saját specifikusan támogatható szakterületén belül. A három típusú forrás a hazai támogatásokkal (alsóbbrendű utak) együtt lehetővé teszi a kívánt teljes fejlesztési spektrum megvalósítását.

3. VÉGREHAJTÁS

Az Európai Unió Helyreállítási és Ellenállóképességi Eszközének magyarországi végrehajtása, valamint az abban résztvevő intézményi szereplők kijelölése önálló Kormányrendeletben (a továbbiakban: Kormányrendelet) kerül szabályozásra.

A Kormányrendelet leképezi a Helyreállítási és Rezilienciaépítési Eszköz létrehozásáról szóló, 2021. február 12-i 2021/241/EU európai parlamenti és tanácsi rendelet (a továbbiakban: 221/241/EU rendelet) folyamatait, annak időbeli hatályához igazodva.

A Kormányrendelet szabályozza a HEE hazai felhasználásának és a Helyreállítási és Ellenállóképességi Terv kialakításának, hazai jóváhagyásának és végrehajtásának teljes folyamatát és kijelöli a feladatok elvégzéséért felelős intézményrendszert.

A HEE nemzeti forrásai felhasználásának főbb intézményei

---

1. A Kormány és a Fejlesztéspolitikai Koordinációs Bizottság

A Kormány feladata, hogy kialakítsa a HEE nemzeti forrásai felhasználásának irányítási, finanszírozási, intézményi és szabályozási rendszerét. A HEE megvalósítása kapcsán az Európai Bizottság részére történő benyújtás előtt a HET módosítási igényt és a módosított HET-et jóvá kell hagynia. Ugyanígy jóvá kell hagynia az Európai Bizottság részére történő benyújtás előtt a 2023. január 1. és 2026. december 31. közötti időszak finanszírozási alapjául szolgáló felülvizsgált HET-et és a HET végrehajtásához kapcsolódó intézkedési listát. Amennyiben az Európai Unió Tanácsa támogató határozatát követően esetlegesen szükségessé válik a HET intézkedési lista módosítása, azt szintén a Kormány fogadja el egy kormányhatározatban, mely határozat tartalmazza a HET intézkedés megnevezését, annak rövid leírását, a releváns komponenshez való kapcsolódódást, a támogatás összegét és

amennyiben szükséges, a támogatás feltételeit. A Kormány dönt a HEE megvalósítása során a tagállami hiteltámogatás felvételéről és az Európai Bizottsághoz történő benyújtás előtt jóváhagyja a hitelfelvétel indokoltságát alátámasztó dokumentációt.

A Fejlesztéspolitikai Koordinációs Bizottság (FKB) a kormány fejlesztéspolitikai ügyekben eljáró döntéshozó szerve. Feladata az európai uniós forrásból megvalósuló fejlesztéspolitika végrehajtásának összehangolása, a fejlesztéspolitika területén hozandó kormányzati döntések előkészítése. 2016-ban kormányhatározat intézkedett a létrehozásáról, feladatait és tagjait a Kormány ügyrendjéről szóló 1144/2010. (VII. 7.) Korm. határozat szabályozza. Az FKB feladata kiegészült a HEE és HET végrehajtásával kapcsolatos döntések előkészítésével, így biztosítva a magyarországi fejlesztéspolitikák összehangolását. Egyeztetéseivel elősegíti az operatív programokat megvalósító irányító hatóságok egymás közötti együttműködését, melybe bekapcsolódik a HEE megvalósításával összefüggő kormánydöntést előkészítő munka is. Ennek során az FKB-nak javaslattevő, véleményező, döntés-előkészítő, koordináló szerepe van a fejlesztéspolitikai kérdésekben.

2. Az európai uniós források felhasználásáért felelős miniszter

Az európai uniós források felhasználásáért felelős minisztert a Kormány tagjainak feladat- és hatásköréről szóló 94/2018 (IV.22.) Korm. rendeletet (a továbbiakban: Statútum rendelet) módosító 536/2020 (XII. 1.) Kormányrendelet jelöli ki, melynek alapján jelen esetben a Miniszterelnökséget vezető miniszter látja el ezt a feladatot.

Miniszterelnökséget vezető miniszter

Az európai uniós források felhasználásáért felelős miniszter

Vezetője	dr. Gulyás Gergely
Cím	1055 Budapest, Kossuth tér 2-4.
Telefon	+36-1-896-7873
E-mail	gergely.gulyas@me.gov.hu

Az európai uniós források felhasználásáért felelős miniszter feladatköre a 674/2020. (XII.28) Korm. rendelet alapján kibővült a Magyarország Helyreállítási és Ellenállóképességi Tervének végrehajtásához kapcsolódó tagállami hatósági feladatok ellátásával. Mindezek alapján a Miniszterelnökséget vezető miniszter jogszabályi felhatalmazás alapján felel többek között a HEE és az MFF források végrehajtási folyamatának koordinációjáért. Kijelölése biztosítja, hogy az uniós források tekintetében a korábbi programozási időszakokban (2007-2013 és 2014-2020) megszerzett megvalósítási tapasztalatok hatékonyan felhasználásra kerüljenek. A HEE megvalósítása kapcsán olyan struktúra kialakítása volt a cél, mely átlátható és ellenőrizhető módon, de a strukturális és kohéziós alapok megvalósítása kapcsán megismert, – mind a végső kedvezményezetteknel, mind az intézményrendszerben résztvevőknél – jelentkezett adminisztratív terhekhez képest kisebb mértékű terheléssel teszi hatékonyan felhasználhatóvá a HEE forrást.

A miniszter felelős a HET végrehajtását szabályozó nemzeti jogszabályok és az elszámolható költségek nemzeti szabályozásának előkészítéséért, valamint a közjogi szervezetszabályozó eszközök előkészítésének koordinációjáért. Irányítja a HET tervezését, melynek során az általa irányított Nemzeti Hatóságon keresztül koordinálja, összehangolja a programterületek szakpolitikai felelőseinek a munkáját.

A miniszter a tervezés folyamata alatt a Nemzeti Hatóságon keresztül felelős az Európai Bizottsággal szükséges egyeztetések lefolytatásáért és az egyeztetések alapján a programterületek és beavatkozások tartalmi kialakításának koordinálásáért a szakpolitikai felelősök között. A koordináció során a HET-ben szereplő beavatkozások tartalmának kialakítási munkáit figyelemmel kíséri, így az esetleges átfedéseket a HEE források és az

MFH források esetén jelzi a Nemzeti Hatóságon keresztül a szakpolitikai felelősök felé, akik **zt** kiküszöbölik a tervezéskor. Így összehangolttá válik a különböző uniós forrásokból és a HEE forrásából megvalósuló fejlesztések folyamata. A tervezési folyamat lezárultával a miniszter gondoskodik az Európai Bizottsággal a HET támogatásra vonatkozó támogatási megállapodás, valamint – az államháztartásért felelős miniszter előzetes hozzájárulásával – az esetleges hiteltámogatásra vonatkozó hitelszerződés megkötéséről.

A végrehajtás során a miniszter folyamatosan összehangolja és figyelemmel kíséri a Nemzeti Hatóságon keresztül a HET végrehajtásában érintett szervek fejlesztéssel és megvalósítással kapcsolatos tevékenységét. A HET végrehajtására javasolt intézkedések megvalósulását nyomon követi és azok teljesüléséről a Kormányt tájékoztatja. A miniszter gondoskodik a HET végrehajtásához fűződően az állami támogatások versenyszempontú ellenőrzésének koordinálásáról. A Kormányrendelet tartalmazza az adott programterület keretében támogatható intézkedés esetén az állami támogatásokra vonatkozó szabályokat az EUMSZ 107. cikke figyelembevételével. Ezek a szabályok a kiválasztási folyamat során megjelennek a pályázati felhívásban, így a támogatások odaítélésekor az állami támogatási szempontokat is szem előtt kell tartani.

A miniszter gondoskodik a kettős finanszírozás elkerüléséhez szükséges intézkedésekről. Ehhez nagymértékben hozzájárul a HET végrehajtásban résztvevő szereplők számára biztosított monitoring és információs rendszer. Ez a monitoring és információs rendszer az európai uniós források felhasználására, 2014-2020 programozási időszakban kifejlesztett FAIR informatikai rendszer, melyet a HEE források esetén is alkalmazni kívánunk. A pályázati folyamat során a pályázó által elektronikusan kitöltött pályázati űrlap tartalmazhatja azokat az adatokat, mely a pályázó által más forrásokból megvalósuló projektek forrásaira kérdez rá. A FAIR rendszerbe beépített ellenőrzési mechanizmus (keresztellenőrzés) továbbá a bizonylati szintű elszámolások nyilvántartása során jelzi, ha azonos bizonylatot használnának fel több támogatási forrás esetén ugyanarra a tevékenységre, ugyanakkora mértékben. Ezekkel az intézkedésekkel, valamint az uniós források tekintetében alkalmazott koordinációs mechanizmus alkalmazásával és kettős finanszírozás elkerülhető.

A miniszter gondoskodik a csalás elleni politika kidolgozásáról is, melynek keretében a Nemzeti Hatóság által elkészül a forrásfelhasználáshoz kapcsolódó Csalás Ellenés Stratégia. Gondoskodik továbbá a csalás elleni politika keretében meghatározott eljárások megismeréséről, a kialakított módszertanokhoz és adatbázisokhoz való hozzáférésről és a csalás elleni küzdelem érdekében szervezett képzéseken való részvételről az OLAF magyarországi irodája közreműködésével.

3. Az államháztartásért felelős miniszter

Az államháztartásért felelős minisztert a Statútum rendelet jelöli ki, melynek alapján jelen esetben a Pénzügyminisztériumot vezető miniszter látja el ezt a feladatot.

Pénzügyminisztériumot vezető miniszter	
Az államháztartásért felelős miniszter	
Vezetője	Varga Mihály
Cím	1051 Budapest, József nádor tér 2-4.
Telefon	+36-1-795-6977
E-mail	mihaly.varga@pm.gov.hu mihaly.varga@pm.gov.hu

Az államháztartásért felelős miniszter a HEE forrásokból megvalósuló támogatásokat ellenőrzi és biztosítja az audit hatósági feladatok ellátását az EUTAF magyarországi szervezetén keresztül. Az államháztartási kontroll fontos a HEE forrásfelhasználás hatékonysága biztosítása érdekében, valamint szükséges a tagállami likviditás megtartása és a beruházások időbeni előfinanszírozása érdekében.

4. A programterület szakpolitikai felelőseként kijelölt miniszterek

A Kormányrendelet 1. melléklete kijelöli az egyes programterületek szakpolitikai felelőseként az adott szakminisztériumokat és vezetőjüket, a minisztereket (továbbiakban: szakpolitikai felelős), akik a HET tervezése és végrehajtása során a szakpolitikai szempontok érvényesítése érdekében látják el feladataikat.

Programterület	Felelős minisztérium	Vezető
DEMOGRÁFIA ÉS KÖZNEVELÉS	Családokért Felelős Tárca Nélküli Miniszter /Miniszterelnökség (<i>szakmai koordinátor</i>)	Novák Katalin
	Emberi Erőforrások Minisztériumával együttműködve	Prof. Dr. Kásler Miklós
MAGASAN KÉPZETT, VERSENYKÉPES MUNKAERŐ	Innovációs és Technológiai Minisztérium	Dr. Palkovics László
ENERGETIKA (ZÖLD ÁTÁLLÁS)		
ÁTÁLLÁS A KÖRFORGÁSOS GAZDASÁGRA		
FELZÁRKÓZÓ TELEPÜLÉSEK	Belügyminisztérium	Dr. Pintér Sándor
VÍZGAZDÁLKODÁS	Belügyminisztérium (<i>szakmai koordinátor</i>)	Dr. Pintér Sándor
	Agrárminisztériummal együttműködve	Dr. Nagy István
FENNTARTHATÓ ZÖLD KÖZLEKEDÉS	Innovációs és Technológiai Minisztérium (<i>szakmai koordinátor</i>)	Dr. Palkovics László
	Miniszterelnökséggel együttműködve	Dr. Gulyás Gergely
EGÉSZSÉGÜGY	Emberi Erőforrások Minisztériuma	Prof. Dr. Kásler Miklós
SZAKPOLITIKÁHOZ NEM SOROLHATÓ ORSZÁGSPECIFIKUS AJÁNLÁSOK	Miniszterelnökség (<i>szakmai koordinátor</i>)	Dr. Gulyás Gergely
	Igazságügyi Minisztérium és a Belügyminisztérium bevonásával	Dr. Varga Judit; Dr. Pintér Sándor

Ha egy adott programterületért több szakpolitikai felelős felel, akkor kijelölésre kerül a szakpolitikai felelősök közül egy, aki a szakmai koordinációért is felelős.

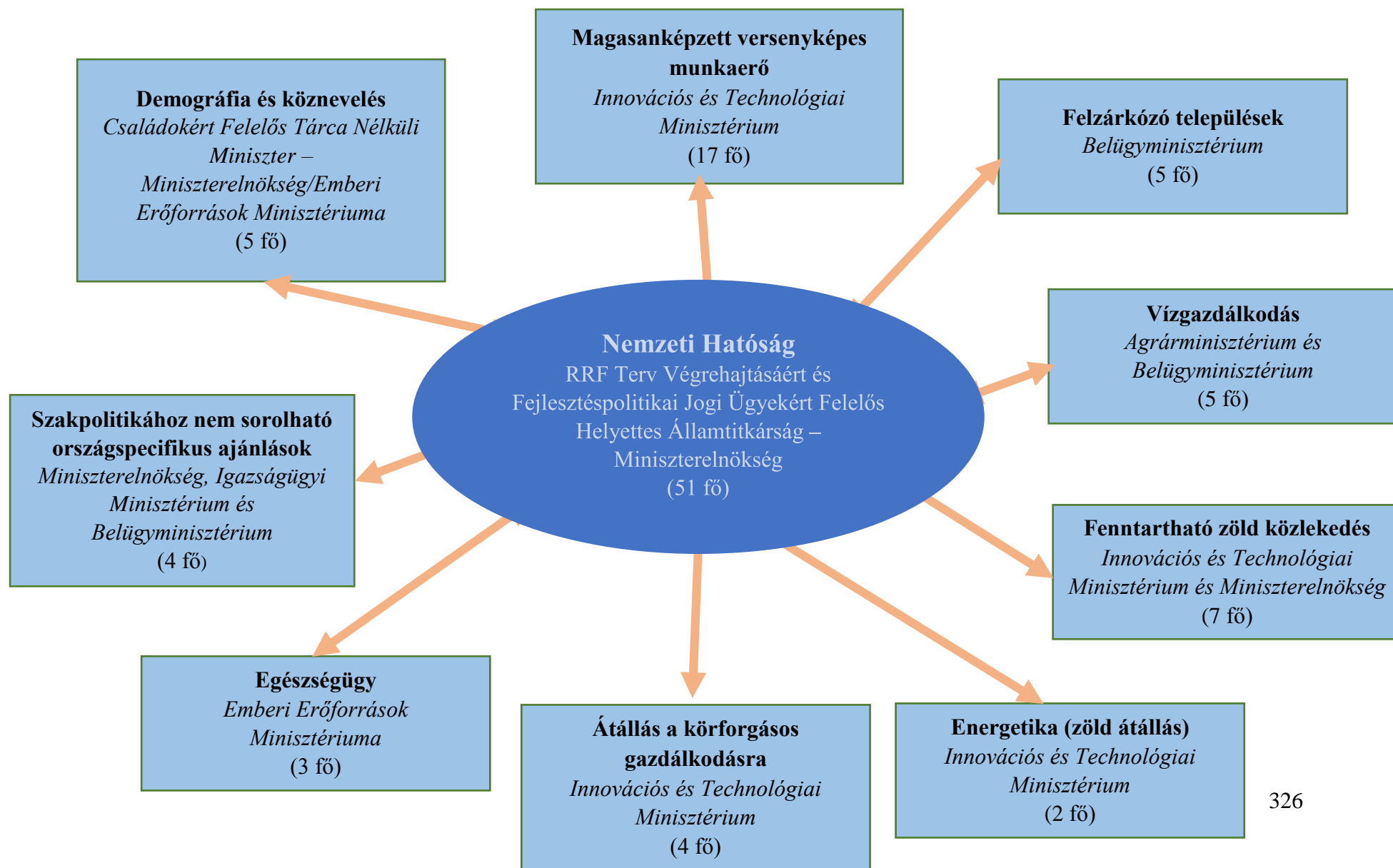
Az adott szakpolitikai felelős a feladatkörébe tartozó programterület tekintetében a Nemzeti Hatóság koordinációjával elkészíti a felelősségi körébe tartozó programterület szakmai tartalmát és biztosítja annak a Kormány ágazati stratégiai céljaihoz, továbbá a HET-ben szereplő beavatkozások célkitűzéseihöz való illeszkedését. Így elkerülhető a programterületek és más európai uniós forrásokból finanszírozott beruházások, fejlesztések átfedése is.

A megvalósítás során a szakpolitikai felelős a Nemzeti Hatósággal egyeztetve elkészíti a HEE források végrehajtásához kapcsolódó pályázati felhívások szakmai tartalmát. A végleges HET intézkedési lista kialakításában és szükség szerinti módosításában a szakpolitikai felelős szintén részt vesz, biztosítva ezzel az ágazati célokhoz való illeszkedés figyelembevételét is. A szakpolitikai felelős továbbá a programterületét érintő beruházásokat/projekteket kiválasztó döntés-előkészítő folyamatban is bevonásra kerül döntés-előkészítő bizottság felállítása esetén (tagként működik közre a bizottság működésében).

A szakpolitikai felelős a HEE megvalósítása alatt folyamatosan nyomon követi a feladatkörébe tartozó intézkedések kapcsán a szakmai elvárások teljesülését, közreműködik továbbá az Európai Bizottság részére benyújtandó jelentések elkészítésében (kapcsolódó adatszolgáltatásokat teljesít).

A szakpolitikai felelősök munkáját segítő szakemberek mind a HEE tervezésében mind a HET megvalósításában tevékenyen részt vesznek a Nemzeti Hatósággal szoros együttműködésben. Az ágazati fejlesztési programokból adódó tapasztalatokkal és a 2007-2020-as időszak uniós operatív programmegvalósítás tapasztalataival rendelkezve megalapozzák a HET szakmai alapokon nyugvó tervezését és megvalósítását egy 52 fős szakember állomány segítségével. **A szakpolitikai felelősök munkáját segítő szakemberek bérét és foglalkoztatásának egyéb költségeit Magyarország központi költségvetése finanszírozza.**

A szakpolitikai felelősök és a Nemzeti Hatóság kapcsolata és humánerőkapacitása (összesen 103 fő)

5. A Nemzeti Hatóság

A Statútum rendelet felhatalmazása alapján a Kormányrendelet jelöli ki a Nemzeti Hatóságot, mely alatt a Miniszterelnökség RRF Terv Végrehajtásáért és Fejlesztéspolitikai Jogi Ügyekért Felelős Helyettes Államtitkárságát értjük.

Miniszterelnökség RRF Terv Végrehajtásáért és Fejlesztéspolitikai Jogi Ügyekért Felelős Helyettes Államtitkársága

Vezetője	Leveleki Zsolt
Cím	1077 Budapest, Wesselényi utca 20-22.
Telefon	+36-1-795-5412
E-mail	zsolt.leveleki@me.gov.hu

A helyettes államtitkárság szervezeti felépítését és feladatkörét a Miniszterelnökség Szervezeti és Működési Szabályzatáról szóló 14/2018. (VII. 3.) MvM utasítás módosításáról szóló 2/2021 (I. 14.) MvM utasítás 1. függeléke jeleníti meg. A szervezet további működését a főosztályi Ügyrendek szabályozzák.

A Nemzeti Hatóság a HET tervezésének és megvalósításának legfőbb koordináló szerve, felelős a HET-ben megfogalmazott intézkedések végrehajtásáért, ellátja továbbá a HEE források tagállami feladatait, melyhez kapcsolódó munkafolyamatok végrehajtásához lebonyolító szervet vonhat be.

A TERVEZÉS során:

- Ellátja a HET források felhasználásával összefüggő tervezés koordinációját, melybe bevonja a szakpolitikai felelősöket. A szakmai tervezést a szakpolitikai felelősök végzik.
- A Nemzeti Hatóságnak ez a koordinációs feladata nemcsak a HET tervezése során, de annak végrehajtása alatt is megmarad, így a Hatóság felel a kapcsolattartásért és koordinációért az Európai Unió tagállamai, az Európai Bizottság és más nemzetközi szervezetek intézményeivel. Az egyeztetések során gondoskodnia kell arról, hogy a programterületek kapcsán beérkezett bizottsági javaslatok eljussanak a szakpolitikai felelősökhöz, valamint a szakpolitikai felelősök felől érkező kérdések a Bizottság felé továbbításra kerüljenek.
- Véleményezi a HET források felhasználására irányadó uniós jogszabálytervezeteket, és részt vesz a kapcsolódó kormányzati álláspont kialakításában.
- Gondoskodik a HET források felhasználásához szükséges eljárási szabályok kidolgozásáról saját szervezeti egysége az RRF Kontrolling és Ellenőrzési Főosztály Jogi és Módszertani Osztálya segítségével, valamint koordinálja a vonatkozó jogszabályok és közjogi szervezetszabályozó eszközök előkészítését.
- Kialakítja az RRF Csalás Ellenes Stratégiáját az RRF Kontrolling és Ellenőrzési főosztály Jogi és Módszertani Osztálya segítségével.

A VÉGREHAJTÁS során:

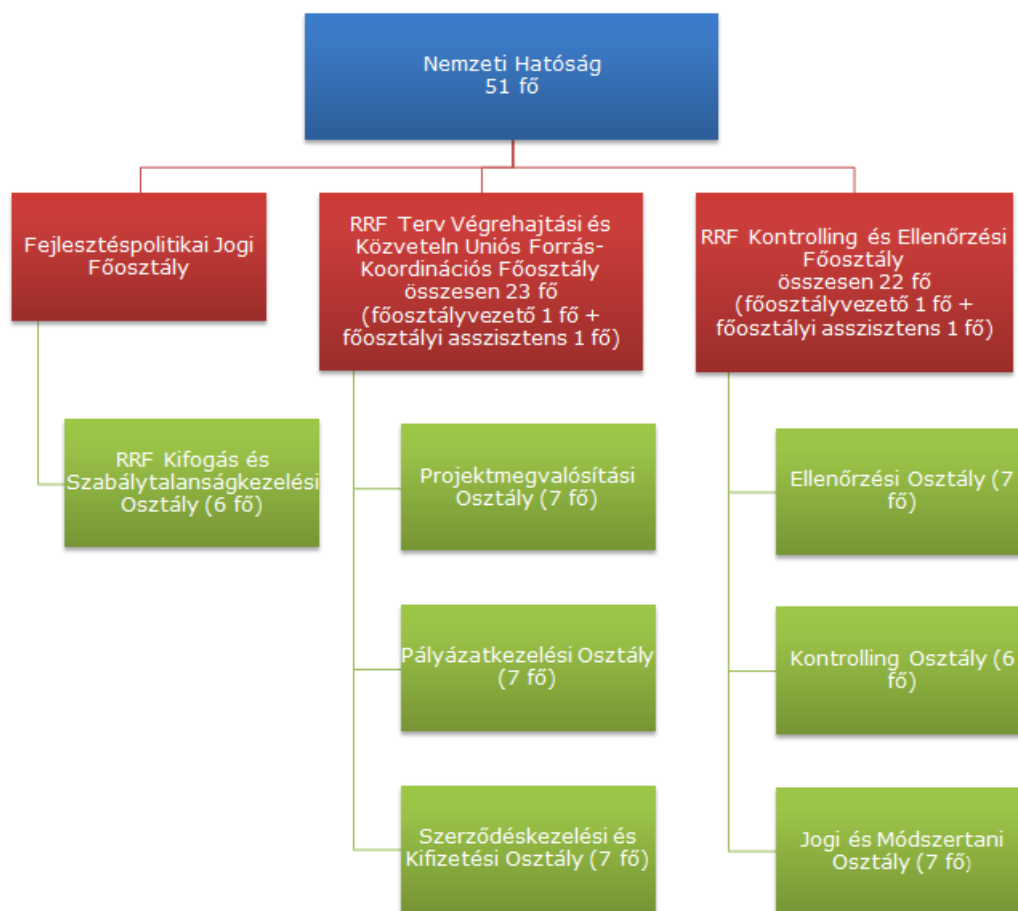
- A Nemzeti Hatóság Jogi és Módszertani Osztálya felel a pályázati kiírások felhívás sablonjának elkészítéséért. A szakmai tartalmat a szakpolitikai felelősök bevonásával készíti el, a felhívások pedig az egységes kommunikációs felületen jelennek meg.
- A támogatási szerződés minták előkészítése szintén a Hatóság feladata, melybe a Jogi és Módszertani Osztály kollégáit vonja be.
- A Nemzeti Hatóságnak ellenőrzési tevékenysége keretében elvégzi a végső kedvezményezettek által lefolytatandó közbeszerzési eljárások ellenőrzését, melyet a monitoring és információs rendszerrel (FAIR) összekapcsolt EKR (Elektronikus Közbeszerzési Rendszer) adatai alapján valósít meg. Az ellenőrzést az Ellenőrzési Osztály szakemberei végzik.

- i) A Nemzeti Hatóság kialakít egy egységes, minden komponenst lefedő pályázati ügyfélszolgálati funkciót, melynek működtetésével elősegíthető a nyílt, mindenki számára elérhető információáramlás és az egységes kommunikáció. Az ügyfélszolgálati funkciót a Projektmegvalósítási Osztály és Pályázatkezelési Osztály munkatársai közösen látják el.
- j) A végleges HET intézkedési lista végrehajtásáért a Nemzeti Hatóság felel. Ugyanúgy, ahogy felelős az Európai Bizottság részére megküldendő jelentések és a kapcsolódó forrásle hívási igények összeállításáért, és az Európai Bizottság részére történő megküldéséért is.
- k) Amennyiben a végrehajtás során lebonyolító szerv kerül bevonásra, úgy a lebonyolító által végzendő feladatokat írásos megállapodás rögzíti. A lebonyolító szerv feletti felügyeleti és irányítási jogot az átadott feladatok tekintetében a Nemzeti Hatóság gyakorolja, ezért ellenőrzésüket az RRF Kontrolling és Ellenőrzési Főosztály Ellenőrzési Osztálya végzi. Ekkor ellenőrzésre kerülnek többek között az alábbiak:
  - o a lebonyolító szerv tevékenysége jogszerű-e, a lebonyolítási szerződésnek megfelel-e,
  - o a megfelelő szintű jóváhagyások megtörténtek-e,
  - o a kifizetési ellenőrzéseket a lebonyolító szerv szabályosan és teljeskörűen rögzítette-e a monitoring és információs rendszerben.
- l) A Nemzeti Hatóság szervezi az európai uniós források felhasználásáért felelős miniszter feladat- és hatáskörébe utalt HET végrehajtásával kapcsolatos jogorvoslati és törvényességi tevékenységet. Gondoskodik a HET források felhasználásával kapcsolatos szabálytalansági eljárások lefolytatásáról és elbírálja a felterjesztett kifogásokat a helyettes államtitkárságon belül, de a végrehajtástól funkcionálisan elkülönülő és döntésében független valamint – a minisztérium szervezeti és működési szabályai szerint – utasíthatatlan Fejlesztéspolitikai Jogi Főosztálya segítségével.
- m) A Nemzeti Hatóság gondoskodik a támogatások kifizetéséről az RRF Terv Végrehajtási és Közvetlen Uniós Forrás-koordinációs Főosztály Szerződéskezelési és Kifizetési Osztálya segítségével.
- n) A Nemzeti Hatóságnak a HET tervezése, végrehajtása és módosítása vonatkozásában tájékoztatási és együttműködési kötelezettsége van az államháztartásért felelős miniszter felé. Ennek kapcsán a tervezés során a programterületek kapcsán kialakult végső költségbeclésről, valamint a végrehajtás során a programterületekre kialakult költségekről adatszolgáltatás keretében tájékoztatja az államháztartásért felelős minisztert.
- o) A Nemzeti Hatóság kialakítja és működteti az RRF források felhasználásának monitoring és értékelési rendszerét. Az RRF Kontrolling és Ellenőrzési Főosztály Kontrolling Osztálya gondoskodik az előrehaladás nyomonkövetéséről, és a jelentéstétel, illetve az adatszolgáltatási igények végrehajtásáról.

A Nemzeti Hatóságon belül a HET reformjainak/beruházásainak végrehajtásáért felelős szervezeti egysége (főosztálya) funkcionálisan elkülönül a végrehajtás metodikai kidolgozását, a leírt eljárásrendek szerinti végrehajtás monitoringját és ellenőrzését végző szervezeti egységétől (főosztályától). A 3. funkcionálisan elkülönülő egység, a HEE szabálytalanságok és kifogáskezelést végző szervezeti egysége, ezáltal is biztosítva a lehatárolt, jól elkülönülő feladatköröket és a végrehajtástól független ellenőrzés lehetőségét.

A Nemzeti Hatóság szervezeti felépítése a 2/2021. (I. 14.) MvM utasítás 1. függeléke alapján.

Az RRF Kifogás és Szabálytalanságkezelési Osztály az RRF Terv Végrehajtásáért és Fejlesztéspolitikai Jogi Ügyekért felelős Helyettes Államtitkárságán belül a Fejlesztéspolitikai Jogi Főosztály alá tartozó szervezeti egység. Ez az osztály funkcionálisan elkülönül a másik két főosztálytól. Működésének alapja a helyettes államtitkárság szervezeti felépítését leíró a Miniszterelnökség Szervezeti és Működési Szabályzatáról szóló 14/2018. (VII. 3.) MvM utasítás módosításáról szóló 2/2021 (I. 14.) MvM utasítás 32.2. pontja. A 32.2.9. pont alapján a Fejlesztéspolitikai Jogi Főosztály az HEE források felhasználása során meghozandó szabálytalansági döntések és elbírálandó kifogások kapcsán ügyköre ellátása során nem utasítható, így biztosítható a szervezeti egység függetlensége.

Az RRF Kifogás és Szabálytalanságkezelési Osztály fő feladatai a következők:

- lefolytatja az HEE források felhasználásával kapcsolatos szabálytalansági eljárásokat, és meghozza a szabálytalansági döntéseket,
- elbírálja az HEE források felhasználásával kapcsolatos kifogásokat,
- eljárása során dokumentumalapú ellenőrzést végez, személyes meghallgatást tarthat, illetve helyszíni ellenőrzést végezhet,
- feladatainak ellátása érdekében információt, adatot kérhet a feladat- és hatáskörrel rendelkező szervezetektől.

A Nemzeti Hatóság humánerő kapacitása folyamatosan bővül, jellemzően Strukturális Alapok, Kohéziós Alapok, hazai támogatások lebonyolításában, irányító hatósági, közreműködő szervezeti feladatok ellátásában jártas szakemberek kerülnek felvételre.

A Nemzeti Hatóság munkáját segítő szakemberek bérét és foglalkoztatásának egyéb költségeit Magyarország központi költségvetése finanszírozza.

6. A Lebonyolító Szerv

A Lebonyolító Szerv a Kormányrendelet felhatalmazása alapján és az abban meghatározott feladatok ellátására a Nemzeti Hatósággal kötött lebonyolítási megállapodásban foglaltak szerint a Nemzeti Hatóság nevében járhat el. Feladatainak ellátásához alvállalkozót kizárólag átmeneti jelleggel vagy speciális szakterületen, a Nemzeti Hatóság által meghatározott érték felett, a Nemzeti Hatóság előzetes egyetértésével vonhat be. Az alvállalkozók teljesítéséért a Lebonyolító Szerv felelős.

A lebonyolító szervek kiválasztása esetén egyik fontos szempont a korábbi programozási időszakokban szerzett tapasztalat, és a szükséges humán és tárgyi infrastruktúra megléte.

A Lebonyolító szerv munkáját segítő szakemberek bérét és foglalkoztatásának egyéb költségeit lebonyolítói díj formájában Magyarország központi költségvetése finanszírozza.

7. Az audit hatóság

Az audit hatósági feladatok ellátását a Kormányrendelet szerint az államháztartásért felelős miniszter biztosítja, mely feladatra az **Európai Támogatásokat Auditáló Főigazgatóság (EUTAF)** került kijelölésre. Az EUTAF az uniós források auditálása és az HEE kapcsán ellátandó feladatok tekintetében széles körű tapasztalattal és megfelelő humán erő kapacitással, valamint infrastruktúrával rendelkezik.

Európai Támogatásokat Auditáló Főigazgatóság (EUTAF)	
Vezetője	dr. Dencső Balázs
Cím	1115 Budapest, Bartók Béla út 105-113.
Telefon	+36-1-795-2222
E-mail	balazs.dencso@eutaf.gov.hu

Az EUTAF 2010. július 1-én jött létre, a Pénzügyminisztérium fejezetén belül önállóan működő központi költségvetési szervként. Az EUTAF tevékenységére vonatkozó szabályokat az Európai Támogatásokat Auditáló Főigazgatóságról szóló 210/2010. (VI. 30.) Kormányrendelet tartalmazza. Szervezeti és Működési Szabályzatának 13. § (3) bekezdésében meghatározásra került, hogy az EUTAF „szakmai tekintetben független a minisztériumoktól, egyedi ügyekben nem utasítható”, feladat ellátása során az irányító hatóságok, közreműködő szervezetek, igazoló hatóság és a kedvezményezettekől is független. Az EUTAF nemcsak a hazai intézményrendszer része, hanem az Európai Unió ellenőrző szerve is.

EUTAF feladatai

Ellátja az Európai Unió meghatározott pénzügyi alapjai, valamint az egyéb európai nemzetközi támogatások Kormány által meghatározott ellenőrzési feladatait az államháztartásról szóló 2011. évi CXCV. törvény felhatalmazása alapján.

Ellenőrzési feladatokat lát el:

- 2007–2013 közötti programozási időszak tekintetében szükséges hatósági ellenőrzési feladatokat,
- 2014-2020 közötti programozási időszak tekintetében szükséges hatósági ellenőrzések (Európai Regionális Fejlesztési Alap, az Európai Szociális Alap, a Kohéziós Alap, a Leginkább Rászoruló Személyeket Támogató Európai Segítségnyújtási Alap, az Európai Tengerügyi és Halászati Alap, Menekültügyi, Migrációs és Integrációs Alap, a Belső Biztonsági Alap, a transznacionális Duna Program, az Interreg V-A Szlovákia-

Magyarország Együttműködési Program, az Interreg V-A Magyarország–Horvátország Együttműködési Program, az Interreg-IPA Magyarország–Szerbia Határon Átnyúló Együttműködési Program, a Magyarország–Szlovákia–Románia–Ukrajna ENI Határon Átnyúló Együttműködési Program),

- INTERREG III Közösségi Kezdeményezés programokkal kapcsolatosan,
- az európai területi együttműködési programokkal kapcsolatosan
- Norvég Finanszírozási Mechanizmussal, illetve az EGT Finanszírozási Mechanizmussal kapcsolatos ellenőrzéseket,
- a Svájci–Magyar Együttműködési Programmal kapcsolatosan,
- az Európai Unió Szolidaritási Alapjával kapcsolatosan.

Fenti tapasztalatok alátámasztják, hogy a HET végrehajtása során ugyancsak az EUTAF lássa el az audit hatóság feladatait, mely feladat ellátásához a szervezeten belül a személyi és tárgyi feltételek is adottak. A szervezet jelenlegi 140 fős statisztikai létszáma¹²² alapján a humánkapacitás biztosított a jogszabályban meghatározott feladatok ellátásához. Az EUTAF kapacitásait el kell osztani az RRF-re vonatkozó ellenőrzési feladatok ellátására, a finanszírozásának tervezése pedig folyamatban van (a 2022-es költségvetés a Parlament előtt van). A tagállam elkötelezett az összes RRP végrehajtásához és ellenőrzéséhez szükséges feltétel biztosítása mellett.

Az EUTAF a HET vonatkozásában:

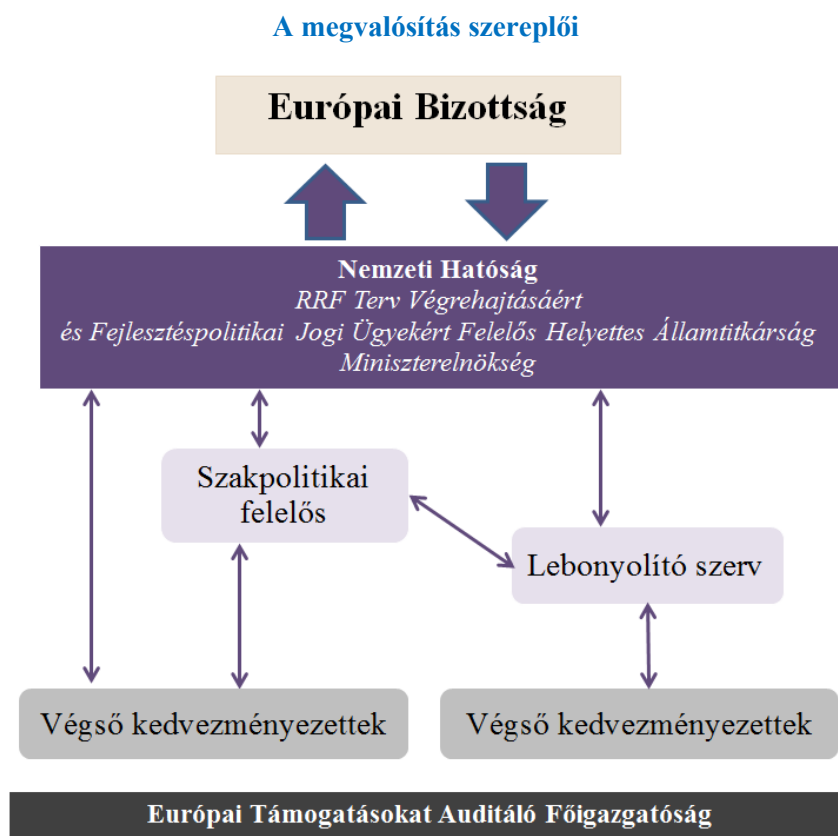
- elkészíti a HET végrehajtáshoz szükséges audit stratégiát és ez alapján auditálja az intézkedések végrehajtását,
- véleményezi az Európai Bizottság és az Európai Számvevőszék ellenőrzéseiben felvetett kérdésekre adandó tagállami választervezeteket, részt vesz a szükséges tárgyalások lefolytatásában, és
- kialakítja az Európai Bizottság és az Európai Számvevőszék által az audit hatósági tevékenység hatékonyságát vizsgáló ellenőrzések által felvetett kérdésekre adandó tagállami választ, lefolytatja a szükséges tárgyalásokat.

Az Audit Hatóság munkáját segítő szakemberek bérét és foglalkoztatásának egyéb költségeit Magyarország központi költségvetése finanszírozza.

---

¹²² 2021. I. negyedéves adatok alapján (viszonyítva a 2020 és 2019-es I. negyedéves adatokhoz) Link: https://eutaf.kormany.hu/?_preview=1467d536-760c-baa9-5b39-0000314a571e (Letöltés: 2020.05.05.)

Összefoglaló a megvalósítás szereplőiről

Az ábra szemléleti a megvalósítás szereplőit és az információáramlást a résztvevők között. Fő koordinátor a **Nemzeti Hatóság**. A tervezés során és a megvalósítás nyomonkövetésében is kiemelt szerepe van a **szakpolitikai felelősöknek**. A tervezés során a szakpolitikai felelős szakmai inputokat ad, a megvalósítás során pedig előírt rendszerességgel adatszolgáltatást teljesít a Nemzeti Hatóság felé. Az együttműködés elősegíti a Nemzeti Hatóság mérőföldkövek teljesülésére vonatkozó jelentéstételi kötelezettségének teljesítését, valamint a végső kedvezményezettek munkájának szoros nyomonkövetését. Az összegyűjtött adatok, valamint a végső kedvezményezettek által a monitoring rendszerben rögzített adatok megbízhatóságát dokumentum alapú és helyszíni ellenőrzés fogja garantálni.

Az Európai Bizottsággal történő kommunikációt, jelentéstételi tevékenységeket a Nemzeti Hatóság végzi. Az első szintű ellenőrzést (dokumentum alapú és helyszíni ellenőrzés formájában) a Nemzeti Hatóság végzi. A Nemzeti Hatóság munkáját **Lebonyolító Szervezet** segítheti, arra kötött írásbeli megállapodás alapján. A Lebonyolító Szervezet jogszabályi kijelölésének feltétele a szervezetnél rendelkezésre álló megfelelő szaktudás, és a kapcsolódó kapacitás megléte. A Lebonyolító Szervezet munkáját a megállapodásban foglaltak szerint a Nemzeti Hatóság ellenőrzi és irányítja.

A Nemzeti Hatóság (vagy kijelölése esetén a Lebonyolító Szervezet) által hozott döntések elleni kifogást, továbbá szabálytalansági gyanú esetén annak kivizsgálását, a Fejlesztéspolitikai Jogi Főosztályon működő RRF Kifogás és Szabálytalanságkezelési Osztály végzi, mely eljárására nézve független, döntését tekintve pedig utasíthatatlan szervezeti egységként működik.

Az Audit Hatóság feladatait az **EUTAF** végzi.

A közpénzek felhasználását, továbbá a minisztériumok működését az **Állami Számvevőszék (ÁSZ)**, valamint a **Kormányzati Ellenőrzési Hivatal (KEHI)** is ellenőrzi.

A KEHI jogállását az államháztartásról szóló [2011. évi CXCV. törvény](#), valamint a Kormányzati Ellenőrzési Hivatalról szóló [355/2011. \(XII. 30.\) Korm. rendelet](#) szabályozza.

A KEHI az ellenőrzött szerv szervezetétől függetlenül működő, elsősorban a közpénzek felhasználását, a nemzeti vagyonnal való gazdálkodást, annak megóvását, a közfeladatok hatékony, gazdaságos és eredményes ellátását vizsgáló tárgyilagos, tényfeltáró, következtetéseket levonó és javaslatokat megfogalmazó ellenőrzési tevékenységet végez ellenőrzési terv alapján. Az ellenőrzésről jelentést készít, annak végrehajtását nyomonköveti.

Az ÁSZ az Országgyűlés legfőbb pénzügyi-gazdasági ellenőrző szerve. Az Állami Számvevőszékről szóló 2011. évi LXVI. törvény (a továbbiakban: ÁSZ tv.) garanciális rendelkezése, hogy tevékenységét az ÁSZ elnöke által jóváhagyott, féléves ellenőrzési terv alapján végzi. Az ÁSZ ellenőrzési tervét az Országgyűlés részére átadja és honlapján közzéteszi. Törvényben meghatározott feladatkörében az ÁSZ megállapításaival és javaslataival támogatja az Országgyűlést, annak bizottságait, valamint az ellenőrzött szervezetek munkáját.

Az intézményrendszer minden szereplőjének HET végrehajtáshoz kapcsolódó feladatellátását Magyarország központi költségvetése finanszírozza.

Összeférhetlenség, integritás, a kettős finanszírozás elkerülése

Az összes HET-ből finanszírozott intézkedés végrehajtása során kiemelt figyelmet fordítunk az uniós és nemzeti jogszabályok betartására, különös tekintettel az esélyegyenlőség és egyenlő elbánás, a szabad verseny, az akadémiai függetlenség, a közbeszerzési kötelezettség széleskörű alkalmazására, valamint az állami támogatási szabályokra vonatkozóan. A Kormányrendelet, a megjelentetésre kerülő pályázati felhívások, valamint az alkalmazandó támogatási szerződés és támogatói okirat minta is erre figyelemmel készül el.

Az állami támogatási szabályok érvényesítésének garanciája, hogy Magyarországon a Nemzeti Hatósággal egyazon államtitkár felügyelete alatt működik a Támogatásokat Vizsgáló Iroda (TVI) is, mely az állami támogatások versenyszempontú ellenőrzésének központi koordináló szerve. A TVI a terv benyújtásához – a reformok és beruházások állami támogatási szempontból történő vizsgálatával –, valamint a terv megvalósításához – a megjelentetésre kerülő felhívások állami támogatási szempontból történő vizsgálatával – is segítséget nyújt.

A Kormányrendelet kiemelt hangsúlyt helyez továbbá a 2021/241/EU rendelet által a tagállami intézményrendszer és a végső kedvezményezettek forrásfelhasználásával szemben támasztott alábbi elvárásokra:

- kettős finanszírozás elkerülése,
- az összeférhetlenség kiküszöbölésével szemben támasztott követelmények, valamint
- a csalás-és korrupció elleni fellépés teljesítése.

Ennek értelmében a HET végrehajtásában résztvevő valamennyi szerv köteles olyan ellenőrzési rendszert működtetni, mely a fenti elvárásoknak megfelel.

A kettős finanszírozás elkerülését

- a programok közötti lehatárolások megléte (a 3. rész 2. pontjában foglaltak szerint),
- az intézményrendszer felépítése, továbbá a fejlesztéspolitikai központi koordináció és intézményeinek működése (3. rész 2. pontjában foglaltak szerint), továbbá

- a fejlesztéspolitikai egységes monitoring és információs rendszer (FAIR/EUPR) használata (mely azonos az MFF és a HEE források felhasználását illetően is) és a rendszerbe épített ellenőrző funkciók léte garantálja.

Összeférhetlenségre vonatkozó szabályok

Az összeférhetlenség szigorú szabályait a Kormányrendelet részletesen rendezi. **A Nemzeti Hatóság hivatalból ügyel arra, hogy összeférhetetlen személy az ügyben ne járjon el. Az összeférhetlenség kiszűrése nyilatkozási elven** (pl. döntés előkészítő bizottság résztvevői összeférhetlenségi nyilatkozatot tesznek), **valamint bejelentések által történik.** A bejelentések kivizsgálásáról a Nemzeti Hatóság gondoskodik. A Nemzeti Hatóság az összeférhetlenségi ügyeket soron kívül intézi el. Az a munkatárs, aki észleli, hogy egy ügyben összeférhetetlen, ezt haladéktalanul írásban bejelenti a Nemzeti Hatóság részére. A bejelentésben megjelöli az összeférhetlenség okát is. Az a személy, aki a lefolytatott eljárásban pályázó, kedvezményezett vagy jogos érdekét egyébként igazolja, jogosult bejelenteni, ha az ügyben összeférhetlenséget észlel. Nem tehet érdemi intézkedést az ügyben az, aki bejelentette összeférhetlenségét, és az, aki a rá vonatkozóan megtett bejelentésben foglaltakat elismerte.

Főszabály szerint a támogatási *döntés előkészítésében és meghozatalában* nem vehet részt

- a) a pályázó,
- b) a pályázó vezető tisztségviselője és más képviselője, felügyelő bizottságának tagja, könyvvizsgálója,
- c) a pályázó tagja (részvényese) vagy a pályázóban legalább a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény (a továbbiakban: Ptk.) szerinti többségi befolyással rendelkező személy,
- d) a pályázóval munkavégzésre irányuló jogviszonyban álló személy,
- e) az a személy, aki a pályázó tekintetében a támogatási kérelem benyújtását megelőző egy évben a b), a c) vagy a d) pont szerint minősült,
- f) az a)–e) pont szerinti személy Ptk. szerinti hozzátartozója,
- g) az a személy, akitől az ügy elfogulatlan megítélése egyéb okból nem várható.

Folyamatba épített *dokumentumalapú ellenőrzést, helyszíni ellenőrzést* nem végezheti

- a) az ellenőrzés alá vont személy,
- b) az ellenőrzés alá vont személy vezető tisztségviselője és más képviselője, felügyelő bizottságának tagja, könyvvizsgálója,
- c) az ellenőrzés alá vont személy tagja (részvényese) vagy az ellenőrzés alá vont személyben legalább a Ptk. szerinti többségi befolyással rendelkező személy
- d) az ellenőrzés alá vont személlyel munkavégzésre irányuló jogviszonyban álló személy,
- e) az a személy, aki az ellenőrzés alá vont személy tekintetében az ellenőrzés megkezdését megelőző egy évben a b), a c) vagy a d) pont szerint minősült,
- f) az a)–e) pont szerinti személy hozzátartozója,
- h) az a személy, akitől az ügy elfogulatlan megítélése egyéb okból nem várható.

A *szabálytalansági ügy elintézésében* nem vehet részt

- a) a kedvezményezett, továbbá az, akinek jogaira vagy kötelezettségeire az eljárás eredménye kihatással lehet
- b) az a) pontban meghatározott személy vezető tisztségviselője és más képviselője, felügyelő bizottságának tagja, könyvvizsgálója,
- c) az a) pontban meghatározott személy tagja (részvényese) vagy az a) pontban meghatározott személyben legalább a Ptk. szerinti többségi befolyással rendelkező személy,

d) az a) pontban meghatározott személlyel munkavégzésre irányuló jogviszonyban álló személy,

e) az a személy, aki az a) pontban meghatározott személy tekintetében a szabálytalansági eljárás megindítását megelőző egy évben a b), a c) vagy a d) pont szerint minősült,

f) az a)–e) pont szerinti személy hozzátartozója,

g) akitől az ügy elfogulatlan megítélése egyéb okból nem várható.

A *kifogás elbírálásában* nem vehet részt az, aki a kifogásolt döntés vagy a tárgyi szabálytalansági döntés meghozatalában részt vett.

A kormánytisztviselőkre vonatkozó további összeférhetlenségi szabályok

A Nemzeti Hatóság és a szakpolitikai felelősök munkatársait további, forrásfelhasználástól független, összeférhetlenségi szabályok kötik a kormányzati igazgatásról szóló 2018. évi CXXV. törvényben (a továbbiakban: Kit.) foglaltak alapján. Eszerint a kormánytisztviselő köteles haladéktalanul írásban bejelenteni, ha vele szemben törvényben meghatározott összeférhetlenségi ok merül fel, illetve, ha kormányzati szolgálati jogviszonyának fennállása alatt összeférhetetlen helyzetbe kerül. Ha a munkáltatói jogkör gyakorlójának összeférhetlenségi ok jut a tudomására, a jogkövetkezmények megjelölésével köteles haladéktalanul írásban felszólítani a kormánytisztviselőt, hogy az összeférhetlenséget harminc napon belül szüntesse meg (összeférhetlenség megszüntetésére irányuló írásbeli felszólítás). Amennyiben a kormánytisztviselő az összeférhetlenséget a felszólítás kézbesítésétől számított harminc napon belül nem szünteti meg, kormányzati szolgálati jogviszonya megszűnik.

Összeférhetlenségi szabályokat továbbá a Magyar Kormánytisztviselői Kar Hivatásetikai Kódexe (a továbbiakban: Kódex) is rögzít az alábbiak szerint.

A kormánytisztviselők különös gondot fordítanak arra, hogy a foglalkoztató szervnél végzett munka teljes időtartama alatt maradéktalanul eleget tegyenek a jogszabályokban előírt összeférhetlenséggel kapcsolatos bejelentési kötelezettségeiknek. Továbbá a kormánytisztviselők a jogszabályi előírások alapján gyakorolható tevékenységek körében sem folytatnak semmilyen más, akár kereső, akár nem kereső tevékenységet, és nem töltenek be olyan tisztséget, beosztást, foglalkozást, amely összeegyeztethetetlen a foglalkoztató szervnél folytatott munkával, vagy veszélyezteti annak jogszerű és etikus ellátását. Kétség esetén kikérik a bejelentés fogadó és felettesük véleményét.

A jogszabályi előírások alapján gyakorolható tevékenységek tekintetében a kormánytisztviselők gondosan ügyelnek arra, hogy ne fogadjanak el olyan felkéréseket, amelyek alapján bárki is a meghívó, vagy felkérő fél lekötelezettjének tekintheti őket. Ha egy, a foglalkoztató szervtől támogatást vagy megrendelést kapó, költségvetési, közoktatási és felsőoktatási szervezetrendszeren kívüli szervezet munkahelyükkel összefüggésbe hozható témában előadói, oktatói, szerzői, szerkesztői tevékenységre vagy bármilyen egyéb közreműködésre kér fel őket, a felkérés elfogadása esetén sem fogadnak el ilyen tevékenységünkért semmiféle ellenszolgáltatást.

Csalás, korrupció

Magyarország **Alaptörvénye** rögzíti, hogy a központi költségvetésből csak olyan szervezet részére nyújtható támogatás, vagy teljesíthető szerződés alapján kifizetés, amelynek tulajdonosi szerkezete, felépítése, valamint a támogatás felhasználására irányuló tevékenysége átlátható.

Az Alaptörvény által előírtak az államháztartásról szóló 2011. évi CXCV. törvényben (Áht.) és annak végrehajtási rendeletében (368/2011.(XII. 31.) Kormányrendelet) részletesen is szabályozásra kerülnek, pontosan meghatározva a költségvetési támogatások felhasználásának

szabályait, beleértve a támogatás jogosulatlan igénybevétele, jogszabálysértő vagy nem rendeltetésszerű felhasználása esetén alkalmazható jogkövetkezmények körét is.

A fentieken túl, a **Büntető Törvénykönyvben** (Btk.) külön tényállásként került nevesítésre a költségvetési csalás, továbbá a költségvetési csaláshoz kapcsolódó felügyeleti vagy ellenőrzési kötelezettség elmulasztása. A Btk. számos olyan tényállást is büntetni rendel, mely a költségvetési csalás mellett szabálytalanság megvalósítása során követhet el a kedvezményezett (például közokirat hamisítás, hamis magánokirat felhasználása).

A korrupcióellenes intézkedéseket erősíti, hogy a Magyar Kormány elfogadott egy 2020-2022 évi időszakra szóló középtávú stratégiát a **Nemzeti Korrupcióellenes Stratégiát**, mely elérhető a <https://korrupciomegelozes.kormany.hu> oldalon.

A Korrupcióellenes Stratégia központi célja olyan feltételek kialakítása, amelyek elősegítik a korrupciós helyzetek időben történő felismerését, kezelését, és ezzel támogatják a közigazgatás és a társadalom valamennyi szereplőjét abban, hogy az ilyen típusú veszélyeket meg tudják előzni, felismerjék, illetve kezeljék azokat. A Korrupcióellenes Stratégia egyben rávilágít minden olyan lehetőségre és eszközre, amelyek igénybe vétele a korrupció ártalmainak törvényes kezelésére szolgál.

A Nemzeti Korrupcióellenes Stratégiában nevesített beavatkozások megvalósítását szolgáló konkrét intézkedéseket és azok felelőseit, ütemezését külön intézkedési terv rögzíti, amely egyben biztosítja az intézkedések végrehajtásának nyomon követését is az abban meghatározott beszámolási és jelentéstételi rendben. A Nemzeti Korrupcióellenes Stratégia hatálya kiterjed a közszféra, az állami tulajdonú vállalatok és a versenyszféra, illetve a társadalom egészére.

A **Kormányrendelet** rendelkezik a csalás-és korrupcióellenes intézkedések szükségességéről, az ehhez kapcsolódó politika kidolgozásáról. A **HEE Csalás Ellenes Stratégia** célja, hogy meghatározza és dokumentálja az Európai Unió, valamint Magyarország pénzügyi érdekeinek hatékony védelme érdekében a HEE támogatásait kezelő intézményrendszer csalás elleni tevékenységét, az azokhoz kapcsolódó intézkedéseket és irányelveket.

A Nemzeti Hatóság a Stratégia megalkotásával hangsúlyt kíván fektetni a csalás elleni értéktudatosság erősítésére, az uniós forrásokkal való szándékos visszaéléstől való elrettentésre, továbbá növelni kívánja a támogatáskezelő intézményrendszerbe vetett közbizalmat.

A HEE Csalás Ellenes Stratégia célja továbbá, hogy növelje az HEE forrásfelhasználás szabályosságát, hatékonyságát, eredményességét és átláthatóságát, valamint eredményesebbé kívánja tenni a csalás eseteinek feltárását, ezáltal is csökkentve a lehetséges pénzügyi következményeket. Ennek érdekében a Csalás Ellenes Stratégia a hatályos, Európai Unió és a hazai pénzügyi érdekvédelemre vonatkozó jogszabályokkal, alapelvekkel és iránymutatásokkal összhangban határozza meg a csalás elleni küzdelem tekintetében érintett intézményrendszert, a támogatáspolitikai intézmények feladatait és felelősségi körét, valamint a kapcsolódó alapfogalmakat.

A HEE Csalás Ellenes Stratégiában megfogalmazásra kerülnek azon eljárások, amelyek keretében az integritás irányítási rendszer részeként, a szervezet működésével összefüggő integritási és korrupciós kockázatok és bejelentések a Miniszterelnökség intézményrendszerében kezelendők.

A csalás, vagy korrupció alapos gyanúja esetén a Nemzeti Hatóság a végső kedvezményezettel támogatási jogviszonyt nem létesíthet, a már létrejött támogatási szerződést szükség esetén megszüntetheti és büntetőeljárást kezdeményezhet.

További fontos csalás ellenes intézkedési elem a **nyilvánosság és átláthatóság**, melynek a www.palyazat.gov.hu központi honlapot alkalmazva teszünk eleget. A honlapon megtalálhatóak valamennyi támogatásban részesített projekt főbb adatai, a felhívások, útmutatók, szerződésminták.

Az információs önrendelkezési jogról és az információszabadságról szóló 2011. évi CXII. törvény (Infotv.) rendelkezései alapján továbbá közfeladatot ellátó szervezeteknek lehetővé kell tennie, hogy a kezelésében lévő **közérdekű adatot** és közérdekből nyilvános adatot – törvényben meghatározott kivételekkel – erre irányuló igény alapján **bárki megismerhesse**. Ha a tájékoztatásra kötelezett a tájékoztatást megtagadja, az igénylő a tájékoztatásra kötelezett felett törvényességi felügyelet gyakorlására jogosult szerv eljárását kezdeményezheti.

Az európai uniós források tekintetében továbbá a www.anti-lop.hu weboldalon **közérdekű bejelentő rendszer került kialakításra**, melyen keresztül az uniós támogatással kapcsolatban a bejelentő tudomására jutott visszaéléseket, jogszabálysértéseket lehet bejelenteni anonim módon. Ezen a felületen a bejelentések nyomán tett intézkedésekről is tájékozódni lehet. Ezt a honlapot a HET megvalósítása során is alkalmazhatják a bejelentők.

Fontos csalás ellenes intézkedés az **átláthatóság vizsgálata**. Magyarország Alaptörvénye szerint a központi költségvetésből csak olyan szervezet részére nyújtható támogatás, vagy teljesíthető szerződés alapján kifizetés, amelynek tulajdonosi szerkezete, felépítése, valamint a támogatás felhasználására irányuló tevékenysége átlátható. Ezért a HET pályáztatási folyamata során a FAIR rendszer elektronikus pályázat kitöltő felületén a pályázói oldalon megjelenő pályázati űrlap tartalmazni fog egy úgynevezett átláthatósági nyilatkozat részt az MFF források esetén bonyolított pályáztatási folyamat mintájára.

A korrupció ellenes intézkedést segíti a Kormányrendelet azon pontja, mely előírja a HET végrehajtása során szükséges **közbeszerzési ellenőrzési kötelezettséget** a Nemzeti Hatóság számára. Ennek részletes szabályait az MFF források hazai felhasználását szabályozó, jogszabály határozza meg, ezzel is biztosítva az eljárások egységes kezelését és az esetleges csalások, kettős finanszírozási esetek megfelelő időben történő feltárását és kezelését.

További korrupció ellenes intézkedés a támogatási szerződés/támogatói okirat sablonba beépítendő **korrupció-ellenes záradék**, mely a következő:

„A Kedvezményezett nem követhet el, nem engedélyezhet, illetve harmadik személyt nem jogosíthat fel olyan cselekményekre, amely a közélet tisztaságára vonatkozó, valamint a korrupció-ellenes jogszabályok megsértését eredményezi. A Kedvezményezett nem fogadhat el, nem ajánlhat fel és nem adhat az eljáró harmadik személynek ajándékot, illetve pénzbeli vagy nem pénzbeli juttatást.”

Képzések

A Nemzeti Hatóság (Lebonyolító szervezet) munkatársai részt vesznek a szervezett csalás és korrupció elleni képzéseken.

A **specializált képzést** az intézményrendszer munkatársai számára az **OLAF Koordinációs Iroda** munkatársai tartják. Ennek érdekében 2021 tavaszán megtörtént az OLAF Koordinációs Iroda felkérése a kapcsolódó képzések megtartására.

A **Nemzeti Közszerzői Egyetem** „Integritás – a láthatatlan védelem” címmel tematikus csatornát hirdetett az intézményrendszer kollégái számára. A csatorna az integritásmenedzsment eszközöket (pl. hivatásetikát, kockázatkezelést és korrupció-megelőzést) bemutató olyan közösségi oldal, amely hírekkel, eseményekkel és hosszabb blogbejegyzésekkel nyújt segítséget a kollégáknak. A csatornára feliratkozóknak lehetőségük van hozzászólni a közzétett bejegyzésekhez, kérdezni és segítséget kérni a szakértőktől, vagy

esetleg egy általuk fontosnak tartott témát javasolni későbbi feldolgozásra. A csatornák a belső képzés keretében alábbi linken érhetőek el: <https://probono.uni-nke.hu/onfejlesztés/>.

A korábbi programozási időszakok (2007-2013 és 2014-2020) szabálytalanságkezelési tapasztalataiból **összegyűjtött jogesetek** segítik az intézményrendszer kollégáit. A jogeset gyűjtemény alapján a Nemzeti Hatóság (Lebonyolító Szervezet) a munkatársainak **belső képzéseket** szervez.

Csalásmegelőzés eszközei a monitoring és információs (FAIR/EUPR) rendszerben

EUPR rendelkezik közhiteles adatbázisokkal, melyekből a kialakított adatkapcsolatok révén érkezik adat. Az egységes monitoring és információs rendszerben továbbá egy speciális funkció kerül kialakításra a csalások megelőzése céljából. A funkció célja, hogy az EUPR-ben a döntéshozóknak első kézből rendelkezésre álljanak olyan információk, melyek az egyes pályázók, kedvezményezettek esetén elősegítik, támogatják a csalások- és visszaélések megelőzését, korai felderítését.

Kitöltőprogram

A pályázók az EPTK felületen kitöltőprogram segítségével tudják kitölteni pályázatukat. A kitöltő programba beépített kontrollok már ebben a fázisban ellenőrzéseket tesznek lehetővé a támogató számára.

Például:

- A kitöltőprogramban adószám szűrés beépítésére van lehetőség, mely segítségével csak a megadott adószámmal rendelkezők nyújthatnak be támogatási kérelmet.
- A gazdálkodási formakód a felhívásban meghatározott szűrt listából választható ki.
- Lehetőség van megadni az alapítás időpontjára vonatkozó figyelést.
- A kitöltő programban kötelezően szükséges megadni, hogy átláthatósági szempontból melyik csoportba tartozik a pályázó. (Amennyiben nem törvény erejénél fogva átlátható szervezet, az átláthatósági nyilatkozat funkciót kötelező kitölteni.)
- Amennyiben a Nemzeti Hatóság azt kéri, a kitöltő programban szükséges megadni a tulajdonosi szerkezetre vonatkozó adatokat is a Pályázó tulajdonosai és a Pályázó más vállalkozásai funkciókban.
- A kitöltőprogram figyeli a projekt kezdő/záró dátumát, illetve a projektidőszak maximális hosszát.
- A kitöltőprogramba beépítésre kerülnek a felhívásban meghatározott költségvetési korlátokra vonatkozó százalékos ellenőrzések, amennyiben a felhívás megállapít ilyet.
- Amennyiben a Nemzeti Hatóság kéri, a kitöltő programban szükséges megadni a projekthez szükséges közbeszerzési eljárások összefoglalóját.
- Amennyiben a támogatási konstrukció tartalmaz de minimis állami támogatás kategóriát, a kitöltő programban szükséges megadni a de minimis támogatáshoz kapcsolódó adatokat a Csekély összegű nyilatkozat és a Csekély összegű támogatás funkciókban.
- Amennyiben a felhívás rendelkezik fajlagos költségekről, úgy a fajlagos költségek ellenőrzésére is lehetőség van.
- Amennyiben a Nemzeti Hatóság kéri, szükséges megadni a szervezet megelőző évekre vonatkozó gazdálkodási adatait. stb.

A kitöltőprogramban továbbá szükséges rögzíteni a korábban a szervezet számára nyújtott uniós, illetve hazai forrásból nyújtott támogatásokat, ezzel is elkerülve a kettősfinanszírozást.

FAIR Közbeszerzés ellenőrzése

A FAIR Közbeszerzés ellenőrzés modul 2020 végén összekapcsolásra került az Elektronikus Közbeszerzési Rendszerrel (EKR) rendszerrel, hogy hiteles forrásból származó strukturált

adatok, és a teljeskörű közbeszerzési dokumentáció közvetlenül rendelkezésre álljon a közbeszerzés ellenőrzés feladatához.

Az EKR – FAIR Közbeszerzés modul adatkapcsolat legfőbb előnye, hogy mindig a legfrissebb, legaktuálisabb adatok kerülnek átadásra a közbeszerzés ellenőrzésekhez, valamint, hogy az átemelt adatok összetett kontrollrendszerét az EKR rendszer garantálja: s így a FAIR Közbeszerzés modulba már a beépített EKR kontrollok és ellenőrzési szempontok szerint hitelesített, megbízható, ellenőrzött, pontos adatok kerülnek át.

A FAIR moduljai és az ARACHNE kontrollok

A FAIR moduljai **az ARACHNE kontrollok figyelembevételével kerültek kialakításra.**

Például:

- Követeléskezelés modulban nyomonkövethető, hogy a múltban kerültek-e előírásra pénzügyi korrekciók a kedvezményezett számára.
- A Szerződéskezelés és Finanszírozás modulban indokolni kell, ha 15% feletti a növekmény egyház, vagy közszféra szervezet esetében
- Vizsgálja a szerződés hatályának eredeti végdátuma és a valós végdátum közötti különbséget. A cél azoknak a szerződéseknek az azonosítása, ahol ez a különbség vagy nagyobb, mint a kontrollcsoport átlaga, vagy nagyprojekt/ kiemelt projekt esetén nagyobb, mint 180 nap.
- Figyelmeztető üzenet van a teljesítés dátumára és a számla keltére, ha korábbi, mint a támogatási kérelem benyújtásának dátuma.
- Számla sorszám egyezőség vizsgálatot végez a rendszer, egyezőség esetén pedig figyelmeztet. A sorszám egyezőségre külön rá is lehet keresni a felületen elhelyezett gombbal. stb.

ARACHNE adatszolgáltatás a FAIR rendszerből kinyert adatokból az MFF működési metodikája szerint történik a HEE-vel közös rendszerhasználat okán.

Csalás rögzítése a FAIR Szabálytalanság modulban és az EDES rendszer használata

A Szabálytalanság modulban rögzíthető a szabálytalanság minősítése, kiválasztható az IRQ3 és 5 kód (csalás gyanú, jogerős csalás).

Az EDES rendszerben levő adatok manuális felvitellel kerülnek be az EUPR rendszerbe. Az adatok a Közhiteles adatok lekérése menüpont alatt tekinthetők meg minden projektnél.

Közbeszerzésekre vonatkozó szabályok

Közbeszerzésre kötelezettek általános bemutatása

A közbeszerzésekről szóló 2015. évi CXLI. törvény (a továbbiakban: Kbt.) részletesen és széleskörűen rendelkezik az ajánlatkérő szervezetek köréről, amelyek kötelesek közbeszerzési eljárást lefolytatni.

Eszerint a Kbt. 5. § (1) bekezdésben nevesített ajánlatkérő szervezetek a következők: a minisztériumok, a központi beszerző szervek, az állam, a költségvetési szervek, **közalapítványok**, helyi önkormányzatok, helyi és országos nemzetiségi önkormányzatok, a helyi és nemzetiségi önkormányzatok társulások, a területfejlesztési önkormányzati társulás, a térségi fejlesztési tanács, a Kbt. 9. § (1) bekezdés h)-i) pontja szerinti jogi személyek, akik egyéb ajánlatkérői szervek meghatározó befolyása alatt állnak.

Kbt. 5. § (1) bekezdés e) pontja szerint **ajánlatkérőnek minősül továbbá** az a jogképes szervezet, amit nem ipari vagy kereskedelmi jellegű, hanem **közérdekű tevékenység folytatása céljából hoztak létre**, vagy bármilyen mértékben közérdekű tevékenységet lát el,

feltéve, ha a jogképes szervezet felett egy vagy több egyéb a Kbt. 5. § (1) bekezdés a) - e) pontja szerinti szervezet, az Országgyűlés vagy a Kormány közvetlenül vagy közvetve meghatározó befolyást képes gyakorolni, vagy a működését többségében a fent felsorolt szervezet finanszírozza.

Kbt. 5. § (2) bekezdése szerint **ajánlatkérőnek minősül** az szervezet vagy személy is, mely nem tartozik a Kbt. 5. § (1) bekezdés hatálya alá, de a **támogatásból valósít meg beszerzést**, melynek becsült értéke eléri vagy meghaladja az uniós közbeszerzési értékhatárt, továbbá ezt a beszerzést többségi részben támogatják, vagy a beszerzésének becsült értéke a nemzeti közbeszerzési értékhatárokat eléri vagy meghaladja, továbbá ezt a beszerzését 75%-ot meghaladó mértékben támogatja egy vagy több Kbt. 5. § (1) bekezdésében meghatározott szervezet vagy személy, ha az

- építési beruházás, amely a Kbt. 1. melléklet szerinti mélyépítést foglal magába,
- építési beruházások közül a kórház, a sportlétesítmény, a szabadidős és szórakoztató létesítmény, az iskola, a felsőoktatási épület, a közigazgatási rendeltetésű épület építési feladat,
- vagy olyan szolgáltatás megrendelése, ami a fenti építési beruházásokhoz kapcsolódik.

A Kbt. szerint **ajánlatkérő lehet még az a szervezet is, amely önkéntesen vagy szerződésben vállalja**, valamint esetleg további jogszabály kötelezővé teszi számára, hogy a Kbt.-ben foglaltak alapján közbeszerzési eljárás lefolytatásával elégítse ki beszerzési igényeit. Az önként csatlakozóknak természetesen a Kbt. valamennyi rendelkezését be kell tartaniuk.

A közszolgáltatókra speciális közbeszerzési szabályok irányadóak: a 2014/25/EU irányelv szabályaival összhangban.

Az összeférhetlenség vizsgálata a közbeszerzési eljárásokban

Kiemelten fontos, hogy az összeférhetlenségi szabályok ne csak az intézményrendszeren belül érvényesüljenek, hanem a forrásfelhasználás során is, különös tekintettel a támogatásból megvalósuló közbeszerzési eljárásokra. Erre azért is nagy hangsúlyt fektet a nemzeti hatóság, mert a közbeszerzés során felmerülő összeférhetlenségek miatt a gazdasági szereplők elveszíthetik a közbeszerzésekbe vetett bizalmukat, ami visszatarthatja őket az ajánlattételtől, így az összeférhetlenség akár a verseny korlátozására is alkalmas lehet.

A közbeszerzések esetében **összeférhetlenség felmerülhet mind ajánlatkérői, mind ajánlattevői oldalon**, melyek elkerülése érdekében a közbeszerzésekről szóló 2015. évi CXLI. törvény (a továbbiakban: Kbt.) részletes szabályozást tartalmaz a közbeszerzési eljárások alanyainak összeférhetlenségére vonatkozóan. Elsődleges cél az összeférhetlenség elkerülése, illetőleg amennyiben az már fennáll, úgy annak kezelése.

A törvény elsődlegesen az ajánlatkérőkre ró kötelezettséget, amikor kimondja, hogy az ajánlatkérő köteles minden szükséges intézkedést megtenni annak érdekében, hogy elkerülje az összeférhetlenséget és a verseny tisztaságának sérelmét eredményező helyzetek kialakulását.

Összeférhetetlen és nem vehet részt az eljárás előkészítésében és lefolytatásában az ajánlatkérő nevében olyan személy vagy szervezet, amely funkcióinak pártatlan és tárgyilagos gyakorlására bármely okból, így különösen gazdasági vagy más érdek vagy az eljárásban részt vevő gazdasági szereplővel fennálló más közös érdek miatt nem képes.

Ajánlatkérő ezen esetekben köteles felhívni az eljárás előkészítésébe bevont személy vagy szervezet figyelmét arra, ha – különösen az általa megszerzett többlet-információkra

tekintettel – a közbeszerzési eljárásban történő részvétele összeférhetlenséget eredményezne.

Az ajánlatkérő nevében eljáró és az ajánlatkérő által az eljárással vagy annak előkészítésével kapcsolatos tevékenységbe bevont személy vagy szervezet az eljárás lefolytatását megelőzően írásbeli nyilatkozatot tesz arról, hogy vele szemben fennáll-e összeférhetlenség.

Összeférhetetlen és nem vehet részt az eljárásban ajánlattevőként, részvételre jelentkezőként, alvállalkozóként vagy az alkalmasság igazolásában részt vevő szervezetként

a) az ajánlatkérő által az eljárással vagy annak előkészítésével kapcsolatos tevékenységbe bevont személy vagy szervezet,

b) az a szervezet, amelynek

ba) vezető tisztségviselőjét vagy felügyelőbizottságának tagját,

bb) tulajdonosát,

bc) a ba)–bb) pont szerinti személy közös háztartásban élő hozzátartozóját az ajánlatkérő az eljárással vagy annak előkészítésével kapcsolatos tevékenységbe bevonta,

ha közreműködése az eljárásban a verseny tisztaságának sérelmét eredményezheti.

A szabályozás szigorú, az összeférhetlenség megállapításához nincs szükség a verseny tisztaságának tényleges sérelmére, elegendő, ha annak lehetősége felmerül.

Az összeférhetlenség **szankcionálása során a fokozatosság érvényesül**. Az érintett gazdasági szereplőt csak akkor kell kizárni az eljárásból, ha a fenti összeférhetlenségi esetekből, illetve a közbeszerzési eljárás előkészítésében való előzetes bevonásából eredő versenytorzulást más módon nem lehet orvosolni, figyelemmel arra is, hogy az Európai Unió Bíróságának esetjoga nem fogadja el az összeférhetlenség tekintetében a közbeszerzési eljárásokból való automatikus kizárást eredményező megdönthetetlen törvényi vélelmeket.

Az összeférhetlenség elkerülésének, illetve kezelésének törvényi garanciája mellett a nemzeti hatóság is különös figyelmet fordít az összeférhetlenségi szabályok betartásának ellenőrzésére mind az ajánlatkérők, mint az ajánlattevők tekintetében.

Az ajánlattevővel szemben különösen az az elvárás, hogy

- az összeférhetlenségi helyzetek kialakulását elkerülje, az összeférhetlenség alóli kivételre hivatkozás esetén biztosítsa a jogszabályi feltételek maradéktalan teljesülését,
- írásban dokumentáltan tegyen eleget a törvényben meghatározott figyelem felhívási kötelezettségének,
- gondoskodjon az összeférhetlenségi nyilatkozatok megtételéről, napra készen tartásáról, változások követéséről
- az ajánlattevőre felhívni kívánt gazdasági szereplők kiválasztása során az ajánlatkérő és a gazdasági szereplők döntéshozóinak, vezető tisztségviselőinek stb. személyét is vizsgálja az összeférhetlenséget eredményező helyzet kialakulásának elkerülése érdekében,
- az esetlegesen bekövetkező összeférhetetlen helyzet esetén azt felismerje, írásban dokumentált módon kivizsgálja és a törvénynek megfelelően kezelje.

A Nemzeti Hatóság ellenőrzése során megvizsgálja, hogy ajánlatkérő az eljárás előkészítése, illetőleg lefolytatása során eleget tett-e fenti kötelezettségeinek, megtette-e a szükséges intézkedéseket az összeférhetlenség elkerülése, továbbá az esetlegesen észlelt összeférhetlenségi esetek orvoslása érdekében. Vizsgálja az összeférhetlenségre vonatkozó ajánlatkérői intézkedéseket, azok dokumentálását, továbbá ellenőrzi az összeférhetlenségre vonatkozó nyilatkozatok teljes körű meglétét és azok tartalmát, tekintettel arra, hogy az összeférhetlenségi nyilatkozatokat minden alkalommal az egyedi ügy által megkívánt körülményeknek megfelelően kell elkészíteni.

Az ellenőrzések gyakorlatának kialakítása során az ellenőrző szervezet **figyelembe veszi** az összeférhetlenségek feltárására vonatkozó, a tagállamok szakértői által **az OLAF bevonásával készített** útmutatót, amely a már bevált gyakorlat alapján általános iránymutatásokat fogalmaz meg.

Az ellenőrzések során a teljes körű ellenőrzésre törekvés mellett mindenképpen figyelemmel kell lenni az ellenőrzés szükségességére, arra, hogy beszerzésről vagy közbeszerzésről van-e szó és az milyen értéket képvisel, továbbá az egyszerűsítésre és a végső kedvezményezettek adminisztratív terheinek csökkentésére is.

Az ellenőrzés különös hangsúlyt fektet az **összeférhetlenségi nyilatkozatok vizsgálatára**, melyeknek attól a pillanattól rendelkezésre kell állnia, amikor az érintett személy az eljárásba – akár annak előkészítésébe, akár lefolytatásába – bekapcsolódik és mindig az aktuális állapotot kell tükröznie, hiszen az eljárás időtartama alatt történhetnek változások, akár a nyilatkozatot tevő adataiban, akár az eljárásban résztvevők személyében.

Az **ajánlattevői oldalon** felmerülő összeférhetlenség, illetőleg egyéb kizáró okok vizsgálata az ajánlatkérő kötelezettségét képezi, melyet az Európai Bizottság által meghatározott egységes európai közbeszerzési dokumentum, valamint ezen nyilatkozat tartalmát alátámasztó igazolások bekérésével, továbbá a közhiteles és egyéb állami nyilvántartások adatai alapján tesz meg. Ilyenek például:

- az Igazságügyi Minisztérium közhiteles céginformációs rendszere,
- a Nemzeti Adó- és Vámhivatal köztartozásmentes adózói adatbázisa,
- a Közbeszerzési Hatóság nyilvántartása az eltiltott ajánlattevőkről, továbbá a hamis adatszolgáltatás, illetőleg közbeszerzési törvénybe ütköző szerződésszegés miatt kizárt ajánlattevőkről
- a Munkavédelmi Foglalkoztatás-felügyelet nyilvántartása a munkaügyi és munkavédelmi jogsértést elkövetett munkáltatókról
- az Országos Idegenrendészeti Főigazgatóság által kezelt, a jogerős közrendvédelmi bírságokra vonatkozó nyilvántartás
- a Gazdasági Versenyhivatal versenyjogi döntéseket rögzítő adatbázisa
- a Magyar Kereskedelmi és Iparkamara építőipari kivitelezői névjegyzéke
- A fentiekén túl az ellenőrzést segítő információforrások lehetnek továbbá:
  - o az egyes vállalkozások közötti kapcsolatokról, a vállalkozások törvényes képviselőiről és azok ügyvezetőiről információkat nyújtó internetes adatbázisok
  - o különféle belső adatbázisok
  - o nyilvános médiainformációk.

A nyilvántartások természetesen az ellenőrző szervek számára is elérhetőek, illetőleg az ajánlatkérő által elvégzett ellenőrzés adatai az ellenőrzés során teljes körűen átadásra kerülnek az ellenőrző szerv számára, melyből nyomon tudja követni ajánlatkérő kötelezettségének teljesítését.

Ezen túlmenően a közbeszerzésekért felelős miniszter a közbeszerzési és koncessziós beszerzési eljárások és azok módosításainak közbeszerzési-jogi ellenőrzése céljából **az EKR-ben nyilvántartja többek között a kizáró okok fenn nem állására és a közbeszerzési kizáró okot jelentő jogsértésre vonatkozó adatokat is**, amely szintén jelentős segítséget nyújt az ellenőrzések lefolytatásához.

Az **ajánlatkérőnek nem csak az ajánlattevői oldalon esetlegesen fennálló összeférhetlenséget, hanem a nevében eljáró személyek összeférhetlenségét is folyamatosan vizsgálnia kell**, hiszen a döntéshozatali folyamat bármely szakaszát befolyásolhatják az összeférhetlenségek. A vizsgálat egyrészt megelőzési célú, amely az

összeférhetetlenségek észlelésére irányul, másrészt szankcionálási, helyreállítási célú, amely az összeférhetetlenséggel érintett személy szankcionálása és az esetlegesen okozott károk helyreállítása érdekében történik.

Az ellenőrző kiemelten vizsgálja az ajánlatkérői összeférhetetlenséget, amely szintén lehet megelőzési és szankcionálási célú attól függően, hogy az ellenőrzésre a közbeszerzési eljárás lefolytatását megelőzően, vagy azt követően kerül sor.

Amennyiben az ellenőrző szervezet a közbeszerzési eljárás megindítását megelőző előzetes, illetőleg folyamatba épített ellenőrzés során észleli az összeférhetetlenség fennállását, annak orvoslására hívja fel ajánlatkérőt. Amennyiben a jogsértés gyanújának észlelése a közbeszerzési eljárást lefolytatását követően merül fel, úgy a nemzeti hatóság végső soron jogorvoslati eljárást kezdeményez.

A Nemzeti Hatóság a jogsértések elkerülése, illetőleg a megfelelő és egységes gyakorlat kialakítása érdekében rendszeresen tájékoztatja a végső kedvezményezetteket az összeférhetetlenséggel kapcsolatos jogorvoslati döntésekből, valamint a közbeszerzések ellenőrzésének gyakorlatából levonható tapasztaltok alapján a közbeszerzésekkel kapcsolatos egyes gyakorlati tudnivalókról.

A közbeszerzések során a verseny tisztaságának sérelmét eredményező helyzetek feltárása

Az Európai Unió Bírósága, valamint a hazai bíróságok és a Közbeszerzési Döntőbizottság vonatkozó joggyakorlata alapján, az Európai Bizottság és az EUTAF által folytatott ellenőrzésekből levonható tapasztalatokra figyelemmel a Nemzeti Hatóság az általa végzett ellenőrzések során – az összeférhetetlenség vizsgálata mellett – kiemelt figyelmet fordít a verseny tisztaságának sérelmét eredményező helyzetek elkerülésére, illetőleg feltárására.

A Kbt. megalkotásának egyik legfontosabb célja a közbeszerzések során a tisztességes verseny feltételeinek megteremtése. Ezzel összefüggésben a Kbt. 2. § (1) bekezdése alapelveként kimondja, hogy a közbeszerzési eljárásban az ajánlatkérő köteles biztosítani, a gazdasági szereplő pedig tiszteletben tartani a verseny tisztaságát. A 2. § (7) bekezdése szerint a Kbt. rendelkezéseinek alkalmazásakor, valamint a jogszabályban nem rendezett kérdésekben a közbeszerzési eljárás előkészítése, lefolytatása, a szerződés megkötése és teljesítése, illetve a közbeszerzési eljárásokkal kapcsolatos jogorvoslati eljárás során a közbeszerzésekre vonatkozó szabályozás céljával összhangban a közbeszerzés alapelveinek tiszteletben tartásával kell eljárni. A törvény általános szabályként kimondja továbbá azt is, hogy az ajánlatkérő köteles minden szükséges intézkedést megtenni annak érdekében, hogy elkerülje a verseny tisztaságának sérelmét eredményező helyzetek kialakulását.

A fentiekből kifolyólag az ellenőrzés e területen is kettős, hiszen az **eljárás során már ajánlatkérőnek is meg kell vizsgálnia** annak lehetőségét, hogy nem áll-e fenn olyan körülmény, amely a verseny tisztaságát befolyásolná, ugyanakkor a **nemzeti hatóság is kiemelten kezeli** a versenyt hátrányosan befolyásoló tényezők vizsgálatát.

Ennek keretében nagy gondot fordít a közbeszerzési eljárásban résztvevő gazdasági szereplők közötti bárminemű tulajdonosi összefonódás, az ajánlattevők közötti kapcsolati háló vizsgálatára, továbbá abban az esetben, ha olyan körülményt észlel ellenőrzése során, amely esetleges jogsértés fennállására utal, úgy megteszi a szükséges intézkedéseket.

Az ellenőrző szervek az szükséges adatokat elsősorban a fent már említett **közhiteles céginformációs rendszerből** szerzik, de emellett figyelembe veszi az egyes vállalkozások közötti kapcsolatokról, a vállalkozások törvényes képviselőiről és azok ügyvezetőiről információkat nyújtó **internetes adatbázisok adatait** is.

A gazdasági versenyt korlátozó magatartásokat a tisztességtelen piaci magatartás és a versenykorlátozás tilalmáról szóló 1996. évi LVII. törvény (a továbbiakban: Tptv.) 11.§-a rögzíti, melyek **megsértése kizáró okként került rögzítésre a Kbt-ben**, így például:

Az eljárásban nem lehet ajánlattevő, részvételre jelentkező, alvállalkozó, és nem vehet részt alkalmasság igazolásában olyan gazdasági szereplő, aki

- elkövette a Btk. szerinti versenyt korlátozó megállapodás közbeszerzési és koncessziós eljárásban és a bűncselekmény elkövetése az elmúlt öt évben jogerős bírósági ítéletben megállapítást nyert, amíg a büntetett előlethez fűződő hátrányok alól nem mentesült
- a Tptv. 11. §-a, vagy az EUMSZ 101. cikke szerinti – három évnél nem régebben meghozott – véglegessé vált és végrehajtható versenyfelügyeleti határozatban vagy a versenyfelügyeleti határozat megtámadására irányuló közigazgatási per esetén a bíróság véglegessé vált és végrehajtható határozatában megállapított és bírsággal sújtott jogszabálysértést követett el; vagy ha az ajánlattevő ilyen jogszabálysértését más versenyhatóság végleges döntésében vagy bíróság jogerősen – három évnél nem régebben – megállapította és egyúttal bírságot szabott ki;
- esetében az ajánlatkérő bizonyítani tudja, hogy az adott közbeszerzési eljárásban a gazdasági szereplő más gazdasági szereplővel a verseny torzítására irányuló megállapodást kötött.

A törvény az **ajánlatkérő** kötelezettségévé teszi **jelezni a Gazdasági Versenyhivatalnak**, ha az adott közbeszerzési eljárás során a Tptv. 11. §-a, vagy az EUMSZ 101. cikke szerinti rendelkezések nyilvánvaló megsértését észleli vagy azt alapos okkal feltételezi.

Amennyiben az ellenőrző szervezet a közbeszerzési eljárások, továbbá közbeszerzési szerződések, illetve építési vagy szolgáltatási koncessziók és ezek módosításainak közbeszerzési-jogi ellenőrzése során észleli vagy feltételezi a fentieket, a Gazdasági Versenyhivatalnak megtett jelzés során jogosult a Gazdasági Versenyhivatalnak átadni az érintett közbeszerzés, szerződés, építési vagy szolgáltatási koncesszió, illetve ezek módosításai ellenőrzése révén rendelkezésére álló bármely adatot.

A Gazdasági Versenyhivatal több közérthető és szemléletes tájékoztató kiadványt készített annak érdekében, hogy az ajánlattevőknek segítséget nyújtson a verseny tisztaságát sértő magatartások felismeréséhez.

A HEE és HET lebonyolításának főbb folyamatai

A Nemzeti Hatóság a szakpolitikai felelős bevonásával összeállítja a **felhívásokat**, melyet a Nemzeti Hatóság a www.palyazat.gov.hu oldalon közzétesz.

A **Nemzeti Hatóság** a Kormányrendeletnek megfelelően **lefolytatja a kiválasztást**, melyhez alkalmazza a monitoring és információs rendszer EUPR Támogatási kérelem - Döntéselőkészítés moduljait. A kiválasztás módjait az alábbi táblázat rögzíti:

	Pályázati eljárásrend esetén	Kiemelt kiválasztási eljárásrend esetén
1	a felhívást és mellékleteit www.palyazat.gov.hu oldalon közzéteszi	a felhívás közvetlen megküldésével az intézkedési listában nevesített pályázót felkéri a támogatási kérelem felhívásban meghatározott időpontban történő, a KET Korm. rendelet 44-45. § szerinti benyújtására
2	a pályázót a támogatási kérelem beérkezéséről értesíti	a pályázót a támogatási kérelem beérkezéséről értesíti
3	megvizsgálja, hogy a pályázat megfelel-e a felhívásban és az Ávr. 70.§ (2) bekezdésében meghatározott kritériumoknak	megvizsgálja, hogy a pályázat megfelel-e a felhívásban és az Ávr. 70.§ (2) bekezdésében meghatározott kritériumoknak
4	a pályázó egyidejű tájékoztatása mellett, az indokok megjelölésével, a pályázat beérkezésétől számított 10 napon belül hiánypótlási felhívás nélkül elutasítja a pályázatot az Ávr. 70§ (2) bek.-ben meghatározott hiányok esetén	a pályázó egyidejű tájékoztatása mellett, az indokok megjelölésével, a pályázat beérkezésétől számított 10 napon belül hiánypótlási felhívás nélkül elutasítja a pályázatot az Ávr. 70§ (2) bekezdésben meghatározott hiányok esetén
5	a pályázót hiánypótlásra szólítja fel, ha a 3. pont feltételei nem állnak fenn	a pályázót hiánypótlásra szólítja fel, ha a 3. pont feltételei nem állnak fenn
6	Döntés Előkészítő Bizottságot (DEB) hoz létre, ha a HET Korm. rendelet 47.§ (1) bekezdésében foglalt bármelyik feltétel fennáll	értékeli a benyújtott pályázatot, amely értékelésről írásos dokumentációt készít
7	támogatáshalmozódás vizsgálatot végez	támogatáshalmozódás vizsgálatot végez
8	a) DEB javaslata alapján dönt a pályázatról b) a hárommilliárd forintot meghaladó összegű projektjavaslatot döntésre felterjeszti az európai uniós források felhasználásáért felelős miniszterhez	dönt a benyújtott pályázatról

A Nemzeti Hatóság a kiválasztási folyamat végén támogatói döntést hoz, majd támogatási szerződést köt, vagy támogatói okiratot bocsát ki.

A **HET végrehajtása során** a FAIR (EPTK-EUPR) rendszer segítségével és a szakpolitikai felelősök felől rendszeresen bekért adatszolgáltatással, valamint a végső kedvezményezett a támogatási szerződésben meghatározott tartalmú és gyakoriságú adatszolgáltatásaival

követhető nyomon a megvalósítás. Ennek a monitoring és információs rendszernek a funkcióit a Nemzeti Hatóság - feladat delegálás esetén a Lebonyolító Szerv is – alkalmazza.

Az EUPR **Nyomonkövetés** modulja rögzíti a végső kedvezményezettek beszámolóit, minek benyújtási rendszerességét a támogatási szerződés határozza meg. A támogatási szerződésben továbbá rögzítésre kerülnek a projekt szintű vállalások, melyből azonosítható, hogy az adott projekt miként járul hozzá a programterület céljainak teljesítéséhez. A végső kedvezményezett a beszámolóiban a HET-ben meghatározott mérföldkövekhez kapcsolódó projekt szintű teljesítésről tesz jelentést. A beszámoló alátámasztásául pedig meghatározott alátámasztó dokumentumok benyújtása szükséges. Az elvárt teljesítés ellenőrzése az EUPR rendszerbe beérkező elektronikus kitöltőn keresztül beküldött beszámoló adatai és a csatolt alátámasztó dokumentumok adatai, tartalma alapján történik. Ezekből a projekt szintű mutatókból kerül kialakításra a monitoring és információs rendszerbe érkező adatok alapján a programterülethez kapcsolódó mérföldkö és cél adat.

Fentiek alapján a tagállami vezetői jelentések tartalma megbízható adatforrás segítségével kerül kialakításra.

A végső kedvezményezett az EPTK felület alkalmazásával küldi be az adott projekthez kapcsolódó **kifizetési igénylését**. A kifizetési igénylés kapcsolódik a beszámolási kötelezettséghez, melyben a vállalt tevékenységek alátámasztását igazoló dokumentumok is benyújtásra kerülnek. Amennyiben a Finanszírozási modul segítségével a kifizetési ellenőrzési szempontrendszer alapján megállapítható, hogy kifizetési igényléshez kapcsolható tevékenység megtörtént, a támogatás kifizethetővé válik.

A pályázó vagy a végső kedvezményezett a pályázat benyújtásának időpontjától a támogatási jogviszony időtartama alatt valamennyi folyamatot, részfolyamatot lezáró döntés ellen **kifogást** nyújthat be, ha a pályázati eljárásra, a támogatási igény befogadására, a támogatási döntés meghozatalára, a támogatói okiratok kiadására vagy a támogatási szerződések megkötésére, a költségvetésből nyújtott támogatás folyósítására, visszakövetelésére vonatkozó eljárás jogszabálysértő, vagy a felhívásba, illetve a támogatási szerződésbe ütközik. A kifogás benyújtására a kifogásolt döntést hozó szervnél a kifogásolt intézkedésről való tudomásszerzéstől számított tíz napon belül van lehetőség, egy alkalommal, az indokok megjelölésével. A kifogást a Nemzeti Hatóság RRF Kifogás- és Szabálytalanságkezelési Osztálya vizsgálja ki.

Az HET végrehajtása során történt szabálytalansági gyanút¹²³ a támogatási szerződés megkötése után bárki jelenthet. A **szabálytalansági eljárás lefolytatását** a Nemzeti Hatóság RRF Kifogás- és Szabálytalanságkezelési Osztálya végzi el a Kormányrendelet szabályozása alapján. Az eljárás során dokumentum alapú ellenőrzés, helyszíni ellenőrzés és a végső kedvezményezett meghallgatása is megtörténhet. Amennyiben a gyanúval érintett támogatási szerződés teljesítéséhez kifizetési kérelem kapcsolódik, a kifizetési kérelmet fel kell függeszteni. A szabálytalansági eljárás során jegyzőkönyv készül. A Nemzeti Hatóság az uniós jogszabályoknak megfelelően, de legalább negyedévente jelentést küld az OLAF részére a jelentéstételi kötelezettség alá eső, a programok lebonyolítása során tapasztalt szabálytalanságokról vagy visszaélésekről, az ezekkel kapcsolatban megtett intézkedésekről, illetve a folyamatban levő eljárások helyzetéről.

---

¹²³ Szabálytalanság fogalma: a 2021/241/EU rendelet és ahhoz kapcsolódó uniós jog, továbbá annak alkalmazásához kapcsolódó nemzeti jogszabály, a támogatási megállapodás, a hiteltámogatási szerződés, a támogatási szerződés, Magyarországot, mint kedvezményezettet, valamint a végső kedvezményezettet terhelő kötelezettségek megsértése, amelyek eredményeképpen az Európai Unió, vagy Magyarország pénzügyi érdekei sérülnek, vagy sérülhetnek

A szabálytalanság megállapítása esetén a Nemzeti Hatóság erre kijelölt független szervezeti egysége:

- a projekt elszámolható költségeit csökkentheti és a támogatás visszafizetésére kötelezheti a végső kedvezményezettet,
- elállhat a támogatási szerződéstől,
- uniós jogi aktusban meghatározott egyéb jogkövetkezményt, különösen uniós, vagy hazai támogatási rendszerből való kizárást alkalmazhat,
- bűncselekmény gyanúja esetén feljelentést tesz.

Előleg és az előrehaladási jelentés

A magyar terv jóváhagyása esetén a 13%-os előleget egyösszegben igénybe kívánjuk venni.

A Nemzeti Hatóság a megállapodásban rögzített ütemezés szerint, a monitoring és információs rendszerből generált nyomonkövetési adatokból összeállítja az időközi forrásle hívás alapját képező – az Európai Bizottság részére a 2021/241/EU rendelet 24. cikk (2) bekezdése szerinti - félévenként benyújtandó előrehaladási jelentést és vezetői nyilatkozatot, mely nyilatkozat tartalmazza a megtett ellenőrzési intézkedéseket és korrekciókat. Ezzel párhuzamosan a Nemzeti Hatóság benyújtja a forrásle hívási kérelmet is.

A HET megvalósítását támogató monitoring és információs rendszer

A végrehajtási folyamatot a FAIR monitoring és információs rendszer támogatja. A rendszer kialakítása a 2014-2020-as programozási időszakban megtörtént, jelenleg az MFF források végrehajtása is ezen keresztül valósul meg. A monitoring és információs rendszer létrehozását és működését a 60/2014. (III. 6.) Korm. rendelet szabályozza.

A rendelet meghatározza a monitoring rendszer működésével kapcsolatos elsődleges követelményeket, a rendszerek közötti adatkapcsolatok keretszabályait és a rendszerek használatával kapcsolatos szabályozási teendők elvégzésének rendjét, ezáltal is biztosítva a monitoring és információs rendszer adatainak megbízhatóságát.

A reformok/beruházások előkészítési szakaszában, valamint a fizikai megvalósítási időszakában a monitoring rendszerben lehetőség lesz a mérőföldkövek teljesítésére vonatkozó adatbekérésre, mellyel kapcsolatos beszámolási/jelentéstételi kötelezettséget a támogatási szerződés ír elő a végső kedvezményezett számára. A mérőföldkövek teljesítéséhez alátámasztó dokumentumok kerülnek meghatározásra, melyek csatolása a monitoring rendszeren keresztül történik meg. Ezen adatok ellenőrzésével, majd összesítésével, elemzésével és az abból levonható következtetések megállapításával állítható elő a vezetői nyilatkozat. A FAIR rendszeren keresztül érkező adatok és alátámasztások megfelelő garanciát biztosítanak arra, hogy az adatok valódiak, az azokból levont következtetések megfelelőek.

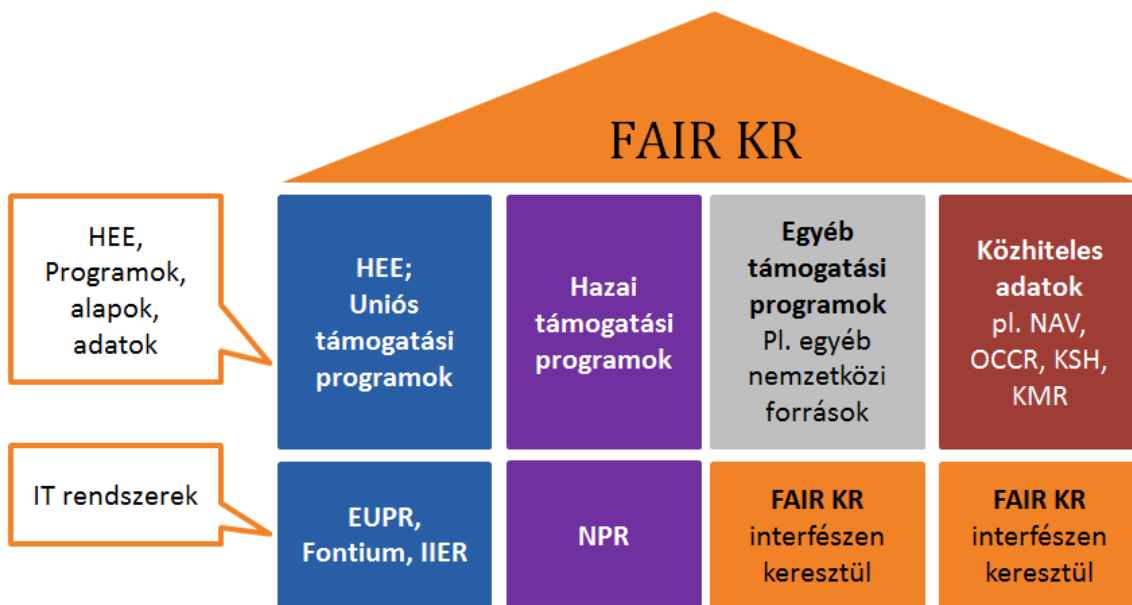
A FAIR rendszer nyomonköveti a beruházást/projektet a kiválasztási szakasztól egészen a projekt zárásáig. A rendszerben a különböző folyamatokra modulok kerültek bevezetésre, melyek többek között az alábbiak:

- Döntéselőkészítés;
- Szerződéskezelés;
- Finanszírozás;
- Nyomonkövetés;
- Szabálytalanság;
- Közbeszerzés;
- Helyszíni ellenőrzés.

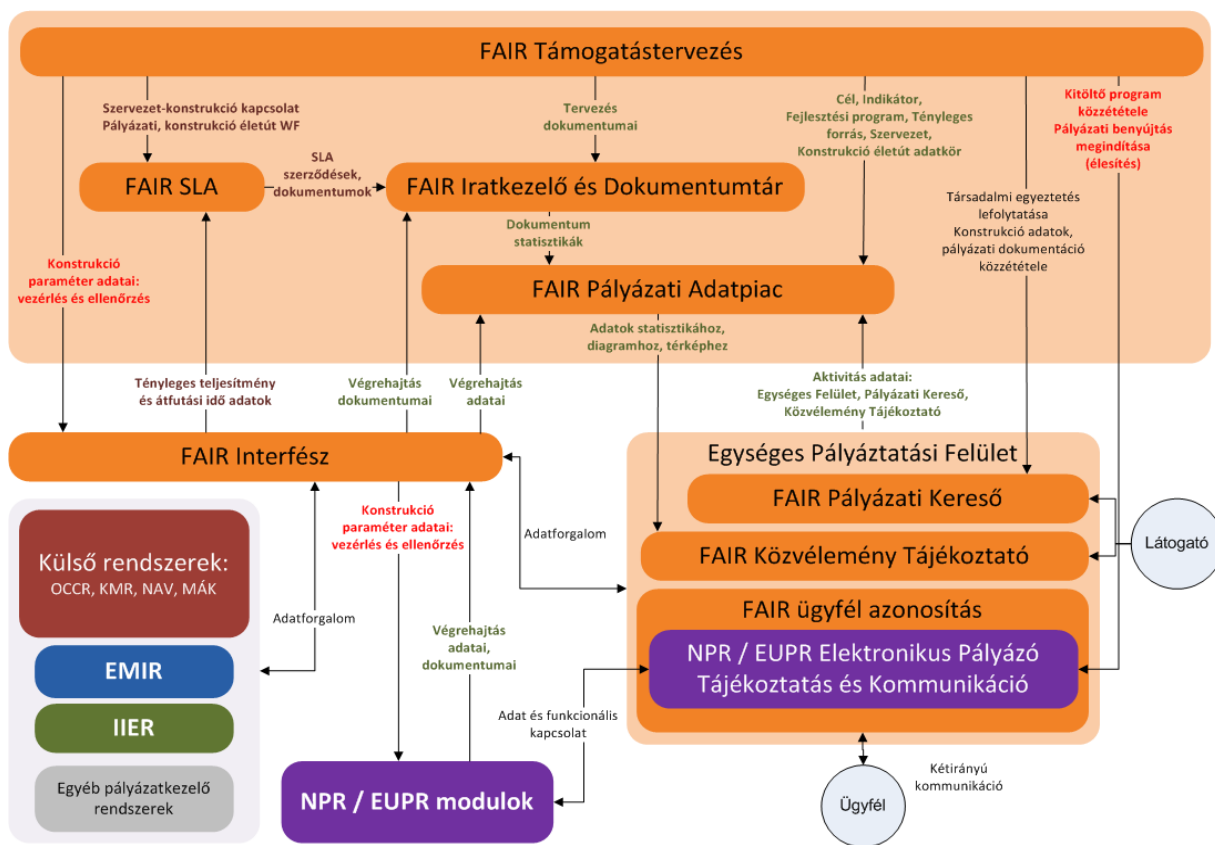
A beruházások/projektek az EPTK felületen megtalálható pályázati adatlap kitöltő funkció segítségével bekerülnek a monitoring és információs rendszerbe, ahol a pályázatos, ill. kiemelt kiválasztási eljárásrend alapján a teljes döntés-előkészítési folyamat zajlik. A támogatói döntés meghozatala után a támogatási szerződés/támogató okirat megkötésével a szerződés modulban generálódnak a fő adattartalmak (projekt megkezdése, partnerek, költségvetés, monitoring mutatók / indikátorok, stb.) melyek a megvalósítás alatt folyamatosan rendelkezésre állnak. Ez a megbízható adattartalommal rendelkező rendszer a 2014-2020 programozási időszakban került kialakításra, azóta folyamatosan működik. Ebbe a rendszerbe kerül beemelésre a HEE is, egy új operatív program analógiájaként.

Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2016/679 rendelete a természetes személyeknek a személyes adatok kezelése tekintetében történő védelméről és az ilyen adatok szabad áramlásáról, valamint a 95/46/EK irányelv hatályon kívül helyezéséről szóló általános adatvédelmi rendeletben foglaltaknak való megfelelés céljából a támogatási rendszerhez kapcsolódó adatvédelmi tájékoztató bárki számára elérhető, megtekinthető a <https://www.palyazat.gov.hu/adatvedelem> honlapon.

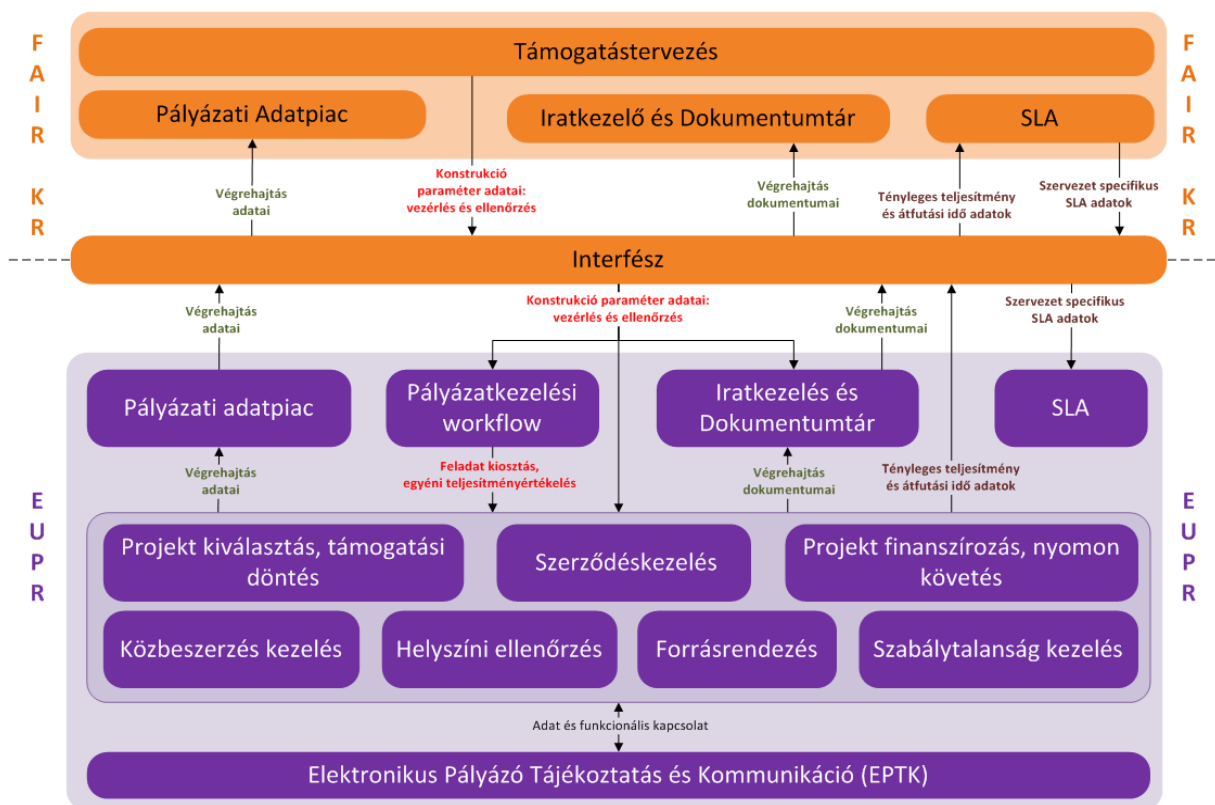
A FAIR rendszer kontextus ábrája

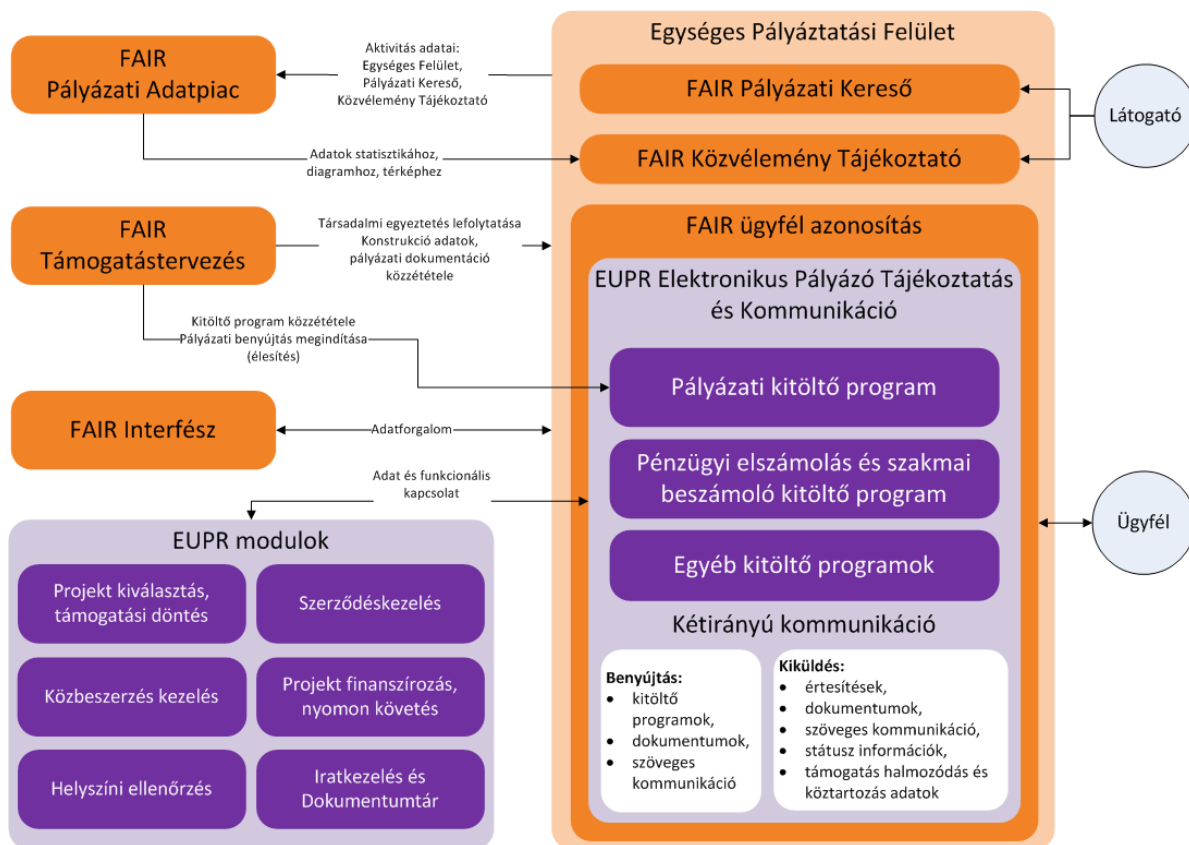
A FAIR rendszer modulkapcsolatai

A FAIR EUPR alrendszer modulkapcsolatai

Az E-ügyintézés felület (EPTK) modulkapcsolatai

4. TÁRSADALMI KONZULTÁCIÓ

A **társadalmi konzultáció tervezése** a Bizottságnak az európai strukturális és beruházási alapok keretében megvalósított partnerségre vonatkozó európai magatartási kódexről szóló 240/2014/EU számú rendelete alapján történt. A jogszabályok előkészítésében való társadalmi részvételről szóló 2010. évi CXXXI. törvény szerint folyik az érdekeltek bevonása.

A partnerségnek **kettős célja** van: előzetese igény felmérés, a korábbi tapasztalatok alapján a társadalom szélesebb körében megfogalmazott javaslatok begyűjtése, illetve a tervdokumentumok szövegszerinti véleményezése. A partnerséget egységes folyamatként kezeljük, a tervezés indulásától a végrehajtás során történő kommunikáció. A partnerséget így szakaszokra oszthatjuk.

- (1) partnerség az előkészítésben: a HET esetében ez az eszköz életre hívásának gyorsasága miatt csak a legminimálisabb sajtómegjelenésekre korlátozódott.
- (2) partnerség a tervezésben:
  - első szakasza a releváns igények, elvárások, ötletek gyűjtése konkrét tervdokumentumok nélkül, átfogó, esszenciális bemutató közzétételével, 2020. decemberétől 2021. február végéig tartott;
  - második szakasza a konkrét tervdokumentumok szövegszerű véleményezése, 2021. március 2-től zajlik;
- (3) partnerség a végrehajtásban: a zajló fejlesztések megismertetése, a lakosság tájékoztatása, fő célja a transzparencia fenntartása, a nagyközönség tájékoztatása.

Az MFF és HEE partnerségi folyamatának összevetése:

	MFF partnerség	HEE partnerség
Felelős államtitkári szinten	Miniszterelnökség, Európai uniós fejlesztésekért felelős államtitkár	Miniszterelnökség, Európai uniós fejlesztésekért felelős államtitkár
Felelős helyettes államtitkári szinten	ME, Európai uniós fejlesztések koordinációjáért felelős helyettes államtitkár	ME, HET végrehajtásáért és fejlesztéspolitikai jogi ügyekért felelős helyettes államtitkár
Partnerségi folyamat indulása	Megalapozó stratégiák társadalmasításával, 2018-ban.	Az HEE partnerségi honlap indulásával és a kapcsolódó sajtótájékoztatóval. 2020. november 2-től
Partnerségi honlap indulása	2020. október 29.	2020. december 2.
Szakpolitikák önálló partnerségi folyamata	OP szinten és a megalapozó stratégiák szintjén zajlik	központosított partnerségi folyamat

A társadalmi egyeztetés folyamatban van, a vélemények egyeztetésére egészen a terv véglegesítéséig lehetőség van.

Kommunikációs csatornák

A tervezésről szól információk és a HET tervezete a következő csatornákon ismerhetők meg:

1. Elektronikus: tájékoztató és a dokumentum tervezete honlapon 2020. december 2-től (<https://www.palyazat.gov.hu/helyreallitasi-es-ellenallokepességi-eszköz-rrf>).
2. Rendezvények, sajtómegjelenés

A partnerségi folyamatra való **aktív figyelemfelkeltés** szintén több módon történt:

1. Célzottan, a partnerségi előírások figyelembevételével összeállított partneri körnek küldött figyelemfelhívó levél 2020. december 14-én.
2. Figyelemfelhívó médiakampány 2021. január 17-től Google hirdetések és bannerek formájában.

Partnerségi honlap

A jelenlegi gyakorlat szerint az HEE tájékoztatási és véleményezési lehetősége a palyazat.gov.hu honlap „[Társadalmi egyeztetés 2021-2027](#)” oldalán van meg. A partnerségi honlapon a komponens tartalmak mellett letölthető tájékoztató anyagok találhatóak a HEE működéséről és a magyar helyreállítási terv tervezett tartalmáról. Az egyes komponensek tartalmát részletesebben bemutató összefoglalók folyamatosan kerültek feltöltésre (HEE bemutató, tájékoztató anyagok február 24-től, komponensek összefoglalói március 2-től, a teljes HET tervezet április 14-én). A honlapon ezen kívül a HEE-hez kapcsolódó kérdéseket, észrevételeket egy egyszerű regisztráció után bárki feltehet. Ezekre az észrevételekre a honlapon közzétett tervezői álláspontokban reflektálnak a tervezők. Mind az észrevételek, mind a válaszok korlátozás nélkül megtekinthetők.

Közvetlen felkérés levélben

A kiemelt partnereket 2020. december közepén az uniós uniós fejlesztésekért felelős államtitkár levélben kérte fel az MFF-fel és a HET-tel kapcsolatos kérdések, észrevételek, javaslatok beküldésére, illetve a honlapon szereplő anyagok véleményezésére.

A szövegszerűen is véleményezhető tervezetek közzétételével, illetve a partnerségi folyamat meghosszabbításával szükségessé vált a partnereknek újabb körös közvetlen megkeresése.

Médiakampány

A kampány célja, hogy célzottan a potenciális érdeklődőknek megjelenő hirdetések és a Google keresésben megjelenő szöveges hirdetések segítségével online felületeken irányítsa a lakosság figyelmét a www.palyazat.gov.hu honlapra. A kampány, amely 2021.01.17-én indult, az MFF és a HEE partnerségre egyaránt felhívja a figyelmet.

Célcsoportjai: technológia, üzleti utazók, taxi szolgáltatások igénybevevői, üzleti szakemberek, bachelor diploma, felsőfokú diploma, üzleti hírek, vállalkozás.

Főbb üzenetei: „Építsük együtt Magyarországot! Mondja el Ön is a véleményét Magyarország fejlesztési terveiről!” és ennek kb. 50 tematikus változata.

Például:

„Fontos Önnek ...

- a kényelmes, digitális ügyintézés?
- a XXI. századi, versenyképes felsőoktatás megteremtése?
- a zöld, fenntartható közlekedés megteremtése?
- a szociális szolgáltatások és intézmények fejlesztése?

Banner a Széchenyi Terv Plusz Google kampányhoz

Rendezvények

A közegészségügyi előírások miatt csak elektronikusan lehetségesek egyelőre. A komponensfelelősök a tervben szereplő beavatkozások alapjául szolgáló tagállami stratégia vonatkozásában a hazai jogszabályoknak megfelelő társadalmi egyeztetést/igényfelmérést folytattak.

Parlamenti vitanap

2021. március 22-én parlamenti vitanap zajlott, ahol 8 óra időtartamban vitatta meg a parlament az európai uniós források tervezéséhez kapcsolódó kérdéseket. A vita élőben volt követhető a <https://www.parlament.hu/elo-kozvetitesek> honlapon.

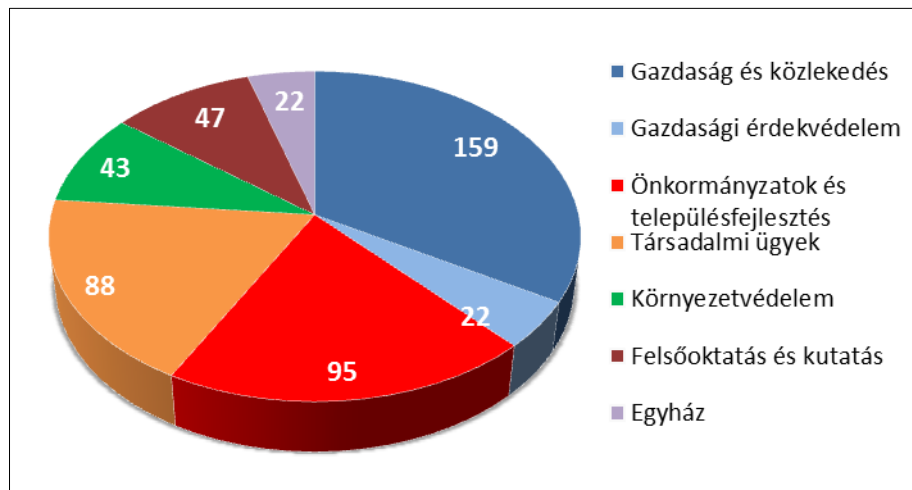
Partnerek

A partnerségi folyamat hatékonyabbá tétele és a legfontosabb stakeholderek figyelmének felhívása érdekében 467 partner kapott közvetlen felkérést a partnerségben való részvételre, illetve véleményezésre. Kiválasztásuk a tervező szaktárcák javaslatain alapult. Ez a csoport a MFF és a HET véleményezésére, az együttes partnerségi folyamat miatt, egyaránt kapott felkérést. A kiemelt partnerek között kivétel nélkül szerepelnek a partnerségi kódexben megjelölt fontosabb partnercsoportok:

- felsőoktatási intézmények
- kutatóintézetek, tudományos érdekvédelmi szervezetek
- megyei önkormányzatok és megyei közgyűlések
- megyei jogú városok önkormányzatai
- települési önkormányzatok érdekvédelmi szövetségei
- kiemelt térségi fejlesztési tanácsok
- szakszervezetek
- szakmai érdekvédelmi szervezetek, kamarák
- szakmai és társadalmi egyeztető fórumok, tanácsok
- társadalmi érdekvédelmi szervezetek, közöttük a nők, nemzeti kisebbségek, fogyatékkal élők szervezetei és ifjúsági szervezetek
- egyházak

A szervezetek működési köre, szakterületei alapján a gazdasági szervezetek kaptak erős hangsúlyt. Ennek oka az MFF-fel való közös partnerség volt, annak várhatóan sokkal szélesebb kedvezményezett köre miatt. A partnerek témakörök szerinti megoszlását az alábbi ábra mutatja:

A kiemelt partnerek megoszlása szakmai témakörök szerint

Az egyes partnerek részvételét a komponensek kialakításában a központi koordináció az észrevételek begyűjtésével tette lehetővé. A közvetlen szakmai egyeztetéseket a komponensek tervezői maguk folytatták le, hasonlóan, mint az OP-k tervezői. Jelentős különbség, hogy a HEE tervezés, és partnerség későbbi indulása miatt a közvetlen egyeztetésekre lényegesen kevesebb lehetőség nyílt, mint az évek óta tartó OP tervezés folyamán, ahol több ezer partnerrel zajlott közvetlen konzultáció.

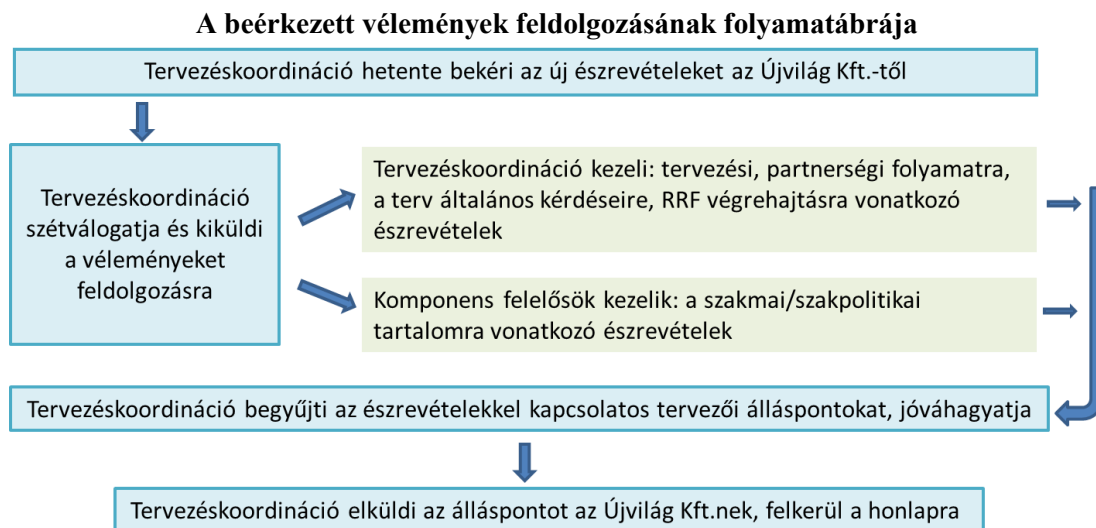
Észrevételek feldolgozása

A honlapra érkezett véleményeket a tervezéskoordináció gyűjti, szétválogatja és kiküldi az érintett tervezőknek. Mivel egyetlen partner több észrevételt is beküldhet egyetlen komponenshez kapcsolódóan, az észrevételeket szét kell válogatni ún. egyedi észrevételekre,

amelyek egyetlen, egyértelműen megválaszolható kérdésre vagy javaslatra vonatkoznak. A nyilvántartást ezeknek az egyedi észrevételeknek a szintjén kezeljük.

Az egyes véleményeket az érintett komponens, témakör szerint szétválogatva megkapják a felelős tervezők, akik eldöntik, támogatják-e a javaslat beépítését vagy nem. Erről indoklással kiegészített, egységes formátumú tájékoztatót küldenek a tervezéskoordinációnak. A honlapon rögzített észrevételekkel kapcsolatban adott tervezői álláspontok ellenőrzés után felkerülnek a honlapra.

A folyamatot az alábbi ábra mutatja be:

A válaszjavaslatra az exportálást/kiküldést követően általában egy hét áll rendelkezésre. Ez az arculati elemekkel ellátott álláspont teljesen nyilvános, szabadon, regisztráció nélkül letölthető.

A **levélben, e-mailben érkező** észrevételeket is a tervezéskoordináción keresztül kapják meg az érintett tervezők, komponensfelelősök, aki saját hatáskörükben döntenek annak beépítéséről vagy elutasításáról. A beérkezett levelekre, ellentétben a honlapon rögzített észrevételekkel, nem lehet nyilvános tervezői választ vagy álláspontot közzétenni, mivel ilyen értelmű adatkezelési nyilatkozatot, illetve hozzájárulást a beküldő nem tesz. A levelekre ezért egy hivatalos válaszlevél készül, rövid szakmai tartalommal az észrevétellel kapcsolatban.

A beérkezett vélemények alapvetően **a komponensfelelős szakterületek javaslatai alapján kerülnek be a szövegtervezetekbe**. Az általuk elfogadható és beépítésre javasolt módosításokat a komponensek írói vezetik át. Az észrevételek elfogadásáról, illetve beépítéséről részletes nyilvántartást vezetünk. A dokumentum általános kérdéseire, szerkezetére, a tervezésre vonatkozó észrevételeket a tervezéskoordináció dolgozza fel és válaszolja meg. Ezek, jellegükből adódóan, azonban kevésbé jelennek meg a szövegben.

A vélemények nyilvántartása

A beérkezett észrevételeket tételesen, témakörönkénti bontásban tartjuk nyilván. Minden komponensfelelős a tervezéskoordinációtól kapott nyilvántartásban rögzíti az általa feldolgozott véleményekre adható válaszokat és indoklásukat. A koordináció gyűjti és készíti el a végleges nyilvántartást.

A nyilvántartás adattartalma:

- Beküldő személy/szervezet
- Észrevétel beérkezésének/rögzítésének dátuma

- Észrevétel feldolgozója
- Észrevétel benyújtásának útja (palyazat.gov.hu honlap; E-mail/levél; Rendezvényen elhangzott)
- Észrevétel témaköre, érintett komponens (9 komponens, Nem konkrét komponenshez kapcsolódó szakmai észrevétel, Tervezés & végrehajtás)
- Az észrevétel tartalma
- Egyetért-e a tervező az észrevétellel (igen; nem; nem releváns/nem a HET-re vonatkozik)
- Az észrevétel beépítendő-e a tervezetbe (igen; nem; nem releváns/nem az HET-re vonatkozik)
- Indoklás
- Ha beépítendő, akkor a tervezetbe kerülés időpontja
- Tervezői válasz az észrevételre
- Válaszküldés időpontja

A partnerség eredményei

2021. május 10-ig a honlapon 36 szervezet tette közzé észrevételeit, levélben/e-mailen pedig további 52 szervezet, összesen tehát 88 szervezettől jött észrevétel. A beérkezett levelek egy része természetesen több véleményező hozzájárulását is tartalmazta, azonban ezek nem minden esetben voltak szétválaszthatóak. Így a véleményezők valós száma ennél magasabb, de pontosan nem állapítható meg. Ebből **87 szervezet adott le értékelhető észrevételt valamelyik komponensre**. Ebből a főváros mellett 6 megyei jogú város, hat város, egy község és 5 megyei önkormányzat véleménye.

Az egyes témakörök „népszerűségét” jól jelzi, hogy mennyi szervezet tett észrevételt az adott komponensre. Megoszlásuk az alábbi:

Komponens neve	A komponensre észrevételt küldő szervezetek száma
A. – Demográfia és köznevelés	45
B. – Magasan képzett, versenyképes munkaerő	35
C. – Felzárkózó települések	36
D. – Vízgazdálkodás	33
E. – Fenntartható zöld közlekedés	36
F. – Energetika (zöld átállás)	42
G. – Átállás a körforgásos gazdaságra	37
H. – Digitalizációs reform	37
I. – Egészségügy	38
J – Szakpolitikához nem sorolható országspecifikus ajánlások	4

A kiegyenlített eloszlás azt jelzi, hogy jól voltak kiválasztva a partnerek, egyik témakör sem került túlzottan fókuszba.

A **honlap látogatottsága** 2021. február 1-től április 26-ig összesen 37 820 megtekintés volt, a véleményezés aloldalt 3788-an látogatták meg.

A **rendezvényeken történő részvétel** eleve igen korlátozott, amit a szervezéshez a HET esetében rendelkezésre álló idő rövidege is nehezít. Eddig hét konzultáción sikerült a HET tervezést képviselni:

Időpont	Rendezvény címe	Téma
2021. november 27.	EUDEL-konferencia	téma: Magyarország helyreállítási terve
2021. február 25.	Falufejlesztő Akadémia, kerekasztal	„kulturális és kreatív ipar a vidékfejlesztésben”
2021. február 26.	Nemzeti Gazdasági és Társadalmi Tanács ülése	Napirend témája: HEE általánosságban, 2021-2027 MFF általánosságban
2021. március 12.	„Konzultáció a 2021-2027-es programidőszak magyarországi elképzeléseiről” Budapesti Corvinus Egyetem	Előadás témája: HEE bemutatása
2021. március 18.	Nemzeti Fenntartható Fejlődési Tanács műhelyértekezlete	EU helyreállítási eszköze (HEE) felhasználásának nemzeti tervezése
2021. április 13.	Települési Önkormányzatok Országos Szövetsége, elnökségi ülés	HEE tervezése
2021. április 21.	Egyeztetés a Magyar Természetvédők Szövetsége képviselőivel	Fenntarthatóság a 2021-2027-es uniós tervezésben

A médiakampány eredményei a várakozásoknak megfelelően alakultak, jól érzékelhető a HEE hátránya, ami a támogatási forma kevésbé ismert jellegéből, és a partnerség későbbi indulásából egyaránt adódik. A hátrány leküzdése érdekében a honlapra feltöltésre kerültek HET/HEE tájékoztató anyagok.

Időszak:	Megjelenés	Kattintások	Átkattintási arány ¹²⁴
2021.01.07 - 2021.04.28.			
Display hirdetések	7 192 960	9 149	0,13%
Keresés alapon:	13 753	1 140	8,29%

A megyei jogú városok a fővárosi önkormányzatok és az önkormányzati szövetségek közvetlenül kaptak felérést javaslataik benyújtására. Budapest szintén elküldte fejlesztési projektjavaslatait, illetve az E, D, F, G, H komponensekhez tett tematikai észrevételeket. Pécs Szombathely és Szeged és a városi fejlesztések (közlekedés, zöldterület) megjelenítését kérte hangsúlyosabban, Tatabánya a végrehajtással kapcsolatban tett értékes javaslatokat.

Közvetlen egyeztetéseket folytattunk Miskolc és Budapest képviselőivel, tervezőivel valamint a MÖOSZ-szal és a TÖOSZ-szal. A Fővárosi Önkormányzat javaslatai így közvetlenül, és a Fővárosi Közfejlesztések Tanácsán (FKT) keresztül is becsatornázódtak a tervezésbe.

A FKT 2021. március 25-i ülésén határozati csomagot fogadott el. Az 1/2021-03-25/FKT sz. az európai uniós források Budapest területén való felhasználásával összefüggő kérdések tárgyában meghozott határozat többek között:

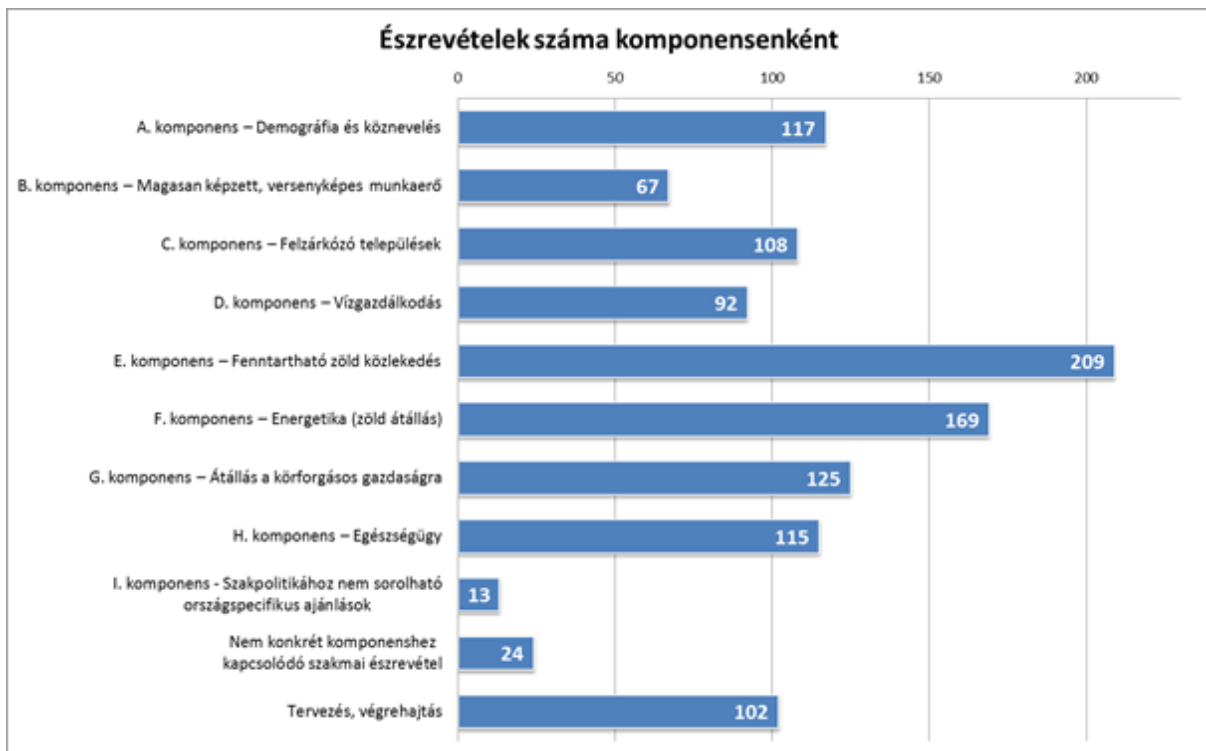
¹²⁴Átkattintási arány (CTR): a hirdetésre érkező kattintások és a hirdetés megjelenítések számának aránya

- o kiemelt fontosságú az egészségügy, a közlekedés a zöld infrastruktúra és az egyetemek fejlesztése;
- o az írásos véleményezési folyamat kiegészül munkacsoportos egyeztetésekkel;
- o az egyeztetések célja a Fővárosi Önkormányzat fejlesztési céljainak és a HEE és a 2021-2027-es időszak operatív programjainak fővárosi érintettségű részeinek találkozása.

A dokumentum teljes terjedelemben a <https://budapest.hu/Documents/fkthat210325.pdf> oldalon érhető el.

Beérkezett észrevételek

A 2021. május 10-ig érkezett hozzászólások, illetve levelek összesen 1141 észrevételt, javaslatot tartalmaztak. Ebből mintegy 260 volt a települési önkormányzatok helyi projektjavaslata. A legtöbb észrevétel az energetika és közlekedés témakörben érkezett, különösen az önkormányzatok voltak aktívak e két területen. Nagyon sok észrevétel érkezett a terv általános tartalmára, fejlesztési területeire és a partnerségi folyamatra vonatkozóan is.

A beérkezett észrevételek jelentős része az HEE szakmai tartalmának kibővítését javasolta, különösen a vízgazdálkodás, energiahatékonyság, településfejlesztés és közlekedésfejlesztés terén. Számos partner kérte a gazdaság- és vállalkozásfejlesztés beemelését is, illetve a szociális ellátás fejlesztését. Mivel az említett fejlesztések az MFF forrásokból is támogathatóak voltak, a HEE esetében igen szűk mozgástér áll rendelkezésre az ilyen mértékű módosításokhoz. A legjelentősebb változás, az épületek energiahatékonyságának beemelése az „F” komponens beavatkozásai közzé.

Jelentős számban érkeztek kérések a bőségebb szakmai tartalom, illetve a teljes tervezet közzétételéről, amit a tervezés előrehaladásával megtett a tervezéskoordináció. A tervezés más támogatási forrásokkal és a releváns szakmai stratégiákkal való összhangjára is többen felhívták a figyelmet, ez szintén megvalósult.

A partneri vélemények közül beépítésre került az egyházi szervezetek, intézmények, szeretetszolgálatok bevonása a „C” komponens beavatkozásaiba (Magyar Református Egyház), a környezetbarát fűtési rendszerek támogatásának kibővítése (Magyar Természetvédők Szövetsége), az öntözés helyett a térségi vízgazdálkodás fejlesztése a „D” komponensben (Magyar Mérnöki Kamara, Magyar Természetvédők Szövetsége, WWF Magyarország), innovatív hulladék újrafeldolgozási technológia alkalmazása (Magyar Kereskedelmi és Iparkamara), hulladék deponálás minimalizálása (NHKV Zrt.).

Javították a terv koherenciáját és szakmai színvonalát a kisebb, szövegszerű javaslatok, mint például a klímavédelem és a főváros közép-kelet-európai áruszállítási csomópontként való fejlesztése közötti ellentmondás feloldása (Green Policy Center), a HUNGRAIL, a Magyar Mérnöki Kamara és Szeged MJV önkormányzata szakmai pontosításai az „E” komponens szövegében.

A HET hivatalos benyújtását követően a hangsúly a véleményezésről áttér a tájékoztatásra. Ennek részleteit a 3.6-os fejezet mutatja be.

5. ELLENŐRZÉSI ÉS AUDIT TEVÉKENYSÉG

Az Európai Unió Helyreállítási és Ellenállóképességi Eszköze magyarországi végrehajtását önálló Kormányrendelet szabályozza.

A Kormányrendelet előírja, hogy a HET hazai végrehajtásában részt vevő valamennyi szerv köteles olyan irányítási- és szervezetrendszerrel működtetni, amely biztosítja a 2021/241/EU rendelet által a tagállami intézményrendszer és végső kedvezményezettek működésével szemben támasztott elvárásokkal, így különösen a kettős finanszírozás elkerülésével, csalás-és korrupció elleni fellépéssel és az összeférhetlenség kiküszöbölésével szemben támasztott követelményeknek.

A Kormányrendelet előírja, hogy a Nemzeti Hatóság, és - kijelölése esetén - a lebonyolító szerv,

- olyan irányítási- és kontrollrendszert alakít ki és működtet, amely biztosítja, hogy a szervezet tevékenysége megfelelően szabályozott, szabályszerű, gazdaságos, hatékony és eredményes legyen, az információk, beszámolók, jelentések és nyilatkozatok pontosak, megalapozottak és dokumentáltak legyenek, és határidőben rendelkezésre álljanak,
- biztosítja a négy szem elvének érvényesülését az egyes eljárási cselekmények, valamint a kapcsolódó adatok monitoring és információs rendszerbe történő rögzítése során,
- gondoskodik az ellenőrzési nyomvonal és kockázatkezelési eljárásrend kialakításáról.

A főbb folyamatok nyomvonalai (szerződéskezelés, finanszírozás, közbeszerzés ellenőrzése, helyszíni ellenőrzés, szabálytalanságkezelés, követeléskezelés) **a függelékben csatolásra kerülnek.**

Az intézményrendszeri szereplők egységes **ellenőrzési folyamatait segíti továbbá a FAIR rendszer EUPR felülete**, mely az elektronikus monitoring és információs rendszer intézményrendszeri oldala. Az EUPR rendszert használva a Nemzeti Hatóság (Lebonyolító Szerv) projekt szintű ellenőrzést és nyomonkövetést végez. Minden folyamat döntési/jóváhagyási pontokat tartalmaz. A FAIR (EPTK/EUPR) rendszer az előzőekben – a *HET megvalósítását támogató monitoring és információs rendszer* alcím alatt – bemutatásra került.

A HEE források felhasználásával és a HET végrehajtásával kapcsolatos ellenőrzési tevékenység magában foglalja a támogatási kérelmek műszaki-szakmai, ágazati-stratégiai és támogatás-stratégiai ellenőrzését, az intézkedések megvalósításnak a

2021/241/EU rendelet által tagállami feladatkörbe utalt szempontok szerinti ellenőrzését is.

A Kormányrendelet kifejezetten előírja, hogy az Európai Bizottság, az Európai Csalás Elleni Hivatal (OLAF) és az Európai Számvevőszék részére a HEE nemzeti felhasználásával kapcsolatos ellenőrzések lefolytatása érdekében korlátlan hozzáférést kell biztosítani a monitoring és információs rendszerben tárolt adatokhoz, továbbá a nemzeti hatóság – kijelölése esetén a lebonyolító szerv – és a végső kedvezményezettek működésének ellenőrzését biztosítani kell. A végső kedvezményezetre nézve az ellenőrzéstűrési kötelezettség a támogatási szerződésben/támogatói okiratban is rögzítésre kerül.

A forrásfelhasználás ellenőrzése

---

1) A Nemzeti Hatóság a **források felhasználásával kapcsolatosan dokumentumalapú és helyszíni ellenőrzéseket végez.**

Amennyiben Lebonyolító Szerv kerül kijelölésre, úgy a feladatellátásra kötött írásbeli megállapodásban foglaltak szerint a dokumentumalapú, valamint helyszíni ellenőrzéseket a Lebonyolító Szerv végzi. Ebben az esetben a lebonyolító feladatellátását a Nemzeti Hatóság ellenőrzi.

A dokumentum alapú ellenőrzésekre és helyszíni ellenőrzésekre vonatkozóan a Nemzeti Hatóság eljárásrendet dolgoz ki. A helyszíni ellenőrzés eljárásrendje meghatározza az ellenőrzések típusát (pl.: rendkívüli, tervezett), és azok kockázatelemzésen alapuló gyakoriságát (pl.: éves, kétéves). Ehhez kapcsolódóan a függelékben csatolásra került a Helyszíni Ellenőrzések ellenőrzési nyomvonalát.

Amennyiben az ellenőrzések során szabálytalanság gyanú merülne fel, úgy a Nemzeti Hatóság RRF Kifogás és Szabálytalanságkezelési Osztálya dönt az eljárás lefolytatásáról, illetve ha szabálytalanság megállapítására kerül sor, annak jogkövetkezményeiről.

A mérföldkövek teljesülésére vonatkozó nyomonkövetést és azok ellenőrzését a Nemzeti Hatóság végzi, minek keretében kialakítja a HEE források felhasználásának irányítási finanszírozási, intézményi és szabályozási rendszerét, kidolgozza a módszertani és eljárásrendi útmutatókat.

A Nemzeti Hatóság állítja össze a szakmai háttéranyagokat az Európai Bizottság részére történő jelentésekhez és koordinálja a jelentések elkészítését.

A Nemzeti Hatóság további feladata:

- a HEE források felhasználásával kapcsolatban felmerülő ellenőrzések szervezése, koordinálása, lebonyolítása és nyomonkövetése,
- a közbeszerzés ellenőrzési feladatok elvégzésében való közreműködés,
- Lebonyolító szervnek átadott feladatok szabályszerű és eredményes végrehajtásának ellenőrzése.

Valamennyi munkafolyamat ellátása során gondoskodik az egyes feladatok dokumentálásáról a monitoring és információs rendszerben.

Az intézményrendszer által végzett ellenőrzések érintik a funkcionálisan elkülönülő lebonyolító szerveket és a lebonyolító szervvel nem rendelkező beruházások esetén a végső kedvezményezetteket is.

A Nemzeti Hatóság ellenőrzési tevékenységét a végső kedvezményezett monitoring és információs rendszerbe való folyamatos adatszolgáltatásai segítik és biztosítják. Ezért a Nemzeti Hatóság a monitoring és információs rendszerből nyert, megbízható adatok alapján, valamint a rendszeres ellenőrzések eredményei alapján tudja összeállítani a vezetői

nyilatkozat elkészítéséhez szükséges dokumentumokat a megfelelő tartalommal, így alátámasztva a tagállam teljesítmény alapú kifizetési kérelmét.

- 2) Az **EUTAF** Audit Hatósági feladatokat lát el, minek keretében ellenőrzéseket végez az a *HEE nemzeti forrásai felhasználásának főbb intézményei* alcímben foglaltak szerint.

Ennek értelmében a HET kapcsán az EUTAF-nak el kell készítenie a HET végrehajtáshoz szükséges audit stratégiáját, ami alapján ellenőrzi az intézkedések végrehajtását. A stratégia rögzíti az ellenőrzések módját és gyakoriságát. Ezen túlmenően véleményezi az Európai Bizottság és az Európai Számvevőszék ellenőrzéseiben felvetett kérdésekre adandó tagállami válasz tervezeteket, részt vesz a szükséges tárgyalások lefolytatásában, és kialakítja az Európai Bizottság és az Európai Számvevőszék által az audit hatósági tevékenység hatékonyságát vizsgáló ellenőrzések által felvetett kérdésekre adandó tagállami választ, lefolytatja a szükséges tárgyalásokat.

- 3) **A Kormányrendelet rögzíti továbbá az uniós intézmények** (Európai Bizottság, az Európai Csalás Elleni Hivatal (OLAF) és az Európai Számvevőszék) **ellenőrzési jogát.**

Az ECA és az OLAF Magyarországi Koordinációja az intézményrendszeri ellenőrzéseit saját módszertana alapján az előírásaikhoz illeszkedő módon és rendszerességgel tartja.

Az ellenőrzések kapcsán a Nemzeti Hatóságnak, a Lebonyolító Szervnek és a Végző Kedvezményezettnek ellenőrzéstűrési kötelezettsége van.

- 4) A Nemzeti Hatóságot továbbá a közpénz felhasználását **nemzeti intézmények** (ÁSZ, KEHI) is ellenőrzi.

Fentiek alapján a Nemzeti Hatóságot a minisztérium belső ellenőrzési egysége, valamint az Állami Számvevőszék (ÁSZ) és a Kormányzati Ellenőrzési Hivatal (KEHI) is ellenőrizheti a módszertana alapján, az előírásaikhoz illeszkedő módon és rendszerességgel.

Az átláthatóság megerősítése érdekében a KEHI a forrás felhasználására vonatkozó közérdekű adatok jogi kötelezettség alapján való közzétételét évente két alkalommal célzottan ellenőrzi, és arról beszámolót készít.

A Nemzeti Hatóság Kontrolling és Ellenőrzési Főosztályának Ellenőrzési Osztálya koordinálja az ellenőrző hatóságok (ECA, OLAF, EUTAF, ÁSZ, KEHI, Miniszterelnökség Belső Ellenőrzése) és a Nemzeti Hatóság közötti információ áramlást, elősegíti az ellenőrzések lebonyolítását, a jelentések elkészítését, a jelentéstervezetek véleményezése által. A jelentésekben foglalt javaslatok alapján intézkedési tervet határoz meg, minek végrehajtásának nyomonkövetésében részt vesz.

Az intézkedési tervek

A Kormányrendelet előírása szerint, amennyiben a HEE források felhasználásával összefüggő ellenőrzésről szóló jelentésben az intézményrendszeri szervezetre vonatkozóan, intézkedést igénylő megállapítás, ajánlás vagy javaslat szerepel, úgy köteles **intézkedési tervet** készíteni. Az ellenőrzött szervezet felelős az intézkedési terv végrehajtásáért, nyilvántartásáért és az intézkedési terv végrehajtásának nyomon követéséért. A Nemzeti Hatóság a végrehajtás legfőbb koordinátoraként az ellenőrzések koordinációjában és az intézkedések nyomonkövetésében is részt vesz.

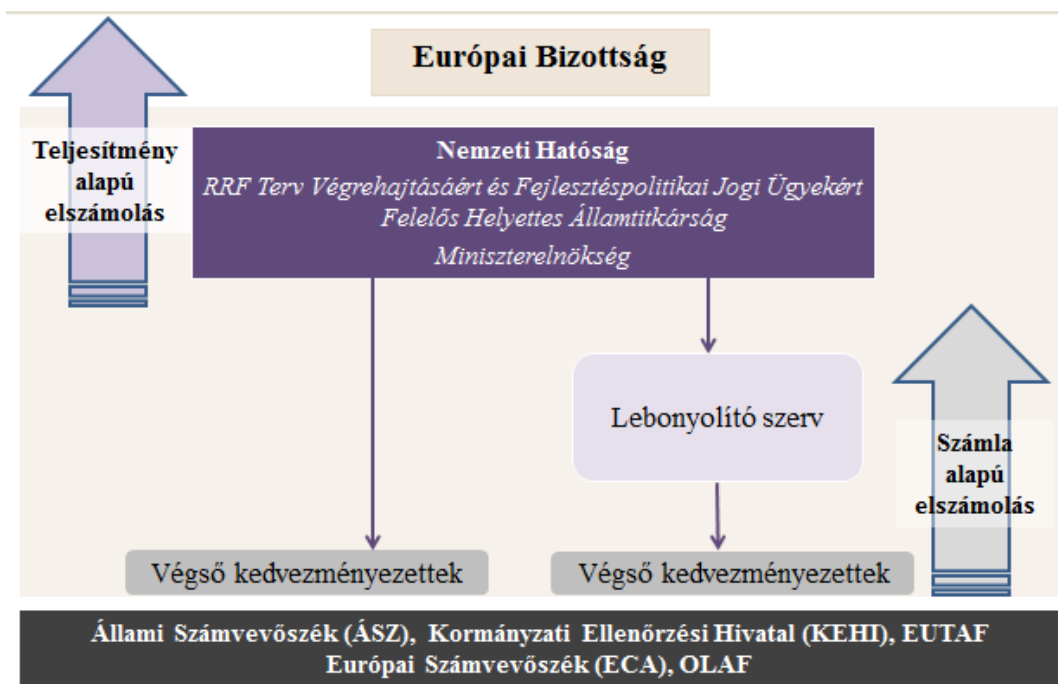
Az elszámolások ellenőrzése

A HEE forrás tagállami felhasználása bizonylati szintű elszámolás keretében történik. A bizonylatok ellenőrzését a Nemzeti Hatóság vagy lebonyolító szerv bevonása esetén, lebonyolító szerv végzi. A bizonylati szintű elszámolások, annak alátámasztó dokumentumaival kerülnek a monitoring és információs rendszerbe. A kifizetési igénylések a kifizetés ellenőrzési szempontjainak 4 szem elvét követő vizsgálata után kerülhetnek elfogadásra, vagy elutasításra.

Az EUPR Szabálytalanságkezelés modulja konkrét adatokat szolgáltat a beruházás/projekt megvalósítása során esetlegesen előforduló szabálytalanságokról, így elkerülhető, hogy a vezetői nyilatkozatban szabálytalansági eljárással érintett kifizetés vonatkozásában elfogadott teljesítés szerepeljen.

Az elszámolások ellenőrzése

6. KOMMUNIKÁCIÓ

A Helyreállítási és Ellenállóképességi Terv a beavatkozások igen széles spektrumát érinti, azokat a szakterületeket, amelyek alapvetően szükségesek a COVID-19 járvány hatásainak enyhítéséhez, egyben megalapozzák a magyar és európai gazdaság és társadalmak fenntarthatóbbá tételét, felkészítik a zöld és digitális átmenet lehetőségeire és kihívásaira. A végrehajtáshoz kapcsolódó kommunikációs feladatoknak és elvárásoknak ezért számos, olykor egymástól távol eső területen kell érvényesülniük.

A tervhez kapcsolódó kommunikáció célkitűzése, hogy a HEE keretében megvalósult projektek révén bemutassa, hogy miként és mennyivel járul hozzá az eszköz a válság leküzdéséhez, a magyar gazdaság és társadalom digitális és zöld átállásához, a HET eredményeit minél szélesebb körben megismertesse, tájékoztassa a közvéleményt a források hasznos, hatékony és átlátható felhasználásáról. Mivel új támogatási eszközről van szó, a korábbi időszakok eredményeinek, tapasztalatainak kommunikációja nem valósítható meg. A kohéziós források eszközeiből, tapasztalataiból azonban lehet, és az összevont kommunikáció miatt szükséges is meríteni. Az újdonság jellege miatt azonban az eszköz megismertetése és

az intézményrendszer iránti bizalom kiépítése hangsúlyosabb, mint a bevált kohéziós forrásoknál.

A tájékoztatás fázisai és célközönsége

A tervezéshez kapcsolódó kommunikációs lehetőségeket már bemutattuk.

A végrehajtáshoz kapcsolódó kommunikáció feladatai a következő fázisok szerint csoportosíthatóak:

1. **A HET elfogadása és a végrehajtás indulása:** bemutató rendezvény a szakmai közönségnek, hangsúlyosan a szélesebb közönséget elérő sajtómegjelenések a Tervről, várható hatásairól. Felkészítő célú workshopok, tájékoztató kiadványok, online tanfolyamok segítségével a potenciális kedvezményezetteket meg kell ismertetni a végrehajtás módjával, a kedvezményezettek kommunikációs feladataival.
2. **A projektvégrehajtás folyamata:** rendszeres tájékoztatás, elsősorban szakmai közönségnek a mérőföldkövek teljesítéséről, a menedzsment tapasztalatokról és a végrehajtó intézményrendszer működéséről, a nagyközönség felé inkább az egyes részeredmények bemutatása, hangsúlyosan a megvalósítás helyszínein, a közvetlenül érintett lakosságnak. Az előrehaladás, forrásfelhasználás nyomon követését segítő információk folyamatos elérhetősége érdekében önálló tájékoztató honlap üzemeltetése.
3. **A HET megvalósulásának, eredményeinek bemutatása:** az induláshoz hasonlóan nagyobb értékű rendezvény/-ek a szakmai és döntéshozói körnek, a szélesebb körű lakosság a már működő nyilvános nyomkövetését szolgáló eszközökön szintén hozzájut az értékelések tartalmához, hangsúlyos az eredményeket összefoglaló médiakampány.

A tájékoztatási feladatokat részletesen a Nemzeti Hatóság által kidolgozott kommunikációs stratégia tartalmazza. **A kommunikációs stratégia a tagállam által nyert TSI projekt keretében, szakértő bevonásával kerül kidolgozásra.** Az átfogó stratégia éves kommunikációs terveken fog alapulni komponensenkénti bontásban az alábbi struktúrát követve.

- 1) A koordináció/nemzeti hatóság kommunikációs tevékenysége
  - a) Kommunikációs üzenetek
    - Fő üzenet (a közös uniós célokhoz kapcsolódás bemutatásával)
    - Célcsoportok és célcsoportonként specifikált üzenetek
  - b) Kampányok
    - Célcsoportok
    - Üzenetek
    - Kampányeszközök, kommunikációs csatornák
  - c) Rendezvények
  - d) Kiadványok
  - e) Rendszeres, kampányon kívüli kommunikációs feladatok
    - sajtómegjelenés, honlap, hírlevél
- 2) Komponensenként külön-külön
  - a) A kommunikációs célok, célcsoportok, üzenetek bemutatása
  - b) A kommunikációs eszközök bemutatása
  - c) Kommunikációs akciók bemutatása

Kommunikációs csatornák

Rendezvények

Az indulási fázisban rendezvényeket csak a koronavírus világjárványból adódó korlátozások figyelembevételével lehet tervezni. Várhatóan 2021. első félévében kerülni szükséges a személyközi kommunikációt, az érdeklődőkkel való közvetlen, személyes találkozásokat. A lakossági rendezvényekre és személyes találkozókra épített kommunikációs feladatokat a későbbiekben is úgy érdemes tervezni, hogy könnyen át lehessen alakítani online megvalósításra.

Információs napok szervezése elsősorban a potenciális érintettek (stakeholderek, kedvezményezettek, a fejlesztésekkel érintett önkormányzatok, civil szervezetek, szakmai és érdekvédelmi szervezetek, tervezők) számára fontos. Évente minimum egy alkalommal az eredményeket bemutató nyilvános rendezvény megtartására kerül sor.

Közösségi média

A végrehajtás minden szakaszában élni kell a közösségi média jelenlét adta lehetőségekkel és – kapcsolódva a HEE esetében kiemelten fontos monitoring és jelentéstételi feladatokhoz – az infografika, és adatvizualizáció széleskörű alkalmazásával.

Kiadványok, plakátok

A hagyományos írott és elektronikus médiaeszközök, plakátok, papír alapú kiadványok jelentősége csökken, de a bemutatás, a pályázók felkészítése és a végrehajtás eredménykommunikációja esetében elmaradhatatlan.

Honlap

Önálló honlap létrehozása feltétlenül szükséges, ami részben továbbviszi a jelenlegi partnerségi honlap anyagait és funkcióit, másrészt lehetővé teszi rendszeresen új tájékoztatók, hírek közzétételét és az eredmények folyamatos nyomon követését a nagyközönség számára. Az egységes kommunikáció keretében a palyazat.gov.hu oldalon lesz tájékoztató felület a HEE számára. Ez az egységes uniós fejlesztéspolitika legfontosabb hazai tájékoztatási felülete, ismertsége széles körű, ezért praktikus itt megtartani a HEE tájékoztatás legalább egy részét.

A pályázati közlemények szerepe erősen korlátozott, de nem zárható ki a tervezés aktuális állása mellett. Ezek az OP-k pályázati kiírásaihoz hasonló eljárásrendben, a palyazat.gov.hu honlapon jelenhetnek meg. Véleményezési lehetőségre is ezen az oldalon lenne lehetőség.

Kedvezményezettek kommunikációs feladatai, arculat

Annak érdekében, hogy a kedvezményezettek megfelelő, egységes rendszerbe illeszkedő és kellően hatékony módon jelezzék a támogatott projektek forrását, Kedvezményezetti Kommunikációs Kézikönyv készül. A kedvezményezettek által alkalmazandó arculati elemek elkészítését online „táblagenerátor”, kommunikációs terv és sajtóközlemény minta is segíti.

Kommunikációs csomagok kötelező elemei		
Feladatok	Szerződésben megítélt támogatási összeg	
	A projekt előkészítő szakasza (1-3.) A projekt megvalósítási szakasza (4-10.)	150 millió Ft feletti

Kommunikációs csomagok kötelező elemei			
Feladatok A projekt előkészítő szakasza (1-3.) A projekt megvalósítási szakasza (4-10.)		Szerződésben megítélt támogatási összeg	
		150 millió Ft feletti	150 millió Ft és az alatti
1.	Kommunikációs terv készítése (a támogatási szerződés megkötése előtt kell elkészíteni, nem elszámolható).	x	
2.	Nyomtatott tájékoztatók (brosúrák, szórólapok, stb.) elkészítése és lakossági terjesztése.	x	
3.	A kedvezményezett működő honlapján, ennek hiányában közösségi média felületein, a projekthez kapcsolódó tájékoztató oldal megjelenítése.	x	x
4.	Sajtóközlemény kiküldése a projekt indításáról és a sajtómegjelenések összegyűjtése (nem elszámolható).	x	x
5.	Sajtótájékoztató szervezése.	100 millió Ft felett	
7.	A beruházás helyszínén „A2” vagy „A3” méretű tájékoztató tábla elkészítése és elhelyezése.	„A2”	„A3”
9.	Kommunikációs célra alkalmas fotódokumentáció készítése (csak professzionális fotó költsége számolható el).	x	x
10.	Sajtóközlemény kiküldése a projekt zárásáról és a sajtómegjelenések összegyűjtése (nem elszámolható).	x	x

A megjelenés egységességét, rendezettségét a kedvezményezettek és a Nemzeti Hatóság által egyaránt kötelezően alkalmazandó Arculati Kézikönyv segíti.

Magyar nyelvű HEE logó

Angol nyelvű HEE logó

Horizontális szempontok

A fejlesztések megismerése érdekében kiemelten fontos a kommunikációs felületek akadálymentesítésével az egyenlő esélyű hozzáférés biztosítása. Fontos továbbá, kapcsolódva az összeurópai célokhoz, a külföldi nyilvánosság számára az idegen nyelvű hozzáférhetőség magas szintű biztosítása.

4. RÉSZ: ÁTFOGÓ HATÁSELEMZÉS

1. VEZETŐI ÖSSZEFOGLALÓ

Makrogazdasági helyzetkép és kitekintés

A magyar Kormány 2021-es Konvergencia Programjának legfontosabb megállapításai a következők:

- **Gazdasági növekedés:** a 2020-as 5,0 százalékos visszaesés után 2021-ben 4,3 százalékkal növekedhet a magyar gazdaság, vagyis a válság előtti szintjét csak 2022-ben érheti el. Az előrejelzés szerint 2022-ben 5,2 százalékkal nőhet a GDP, majd 2023 és 2025 között évente átlagosan 4,1 százalékkal. A bővülés motorja a fogyasztás és a beruházások lehetnek, de a beruházások nyomán növekvő kivitel miatt a nettó export növekedéshez való hozzájárulása is pozitív lehet az előrejelzési horizonton egészen;
- **Inflációs folyamatok:** az infláció idén a jegybanki cél fölött, de a célsávon belül 3,6 százalékon alakulhat, az árfolyam gyengülése, az olajár tavalyi zuhanásának bázisba kerülése, valamint az újraindításhoz kapcsolódó áremelések eredményeként. Hosszabb távon a pénzromlás üteme visszatérhet a 3,0 százalékos inflációs célhoz;
- **Munkaerőpiac:** a foglalkoztatottak száma a 2020-as 0,9 százalékos visszaesés után idén stagnálhat, majd 2022-ben 1,1 százalékkal bővülhet. Ezt követően ugyanakkor fokozatosan lassulhat a foglalkoztatás növekedése a negatív demográfiai folyamatok okán. A bruttó átlagkereset idén 7,0 százalékkal növekedhet, amely ütem a következő években is fennmaradhat, ennek fedezetét elsősorban a növekvő termelékenység jelenti;

A kidolgozott HET összesen 35 beruházást/reformot tartalmaz, amelyek összesen 9 nemzetstratégiai cél (komponens) alá kerültek besorolásra. A reformok és beruházások megvalósítása a HET keretében összesen 2 511,3 milliárd forintba kerül folyó áron számítva. Évekre lebontva 2021-ben a 2019-es GDP 0,79, 2022-ben az 1,48, 2023-ban az 1,13, 2024-ben a 0,97, 2025-ben a 0,79, míg 2026-ban a 0,42 százalékanak megfelelő összeg befektetése valósul meg a magyar gazdaságban.

Számításaink szerint a reformok és beruházások megvalósulása nyomán 2019-es áron számítva 2 101,1 milliárd forint bruttó hozzáadott érték keletkezik 2021 és 2026 között. Középtávon (az egyes reform/beruházások megvalósulása nyomán 5 éves időtávon kumuláltan) a fejlesztések révén a növekedési többlet 4 357,8 milliárd forint lehet. Ezen felül egyes reformok/beruházások ennél is hosszabb távon fejthetik ki hatásuk, amelynek köszönhetően az HEE végrehajtása hosszú távon (10 éves időtávon kumuláltan) összesen 7 370,0 milliárd forint bruttó hozzáadott érték létrejöttét eredményezi. Az előrejelzett GDP szintjét tekintve az HEE megvalósulása esetén a GDP 2021-ben 296,9, 2022-ben 678,9, 2023-ban 731,3, 2024-ben 807,7, 2025-ben 902,0, míg 2026-ban 860,2 milliárd forinttal lehet magasabb, mint abban az esetben, ha a beruházások elmaradnak. A közép- és hosszú távú hatások fennmaradása miatt az HEE terv végrehajtása nyomán a GDP 2026 után is évente 1,3 százalékkal haladhatja meg azt a szintet, mint amit akkor ért volna el, ha az HEE beruházások nélküli előrejelzésben bemutatott gazdasági folyamatok valósulnak meg.

A gazdaságban rövidtávon (vagyis amíg a programok zajlanak) 136,5 ezer fő nagyságrendű munkaerőigény jelentkezik. A közép- és hosszú távú hatások ezzel szemben rendre 22,5 és 27,5 ezer munkahely létrehozását eredményezhetik. A költségvetés bevételei a rövidtávú

hatások révén 817,9 milliárd forinttal emelkedhetnek (ez évente átlagosan a GDP 0,3 százalékának felel meg), míg középtávon 1 645,1, hosszú távon pedig 2 749,4 milliárd forinttal haladhatják meg azt a szintet, ami a beruházások megvalósulása nélkül állt volna elő. A költségvetés bevételi főösszege a közép- és hosszú távú hatások miatt 2026 után is átlagosan 1,5 százalékkal haladhatja meg a HET-ben megvalósított reformok/beruházások nélküli előrejelzés kivetítésében szereplő értéket. Számításaink szerint az egy főre jutó GDP 2026-ban a HET reformjai és beruházásai végrehajtása nyomán 1,5 százalékkal lehet magasabb, mint az alappályán becsült érték.

2. MAKROGAZDASÁGI KITEKINTÉS A KORMÁNY LEGFRISSEBB ELŐREJELZÉSE ALAPJÁN

Jelen fejezet keretében a magyar Kormány 2021-es Konvergencia Programjában felvázolt gazdasági pályát ismertetjük. Fontos hangsúlyozni, hogy a konvergencia pálya elkészítésekor a Pénzügyminisztérium számolt a HEE forrásainak felhasználásával és azok gazdasági hatásával. Az előrejelzés lezárására 2021. április 9-én került sor, így abba az addig rendelkezésre álló adatok és információk kerültek beépítésre.

2.1. Makrogazdasági folyamatok

A Konvergencia Program előrejelzése szerint a 2020-as 5,0 százalékos visszaesést 2021-ben 4,3 százalékos bővülés követheti, vagyis a gazdaság a válság előtti szintjét csak 2022-ben éri majd el. A jövő évtől folytatódhat a bővülés, ennek mértéke 5,2 százalék lehet, amely az előrejelzési horizont végéig 4,0 százalék közelébe lassulhat. A növekedés motorja elsősorban a belföldi kereslet lehet. Ezen belül is ki kell emelni a fogyasztást. A háztartások fogyasztási kiadása idén 3,4 százalékkal bővülhet, amely figyelembe véve, hogy 2020-ban 2,6 százalékkal csökkent azt is jelenti, hogy a fogyasztás már idén elérheti a válság előtti szintjét. Emögött elsősorban a 2020-ban elhalasztott kiadások pótlása, illetve az óvatossági motívum mérséklődése áll. A háztartások fogyasztása 2022-től is érdemben hozzájárul majd a növekedéshez, az előrejelzés szerint ezen a téren jövőre 4,8 százalékos növekedés várható, amely az előrejelzési horizont végéig is csupán 3,5 százalék közelébe mérséklődhet.

Felhasználási oldalról 2020-ban egyedül a közösségi fogyasztási kiadás nem esett vissza, ezen tétel 2,0 százalékkal növekedett. A prognózis szerint idén 0,8 százalékos bővülés várható, majd 2022-ben 1,9 százalékos visszaesés, hogy aztán az előrejelzési horizont végéig a közösségi fogyasztás évente 0,5–1,5 százalékkal bővüljön. A járványhelyzet nyomán 2020-ban jelentősen visszaestek a beruházások is. A forráshiányra, illetve a romló gazdasági környezetre tekintettel rengeteg vállalat elhalasztotta vagy leállította fejlesztéseit, így a bruttó állóeszköz-felhalmozás, magas bázisról 7,3 százalékkal csökkent. Az idei évtől kezdődően ugyanakkor újra felfutásra lehet számítani ezen a téren, amelyet az alacsony kamatkörnyezet, az uniós források, valamint a kormányzat lakásépítési és lakás-felújítási támogatásai segítenek. A bruttó állóeszköz-felhalmozás így a prognózis szerint idén 4,2 százalékkal bővülhet, amely ütem 2022-bben 7,2 százalékra gyorsulhat. A beruházások dinamikus bővülése 2022 után is fennmaradhat, bár ennek üteme némiképp lassulhat, az előrejelzés 2023 vonatkozásában 6,1, 2024-ben 4,3, míg 2025-ben 4,5 százalékos növekedést tartalmaz.

Makrogazdasági prognózis

	2020	2021	2022	2023	2024	2025
	éves változás %-ban					
GDP	-5,0	4,3	5,2	4,1	4,0	4,2
GDP belföldi felhasználás	-2,7	3,3	4,8	3,8	3,4	3,6
Háztartások fogyasztása	-2,6	3,4	4,8	3,3	3,3	3,5
Természetbeni társadalmi juttatás	-3,2	3,7	0,4	0,2	0,2	0,2
Közösségi fogyasztás	2,0	0,8	-1,9	0,5	1,5	1,5
Bruttó állóeszköz - felhalmozás	-7,3	4,2	7,2	6,1	4,3	4,5
Export	-6,7	6,4	10,5	7,0	6,7	7,1
Import	-3,9	5,2	10,0	6,7	6,2	6,5

Forrás: Magyarország Konvergencia Programja 2021

Az export volumene 2020-ban 6,7 százalékkal csökkent. 2021-től ugyanakkor már növekedés várható (6,4 százalék), ugyanakkor a kivitel a válság előtti szintjét csak 2022-ben érheti majd el. A magas beruházási szint eredményeként 2022 után is folytatódhat majd az export bővülése, ennek mértéke 7 százalék körül alakulhat. 2020-ban az import az exportnál kisebb mértékben 3,9 százalékkal mérséklődött, elsősorban az egészségügyi eszközök beszerzése nyomán. Az előrejelzés ugyanakkor 2021-től ismét növekedést tartalmaz 5,2 százalékosat, amely ütem 2022-ben 10,0 százalékra gyorsulhat, majd a rákövetkező 3 évben 6 és 7 százalék között alakulhat. A behozatal növekedése mögött a legfontosabb tényezők a lakossági fogyasztás bővülése, illetve a beruházások, valamint az export importigénye állnak. Ennek ellenére a nettó export növekedéshez való hozzájárulása az előrejelzési horizonton egészen pozitív maradhat. Ennek mértéke 2021-ben 1,0, 2022-ben 0,5, 2023-ban 0,4, majd 2024-ben és 2025-ben egyaránt 0,7 százalékpont lehet.

2.2. Inflációs folyamatok

Az infláció 2020-ban a Magyar Nemzeti Bank célja fölött, de a toleranciasávon belül 3,3 százalékon alakult. A pénzromlás ütemére 2020-ban ellentétes folyamatok hatottak, a kereslet visszaesése, illetve egyes szolgáltatások elérhetetlenné válása, valamint az olajár zuhanása lefelé húzta az áremelkedés ütemét. Ezzel szemben a forint euróval szembeni gyengülése az importált termékek áremelkedésén keresztül felfelé húzta az infláció értékét. A Konvergencia Program előrejelzése szerint az áremelkedés 2021-ben is a jegybanki cél fölött, de továbbra is a célsávon belül 3,6 százalékon alakulhat. A magasabb pénzromlás oka egyrészt a forint gyengülése (a 2020-as éves átlagos 351,2-es euró árfolyamot, 361,1-es

követheti), másrészt az olajár tavalyi zuhanásának bázisba kerülése, illetve az újraindításhoz kapcsolódó áremelések. Az előrejelzés 2022-től kezdődően a jegybanki céllal megegyező mértékű éves áremelkedéssel számol.

2.3. Munkaerőpiaci folyamatok

2020-ban a kormányzati támogatások nyomán csak kismértékben 0,9 százalékkal csökkent a foglalkoztatottak száma. A Konvergencia Program előrejelzése szerint 2021-ben még stagnálhat a foglalkoztatás, majd 2022-től kezdhet el ismét növekedni 1,1 százalékkal. Az előrejelzés 2022 után is kismértékű bővülést tartalmazhat, ugyanakkor a foglalkoztatás további növekedésében egyre nagyobb korlátot jelenthetnek majd a kedvezőtlen demográfiai folyamatok, amely a fennmaradó dinamikus gazdasági bővülés nyomán ismételten munkaerőhiányt idézhet elő a gazdaságban.

Munkaerőpiac alakulása (változás %-ban)

	2020 tény	2021	2022	2023 előrejelzés	2024	2025
Bruttó bér- és keresettő meg	6,0	8,0	9,8	8,4	8,3	8,2
Bruttó átlagkereset	9,7	7,0	7,7	7,8	7,9	8,0
Nettó átlagkereset	9,7	7,0	7,7	7,8	7,9	8,0
Nettó reálbér	6,2	3,3	4,5	4,7	4,8	4,9
Foglalkoztatottak száma	-0,9	0,0	1,1	0,6	0,3	0,2
Termelékenység	-4,1	4,2	4,1	3,5	3,6	4,0

Forrás: Magyarország Konvergencia Programja 2021

A bruttó átlagkereset 2020-ban is dinamikusán 9,7 százalékkal növekedett. Emögött egyrészt a 2019-ről áthúzódó munkaerőhiány bérfelhajtó hatása, a minimálbér és a garantált bérminimum év eleji 8-8 százalékos emelése, valamint az összetételhatás húzódott meg, amely abból származik, hogy a válság nyomán elsősorban az alacsony átlagkeresetű ágazatokban (mint például a turizmus) került sor elbocsátásokra, amely így emelte az átlagos kereset értékét. 2021-re az előrejelzés ennél némiképp lassabb 7,0 százalékos átlagkereset növekedéssel számol, figyelembe véve, hogy a kötelező legkisebb bérek az év elején csupán 4 százalékkal növekedtek, illetve hogy egyes szektorokban a válság hatásai miatt nincs lehetőség a keresetek nagymértékű növelésére. A prognózis szerint a bruttó átlagkereset a következő években is dinamikusán 7-8 százalékkal növekedhetnek évente. Az infláció hatását is figyelembe véve a tavalyi 6,2 százalékos nettó reálbér növekedés idén 3,3 százalékra lassulhat, majd az előrejelzési horizont végéig fokozatosan 5 százalék közelébe gyorsulhat. A béremelkedés fedezetét elsősorban a termelékenység növekedése biztosíthatja az elkövetkező időszakban, ennek mértéke 2025-ig 4 százalék körül alakulhat.

3. A HET MAKROGAZDASÁGI HATÁSA

3.1. Az alkalmazott módszertan

3.1.1. Rövidtáv

A HET keretében megvalósuló beruházások rövidtávú hatása alatt a beruházások/reformok végrehajtása nyomán 2 éven belül jelentkező gazdasági hatást számszerűsítettük. Vagyis azt a gazdasági hatást, ami annak következtében keletkezik, hogy például új híd és út épül vagy digitalizálásra kerülnek az ellátási folyamatok. Így tehát ezen hatások csak a reformok és beruházások megvalósulása idején jelentkeznek a magyar gazdaságban. Ugyanakkor a reformok/beruházások hosszabb távon is hatást gyakorolnak a növekedésre, a munkaerőpiacra, amely hatásokat a közép-, illetve hosszú távú becslés keretében számszerűsítettük.

A beruházások/reformok mindegyike egy vagy több ágazathoz köthető, amelyekbe a projekt nyomán forrás áramlik, így emelkedik az adott ágazat termékei és szolgáltatásai iránti kereslet. Azonban ez az összeg nem a ténylegesen, a gazdaságban létrejövő gazdasági teljesítményt mutatja. Ennek kiküszöböléséhez az elemzés során elsődlegesen a magyar gazdaságban keletkező bruttó hozzáadott érték (Gross Value Added – GVA) számszerűsítésére koncentráltunk, mivel ez a mutató a gazdasági teljesítmény nemzetközileg leginkább elfogadott mércéje, és ez képezi a bruttó hazai össztermék (Gross Domestic Product – GDP) számításának alapját is. A KSH honlapján minden egyes ágazatra rendelkezésre áll a kibocsátás (jelen esetben az ágazatba áramló támogatás) és a bruttó hozzáadott érték aránya 2019-ig bezárólag. Vagyis megadható, hogy az adott ágazatba áramló forrásösszeg ténylegesen mekkora gazdasági teljesítményt indukál.

Ez ugyanakkor csak a közvetlen gazdasági hatást mutatja, amely az adott ágazatban keletkezik. A közvetett hatások számszerűsítéséhez figyelembe kell venni azt is, hogy ezek az ágazatok a termelésükhöz más ágazatoktól vásárolnak termékeket és szolgáltatásokat, amelyeket aztán inputként használnak fel, illetve munkavállalókat foglalkoztatnak, akik fogyasztásra fordítják keresetük egy részét. Ezen hatásokat nevezzük együttesen visszatekintő vagy input oldali tovagyrúzó hatásoknak. Ezen felül megkülönböztethetünk előtekintő hatásokat is. Ezek számszerűsítik azokat a hatásokat, amelyek akkor keletkeznek, amikor az adott ágazatban előállított termékeket és szolgáltatásokat inputként felhasználják más ágazatbeli vállalkozások termékek előállítására vagy tartós eszközként (beruházásként). E két csoportba tartozó tovagyrúzó hatások mértéke számszerűsíthető a statisztikai hivatalok által egységes módszertani alapelvek felhasználásával elkészített input-output táblázatok (magyar elnevezéssel ágazati kapcsolatok mérlege, ÁKM) segítségével. A számítások során alkalmazott módszertan az Egyesült Államokban és Nagy-Britanniában kormányzati döntéselőkészítésre használt makrogazdasági hatásvizsgálatok eljárásait követi¹²⁵, illetve felhasználja a közgazdasági Nobel-díjjal elismert Vaszilij Leontiev által kitalált eljárást, mely alapján az egyes gazdasági ágazatokra jellemző multiplikátorok számíthatók. A tovagyrúzó hatások számszerűsítéséhez alapadatként a Központi Statisztikai Hivatal által 2018-ban publikált input-output táblázatok szolgáltak, amelyek a 2015-ös adatok és az ESA2010 számbavételi módszertan alapján készültek. Az alkalmazott módszertan hátránya abból származik, hogy a 2015-ös adatok csupán egy pillanatképet adnak az ágazatok közötti kapcsolatokról, és így a tényleges közvetett és indukált hatások csak az adott év

¹²⁵ The Scottish Government (2011): Input-Output Methodology Guide Version 1 May 2011. The Scottish Government Input-Output team, Edinburgh. <http://www.scotland.gov.uk/Resource/Doc/919/0116738.pdf> (2020.11.02.)

vonatkozásában számíthatóak teljes pontossággal. Ugyanakkor feltételezhető, hogy az ágazatok közötti kölcsönhatások viszonylagos rugalmatlanságából fakadóan a 2015-re számított hatások több évre vonatkozóan is reális becslést biztosítanak.

Egyes reformok/beruházások esetében a fentiek felül figyelembe kellett vennünk azt is, hogy a hazai ipari kapacitások nem elégségesek a teljes kereslet kielégítésére, így ezek megvalósulása részben importból keletkezik, amelynek köszönhetően azok a magyar gazdaság teljesítményéhez nem járulnak hozzá közvetlenül. Ehhez alapadatként a KSH által a gépberuházások vonatkozásában publikált importhányadot használtuk fel¹²⁶.

A foglalkoztatási hatás számításához az egyes ágazatok termelékenységét, vagyis az egy alkalmazottra jutó bruttó hozzáadott értéket számszerűsítettük a KSH adatai alapján a közvetlen és a tovaggyűrűző hatások vonatkozásában. Vagyis azt becsültük meg, hogy az egyes ágazatokban mekkora munkaerőigény keletkezik a reformok/beruházások végrehajtása érdekében. Az, hogy ez új álláshely teremtését vagy a meglévő munkaerőállomány magasabb fokú foglalkoztatását jelenti, a módszertan segítségével nem lehet elkülöníteni, így a közölt foglalkoztatási adatok is csak ennek figyelembevételével értelmezhetőek. Emellett fontos kiemelnünk azt is, hogy amennyiben új álláshely keletkezik a HEE révén a magyar gazdaságban, az csak ideiglenes foglalkoztatás-növekedést eredményez, mivel azt az ideiglenesen megjelenő többletkereslet indukálja. A többletkereslet kifizetésével ezen álláshelyek is megszűnnek tehát. Ez ugyanakkor nem jelenti azt, hogy a HET reformoknak és beruházásoknak nincs tartós foglalkoztatási hatása, azok végrehajtása révén növekszik a magyar gazdaság teljesítménye, versenyképessége, amely viszont tartósan növeli a vállalatok munkaerőkeresletét. Ezen hatások számszerűsítését ugyanakkor a közép-, illetve hosszú távú hatások keretében végeztük el.

Az adóhatás számszerűsítéséhez egyrészt a 2015-ös Ágazat Kapcsolatok Mérlegéből a munkát terhelő adók bruttó hozzáadott értéken belül részarányát számítottuk ki. Mivel a bérhányad (a munkavállalói jövedelmek aránya a bruttó hozzáadott értéken belül) csak lassan változik, így az ÁKM-ből számolt adóhányad, figyelembe véve az adóváltozásokat, több éves időtávon is jó közelítésnek tekinthető. A vállalatokat terhelő többi adónem arányának meghatározásához ezzel szemben a Nemzeti Adó és Vámhivatal 2018-as társasági adó adatbázisából indultunk ki. A TAO adatbázisban minden ágazatra vonatkozóan kiszámolható az adók, illetékek és hozzájárulások GVA-hoz viszonyított aránya a különböző évekre vonatkozóan. A két számított arányszám összege jó közelítéssel megadja az adott ágazat bruttó hozzáadott értékhez viszonyított adóterhelését, így meghatározható, hogy amennyiben emelkedik az adott ágazat teljesítménye, az hogyan befolyásolja a költségvetés bevételeit.

Az alkalmazott módszertan hátránya, hogy nem számol az árhatással, vagyis felteszi, hogy a fejlesztésekhez szükséges kapacitások (termelő és munkaerő) egyaránt rendelkezésre állnak, illetve bővíthetőek, mivel van rendelkezésre álló szabad munkaerő, így a többletkereslet közvetlenül le tud csapódni a gazdaságban. Ellenben ha nem állnak rendelkezésre a szükséges kapacitások a kereslet növekedése áremelkedésként, vagy az import emelkedéseként fog lecsapódni, így a tényleges gazdasági és foglalkoztatási hatás a fent bemutatottnál kisebb lehet.

A beruházások/reformok kvalitatív vizsgálatának alapját minden esetben a rövidtávú hatások adták. Az alacsony, közepes és magas kategóriákba sorolásnál az egységnyi beruházásból keletkező gazdasági hasznot, illetőleg az egy új munkahely létrehozásához szükséges beruházási összeget vizsgáltuk. Ezek alapján küszöbértékeket határoztunk meg, amely alapján

---

¹²⁶ <https://www.ksh.hu/docs/hun/xftp/idoszaki/jelberuh/jelberuh18.pdf> (Elérés: 2021.04.14.)

az egyes reformok, illetőleg beruházások különböző besorolást kaptak. A gazdasági növekedés tekintetében azok a reformok/beruházások minősültek magas növekedési potenciálúnak, amelyek egységnyi beruházási összeg nyomán egységnyinél nagyobb gazdasági növekedést indukáltak rövidtávon. Amelyek egységnyinél kevesebbel, de 0,7-nél többel növelték a gazdasági teljesítményt, közepes hatásfokúnak minősültek, míg az ennél kisebb gazdasági hatást kifejtők alacsonynak. A foglalkoztatás tekintetében azon komponensek, illetőleg reformok/beruházások minősültek magas hatásfokúnak, amelyek esetében az egy fő munkaerőigényre jutó beruházási összeg kevesebb, mint 12,5 millió forint volt, míg közepesnek azok, amelyeknél kevesebb, mint 20,0 millió forint. Az ennél alacsonyabb munkaerő igényű komponensek és reformok/beruházások alacsony hatásfokkal jellemezhetőek a foglalkoztatás szempontjából. Ezen felül figyelembe vettük, hogy egyes területeken, mint a digitalizáció vagy az oktatás a közvetlen, rövidtávú hatások ugyan alacsonyak lehetnek, részben a magas importigény nyomán, azonban hosszabb távon ezek jelentős növekedési többletet eredményezhetnek a magyar gazdaságban, így ezen reformokat és beruházásokat magasabb kategóriába soroltuk.

3.1.2. Közép- és hosszú táv

A rövidtávú hatást minden egyes reform és beruházás esetében számszerűsítettük, ugyanakkor egyes komponensek, illetve reformok/beruházások nemcsak rövidtávon, azok megvalósulásakor hatnak a gazdasági teljesítményre, hanem hosszabb távon is kifejtik kedvező hatásukat. A rövidtáv vizsgálatnál bemutatott módszertan ugyanakkor nem alkalmas a hosszú távú hatások számszerűsítésére, mivel a reformok és beruházások jelentős hányada, például a digitalizációt érintő fejlesztések, a termelési szerkezetet is befolyásolják, így az input-output táblák segítségével, a módszertani korlátok miatt, ezek várható hatására becslés nem készíthető.

A közép- és a hosszú távú hatások számszerűsítéséhez ezért olyan kutatásokat, tanulmányokat használtunk fel, amelyek különböző típusú (egészségügyi, oktatási, digitalizációs, stb.) beruházások esetében becsültek hosszabb távú gazdasági (GDP) hatást. Ezen kutatások eredményeit a beruházások értékei, valamint a megfogalmazott célok figyelembevételével az HET reformokhoz és beruházásokhoz kalibráltuk és becsültük az egyes beavatkozások hosszú távú hatását. A tanulmányok felhasználásával került meghatározásra a GDP hosszabb távú növekedési többlete, amely alapján már számíthatóvá vált a foglalkoztatási és adóhatás. Az új álláshelyek létrejötte ez esetben azonban, szemben a rövidtávval, tartós foglalkoztatásbővülést jelent, mivel a munkaerő iránti többletkereslet tartós gazdasági folyamatok (digitalizáció, infrastruktúrafejlesztés, stb.) eredménye.

A középtávú előrejelzés az egyes reformok és beruházások megvalósulása nyomán 5 éves időtávon kumuláltan végbemenő gazdasági teljesítmény-növekedést tartalmazza. Vagyis a beruházások/reformok végrehajtása révén létrejövő rövidtávú hatást is. Ezzel szemben a hosszú táv esetén a 10 éves időtávon kumuláltan keletkező gazdasági hatást számszerűsítettük. Azon komponensek és beruházások/reformok esetében, amelyeknél nem került sor közép- vagy hosszú távú hatás becslésére, a legfőbb ok az volt, hogy azoknak nincs számottevő, hosszabb távú gazdasági (GDP) hatása vagy ezen hatások nem számíthatóak. Ide tartoznak például a szociális kiadások vagy a járműbeszerzések: ezek ugyan egyértelműen javítják a társadalmi életszínvonalat, ugyanakkor az ehhez kapcsolódó GDP-növekmény becslése nem kivitelezhető, illetve egyes esetekben nem számottevő.

A szakirodalom alapján a különböző beruházás típusok hosszú távú gazdasági hatása

Terület	Beruházás	Hatás	Időtáv
Öntözésfejlesztés	8472 angol hold	86,6 millió dollár	20 év
Vízhalózat	2,2 ezer milliárd dollár	4,5 ezer milliárd dollár	20 év
Oktatás	1 százalékos kiadásnövekedés	0,57 százalék GNP	15 év
	1 milliárd euró költség	3,16 milliárd euró GDP	13 év
	1 százalék GDP költség	0,3 százalék GDP növekedés	30 év
Egészségügy	1 százalékos kiadásnövekedés	0,91 százalék GNP	15 év
	1 milliárd euró költség	1,92 milliárd euró GDP	13 év
Körforgásos gazdaság	Teljes körforgásos gazdaság	7 százalék GDP	10 év
Digitalizáció	+10 pont Digitalizációs Index	3 százalék GDP	7 év
	+10 százalékpont digitalizáció	0,5–0,62 százalék GDP/fő	n.a.
	1 százalék beruházás	0,389 százalék GDP	10 év
Vasútfejlesztés	13,6 milliárd euró beruházás	1,7 milliárd euró GDP	8 év
K+F	1 százalék GDP költség	2,2 százalék GDP növekedés	10 év
Közútfejlesztés	1 százalék GDP költség	0,193 százalék GDP	10 év
Megújuló energia	A megújuló részarányának duplázása	1,1 százalék GDP	15 év

Forrás: Századvég-gyűjtés

A közép és hosszú távú hatások számszerűsítéséhez felhasznált irodalmak:

- Bene, E., Domán, C., Keményné Horváth, Z., Lőrincz, K., Vári, E., Vígh, E., & Zubor-Nemes, A. (2019). A klímaváltozás hatásának modellezése a főbb hazai gabonafélék esetében= Modelling the impact of climate change for the key cereal crops in Hungary.
- Benos, N., & Zotou, S. (2014). Education and economic growth: A meta-regression analysis. *World Development*, 64, 669-689.
- Brown, J. R. (2017). Irrigation development as an instrument for economic growth in Saskatchewan: An economic impact analysis (Doctoral dissertation, University of Saskatchewan). <https://harvest.usask.ca/bitstream/handle/10388/8145/BROWN-THESIS-2017.pdf?sequence=1> (Elérés: 2020.10.27.)
- Bužinskienė, R., & Rudytė, D. (2014). The impact of knowledge generating investment on GDP growth. <https://ortus.rtu.lv/science/en/publications/20025/fulltext.pdf> (Elérés: 2020.10.26.)

- Cigu, E., Agheorghiesei, D. T., & Toader, E. (2019). Transport infrastructure development, public performance and long-run economic growth: a case study for the Eu-28 countries. *Sustainability*, 11(1), 67.
- The Economic Benefits of Investing in Water Infrastructure – How a Failure to Act Would Affect the US Economic Recovery https://www.asce.org/uploadedFiles/Issues_and_Advocacy/Infrastructure/Content_Pieces/the-economic-benefits-of-investing-in-water-infrastructure-report.pdf (Elérés: 2020.10.26.)
- Eddington, R. (2013). The case for action: Sir Rod Eddington's advice to Government. Elérhető: http://news.bbc.co.uk/2/shared/bsp/hi/pdfs/01_12_06_eddingtonreport.pdf (Elérés: 2020.10.27.)
- Eryigit, S. B., Eryigit, K. Y., & Selen, U. (2012). The long-run linkages between education, health and defence expenditures and economic growth: evidence from Turkey. *Defence and Peace Economics*, 23(6), 559-574.
- Frank, N. (2018). Making the grade: The contribution of education expenditure to economic growth. *Undergraduate Economic Review*, 14(1), 11.
- Growth within: A circular economy vision for a competitive Europe https://www.mckinsey.com/~media/mckinsey/business%20functions/sustainability/our%20insights/europes%20circular%20economy%20opportunity/growth_within.pdf (Elérés: 2020.10.27.)
- Hanushek, E. A., & Wößmann, L. (2007). The role of education quality for economic growth.
- Karaçor, Z., Güvenek, B., Ekinçi, E., & Konya, S. (2017, October). Relationship with education expenditure and economic growth in OECD countries: A panel data analysis. In *DIEM: Dubrovnik International Economic Meeting* (Vol. 3, No. 1, pp. 255-269).
- Katz, R. L., & Koutroumpis, P. (2013). Measuring digitization: A growth and welfare multiplier. *Technovation*, 33(10-11), 314-319.
- Keller, K. R. (2006). Investment in primary, secondary, and higher education and the effects on economic growth. *Contemporary Economic Policy*, 24(1), 18-34.
- Khan, S., Khan, S., & Aftab, M. (2015). Digitization and its impact on economy. *International Journal of Digital Library Services*, 5(2), 138-149.
- Konopczyński, M. (2014). How taxes and spending on education influence economic growth in Poland. *Contemporary Economics*, 8(3), 329-348.
- Mammadli, E., & Klivak, V. (2020). Measuring the effect of the Digitalization. <http://zbw.eu/econis-archiv/xmlui/bitstream/handle/11159/3795/febawb119.pdf?sequence=1&isAllowed=y> (Elérés: 2020.10.26.)
- Molemaker, R. J., & Pauer, A. (2014). The economic footprint of railway transport in Europe. Community of European Railway and Infrastructure Companies (CER), Brussels. https://www.cer.be/sites/default/files/publication/The_Economic_Footprint_-_web_-_final_final_30_Sept_0.pdf (Elérés: 2020.10.27.)

- Ng, C. P., Law, T. H., Jakarni, F. M., & Kulanthayan, S. (2019, April). Road infrastructure development and economic growth. In *IOP Conference Series: Materials Science and Engineering* (Vol. 512, No. 1, p. 012045). IOP Publishing.
- Der ökonomische Fußabdruck des Systems Bahn <https://www.economica.eu/wp-content/uploads/2019/08/2013-Der-%C3%B6konomische-Fu%C3%9Fabdruck-des-Systems-Bahn-Folder.pdf> (Elérés: 2020.10.27.)
- Reeves, A., Basu, S., McKee, M., Meissner, C., & Stuckler, D. (2013). Does investment in the health sector promote or inhibit economic growth?. *Globalization and health*, 9(1), 43.
- Renewable Energy Benefits: Measuring the Economics https://www.irena.org/-/media/Files/IRENA/Agency/Publication/2016/IRENA_Measuring-the-Economics_2016.pdf (Elérés: 2020.10.27.)
- Sokolov-Mladenović, S., Cvetanović, S., & Mladenović, I. (2016). R&D expenditure and economic growth: EU28 evidence for the period 2002–2012. *Economic research-Ekonomska istraživanja*, 29(1), 1005-1020.
- Stupak, J. M. (2017). Economic impact of infrastructure investment. <https://fas.org/sgp/crs/misc/R44896.pdf> (Elérés: 2020.10.26.)
- Vlahinić Lenz, N., Pavlić Skender, H., & Mirković, P. A. (2018). The macroeconomic effects of transport infrastructure on economic growth: the case of Central and Eastern EU member states. *Economic research-Ekonomska istraživanja*, 31(1), 1953-1964.
- Voigt, P., Thum-Thysen, A., & Simons, W. (2020). *The Economic Benefits of Improving Efficiency in Public Spending on Education in the European Union* (No. 056). Directorate General Economic and Financial Affairs (DG ECFIN), European Commission.

A szakirodalom áttekintése alapján az öntözésfejlesztést, a vasúthálózat fejlesztését, illetve a digitalizációt érintő beavatkozások kapcsán középtávú hatás azonosítható. Az oktatásfejlesztést, a kutatás-fejlesztés-innovációt, a klímasemlegességet, a körforgásos gazdaságra való átállást, a vízközmű hálózat fejlesztését, a közútfejlesztést, valamint az egészségügy fejlesztését célzó beruházások a gazdaságra hosszú távon, vagyis akár 10 éves időtávon túl is gyakorolnak pozitív hatást.

Az oktatás fejlesztésének hatásánál Konopczyński (2014) tanulmányát vettük alapul, amely 2000 és 2011 közötti adatok alapján számszerűsítette exogén növekedési modell segítségével a GDP-arányos költségek növelésének hatását a lengyel növekedésre. Eredményei alapján 30 éves időtávon évente 0,3 százalékponttal emelkedik a GDP, ha az oktatásra a GDP 1 százalékanak megfelelő összeget fordítanak. A gazdasági hatás esetében kiemelendő, hogy nem számol a külföldi tőke beáramlásának, illetőleg a fiatalok elvándorlásának hatásával. Az Európai Bizottság (2020) az oktatás minőségének javításának a gazdasági növekedésre gyakorolt hatását vizsgálták. A szerzők arra jutottak, hogy az oktatás minőségének javítása rövidtávon (3 év) alig, míg középtávon (15 év) és hosszú távon (55 év) már érezhetően növelik a GDP-t. Az oktatás minősége és az oktatásra való ráfordítás között azonban nem vizsgálták a kapcsolatot, így ezen hatások figyelembevétele nem lehetséges. Hanushek és Wößmann (2007) az oktatásra fordított összegek hatékonyságának növekedése hatását vizsgálták a GDP-re. A bruttó hazai termék a hatékonyabb oktatási reformok mentén érdemben növekedik. A szerzők eredményei alapján ellenben nem azonosítható kapcsolat az oktatásra fordított összegek és a hatékonyság mérőszámaként használt diákok teljesítménye között.

A kutatás-fejlesztésre fordított összegek emelkedésének növekedésre gyakorolt hatásával foglalkozott Sokolov-Mladenović, Cvetanović és Mladenović (2016). A szerzők az Európai Unió 28 tagállamára készítettek regressziót az Eurostat 2002–2012-es adatait alapul véve, amelyben számoltak a recesszióval és a termékenységi ráta romlásával is. Eredményeik azt mutatják, hogy a K+F kiadások GDP-arányos 1 százalékos növelése 10 éven keresztül 2,2 százalékkal emeli a GDP-t. Az IRENA 2016-os tanulmánya a megújuló energia részarányának duplájára emelésének hatását vizsgálta globális szinten E3ME modell segítségével 2010 és 2030 között. Amennyiben a törekvésekben a közlekedés és a fűtés elektrifikációja nagyobb hangsúlyt kap – mint az a magyar HET tervben meg is történik –, úgy a GDP növekedési üteme 1,1 százalékkal lehet magasabb.

Figyelembe véve, hogy az HET keretének 39,1 százaléka a tervek szerint a klímasemlegesség elérését célozza, valamint a 2030-ig kitűzött klímacélokat, a hosszabb távú hatások esetében azzal a feltételezéssel élünk, hogy 10 éven keresztül jelentkeznek majd. A kanadai Saskatchewan tartomány öntözésfejlesztését elemezte Brown (2017) 2011 és 2016 közötti adatok alapján egy saját fejlesztésű input-output modell segítségével. Ebben 43 szektort, 68 árut, 4 inputot és számos végső felhasználót figyelembe vett a szerző a direkt, indirekt és indukált hatások számszerűsítése során. Eredményei azt mutatták, hogy 8 472 angol hold bevonása az öntözésbe, amely 26,54 millió dollár költséget jelentene, 86,6 millió dollár GDP-t generálna, míg ha minden öntözésbe bevonható földre (további 32 250 angol hold) kiterjedne az intézkedés, a teljes hatás 20 év alatt 240,89 millió dollár GDP-t eredményezne. Magyarországra vonatkozóan az Agrárgazdasági Kutató Intézet (2019) tanulmányt készített a klímaváltozás gabonafélék terméshozamára gyakorolt hatásáról. Ebben azonban nem vizsgálták kifejezetten a klímasemlegességre és az öntözésfejlesztésre fordított összegek vagy a gazdasági teljesítmény alakulását, de rávilágítottak a terméshozamok emelkedésére a klímasemlegesség megvalósulása esetén, ami pozitív hatásra enged következtetni.

Az Ellen MacArthur Foundation és a McKinsey (2016) közös tanulmánya a teljes körforgásos gazdaságra való átállás gazdasági hatásait vizsgálta az Európai Unió vonatkozásában CGE modell segítségével. Eredményeik alapján 2030-ig a GDP összességében 7 százalékponttal növekedhet a beavatkozás eredményeképp (az indirekt hatásokat is figyelembe véve). A módszertan esetében két tényezőt fontos kiemelni: egyrészt a függvényforma korrektségét, másrészt pedig a számított rugalmasságok helyességét. A vízközmű hálózat fejlesztése állt az ASCE 2020-as tanulmánya középpontjában. LIFT (Long-term Interindustry Forecasting Tool) modell segítségével 10–20 éves (2029–2039-ig) kitekintést készítettek az USA-ban szükséges fejlesztések hatásaira. Azzal a feltételezéssel éltek a becslés során, hogy 2020-tól kezdve a tőke- és a fenntartási és üzemeltetési igények 100 százalékban kielégítésre kerülnek. Ehhez számításaik szerint 2,2 milliárd dollár befektetés szükséges, ami 20 év alatt összesen 4,5 milliárd dollár GDP előállításához járul hozzá.

A vasútfejlesztés hosszú távú hatásai esetében két tanulmány is felhasználásra került: az IV (2013), valamint az ECORYS (2014). Előbbi az ausztriai vasúti hálózat fejlesztését elemezte 2013–2020-as időtávon. Eredményei alapján 13,6 milliárd euró befektetése a vasúthálózat fejlesztésébe 1,7 milliárd euró GDP előállításához járul hozzá, vagyis évente 0,6 százalékkal emelkedik a GDP növekedési üteme. Az ECORYS (2014) ezen tanulmányon felül továbbiakat is elemzett (például Németországra, Svájcra vonatkozóan), amelyek eredményeit extrapolálták az egész Európai Unióra. Számításaik szerint a beruházások direkt hatása 34,0 milliárd eurót érhet el, míg az indukált hatás 35,5–106,5 milliárd euró között alakulhat annak teljes hatáson belüli súlyától függően (rendre 0,25 és 0,75 százalékkal számoltak).

A közúthálózat fejlesztését az Egyesült Királyság esetében Eddington (2006) vizsgálta. A szerző eredményei alapján 10 év alatt a GDP 0,2 százalékkal emelkedhet. A digitalizáció képezi az HEE másik jelentős pillérét, a teljes keretösszeg 45,8 százaléka irányul erre. Katz és

Koutroumpis (2013) 150 ország, köztük Magyarország esetében elemezte a digitalizációs index és a GDP között fennálló kapcsolatot a 2004 és 2010 közötti időszak vonatkozásában endogén növekedési modell segítségével. Eredményeik alapján a vizsgált országokban a digitalizációs index 10 indexpontos emelkedése a gazdasági teljesítményt 7 év alatt átlagosan 3 százalékkal növeli. A Magyarországot is magába soroló átmeneti országcsoport esetében megegyező következtetésre jutottak, míg a vonatkozó ábrájuk alapján (Katz – Koutroumpis, 2013, 317.o.) megállapítható, hogy Magyarországon a generált növekedés az átlagnál magasabb lehet.

Végül az egészségügy fejlesztését célzó intézkedések hatásának számszerűsítésének alapját Reeves, Basu, McKee, Meissner és Stuckler (2013) tanulmánya adta. Ebben 25 uniós ország, köztük Magyarország esetében becsülték a különböző kormányzati kiadástípusok fiskális multiplikátorait 1995–2010 közötti adatok alapján. Eredményeik alapján 1995 és 2007 között 1 milliárd euró többletköltség az egészségügyre 1,92 milliárd euró GDP előállítását segítette. A szerzők kiemelik, hogy az egyes országok esetében érdemi heterogenitás mutatkozik a multiplikátorok tekintetében, valamint hogy a költségek belföldi felhasználása is számottevő hatást gyakorol. Ezen felül a megközelítésük nem tesz különbséget a fiskális stimulus és a válság miatti költségnövelés között, noha ezek eltérő csatornákon hatnak, így a generált teljesítmény is eltérő lehet.

3.2. Az HET makrogazdasági hatása rövid-, közép- és hosszú távon

Jelen fejezet keretében az HET program megvalósításának rövid-, közép- és hosszú távú hatásait mutatjuk be. A rövidtáv esetében azon makrogazdasági hatásokat ismertetjük, amelyek annak révén jönnek létre, hogy az egyes komponensekbe tartozó reformok/beruházások végrehajtásra kerülnek. A fejezet keretében kiemelt figyelmet fordítunk a GDP-re gyakorolt hatásra, amely annak révén jön létre, hogy a gazdaságban többletkereslet jelenik meg az egyes termékek, illetve szolgáltatások iránt. Ehhez kapcsolódóan bemutatjuk, hogy a reformok és beruházások végrehajtása mekkora munkaerőt igényel, illetve mekkora adóbevételt generál a költségvetés számára.

A HET rövidtávú gazdasági hatása

	GDP (mrd Ft)	Foglalkoztatás (ezer fő)	Kormányzati adóbevétel (mrd Ft)
Demográfia és köznevelés	98,3	6,85	34,6
Magasan képzett, versenyképes munkaerő	281,2	26,11	111,4
Felzárkózó települések	89,8	6,11	31,3
Vízgazdálkodás	50,9	4,64	20,4
Fenntartható zöld közlekedés	463,9	32,58	161,3
Energetika (zöld átállás)	229,1	15,11	82,3
Átállás a körforgásos gazdaságra	99,1	8,04	35,7
Egészségügy	759,2	35,04	329,4
Szakpolitikához nem sorolható országspecifikus	29,6	2,04	11,5

ajánlások			
Összesen	2 101,1	136,5	817,9

Forrás: Századvég-számítás

A közép- és hosszú távú gazdasági hatások számszerűsítésénél azon hatásokat ismertetjük, amelyek azért jönnek létre, mert az egyes reformok és beruházások megvalósulnak, így javul például az infrastrukturális helyzet a közútfejlesztések révén, vagy növekszik a munkaerőállomány termelékenysége az oktatás fejlesztésének köszönhetően. A számításokat projekt szintjén végeztük el, a középtávú hatás minden esetben az egyes komponensek, illetőleg reformok/beruházások megvalósulását követően 5 éven belül létrejövő gazdasági teljesítményt jelzi kumuláltan a rövidtávú hatással együtt, míg a hosszú táv a 10 év alatt létrejövő teljes gazdasági teljesítményt mutatja.

A HET középtávú (5 év) gazdasági hatása

	GDP (mrd Ft)	Foglalkoztatás (ezer fő)	Kormányzati adóbevétel (mrd Ft)
Demográfia és köznevelés	610,8	12,7	222,5
Magasan képzett, versenyképes munkaerő	970,9	32,47	364,3
Felzárkózó települések	95,6	6,16	33,5
Vízgazdálkodás	99,1	5,22	38,0
Fenntartható zöld közlekedés	605,0	33,97	213,0
Energetika (zöld átállás)	360,9	16,16	130,6
Átállás a körforgásos gazdaságra	242,3	9,17	88,2
Egészségügy	1 260,3	39,99	513,1
Szakpolitikához nem sorolható országspecifikus ajánlások	112,8	3,14	42,0
Összesen	4 357,8	158,98	1 645,1

Forrás: Századvég-számítás

A HET hosszú távú (10 év) gazdasági hatása

	GDP (mrd Ft)	Foglalkoztatás (ezer fő)	Kormányzati adóbevétel (mrd Ft)
Demográfia és köznevelés	1 180,5	18,71	431,4
Magasan képzett, versenyképes munkaerő	1 930,8	40,56	716,2
Felzárkózó települések	105,2	6,23	37,0
Vízgazdálkodás	149,9	5,73	56,7
Fenntartható zöld közlekedés	840,1	36,30	299,1
Energetika (zöld átállás)	580,4	17,89	211,1
Átállás a körforgásos gazdaságra	481,1	11,06	175,7
Egészségügy	1 905,9	45,74	749,8
Szakpolitikához nem sorolható országspecifikus	196,1	4,23	72,6

ajánlások			
Összesen	7 370,0	186,45	2 749,4

Forrás: Századvég-számítás

3.2.1. Demográfia és köznevelés

A Demográfia és köznevelés komponens keretében összesen 230,7 milliárd forint értékben lesznek reformok és beruházások megvalósítva. Ezen reformok/beruházások megvalósítása révén elsősorban az építőiparban, az oktatásban, a számítógép, valamint az elektronikai és optikai termék gyártása ágazatban keletkezik többletkereslet. A hatásbecsléshez kapcsolódóan kockázatként ki kell emelni az építőipar kapacitáskorlátját, illetve a számítógépgyártásban a hazai termelés alacsony arányát. A komponens projektjeinek a végrehajtása összességében 98,3 milliárd forint bruttó hozzáadott érték létrejöttét eredményezik rövidtávon, míg az ehhez kapcsolódó munkaerőigény megközelíti a 6,86 ezer főt. A gazdasági hatás révén a kormányzati adóbevételek 34,6 milliárd forinttal emelkedhetnek rövidtávon.

A komponens keretében megvalósuló fejlesztések érintik az oktatás és a digitalizáció területét is, így hosszabb távú gazdasági hatásokkal is lehet számolni. Számításaink szerint 5 éves időtávon a reformok/beruházások végrehajtása nyomán összesen 610,8 milliárd forinttal emelkedhet a bruttó hozzáadott érték, míg a költségvetés adóbevételei 222,5 milliárd forinttal növekedhetnek. 10 éves időtávon ezzel szemben a GDP összesen 1180,5 milliárd forinttal emelkedik, míg a költségvetési bevételek 431,4 milliárd forinttal. A rövidtávú munkaerőigényen felül a reformok/beruházások hosszú távon új álláshelyeket is létrehozhatnak: 5 éves időtávon 5,85 ezret, míg 10 éves időtávon 11,86 ezret.

3.2.2. Magasan képzett, versenyképes munkaerő

A Magasan képzett, versenyképes munkaerő komponens keretében összesen 281,0 milliárd forint értékben lesznek reformok és beruházások megvalósítva. Ezen reformok/beruházások elsődlegesen az építőiparban, a számítógép, elektronikai és optikai termék gyártása, a tudományos kutatás és fejlesztés, az oktatás, valamint az információ-technológiai szolgáltatás; információs szolgáltatás ágazatban eredményezhet keresletnövekedést. A hatásbecsléshez kapcsolódóan kockázatként ki kell emelni az építőipar kapacitáskorlátját, illetve a számítógépgyártásban a hazai termelés alacsony arányát. A komponens projektjeinek a végrehajtása összességében 281,2 milliárd forint bruttó hozzáadott érték létrejöttét eredményezik rövidtávon, míg az ehhez kapcsolódó munkaerőigény meghaladja a 26,1 ezer főt. A gazdasági hatás révén a kormányzati adóbevételek 111,4 milliárd forinttal emelkedhetnek rövidtávon.

A komponens keretében megvalósuló fejlesztések érintik a kutatás-fejlesztés, a felsőoktatás, a digitalizáció, valamint a klímasemlegesség területét is, így hosszabb távú gazdasági hatásokkal is lehet számolni. Középtávon, vagyis a reformok/beruházások végrehajtása nyomán 5 éves időtávon összesen 970,9 milliárd forinttal nőhet a nemzetgazdasági bruttó hozzáadott érték, míg a költségvetés adóbevételei 364,3 milliárd forinttal. 10 év alatt ezzel szemben a reformok/beruházások megvalósítása révén a nemzetgazdasági GDP 1 930,8 milliárd forinttal növekedhet összességében, míg az adóbevételek 716,2 milliárd forinttal. A rövidtávú munkaerőigényen felül a reformok/beruházások hosszú távon új álláshelyeket is létrehozhatnak: 5 éves időtávon 6,36 ezret, míg 10 éves időtávon 14,45 ezret.

3.2.3. Felzárkózó települések

A Felzárkózó települések komponens keretében összesen 77,5 milliárd forint értékben lesznek fejlesztések megvalósítva. Ezen reformok/beruházások megvalósítása révén elsősorban az

építőiparban, a villamos berendezés gyártása, valamint a villamosenergia-, gáz-, gőzellátás és légkondicionálás ágazatban keletkezik többletkereslet. A hatásbecsléshez kapcsolódóan kockázatként ki kell emelni az építőipar kapacitáskorlátját, illetve a számítógépgyártásban a hazai termelés alacsony arányát. A komponens projektjeinek a végrehajtása összességében 89,8 milliárd forint bruttó hozzáadott érték létrejöttét eredményezik rövidtávon, míg az ehhez kapcsolódó munkaerőigény 6,11 ezer fő. A gazdasági hatás révén a kormányzati adóbevételek 31,3 milliárd forinttal emelkedhetnek rövidtávon.

A komponens keretében megvalósuló fejlesztések érintik a klímasemlegesség területét is, így hosszabb távú gazdasági hatásokkal is lehet számolni. Számításaink szerint 5 éves időtávon a reformok/beruházások végrehajtása nyomán összesen 95,6 milliárd forinttal emelkedhet a bruttó hozzáadott érték, míg a költségvetés adóbevételei 33,5 milliárd forinttal növekedhetnek. 10 éves időtávon ezzel szemben a GDP összesen 105,2 milliárd forinttal emelkedik, míg a költségvetési bevételek 37,0 milliárd forinttal. A rövidtávú munkaerőigényen felül a reformok/beruházások hosszú távon új álláshelyeket is létrehozhatnak, ugyanakkor ennek mennyisége csekély, 10 éves időtávon is csupán 100 körüli.

3.2.4. Vízgazdálkodás

A Vízgazdálkodás komponens keretében 44,4 milliárd forint értékben lesznek fejlesztések megvalósítva. Ezen reformok/beruházások elsődlegesen az építőiparban, az információtechnológiai szolgáltatás; információs szolgáltatás ágazatban, illetve a víztermelés, -kezelés és -ellátás ágazatban eredményezhet keresletnövekedést. A hatásbecsléshez kapcsolódóan kockázatként ki kell emelni az építőipar kapacitáskorlátját. A komponens beruházásainak a végrehajtása összességében 50,9 milliárd forint bruttó hozzáadott érték létrejöttét eredményezik rövidtávon, míg az ehhez kapcsolódó munkaerőigény meghaladja a 4,64 ezer főt. A gazdasági hatás révén a kormányzati adóbevételek 20,4 milliárd forinttal emelkedhetnek rövidtávon.

A komponens keretében megvalósuló fejlesztések érintik az öntözésfejlesztés, a klímasemlegesség, a digitalizáció és a vízközműhálózat területét is, így hosszabb távú gazdasági hatásokkal is lehet számolni. Középtávon, vagyis a reformok/beruházások végrehajtása nyomán 5 éves időtávon összesen 99,1 milliárd forinttal nőhet a nemzetgazdasági bruttó hozzáadott érték, míg a költségvetés adóbevételei 38,0 milliárd forinttal. 10 év alatt ezzel szemben a reformok/beruházások megvalósítása révén a nemzetgazdasági GDP 149,9 milliárd forinttal növekedhet összességében, míg az adóbevételek 56,7 milliárd forinttal. A rövidtávú munkaerőigényen felül a reformok/beruházások hosszú távon új álláshelyeket is létrehozhatnak: 5 éves időtávon közel 581 darabot, míg 10 éves időtávon közel 1,1 ezret.

3.2.5. Fenntartható zöld közlekedés

A Fenntartható zöld közlekedés komponens összesen 631,0 milliárd forint értékben lesznek fejlesztések megvalósítva.

Ezen reformok/beruházások elsődlegesen az építőiparban, az egyéb jármű gyártása, a számítógép, elektronikai és optikai termék gyártása, illetőleg a villamos berendezés gyártása ágazatban eredményezhet keresletnövekedést. A hatásbecsléshez kapcsolódóan kockázatként ki kell emelni az építőipar kapacitáskorlátját, illetve a hazai gyártókapacitás mértékét, kiemelten a busz, illetve a vasúti kocsik gyártása esetében. A komponens projektjeinek a végrehajtása összességében 463,9 milliárd forint bruttó hozzáadott érték létrejöttét eredményezik rövidtávon, míg az ehhez kapcsolódó munkaerőigény megközelíti a 32,6 ezer főt. A gazdasági hatás révén a kormányzati adóbevételek 161,3 milliárd forinttal emelkedhetnek rövidtávon.

A komponens keretében megvalósuló fejlesztések érintik a vasútfejlesztés, a közútfejlesztés területét is, így hosszabb távú gazdasági hatásokkal is lehet számolni. Középtávon, vagyis a reformok/beruházások végrehajtása nyomán 5 éves időtávon összesen 605,0 milliárd forinttal nőhet a nemzetgazdasági bruttó hozzáadott érték, míg a költségvetés adóbevételei 213,0 milliárd forinttal. 10 év alatt ezzel szemben a reformok/beruházások megvalósítása révén a nemzetgazdasági GDP 840,1 milliárd forinttal növekedhet összességében, míg az adóbevételek 299,1 milliárd forinttal. A rövidtávú munkaerőigényen felül a reformok/beruházások hosszú távon új álláshelyeket is létrehozhatnak: 5 éves időtávon közel 1,39 ezret, míg 10 éves időtávon közel 3,72 ezret.

3.2.6. Energetika (zöld átállás)

Az Energetika (zöld átállás) komponens keretében összesen 262,5 milliárd forint értékben lesznek fejlesztések megvalósítva. Ezen reformok/beruházások megvalósítása révén elsősorban az építőiparban, a számítógép, elektronikai és optikai termék gyártása, a villamosberendezések gyártása és a villamosenergia-, gáz-, gőzellátás és légkondicionálás ágazatban keletkezik többletkereslet. A hatásbecsléshez kapcsolódó kockázatként ki kell emelni az építőipar kapacitáskorlátját, illetve a gépgyártásban a hazai termelés alacsony arányát. A komponens végrehajtása rövidtávon összességében 229,1 milliárd forint bruttó hozzáadott érték létrejöttét eredményezi, míg az ehhez kapcsolódó munkaerőigény meghaladja a 15,1 ezer főt. A gazdasági hatás révén a kormányzati adóbevételek 82,3 milliárd forinttal emelkedhetnek.

A komponens keretében megvalósuló fejlesztések a klímasemlegesség elérését célozzák, ennél fogva hosszú távú gazdasági hatásokkal is lehet számolni. Számításaink szerint 5 éves időtávon a reformok/beruházások végrehajtása nyomán összesen 360,9 milliárd forinttal emelkedhet a bruttó hozzáadott érték, míg a költségvetés adóbevételei 130,6 milliárd forinttal növekedhetnek. 10 éves időtávon ezzel szemben a GDP összesen 580,4 milliárd forinttal emelkedik, míg a költségvetési bevételek 211,1 milliárd forinttal. A rövidtávú munkaerőigényen felül a reformok/beruházások hosszú távon új álláshelyeket is létrehozhatnak: 5 éves időtávon közel 1,04 ezret, míg 10 éves időtávon közel 2,78 ezret.

3.2.7. Átállás a körforgásos gazdaságra

Az Átállás a körforgásos gazdaságra komponensben összesen 103,0 milliárd forintnyi beruházás valósul meg. A reformok/beruházások megvalósítása elsősorban a szennyvíz gyűjtése és kezelése, hulladékgyártás, szennyeződésmegsemmisítés és egyéb hulladékkezelés, valamint az építőipar ágazatban teremt többletkeresletet, de érinti az egyéb szakmai, tudományos és műszaki tevékenység, állat-egészségügyi ellátás területét is. A fentiek alapján az építőipar kapacitáskorlátos volta emelhető ki kockázati tényezőként. A komponens projektjeinek végrehajtása rövidtávon 99,1 milliárd forint GVA létrejöttét eredményezi, továbbá az ezekhez köthető munkaerőigény a 8,0 ezer fő. A gazdasági hatás eredményeképp a kormányzati adóbevételek 35,7 milliárd forinttal emelkedhetnek.

A komponens a körforgásos gazdaság megvalósulását célozza, amely hosszú távon fejti ki pozitív hatását a gazdaságra. Számításaink szerint 5 éves időtávon a reformok/beruházások végrehajtása nyomán összesen 242,3 milliárd forinttal emelkedhet a bruttó hozzáadott érték, míg a költségvetés adóbevételei 88,2 milliárd forinttal növekedhetnek. 10 éves időtávon ezzel szemben a GDP összesen 481,1 milliárd forinttal emelkedik, míg a költségvetési bevételek 175,7 milliárd forinttal. A rövidtávú munkaerőigényen felül a reformok/beruházások hosszú távon új álláshelyeket is létrehozhatnak: 5 éves időtávon közel 1,13 ezret, míg 10 éves időtávon közel 3,02 ezret.

3.2.8. Egészségügy

Az Egészségügy komponensben összesen 857,0 milliárd forintnyi fejlesztése lesz megvalósítva. A reformok/beruházások megvalósítása elsősorban az építőiparban, a számítógép, elektronika és optikai termék gyártása ágazatban, illetőleg az információ-technológiai szolgáltatás, információs szolgáltatás ágazatban teremt többletkeresletet, de egyes reformok/beruházások révén a bútorgyártás, egyéb feldolgozóipari tevékenység, az egyéb szakmai, tudományos és műszaki tevékenység, állat-egészségügyi ellátás és a közigazgatás és védelem, kötelező társadalombiztosítás ágazatok is érintettek lehetnek. Jelentős hatás azonosítható még a humán-egészségügyi ellátás területén is. A fentiek alapján az építőipar kapacitáskorlátos volta, valamint a digitális eszközök gyártásában a hazai termelés alacsony részaránya emelhető ki kockázati tényezőként. A komponens projektjeinek végrehajtása rövidtávon 759,2 milliárd forint GVA létrejöttét eredményezi, továbbá az ezekhez köthető munkaerőigény a 35,04 ezer főt is elérheti. A gazdasági hatás eredményeképp a kormányzati adóbevételek 329,4 milliárd forinttal emelkedhetnek.

A komponens keretében megvalósuló fejlesztések a digitalizáció, az egészségügy és a K+F+I területét is érintik. Így a reformok/beruházások hosszabb távon is pozitív hatást fejtenek ki a gazdaságra. Középtávon, vagyis a reformok/beruházások végrehajtása nyomán 5 éves időtávon összesen 1 260,3 milliárd forinttal nőhet a nemzetgazdasági bruttó hozzáadott érték, míg a költségvetés adóbevételei 513,1 milliárd forinttal. 10 év alatt ezzel szemben a reformok/beruházások megvalósítása révén a nemzetgazdasági GDP 1 905,9 milliárd forinttal növekedhet összességében, míg az adóbevételek 749,8 milliárd forinttal. A rövidtávú munkaerőigényen felül a reformok/beruházások hosszú távon új álláshelyeket is létrehozhatnak: 5 éves időtávon több mint 4,9 ezret, míg 10 éves időtávon közel 10,7 ezret.

3.2.9. Szakpolitikához nem sorolható országspecifikus ajánlások

A Szakpolitikához nem sorolható országspecifikus ajánlások komponens keretösszege 24,2 milliárd forint. A reformok/beruházások megvalósítása elsősorban a jogi, számviteli és adószakértői tevékenység; üzletvezetés; vezetői tanácsadás, az információ-technológiai szolgáltatás; információs szolgáltatás, a közigazgatás és védelem; kötelező társadalombiztosítás ágazatban eredményez többletkeresletet. A komponens projektjeinek végrehajtása rövidtávon 29,6 milliárd forint GVA létrejöttét eredményezi, továbbá az ezekhez köthető munkaerőigény meghaladja a 2,0 ezer főt. A gazdasági hatás eredményeképp a kormányzati adóbevételek 11,5 milliárd forinttal emelkedhetnek.

A komponens keretében megvalósuló fejlesztések a digitalizáció területét is érintik, így hosszabb távú pozitív hatással is lehet számolni. Számításaink szerint 5 éves időtávon a reformok/beruházások végrehajtása nyomán összesen 112,8 milliárd forinttal emelkedhet a bruttó hozzáadott érték, míg a költségvetés adóbevételei 42,0 milliárd forinttal növekedhetnek. 10 éves időtávon ezzel szemben a GDP összesen 196,1 milliárd forinttal emelkedik, míg a költségvetési bevételek 72,6 milliárd forinttal. A rövidtávú munkaerőigényen felül a reformok/beruházások hosszú távon új álláshelyeket is létrehozhatnak: 5 éves időtávon közel 1,1 ezret, míg 10 éves időtávon közel 2,2 ezret.

4. A HET HATÁSA A TÁRSADALMI KOHÉZIÓRA

Jelen fejezet részben – összhangban az RRF guide elvárásaival – azt vizsgáljuk, hogy Magyarország RRP-je hogyan segíti elő a társadalmi kohézió erősítését, azaz a különböző, RRP-ben megfogalmazott beavatkozások, reformok, beruházások hogyan járulnak hozzá egy területileg kiegyenlített gazdasági fejlődéshez. Ezzel párhuzamosan Magyarország arra törekszik, hogy az RRP különböző komponenseinek egymásra épülésével segítse a marginalizálódott társadalmi csoportok felzárkóztatását.

A Demográfia és köznevelés komponens a bölcsődei kapacitások növelésével igyekszik csökkenteni a nemek közötti foglalkoztatottsági különbségeket, amelyek elsősorban a gyermekvállalással köthetők össze. A komponens intézkedései és beruházásai hozzájárulnak ahhoz, hogy a gyermekes családok számára a megfelelő szociális és intézményi háló rendelkezésre álljon; kiemelten azokban a hátrányos helyzetű térségekben és régiókban, ahol ezen szolgáltatások minősége elmarad az országos átlagtól. A szülők munkaerőpiaci részvételének alacsony aránya párosul a kora gyermekkori gyermekgondozások jelenleg még szűkös elérhetőségével, ezért olyan fejlesztéseket is megvalósítunk, amelyekkel elősegíthetjük a szülők mielőbbi munkaerőpiaci reintegrációját. Magyarország számára világos gazdasági szükséglet a nemek közötti foglalkoztatási szakadék mérséklése is, és így a nők munkaerőpiaci hozzáféréseinek javítása.

A **Magasan képzett, versenyképes munkaerő megújítása** komponens intézkedései és beruházásai reflektálnak az Európai Bizottság által 2019-ben és 2020-ban megfogalmazott országspecifikus ajánlásokra, továbbá az egyetemi infrastruktúra, a humántőke és a K+F+I kapacitások bővítésével e komponens hozzájárul a területi kohézió erősítéséhez. A komponens célja, hogy Magyarországon a magasan képzett munkavállalók száma növekedjen, amely lehetővé teszi a magas hozzáadottértékű munkahelyek megtartását és létrejöttét, ezzel járulva hozzá Magyarország sokkhatásokkal szembeni ellenállóképességének erősítéséhez.

A **Felzárkózó települések** komponensben megfogalmazott lakhatást támogató beruházások a lakhatási szegénység enyhítését célzó új építésekhez, a lakások komfortfokozatának javításához, korszerűsítéséhez járulnak hozzá, összhangban az Európai Unió releváns stratégiáival, kiemelten a Szociális Jogok Európai Pillérével (19. és 20. pont).

A **Vízgazdálkodás** komponens keretében megvalósuló fejlesztések a hátrányos helyzetű térségekben élők egészséges ivóvízhez való hozzáféréseinek biztosításával és a szemléletformálással járulnak hozzá a társadalmi és területi kohézió erősítéséhez.

A **Fenntartható zöld közlekedés** komponens beavatkozásai közül az elővárosi és regionális vasúti hálózatok fejlesztése növeli a társadalmi mobilitást és – a megfogalmazott közlekedésfejlesztési beruházások segítségével – hozzájárul a korábban a közlekedési hálózatok hiányosságai miatt leszakadó térségek területi reintegrációjához.

Az **Energetika (zöld átállás)** komponens elemei közül elsősorban a “Lakossági napelem használat és fűtéskorszerűsítés támogatása” beavatkozásnak van kohéziós dimenziója (támogatva a legszegényebb társadalmi csoportok által használt drága és környezetszennyező fűtési rendszerek kiváltását fenntartható és kedvezőbb árú fűtési rendszerekkel), de a villamosenergia-hálózatok korszerűsítésének közvetett módon minden társadalmi csoport és térség a haszonélvezője lehet.

A hatékony innovatív hulladék-kezelési megoldások az **Átállás a körforgásos gazdaságra** komponens is tartalmaz a társadalmi és a területi kohéziót erősítő elemeket azzal, hogy az innovatív hulladékgazdálkodás megvalósításával, illetve annak kiterjesztésével hozzájárul a vidéki településeken keletkező hulladékok innovatív újrahasznosításához, ezáltal új munkahelyeket is létrehozva a hátrányos helyzetű térségekben.

Az **Egészségügy** komponens keretében valósul meg részben az önellátásra korlátozottan képes emberek biztonságát és életvédelmét szolgáló digitalizációs program, amelynek célja, hogy növelje a hozzáférés lehetőségét a szociális ellátórendszer szolgáltatásaihoz, másrészt a komponens a XXI. századi egészségügy feltételeinek kialakításával egy hatékony, jól működő egészségügyi ellátórendszer fejlesztését/kialakítását is célozza, amelynek mindenki számára elérhetővé teszi az egészségügyi szolgáltatásokat.

A komponensben megfogalmazott digitalizációs célú fejlesztések fő célja a digitális technológiák használatának elterjesztése, hiszen a digitális technológiák egészségügyben történő széleskörű elterjesztésénél nincsen jobb eszköz ahhoz, hogy az egészségügy által

nyújtott szolgáltatásokhoz mindenki egyenlő feltételekkel juthasson hozzá. A digitalizációs fejlesztések többek között hozzájárulnak az egészségügyben keletkező adatok összekapcsolásához, értékeléséhez, elemzéséhez és ezek alapján betegségek megelőzéséhez, illetve korai felismeréséhez, személyre szabott egészségügyi szolgáltatások kialakításához, új üzleti modellek kialakításához, a gyors és hatékony adatcseréhez, illetve -megosztáshoz, továbbá ahhoz, hogy az egészségügy ügyfelei folyamatos és friss információkat kapjanak általános egészségügyi információkról, az őket esetlegesen érintő betegségek megelőzéséről, kezeléséről, vagy az utógondozásról. Összességében tehát az e-egészségügyi szolgáltatások hozzájárulnak többek között a

- hatékonyabb diagnózis felállításához
- a betegségek célzottabb felismeréséhez és kezeléséhez
- a betegségek hatékonyabb megelőzéséhez
- az egészségtudatosabb életmód kialakításához
- a költséghatékonyabb orvosi kezelések megvalósításához és
- a kutatás-fejlesztés és innovációs tevékenység erősítéséhez.

A **Szakpolitikához nem sorolható országspecifikus ajánlások komponens** a társadalmi kohézióhoz akként járul hozzá, hogy erősíti az igazságszolgáltatás függetlenségét, így minden társadalmi csoport számára egyenlő esélyeket biztosít a bírósági eljárásokban, másrészt az itt megfogalmazott digitalizációs beruházások hozzájárulnak egyrészt egy jobban működő közigazgatás kialakításához, másrészt az e-ügyintézési szolgáltatások minőségi fejlesztéséhez, amelynek területi kohézióra gyakorolt hatása vélhetően nem igényel külön indoklást.

5. AZ HET HATÁSA A FENNTARTHATÓSÁGRA

A 2020-ban Európát is elérő COVID-19 járvány Európa (és világ)-szerte rávilágított arra, hogy a társadalmak és nemzetgazdaságok (illetve azok egy része) nem vagy nem teljes mértékben képesek ellenállni a hirtelen jött válsághelyzet okozta kihívásoknak. Éppen ezért Magyarország törekszik arra, hogy a magyar RRP-ben foglalt intézkedések és beruházások mind

- társadalmi, mind
- költségvetési, mind pedig
- pénzügyi értelemben fenntarthatóbbá és ellenállóbbá tegyék Magyarországot társadalmi, és gazdasági értelemben egyaránt.

A **Demográfia és köznevelés, valamint a Magasan képzett, versenyképes munkaerő** komponensek a 21. századi technológiai környezetre épülő, versenyképes köznevelést, illetve a digitális oktatáshoz való egyenlő hozzáférés feltételeinek biztosítását, illetve a felsőoktatási képzések modernizációját zászlajára tűzve a fiatal generációk munkaerőpiaci esélyeinek hosszútávú növelésével járul hozzá a társadalmi fenntarthatóság hosszútávú erősítéséhez. Az így szerzett készségek drasztikusan javítják a fiatal generációk jövedelmi viszonyait, fogyasztási potenciáljukat és így adófizetési képességüket is.

Az **Energetika (zöld átállás) komponensben** megfogalmazott, megújuló energiaforrások felhasználásának növelésére irányuló beruházások egyrészt csökkentik a ma még környezetszennyező és drága fűtési technológiák olcsóbb és környezeti értelemben is fenntarthatóbb technológiákkal történő kiváltását, másrészt az intelligens hálózatfejlesztések hozzájárulnak a költségvetés kiadásainak mérsékléséhez.

A **Vízgazdálkodás** komponensben megfogalmazott fömüvi vízpótló rendszerek a drága öntözési technikákat válthatják ki fenntartható és olcsóbb megoldásokkal, míg az **Átállás a körforgásos gazdaságra** komponensnek valamennyi beavatkozása hozzájárul a társadalmi

fenntarthatóság erősítéséhez élhető és fenntartható környezetet biztosítva a jövő generációi számára.

Az **Egészségügy** komponens valamennyi eleme javítja a társadalom egészségügyi szolgáltatásokhoz való hozzáférését, így hosszú távon is erősítve a társadalmi kohéziót. Az ebben a komponensben megfogalmazott és egymásra épülő fejlesztések pedig támogatják a költségvetés már rövidtávon is érzékelhető tehermentesítését az intézményrendszer konszolidációjának megvalósításával, olcsóbban fenntartható szolgáltatások bevezetésével.

A **Szakpolitikákhoz nem sorolható országspecifikus ajánlások** komponensben megfogalmazott – elsősorban digitalizációs célú – beavatkozások szintén támogatják a pénzügyi, költségvetési fenntarthatóságot azáltal, hogy olyan szolgáltatásokat hoznak létre, amelyek üzemeltetése, működtetése – szemben az offline ügyintézés formáival – már rövid távon megtakarításokat eredményez.

6. A HEE TERV TELJES MAKROGAZDASÁGI HATÁSA

6.1. Az alappálya ismertetése

Az HEE hatásának számszerűsítéséhez alappályának a Pénzügyminisztérium HEE beruházások nélküli előrejelzését vettük. A prognózis 2021-re 4,0 százalékos GDP-növekedést jelez az HEE támogatásból megvalósuló fejlesztések nélkül, amelyet 2022-ben 5,0 százalékos bővülés követhet. 2023-ban a magyar GDP 4,0 százalékkal nőhet, amelyet 2024-ben 3,2, 2025-ben 4,3, míg 2026-ban 3,9 százalékos bővülés követhet.

Az előrejelzés szerint a 2020-as 3,3 százalékról 2021-re 3,6 százalékra emelkedhet az infláció értéke, amely aztán az előrejelzési horizonton az MNB 3,0 százalékos célja közelében alakul.

A koronavírus-járvány miatt több vállalat is szüneteltette gyártását, illetve átszervezte termelését, amely az egyes vállalatoknál a munkaerő elbocsátásával járt, a bevezetett kormányzati intézkedések (pl. bértámogatás) ellenére is. Az átoltottság növekedésével és az intézkedések fokozatos kivezetésével a leállásra kényszerült ágazatok újraindulnak, így megindul a foglalkoztatottak számának növekedése. Összességében véve 2021-ben közel azonosan alakulhat a foglalkoztatottak száma a 2020-as szinttel, majd 2022-ben 0,9, 2023-ban 0,5, 2024-ben 0,1, 2025-ben pedig 0,4 százalékkal haladhatja meg az előző évi szintjét.

A 2021–2022-es költségvetés jelenleg még folyamatban lévő tervezése miatt nem áll rendelkezésünkre friss prognózis a költségvetési folyamatok alakulására vonatkozóan, ennél fogva az alappályát a 2020-as Konvergencia Programban közölt GDP-arányos költségvetési bevétel adta, amelyet a 2020-as tényadatokkal, illetve a GDP-re vonatkozó új előrejelzéssel aktualizáltunk.

Makrogazdasági kilátások a HEE megvalósulása nélkül

	2020	2020	2021	2022	2023	2024	2025
	szint	változás %-ban					
GDP (előző évi áron, mrd Ft)	47 743,5	-5,0	4,0	5,0	4,0	3,2	4,3
Harmonizált fogyasztói árindex (HICP, %)	3,3	3,3	3,6	2,9	3,0	2,9	3,0
Foglalkoztatottak száma (ezer fő, 15-74)	4 460,5	-0,9	-0,04	0,9	0,5	0,1	0,4

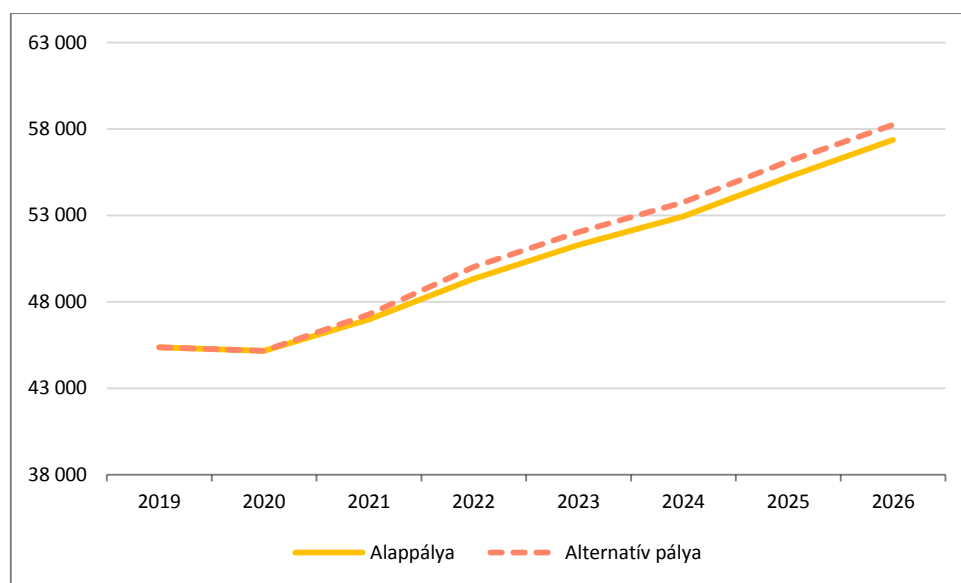
Forrás: Pénzügyminisztérium

6.2. A teljes nemzetgazdasági hatás

A kidolgozott HET összesen 62 projektet tartalmaz, amely reformok/beruházások összesen 9 nemzetstratégiai cél/reform alá kerültek besorolásra. A 62 projekt megvalósítása az HEE keretében összesen 2 511,3 milliárd forintba kerül folyó áron számolva. Évekre lebontva 2021-ben a 2019-es GDP 0,79 százalékának (359,2 milliárd forint), 2022-ben az 1,48 százalékának (670,8 milliárd forint), 2023-ban az 1,13 százalékának (512,8 milliárd forint), 2024-ben a 0,97 százalékának (440,1 milliárd forint), 2025-ben a 0,79 százalékának (357,7 milliárd forint), míg 2026-ban a 0,42 százalékának (189,4 milliárd forint) megfelelő összeg befektetése valósul meg.

Növekedési hatás. Számításaink szerint rövidtávon (a programok megvalósulása nyomán 2 éven belül) a HET reformok és reformok/beruházások 2 101,1 milliárd forint bruttó hozzáadott érték előállításához járulnak hozzá. Középtávon (5 éven belül) a fejlesztések révén a növekedési többlet 4 357,8 milliárd forint lehet, figyelembe véve a rövidtávú hatásokat is. Ezen felül egyes reformok/beruházások, illetve reformok ennél is hosszabb távon fejthetik ki hatásuk, amelynek köszönhetően a HET végrehajtása hosszú távon (10 éves időtávon kumuláltan) összességében 7 370,0 milliárd forint bruttó hozzáadott érték létrejöttét eredményezi. Az előrejelzett GDP szintjét tekintve a HET megvalósulása esetén a GDP 2021-ben 296,9, 2022-ben 678,9, 2023-ban 731,3, 2024-ben 807,7, 2025-ben 902,0, míg 2026-ban 860,2 milliárd forinttal lehet magasabb, mint abban az esetben, ha a beruházások elmaradnak. A fentiek eredményeképp a GDP növekedési üteme 2021-ben 0,7, 2022-ben 0,8, míg 2023-ban 0,1 százalékponttal magasabb az alappályához, vagyis az HEE nélküli előrejelzésben közölt növekedési ütemhez viszonyítva. 2024-ben és 2025-ben is 0,1 százalékponttal meghaladja a növekedési ütem az alappályán mértet. 2026-ban kismértékben, 0,1 százalékponttal elmaradhat az HEE reformok/beruházások megvalósulása mellett mért gazdasági növekedés az alappályán mérttől. Ezt a növekedési ütemben tapasztalható negatív eltérést a bázishatás indokolja, mivel a GDP szintje az HEE megvalósítása esetén érdemben meghaladja az alappályán prognosztizáltat. A közép- és hosszú távú hatások fennmaradása miatt a HET végrehajtása nyomán a GDP 2026 után is évente 1,3 százalékkal haladhatja meg azt a szintet, mint amit akkor ért volna el, ha az HEE nélküli előrejelzésben bemutatott gazdasági folyamatok valósulnak meg.

A GDP alakulása az alappálya és az alternatív pálya mentén (mrd Ft)

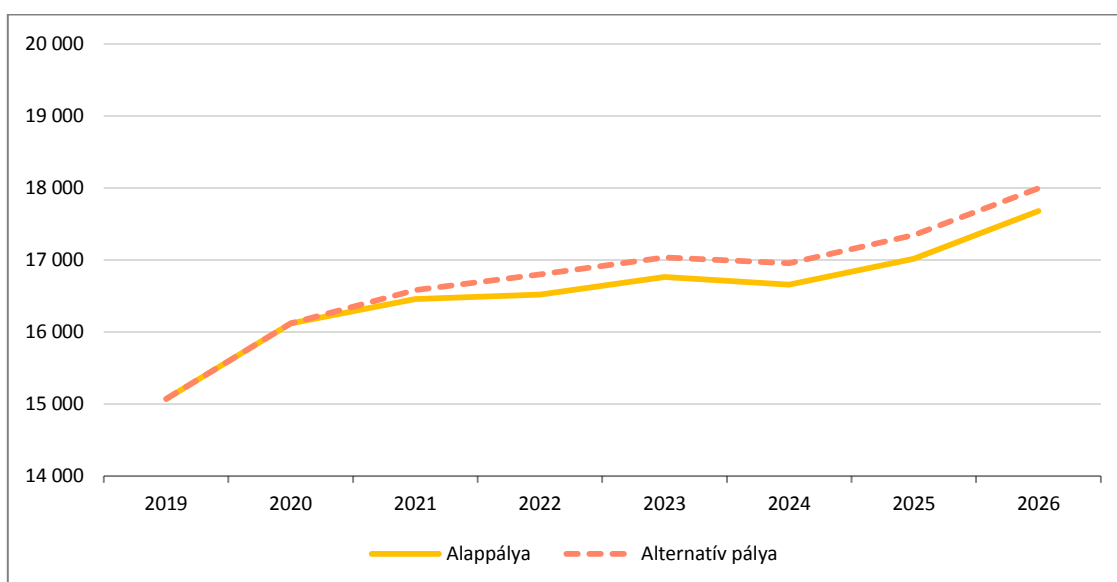

Forrás: KSH, Pénzügyminisztérium, Századvég-számítás

Munkaerőpiaci hatás. A gazdaságban rövidtávon (vagyis amíg a programok zajlanak) megközelítőleg 136,5 ezer fő nagyságrendű munkaerőigény merül fel, vagyis évente átlagosan 68,3 ezer, ez utóbbi a 2020-as foglalkoztatotti létszám 1,5 százalékának felel meg. Ez ugyanakkor nem jelenti a foglalkoztatás ilyen mértékű növekedését rövidtávon, mivel az alkalmazott módszertan segítségével nem lehet meghatározni, hogy a foglalkoztatási hatás mekkora része csapódik le új munkahelyek létrehozásában és mekkora része lesz a megőrzött munkahelyek száma. Emiatt a munkanélküliség várható alakulására sem lehet becslést adni. Ezzel szemben közép- és hosszú távon rendre 22,5 és 27,5 ezer munkahely jöhet létre.

Költségvetési hatás. A költségvetés bevételei a rövidtávú hatások révén 2019-es áron számítva 817,9 milliárd forinttal emelkedhetnek (ez évente átlagosan a 2019-es GDP 0,3 százalékának felel meg) 2021 és 2026 között összességében a gazdasági teljesítmény növekedése révén. Ezzel szemben középtávon (5 éves időtávon) kumuláltan 1 645,1, hosszú távon (10 éves időtávon) pedig 2 749,4 milliárd forinttal haladhatják meg a költségvetés bevételei azt a szintet, ami a beruházások megvalósulása nélkül állt volna elő. A költségvetés bevételi főösszege a közép- és hosszú távú hatások miatt 2026 után is átlagosan 1,5 százalékkal haladhatja meg az HEE nélküli előrejelzésnek a kivetítésében szereplő értéket.

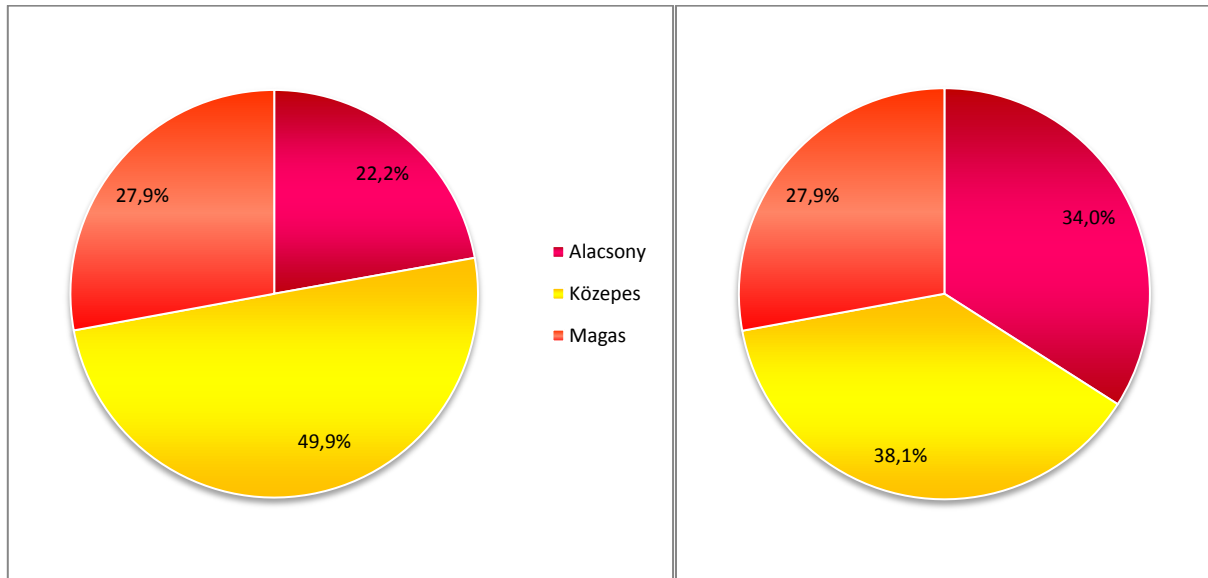
A költségvetés bevételi főösszegének alakulása az alappálya és az alternatív pálya mentén (mrd Ft)

Forrás: Pénzügyminisztérium, Századvég-számítás

A HET keretében meghirdetett reformok és reformok/beruházások 22,2 százaléka (a beruházási összeg alapján) a növekedéshez való hozzájárulás szempontjából (összességében) alacsony, 49,9 százaléka közepes, míg 27,9 százaléka magas hatásfokúnak tekinthető. A munkahelyteremtés szempontjából ezzel szemben az alacsony hatásfokú programok részaránya 34,0, a közepes hatásfokúaké 38,1, míg a magas hatásfokúaké 27,9 százalék. Ugyanakkor az alacsony hatásfokú programok között több olyan is megtalálható (pl. pedagógusok és köznevelési intézmények komplex szakmai fejlesztése, eszközellátottságának javítása), amelyek elősegítik a társadalmi kohéziót, a társadalmi különbségek csökkentését.

A reformok beavatkozásainak növekedéshez és munkahelyteremtéshez való hozzájárulása szerinti megoszlása rövidtávon

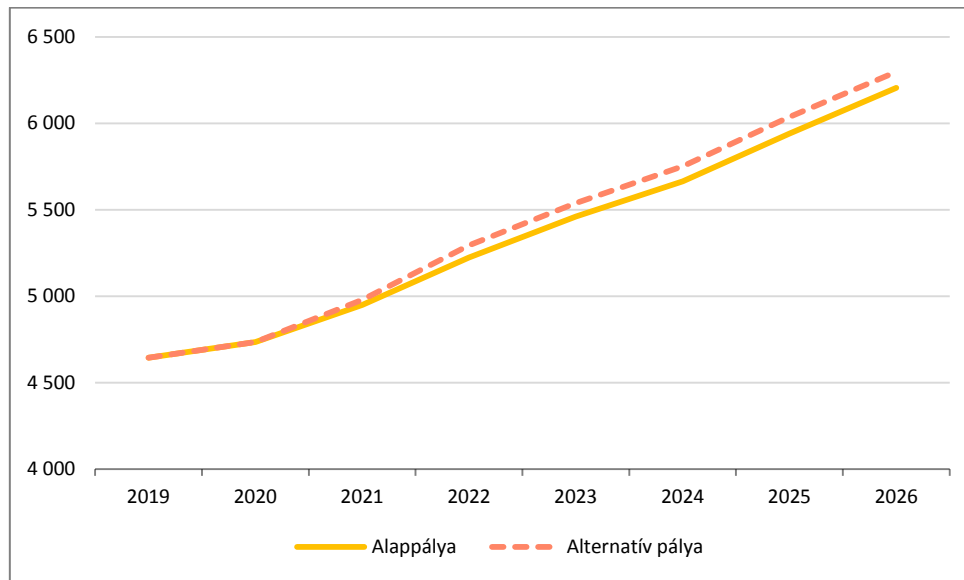

Forrás: Századvég-számítás

A Terv több intézkedése közvetlenül irányul a területi és a szociális kohézió erősítésére, míg a többi intézkedés a gazdasági növekedés elősegítésén, valamint a munkahelyteremtésen keresztül járul hozzá a társadalmi különbségek csökkentéséhez. Az HEE keretében megvalósuló beruházások a fentiekén túl szem előtt tartják a digitális átállás, valamint a Magyarország és az Európai Unió által kitűzött klímacél teljesüléséhez való hozzájárulást is. Az HEE beruházásai nélkül az egy főre jutó GDP a 2019-es 4 862,7 ezer forintról 2026-ig 6 204,7 ezer forintig emelkedne az előrejelzés, illetve a Központi Statisztikai Hivatal Népszámítási-előreszámítása alapján. Az HEE beavatkozásai révén a bruttó hazai termék növekedése eredményeképp 2026-ig 6 297,8 ezer forintig nőhet az egy főre jutó GDP.¹²⁷ A beruházások eredményeképp az egy főre jutó GDP 2021-ben 31,3, 2022-ben 71,9, 2023-ban 77,8, 2024-ben 86,4, 2025-ben 97,0, 2026-ban pedig 93,0 ezer forinttal haladhatja meg azt az értéket, ami a reformok és beruházások megvalósulása nélkül adódna.

¹²⁷ Mivel a népességre gyakorolt hatása a komponenseknek nem számszerűsíthető, így az alappályán és az alternatív pályán a népesség száma azonosan alakul.

Az egy főre jutó GDP alakulása az alappálya és az alternatív pálya mentén (ezer Ft)

Forrás: Pénzügyminisztérium, KSH NKI, Századvég-számítás

A közép és hosszú távú hatások számszerűsítéséhez felhasznált irodalmak

- Benos, N., & Zotou, S. (2014). Education and economic growth: A meta-regression analysis. *World Development*, 64, 669-689.
- Brown, J. R. (2017). Irrigation development as an instrument for economic growth in Saskatchewan: An economic impact analysis (Doctoral dissertation, University of Saskatchewan). <https://harvest.usask.ca/bitstream/handle/10388/8145/BROWN-THESIS-2017.pdf?sequence=1> (Elérés: 2020.10.27.)
- Bužinskienė, R., & Rudytė, D. (2014). The impact of knowledge generating investment on GDP growth. <https://ortus.rtu.lv/science/en/publications/20025/fulltext.pdf> (Elérés: 2020.10.26.)
- Cigu, E., Agheorghiesei, D. T., & Toader, E. (2019). Transport infrastructure development, public performance and long-run economic growth: a case study for the Eu-28 countries. *Sustainability*, 11(1), 67.
- The Economic Benefits of Investing in Water Infrastructure – How a Failure to Act Would Affect the US Economic Recovery https://www.asce.org/uploadedFiles/Issues_and_Advocacy/Infrastructure/Content_Pieces/the-economic-benefits-of-investing-in-water-infrastructure-report.pdf (Elérés: 2020.10.26.)
- Eddington, R. (2013). The case for action: Sir Rod Eddington's advice to Government. Elérhető: http://news.bbc.co.uk/2/shared/bsp/hi/pdfs/01_12_06_eddingtonreport.pdf (Elérés: 2020.10.27.)
- Eryigit, S. B., Eryigit, K. Y., & Selen, U. (2012). The long-run linkages between education, health and defence expenditures and economic growth: evidence from Turkey. *Defence and Peace Economics*, 23(6), 559-574.
- Frank, N. (2018). Making the grade: The contribution of education expenditure to economic growth. *Undergraduate Economic Review*, 14(1), 11.

- Growth within: A circular economy vision for a competitive Europe https://www.mckinsey.com/~media/mckinsey/business%20functions/sustainability/our%20insights/europes%20circular%20economy%20opportunity/growth_within.pdf (Elérés: 2020.10.27.)
- Karaçor, Z., Güvenek, B., Ekinçi, E., & Konya, S. (2017, October). Relationship with education expenditure and economic growth in OECD countries: A panel data analysis. In *DIEM: Dubrovnik International Economic Meeting* (Vol. 3, No. 1, pp. 255-269).
- Katz, R. L., & Koutroumpis, P. (2013). Measuring digitization: A growth and welfare multiplier. *Technovation*, 33(10-11), 314-319.
- Keller, K. R. (2006). Investment in primary, secondary, and higher education and the effects on economic growth. *Contemporary Economic Policy*, 24(1), 18-34.
- Khan, S., Khan, S., & Aftab, M. (2015). Digitization and its impact on economy. *International Journal of Digital Library Services*, 5(2), 138-149.
- Konopczyński, M. (2014). How taxes and spending on education influence economic growth in Poland. *Contemporary Economics*, 8(3), 329-348.
- Mammadli, E., & Klivak, V. (2020). Measuring the effect of the Digitalization. <http://zbw.eu/econis-archiv/xmlui/bitstream/handle/11159/3795/febawb119.pdf?sequence=1&isAllowed=y> (Elérés: 2020.10.26.)
- Molemaker, R. J., & Pauer, A. (2014). The economic footprint of railway transport in Europe. Community of European Railway and Infrastructure Companies (CER), Brussels. https://www.cer.be/sites/default/files/publication/The_Economic_Footprint_-_web_-_final_final_30_Sept_0.pdf (Elérés: 2020.10.27.)
- Ng, C. P., Law, T. H., Jakarni, F. M., & Kulanthayan, S. (2019, April). Road infrastructure development and economic growth. In *IOP Conference Series: Materials Science and Engineering* (Vol. 512, No. 1, p. 012045). IOP Publishing.
- Der ökonomische Fußabdruck des Systems Bahn <https://www.economica.eu/wp-content/uploads/2019/08/2013-Der-%C3%B6konomische-Fu%C3%9Fabdruck-des-Systems-Bahn-Folder.pdf> (Elérés: 2020.10.27.)
- Reeves, A., Basu, S., McKee, M., Meissner, C., & Stuckler, D. (2013). Does investment in the health sector promote or inhibit economic growth?. *Globalization and health*, 9(1), 43.
- Renewable Energy Benefits: Measuring the Economics https://www.irena.org/~media/Files/IRENA/Agency/Publication/2016/IRENA_Measuring-the-Economics_2016.pdf (Elérés: 2020.10.27.)
- Sokolov-Mladenović, S., Cvetanović, S., & Mladenović, I. (2016). R&D expenditure and economic growth: EU28 evidence for the period 2002–2012. *Economic research-Ekonomska istraživanja*, 29(1), 1005-1020.
- Stupak, J. M. (2017). Economic impact of infrastructure investment. <https://fas.org/sgp/crs/misc/R44896.pdf> (Elérés: 2020.10.26.)
- Vlahinić Lenz, N., Pavlić Skender, H., & Mirković, P. A. (2018). The macroeconomic effects of transport infrastructure on economic growth: the case of Central and Eastern U member states. *Economic research-Ekonomska istraživanja*, 31(1), 1953-1964.